

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**MİNHÂC-I RUMÂT
(OKÇULUĞUN YOLLARI)
MEHMED EMİN VAHÎD EFENDİ
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sefanur AKYILDIZ

**Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Dili**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. İlhan UÇAR

OCAK – 2021

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MİN HÂC-I RUMÂT
(OKÇULUĞUN YOLLARI)
MEHMED EMİN VAHİD EFENDİ
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sefanur AKYILDIZ

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Dili

“Bu tez sınavı 15/01/2021 tarihinde online olarak yapılmış olup aşağıda isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Doç. Dr. Paki KÜÇÜKER	Başarılı
Doç. Dr. İlhan UÇAR	Başarılı
Doç. Dr. Sibel MURAD	Başarılı

 SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	T.C.		Sayfa : 1/1
	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ		
	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ		
	TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU		
Öğrencinin			
Adı Soyadı	:	Sefanur AKYILDIZ	
Öğrenci Numarası	:	Y176011007	
Enstitü Anabilim Dalı	:	Türk Dili ve Edebiyatı	
Enstitü Bilim Dalı	:	Eski Türk Dili	
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS	☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	MİNHÂC-I RUMÂT (OKÇULUĞUN YOLLARI) MEHMED EMİN VAHİD EFENDİ (GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)	
Benzerlik Oranı	:	%17	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,			
☒ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.			
			15/01/2021 Öğrenci İmza
☒ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere sbtezler@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.			
Bilgilerinize arz ederim.			15/01/2021 Öğrenci İmza
Uygundur			
Danışman Unvanı / Adı-Soyadı: Doç. Dr. İlhan UÇAR Tarih:15.01.2021 İmza:			
☒ KABUL EDİLMİŞTİR ☐ REDDEDİLMİŞTİR EYK Tarih ve No:			Enstitü Birim Sorumlusu Onay
00			00.ENS.FR.72

ÖN SÖZ

Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın yazmış olduğu Minhâc-ı Rumât adlı eser, 19. yüzyılda okçuluğa dair yazılmış olan eserler arasında önemli bir yere sahiptir. Harekesiz bir biçimde yazılmış olan eser, yalnızca okçuluk hakkında olduğu için değil, aynı zamanda dönemin dili açısından da bilgi vermesinden dolayı oldukça değerlidir. Eserde yer alan hadis ve ayetler, bizlere okçuluğun dinî boyutunu göstermektedir. Bu sebepten ötürü eserde Arapça ve Farsçanın etkisi oldukça fazladır. Eserde Mehmed Emin Vahîd Paşa, bu eseri hazırlarken tefsir, hadis, fıkıh siyer gibi alanlarda usta kişilere danıştığını belirtmiştir. Eserde okçuluğun tarihi, kuralları, kemankeşler, yay yapımı, menzil atışları gibi birçok konuya değinilmesi okçuluk açısından büyük önem arz ettiğini göstermektedir. Çalışmamız; giriş, inceleme, metin ve dizinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde okçuluğun tarihi, çalışmanın amacı ve yöntemi, eser, Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın hayatı, eserin içeriği, eserde geçen hadis, ayet ve Arapça sözler gibi birçok konuya değinilmiştir. İnceleme bölümünde ise eserin imla, ses ve şekil bilgisi açısından incelemesi yapılmıştır. Metnin çeviri yazısı yapıldıktan sonra Cibakaya adlı dizin programından yararlanılarak metnin gramatikal dizini hazırlanmıştır. Kaynakça kısmında da belirtilen birçok sözlükten yararlanılarak metnin içinde geçen kelimelere dair bir sözlük kısmı oluşturulmuştur.

Tezimi hazırlarken bütün zorlukların üstesinden gelebileceğimi söyleyen hiçbir zaman yardımını esirgemeyen sabrına, sakinliğine ve ilmine büyük saygı duyduğum danışman hocam Doç. Dr. İlhan Uçar'a çok teşekkür ederim. Lisans hayatımdan beri yanımda olan bilgi ve birikimlerinden yararlandığım Doç. Dr. Paki Küçükler hocama da teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca Lisans ve Yüksek Lisans hayatımda ilmiyle ve dostluğuyla yanımda olan hocam ve ablam Dr. Yasemin Yıldız'a ve arkadaşlarım Melek Balcı ile Aslı Adaklı'ya teşekkür ederim. Tezimin içeriğinde yer alan ayet, hadis ve Arapça sözlerin tercüme ve anlamlandırılmasında yardımlarını gördüğüm kıymetli dostum Zeynep Sakoğlu'na ve beni bugünlere getiren bu zorlu süreçte her daim maddi manevi yanımda olan aileme, can yoldaşıma ve dostlarıma yürekten teşekkür ederim.

Sefanur AKYILDIZ

15/01/2021

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	v
TABLO LİSTESİ.....	vi
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: YAZIM ÖZELLİKLERİ	106
1.1. Ünlülerin Yazılışı	106
1.1.1. a Ünlüsünün Yazılışı	106
1.1.2. e Ünlüsünün Yazılışı:	107
1.1.3. ı/i Ünlüsünün Yazılışı	107
1.1.4. o,ö,u,ü Ünlülerinin Yazılışı	108
1.2. Ünsüzlerin Yazılışı	108
1.2.1. b ve p Ünsüzlerinin Yazılışı	108
1.2.2. d ve t Ünsüzlerinin Yazılışı	109
1.2.3. c ve ç Ünsüzlerinin Yazılışı	109
1.2.4. k ve g Ünsüzlerinin Yazılışı	109
1.2.5. ŋ Ünsüzünün Yazılışı	110
1.2.6. s ve ş Ünsüzlerinin Yazılışı	110
1.3. Birleşik Yazımlar	110
1.4. ki Bağlacının Yazımı	110
1.5. dağı Bağlacının Yazımı	111
1.6. için Edatının Yazımı	111
1.7. -dur/-dür Ek-fiilinin Yazımı	111

1.8. Ek-fiilin Yazımı	112
1.9. İle Edat ve Bağlacının Yazımı	112
1.10. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazımı	112
BÖLÜM 2: DİL BİLGİSİ	113
2.1. Ses Bilgisi	113
2.1.1. Ünlüler	113
2.1.1.1. Kök Hecedeki e, è, i	113
2.1.1.2. Ünlü Uyumları	114
2.1.1.3. Ünlü Değişimi	120
2.1.1.4. Yuvarlaklaşma	120
2.1.1.5. Düzleşme	123
2.1.1.6. Daralma	124
2.1.1.7. Genişleme	124
2.1.1.8.Ünlü Düşmesi	125
2.1.2. Ünsüzler	125
2.1.2.1. Sözcük Başı Ünsüzleri	125
2.1.2.2. Sözcük İçi ve Sözcük Sonu Ünsüzleri	127
2.1.2.3. Tonlulaşma	130
2.1.2.4. Ünsüz Türemesi	131
2.1.2.5. Ünsüz İkizleşmesi	131
2.1.2.6. Ünsüz Uyumu	131
2.1.2.7. Hece Yitimi	131
2.2. Biçim Bilgisi	132
2.2.1. Sözcük Yapımı	132
2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler	132
2.2.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler	133

2.2.1.3. İsimden Fiil Yapan Ekler	133
2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler	134
2.2.2. İsimler	135
2.2.2.1. İsim Çekimi	135
2.2.3. Sıfatlar	138
2.2.3.1. Niteleme Sıfatları	138
2.2.3.2. Belirtme Sıfatları	138
2.2.4. Zamirler	138
2.2.4.1. Şahıs Zamirleri	138
2.2.4.2. İşaret Zamirleri	138
2.2.4.3. Dönüşlülük Zamiri	138
2.2.4.4. Belirsizlik Zamirleri	138
2.2.5. Zarflar	138
2.2.5.1. Yer-Yön Zarfları	140
2.2.5.2. Zaman Zarfları	140
2.2.5.3. Durum Zarfları	140
2.2.5.4. Miktar Zarfları	140
2.2.5.5. Soru Zarfları	140
2.2.6. Edatlar	140
2.2.6.1. Çekim Edatları	140
2.2.6.2. Kuvvetlendirme Edatları	141
2.2.7. Bağlaçlar	141
2.2.8. Fiiller	142
2.2.8.1. Şahıs Ekleri	142
2.2.8.2. Fiil Çekimleri	143
2.2.9. Ek Fiil	147

2.2.10. Fiilimsiler	148
2.2.10.1. Zarf-Fiiller (Gerundium)	148
2.2.10.2. Sıfat-Fiiller (Partisip)	148
2.2.10.3. İsim-Fiiller	149
BÖLÜM 3: METİN	150
BÖLÜM 4: DİZİN	244
SONUÇ	670
KAYNAKÇA	673
ÖZ GEÇMİŞ	678

KISALTMALAR

- Ar.** : Arapça
bk. : Bakınız
BKD : Bilge Kağan Doğu Cephesi (Ercilasun,2016)
BKG : Bilge Kağan Güney Cephesi (Ercilasun, 2016)
cm. : Santimetre
DLT : Divânu Lügâti't -Türk
ETG : Eski Türkçenin Grameri
EUTS : Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü
Far. : Farsça
Gr. : Grekçe
İt. : İtalyanca
KB : Kutadgu Bilig
KTD : Kül Tigin Doğu Cephesi (Ercilasun,2016)
KTG : Kül Tigin Güney Cephesi (Ercilasun,2016)
KTK : Kül Tigin Kuzey Cephesi (Ercilasun,2016)
m. : Metre
Moğ. : Moğolca
Rum. : Rumca
s. : Sayfa.
T. : Türkçe
TDK : Türk Dil Kurumu
TK : Tonyukuk Kuzey Cephesi (Ercilasun,2016)
yy. : Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Kullanılan çeviri yazı (transkripsiyon) işaretleri.....	vii
Tablo 2: Yazma nüshalar tablosu	16
Tablo 3: Kırk hadis tablosu	22
Tablo 4: Eserde yer alan diğer hadisler	35
Tablo 5: Eserde yer alan ayet-i kerimeler.....	36
Tablo 6: Eserde yer alan Arapça sözler	38

Kullanılan çeviri yazı (transkripsiyon) işaretleri

ا / آ	a,e	ط	ṭ
ب	b	ظ	ẓ
پ	p	ع	ʿ
ت / ة	t	غ	ġ
ث	s	ف	f
ج	c	ق	ḳ
چ	ç	ك / گ	k,g,ŋ
ح	ḥ	ك	ŋ
خ	ḫ	ل / ل	l
د	d	م	m
ذ	ẓ	ن	n
ر	r	و	v
ز	z	ه / ه	h, e
ژ	j	ی	y
س	s		
ش	ş		
ص	ş		
ض	ẓ		

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	X	Doktora	
Tezin Başlığı: Minhâc-ı Rumât (Okçuğun Yolları) Mehmed Emin Vahîd Paşa (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)			
Tezin Yazarı: Sefanur AKYILDIZ		Danışman: Doç.Dr. İlhan UÇAR	
Kabul Tarihi: 15/01/2021		Sayfa Sayısı: ix (ön kısım)+ 678(Tez)	
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı		Bilim Dalı: Eski Türk Dili	
Okçuluğun tarihi binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Okçuluğa dair izler, gerek arkeolojik buluntularda gerekse yazılı metinlerle günümüze kadar ulaşmıştır. Okçuluğa dair bilgilere ilk olarak furûsiyye risalelerinde ve arkeolojik kalıntılarda rastlanmıştır. 12.-15. yüzyıllarda okçuluğun anlatıldığı ilk yazılı metinler görülmektedir. Daha sonraki dönemlerde ise okçuluk metinlerinin sayısı giderek artış göstermiştir. Okçuluğa dair metinlerin ağırlıklı olarak 16-17 ve 18. yüzyıllarda yazıldığı görülmektedir. 19. yüzyılda ise Mustafa Kani Bey'in Telhîs-i Resâilü'r-Rumât adlı eseri ve Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın ise Minhâc-ı Rumât adlı eseri bulunmaktadır. Minhâc-ı Rumât'tan önceki eserlere bakıldığında bu eserin toplama bir eser mahiyeti taşıdığı görülmektedir. Mehmed Emin Vahîd Paşa, Hicri 1219/ Miladi 1805 yılında Minhâc-ı Rumât adlı eserini tefsir, hadis, fıkıh siyer gibi alanlarda bu alanların usta kişilerine danışarak ve pek çok kitaptan faydalanarak kaleme aldığını belirtmiştir. İçerisinde birçok hadis, ayet ve şiirlerinde olduğu Minhâc-ı Rumât adlı eserin 12 nüshası bulunmaktadır. Çalışmamızda kaynak olarak kullanılan nüsha, H. 623 katalog numarası ile İstanbul Topkapı Müzesinde kayıtlıdır. Nesih hattıyla kaleme alınan eser, 70 varaktan oluşmaktadır. Eserin içeriği 7 kısma ayrılarak oluşturulmuştur. Eserde Hz. Âdem'den itibaren Hz. Muhammed'e kadar birçok peygambere ve okçulukla ilgilenen Osmanlı padişahlarının da çalışmalarına değinilmiştir. Ayrıca eserde ok ve yay yapımı, ok atma usulleri, menzil atışları, kemankeşler, menzil sahipleri, menzil yerleri, ok yarışmaları ve kuralları, Hz. Muhammed'in okçulukla ilgili söylediği 40 hadis, ok meydanları ve ok meydanlarına dair kurallar anlatılmaktadır. Eserde geçen okçuluk terimlerinin büyük çoğunluğu Arapça, Türkçe ve Farsçadan oluşmaktadır. Eser giriş, inceleme, metin ve dizinler olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Mehmed Emin Vahîd Paşa ve eseri hakkında bilgi verilmiş ve çalışmanın amacı ile yöntemi üzerinde durulmuştur. İnceleme bölümünde ise eserin imla, ses ve şekil bilgisine yer verilmiştir. Metnin çeviri yazısı yapıldıktan sonra Cibakaya adlı dizin programından yararlanılarak eserin gramatikal dizini hazırlanmıştır. Sözlük kısmı kaynakçada belirtilen pek çok sözlükten yararlanılarak oluşturulmuştur.			
Anahtar Kelimeler: Okçuluk, Türk Okçuluğu, Minhâc-ı Rumât, Mehmed Emin Vahîd Paşa			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	X	Ph.D.		
Title of Thesis: Minhâc-ı Rumât (Ways of Archery) Mehmed Emin Vahîd Efendi (İntroduction-Research-Text-İndex)				
Author of Thesis: Sefanur AKYILDIZ		Supervisor: Assoc. Prof. İlhan UÇAR		
Accepted Date: 15/01/2021		Number of Pages: ix (pre. text)+ 678(Tez)		
Department: Turkish Language and Literature		Subfield: Old Turkish Language		
The history of archery lasts for thousands of years. Marks about archery reached nowadays through archeological foundings and scripts. We find the first information about archery in furusiyye epistles and archeological foundings. Between 12. and 15. century were written first scripts about archery. In the later periods number of scripts about archery started growing and most of them that we use nowadays were written between 16.-17. or in 18.century. In 19.century we have Telhis-i Resâilu'r-Rumât written by Mustafa Kani Bay and Minhâc-ı Rumât written by Mehmed Emin Vahîd Pasha. When we analyse works that were made before Minhâc-ı Rumât it is obvious that this piece is also important for being a kind of compilation. Mehmed Emin Vahid Pasha in 1219 year of hegire era or 1805 AC, indicated that his work Minhâc-ı Rumât was written after consultation with great scholars of that time, in area of comment, hadith and siyyer. There are 12 copies of Minhâc-ı Rumât that involve many hadith, verses from Quran and poems. Version that was used as a source for this research is registered in the Topkapi Museum of Istanbul with catalog number H.623. The work which is written with naskh is composed from 70 leafs. The content is composed of 7 chapters. Also, many prophets from the period of Adam until Muhammad and Ottoman sultans who were interested in archery were mentioned in this work. Also, bow and arrow making technique, methods of bow throwing, range throws, archers, range possessors and places, archery competitions and rules, 40 hadiths about archery said by Prophet Muhammad , bow concourses and rules about them are explained. Most of the terms that we find in the book are in Arabic, Turkish or Persian. The work is composed of 4 chapters: introduction, research, text and indexes. In the introduction are given main information about Mehmet Emin Vahid Pasha, his work, method and purpose of the research. Then in the main part are explained categories such are spelling, vokal and morphology. After the translation of the text, grammatical index of the work was made in Cibakaya programme. Dictionary part is composed from many dictionaries that are specified in the bibliography.				
Keywords: Archery, Turkish archery, Minhâc-ı Rumât, Mehmed Emin Vahîd Pasha.				

GİRİŞ

Okçuluğun Tarihi

İnsanlığın ilkel zamanlarından günümüze kadar varlığını sürdüren okçuluk, derin bir tarihe ve geniş bir kültüre sahiptir. Arkeolojik buluntularda ortaya çıkan M.Ö. yaşamış olan toplumların çakmak taşından yapmış oldukları ok uçları, topraktan yaptıkları bilek siperi ve buna ait olduğu düşünülen levha ve Mesolitik Çağ'a ait olduğu bilinen en eski yay buluntusu ile Doğu İspanya'daki iki mağarada görülen okçuluğa dair resimler ve daha nicesi okçuluğun binlerce yıl öncesine dayandığını göstermektedir.¹

Göçebe olarak yaşayan okçu kavimler için çadır, at, ok ve yay büyük önem taşımaktaydı. Türkler dışında farklı milletlerin tarihinde de yer alan okçuluk, Türkler için ayrı bir değere sahipti. “Türk devlet ve toplum hayatında askerlik ve savaş mefhumların birinci derece öneme sahip olduğuna dikkat çeken araştırmacılar Türkleri “doğuştan asker” veya “savaştan doğan ve fetih için örgütlenen bir topluluk” olarak nitelendirmişlerdir. Türk düşüncesinin mitolojik temellerini bulduğumuz Türk destanlarında ve ilk dönemlere ait yazılı metinlerde kendilerini “cihan fatihi” sıfatıyla özdeşleştiren Türklerin ilk devirlerden itibaren geliştirdikleri askeri kültür ve savaşçılık geleneği, hem toplumsal hem de bireysel faaliyetlerinin özüdür denilebilir” (Göksu, 2018:23-24).

“İlk Türklerden itibaren kullanılan damgalardan başlayan okun serüveni günümüze kadar uzanan bir süreçtir. Ok ve yayın, Türk devlet geleneği ve hâkimiyet anlayışı içerisinde bir sembol olarak kullanılmasına dair bilgiler, Türk düşüncesinin mitolojik temellerini bulduğumuz destanlar çağına kadar uzanır. Oğuz Kağan Destanında Oğuz Kağan, oğulları arasındaki “orun” yani siyasî ve içtimâî mevkii düzenlerken “yay”ı metbûluk, “ok”u ise tâbiyyet sembolü olarak belirlemiş ve onun belirlediği bu esas, başta Oğuzlar olmak üzere tarih boyunca varlık gösteren bütün Türk Şubelerinde bir teamül haline gelmiştir. Okun tâbiyyet ve davet sembolü olarak kullanılması ise yayla temsil edilen hükümdarın, kendisine bağlı beyleri yanına çağırarak üzere ok göndermesi şeklinde görülmektedir. İlk örneklerine Hunlarda ve Göktürklerde rastladığımız bu

¹ Bu bilgiler, Ünsal Yücel'in Türk Okçuluğu adlı kitabından elde edilmiştir. YÜCEL, Ünsal (2015), **Türk Okçuluğu**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

ameliyat, Karahanlılar, Büyük Selçuklular, Hârezmşahlar, Artuklular, Memlûkler ve Türkiye Selçukluları döneminde de devam etmiştir” (Göksu’dan aktaran Uçar, 2013: 4).

Tarihte ordu millet anlayışına sahip olan Türkler, savaş ve savaş aletleri konusunda kendilerini ileri derecede geliştirmiş bir millettir. “Türkler, Orta Asya’dan Anadolu’ya Anadolu’dan Balkanlara kadar uzanan coğrafya içinde, kendi savaş kültürüne ait olan ok ve yay özelliklerine, karşılaştığı kültürlerle ait olan ok ve yay özelliklerini de katarak savaşlarda kullanmıştır” (Gürgendereli, 2015:1316). “Her çağın tekniğine göre en tesirli silahlar ile donatılmış Türk ordularında (Mesela, “reflexe” yaylar, ısıklı oklar, çengelli temrenler; Sabarlarda “görülmemiş savaş aletleri”, Kumanlarda nef tatan yangın mermili mancılıklar, bk. yk. Tarih) başlıca silah ok ve yay idi. Ok ve yay bir av aleti olarak eski çağlarda hemen hemen bütün topluluklarda görülür. Fakat Türkler ok ve yayı etkili bir savaş silahı hâline getirmişler ve kendi muharebe taktikleri için en iyi şekilde değerlendirmişlerdir (Kafesoğlu, 2017: 273).

İslamiyet öncesinde avcılıkta ve savaşlarda okçuluğa dair hünelerlerini göstermiş olan Türkler için okçuluk, İslamiyetin kabul edilmesiyle farklı bir boyut kazanmıştır. İslam inancına göre ok ve yayın var oluşu Hz. Adem’e dayanmaktadır. “XIV. yüzyıldan itibaren kaleme alınan okçuluk risâlelerinde Taberî’ye atfolunan rivayete göre ok ve yay, ekinlerini yiyen kuşları öldürsün diye Hz. Âdem’e Cebrail eliyle Allah tarafından gönderilmiştir. Bunların ne olduklarını soran Hz. Âdem’e Cebrail yayı göstererek “bu Allah’ın kuvveti”, oku göstererek de “bu Allah’ın şiddetidir.” demiş ve ona nasıl atılacağını öğretmiştir. Buna göre ok ve yay cennetten çıkmış ve onları Allah yollamıştır. Allah’ın Cebrail eliyle gönderdiği bu silah, İslam ümmeti tarafından kutsal bir emanet olarak kabul edilmiştir” (Göksu, 2018:103). “Her meslekle ilgili bir peygamber olduğu gibi okçulukla ilgili peygamberin Hz. İbrahim olduğu da rivayet edilmektedir. Ayanoğlu’nun İmam Suyûtî’den naklettiğine göre “kavs-i Arabî”yi yani yayı ve oku Hz. İbrahim icat etmiştir. Çocukları İsmail ve İshak için ayrı ayrı kavisler yapıp onlara bunun nasıl kullanılacağını öğretmiştir.” (Ayanoğlu’dan aktaran Özkafa, 2018: 1643)

Hz. Muhammed’in zamanına bakıldığında ise onun söylediği hadislerden anlaşılacağı üzere peygamberin Türkleri tanıdığı bilinmektedir. Türklerin savaşçı ve korumacı bir millet olduğunu gösteren hadisleri şunlardır:

“Habeşliler size ilişmedikçe siz onlara ilişmeyin. Türkler size saldırmadıkça siz de onları kendi haline bırakın.” “Müslümanlar Türklerle savaşmadıkça kıyamet kopmaz. Onlar, yüzleri deri üstüne deri kaplanmış kalkan gibi olan bir kavimdir. Kıl elbise giyerler ve kıl ayakkabılar içinde yürürler.” “Hıfz/ muhafaza etme/koruma on kısma ayrılmıştır. Bunun dokuzu Türklerde biri diğer insanlardadır...”²

Bu hadislerden anlaşılacağı üzere savaşçı bir millet olan Türk milletinin İslamiyeti kabul etmesiyle “cihad” anlayışı ve “şehitlik” mertebesi düşüncesi savaş anlayışlarında büyük bir etkiye sebep olmuştur. Bu konuda Kur’an ayetleri ve Hz. Muhammed’in söylediği hadislerin etkisi büyüktür. “Türklerin okla tanışmaları İslamiyet’le birlikte olmamıştır, ama İslamiyetle birlikte oka bir savaş aleti olmasına rağmen dinî bir hüviyet kazandırılmıştır. Hz. Peygamber’in okla ilgili buyurduğu birçok hadis oluşan bu manevî hüviyetin çerçevesini oluşturmuştur. Özellikle Hz. Peygamber’in “Çocuklarınıza ok atmayı ve Kur’an okumayı öğretiniz.” hadisinden hareketle ok atmanın önemine dikkat çekilerek Hz. Peygamberin hiçbir fen için bu kadar çok hadis buyurmadığına dikkat çekmektedir” (Uçar, 2013: 4).

Ünlü İslam bilgini Taberi şöyle yazar: “...Yayın başı, Âdemoğlunun sağrısı gibidir. Âdemoğlu sağrısı üzerine bükülürse ölür, arkası üzre yıkılırsa kırılır. Ok da öyledir.” İslamiyet ok ve yaya böylesine büyük önem vermiştir (Atabeyoğlu’ndan aktaran Tunç, 2000:6).

Türk milletinin kazanmış olduğu zaferler (Mesela, Malazgirt Savaşı vb.), feth ettiği topraklarla birlikte okçuluğa dair daha geniş bir kültürün oluşmasını sağlamıştır. Osmanlı Dönemine bakıldığında ise okçuluk sadece bir savaş aleti olmaktan çıkıp aynı zamanda spor ve eğlence amaçlı da yapılmaya başlanmıştır. Osmanlı Devleti’nde padişahların yaptırdığı ok meydanlarına, ok meydanlarına dair yazdırdıkları fermanlara, düzenlenen müsabakalara, padişahların kişisel olarak katıldığı bu yarışmalarda diktirdiği menzil taşlarına bakıldığında devlet erkanının da okçuluğa çok kıymet verdiği görülmektedir.

Okçuluğa dair bilgiler, başta Türk Destanları, Dede Korkut Hikâyeleri, Divânü Lugâtî’t-Türk gibi anıt eserler olmak üzere Osmanlı Döneminde de yazılmış olan eserlerle

² Bu kısımda verilen bilgiler, bir kolektif çalışma olarak alanı konusunda uzman birçok ilim insanının araştırmalarının bulunduğu, **İslam Tarihi ve Medeniyeti-8 Müslüman Türk Devletleri I** adlı kitapta yer alan, Dr.Öğr. üyesi Ali Dadan’ın yazmış olduğu “**Arap ve Türk Münasebetleri**” adlı bölümden elde edilmiştir.

birlikte günümüze kadar ulaşmıştır. “Osmanlılarda kemankeşlik (okçuluk) konusundaki eserler, genellikle bu sanatı bilen kemankeşler tarafından hazırlanmıştır. On yedinci yüzyıla kadar top, tüfek gibi ateşli silahlarla birlikte en etkili uzak mesafe silahı olarak önemini koruyan kemankeşlik, kavsnâme (yay üstüne), tîrendâzân (okçular), remy (ok atma) adlı risaleler şeklinde, bu dönem Osmanlı askerlik yazımının büyük çoğunluğunu oluşturur. Osmanlılar birçok sahada olduğu gibi, kemankeşlik konusunda da, İslam uygarlığındaki gelişme ve yazımdan etkilenmiştir. Bu etki, okçuluk ile ilgili yazılmış bütün eserlerde kendini gösterir” (Bir, Kaçar, ve Acar, 2006 : 54).

Türkçe Eserler³

Okçuluktan söz eden en eski kaynaklar, binicilik ve silahşorluk konusundaki **furûsiyye** risaleleridir. Bunlarda kılıç, mızrak, kalkan, gibi silahlar yanında ok ve yayın kullanımına dair bilgilere de rastlıyoruz (Yücel, 2015; 35).

Okçuluğa dair en eski risale olarak bilinen eser ise Memlûk silahşoru Tayboğa e’l eşrefi’nin yazdığı **Bugyetü’l Merâm Gayetü’l-Garâm** adlı eserdir. Okçuluğa dair birçok konunun ele alındığı bu eser, 16. yy.’da Mahmud bin Mehmed bin Hasan tarafından eklemeler yapılarak Arapça’dan Türkçeye tercüme edilmiştir.⁴

Selçuklu Emîri Tülü Bey tarafından 12. yy.’ın sonlarında Hüseyin bin Ahmed Erzurûmi’ye yazdırılan **Hulâsa fi ilmi remy (Okçuluk İlminin Kitabı)** adlı eser, okçuluğa dair mensur olarak yazılmış olan eserlerden biridir.

Osmanlılarda okçuluk konusunda 15. yy.’da yazılmış olan müstâkil ilk eser ise **Umdetü’l- mütenâzilîn (Okçuluğun İlkeleri)**’dir. Eser, Arapçadan Türkçeye Muhammed bin Şeyh Mustafa tarafından çevrilmiştir. Eserde okçuluğa dair kurallar, okçuluk adabı, ok ve yay yapımı ve kullanma şekilleri gibi birçok konu yer almaktadır. Ayrıca eserde hadislerle birlikte cihadın önemine de değinilmiştir.

³ Bu kısımda yer alan bilgiler, İlhan Uçar’ın Abdullah el-Kâtip’ten aktardığı “Ok Atıcılığının Kuralları” Kavaidü’r Remy adlı eserinden ve Ünsal Yücel’ in Türk Okçuluğu adlı eserinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

⁴ Yücel, Ünsal (2015), Türk Okçuluğu, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s. 36, Ankara.

Ok-nâme adlı eser , 16. yy'da Hacı Hasan bin Hacı Bahtiyar tarafından yazılmıştır. Okçuluğa dair yazılmış olan ilk telif Türkçe eserdir. Müellifi ise devrin önemli menzil sahibi kemankeşlerinden biridir.

Tuhfetü'l Guzât (Gazilere Armağan) adlı eser, 16. yy.'da Matrakçı Nasuh tarafından yazılmıştır. İçerisinde krokiler bulunan eser, beş fasıl olarak anlatılmıştır. Eserin bir nüshası İstanbul'daki Süleymaniye (Esad Efendi, Nu. 2206) Kütüphanesinde.

16. yy.' da yazılmış olan eser, Gelibolulu Mustafa Âli'nin kaleme aldığı **Kuhnü'l-Ahbar (Haberlerin Özü)** adlı eserdir. Tarih kitabı olarak geçen bu eserin bir bölümünde okçuluğa dair bilgiler verilmektedir. Eserin “Risale-i Kavsiyye der Beyân-ı Tirendâzân ve Tirendâzân-ı Nâmvârân” isimleriyle farklı nüshaları da bulunmaktadır.

16. yy.' da yazılmış bir diğer eser ise Behram Çavuş'un yazdığı **Kitâb-ı Silahşorân** adlı eserdir. Kitabın tamamında ok ve yayın yapımı anlatılmaktadır.

17. yy.'da yazılan eserlere bakıldığında Mehmed Yûnus ed-Devrâzî'nin **Kitâb-Kavsnâme** adlı eseri, Kemankeş Prizrenli Mustafa Efendi'nin öğüt kitabı niteliğinde olan **Kavsnâme** adlı eseri, Abdullah el-Kâtip'in **Kavidü'r-Remy (Ok Atma Kuralları)** adlı eseri ve son olarak Katip Abdullah Efendi'nin **Tezkire-i Rumât (Okçular Tezkiresi)** adlı eseri bulunmaktadır. Bu eserlerde genel olarak okçuluk üzerine bilgiler verilmektedir. Kavidü'r-Remy (Ok Atma Kuralları), kendisinden önce yazılmış olan eserlerden yararlanılarak oluşturulmuş bir eserdir. Tezkire-i Rumât (Okçular Tezkiresi) adlı eserde ise ok meydanının kuruluşu ve sınırları, o döneme kadar atılan menziller ile o dönemde yaşamış kemankeşlere dair bilgiler anlatılmaktadır.

18. yy.'da yazılan eserlere bakıldığında ise Kemankeş Mustafa Efendi'nin **Kavsnâme** adlı eseri, Mehmed Halil Efendi'nin **Kavsnâme-Fezâil-i Remy (Atıcılığın Faziletleri)** adlı eseri bulunmaktadır. Ayrıca Çuhadar Ahmed'in kaleme aldığı yarım kalmış bir eser olan **İrşadü'r-Rumât** ve Seyyid Halil Hasib Efendi'nin **Tezkire-i Rumât**'ın bir kopyası niteliğinde olan **Tuhfetü'l Hasîb** adlı eseri de bulunmaktadır.

19. yy.'da ise Mustafa Kani Bey'in **Telhîs-i Resâilü'r-Rumât (Okçuluk Risalelerinin Özeti)** adlı eseri ve Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın **Minhâc-ı Rumât (Okçuluğun Yolları)** adlı eseri bulunmaktadır. Telhîs-i Resâilü'r-Rumât (Okçuluk Risalelerinin Özeti) adlı eser Osmanlı Sultanı II. Mahmud'un emriyle 19. yy'a kadar olan tüm eserler incelenerek hazırlanmış bir okçuluk eseridir.

Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu Mehmed Emin Vâhid Paşa'nın "Minhâc-ı Rumât" adlı eserinin İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 Koleksiyonundaki nüshasını çeviri yazı alfabesine aktararak eseri imla, ses ve şekil bilgisi bakımından incelemek, dizin ve sözlüğünü hazırlamaktır.

Araştırmanın Önemi

Savaş, insanoğlunun varoluşundan günümüze kadar hiçbir zaman vazgeçilemeyen bir unsur olmuştur. Savaşta tarafların kazanması için savaş aletlerinin önemi büyüktür. Savaşçı bir millet olan Türk milleti için de hem bu nedenden hem de İslamiyet'in kazandırdığı manevi hüviyetten ötürü ok ve yay büyük önem arz etmektedir. Zaman içerisinde sadece savaş aleti olarak değil spor ve eğlence amaçlı da yapılan okçuluk, Türk milletinin tarihinde büyük bir etkiye sahiptir. İlk Türklerden günümüze kadar birçok kaynakta okçuluk hakkında bilgiler veren eserler kaleme alınmıştır. Bu eserler, okçuluk ve okçuluk tarihi açısından bilgi sahibi olabilmemiz için ve de yapılan bilimsel araştırmalara kaynaklık edebilmesi bakımından oldukça önemlidir. Aynı zamanda bu eserler, yazılmış olduğu konu dışında dönemin tarihini, dil özelliklerini ve söz varlığını yansıtmaları açısından da büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı; Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın yazmış olduğu 19. yüzyıl metni olan Minhâc-ı Rumât adlı eseri çeviri yazı alfabesine aktararak Türk diline kazandırmak. Bunun yanı sıra dönemin dil özellikleri ışığında ses bilgisi ve şekil bilgisi açısından incelemesini yapmak ve de bilimsel çalışmalara kaynaklık edebilmesi için dizin ve sözlüğünü hazırlamaktır. Bu çalışmanın bir diğer amacı ise günümüzde de yapılmaya devam eden Geleneksel Türk Okçuluğunun daha çok gelişmesini sağlamak, okçuluk

hakkında daha sonra yapılacak olan çalışmalara kaynaklık etmek ve araştırmacılara faydalı olmaktadır.

Kapsam

Minhâc-ı Rumât adlı eserin Türk ve Dünya kütüphanelerinde toplam 12 nüshası bulunmaktadır. Çalışmamızda kaynak olarak kullandığımız nüsha, H. 623 katalog numarası ile İstanbul Topkapı Müzesinde kayıtlıdır. Eserin istinsahı 1219 (1805) olarak belirtilmiştir. Bu nüsha 220-125 mm. ebatlarında, ilk ve son sayfaları hariç her sayfasında on yedi satır bulunan nesih hatla yazılmış 70 varaktır. Aharlı kâğıttan oluşan eser, miklepli kırmızı deri ve ebru ciltten yapılmıştır. Harekesiz olarak yazılmış olan eserde zaman zaman harekeli kelimeler de bulunmaktadır. Eserde otuz altıncı varaktan itibaren menzil atışlarına dair tablo niteliği taşıyan bölümler yer almaktadır. Eserin içerisinde kırk iki sayfada derkenarlar bulunmaktadır. Ayrıca eserin içerisinde birçok ayet ve hadis yer almaktadır.

Yöntem

Giriş, İnceleme, Metin ve Dizin bölümlerinden oluşan çalışmamızın giriş bölümünde eser ve eserin yazarı olan Mehmed Emin Vahîd Paşa hakkında bilgiler verilmiş ve daha önce yazılmış olan okçuluk metinleri hakkında kısaca bilgi verilip eserin önemi ortaya konulmuştur. İnceleme bölümünde eserin yazım özellikleri ile ses ve şekil bilgisi özellikleri incelenmiştir. Metin bölümünde ise eserin çeviri yazıya aktarımı söz konusudur. Dizin bölümü Cibakaya adlı bilgisayar programı kullanılarak hazırlanmıştır.

Birçok sözlükten yararlanarak hazırlanan dizin bölümünde derkenarlarda bulunan (okçuluk terimleri hariç) kelimeler dışında metinde yer alan bütün kelimeler, terim anlamları ve metindeki kullanımları göz önünde bulundurularak anlamlandırılmıştır. Dizinde sözcüğün anlamı verilmeden önce sözcüğün hangi dile ait olduğu kısaltmalarla belirtilmiştir. Bazen bir kelimenin kökenini gösterebilmek için birkaç kısaltma kullanılmıştır. Bunun sebebi kelimelerin farklı dillere ait yapılar barındırdığını göstermektir. Kökeni ve anlamı bilinmeyen sözcüklerde bu bilinmezliği göstermek için soru işareti (?) kullanılmıştır. Madde başı kelimelerin aynı anlama gelen farklı biçimleri varsa “bk.” kısaltmasıyla diğer madde başlarına göndermeler yapılmıştır.

Madde başı şeklinde gösterilen kelimelerin karşlarına metin içerisindeki anlamları yazılmış ve daha sonra ise metnin hangi sayfa ve satırında geçtiğini gösteren numaralar verilmiştir. Dizinde sözcüklerin ek sıralaması gösterilirken öncelikle sözcüklerin eksiz kullandıkları sayfa ve satırlara yer verilmiştir:

meydān : <Ar. 1.Okmeydanı. 2.Geniş, açık, düz yer, alan. 3.Yarışma veya karşılaşma yeri.

m. (25b/2), (28a/9), (2b/2), (30b/16), (32a/10), (35a/14), (37b/7), (3a/9), (7b/9) [9]

Yukarıdaki sıralamadan madde başı sözcüğün metnin dokuz yerinde eksiz olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu sıralamadan sonra yalın haliyle beraber yapılmış kelime grupları gösterilmiştir:

m.+ıḥamāset (35b/17) [1]

m.+ıḥünerverānda (66a/17) [1]

m.+ımaāʿrif (55a/3) [1]

m.+ımezkūr (29a/14) [1]

m.+ımezkūrda (29b/3) [1]

m.+ımezkūrı (28b/15) [1]

m.+ımiknet (49b/13) [1]

m.+ırumāt (59b/15) [1]

m.+ırumātda (45a/8) [1]

m.+ısapāş (1b/8) [1]

Yukarıdaki sıralamada madde başı sözcüğün eksiz olarak on yerde kelime grubu oluşturduğu görülmektedir. Daha sonra sözcüğün üzerine gelen ekler gösterilmiştir:

m.+a (29a/13) [1]

m.+da (67a/8) [1]

m.+dan (31a/10), (37b/12), (68b/16) [3]

m.+ı (11b/13) [1]

m.+uḡ (29b/5) [1]

[=26]

Madde başının sıralanmasının ardından metindeki toplam kullanım sayısı köşeli parantezle gösterilmiştir. Yukarıdaki örnekteki meydān sözcüğünün metinde toplam yirmi altı kez kullanıldığı görülmektedir.

Çalışma sonunda ise yararlanılan kaynakların bulunduğu bir bibliyografya yer almaktadır.

MEHMED EMİN VAHİD PAŞA’NIN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

Hayatı

Asıl adı Mehmed olan Paşa’nın, mahlası Vahid’dir. Kütüphanesinde kullandığı mührü “Vahid-i asr olan Seyyid Mehmed” ibaresini yazdırmıştır. Mührün altına ise el yazısı ile “Emin” ibaresinin eklendiği görülmektedir (Kılıç, 2016:5). Kilis’te Nusayf ailesinden olan Vahîd Paşa, daha küçük yaştayken babasını kaybetti. Daha sonra bir Baltacıyla evlenecek olan annesiyle göç etti (Baltacı Osman Hulusi Efendi). Bu da onun “İstanbul” diye anılmasına sebep oldu (Süslü, 1989: 613). Mehmed Emin Vahid Efendi, iyi bir eğitim aldıktan sonra, Maliye Kalemi’ne girmek suretiyle devlet hizmetine başladı. Burada ilerleme imkânı bulamadığından, bu görevden ayrılarak Zecriye Muhassılı oldu. Bu esnada Galata Voyvodası Topal Halil Efendi’ye intisap etmek suretiyle, onun himayesinde ilerleyerek Zecriye Başkâtibi Muhassılı oldu (Kılıç, 2016:6).

Aralık 1806’da mevkûfatçı olarak elçilikle Fransa’ya gönderildi. İki defa Napolyon ile görüştü. Siyasî bir başarı kazanamadı. Sefâreti Aralık 1807 sonuna kadar sürdü. Elçilik göreviyle ilgili bir sefâretnâme hazırlayarak saraya sundu. Fransa dönüşü defter emniyetine tayin edildi. Haziran 1809’da reîsülküttâb vekili oldu.⁵

Mehmed Emin Vahid Efendi dirayetli ve sadık karakterli bir devlet adamıydı. Bununla beraber İngiltere ile antlaşmanın başarılı bir şekilde tamamlanmasının kendisine verdiği kibir nedeniyle, diğer devlet adamlarını küçümser tavırlar sergilemişti. Görevi sırasında gelen padişah fermanlarını, hayır niyeti ile bile olsa, tenkîd eden, devlette görev yapan bazı liyakatsiz memurların tayinat ve atıyyelerini, hazineyi korumak niyetiyle, vermeyen ve bu durumdan şikâyetçi olanları ezen biri olduğu iddia edilmişti. Bu iddiaların dikkate alınmasıyla üç ay sonra, H. 26 Şa‘bân 1224 / M. 6 Ekim 1809 tarihinde, hakkında çıkan fermanla Kütahya’ya sürgüne gönderilmiştir (A.Cevdet Paşa’dan aktaran Kılıç, 2016:9).

⁵ Atilla Çetin (2003), “Mehmed Emin Vahîd Paşa”, TDV İslâm Ansiklopedisi, Cilt : 28, s. 468-469, Ankara.

Vahid Paşa Kütüphanesi'nin kuruluş çalışmaları da bu tarihe dayanır. Kütahya'da ne kadar kalacağı belli olmayan Mehmed Emin Vahid Efendi, buradaki çok sayıda talebe ve hocanın kitap sıkıntısı çektiğini görünce bir kütüphane tesisine karar verir ve kütüphane H. 9 Ramazân 1226 / M. 27 Eylül 1811 tarihinde halkın istifadesine açılır. II. Mahmud döneminde kurulan kütüphaneler arasında en önemlisi Vahid Efendi'nin Kütahya'da kurduğu kütüphanedir (Erünsal'dan aktaran Kılıç, 2016:9). Girişte alınılıktaki kitabeye kazıttırdığı şiirli yazıda da görüldüğü üzere, bu kütüphaneye kendi ismini verdi. Eserlerini ve birçok ilmî kitabı buraya hibe etti. Kütüphane bilâhare Ulu Cami'ye 30 metre uzaklıktaki Gök Şadırvan İmaret Mescidi'ne taşındı. 1830'dan itibaren de Maarif Nezareti'ne bağlandı (Süslü, 1989: 614).

İki yıllık sürgünden sonra Vahîd Paşa önce Tophane'de sonra da Tershane'de görev aldı. Bu görevi sırasında Antalya civarında karışıklıklar çıkaran Teke Oğlu İbrahim ailesinden kalanları nakletmek üzere gönderildi (Süslü, 1989:614). Bu arada İstanbul'dan ve rakiplerinin gözlerinin önünden uzaklaştırılmak amacıyla, kendisine H. 4 Ramazân 1229 / M. 20 Eylül 1814 tarihinde vezirlik rütbesi verilerek Teke ve Hamid sancakları mutasarrıflığı tevdi edilmiştir. Böylece Mehmed Emin Vahid'in paşalık dönemi başlamış oldu (Uzunçarşılı'dan aktaran Kılıç, 2016:11).

Daha sonra kendisine verilmiş olan vezirlik ünvanının kaldırılacağı Hanya'ya müteâkiben de İstanköy adasına gönderildi (1819). Mora isyanları sırasında Sakız adasının muhafızlığına tayin edildi. Fransız Konsolosunun yardım talebini reddeden Vahîd Paşa, Rum asîleri cezalandırdı (Süslü, 1989:614).

Mehmed Emin Vahid Paşa'nın bu muhasara sırasında Sakız'ın büyük tüccarlarının İpsara adasına kaçtığı bilgisi üzerine Kaptan Paşa'dan birkaç gemi isteyerek İpsara adasını da muhasara etmek istemesine karşı çıkan Ali Paşa bu isteği yerine getirmemiş, zaten araları açık olan iki paşa birbirlerini Bâbîâlî'ye şikâyet etmişlerdi (Kılıç, 2016:16). İsyân bastırılıp sükûnet sağlandıktan sonra taşkınlık göstererek ahaliye zulmeden askerlerin adadan gönderilmesini talep etmiş olmasına rağmen, yapılan zulmün bedeli Mehmed Emin Vahid Paşa'ya çıkarılmıştır. Mehmed Emin Vahid Paşa, Sakız'da ortam yatıştıktan sonra isyanın çıkmasından, askerlerin yağmalama hareketlerinden, Kaptan-ı Derya Nasuh-zâde Ali Paşa'nın öldürülmesinden ve halka zulmedilmesinden sorumlu tutulmuştu. Hakkında sürekli şikâyetlerin de vuku bulması nedeniyle askerin ve halkın

hallerinden ve bu durumdan kendisi de rahatsız olmuştu. Nihayetinde Sakız'ın havasıyla uyum sağlayamama gerekçesiyle, H. 19 Şevvâl 1237 / M. 9 Temmuz 1822 tarihli bir yazıyla, Anadolu'da başka bir yere naklini talep ederek Sakız'dan ayrılma isteğini hükümete bildirmiştir (Kılıç, 2016:17).

Urla'da otururken vezirliği tekrar kaldırılıp Alâiye'ye sürüldü. 16 Temmuz 1824'te vezirliği iade edilip Halep valiliğine gönderildi. 1827'de ihmalkârlık gösterdiği ileri sürülerek vezirlik rütbesi alındı ve Konya'ya sürüldü. Ardından Bursa'ya nakledildi. Aynı yıl vezirliği dördüncü defa iade edilip İstanbul muhafızı tayin edildi. 1828'de Bosna valiliğine gönderildi. Bu göreve giderken 2 Safer 1244'te (14 Ağustos 1828) Çanakkale'de vefat etti ve Geyikli köyüne gömüldü.⁶

Mehmed Emin Vahid Paşa'nın mücevher ve sair eşyasından başka 12 yük kuruş nakit parasının Bursa'daki validesi Mahper Hanım nezdinde bulunduğu tespit edilmiş ve bu malı, yaşamlarını sürdürmeleri için Paşa'nın validesi ve iki zevcesine bırakılmıştır. Bu arada, Mehmed Emin Vahid Paşa'nın kethüdası Mehmed Sırrı'nın yazılı ricası üzerine, Paşa'nın askerleri, alacakları olan maaşları için isyan alametleri gösterdiklerinden, muhellefatının mühürlendiği oda açılarak mevcut paradan maaşları verilmiştir. Ayrıca Paşa'nın diğer borçları miri hazinesindeki hesabından mahsub edilerek geriye borcu bırakılmamıştır (Kılıç, 2016:21).

Vahîd Paşa'nın karakterini incelediğimizde, onun becerikli, cesur, entellektüel, şair ruhlu, fakat son derece mağrur, övünmeyi seven, belki de bencil biri olduğunu görürüz. (Süslü, 1989:615). Kaynaklarda geçimsiz, fazla gururlu, bencil ve cimri olduğu belirtilen Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın 4000 kese civarında para biriktirdiği rivayet edilir. İki hanımından başka vârisi yoktu. Ayvansaray'da annesinin yalısında oturduğundan “Çingene Vahîd” lakabı ile anılmıştı.⁷ “Çok kısa sürede çok önemli görevleri işgal ettiğinden ve Fransa'daki ve Çanakkale'deki görevlerinde muvaffak olduğundan, Hükümet mensupları arasından, ölümüne kadar mücadele edeceği rakipler kazanmıştır. Bu bakımdan, sık sık ünvanlarının elinden alınmasında rakiplerinin önemli rolü olmalıdır. Bütün bunlara rağmen, Osmanlı Devleti'yle Avrupa'nın savaşlarla

⁶ Atilla Çetin (2003), “Mehmed Emin Vahîd Paşa”, TDV İslâm Ansiklopedisi, Cilt : 28, s. 468-469, Ankara.

⁷ Atilla Çetin (2003), “Mehmed Emin Vahîd Paşa”, TDV İslâm Ansiklopedisi, Cilt : 28, s. 468-469, Ankara.

sarsıldığı sıralarda Vahîd Efendi'nin devlete siyâsî, askerî çok önemli hizmetlerde bulunduğu da bir gerçektir" (Süslü, 1989:615).

Bu şahsiyetten örnek alınacak husus, hakkında gelişen onca olumsuz olaya rağmen ne devlete ne de millete küslük gütmemesi, aldığı görevleri layıkıyla yerine getirmesidir. İlk başarısının ardından aldığı ilk cezasını çekmesi için gönderildiğı Kütahya'da kütüphane kurmuş, diğer sürgün yerlerinde ise kitap yazmak ya da kütüphanesine kitap göndermek suretiyle hizmetini aksatmamıştır (Kılıç, 2016:24).

Yazarın Üslubu

Vahîd Paşa ve kâtibi orijinal nüshalarında ve diğer bazılarında nesih yazı üslubunu kullanmıştır. İsminden de anlaşılacağı üzere zarif ve fantezi şekliyle yazıcılara en uygun gelen üslup da budur. Yuvarlak şekliyle okuyucuya da çabuk ve akıcı bir okuma imkânı sağlamaktadır. Zaten bu stil, daha sonra Vahîd Efendi'nin matbu nüshalarıyla genel olarak matbuatta kullanılmıştır. Vahîd Efendi'nin kullandığı dil ise diğer birçok Sefaretnâmede olduğu gibi zor anlaşılabilir, zamanında bile pek kullanılmayan nadir Arapça- Farsça tabirlerle dolu bir dildir. Noktalama işareti olarak sadece nokta kullanıldığı ve cümleler çok uzun olduğu için bazen anlatılan şeylerden değişik manalar çıkabilmekte ve bu da tercümede birçok güçlükler çıkarmaktadır. Öyle ki Sefaretnâmesinde sık sık kafiyeyle nesir kullanmakta; üslubunu tezyin için bazen aynı manaya gelen Arapça ve Farsça tabirler kullanmakta; Türkçede bulunmayan terimlerin yerine Arapçalarını kullanmakta ve bazen de aynı manada olup değişik şekilde yazılan Arapça kelimeler kullanılmaktadır (Süslü, 1989:617-618).

Nesih hatla yazılan Minhâc-ı Rumât adlı eserinin üslubunda da tıpkı Sefaretnâmesinde olduğu gibi Arapça ve Farsça kelimelerin ve bu kelimelerden oluşan tamlamaların çoğunlukta olduğu ağır bir dil kullanılmıştır. Eserinin içerisinde Arapça Farsça kelimelerin ağırlıkta olduğu -beyit ve kıta olarak belirttiğı- şiirleri de bulunmaktadır. Bu da onun kabiliyetli ve maharetli bir yazar olduğunu göstermektedir.

Eserleri

Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın eserleri toplamda yedi tane olmakla birlikte içlerinden biri incelediğimiz Minhâc-ı Rumât adlı eseridir. Vahîd Paşa'nın Minhâc-ı Rumât adlı

eseriyle ilgili bilgi verilirken İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 Koleksiyonunda bulunan nüshası esas alınmıştır.

1-Sefâretnâme-i Fransa

Eserin 11 yazma nüshası bulunmaktadır. (Kılıç, 2016:24). Eser, Mehmed Emin Vahid Efendi'nin H. 1221-1222 / M. 1806-1807 yıllarında Napolyon nezdindeki elçiliği sırasında tuttuğu notlardan oluşmaktadır. Napolyon ile görüşme, Prusya, Rusya ve Fransa arasındaki savaşın sonucu, Viyana üzerinden Paris'e gidiş, Paris'teki izlenimleri, Napolyon tarafından ikinci defa kabul ediliş ve yurda dönüşünün anlatıldığı eserin dili sade ve açıktır. Eser günümüz harfleriyle ilk defa Selahattin Güngör tarafından, Cumhuriyet Gazetesi'nde tefrika edilmiştir (Kılıç, 2016:24-25).

2- Şerh-i Kasîde-i Dimyâtiyye (Mirkât-ı Münâcaât)

97 büyük yapraktan oluşan eser, Şeyh Nurettin Dimyati'nin Esmâ-i Hüsna kasidesinin şerhi olup İstanköy adasında bulunduğu sırada kaleme almıştır. Kendi el yazma nüshası adını taşıyan kütüphanenin 71T numaralı kayıta bulunmaktadır (Eğilmez, 2001;9).

Mirkât-ı Münâcaât adlı eserinde Anadolu Kadiaskeri Seyyid Münib Efendi'nin eseri beğendiğine ilişkin takrizi ve Tarihçi Ahmed Lütfi Efendi'nin de eseri referans göstererek Mehmed Emin Vahid Paşa'nın bilgisini takdir etmeleri, Paşa'nın kıymetini bizlere açıkça göstermektedir (Kılıç, 2016; 31).

3- Târih-i Vak'a-i Cezîre-i Sakız

Bu eser, H. 12 Cemâziye'l-ahir 1236 / M. 17 Mart 1821 tarihinde ortaya çıkan Rum (Mora) İsyanı'nın Sakız Adası'ndaki etkileriyle ayaklanan ada halkının isyanının bastırılması sırasında meydana gelen olayları konu edinmektedir (Kılıç, 2016:24-28).

4-Risâle-i Vahid Efendi (İngiltere Musâlahası Takrîri)

Hatırat türü sayılabilecek bu eser, İngilizlerle görüşmelerine dair takrir tarzında bir Risâle veya Osmanlı Devleti ile İngiltere arasındaki anlaşmayla ilgili rapor şeklinde küçük bir eser olarak tanımlanabilir. 28 varaktan oluşan bu eserin nüshaları, Kütahya Vahid Paşa Kütüphanesi'nde numara 1028'de, İstanbul Şehir Kütüphanesi Cevdet Bey

Yazmaları numara 38’de, Türk Tarih Kurumu Arşivi’nde ve Viyana Milli Kütüphanesi’nde bulunmaktadır. Eserin matbu nüshası yoktur. (Kılıç, 2016:24-30).

5-Avrupa Ahvâline Ait Risâle (İcmâl-i Ahvâl-i Avrupa)

Avrupa devletlerinin tarihi ve coğrafi yönlerinden bahseden bu eser, 1811 yılında yazılmıştır (Kılıç, 2016; 30). Söz konusu eser, Kütahya Vahid Paşa Kütüphanesinde 1028 numarada kayıtlı cilt içerisinde iken şu anda aynı kütüphanede 833 numarada kayıtlıdır. Ayrıca bir yazma nüshanın da Türk Tarih Kurumu arşivine bulunduğu bilinmektedir (Kılıç, 2016; 30).

6- Zuhûr-ı Fitne-i Rum

Yunan ayaklanmasının ilk yıllarına tekabül eden olayları anlatan eser, 1267 (M. 1850-1851) yılında kaleme alınmış, Zuhûr-ı Fîtn-e-i Rum adıyla yayınlanmıştır. Bu eserin Yunanca tercümesi de vardır. Üstelik ilk tercüme, eser kaleme alındıktan 10 yıl sonra gerçekleşmiştir . Ankara Milli Kütüphane’de “06 Ceb 125/2” yer numarası ile kayıtlı eserin, Süleymaniye ve İstanbul Üniversitesi (Yıldız Yazmaları ve Tarih Yazmaları tasniflerinde) Kütüphanelerinde de birer el yazması örneği bulunmaktadır (Yaşar, 2017; 392).

Aynı zamanda şair olan Paşa’nın müstakil bir dîvânı olmamakla birlikte kendi eserlerinin çeşitli yerlerinde divan edebiyatı tarzında şiirleri vardır (Kılıç, 2016; 31).

MEHMED EMİN VAHİD PAŞA’NIN MİNHÂC-I RUMÂT ADLI ESERİNİN NÜSHALARI⁸

Eserin Türk ve Dünya kütüphanelerinde toplam on iki nüshası bulunmaktadır. İncelediğimiz nüsha İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları Koleksiyonu’na aittir.

Tablo 1: Yazma nüshalar tablosu

Katalog Numarası	Bulunduğu Yer	İstinsah Tarihi	Ebat	Sayfa	Satır	Yazı Türü	Not
H. 623	İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları	1219/1805	220- 125 mm.	70	17	Nesih	Aharlı kâğıt. Serlevha müzehhep, cetveller yaldızlı. Miklepli kırmızı deri ve ebru cilt. Eserin ilk (1b) sayfası 12 satır, son (70b) sayfası 4 satırdan oluşmaktadır. Âyet ve hadislerin altı genellikle kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

⁸ Bu kısımda verilen bilgiler aşağıda belirtilen kaynaklar esas alınarak hazırlanmıştır:
TURAN, Selami, GÜRBÜZ Fuat (2019), **Mehmed Emin Vahîd Paşa’nın Minhâcü’r-Rumât Adlı Eseri**, Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:5, Sayı:2 s. 62-64.
Gürbüz , F. (2019), **Mehmed Emin Vahîd Paşa’nın Minhâcü’r-Rumât Adlı Eseri (İnceleme-Metin)** Yüksek Lisans Tezi.İsparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
Ayrıca Vahîd Paşa’nın **Minhâc-ı Rumât** adlı eseriyle ilgili ayrıntılı bilgi verilirken İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 Koleksiyonunda bulunan nüshası esas alınmıştır.

NEKTY01 655	İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanes i	1219/1804	227x 131 mm.	66	17	Nesih	Vahid Muhammed Paşa adına kayıtlıdır.
NEKTY00 746	İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanes i	1220/1805	198x 131 mm.	65	17	Nesih	Vahid Muhammed Paşa adına kayıtlıdır.
NEKTY04 325	İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanes i	1240/1824	210x 120 mm.	59	19	Nesih	Vahid Muhammed Paşa adına kayıtlıdır. Cildin cinsi: Mor muşamba, yazma tezhipli.
NEKTY03 647	İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanes i	1244/1828	206x 146 mm.	59	21	Rika	Vahid Muhammed Paşa adına kayıtlıdır.
NEKTY02 731	İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanes i	1244/1828	205x 130 mm.	67	17	Nesih	Vahid Muhammed Paşa adına kayıtlıdır.
MC Yz K 0423	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı	1219/1805	220x 130- 130x 65 mm.	71	17	Arap- nesih	Âyet ve hadislerin altı kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

							Yapraklar rutubet lekeli.
06 Mil Yz A 8696	Millî Kütüphane	Belli değildir.	178x 120- 115x 70 mm.	58	17	Nesih	Cedid kağıt. Tezhip: Serlevha sulu boyalı, kenarları kahverengi meşin, yüzeyleri ebrû kâğıt kaplı mukavva bir cilt içerisindedir. Bazı yapraklar rutubet lekeli, ketebe kaydı silinmiştir, 1. yapraktan itibaren noksandır, cetveller kırmızı mürekkeplidir.
Mf1994 A 2067	Millî Kütüphane	Belli değildir.	–	–	–	Nesih	Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, 1 mikrofilm makarası içerisindedir. Cilt: 35 mm. ile kaplıdır. Muhammed Vahid adına kayıtlıdır.

823	Kütahya Vahit Paşa Yazma Eser Kütüphanes i	Belli değildir.	210x 125- 125x 65 mm.	69	17	Nesih.	Siyah meşin miklepli cilt. Eserin fihristi vardır. Âyet ve hadislerin altı, kırmızı mürekkeple çizilmiştir.
Ms. or. oct.3354	Almanya Millî Kütüphanes i	1219/1804	205x 125- 125x 60 mm.	71	17	Nesih	Eserde açık sarı suyolu filigranlı kağıt kullanılmıştır.
Or. 10884	İngiltere Millî Kütüphanes i	1233/1818	–	–	–	–	–

MİNHÂC-I RUMÂT ADLI ESERİN İÇERİĞİ

Eserin 12 nüshasından biri olan İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 koleksiyonunda bulunan bu nüshayı incelememizin sebebi diğer nüshalardan farklı olarak daha doğru ve eksiksiz bir şekilde kaleme alınmış olmasıdır. Minhâc-ı Rumât'ın içeriğine bakıldığında okçuluğun tarihi, ok ve yay yapımı, menzil atışları, okçuluk adabı ve kuralları gibi birçok konu ele alınmıştır. Besmele ile başlayan eserde ilk olarak Allah'a şükür ve hamt edilmektedir. Sonra sırasıyla Müminun, Alâk, Necm, Enfal, Haşr, Fatır sûrelerinden ayeti kerimelere yer verip Hz. Muhammed (S.A.V.)'e övgüler dile getirilmiştir. Daha sonra Mehmed Emin Vahîd Paşa, esere dair düşüncelerini ve eseri yazma sebebini açıklayıp çalışmanın, tembellikten daha tatlı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bu kısımda bir kıta ve bir de -üstadı olarak gördüğü Neş'et isimindeki kişi için yazdığı- beyite yer vermiştir. Vahîd Paşa eserini yazarken tefsir, hadis, fıkıh siyer alanlarında usta kişilere danıştığını ve Minhâc-ı Rumât ismiyle kaleme aldığını açıklamıştır. Daha sonra ise Vahîd Paşa, eserini yedi bölüm üzerine yazdığını anlatmıştır:

1. Bölümde **-bâb-ı evvel tîr ü kemānuḡ bidāyet zuhûrı beyānındadır-** daha çok okçuluğun tarihine değinilmiştir. Hz. Adem ile Cebrail arasında okçuluğa dair geçen hikayeye, Hz. Adem'in evlatları Kabil ve Habil'e ok atmaya dair yaptırdığı talimlere, Hz. İsmail ve İbrahim peygamberlerin bizzat kendilerinin ok ve yay yapmalarına ve daha sonra Nemrut aleyhisselamın semâya doğru ok atmasına, Pişdadiyan sülalesinden Feridun Şah, Behramgur, Keyhüsrev gibi hükümdarların isimlerinin zikredilip Behramgur'a dair hikayenin anlatılmasına ve İmam Tayboğa'nın Gunyetü'l-Meram (Bugyetü'l Merâm Gayetü'l-Garâm) adlı eserinde geçen okçuların sınıflar halinde yarışmasının anlatıldığı kısma yer verilmiştir.

2. Bölümde **-bâb-ı sāni pîr-i rumât olan sa'd bin ebî vaḡḡâş ḡazretlerinüḡ ḡâl ü şān ü neseb-i zî-şānlarını müzekkirdür-** Sa'd bin Ebi Vakkas'ın kim olduğu, soyu, hangi kabileye mensup olduğu, kardeşleri, hayat hikayesi, Allah rızası için ok atması, savaş zamanlarında anlatılan kıssa, onun döneminde kazanılan zaferler ve son olarak da hicretin elli beşinci senesi vefat etmesi ve onun vasiyeti üzerine Bedir Savaşında giydiği cübbeye kefenlenip kabrine defn edilmesi gibi konular anlatılmaktadır.

3. Bölümde - **bāb-ı sālīs ğazā niyyetine ok atmanın sevābı ve ba‘dū’t-talīm-i remy sihāmı terk eyleyenler hakkında der-kār olan ‘itābı mutazammın şeref-şudur olan ehādīs-i meşhūreyi cāmī‘dür-** ok atmanın, öğrenmenin ve ok yarışmanın Allah katında çok büyük sevabı olduğuna ve Hz. Muhammed’in okçuluğa dair söylediği kırk hadise yer verilmiştir.

4. Bölümde -**bāb-ı rābi‘ ok yarışmanın uşūl şer‘a muvāfaqatı şüretlerinde ba‘zı mesā‘ili muhtevîdür-** okçuluğa dair yapılan yarışmaların önemi bahsedilip bu konu üzerine dikkat edilmesi gereken beş şart örneklerle anlatılmıştır.

5. Bölümde - **bāb-ı hāmis der-beyān āyın ü erkān-ı meydān-** başta Fatih Sultan Mehmed Han olmak üzere birçok Osmanlı padişahının okçuluğa ve ok meydanlarına göstermiş oldukları değere, yaptıkları icraatlara ve koydukları kurallara değinilmiştir. Ayrıca ok meydanının usullerine ve okçuların belli kurallara çerçevesinde ok atmaları on iki maddeyle anlatılmıştır.

6. Bölümde - **bāb-ı sādīs der-beyān kavā‘id-i remy sihām-** ok atmaya dair kurallar beş kısma ayrılarak anlatılmıştır. Bunlar içinde uzun ok atmak isteyenlerin yapması gerekenlere, kullanılacak olan ok ve yayların ağırlıklarına, ok atarken vücudun duruş şekli ve yayı tutuş şekilleri gibi konulara yer verilmiştir. Ayrıca abdestsiz yayın ele alınmaması gibi okçuluğa dair adap kurallarından da bahsedilmiştir.

7. Bölümde -**bāb-ı sābi‘ der-beyān ahvāl-i menāzil meydān koştanīniyye-** ise ilk olarak Osmanlı Döneminde otuz dört vilayette bulunan doksan menzilden bahsedilmiştir. Daha sonra ise İstanbul Okmeydanı’nda yapılan menzil atışlarından, bu menzillerin bulunduğu yerlerden, az da olsa menzil sahibi kemankeşlerin hayatlarından ve meydanda yaşanan olaylardan bahsedilmektedir.

Birçok ayet, hadis, kıssalarla beyit ve kıtalara yer vererek eserini zenginleştiren Vahîd Paşa Minhâc-ı Rumât’ın son sayfasına dört beyitlik şiiriyle son vermiştir:

**“tār-ı kıavs-ı eser hayra hadeng-i tahsîn
taķılursa nazar-ı halka olur şāyeste
siper-i ta‘n ola bu nesre ve vahîda yārān**

oldı çün rişte-i tanzîmi şikeste-beste”⁹

MİNHÂC-I RUMÂT'TA GEÇEN HADİSLER, AYETLER ve ARAPÇA SÖZLER

Müslümanlara Kur'an'dan sonra yol göstermesi bakımından Hz. Muhammed'in söylediği hadislerin önemi büyüktür. İslam dini ve Türk Milleti açısından büyük önem arz eden kırk hadis geleneği, pek çok risalede olduğu gibi Minhac-ı Rumat'ta da görülmektedir:

A) Kırk Hadis - ḥadīṣ-i şerīf-i erbaʿīn

Tablo 2: Kırk hadis tablosu

Birinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-evvel
Arapça Yazımı :	الآن القوة هي الرمي
Okunuşu :	innā inne'l-kuvvete hiye'r-remy
Anlamı :	“Bilesiniz ki, kuvvet remy (atmak) dır.”

İkinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sānī
Arapça Yazımı :	ستفتح عليكم ارضون ويكفيكم الله فلا يعجز احدكم ان يلهو باسهمه فتعلمو
Okunuşu :	setufteḥu 'aleyküm erzüne ve-yekfikumullahu felâ-ya'cizu eḥadükum en yelhüve bi-eshümihi fe-te'allemü
Anlamı :	“Sizler için birçok bölgeler fetih olunacaktır. Allah size yeter. Sizleri oklarınızla oynamaktan hiçbir şey alıkoymasın.”

Üçüncü Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sālīs
Arapça Yazımı :	هكذا اتانى جبريل متقلدا بمثل هذا القوس يوم البدر

⁹ Mehmed Emin Vahîd Paşa, Minhac-ı Rumât, 70b/1-4.

Okunuşu :	hekezā etānī cibrīlū müteḳalliden bi-mişlin hezā el-ḳavse yevme'l-bedri
Anlamı :	“Bedr gününde Cebrail (a.s) bu yayın benzeriyle kuşanıp bana geldi.”

Dördüncü Hadis :	e'l-ḥādīsü'r-rābiʿ
Arapça Yazımı :	انّ الله تعالى يدخل بالسهم الواحد ثلاثة نفر الجنة صانعه يحتسب في صنعة الخير والرامي به ومنبله ه وارموا واركبوا ولكن ان ترموا احب الى من ان تركبوا وليس الله الا في ثلث تاديب الرجل فرسه وملاعبته اهله ور ميه بقو سه ونبله ومن ترك الرمي بعد ما علمه فهي نعمة تركها وقال كفرها
Okunuşu :	innallāhe yüdḥilū bi's-sehmi'l-vāḥidi selāsete neferin el-cennete sāni'ahü yaḥtesibü fī san'atihi'l-ḥayra ve'r-rāmiye bihi ve münbilehü ve'rmū ve'rkebū ve lākinne en termū eḥabbü ileyye min en terkebū ve leyse'l-lehve illā fī selāsin te'dībū'r-ricli ferasehü ve mülāibetühü ehlehü ve ramāhü bi-ḳavsihi ve bi-nelhi ve men terake'r-remy ba'demā 'alimehü fe-hiye ni'metün terakehe ev-ḳāle keferahe
Anlamı :	“Allah tek bir ok sebebiyle üç kişiyi cennete koyar: Oku yapan; yeter ki bunu hayır maksadıyla yapmış olsun, oku atan ve oku atana veren (münebbil). Atıcılık ve binicilik yapınız. Benim için atıcılık yapmanız, binicilik yapmanızdan daha hoştur. Her eğlence batıldır. Eğlenceleriniz içinde sadece şu üç şey mübahtır/övgüye değer: Kişinin atını eğitmesi, ailesiyle mulatefede bulunması (eğlenmesi), yayla

	ok atıp atılan okları toplaması. Kim öğrendikten sonra terkederse bilsin ki, bir nimeti terketmiştir- veya şöyle dedi:- Bu nimete karşı nankörlük etmiştir.”

Beşinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-ḥāmis
Arapça Yazımı :	كَلَّ شَيْءٌ لَيْسَ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَهُوَ الْإِثْمُ الْآرِبُ خِصَالُ مَشْيِ الرَّجُلِ بَيْنَ الْغُرُضَيْنِ وَتَأْدِيبِهِ فَرَسَهُ هَ وَمَلَاعِبَةُ أَهْلِهِ وَتَعْلِيمُ السَّبَاحَةِ
Okunuşu :	küllü şey'in leyse min zikri'llah (azza ve celle) fe hüve lehvün illā 'erbe'ahü hısālin meşyü'r-racüli beyne'l-ğaražayni ve te'dībühü ferasehü ve mülā'abetühü ehlehü ve te'allümü's-sibāhati
Anlamı :	“Allah'ı (azze ve celle) zikretme türünden olmayan her şey boş iştir. Ancak dört şey müstesnâdır: Kişinin iki hedef arasında gidip gelmesi (atıcılık öğrenmesi), atını eğitmesi, ailesiyle eğlenmesi ve yüzme öğrenmesi.”

Altıncı Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sādis
Arapça Yazımı :	مَنْ مَشَى بَيْنَ الْغُرُضَيْنِ كَانَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ حَسَنَةٌ
Okunuşu :	men meşe beyne'l-ğaražayni kâne lehü bi'külli huṭvetin ḥasetün
Anlamı :	“Her kim iki hedef arasında yürürse (atıcılık yaparsa) onun her adımı için sevap yazılır.”

Yedinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sabî
Arapça Yazımı :	الا ان ما بين الغرضين روضة من
Okunuşu :	illā innemā beyne'l-ğaražayni ravžatün min
Anlamı :	“Zira iki hedef arasındaki mesafe, cennet bahçelerinden bir bahçedir.”

Sekizinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sāmin
Arapça Yazımı :	الا ان ايمان الرماة لغولا كفارة فيها ولا عقوبت
Okunuşu :	illā inne'l-īmāne'r-rumāti lağvün lā keffāratün fihā ve lā ‘uḳūbetün
Anlamı :	“Doğrusu atıcıların yeminleri geçersizdir, ne kefareti ne de cezası vardır.”

Dokuzuncu Hadis :	e'l-ḥadīṣü't-tāsi
Arapça Yazımı :	عليكم بالرمى فإنه ه خير بكم
Okunuşu :	‘aleyküm bi'r-remyi feinnehü (min) ḥayri (lehvi) küm
Anlamı :	“Ok atmaya bakın. Çünkü o oyunlarınızın en hayırlı olanıdır.”

Onuncu Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-‘aşere
Arapça Yazımı :	من اتخذ قوسا فإى بيته نفى الله عنه الفقر
Okunuşu :	men itteḥaže ḳavsen fī-beytihi nefā allahu ‘anhü'l-faḳrı

Anlamı :	“Her kim evine bir yay alırsa Allah onu fakirlikten uzaklaştırır.”

On Birinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-ḥādī 'aşere
Arapça Yazımı :	من اتَّخَذَ قَوْسًا عَرَبِيَّةً وَجَفِيرَهَا يَعْنِي كَنَانَتَهُ نَفَى اللَّهُ عَنْهُ الْفَقْرَ اَرْبَعِينَ سَنَةً
Okunuşu :	men itteḥaze kavsen 'arabiyyeten ve cüfeyrahe ya'nî kinānetehü nefā allah 'anhü el-fakru rab'ıyn seneten
Anlamı :	“Kim bir Arap yayını kılıfıyla birlikte edinirse Allah onu yılın dörtte birinde fakirlikten korur.”

On İkinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sāni 'aşere
Arapça Yazımı :	من رمى بسهم في سبيل الله فله عدل محزون بلغ بسهم في سبيل الله فله درجة في الجنة
Okunuşu :	men ramā bi-sehmin fī-sebīlillāhī fe-lehü 'adlū muḥarrarin ve men belāğa bi-sehmin fī-sebīlillāhi fe-lehü deracetün fi'l-cenneti
Anlamı :	“Kim Allah yolunda bir ok atarsa o ok onun için bir köleyi hürriyetine kavuşturmaya denktir. Kim bir oku Allah yolunda (düşmana) isabet ettirirse onun için cennette bir derece vardır.”

On Üçüncü Hadis :	e'l-ḥadīṣü's- sāliṣ 'aşere

Arapça Yazımı :	من رمى بسهم في سبيل الله فله ثواب عتق رقبة ومن اعتق رقبة فهي فداءه من النار
Okunuşu :	men ramā bi-sehmin fī-sebīlillāhi fe-lehü sevābün ʿitkūn raḳabetün ve men eʿteḳa raḳabeten fe-hiye fidāehü mineʾn-nār
Anlamı :	“Kim Allah yolunda bir ok atarsa ona bir köle azat etme sevabı verilir; her kim bir köle azat ederse o köle, o kimseyi ateşten korur.”

On Dördüncü Hadis :	eʾl-ḥadīṣüʾr-rābiʿ-ʿaşere
Arapça Yazımı :	تعلموا الرمايته والقران وخير ساعات المؤمن حين يذكر الله
Okunuşu :	teʿallemū er-rimāyete veʾl-ḳurʾāne ve ḥayrun sāātüʾl-müʾmin ḥīne yezkuruʾllāhe
Anlamı :	“Atıcılığı ve Kurʾanʼı öğreniniz. Müʾminlerin en hayırlı saatleri Allahʼı zikrettiği vakitlerdir.”

On Beşinci Hadis :	eʾl-ḥadīṣüʾl-ḥāmīs-ʿaşere
Arapça Yazımı :	لا تحضر الملائكة من لهوكم الألقى والزهان
Okunuşu :	lā-taḥẓaru el-melāiketü min lehviküm illā er-remy veʾr-riḥān
Anlamı :	“Melekler sizin hiçbir eğlenenizde bulunmaz, atış ve at koşusu hariç.”

On Altıncı Hadis :	eʾl-ḥadīṣüʾs-sādīs-ʿaşere

Arapça Yazımı :	عن المؤمن عند القتال الرمي
Okunuşu :	‘ani’l-mü’mîn ‘inde’l-ķitāli er-remy
Anlamı :	“Mü’mîn savaş esnasında ok atıcılığını kullanır.”

On Yedinci Hadis :	e’l- ħadīşü’s-sābi‘-‘aşere
Arapça Yazımı :	يا سعد ارم فداك ابي و امي
Okunuşu :	ya sa’d irmi fedāke ebī ve ümmī
Anlamı :	“Ey Sa’d, at! Anam, babam sana feda olsun!”

On Sekizinci Hadis :	e’l- ħadīşü’s-sāmin-‘aşere
Arapça Yazımı :	من تعلم الرمي ثم تركه فقد عصاني
Okunuşu :	men te‘alleme’r-ramye sümme terakehü feķad ‘aşānī
Anlamı :	“Kim ok atıcılığı öğrenip de sonra terk ederse bana isyan etmiş olur.”

On Dokuzuncu Hadis:	e’l- ħadīşü’t- tāsi‘-‘aşere
Arapça Yazımı :	من علم الرمي ثم تركه فليس منا او قد عصا
Okunuşu :	men ‘alleme’r-ramye sümme terakehü fe-leyse minne ev-ķad ‘ıṣā
Anlamı :	“Kim oku atışı ile öğrenir, sonra onu bırakırsa bizden değildir veya o kişi isyan etmiştir.”

Yirminci Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-ʿiṣruṇ
Arapça Yazımı :	من تعلم الرمي ثم نسيه فهي نعمة جدد ها
Okunuşu :	men teʿalleme'r-ramye sümme nesihü fe-hiye niʿmetün cehdühe
Anlamı :	“Kim ok atışını öğrenir, sonra onu unutursa, o nimeti inkar etmiş olur.”

Yirmi Birinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-ḥādī ve'l-ʿiṣruṇ
Arapça Yazımı :	تَعَلَّمُوا الرَّمْيَ وَلَا تَرْغَبُوا عَنْهُ فَإِنَّ بَيْنَ الْهَدَفَيْنِ مِنَ الْمَسَافَةِ رَوْضَةٌ عَظِيمَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ
Okunuşu :	teʿallemü er-ramye ve lâ terğabü ʿanhü fe-inne beyne'l- hedefeyni mine'l-mesāfeti ravzatün ʿazīmetün min riyāzı'l- cenneti
Anlamı :	“Atıcılığı öğrenin ve onu terk etmeyin. Zira iki hedef arasındaki mesafe cennet bahçelerinden büyük bir bahçedir.”

Yirmi İkinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sāni ve'l-ʿiṣruṇ
Arapça Yazımı :	تَعَلَّمُوا الرَّمْيَ وَالْقُرْآنَ
Okunuşu :	teʿallemü er-ramye ve'l-ḫurʾāne
Anlamı :	“Atıcılığı ve Kur'an'ı öğreniniz.”

Yirmi Üçüncü Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sālīs ve'l-ʿiṣruṇ
Arapça Yazımı :	حَقُّ الْوَلَدِ عَلَى الْوَالِدَانِ يَعْلَمُهُ الْكِتَابَةُ وَالسَّبَاحَةُ وَالرَّمْيَ وَإِنْ يُوَرِّثُهُ طَيِّبًا

Okunuşu :	ḥaḳḳu'l-veledi 'ale'l vālidāni yu'allimuhü'l-kitābete ve's-sibāḥate ve'r-ramye ve en yüverriṣe ṭayyiben
Anlamı :	“Bizim hakkımız gibi çocukların da bizler üzerinde hakları vardır, bu hak; ona yazı yazmayı, yüzmeyi, ok atmayı öğretmek ve helal miras bırakmaktır.”

Yirmi Dördüncü Hadis :	e'l-ḥadīṣü'r-rabi' ve'l-ʿiṣrun
Arapça Yazımı :	علموا بئكم الرمي بالسهم فانه نكايته العدو
Okunuşu :	'allemū ibnīkūm er-ramye bi's-sihem fe inneḥü nikāyetü-l-ʿadüvvi
Anlamı :	“Çocuklarınıza ok atmayı öğretin. Zira ok atmak, düşmanı hezimete uğrattır.”

Yirmi Beşinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-ḥamīs ve'l-ʿiṣrun
Arapça Yazımı :	علموا غلمانكم الرمايته والغوم
Okunuşu :	'allemū gılmānekumu'r-rimāyete ve'l-ʿavme
Anlamı :	“Genç çocuklarınıza atıcılığı ve yüzmeyi öğretin.”

Yirmi Altıncı Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sādis ve'l-ʿiṣrun
Arapça Yazımı :	ليس الرمي بالسهم من اللعب الحرام بل الرمي خير مالهوتم به
Okunuşu :	leyse'r-ramyü bi's-sehmi mine'l-la'bi'l-ḥarām bel er-ramyü

	ḥayrun mā lehvün temme bihi
Anlamı :	“Ok atmak haram olan oyunlardan değildir. Bilakis atıcılık eğlendiklerinizin en hayırlısıdır.”

Yirmi Yedinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sābi' ve'l-ʿiṣrun
Arapça Yazımı :	الرمى بالسَّهَامِ سَهْمٌ وَشِيْمَةٌ مِنْ سَهَامِ الْإِسْلَامِ
Okunuşu :	er-ramyü bi's-sihemi sehmün veşîmetün min sihemi'l-islâmi
Anlamı :	“Ok atmak İslam’ın meziyetlerinden bir meziyettir.”

Yirmi Sekizinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sāmin ve'l-ʿiṣrun
Arapça Yazımı :	مَا مَدَّ النَّاسُ أَيْدِيَهُمْ إِلَى شَيْءٍ مِنَ السَّلَاحِ إِلَّا أَنْ لِلْقَوْسِ عَلَيْهِ فَضْلٌ وَزِيَادَةٌ
Okunuşu :	mā medde'n-nāsi eydihim ile şeyin mine's-silāhı illā enne'l-ḳavse ‘aleyhi faẓlun ve ziyādetün
Anlamı :	“İnsan topluluğundan bir kimse silahlar arasında yaydan daha faydalı bir silaha el uzatmamıştır.”

Yirmi Dokuzuncu Hadis:	e'l-ḥadīṣü't-tās' ve'l-ʿiṣrun
Arapça Yazımı :	عَلَيْكُمْ بِهَذِهِ الْقَوْسِ الْعَرَبِيَّةِ وَرِمَاحِ الْقَنَائِيْدِ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَكُمْ الدِّينُ وَيُمْكِنُ لَكُمْ فِي الْبِلَادِ
Okunuşu :	‘aleyküm bi-hāẓihi'l-ḳavsi'l-‘arabiyyeti ve rimāhi'l-ḳinā yüeyyidu’llāhu ‘azze ve celle leküm ed-dīnū yümkinü leküm

	fi'l-bilādi
Anlamı :	“Bu Arap yayına ve kınalı mızrağa sahip çıkın, Allah bunlarla sizin (için) dininizi destekler - doğrultur ve sizi beldelerde sağlam- güçlü tutar.”

Otuzuncu Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-sülüsün
Arapça Yazımı :	وجبت محبتى على من سعى بين الغرضين ملتبساً بقوس عربية
Okunuşu :	vecebet muḥabbetī ‘alā men se‘ā beyne'l-ğarażayni mültebisen bi-ķavsın ārabıyyetin
Anlamı :	“Kim iki hedef arasında Arap yayı ile azimle yürürse benim sevgim ona vâcib olur.”

Otuz Birinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-ḥādi ve's-sülüsün
Arapça Yazımı :	من وضع رداءه عن منكبيه ومشى بين الهدفتين كان له عند الله بكل خطوة ثواب عتق رقبة مؤمنة
Okunuşu :	men vaża'a ridāehü ‘an menkibīhi ve meşe beyne'l-hedefeyni kâne lehü ‘ındallāhi bi-küllin ḥuṭvatin sevābün ‘atķun raķabetün mü'minetün
Anlamı :	“Kim ridasını omuzlarına koyup iki hedef arasında yürürse her adımına mü'min bir köleyi azat etmiş sevabı yazılır.”

Otuz İkinci Hadis :	e'l-ḥadīṣü's-s-ṣāni ve's-sülüsün
Arapça Yazımı :	ارموا من بلغ العدو يسهم في سبيل الله رفعه الله درجة في الجنة

Okunuşu :	ermū men belāḡa'l-‘adūvve bi’sehmin fī-sebīlillāhi rafa‘ahü Allahü deracete fi'l-cenneti
Anlamı :	“Ok atınız, kim Allah yolunda düşmana ok isabet ettirirse, Allah onun cennetteki derecesini yükseltir.”

Otuz Üçüncü Hadis :	e'l-ḥadīsü's-sālīs ve's-sülüşün
Arapça Yazımı :	من رمى بسهم فى سبيل الله كان له ثواب ذلك السهم مثل اجر عتق اربعة اناس من بنى اسمعيل
Okunuşu :	men ramā bi’sehmin fī-sebīlillāhi kāne lehü sevābün zālike’s- sehmi min mişle ecrun ‘atḡun erbe’atün nāsün min benī- ismāīl
Anlamı :	“Kim Allah yolunda bir ok atarsa İsmailoğullarından dört köle azat etmiş gibi ecir alır.”

Otuz Dördüncü Hadis :	e'l-ḥadīsü'r-rabī‘ ve's-sülüşün
Arapça Yazımı :	من رمى بسهم فى سبيل الله ورضائه فبلغ العدو واقصر عنه كان ذلك الرمي نوراله ه يسعى بين يديه يوم القيمة
Okunuşu :	men ramā bi-sehmin fī-sebīlillāhi ve-rızāühü fe-beleḡa el- ‘adūvve ev ḡaşşara ‘anhü kāne zālike’r-ramyü nūran lehü yes‘ā beyne yedeyhi yevmü'l-ḡiyāmeti
Anlamı :	“Kim Allah yolunda bir ok atarsa düşmana isabet ettirsin ya da ettirmesin, ona kıyamet gününde bir nur verilir.”

Otuz Beşinci Hadis :	e'l-ḥadīsü'l-ḡāmīs ve's-sülüşün

Arapça Yazımı :	صففنا لقريش وصفوا لنا إذا اكتبوكم فعليكم بالنبل
Okunuşu :	şaffefenā li-ķureyşin ve şaffū lenā iza ūksübūküm fe- 'aleyküm bi'n-nebeli
Anlamı :	“Kureyş'e karşı saf tuttuğumuzda ve onlarda bize karşı saf tuttuğunda ve birliklerini taburlara böldüklerinde sizler de oklara dayanın.”

Otuz Altıncı Hadis :	e'l-ḥadīşü's-sādis ve's-sülüsün
Arapça Yazımı :	ارمواوانامعكم كلکم
Okunuşu :	irmū ve ene me'akum külliküm
Anlamı :	“Oklarınızı atınız, ben sizinle beraberim.”

Otuz Yedinci Hadis :	e'l-ḥadīşü's-sabi' ve's-sülüsün
Arapça Yazımı :	مأعلى احد كم اذالج به همة وغمة فى ان يتقلد قوسه ينفى بها همه
Okunuşu :	mā 'aleyye eḥadüküm iza lecce bihi himmetün ve gummetün enne yetekallede kavsehü yenfi bihā himmihi
Anlamı :	“Sizden birinizi gam ve sıkıntı bastığı zaman yayını kuşanıp kederini onunla dağıtmaktan başka yapacak bir şeyi yoktur.”

Otuz Sekizinci Hadis :	e'l-ḥadīşü's-sāmin ve's-sülüsün
Arapça Yazımı :	الملائكة تشهد ثلثا من الخصال الرهان والمسابقة والرمى بالقوس وملاعبة الرجل اهله
Okunuşu :	el-melāiketü teşhedü sülüşen mine'l-ḥışāli'r-rihāni ve'l-

	müsābekati ve'r-remyi bi'l-ķavsi ve mülā'abeti'r-racūli ehlihi
Anlamı :	“Melekler üç özelliğe şahitlik eder: rekabet, ok atıcılığı yarışı ve ailesiyle eğlenmesi.”

Otuz Dokuzuncu Hadis :	e'l-ḥadīṣü't-tāsi' ve's-sülṣun
Arapça Yazımı :	الرماة فى الصلوة و ثوابها مالم يفتهم الوقت
Okunuşu :	er-rumātü fi 'ş-şalāti ve sevābihā mā lem yeftehime el-vakte
Anlamı :	“Atıcılar namazın vaktini kaçırmadıkları takdirde sevabını alırlar.”

Kırkıncı Hadis :	e'l-ḥadīṣü'l-erba'un
Arapça Yazımı :	لاسبق الا فى خفن وخافراونصل
Okunuşu :	lā sebekā illā fī ḥuffin ve ḥāfirin ev naşlin
Anlamı :	“Yarış (ödül) sadece ok, at ve deve yarışmasında olur.”

B) Eserde kırk hadis dışında yer alan diğer hadisler

Tablo 3: Eserde yer alan diğer hadisler

(37a/2-3)	
Arapça Yazımı :	ستفتح عليكم ارضون ويكفيكم الله فلا يعجز احدكم ان يلهو باسهمه
Okunuşu :	setufteḥu 'aleyküm erzūne ve-yekfīkumullahu felā-ya'cizu eḥadükum en yelḥüve bi-eshümihi

Anlamı :	“Sizler için birçok bölgeler fetih olunacaktır. Allah size yeter. Sizleri oklalarınızla oynamaktan hiçbir şey alıkoymasın.”

Yukarıdaki hadis kırk hadisin içindeki hadise ilaveten tekrar söylenmiştir.

(28a/12-13)	
Arapça Yazımı :	لَتَفْتَحَنَّ الْقُسْطَنْطِينَیَ
Okunuşu :	letuftehanne el kıstantiniyye
Anlamı :	“İstanbul (Kostantiniye) bir gün fetholunacaktır.”

3) Eserde Geçen Ayet-i Kerimeler

Tablo 4: Eserde yer alan ayet-i kerimeler

(1b/5)	Müminun süresi 14. ayet.
Arapça Yazımı :	ثُمَّ اَنْشَاْنَاهُ خُلُقًا اٰخَرَ فْتَبارِكُ اللهُ اَحْسَنُ الْخَالِقِينَ
Okunuşu :	sümme enşe'nahü hâlkân ahar fe tebârakellahü ahsenü'l hâlikıyn
Anlamı :	“Sonra ruh verip başka bir yaratılışla ona hayat verdik. Yaratıcıların en güzeli Allah ne mübarektir.”

(1b/7)	Alâk Süresi 5. Ayet
Arapça Yazımı :	عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَم
Okunuşu :	allemel'insane ma lem ya'lem
Anlamı :	"İnsana bilmediği şeyleri öğretti."

(1b/10)	Necm Süresi 9. Ayet
Arapça Yazımı :	قاب قوسين او ادنى
Okunuşu :	qābe qavseyn-evednā
Anlamı :	“İki yay kadar, yahut daha yakın oldu.”

(1b/11)	Necm süresi 3. Ayet.
Arapça Yazımı :	وما ينطق عن الهوى
Okunuşu :	ve mâ yentıku ‘ani’l-hevâ
Anlamı :	“O, hevâdan (arzularına göre) konuşmaz.”

(13b/8)	Enfal Süresi 60. Ayet
Arapça Yazımı :	اسعذب الله واعدوا لهم ما استطعتم من قوة
Okunuşu :	(E’îzü billâhi), ve e’iddû lehüm masteta’tüm min kuvvetin (ve min rıbâtî’l-ḥayl türhibûne bi-hi)
Anlamı :	“Siz de onlara (düşmanlara) karşı gücünüzün yettiği kadar kuvvet (ve (cihad için) bağlanıp beslenen atlar hazırlayın).”

(19b/5-6)	Haşr süresi 7. Ayet
Arapça Yazımı :	وما تيكم الرسول فخذوه وما نهايكم عنه فانتهوا
Okunuşu :	vemâ atākümü’r-resülü feḥuzühü vemâ nehāküm ‘anhü fāntehü

Anlamı :	"Ve bir de peygamber size ne veriyse onu alın ve neyi yasakladıysa ondan vazgeçin."

(45b/1)	Fatır Süresi 34. Ayet
Arapça Yazımı :	الحمد لله الذي اذهب عنا الحزن
Okunuşu :	elḥamdülillāhillezi ezhebe ‘anna’l-ḥazene
Anlamı :	“Sıkıntıyı benden gideren Rabbime hamd olsun.”

(60a/7)	Haşr süresi 2. Ayet
Arapça Yazımı :	فاعتبروا يا اولي الابصار
Okunuşu :	fā‘tebīrū yāūlī’l-ebṣār
Anlamı :	“O halde ibret alın ey akıl sahipleri!”

Bu ayetlere ek olarak 13a/3’te yer alan “irci’ī” kelimesi, “Ey mutmain olan nefis! Râzı olmuş ve kendisinden râzı olunmuş bir halde Rabb’ine dön” şeklinde Fecr süresinde bulunan 28. âyetin ilk kelimesi olup çeşitli kullanılışlarda “ölüm” anlamına gelmektedir. Bu kelimeyle âyet-i kerimeye gönderme yapılmıştır.

4) Eserde Geçen Arapça Sözcükler

Tablo 5: Eserde yer alan Arapça sözcükler

(2a/8)	Eserde geçen bir lamiadır.
Arapça Yazımı :	اصحابي كالنجوم بأيهم اقتديتم اهتديتم

Okunuşu	aşhâbî ke'n-nücûm bi-eyyihim ıktedeytüm ihtedeytüm
Anlamı :	“Ashâbım yıldızlar gibidir. Hangisine tâbi olsanız hidayete erersiniz.”

(3a/15)	
Arapça Yazımı :	اين الثريامن يدالمتناول
Okunuşu :	eynü's-süreyya-men yedü'l-mütenâvil
Anlamı :	“Elde eden kişi arasında büyük bir fark vardır.”

(3a/15-16)	
Arapça Yazımı :	مرالسعى احلى من عسل الكسل
Okunuşu :	mürrü's-sa'y ahlâ min 'aselü'l-kesel
Anlamı :	Çabalamanın, gayret göstermenin acısı tembelliğin balından daha tatlıdır.

(4a/15-16-17)	
Arapça Yazımı :	مالقوس والنشأب والرمایه ومن رماه أول البدايه ه ومن رمى من بعده على الاثر ومن ثوارث رميه حتى ظهر
Okunuşu :	maü'l-ğavs ve'n-nüşşab ve'r-rimāye ve men ramāhü evvele'l-bidāyeh ve men ramāhü evvele'l-bidāyeh ve men ramā min ba'dehu 'ala'l-eşeri ve men tevāreşe ramayhü hattā zuhrin
Anlamı :	“Yaydaki temrenli okla atıcılık yapan her kim ise ilk

	attıysa başlangıçtır, sonra kim attıysa onun peşi sıra attı, kim öğlene kadar ok attıysa onu miras bıraktı.”

(5b/12-13-14)	
Arapça Yazımı :	يَالَيْتَ شَعَرِي مَنْ بَنَى هَذَا الْقَصْرَ فِي هَذِهِ الْمَكَانِ وَمَا هَذِهِ الصُّورَةُ وَمَا الَّذِي بِيَدِهِ وَمَا الَّذِي مَكْتُوبٌ عَلَى رَأْسِهِ
Okunuşu :	yâ leyte şa‘rî men benâ hezâ el-kaşra fî hezihi’l-mekâni ve mâ hezihi eş-şûrati ve mâ ellezî bi-yedihi ve mâ ellezî mektûbun ‘alâ ra’sihi
Anlamı :	“ Keşke bilgim olsa, bu sarayı bu mekânda kim inşa etti? Bu (tasvirler) kimin sureti? Ve onun başında ne yazılmış?”

(6a/15)	
Arapça Yazımı :	مَا رَأَيْنَاهُ وَلَا سَمِعْنَاهُ
Okunuşu :	mâ raeynâhü ve lâ semi‘nâhü
Anlamı :	“Onu ne gördük ne de duyduk.”

(14b/6-7-8)	
Arapça Yazımı :	اللَّهُمَّ مِنْ اسْتَطَعَمَكَ بِهَذَا الْقَوْسِ فَاطْعَمَهُ وَمَنْ اسْتَنْصَرَكَ بِهَافَاتِصْرِهِ وَمَنْ اسْتَرْزَقَكَ فَارْزُقْهُ
Okunuşu :	Allūhumme men istaṭa‘amke bi-hezâ el-kaṣsi fe’ṭ‘amhü ve men istenşarake bihâ fe’nşurhü ve men isterzeḳake fe’rzuḳhü

Anlamı :	Ey yüce Allah'ım her kim bu yay ile senden yemek dilerse sen onu yedir, her kim onunla yardım dilerse ona yardım et, her kim rızık talep ederse onu rızıklandır.

(60b/17)	
Arapça Yazımı :	الْحُكْمُ لِمَنْ غَلَبَهُ
Okunuşu :	el-ḥükm-limen galebe
Anlamı :	Kim kazanırsa o galiptir.

(62b/12)	
Arapça Yazımı :	تَغَمَّدَهُ اللَّهُ بِغُفْرَانِهِ
Okunuşu :	tağammüddu'l-lahı be-ğufrāna
Anlamı :	Merhamete sahip olan Allah korusun.

MİNHÂC-I RUMÂT'TA GEÇEN OKÇULUK TERİMLERİ

Minhâc-ı Rumât'ta Okçuluk Terimleri ¹⁰

‘acem yayı : < Ar. + T. Bir yay çeşidi. Acem yaylarının kabzaları yay durumuna göre küçük, iki tarafı oldukça yassı ve kalın, başları ince ve eşek kemiğinden, iki tarafı üçer parça kemikle kemiklenir. Pek çoğunun üstüne sinirlenmiş kemik kaplanmış, işlemesinden başka bir güzelliği bulunmaz.

ağac pîşrev : < T. + Far. Çam ağacından yapılan ve her türlü idmanın yanında puta ya da menzil atışı da yapılan ok çeşididir. Ağaç okları yapmak için kesilecek çam ağaçları, genellikle sonbaharın son günlerinde, ağaç suyunu iyice çektiği vakit kesilirdi.

āḥz -ı kemān : < Ar. + Far. Yay almak.

āmāc-gāh : < Far. Nişan yeri, nişan atılacak yer.

ana taş : Başlangıç yerine dikilen taş. Menzil atışlarında 900 gezden fazla olması şartıyla dikilen ilk taş denir. Atışlarda yönün belirlenmesi ve karışıklığın çıkmaması açısından önem taşımaktadır.

arabî yay : < Ar. + T. Arap kavmine ait olan yay. bk. “kavs-ı ‘arabî”

‘aşabe : < Ar. 1. Yayın bir kısmı. 2. Sargı, bağ. 3. Sinir.

aşhâb-ı remy : < Ar. Okçulukla uğraşan sahipler, ashap.

aşurı atmak : Bir menzilde herhangi bir taşın ilerisine atarak o taşın önüne geçmeye denir.

¹⁰ Terimlerin anlamları verilirken özellikle İlhan Uçar’ın Abdullah el-Kâtip’ten aktardığı “Ok Atıcılığının Kuralları” Kavaidü’r Remy adlı eserinden, Ünsal Yücel’ in Türk Okçuluğu adlı eserinden, Mehmed Emin Vahid Paşa’nın çeviri yazı alfabesine aktardığımız Minhâc-ı Rumât adlı eserinden, Mehmet İnan’ın Osmanlı İmparatorluğu’nda Okçuluk Sporu ve Temel Teknikleri adlı çalışmasından, Ali Tunç’un Osmanlı Devleti’nde Spor (Okçuluk) adlı çalışmasından ve kaynakçada belirtilen diğer eserlerden yararlanılmıştır.

atıcı : Bir kişiye atıcı denilmesi için azmayış okuyla 800, pişrev okuyla 900, puta okuyla 300 adet atış yapması, ustasından kabza alması gerekirdi. Bunları yapan kişiye atıcı denilir ve menzil atışlarına izin verilirdi.

atış : Atış.

atış günleri : Ok meydanında toplanılarak çeşitli yarışların yapıldığı pazartesi ve perşembe günleridir.

atış mahalli : < T. + Ar. bk. “atış yeri”.

atışmak : Atışmak. Ok atma yarışı gibi yarışlarda kullanılan bir terim.

atış yeri : 1.Ok koşullarının yapıldığı açık alan. 2. Menzil atışlarında okçuların durup atış yaptıkları yer, ayak yeri. 3. Bilek siperinde siper kuyruğunda ok ucunun duracağı yer, bilek siperi, siper kuyruğu.

atış zamānı : < T. + Ar. Ok meydanında atışların başladığı ikinci zamanı sonrası.

avāze'-i tîr : < Far. Yüksek sesli ok.

avāz-ı tîri : < Far. Islık oku.

ayak taşı : Menzil atışlarında okçuların atış yapacaklarını gösteren taşıdır.

ayak taşları : bk. “ayak taşı”.

ayak yeri : Menzil atışlarında okçuların atış yapacaklarını gösteren taşın bulunduğu yerdir.

ayazma : < Rum. İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.

ayırıcı : Okunu iç kabzaya kadar çekip buradan atışını yapabilen okçu. İrici, ayırıcı, ayırtlayıcı olarak da görülmektedir.

ayırıcı pehlevān : < T. + Far. bk. “ayırıcı”.

āyīn : < Far. Ok meydanında geçerli olan kurallar ve yapılan merasime denir.

azmāyış : < Far. Bir ok çeşidi. Azmayış okunun iki çeşidi vardır. Bir cinsi iki buçuktan üç buçuk dirheme kadar bakkam, gez, demir temren ile sala koşusuna tahsis edilir. Bir çeşidi de gez ve temren yalnız sahiplerine göre haki oktan ağır, kanat kuğu, kuyruk karabatak ve başka oklardan olursa haki ok gibi yeleklenip meseka atılır. Her iki cinsinde boyları mimari zira' ile yirmi bir parmaklıdır. Birbirinden farkı ağırlığı ile çubuğunun en üstünden olur.

bālā-yı çeşme-i zenān : < Far. Yüksek Karılar Çeşmesi, İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.

baş taşı : Okçulukta menzil atışlarında yeni bir rekor kırılmadığı müddetçe en ileride olan taş denir. Bu taşın yeri rekor kırıldıkça değişir.

baş taşları : bk. “baş taşı”.

batı lodos : < T. + Rum. Batı yönünden esen lodos rüzgârı. Rüzgârın hangi yönden estiği okçuluk açısından büyük önem taşımaktadır.

behrāmī : < Far. Rüstem-i pertab atış tarzıyla atılan oklara denir. bk. “rüstem-î pertāb”.

beş taşlar : Ok meydanında kible menziliyle atılan zihgirci yeri.

beyza : < Ar. Hz. Muhammed'in beş tane yayı bulunmaktaydı. Beyza, bunlardan birinin adıdır.

bez : Hedef üstüne yerleştirilen nesne.

biñci kemānkeş : < T. + Far. Bin gez mesafeye ok atabilen kemankeş.

biñciler : Menzil (uzun mesafe) atışlarında okçular, atış mesafelerine göre dahil oldukları sınıflar içinde yarışarlardı. Birinci olarak ihtiyarlar, ikinci dokuzyüzcüler, üçüncü binciler ve dördüncü binyüzcüler olmak üzere menzil atışlarında dört sınıf bulunmaktadır. Bincilerin oluşturduğu grubun yarışmalarına baş koşu, birinci koşu da denilirdi. Dokuzar pişrev okuyla atış yapılırdı. İki

bayrağın oluşturduğu seksen gez aralıklı koridor içinde en uzağa atan okçu yarışmayı kazanırdı.

binyüzci : Menzil atışlarında okçular dört sınıfa ayrılmıştı. Bunlardan biri dördüncü sınıfta yer alan binyüzcüler; bin yüz gez uzaklığa ok atabilen atıcılardı. Bincilerin yarışında olduğu gibi buna da baş koşu denilmekteydi. Binyüzcüler pişrev cinsi on bir ok atarlardı. İki bayrağın oluşturduğu seksen gez aralıklı koridor içinde en uzağa atan okçu yarışmayı kazanırdı.

binyüzci pehlevān : <T. + Far. Bin yüz gez uzağa kadar oku atabilen okçu. Sıralamadaki en yüksek mertebe.

boğaz : 1. Oku yirmi dörde bölmek suretiyle yirmi dört derece tabir ederek gez dudaklarından dört derecesi. 2. Okun yelek takılan baş ve boynu arasındaki kısmı.

boy : 1. Menzil müsabakatı için yapılan tımarlı yayların boyu, on tutam olanlarına verien ad. 2. Ok boyu. 3. Uzunluk.

boynuz : Yay yapımında kullanılan su sığırı, keçi boynuzu yahut öküz boynuzu. Yayda kullanılan boynuz "Yay kemiği" de denilir.

burmalı hācer : <T. + Ar. Burmalı taş. Beşir Ağa Menzili'nin taşı.

cāy-ı kadem : <Far. + Ar. Ayak yeri. bk. "ayağ yeri".

celīle-i tīrendāzān : <Ar. + Far. Büyük okçular.

cile : <Far. Yay kirişi. bk. "çille".

çaķılı depe : İstanbul Okmeydanı'nda Kağıthane yolu üzerinde olan bir yer adı.

çarķ : <Far. Ayaktan güç alınarak kurulan, kasanları çelikten yapılmış harp yayı, arbalet. Ayak yayı, zemberek de denir.

çekiş edmek: Yay çekme.

çeşme-i zenān : < Far. bk. "kārılar çeşmesi".

çille : < Far. Çok katlı ham ibrişimden yapılan yay kirişi.

çoban çeşmesi : < Far. Ok meydanında bulunan çeşmelerden biri 17. yüzyılda yapılmıştır.

defterlü kemānkeş : < Ar. + Far. Okçular Sicili'ne kayıtlı, kabza almış olan kemankeş.

demren : Temren. demir, kurşun veya kemikten yapılan okların ucuna takılan parçaya verilen addır.

demrenciler : Temren yapan sanatkârlar.

demrensiz : Okta demrenin takılı olamama hali.

depe başı : İstanbul Okmeydanı'nda olan bir yer adı.

deri : 1. Hayvanın boynuzlarından yay, derisinden kiriş yapılmaktadır. 2. Hedefin üstüne konulan parça, nesne.

deste deste : < Far. Ok destesi. Yarışmalarda kullanılan puta oklarının aynı cins ve ölçüde olmaları gerektiğinden desteler halinde satılır. Metinde deste halinde pişrev oklarından bahsedilmektedir.

dest-kemān : < Far. Yayı çeken kuvvet.

deve boynu : Ok meydanında Hacı Süleyman Menzili'nin üst tarafında olan Deve Boynu adıyla bilinen bir yerdir.

dik atlamak : Oku rüzgâr yardımıyla havalandırıp atma. Ok çok fazla ileri gidemeyeceğinden dolayı bu atış geçersiz sayılmaktadır.

dirhem : < Ar. Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü.

dirhem-i kemān-ı mu'teber : < Ar. + Far. + Ar. İtibarı olan, değer gören bir ağırlığa sahip olan yaya denilmiştir.

dirhemli : < Ar. Dirhemi olan.

eksükci : Üstadlar önünde oku istenilen şekilde atamamak.

eser-güzer : < Ar. + Far. Nişan, iz gösteren.

eski hünkār ayak taşı : < T. + Far. + T. Ana taşı Hünkar Ayağı diye bilinen taş olup Sultan IV. Murad'a ait olan bu ayağın baş taşı Tekye ardında Küçük Sofa üzerindedir.

eski hünkār ayak yeri : < T. + Far. + T. bk. “eski hünkār ayak taşı”.

fem-i kandīl-i nebl : < Ar. Ok kandilinin -okların konulduğu ağaçtan yapılma kutunun-ağız kısmı.

fer^c : < Ar. 1. Ne şekil ve çeşitte olursa olsun nişanı birden fazla vurmaya denir. 2. Yay adı.

fi-‘ilmü’r-rumāt : < Ar. Okçuluk ilminde.

fürce-i zihgīr : < Ar. Zihgir yarığı, aralığı.

ğaraz : < Far. 1. Kavga, dövüşme, vuruşma; gürültü. 2. Arap lisanında okçulukta hedefin ortasına konulan bir parçaya verilen ad.

ğazā niyyeti : < Ar. Atışlarda oku atarken söylenen söz. Ok atışları bu niyetle yapılırdı.

gez : 1. Okun kirişe geçen ucundaki kertik. 2. Okçulukta kullanılan 66 cm’lik uzunluk ölçüsü. 3. Havaya veya torbaya atılan yeleksiz ok. 4. Yayın iki başındaki çile, toncu takılan kertikler.

gez açmak : Oka gez açmak.

gezsiz sehm : < T. + Ar. Düşmanın bulup geri atmasını önlemek için özel olarak hazırlanan bir çeşit harp oku. Çileye takılan madeni halka ve yüksükle atılırdı.

gırift-nişāb : < Far. Minhāc-ı Rumāt’ta rüstem-i pertab atış tarzıyla atılan oklara denildiği geçmektedir. bk. “rüstem-î pertāb”.

gög(ü)s : Göğüs. Yayın kirişinin çekilirken kola ve göğse değdirilmemesi gerektiği bahsedilmektedir.

güntoğrısı : Doğudan esen soğuk ve kuru hava. Yüksek basıncın olmasından dolayı daha çok Güney Rusya ile Kafkaslarda görülen bu rüzgâr, çoğunlukla yağışın kesilmesine sebep olur.

ḥadeng : <Far. Ok.

ḥākī : <Ar. bk. “ḥākî ok”.

ḥākî ok : <Ar. + T. Ağaçtan yapılan menzil oklarının en eskisidir. Yapılışı pişreve benzese de yelekleri daha uzundur. İlk önce Fatih Sultan Mehmet’in son zamanlarında (1475-1480) poyraz havası ile atılan menzilde kullanılırdı. Bu nedenle de o menzile “Haki Menzili” denildi. Haki adının verilış nedeni yeleklerinin renginin toprak rengine (boz) oluşundandır. Çünkü pişreve takılan boz renkli kuğu kuşu kanadına “haki” denilirdi.

ḥānḫāh-ı rumāt : <Ar. Okçular Tekkesi.

ḥarābī : <Ar. Okun, nişanın önünde yere dokunarak sıçrayıp nişanı vurduğu bu kısma verilen isimdir.

ḥāşköy : <Ar + Far. Hasköy, İstanbul Okmeydanı’nda bulunan bir yer adı.

ḥātem : <Ar. Arap dilinde hedefin üstüne koydukları kağıt ve bir parça hedef ve hedefin ortasına dikdikleri kemik veya farklı bir şeye rika derler. Bu hedefin üstüne koydukları kağıt ve bez ya da deri parçasına yarım ay şeklinde bir şekil çizderler. O şekle daire ve dairenin ortasına çizdiklerine de hatem denilirdi.

ḥavārim : <Ar. Okun nişanı delip öbür yandan çıkıp gitmesine denir.

ḥavāşır : <Ar. Okun nişanın bir tarafına düşüpte nişana dokunmasına denir.

ḥavāsık : <Ar. Okun nişanı delip üstünde durma haline denir.

hedef :<Ar. Nişan almak için kullanılan nesne. Puta, puta sepeti, el putası, kabak, kığaç, küçük çelik levhalar.

hedef-i tîr :<Ar. + Far. Hedef oku, puta oku.

helvâcî :<Ar. Ok meydanında Kanuni zamanında pamuk ekmeği ve helvasının satıldığı kemankeşler için kurulan bir tezgahın sorumlu olan kişi.

hevâcî :<Ar. Atışlarda yarış yerinde durup okun düştüğü yeri ayak yerinde duranlara bildiren görevliler.

hevâ mahallî :<Ar. Hava Yeri. Bir menzilde ok atışlarının yapılacağı yer, mekan. Atışları izlemek isteyenler de burada izlerlerdi.

hicâzî :<Ar. Bir yay çeşidi. İki çeşittir. Birincisi yalnız ağaç kabuğundan yonulup kiriş ile atılır. İkincisinde ise birincisine benzemekle beraber ondan farklı olarak yayın arkasını sinirleyip içine keçi boynuzu yapıştırırlar.

hudûd-ı meydân :<Ar. Meydan sınırı.

hünkâr ayak yeri :<Far. + T. Ayak yeri, Hünkar Ayağı diye bilinen bir taşdır. III. Selim'in menzili buradan geçmektedir.

ıskât edmek :<Ar. + T. Yayın güç kapasitesini düşürmek. Yüz dirhemli bir yayı seksen dirheme düşürmek gibi.

idmân :<Ar. Alıştırma, talim. 2. Bedeni geliştirmek ve gücü arttırmak için yapılan çalışma, hareketler.

ihtiyârlar :<Ar. + T. Menzil (uzun mesafe) atışlarında okçular, atış mesafelerine göre dahil oldukları sınıflar içinde yarışarlardı. Birinci olarak ihtiyarlar, ikinci dokuzyüzcüler, üçüncü binciler ve dördüncü binyüzcüler olmak üzere menzil atışlarında dört sınıf bulunmaktadır. Yeni başlayan ve ihtiyar olan atıcıların oluşturduğu bu sınıfa üçüncü koşu, sala koşusu ya da ihtiyar koşusu da

denilmekteydi. Bu sınıfa dahil olanlar seksen gez mesafeli iki bayrak arasında beşer azmayış oku atarlardı.

‘ilm-i remy : < Ar. Okçuluk ilmi.

i‘māl-i kemān : < Ar. + Far. Yay yapımı.

imām deresi : < Ar. + T. İstanbul Okmeydanı’nda geçen bir yer adı.

incirli bağçe : < Far. İstanbul Okmeydanı’nda bulunan bir yer. Diğer adı Cafer Efendi Bahçesi.

işābet etdirmek : < Ar. + T. Ok atışlarında oku hedefe ulaştırmak.

işāl-i hedef : < Ar. Hedefe ulaşma.

istanbul okmeydanı : Fatih Sultan Mehmet tarafından fetihten hemen sonra kurulan ilk vakıftır. Kuruluş amacı "Gazilerin ve halkın ok atması ve toplu halde dua etmesi için.." diye açıklanmaktadır.

jale : < Far. İran’da hüküm süren ilk sülalelerden olan Pişdâdiyân sülalesinden Minuçehr Şah’ın okçulukta mahareti çok olan silahdarı, oklarını oyup nemi gittikten sonra içlerini jale ile doldurup güneşin doğuşunda, attığı yer ile arasında kırk konaklık mesafe olan Merv şehrine düşürdüğü kaydedilmiştir. Minhâc-ı Rumât’ta geçmektedir.

ķabza : < Ar. 1. 1.Yayın sol elle kavranan orta kısmı. 2. Ok boynunu ölçmekte yaklaşık 9 cm'lik uzunluk ölçüsü. 3. Atıcıya göre sol taraf, kabza tarafı.

ķabza tālîbi : < Ar. Okçuluğa heveslenip kabza almak için uğraşan kişi. Kabza alabilmek için en az 900 gez (594 m.) mesafeye ok atıp bunu usulüne uygun olarak tespit ve tecil ettirmek lazımdı. Kabza alan bir atıcı, Atıcılar Sicili’ne kaydolunmak ve Atıcılar Dergâhı’nda sofraya oturma hakkı kazanırdı. Buna Büyük Kabza almak da denilirdi.

ḳadem-gāh : < Ar. + Far. Ayak yeri.

kāfur : < Ar. Hz. Muhammed'in tirkeşinin adı.

kāğıd : < Far. Hedef üstüne yerleştirilen nesne.

kāğıdhāne : < Far. İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.

ḳamış ok : Mücevvef ok olarak da bilinir. Kamıştan yapılan oklardır. Kamış ok yapmak için gerekli malzeme Hindistan'dan getirildiği için, çok pahalıya mal oluyordu. Bu nedenle kamış ok nadir görülmekte daha çok çam ağacından yapılan oklar kullanılmaktaydı.

ḳanlı köşk : < T. + Far. İstanbul Okmeydanı'nda bulunan Musahip Mustafa Paşa köşkü.

kārgāh-ı kemān : < Far. Yayın yapıldığı yer, atölye.

ḳarılar çeşmesi : < T. + Far. Sultan Mahmut Efendimizin validelerinden İffetlü Nakşi tarafından İstanbul Okmeydanı yakınında yaptırılmış olan çeşmedir. Eski çeşme III. Ahmet zamanında yeniden yapılmıştır.

ḳāsım paşa : < Ar. + T. İstanbul'da okçuların yarışmalara dair birbirlerini dava ettikleri ve bu davaların çözüldüğü mahkeme.

ḳava'id : < Ar. Kaideler, usuller (kurallar). Metinde geçen ok atmanın kurallarıdır.

ḳavā'id-i remy : < Ar. Abdullah el- Kâtip tarafından yazılmış olan okçuluk kurallarının anlatıldığı bir eser.

ḳavs : < Ar. Yay, keman.

ḳavs-ı 'arabî : < Ar. Arap yayı.

ḳavs-ı 'arabîyye : < Ar. bk. "ḳavs-ı 'arabî".

ḳavs-ı ḥicāzî : < Ar. Bir yay çeşidi. bk. "ḥicāzî."

ḳavs-ı saht : < Ar. Kuvvetli, sert yay.

ḳavs-ı teveccüh : < Ar. Yayı hedefe doğru hareket ettirme.

ķavs-nāme : < Ar + Far. Okçuluk eseri.

ķavsü't-tedmr̄ : < Ar. Yok eden yay.

keci boynuzu : Hicazî isimli yayın yapımında kullanılan bir malzeme. Yayın arkasını sinirleyip içine keçi boynuzu yapıştırırlar.

kefeki sinor taşı : < Rum. + T. Ok meydanında Ali Bali Menzil'nin baş taşının sağ tarafında olan kefeki taşından yapılmış sınır taşıdır. Kefeki taşı, pamuk taşı.

kemān : < Far. 1.Yay . 2.Kavis.

kemānger : < Far. Yay yapan sanatkâr.

kemān-ı āhen : < Far. Demir yay. Minhāc-ı Rumāt'ta Demirci Kulı Cafer'in kullandığı yay olarak geçmektedir.

kemān-ı bī-i'tibār : < Far. + Ar. Minhāc-ı Rumāt'ta itibarı olmayan yani tamirinin yapılmasından hoşlanılmayan yay için söylenmiştir.

kemān-ı saht : < Far. + Ar. Güçlü yay.

kemān-ı şöhet : < Far. + Ar. Şöhreti olan tanınmış yaycılarının elinden çıkan yay.

kemān-ı vesi'yu'l-bünyān : < Far. + Ar. Geniş yapılı yay.

kemānkeş : < Far. Keman, yay çeken, ok atan.

kemānkeşān : < Far. Kemankeşler.

kemük : Kemik. Hedefe yerleştirilen nesnelerden biri.

kepāze-keşlik : < Far. Talim yaparken kullanılan gevşek ok yayı.

keskinler : Cündîlikte ustalık ve liyâkat gösterenler sınıfı. Üçüncü sınıf olarak bilinen dokuzyüzcü, binci ve binyüzcü keskinleri.

keşileme : 1.Güneydoğudan esen rüzgâr. 2. Güneydoğuyu gösteren yön.

ketüm : < Ar. Hz. Muhammed'in yayının adı.

kıble : < Ar. Güneyden esen, güney yönünü simgeleyen adını "kıble"den alan, oldukça sıcak ve nemli hava.

kıdem-i sa'îye : < Ar. Minhâc-ı Rumât'ta bir pehlivan atış yerine vardığında kendinden eski pehlivan bulunur ise ondan önce ok atmamasına yani onun eskiden yapmış olduğu çalışmalarına, atışlarına, rütbesine hürmet edip dikkat etmesi gerektiği geçmektedir.

kısa yay : Kısa boyuttaki yay. Bu yaya özel kısa ok ve miktarı küçük olan temren kullanılır.

kızıl minâre : < T. + Ar. İstanbul Okmeydanı'nda Hasköy tarafında bulunan "Cinli Bahçe" olarak da bilinen bir yer adı.

kinâne : < Ar. Okluk, ok kılıfı, tirkeş, sadak, ok kuburu.

kiriş : Ok atılan yayın iki ucu arasındaki esnek bağ.

konmak: Okun düşmesine "Ok kondı" denir.

korıcı : Ok meydanını her çeşit tecavüzden korumakla görevli kişiler. Yaz kış meydana bulunan bu kişiler paralarını meydan vakfından alırlardı. Üstleri, yeniçeri ağasıydı.

koşu : Elverişli bir alanda düzenlenen ok yarışması. Okçular bulundukları mertebelere göre ayrı ayrı yarışarlardı. Kazanan okçulara ödül verilirdi. Dokuz yüzcü koşusu, binci koşusu, aşağı koşu, azmayış koşusu, ihtiyar koşusu, sala koşusu. Bu konunun geçtiği eserlerde , menzil atışı içinde kimi zaman menzil koşusu olarak yazıldığı da görülmektedir.

kudemâ-yı rumât : < Ar. Okçuluğun ileri gelenleri, üstadları.

kulaksız mahallesi : < T. + Ar. İstanbul Okmeydanı'nda olan bir yer adı.

küşe-i kemân : < Far. Yayın köşesi.

küfegi : < Rum. "İstanbul taşı" olarak bilinen Küfeki taşı, Roma ve Bizans döneminde kullanılmaya başlanan, 2000-2500 yıl gibi uzun bir süre ayakta kalabilen bir taştır. Metinde Lenduha Cafer Menzili ile Devatçı Menzil'nin ayak taşlarının bu taştan olduğu belirtilmektedir.

küşād : < Far. 1. Yayın çekilerek okun atılması. 2. Açma, açılma, açılış.

küşāde : < Far. bk. "küşād".

lodos : < Rum. Güney ya da güneybatı yönünden esen hava.

maḥkeme-i kāsımpaşa : < Ar. bk. "kāsımpaşa".

menāzil : < Ar. Menziller, duraklar.

menzil : < Ar. Ok meydanlarında belli bir rüzgarla 900 gezden aşırı ok atılıp açılan ve rekor kırıldıkça taş dikilebilen sabit atış yeri.

menzil açmak : < Ar + T. Meydan yetkililerinden izin alıp ana taşı diktirip buradan en az dokuz yüz gez ok atarak baş taşı diktirmek. Bu şartlar tamamlanınca yeni bir menzil açılmış olurdu, menzil bünyad etmek.

menzil atmak : < Ar + T. Menzilde rekor kırarak taş diktirmek.

menzil bozmak : < Ar + T. Menzil atıp o menzildeki son rekoru geçersiz kılmak.

menzili bozmak : < Ar. + T. bk. "menzil bozmak".

menzil okı : < Ar. + T. Menzil atışlarında kullanılan ok. Menzil okları; pişrev-yeksüvar, haki, azmayış, işaret için kullanılan çavuş okları, hedef atışlarında kullanılan puta ve tirkeş okları ve bunların yanı sıra savaşlarda yangın çıkarmak için kullanılan alevlenecek bir parçayı ihtiva eden yangın okları ile bir tür idman oku olan ibriş (abriş) oku ve zegerdan oku da menzil oklarının içine girmektedir.

menzil yayları : < Ar. + T. Menzil atışında kullanılan pişrev yayı. Menzil yayları aynı zamanda tozlu yaylardır. Menzil yaylarını rutubetli yerlerde korumak için sık sık tımar verilirdi. Bu yüzden bu yaylara tımarlı yay da denir.

mess-i kemān : < Ar. + Far. Yaya dokunma, yayı tutma.

meşķ : < Ar. 1. Toplu olarak yapılan yarışma dışı ok atışı. 2. Alışmak, öğrenmek için yapılan çalışma, alıştırma.

meydān : < Ar. 1. Ok meydanı. 2. Geniş, açık, düz yer, alan. 3. Yarışma veya karşılaşma yeri.

meydān-ı rumāt : < Ar. Ok meydanı.

miyān-ı halka-yı kemānkeşān : < Ar. + Far. Okçuların bulunduğu halkanın ortası, yeri.

meydān-ı hüner-verān : < Ar. + Far. Ustalık meydanı, müsabakaların yapıldığı okçuların maharetlerini gösterdiği meydan, ok meydanı.

mīl : < Ar. Yollardaki mesafeyi tayin için dikilen nişan.

minhāc-ı rumāt : < Ar. Okçuların açık (aydınlık) yolu, kitabın adı.

mîrāhūr köşki : < Far. Sultan III. Selim zamanında yapılmış bir yapı, ok koşusudur.

mü'ezzinler şofāsi : < Ar. Ok meydanında bulunan bir yer adı.

münāzele : < Ar. Atışma, atış müsabakası, ok yarışması.

müsābaka : < Ar. Atışma, atış müsabakası, ok yarışması.

müsābakat : < Ar. Yarış, yarışma.

müstahikķ-ı menzil : < Ar. Bir menzilde rekor kırıp taş diktirme hakkını kazanan okçu.

nāib : < Ar. 1. Meydan kadısı. 2. Kadı, şeriat hükümlerine göre hüküm veren hakim.

naķķāş : < Ar. bk. “naķķāş taşları”.

naķķāş taşları : < Ar. + T. İstanbul Okmeydanı'nda Nakkaş Yeri'nde bulunan taşlardır.

naşb etmek : < Ar. + T. bk. “naşb-ı nişān”.

naşb-ı nişān : < Ar. + Far. Rekor kırdığı yere bir işaret taşı dikmek.

nāvek : < Far. "Naveng". Bir ok türü.

nāvek-endāz : < Far. Nāvek oku atan.

nevbet ile atışmak : < Ar. + T. Sıra ile ok atmak, yarışmak.

nīm-i sehm-i şikeste : < Far. + Ar. + Far. Kırılmış, yarı buçuk ok.

nîrû-yı şaşt : < Far. Şastın (zihgirin) kuvveti.

nişān : < Far. 1.Vurulacak noktaya silahı çevirme. 2.Nişan, iz, belirti.

nişān-gāh : < Far. Ok atılan yer.

nişānı delmek : < Far. + T. Okun nişanı delmesi.

nişān-ı fevzī : < Far. + Ar. Zafer nişanı.

nişān-ı tîr : < Far. Nişan oku. Hedef atışlarında kullanılan her çeşit ok . Puta oku, zarb oku , talimhane oku vb.

ok : Ok. Oklar şekillerine göre Tarz-ı Has, Kiriş'endam, Şem'endam, Hava Gezi, Uzun Ok, Azmayış olarak ayrılır. Yapılarına göre Pişrev, Yeksüvar, Zergerdan, Karabatak Oku, Haki ve İbriş oku olarak ayrılır. Yapıldıkları malzemeye göre ise ağaç ve kamış oku olarak ayrılır. Metinde tîr-i āhenîn olarak bir de demir oktan bahsedilmektedir. Temrenlerine göre ise üçgen, kare, yassı, zeytuni, adeta (sala koşusunun oklarıyla torba gezine takılır), kısa ve uzun temrenli oklar olarak ayrılmaktadır. Kullanıldıkları yerlere göre ise; savaş okları, talimhane okları, kepaze okları, işaret okları, menzil okları, meşk okları, buta (hedef) okları, parlayıcı fitilli (dumdumlu) oklar, zehirli oklar olarak kendi içerisinde ayrılmaktadır.

ok atmak : Ok atmak.

ok işlemek : Ok işlemek, ok yapmak.

oklarını devşürmek : Oklarını bir araya getirip toplamak.

ok meydānı : <T. + Ar. Ok atışlarına özellikle menzil okçuluğuna ayrılmış geniş alan.Üzeri menzil taşlarıyla kaplı olduğundan sadece ok atışları yapılır ve bu bakımdan çevgan meydanı, cirit meydanı, cündi meydanı gibi boş spor alanlarından ayrılırdı.İmparatorluk sınırları içindeki birçok ilde ok meydanı vardır.Bunlardan en büyüğü ve bir vakfa bağlı olanı İstanbul Okmeydanı idi.

ok meydānı tekyesi : <T. + Ar. Ok meydanı Tekkesi.

okun boyı : 65-70 cm. arasında bir uzunluk ölçüsüdür. Bazı okların daha kısa olanlarının da yapıldığı kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda bilinmektedir. Örneğin kısa boylu Haki'lerde 56 cm.-56.3 cm. iken İhtiyarların kullandığı Azmayış okunun 55.4-55.8 cm., Torba Gezi'nin ise 56.1-66.2 cm. aralıklarında yapıldığı bilinmektedir.

ok yarışmak : Meşk veya koşu düzenleyip ok atışmak.

ok yürütmek :Okunu gittikçe daha uzağa atmak, ok çıkarmak, ok sürmek.

öñdül : Güreşte, at yarışlarında, yarışmalarda kazanlara verilen armağan.

pehlevān : <Far. Pehlivan, kemankeş, tirendaz, güreşçi, yiğit.

pehlevānān : <Far. Pehlivanlar.

per-tāb édme: <Far. + T. 1. Geriden koşarak hızlı alıp atılma. 2. Atılma, sıçrama. 3.

Uzağa düşen ok. 4. Uzağa düşen şey.

peykān : <Far. Temren, başak, okun ucundaki sivri demir.

peyvend : <Far. 1. Ulaşma, varma. 2. Bağlamak.3. Bağ, ilgi, râbıta.

pīrāmen-i meydān : <Far. + Ar. Ok meydanının çevresi, etrafı.

pīr-i rumāt : <Far. + Ar. Okçuların ustası, piri.

pīş-kadem : < Far + Ar. Tekkelerde ayin için ön ayak olan ve şeyhin muavini sayılan derviş.

pīşrev : < Far. 1. Menzil atışlarında ve koşularda kullanılan ve yapılışlarına göre, kamış peşrev, ağaç peşrev, bakkam, ayaklı peşrev gibi çeşitleri olan, ucunda demir yerine kemik bulunan ok. 2. Atış türü. 3. Önden giden.

pīşrevkār : < Far. Pişrev yapan, pişrev eden, pişrevci, pişrevli.

piyāle paşa : < Far + T. İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.

poyraz : < Rum. Kuzeydoğudan esen soğuk rüzgâr. Rüzgârın hangi yönden esdiği okçuluk açısından büyük önem taşımaktadır.

poyraz yıldız : < Rum. + T. 1. Kuzeydoğu ile kuzey arasında esen yel. 2. Yön.

puta : 1. Deriden yapılan, içi pamuk çekirdiği ve talaş dolu hedef. 2. Bu hedefe yapılan atış. 3. Orta Asya Türklerinin Buta, Osmanlıların Puta ve Siper dedikleri nişana (tabla, sepet, deve yumurtası, kalkan, tavuk yumurtası, para) atılan yeleği kartal veya kuğu kuşunun kanadından yapılmış ağaç oktur.

puta sepedi : < T. + Far. Hedef olarak kullanılan içi büyük ihtimal kumla dolu olan büyük sepet ya da küfe. İstanbul Okmeydanı'nda Sala Meydanı'ndan atış yapılan böyle bir puta bulunmaktadır.

rāmī : < Ar. Ok atan, atıcı.

re'is-i kemānkeşān : < Ar. + Far. bk. "re'is-i tîrendāzān".

re'is-i tîrendāzān : < Ar. + Far. Okçuların reisi, bugünkü okçuluk fedarasyonu durumunda olan ok meydanı tekkesinin yönetimiyle görevli kimse, meydan şeyhi.

remy : < Ar. Ok atma.

revhā : < Ar. Hz. Muhammed'in yayının adı.

rukʿa : < Ar. Arap dilinde hedefe yerleştirilen nesnelere verilen ad.

rukʿa-yı ğabrā : < Ar. 1. Okun vuruş sesi. 2.Dünyanın göğü, yedinci sema.

rumāt : < Ar. Atıcılar, okçular, tîrendâzlar, kemânkeşler.

rumāt-ı müslimîn : < Ar. İslam dinine mensup olan, müslüman okçular.

rumāt-ı müşrikîn : < Ar. Allah'a ortak koşan okçular.

rüʿesā-yı kemânkeş : < Ar. + Far. bk. “rüʿesa-yı kemânkeşân”.

rüʿesa-yı kemânkeşân : < Ar. + Far. Okçuların başkanları.

rüstem-î pertāb : < Far. Baş parmağının üzerine işaret parmağını bükerek işaret parmağının üçüncü bükmenine okun gezi gelecek şekilde ayarlandıktan sonra serçe parmak, orta parmak ve yüzük parmağı iyice yumulup sıkılarak sağa ve sola tepretmeden sağ kulağa doğru yüzüne yakın getirilerek yayın çilesinin kola ve göğse değmeden bu şekilde atılan oklara denir. Minhâc-ı Rumât'ta geçmektedir.

şafra : < Ar. Hz. Muhammed'in yayının adı.

şāhib-i menzil : < Ar. Menzil sahibi. Eskiden attığı oku hedefe ulaştıran, rekor kıran ve okun düştüğü yere kendi adına kitabe diktiren okçu.

şāhib-i seng-i ahîr : < Ar. Sonraki menzil taşının sahibi.

sākibe : < Ar. Bir şeyi delip geçen, delen: “Sehm-i sākib: Delip geçen ok”.

şararık : < Ar. Okun nişanı vurunca delip geçerek düşmesi.

sehm : < Ar. Ok, yay.

sehm-i zer-peykân : < Ar. + Far. Okun altından yapılmış temreni.

sehm-şarim : < Ar. Ucu yarılmış ok.

seng : < Far. Taş.

seng-i ʿamūd : < Far. + Ar. bk. “seng-i ʿamūd-gün”.

seng-i ‘amūd-gūn : < Far. + Ar. + Far. Bir tür direk, taş, menzil taşı.

seng-i kademî : < Far. + Ar. Ayak taşı.

seng-i nişân : < Far. Nişan taşı. Ok koşularında kırılan önemli bir rekorun unutulmaması için dikilen taş.

ser-menzîl : < Far. + Ar. Menzil başı, durak yeri.

sihām : < Ar. Oklar.

sihāmü’l-islām : < Ar. İslam uğruna atılan oklar.

sinān paşa : < Ar + T. Ok meydanında bulunan cami adı.

sînekeş : < Far. Minhâc-ı Rumât’ta rüstem-i pertab atış tarzıyla atılan oklara denildiği geçmektedir. bk. “rüstem-î pertāb”.

sinîr : Yay yapımında kullanılan hayvan siniri.

sinîrlemek : Yayın yapımında hayvanın arka -daha güçlü olduğundan dolayı- ayaklarındaki tendonları çıkartılıp asılarak kurutulur. Daha sonra bu kullanılmaya hazır sinirleri tahta bir tomruğun üzerinde tahta bir çekiçe iplik haline gelene kadar inceltir. Sinirler belli boyutlara ayrılarak sıcak suda bekletilir. Daha sonra hazırlanan hayvansal tutkalla daha önceden yayın üzerine açılmış olan taşın oluklarına sinirler, uzunluklarına göre yerlerine yerleştirilir. Bu işlem üç defa yapılır. Her defasında da kademe kademe yayın baş kısımları birbirine yaklaştırılır. Bu işleme yay sinirlemek denir.

sinor taşı : < Rum. + T. Ok meydanının sınırını belirlemek için dikilen taş, meydan sınırı.

siper : < Far. Bilek siperi. Kabza tutan sol el bileğine bağlanan, hem oku iç kabzaya kadar çekmeye hem de yumruğunu oktan korumaya yarayan bir alettir.

siper başı : < Far. + T. Bilek siperinde oluğun ön tarafı.

şīt-i puta-i celādet : < Far. + T. + Ar. Yiğitliğin hedefteki sesi.

somākī taş : Çok sert ve damarlı, kızıl ve yeşil renkli bir mermer.

şoyalı : Menzil, koşu ve meşk oklarının ucuna takılan kemik, fildişi ve balık dişi temren. Boynuz ucundaki sert kısımdan yapılırdı. Temrenin aksine okun ayağı soyaya girerdi.

şāhbāz-ı şehper : < Far. İri beyaz bir kuşun kanadının en uzun tüyü.

şāhid : < Ar. Menzil atışlarında rekorun geçerli sayılıp sayılamayacağı konusunda ifadesine başvurulmuş görgü tanığı. Menzil taşının dikilebilmesi için ayak ve hava yerinde duran ikişer şahidin, atışın kurallara uygun yapıldığına dair ifade vermesi gerekirdi. Ayak şahidi, hava şahidi.

şast : < Far. 1. Osmanlı 'da ok atanların parmaklarına taktıkları yüzüğe zihgir veya şast denilirdi. Şast Farsça'da atmış demektir. Zihgirle atış yapılırken işaret parmağının ilk boğumu baş parmak tırnağı üzerine konulur; parmakların bu şekli eski Arap parmak hesabında atmış sayısının karşılığıdır. 2. Atıcıya göre menzilin sağ tarafı. Okçuluk literatüründe sağ sol sözleri kullanılmaz, yay kabzası sol elle tutulduğu için sol tarafa kabza, şast sağ el baş parmağa takıldığı için sağ tarafa şast denilirdi.

şeşhāneli mermer : < Far. Altıgen biçiminde olan mermer. Beşir Ağa Menzili'nin ayak yerindeki taş, şeşhaneli mermerdir.

şeyh-i meydān : < Ar. Ok meydanının yönetiminde sorumlu olan kişi.

şimāl : < Ar. Kuzey. Cerrah Ali Beğ Menzili'nde esen rüzgâr olarak geçmektedir.

Ünsal Yücel'in kitabına göre bu rüzgâr, Yıldız-Poyraz rüzgârıdır.

taḥrik-i tār-ı kemān : < Ar. + Far. Yayın telini (kirişini) oynatma.

ta'lim : < Ar. 1. Öğrenme, öğretme, öğretim, öğretilme. 2. Meşk ile yetiştirme. 3.

Askerlik idmanı. 4. Egzersiz.

ta'limhānecibaşı : < Ar + Far. + T. Askerlerin talime alışmasına mahsus yeri yöneten kişi.

ta'lim-i remy : < Ar. Ok atma talimi.

ta'lim-i şan'at-ı remy : < Ar. Okçuluk sanatının talimi.

ta'mir : < Ar. Onarma, düzeltme. Yay ve ok tamiri.

taş : Kaya parçası, okçuluk müsabakalarında okçunun ok attığı yere yahut okunun düştüğü yere koyduğu kitabe, mermer vesaire kütlelere verilen isim.

taş dikmek : Menzil taşı diktirmek, nişan taşı dikmek, menzil dikmek.

taş dikilmesi : Yapılmış olan menzilin taşının dikilmesi.

taş sürmek : Rekor kırdığı menzilde bir süre sonra yeni bir rekor kırarak taşını oraya aldırma. Yerini sürmek, menzil sürmek.

tekye depesi : < Ar. + T. İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.

tekye-gāh-ı rumāt : < Ar. Ok meydanı Tekkesi.

tekye-i rumāt : < Ar. Okçular Tekkesi.

tekye köşkü : < Ar. + Far. Ok meydanında bulunan bir yer adı.

tersāne bağçesi : < İt. + Far. İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir yer.

tımār : < Far. 1. Yayın ve okun bakımı , ok bakımı, yaya tımar vermek. 2. Atıştan önce yayın nemini almak, bu amaçla yayı yay sandığına ve güneşe bırakmak, yay sandığı, güneş tımarı. 3. Beslediği sipahilerle harbe giden beylere -öşrünü almak üzere ayrılan arazi.

tımārdār : < Far. 1. Yayın bakımıyla uğraşan kimse. 2. Tımar işi ile uğraşan kimse.

tımārlı yay : < Far. + T. Sinir döşeli dış yüzü ve kabzası kayın ağacı kabuğu kaplanmış kullanılmadan öncesi tımar verilmesi gereken menzil ve koşu yayı, pişrev yayı, tozlu yay.

tīr : < Far. Ok.

tīr-i ahen-i peykān : < Far. Demir temrenli ok.

tīr-āhenīn : < Far. Demirden yapılmış ok. Minhac-ı Rumāt'ta Allah için atılan demirden yapılmış ok olarak ifade edilmiştir.

tīrendāz : < Far. Ok atıcı, ok atan.

tīrendāzān : < Far. Ok atıcılar, ok atanlar.

tīrendāzlık : < Far. Ok atıcılığı, kemankeş mesleği.

tīr-i ḥadīd : < Far. + Ar. Sert , keskin ok. Minhāc-ı Rumāt'ta Demirci Kulu Cafer'in kullandığı belirtilmiştir.

tīr-i ma'reke-gir : < Far. + Ar. + Far. Savaş oku.

tīr-i peykān : < Far. Okun ucu, demreni.

tīr-i pīşrev : < Far. Pişrev oku. bk. "pişrev".

tirkeş : < Far. 1. Ok ve yay çantası, ok kabı, okluk, sadak, tirdan, gedeleç. 2. Tirkeş yayıyla atılan demir temrenli harp oku. 3. Uzun, katı, kuvvetli harp yayı.

ṭobcibaşı ayağı : Beşir Ağa Menzili'nin ayak yerinin diğer adı.

ṭob taş : Azmayış Menzili'nin ayak taşı, Tekye Menzili'nin ayak taşı olan Top taşı'dır.

ṭokzyüzci : Menzil atışlarında sınıflara ayrılarak yarışan okçuların ikinci sınıfına dahil olanlarına dokyüzciler denilirdi. Yarışmada yedişer ok atma hakkı bulunan okçular, haki ok kullanırlardı.

ṭokzyüzci kemānkeş : < T. + Far. Dokuz yüz gezin üzerinde ok atanlar sınıfına giren kemankeşler, pehlivanlar.

toķuzyüzci menzil : < T. + Ar. Dokuz yüz gezin üzerinde ok atanların menzili.

toķuzyüzci pehlevān : < T. + Far. bk. "toķuzyüzci kemānkeş".

toz : Menzil yaylarının dış yüzüne ve kabzalarına kaplanan kayın ağacı kabuķu.

ṭullāb-ı ḳabẓa : < Ar. Kabza tutmayı öğrenen öğrenciler.

ṭūmār : < Ar. Tomar. Desteyle satılan puta oku.

ṭutam : Yay boyunu belirlemek için kullanılan, yaklaşık 11 cm'lik uzunluk ölçüsü.

uzun ok atmak: Boyları diğerlerine göre daha uzun olan oklara uzun ok denir. Normal bir okun boyu 66 cm kadar bir gez olduķu halde bunlar bir gezden daha uzun boylardaydı. Bu okların atılmasına uzun ok atmak denir.

vādi-i ḥāşköy : < Ar. + Far. Ok meydanında olan Hasköy vadisi, yer adı.

vādi-i piyāle paşa : < Ar. + Far. + T. Ok meydanında olan Piyale Paşa vadisi, yer adı.

vādi-yi baḥtiyār : < Ar. + Far. Ok meydanında bulunan Bahtiyar vadisi, yer adı.

vasıṭıyye : < Ar. Bir yay çeşidi.

vekīl-i şeyḥ-i meydān : < Ar. Okçulukta Şeyh-i Meydan'ın vekili.

ve'n-nüşşab : < Ar. Temrenli oklar.

ve'r-rimāye : < Ar. Ok, gülle, kurşun gibi şeyleri atma, atıcılık. "rimayet"

vetr : < Ar. Yay çilesi, kiriş.

yā ḥaḳḳ : < Ar. Okçunun zikri, doğruluk, Tanrı ve gerçek anlamına gelen "Ya Hak"tı.

Okçuların ok meydanında esen rüzgāra bakarak havayı gözlemleyip yâ hâk diye bağırarak oku atmasıdır. Buna "Yâ hâk Nidâsı" denir.

yaşmak : Yasmak. Atış bittikten sonra yayın çilesini çıkarmak. Yaylar esneklikleri azalmasın diye kurulu olarak bırakılmazlardı. Bu yüzden atıştan sonra yasma işlemi yapılırdı. Buna yayı yasmak, kirişi indirmek, yayı boşaltma da denir. Aynı zamanda bu söz, atışı bırakmak anlamında gelir.

yay : Yay, kavs, keman.

yaycı : Yay yapan esnaftır. Eskiden bu esnaf kuruluşunun dükkanlarının bir çoğu Bayezid ve Murat Paşa Türbesi etrafında bulunuyordu. Ayrıca Edirnekapı, Üsküdar ve Galata’ da da bulunurdu.

yaycı eşnâfi : < T. + Ar. bk. ”yaycı”.

yay çekmek : Yay çekmek.

yay takmak: Yay takmak.

yekke-süvâr : < Far. Binicilikte iyi olan, usta olan kişi, yeksüvar.

yeksüvâr : < Far. Tirendazların kullandığı bir çeşit ok. Tek parça kamıştan yapılan soyalı ve bakkam ayaklı menzil okudur.

yeksüvâr menzili : < Far. + Ar. Yeksüvar okuyla açılan ve atılan menzil, şartlı menzil olarak da bilinmektedir.

yelek : Okun havada düzgün çalışmasını sağlayan tüyleri, yük, yele, yün.

yenîçeri ağası karlığı : < T. + Moğ. + T. İstanbul Okmeydanı’nda bulunan bir yer adı.

yıldız : Kuzeyden esen, ismi yerel balıkçılar tarafından verilen soğuk rüzgar.

yollu yolunca...(oturmak) : Meydan toplantılarında kıdem ve protokol sırasını gözeterek oturmak.

yūsuf deresi : < Ar. + T. Ok meydanında bulunan bir yer adı.

ẓa‘f-ı ĩrās : < Ar. İdman ve meşk sırasında vücutta kuvetsizliğe sebep olma.

ẓahm-ḥürde-i peykān : < Far. Temrenin açtığı yara.

ẓarb : < Ar. Zarp yayları ile atılan zeytuni demir temrenli hedef oku.

ẓarb yayları : < Ar. + T. Uzun, sert ve sert kuvvetli talimhane yayı

zevrā : < Ar. Hz. Muhammed'in yayının adı.

zihgīr : < Far. Ok atanların parmaklarına taktıkları yüzük, halka.

zihgirciler :< Far. Zihgir yapan esnafa denir. Bunların Sishane üzerinde kurdukları dükkanlarda şirmâhi, balık dişi, sığır, gergedan, koç boynuzları gibi maddelerden zihgir ürettiği bilinmektedir.

zümre-i tîrendāzān :< Ar. + Far. Okçular zümresi.

MENZİL OKÇULUĞU ve MİNHÂC-I RUMÂT'TA GEÇEN MENZİLLER

A. Menzil Okçuluğu

Türk okçuluk tarihinde, menzil okçuluğunun ayrı bir yeri ve önemi vardır. Daha önce de belirtildiği gibi, sadece bu maksatla tesis olunan ok meydanlarının İslam dünyasında, yalnız Osmanlı Devleti sınırları içinde rastlanmaktadır. (Yücel, 2015; 67) Osmanlı Devleti sınırları içerisinde Minhâc-ı Rumât'ta ve diğer kaynaklarda da geçtiği üzere 34 vilayette 90 menzil bulunmaktaydı. Bu vilayetler; Mekke-i Mükerrreme, Cidde, İskenderiyye, Lazkiyye, Şam, Maraş, Amasya, Tokat, Ankara, Kütahya, Tire, Akhisar, Yenice-i Vardar, Uluniyye, Gelibolu, Kağıdhane, Diyarbakir, Konya, Bergama, Balıkesir, İpsala, Usturumca, Halep, Ayazmend, Manisa, Sofya, Üsküp, Belgrad, Üsküdar, Eyüp, Bursa, Mısır-Kahire, Bağdat, Edirne'dir.¹¹ Bu meydanların titizlikle yönetilen birer vakıf kurumu olması ve gerek saray mensuplarının gerek her sınıftan halkın buralara rağbet göstermesi menzil okçuluğunun yüzyıllar boyu devamını ve gelişmesini sağlamıştır (Yücel, 2015; 67).

Menzil (uzun mesafe) atışlarında okçular, atış mesafelerine göre dahil oldukları sınıflar içinde yarışarlardı. Menzil atışlarında dört sınıf bulunmaktaydı. Birinci sınıfa “Yeni Başlayanlar ve İhtiyarlamış (İhtiyarlar) Atıcılar” adı verilirdi. Bu sınıf “Azmayış” türü ok kullanırdı. Bu kategorinin yarışma çeşidine Üçüncü Koşu da denilmekteydi. Yarışma esnasında beşer ok atma hakkına sahiptiler. İkinci sınıfa “Dokuzyüzcüler” adı verilirdi. Dokuzyüzcüler, “Hakî” adı verilen ok türünü kullanırdı ve “İkinci Koşu” adı da verilen bu yarışmada yedi ok atma hakkına sahiptiler. Üçüncü sınıfa “Binciler” adı verilirdi. Bu sınıfın yarışlarına “Baş Koşu” ve “Birinci Koşu” da denilirdi. Bu sınıf “Pişrev” adı verilen ok türünü kullanırdı ve yarışmada dokuzar ok atma hakkına sahiptiler. Dördüncü sınıfa ise “Binyüzcüler” adı verilirdi. Binciler yarışında olduğu gibi bu yarışa da “Baş Koşu” denilmekteydi. Bu sınıf “Pişrev” adı verilen ok türünü kullanırdı ve yarışmada on birer ok atma hakkına sahiptiler.¹²

¹¹ Vahîd Paşa'nın Minhâc-ı Rumât adlı eseriyle ilgili ayrıntılı bilgi verilirken İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 Koleksiyonunda bulunan nüshası esas alınmıştır. “Mehmed Emin Vahîd Paşa, Minhâc-ı Rumât, 35a-35b.”

¹² Bu bilgiler Mehmet İnan'ın Osmanlı İmparatorluğu'nda Okçuluk Sporü ve Temel Teknikleri adlı çalışmasından ve Ali Tunç'un Osmanlı Devleti'nde Spor (Okçuluk) adlı çalışmasından elde edilmiştir.

Menzil atışlarında uyulan kurallara bakıldığında ise bu kurallarda ilk olarak atış sırası ve izin şartı gelmektedir. Kişi İhtiyarların rızasını ve iznini almalıdır. Bunların yanı sıra menzil açma ve menzil bozma kuralları, taş dikme süresi, ok meydanı şeyhinin bu konular hakkındaki hükmü, menzil açmada şahit olan kişinin kimliği gibi birçok kurallar bulunmaktadır ve bu kurallar menzil atışları için büyük önem taşımaktadır. Ancak bu kurallara uyulduğu takdirde kişi menziline açıp taşını diktirebilmektedir.¹³

B. Minhâc-ı Rumât'ta Geçen Menziller

Minhâc-ı Rumât'ta tablo şeklinde gösterilen 46 menzil bulunmaktadır. Bunun dışında ise metin içinde ve derkenarlarda adı geçen üç menzil daha görülmektedir. Menzillere dair verilen bilgiler Ünsal Yücel'in Türk Okçuluğu adlı eseri ve Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın Minhâc-ı Rumât adlı eserinin İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 Koleksiyonunda bulunan nüshası esas alınarak hazırlanmıştır. Menzil isimleri eserdeki sırasına göre yazılmıştır.

Minhâc-ı Rumât'ta geçen menziller şunlardır¹⁴:

1. Sultan IV. Murad Menzili

Eserde “menzil-i merhûm râbi‘ sultân murâd hân fâtih-i bâğdâd u revân” şeklinde geçmektedir. Ana taşı Puta Tepesi'nden Hünkâr Ayağı olarak bilinen taş olup baş taşı Tekye ardında Küçük Sofa üzerindedir. Bu menzil üzerine bir daha menzil atılmamıştır.

2. Sultan III. Selim Menzili

Eserde “menzil-i gâzi sultân selîm fermân-fermâ-yı heft-ıklîm” şeklinde geçmektedir. Yedi iklimin hüküm süreni Gazi Sultan III. Selim Han'ın Menzili'dir. Ayak yeri, Hünkâr Ayağı denilen bir taştır. Baş taşı meydan sınırından ileride olan Tershane Bahçesi yakınlarındadır.

3. Mir'alem Ahmet Ağa Menzili

Ayrıca bu çalışmalara ilaveten bu bilgileri Minhâc-ı Rumât'ta da görmekteyiz. “Mehmed Emin Vahîd Paşa, Minhâc-ı Rumât, 8a-8b.”

¹³ Bu bilgiler Mehmet İnan'ın Osmanlı İmparatorluğu'nda Okçuluk Spor ve Temel Teknikleri adlı çalışmasından ve Ali Tunç'un Osmanlı Devleti'nde Spor (Okçuluk) adlı çalışmasından elde edilmiştir.

¹⁴ Menzillere dair verilen bilgiler Ünsal Yücel'in Türk Okçuluğu adlı eseri ve Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın Minhâc-ı Rumât adlı eserinin İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 Koleksiyonunda bulunan nüshası esas alınarak hazırlanmıştır.

Eserde “menzil-i mîr‘alem aḥmed ağa nām-ı diger yaşşı aya” şeklinde geçmektedir. Diğer adı Yassı Kaya olan bu menzil, ok meydanının en eski menzildir. Ayak yeri, Tekye yeri, Tekye önündeki mezarlığın başında bulunan kırık mermer bir taştır. Kanuni Devrinde yaşamış, bu devrin en büyük kemankeşi Mir‘alem Ahmed Ağa, bu menzilde 1271 (839 m.) gezlik bir atış yaparak rekor kırmıştır.

4. Arkırı Menzili

Eserde tablo olarak gösterilen kısımda bu menzil “menzil-i tozoparan pehlevān-ı cihān” olarak geçmektedir. Fakat eserin içerisinde bu menzilin ismi Arkırı olarak da sıkça belirtilmektedir. Ayak yeri Kanlar Çeşmesi , baş taşı ise Kanlı Köşk taraflarında bulunmaktadır. Arkırı Menzili denmesinin nedeni ise menzillerin şast yönüne ters olmasından kaynaklanmaktadır.

5. Tozoparan (Delikli Kaya) Menzili

Eserde “menzil-i tozoparan e‘l-ma‘rūf bi-delikli aya” olarak geçmektedir. Ayak taşının üzerinde bir oyuk bulunduğu için menzil delikli kaya diye anılırdı. Diğer adı Tozoparan Menzili’dir. İstanbul Yıldız Menzili olarak da bilinir. Adını menzilin atıldığı rüzgārdan almıştır. Ayak taşı Mir‘alem Ahmed Ağa Menzili’ndeki Şirmerd’in Delikli Kaya diye bilinen menzil taşıdır. Ana taşı ise Minber Sofası yakın yerdedir. Aynı zamanda eserde nişan taşının Tershane Bahçesi karşısında bulunan derin vadide olduğu geçmektedir. Yıldız havasıyla atılmıştır.

6. Çizmeci (Çullı) Menzili

Eserde “menzil-i cizmeci nām-ı diger çullı” olarak geçmektedir. Ayak yeri Hacı İsmail (Cafer) Menzili ile Arabacı (Ali Bali) Menzili arasındaki mermer taştır. Baş taşı Bahtiyar (Putı) Deresi'ndedir. Ana taşı Yayı Davud’a ait olan bu menzilin rekorunu 1223,5 gezlik atışıyla Çullu Ferruh kırmıştır.

7. Ahi (Parpol-Hasan Ayak Yeri) Menzili

Eserde “menzil-i aḥi nām-ı diger ḥasan ayak yeri ve parpol” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Kağıthane tarafında Çakıllı Tepe’de Ali Bali taşı ile Yeksüvar Menzili (Hangi Yeksüvar Menzili olduğu bilinmemektedir) arasındadır. Ana taşı Ağalar Menzili taşına

yakın olan küçük beyaz bir mermerdir. Baş taşı ise Cafer Menzili ile Kağıthane yolu arasındaki büyük esmer renginde olan mermer taştır. Ana taşı Tozkoparan İskender'e ait olan bu menzilin rekorunu Parpol Hüseyin Efendi, 1207,5 gezlik atışıyla kırmıştır.

8. Arabacı Ali (Bali Kapudan) Menzili

Eserde “menzil-i ‘arabacı ‘ali nām-ı diger bālī kapūdān” olarak geçmektedir. Eserde Ali Bali Menzili olarak da geçtiği yerler bulunmaktadır. Ayrancı Menzili olarak da bilinen Ali Bali Kapudan Menzili'nin ayak yeri, Ahi Menzili ve Haydar Menzili arasındaki kalın kısa bir mermerdir. Baş taşı ise Çizmecici Menzili'nin ayak taşına yakındır. Ana taşı Zagarcı Kasım'a aittir. Ali Bali Kapudan ise bu menzilde 1131 gezlik atışıyla en yüksek rekoru kırmıştır.

9. Tekye Menzili

Eserde “menzil-i tekye-i tîr-endāzān nām-ı diger lenduhā ca‘fer” olarak geçmektedir. Ayak taşı Şirmerd Delikli Kaya diye bilinen menzil taşının yanında Top Taşı diye bilinen kısa taştır. Ana taşı Tekye Kapısı'na 40 gez uzaklıktaki mezarlık içinde bulunan uzun mermerdir. Yıldız havasıyla atılmış olan menzili Yayı Ahmed açmıştır. En yüksek rekor ise 1164 gezlik atışıyla Lenduha Cafer'e aittir.

10. Haydar (Memi Çelebi) Menzili

Eserde “menzil-i çullı nām-ı diger memi çelebi” olarak geçmektedir. Ayak yeri Müezzinler Sofası diye bilinen yerdeki küçük taştır. Kible havasıyla atılmıştır. Bazı kaynaklarda Haydar (Memi Çelebi) Menzili diye de geçmektedir. Ana taşı Bahtiyarzade Hasan Çelebi'ye ait olan bu menzilin en yüksek rekorunu Çullu Ferruh, 1150,5 gezlik atışıyla kırmıştır.

11. Beş Taşlar Menzili

Eserde “menzil-i zihgîrî nām-ı diger loğumcı ve bēş taşlar” olarak geçmektedir. Kible havasıyla atılan bu menzilin ana taşı Zihgirci Kasım'a, en yüksek rekor ise 1121,5 gezlik atışıyla Hacı Süleyman'a aittir. Ayak taşı Puta Sepeti'ne yakın yerde bulunmaktadır.

12. Top Yeri Hasan Taşı Menzili

Eserde “menzil-i  ob yeri n am-ı diger  asan ta ı” olarak ge mektedir. Ayak yeri Ka ıthane yoluna beyaz k   k mermer olup Ahi Menzili’nin ana ta ıdır. Ana ta ı, Bahtiyarzade Hasan  elebi’ye aittir. En y ksek rekorun sahibi ise 1213,5 gezlik atı ıyla Ali A a’ya aittir.

13. Uncu   ca Menzili

Eserde “menzil-i uncu   c ” olarak ge mektedir. Lodos havasıyla atılmı tır. Ayak yeri Haki Menzili biti i inde bulunan k   k mermer ta tır. Ba  ta ı ise A alar Menzili’nin sa ında  oban  e mesi yakınında bulunan ta tır. Ana ta ı Uncu   a’ya ait olan menzilin -17. y zyılda Cerrah Bey’in menzil ta ı kayboldu u i in- en y ksek rekoru 1086 gezlik atı ıyla Kara Hasan’a aittir.

14. Cerrah Menzili

Eserde “menzil-i cerr  h ‘ali beg” olarak ge mektedir. Ayak yeri Arkırı Menzili ayak yeriyle Zihgirci Menzili ayak yeri arasındadır. Ba  ta ı Sinan Pa a Cmi’nin kapısı yakınındadır. Menzilde Cerrah Ali Bey'den sonra bir s re atılmadı ı i in menzile bu ad verilmi tir.

15. Nakka  (Hacı S leyman) Menzili

Eserde “menzil-i nak    n am-ı diger   c  s leym n” olarak ge mektedir. Lodos havası ile atılmı tır. Ayak yeri, A alar Menzili solunda olan ta tır. Ana ta ı Tem rci Kulı Cafer’e aittir.

16. Hacı S leyman Menzili

Eserde “menzil-i   c  s leym n” diye de ge mektedir. Ayak yeri Miralem Ahmed A a ta ından yukarı d zde , ba  ta ı Puta Deresi’nde Kulaksız yoluna yakındır. Menzil Yıldız havasıyla atılmı tır. Ana ta ı Berber Murad diktirmi tir. En y ksek rekorun ise sahibi Pehlivan Ali (Hasodalı Ali) A a’dır.

17. Lodos Lenduhası Menzili

Eserde “menzil-i lenduhā ca‘fer” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Tekke Tepesi’ndeki kısa küfeki taştır. Baş taşı Karılar Çeşmesi yakınındaki dereden aşırı yerdedir. İlk dört menzilin kimlere ait olduğu bilinmemektedir.

18. Sekbankulu (Erkekli-Dişili) Menzili

Eserde “menzil-i çifte ve nām-ı diger bēş taşlar ve sekbān kulu” diye de geçmektedir. Erkekli-Dişili olarak da anılan bu menzilin ayak taşı Ekşi (Erkekli Dişili) Menzili’nin ana taşı, baş taşı ötekinin ayak taşıdır. Ana taşı Sekbankulu’na ait olan bu menzilde, yarışan diğer kişilerin isimleri bilinmemektedir.

19. Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili

Eserde “menzil-i ekşi” diye de geçmektedir. Poyraz-Yıldız havasıyla atılmıştır. Ayak yeri Sekbankulu Menzili’nin ana taşıdır. Bu menzilin ana taşı da Sekbankulu Menzili’ne ayak yeri olduğundan dolayı her iki menzil de "Erkekli-Dişili Menzil" diye anılır. Menzilde on atış yapılmıştır. Ancak ilk atışları yapanların isimleri bilinmemektedir. En yüksek rekorun sahibi ise 1190,5 gezlik atışıyla Tacirzade Emin Ağa’dır.

20. Devatçı Menzili

Eserde “menzil-i devâtçı” olarak geçmektedir. Ayak yeri Çoban Çeşmesinden yukarı Gölcük başında küçük köfeki taşıdır. Baş taşı Piyale Paşa Camisi yakınında, bayırın eteğindedir. Yıldız Poyrazı havasıyla atılmıştır. Bu menzil Ünsal Yücel’in kitabında Divitçi Menzili olarak geçmektedir. Toplamda sekiz atışın yapıldığı bu menzilde ilk beş menzil bilinmemektedir. En yüksek rekor ise 1106 gezlik atışıyla Ayşe Sultan Baş Ağası Hacı Beşir Ağa’ya aittir.

21. Hacı İsmail (Cafer) Menzili

Eserde “menzil-i ca‘fer nām-ı diger hācı ismā‘il”ve “ca‘fer menzili” olarak geçmektedir. Ayak yeri Ahi Menzili’ne yakın yerde eğrice taştır. Baş taşı, Çoban Çeşmesi’nin üst yanındaki Karlık’tan ötededir. Lodos havasıyla atılan bu menzilde atış yapan ilk altı kişinin ismi bilinmemektedir. En yüksek rekor ise 1095 gezlik atışıyla Küçük (Hacı) Mehmed’e aittir.

22. Uşşâkî (Hacı İsmail) Menzili

Eserde “menzil-i ‘uṣṣākî nām-ı diger hâcî ismâ‘il” olarak geçmektedir. Ayak taşı, Arkırı Menzili ayak yeri ile Hacı İsmail Menzili baş taşı arasında kısa beyaz mermerdir. Baş taşı Tekye köşesine yakındır. Ana taşı Uṣṣâkîzade Hamza Çelebi’ye aittir. Yıldız havasıyla atılan menzilde en yüksek rekor, 1177 gezlik atışıyla Pehlivan Ali Ağa’ya aittir.

23. Bostancı Menzili

Eserde “menzil-i hâkî-i bostāncı” ve “bostāncı hâkî menzili” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Puta Deresi başında, Uncu Şüca Menzili ayak yerinin biraz ilerisinde bulunan kısa mermer taştır. Baş taşı Tersane Bahçesi'nin üst yanındadır. Poyraz- Yıldız havasıyla atılan bu menzilin ana taşı Balıkhane Kâtibi Cin Hüseyin Efendi’ye aittir. En yüksek rekor ise 1053,5 gezlik atışıyla Vecahetli Ahmed Ağa’ya aittir.

24. Ağalar Menzili

Eserde “menzil-i tayyib reyhân ağa e’l-meṣhûr be-menzil-i ağalar” olarak geçmektedir. Diğer adı Ağalar Menzilidir. Ağalar Menzili’ne bu adın verilmesi, menzil taşı dikenlerin çoğunun ya Harem-i Hümayun ya da Enderun-i Hümayun ağaları olmasından ileri gelmektedir. Ayak taşı Hasköy tarafındaki Yeniçeri Ağası karlığı yakınında bulunan küçük mermer taştır. Ana taşı kendi rekorunu iki kez kırmış olan Reyhan Ağa’ya aittir. En yüksek rekor ise 1139 gezlik atışıyla Hasodalı olarak da bilinen Pehlivan Ali Ağa’nındır.

25. İmam Menzili

Eserde “menzil-i imām-ı serāy-ı ‘atîk” ve “imām menzili” olarak geçmektedir. Ayak taşı Kağıthane yönünde Nakkaş Menzili baş taşına yakın yerdedir. Ana taş İmam Mehmed Efendi’ye aittir.

26. Haki Menzili

Eserde “menzil-i hâkî”, “kıble hâkisi menzili” ve “hâkî menzili” olarak geçmektedir. Ayak yeri Tekye önündeki mezarlık yanında bulunan beyaz mermerdir. Baş taşı Haydar Menzili'nin solundadır. Ana taşı Nakkaş Paşazade Mehmed Bey tarafından

dikilmiştir.En yüksek rekor ise 1031,5 gezlik atışıyla Reis-i Tirendazan Ahmed Efendi'ye aittir.

27. Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili

Eserde “menzil-i ‘abdu’l-lah efendi nām-ı diğer dirhem menzili” ve “dirhem menzili” olarak geçmektedir. Ayak yeri Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili ile Kızlar Ağası taşının arasındaki taştır.Ana taşı Abdullah Efendi'ye aittir.

28. Emin Menzili

Eserde “menzil-i şolaklar emîni” ve “emîn menzili” olarak geçmektedir. Ayak yeri Karılar Çeşmesi üstünde Memiş Efendi Menzili ana taşının batısında bulunan beyaz küçük bir mermerdir.Ana taşı Cerrah Menzili ana taşı ile Puta Sepeti'ne yakın taştır. Ana taşı Solaklar Emîni Ali Ağa'ya aittir.

29. Büyük Yeksüvar Menzili

Eserde “menzil-i tîr-i yeksüvâr-ı kebîr” ve “menzil-i yeksüvâr-ı kebîr” olarak geçmektedir. Hacı İsmail Menzili'nin ayak taşına yakın bir yerde ayak yeri, Nakkaş Menzili taşları ile Ahi Menzili ayak taşı arasında ise baş taşı bulunmaktadır. Lodos havasıyla atılan menzilin ana taşı, Esirci Ali Beşe'ye aittir. En yüksek rekor ise 1093 gezlik atışla (Katip) Ahmed Efendi'ye aittir.

30. Küçük Yeksüvar Menzili

Eserde “menzil-i yeksüvâr-ı şağîr nām-ı diğer menzil-i müderris” olarak geçmektedir. Cerrah Menzili ile Hacı İsmail Menzili arasında ayak yeri, Emin Menzili ile Arkuru Menzili ayak taşı arasında ise baş taşı bulunmaktadır. Ana taşı Seyyid Mustafa'ya aittir. En yüksek rekoru ise 1072 gezlik atışıyla Nazif Mustafa Ağa kırmıştır.

31. Yusuf Ağa Menzili

Eserde “yūsuf ağa menzili” ve “menzil-i yūsuf ağa” olarak geçmektedir. Ayak yeri Ahi Menzili ile Cafer Ayağı arasında küçük mermer taştır. Baş taşı Bostancı Menzili'ne doğrudur. Menzilde Dârüssâde Ağaları dışında hiç kimsenin atış yapmamasına dair şart konulmuştur.

32. Azmayış Menzili

Eserde “menzil-i azmāyış ‘ali ağa” olarak geçmektedir. Tekye Menzili’nin ayak yeri olan Top Taşı bu menzilin ayak taşıdır. Hasköy’e yakın bir yerde ise baş taşı bulunmaktadır. Menzil demir temrenli azmayış oku ve geniş yapılı yayla açılmıştır.

33. Selim Ağa Menzili

Eserde “menzil-i selīm ağa” olarak geçmektedir. Parpol Menzili ile Hacı İsmail(Cafer) Menzili ayak taşları arasında olan ayak yeri, küçük mermer taşıdır. Baş taşı ise Cin Deresi solundaki evlerin köşesinde bulunmaktadır. Poyraz-Yıldız havasıyla atılmıştır..

34. Silahdar Mehmed Paşa Menzili

Eserde “menzil-i mehemmed paşa” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Bostancı Menzili ayak taşı ile Uncu Şüca Menzili ayak taşı arasında küçük mermer taşıdır. Baş taşı ise Tersane Bahçesi yönünde meydan sınırı dışındadır.

35. Memiş Efendi Menzili

Eserde “menzil-i memiş efendi” ve “memiş efendi menzili” olarak geçmektedir. Çoban Deresi’nde baş taşı bulunan menzilin ayak yeri, Memi Çelebi Menzili’nin önündeki Yassı Kaya’ya yakın, beyaz mermer taşıdır. Menzil Batı Lodos havasıyla atılmıştır. İlk taş Memiş Efendi’ye aittir. 1011 gez atışıyla Muhzır Hacı Bekir menzilin rekor sahibidir.

36. Kiler Kethüdası Menzili

Eserde “menzil-i kılār kethüdāsı” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Eski Hünkar Ayağı ile Tirendaz Menzili arasında bulunan küçük mermer taşıdır. Ana taşı Cerrah Menzili’nin baş taşı ile Haki Menzili’nin ayak yeri arasında olan büyük mermer taşıdır.

37. Beşir Ağa (Hafid Molla 7) Menzili

Eserde “menzil-i e’l-hāc beşir ağa” ve “burmalı taş menzili” olarak geçmektedir. Diğer adı Beşir Ağa Menzili (Hafid Molla 7 Menzili) olarak da geçen Burmalı Taş Menzili’nin özelliği ana taşının Yusuf Deresi üstünde olan yamaca yakın düz yerdeki burmalı uzunca musanna bir taş olmasından kaynaklanmaktadır. Ayak yeri ise Tekye

Menzili'nin ayak yeri Top Taşı'na yakın Kağıthane yolu üzerinde bulunan kısa Şeşhaneli mermer taştır.

38. Beş Direk Menzili

Eserde “menzil-i ağa-yı dārü's-sa'āde nām-ı diğer beş direk” ve “beş direk menzili” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Kanlar Çeşmesi ötesinde Miralem Ahmet Ağa Menzili ile Lodos Lenduhası Menzili baş taşları arasında kısa mermer taştır. Yıldız havasıyla atılmıştır.

39. Cafer Bey Menzili

Eserde “menzil-i ca'fer şādık beg” olarak geçmektedir. Ayak yeri Kağıthane yolu üzerinde Ekşi Menzili bitişiğinde kısa mermer taş olup baştaşı Yahudi mezarlığı yanındaki Ayazma'nın altında düz yerde bulunan mermerdir. Gündoğrusu havasıyla atılmıştır.

40. Şişman Paşa Menzili

Eserde “menzil-i şişmān paşa” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Delikli Kaya ile Ağalar Menzili arasında ince, küçük, mermer bir sütundur. Baş taşı, Yeniçeri Ağası Karlığı'ndan 150 gez uzaklıkta Meydan'ın sınırındadır. Poyraz havasıyla atılmıştır.

41. Şerbetçizade (Hüsām Paşa) Menzili

Eserde “menzil-i dāmād şerbetci-zāde” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Karılar Çeşmesi üstünde Memiş Efendi Menzili'nin ana taşının batısında bulunan küçük beyaz bir mermerdir. Ana taşı, Cerrah Menzili ana taşı ile Puta Sepedi'ne yakın taştır. Poyraz-Yıldız havasıyla atılmıştır.

42. Bilal Ağa Menzili

Eserde “menzil-i ağa-yı dārü'l-sa'ādetü'ş-şerīfe” olarak geçmektedir. Ayak taşı , Hacı İsmail Menzili'nin ayak yeri yakınında küçük mermer bir taştır. Menzil Poyraz havasıyla atılmıştır.

43. Mercan Ağa Menzili

Eserde “menzil-i mercân ağa” olarak geçmektedir. Ayak yeri, Ali Bali Menzili’nin baş taşının sağ tarafında bulunan kefeki taştır. İmam Deresi’ne doğru atış yapılır. Menzil Poyraz havasıyla atılmıştır.

44. Hasıllı Mehmet Ağa Menzili

Eserde “menzil-i hâşılı mehemmed ağa” olarak geçmektedir. Ayak yeri Nakkaş Menzili ile İmam Menzili arasındadır. Yahudi Mezarlığı’na doğru atılır. Menzil Poyraz havasıyla atılmıştır.

45. Halil Ağa Menzili

Eserde “menzil-i hâlîl ağa” olarak geçmektedir. Ayak yeri Hacı Süleyman Menzili’nin yakın Deve Boynu diye bilinen yerdeki kısa taştır. İncirli Bahçe tarafındaki dereye ise ana taşı bulunmaktadır. Menzil Lodos havasıyla atılmıştır.

46. Hacı Ebubekir Ağa (Aşağı Koşu) Menzili

Eserde “ menzil-i azmâyiş muhızır bekir” olarak geçmektedir. Hacı Ebubekir Ağa (Aşağı Koşu) Menzili olarak da bilinen bu menzilin ayak yeri Hacı Süleyman Menzili ile Beş Direk Menzili sağındaki taştır. Ana taşı ise Kağıthane yolu taraflarında bulunmaktadır. Azmayış okuyla atıldığı için metinde bu şekilde geçmektedir.

Eserde tablo halinde bulunmamakla beraber üç menzilin daha adı geçmektedir:

Arslanzade Menzili

Poyraz havasıyla atılan Abdülbaki Efendi Menzili olarak da bilinen bu menzili, Arslanzade Abdülbaki Efendi yeksüvar okuyla açıp ana taşı diktirmiştir.

Kamış Menzili

Bağdat Fatihi olan merhum Murad Han’ın üstadı Hacı Süleyman Ağa, Hacca giderken Mısır Kahire’de olan Kamış Menzili’ni ağaç pişrev ile bozmuştur.

Tirendaz Menzili

Bir menzil ismidir. Eserde tam bilgi verilmemiştir.

C. Minhâc-ı Rumât'ta Geçen Menzil Sahibi Kemankeşler¹⁵

Abaza Mustafası (18. yy. başı)

Okçular arasında "Abaza Mustafası" diye anılan kimliği belli olmayan bu kemankeşin, Büyük Yeksüvar Menzili'nde bir rekoru bulunmaktadır. Ayrıca Edirne'de de bir Azmayış Menzili vardır.

Abaza Osman Ağa (17. yy.)

II. Viyana Kuşatması'nda (1683) büyük yararları olan devrin ünlü binici kemankeşi ve puta okçusudur. Abaza Osman Ağa, Emin Menzili ve İmam Menzili'nde rekor kırmış, menzil taşları diktirmiştir.

Abdi Baba, Muhzır (18. yy. sonu)

Abdi Baba, Anadolu Kazaskerliği Baş Muhzırı olan ayrıca Memiş Efendi (Mercan Ağa) Menzili'nde yarışıp rekor kıran ve taş diktiren bir kemankeştir. Her ne kadar garaz yüzünden taşı söktürülmüş olsa da ölümünde sonra Sultan II. Mahmud'un emriyle tekrar taşı diktirilmiştir.

Abdullah Efendi (17. yy. ikinci yarısı)

Abdullah Efendi Eminönü Yeni Valide Cami katipliğini yapmış, Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'ni açıp ana taşını diktirmiş bir kemankeştir. Aynı zamanda Kanunname-i Rumat, Kavaidü'r- Remy ve Tezkiretü'r Rumat adlı eserlerin sahibi olan Abdullah Efendi, ok meydanı şeyhliği görevinde bulunmuştur. Cündilikte ve puta okçuluğunda da 17. yüzyılın en usta kemankeşidir.

Abdülbâkî Beşe (17. yy. ikinci yarısı)

Yeniçeri ocağından Abdülbâkî Beşe, İmam Menzili'nde rekor kırıp menzil sahibi bir kemankeştir. Okçuluğa ilginin artması için taşın dikilmesine izin verilmişse de daha sonra bu taşın değeri verilmemiştir.

¹⁵ Buradaki başlık altında aktarılan bilgiler, Ünsal Yücel'in **Türk Okçuluğu** adlı kitabından ve Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın **Minhâc-ı Rumât** adlı eserin İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları H. 623 Koleksiyonunda bulunan nüshasından yararlanılarak hazırlanmıştır. Kişilerin adlarının yer aldığı başlıklar, daha düzenli bir çerçeveye sahip olduğundan dolayı Ünsal Yücel'in eseri baz alınarak yazılmıştır.

Abdülbâkî Çelebi, Teberdâr Hacı (17. yy. ikinci yarısı)

Eski Saray Teberdârlarından Hacı Abdülbâkî, Ağalar ve Haki olmak üzere iki ayrı menzilin sahibidir. Ağalar Menzili'nde taş diktirmiş fakat yanlış yere dikildiği anlaşıldığından ölümünden sonra asıl yerine dikilmiştir.

Abdülkâdir Ağa (18. yy. ikinci yarısı)

Darüssaade Ağası Beşir Ağa'nın kilercisi olan Gürcü asıllı Abdülkâdir Ağa, ok meydanının ünlü kemankeşlerindendir. Kozbekçiliğine atanmasından sonra Baltacılar ocağında Haseki-başî olmuştur. Ancak bu görevindeki gevşekliğinden dolayı ocaktan çıkarılmıştır. Daha sonra ise birkaç yıl içinde de vefat etmiştir. Abdülkâdir Ağa'nın, Selim Ağa (Kadir Ağa) Menzili'nde rekoru bulunmaktadır.

Ahmed Ağa, Hammami (17. yy.)

Ahmed Ağa, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir.

Ahmed Ağa, Kaftanî (18. yy. ikinci yarısı)

Kaftanî (Boşnak) Ahmet Ağa, Beşir Ağa (Hafid Molla) Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Ahmed Ağa, Miralem Kaptan (16. yy. Kanuni Devri)

Türk okçuluğunun en büyük üç kemankeşinden biri olan Miralem Ahmed Ağa, Kanuni'ni devrinde yaşamıştır. Edirne'de Saray Ön Ağaç Ok Menzili'nde ve Musalla Meydanı Kuyu Yeri Menzili'nde yarışmıştır. Ayrıca Ahi Parpol Menzili'nde, Arabacı (Ali Bali) Menzili'nde, Sinan Menzili'nde, Sinan Bey Menzili'nde yarışmıştır.

Ahmed Ağa, Müezzin (17. yy. ikinci yarısı)

Müezzin Ahmed Ağa, Sadrazam Amcazade Hüseyin Paşa'nın adamlarından olup Büyük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir.

Ahmed Ağa, Teberdâr (17. yy. ikinci yarısı)

Eski Saray Teberdârlarından Gelibolulu Ahmed Ağa'nın İstanbul Okmeydanı'nda üç, Edirne'de bir tane olmak üzere dört rekoru bulunmaktadır. Bunlardan İstanbul

Okmeydanı'nda olanları; Ağalar Menzili, Haki Menzili ve İmam Menzili'dir. Edirne 'de ise Musalla Meydanı'nda Yayı Hüseyn Menzili'nde rekoru vardır.

Ahmed Ağa, Vecâhetli (18. yy. ilk yarısı)

Hasoda ağalarından olan Vecahetli Ahmed Ağa, Bostancı Menzili'nde rekor sahibi bir kemankeştir.

Ahmed Çelebi, Gınâyî (17. yy. ikinci yarısı)

“Gınâyî” mahlasıyla şiirler yazan Ahmed Çelebi, kabza aldıktan bir müddet sonra Haki Menzili'nde Ayasofyalı Uzun Hasan işi yayla ve kendi okuyla rekor kırarak menzil taşı diktirmiş bir kemankeştir.

Ahmet Çelebi, Söylemezzade (17. yy. sonu – 18. yy. başı)

Okçular arasında "Küçük Tacir" diye de bilinen Kayserili Söylemezzade Ahmet Çelebi, kabza aldıktan sonra Emin Menzili'nde menzil taşı diktirmiş bir kemankeştir.

Ahmed, Çuhadar Tomar (17. yy. sonu – 18. yy. ilk yarısı)

Yayıbaşı Küçük (Bodur) Hüseyn'in çırağı olan Yaycı Tomar Ahmed, devrinin usta kemankeşlerindendir. Çuhadarlık görevinde bulunmuştur. Kabza aldıktan sonra alan - ustasının yapmış olduğu yayla- Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili ve İmam Menzili olmak üzere iki menzilde rekor kırmıştır. Ayrıca Çuhadar Ahmed'in İrşadü'r- Rumat adlı bir okçuluk risalesi bulunmaktadır.

Ahmed Efendi, Kâtip (17. yy. ikinci yarısı)

Ahmed Efendi, hem Tersane Kâtipliği hem de Okmeydanı Tekyesi yöneticisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca İmam Menzili'nde rekor kırdığı için bir menzil taşı bulunmaktadır.

Ahmed Efendi, Kâtip (18. yy. ilk yarısı)

Eminönü Yeni Cami Kâtip Ahmed Efendi, kabza aldıktan bir müddet sonra Haki Menzili'nde ve Büyük Yeksüvar Menzili'nde yarışmış, taş diktirmiştir. Ahmed Efendi,

1135(1722) yıllarında meydan şeyhi olarak göreve getirilmiştir ve ölümüne kadar da bu görevde kalmıştır.

Ahmed Efendi, Kâtip, Solak (17. yy. ikinci yarısı)

Bayezid Cami Kâtibi olan Bosnalı Solak Ahmed Efendi, iki ayrı menzilde rekor kırmıştır. Bunlardan biri Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili, diğeri ise İdris Köşkü Menzili'dir.

Ahmed Efendi, Kayyumzade (17. yy.)

Edirneli olan Ahmed Efendi, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir. Ayrıca Edirne'de de bir rekoru bulunmaktadır.

Ahmed Efendi, Lâlîzade (17. yy. ikinci yarısı)

Sadrazam Köprülüzade Fazıl Ahmed Paşa'nın mektupçusu olan Ahmed Efendi, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Ahmed, Kazzaz (Gazzaz) (15. yy. ikinci yarısı)

Fatih Sultan Mehmed zamanının en ünlü kemankeşlerinden biri olan Kazzaz Ahmed, Arkırı Menzili'nde -eserde gündeğusu rüzgarıyla atılan Tozkoparan Menzili olarak geçen bu menzilde- ok atarak ana taşı diktirmiştir. Ayrıca usta bir puta okçusu olarak da bilinen Kazzaz Ahmed'in Belgrat'ta da bir rekoru bulunmaktadır.

Ahmed, Kemanger (16. yy. ilk yarısı)

Ünlü yaycı Arapzade İbrahim'in çırağı olan Kemanger Ahmed, Tekye Menzili'yle bilinmektedir. Tırhala'da da bir menzili bulunmaktadır.

Ahmed Refi Bey, Kiler Kethüdası (18. yy. ikinci yarısı)

Valide Kethüdası Osman Efendi'nin oğlu -Kiler-i hassa kethüdası- olan Ahmet Refi Bey, Kiler Kethüdası Menzili'ni açmış ana taşı diktirmiştir.

Ali Ağa, Enderunlu Bîzebân (18. yy. ikinci yarısı-19. yy. başı)

Hünkarın dilsizlerinden biri olan Enderunî Ali Ağa, Sultan I. Abdülhamid Han devrinde Başdilsizliğe atanmış daha sonra da zeamet (beytülmal hissesi, tımarın büyüğü) verilmiştir. Memiş Efendi Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Ali Ağa, Hasodalı (18. yy. ilk yarısı)

III. Ahmed devrinde yaşamış olan kemankeşler arasında "Bostancı Genç Ali " diye bilinen Hasodalı Ali Ağa'nın beş ayrı menzilde rekoru vardır. Bunlar: Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili, Ağalar Menzili, Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili, Hacı Süleyman Menzili, Uşşakı (Hacı İsmail) Menzili'dir.

Ali Ağa, Hazinedâr (17. yy. ikinci yarısı- 18. yy. başı)

Hazinedar Ali Ağa, Usta Recep işi yayla Ağalar Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir.

Ali Ağa, Rahikîli (17. yy. son çeyreği – 18. yy. başı)

Rahiki Ali Ağa, geniş kültürlü, hat sanatında ve ok yapmada usta bir kemankeşti. Kendisinin üç ayrı menzilde de rekoru vardır. Bunlar: Ağalar Menzili, Haki Menzili ve Azmayış Menzili'dir.

Ali Ağa, Solaklar Emîni (17. yy. ikinci yarısı)

Solaklar Emin Ağa, kendi adı ile anılan Emin Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

Ali Bâli, Kaptan (16. yy. ikinci yarısı)

Kaptan-ı Derya Kılıç Ali Paşa'nın çavuşlarından olan Vardiyanbaşı Ali Bali, iki menzilde rekor kırmıştır. Biri Arabacı (Ali Bali) Menzili diğeri ise Haydar (Memi Çelebi) Menzili'dir. Ana taşı Zagarcı Kasım'a aittir. Ali Bali Kapudan ise bu menzilde en yüksek rekorun sahibidir.

Ali Beşe, Esirci (16. yy. son çeyreği – 17. yy. başı)

Esirci Ali Beşe, kabza aldıktan bir müddet sonra kemik soyalı yeksüvar okuyla atış yaparak -Lodos havasıyla atılan- Büyük Yeksüvar Menzili'ni açıp ana taşı diktirmiştir.

Ali Bey, Cerrah (16. yy. son çeyreği - 17. yy. başı)

Harem-i Hümayun cerrahlarından olan Ali Bey, Uncu Şüca' Menzili ve Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

Ali Bey, Defterzade (17. yy. ilk yarısı)

Defterzade Ali Bey, Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

Ali Bey, Hanzade (17. yy. ikinci yarısı)

İbrahim Hanzade Ali Bey, İmam Menzili'nde rekor kırmış ve menzil taşını diktirmiştir.

Ali Bey, Lokumcu (16. yy. ikinci yarısı)

Solak bölüğünden olan Lokumcu Ali Bey, Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'nde rekor kıran bir kemankeştir.

Ali Bey, Sekbankulu (16. yy.)

Kızılbaş Seferi'nde şehit olmuş olan Sekbankulu Ali Bey, Nakkaş Menzili'nde ve Sekbankulu (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir.

Ali Dede, Havacı (17. yy. ikinci yarısı)

Meydan havacısı ve yönetici heyet üyesi olan Ali Dede, Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde rekor kırmıştır.

Ali Efendi, Seyyîd (17. yy. ikinci yarısı)

Divan Katiplerinden olan ve kemankeşler arasında "Hacı Titrek" olarak bilinen Seyyid Ali Efendi, Cafer Bey Menzili'nde rekor kırmıştır.

Ali, Talimhaneci Küçük (16. yy. sonu – 17. yy. başı)

Talimhaneci Küçük Ali Ağa'nın Belgrad'da Lodos Menzili ile Karayel ve Gündoğrusu Menzilleri'nde rekorları vardır. Ayrıca İstanbul Okmeydanı'nda da Hacı Süleyman Menzili ve Nakkaş Menzili'nde rekoru vardır. Fakat Nakkaş Menzili'nde Hacı Süleyman izin vermediği için taş diktirememiştir. Ayrıca kendi köyünde de açılan bir menzilde rekoru vardır.

Arab, Kemangûreci (15. yy. ikinci yarısı)

Adı tam olarak bilinmemekle beraber Kemangûreci Arap olarak anılan Fatih Sultan Mehmed'in musahibi ve h ner sahibi kişisidir. Miralem Ahmed Ağa Menzili'nde taşı kaybolmuş olan Usta Bahtiyar sonra atış yapan Kemang reci Arap'ın "Yassı Kaya" diye anılan taşı ana taşı sayılmıştır.

B li  elebi (16. yy.)

 nl  ok ulardan şirmerd'in oğlu olan Bali  elebi, Ahi (Parpol) Menzili'nde rekor kırmıştır.

B li, Havandelen Solak (15. yy. sonu – 16. yy. başı)

Osmanlı Sultanı II. Beyazıt devrinin en  nl  kemankeşlerinden olan Havandelen Solak Bali, Tozkoparan(Delikli Kaya) Menzili'nde ve Arkırı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Beşir Ağa, Hacı (18. yy.)

Ayşe Sultan Baş Ağası olan Hacı Beşir Ağa, Osmanlı padişahı III. Mustafa 'nın zamanında yaşamış, meşhur kemankeşlerindendir. Beşir Ağa'nın İstanbul Okmeydanı'nda bir ok menzili de rekoru bulunmaktadır. Bunlar: Memiş Efendi Menzili, Divit i Menzili, Yusuf Ağa Menzili, Beş Direk Menzili, Beşir Ağa (Hafid Molla) Menzili.

Bey Mustafası (17. yy. ikinci yarısı)

Bey Mustafası, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor kırmış bir ok udur.

Bilal Ağa, Hazine Vekili (18. yy. ikinci yarısı)

Sultan III. Mustafa ve Sultan III. Selim zamanlarında yaşamış olan Bilal Ağa, ok meydanının hatırı sayılır, değerli kişilerinden biridir. Bilal Ağa Menzili'ni a arak ana taşı diktirmiştir.

Bilal Ağa, Musahip (17. yy. ikinci yarısı)

Musahip Bilal Ağa, Okmeydanı'ndaki Ağalar Menzili ve Haki Menzili olmak  zere iki ayrı menzilin sahibidir. Ağalar Menzili'nde, Usta Recep işi yayla ok atarak taş diktirmiş.

Cafer, Lenduhâ (15. yy. sonu – 16. yy. ilk yarısı)

Döneminin en ünlü kemankeşlerinden olan Lenduha Cafer'in, 6 ayrı menzilde yani Lodos Lenduhası Menzili'nde, Tekye Menzili'nde, Çizmeci (Çullu) Menzili'nde, Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili'nde, Haydar (Memi Çelebi) Menzili'nde, Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'nde rekorları bulunmaktadır.

Câfer Sâdık Bey (18. yy. ikinci yarısı)

Cafer Sadık Bey, Sadrazam Esbak Şehla Ahmet Paşa'nın oğludur . Cafer Sadık Bey, Cafer Bey Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

Câfer, Timurcukulu (16. yy.)

Timurcu kulu Cafer, Kanuni devrinde yaşamış Nakkaş Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

Davud, Çizmeci (16. yy. ilk yarısı)

Meydanda itibar görmüş, dönemin hem usta kemankeşlerinden hem de en ünlü çizmecilerinden olan Usta Davud, Çizmeci (Çullu) Menzili'nde rekor kırıp ana taşı diktirmiştir.

Davud, Yayı (15. yy. sonu – 16. yy. ilk yarısı)

Çizmeci (Çullu) Menzili'ni açmış fakat daha sonra kaybolduğundan dolayı menzil Çizmeci Davud'un isimiyle anılmıştır.

Derviş Çelebi (18. yy.)

Adı tam olarak bilinmeyen Derviş Çelebi, Rüstem Paşa Camii'nin vakıf gelirlerini toplamakla yetkili olan görevlisiydi. Ağalar Menzili'nde rekor kırmış taş diktirmiştir.

Ebubekir Ağa, Hacı (18. yy. ikinci yarısı)

Ok meydanındaki tulumbalı kuyuyu ve oradaki mescidin minaresini yaptıran meydanın önemli bir kemankeşi olan Hacı Ebubekir Ağa, Memiş Efendi Menzili'nde rekor kırmıştır. Ayrıca yaşlılığında Azmayış okuyla Hacı Ebubekir Ağa (Aşağı Koşu) Menzili'ni açmıştır.

Evliya Efendi, Duacı (17. yy. ikinci yarısı)

Evliya Efendi Okmeydanı duacılarındandır. Ağalar Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir. Daha sonra Sultan II. Mahmud zamanında yazılan ve yazarı net olarak bilinmeyen “Sultan Mahmud-u Sâni Zamanındaki Kemankeşler” adlı bu risalede "Evliya Çelebi" olarak bilinen kişiyi bazı araştırmacıların Seyahatname adlı eseri yazan Evliya Çelebi ile karıştırmasına sebep olmuştur. Minhâc-Rumât'ta da Evliya Çelebi olarak geçmektedir.

Fehmi Mehmed Efendi, Kesedâr (18. yy. ilk yarısı)

Cizye Kalemî Kesedarı Fehmi Efendi, Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

Ferhad Ağa (17. yy. ilk yarısı)

Sadrazam Arnavud Kara Mustafa Paşa'nın üstadı Ferhad Ağa, Sultan IV. Murad zamanının usta kemankeşlerindendir. Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Feridun Reis (16. yy. ikinci yarısı)

Hacı Süleyman Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

Ferruh, Çullu (16. yy.)

Kanuni Sultan Süleyman devrinin ünlü kemankeşlerinden olan Çullu Ferruh'un Okmeydanı'nda iki menzili vardır. Bunlar: Çizmeci(Çullu) Menzili ve Haydar (Memi Çelebi) Menzili'dir.

Fevzi Bey, Paşazade (18.yy. ikinci yarısı)

Gül Ahmed Paşazade Fevzi Bey, Enderun'da Çuhadar iken kabza almış, bir müddet sonra da Selim Ağa (Kadir Ağa) Menzili'nde rekor kırmıştır. Minhâc-ı Rumât'ta Feyzullah Bey Gül Ahmet Paşazade olarak belirtilmiştir.

Halil Ağa, Kâtip (18. yy.)

Divan Katiplığı ile Yerköy ve Silistre Nazırlığı yapmış olan Halil Ağa, Selim Ağa (Kadir Ağa) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir. Sultan III. Mustafa zamanında ise yapılan (1768) Rus Seferinde bir kaza sonucu hayatını kaybetmiştir.

Halil Ağa, Musahip (18. yy. ikinci yarısı – 19. yy. başı)

III. Selim devrinin ünlü binyüzcü kemankeşlerinden biri olan Halil Ağa, aynı zamanda Sultan III. Selim'in musahibidir. Halil Ağa Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir. Emin Menzili'nde de yarışmış lakin oku bulunamadığı için rekoru sayılmamıştır.

Halil Efendi (18. yy. ikinci yarısı)

Doktor olan Halil Efendi, müderrislik ve meydan şeyhliği yapan İsmail Efendi'nin Kethüdasıydı. Daha sonra III. Selim'in emriyle meydan şeyhi olmuştur. Memiş Efendi Menzili'nde ok atarak rekor kırmıştır.

Halil Hasib Efendi, el-Hac Seyyid (18. yy.)

Okçuluk tarihimizde Tuhfetü'l Hasib adlı risaleyi kaleme alan Halil Hasib Efendi, menzillerin mesafelerini (Abdullah Efendi'den sonra değişen gez ölçüsünü de göz önüne alarak) yeniden belirlemesi konusunda büyük bir hizmet vermiştir. Ayrıca Devatçı (Divitçi) Menzili'nde de rekor sahibi olan bir kemankeştir.

Hamdullah Efendi, Şeyh (15. yy. ikinci yarısı – 16. yy. başı)

Ünlü hattatlarımızdan olup ayrıca okçuluğuyla da bilinen Şeyh Hamdullah Efendi, Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir. Bu taş günümüze kadar ayakta kalabilen en eski taştır.

Hamza Çelebi, Uşakîzade (17. yy.)

Ok meydanında ilk vakıf tayin eden Hamza Çelebi, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir.

Hamza, Solak (17. yy.)

17. yüzyılda yaşamış olan Solak Hamza, Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

Hasan Ağa, Kilerci (18. yy. ikinci yarısı)

Kilerci Hasan Ağa, sırayla Enderun Ağası, Başçuhadar, sartahtırevani görevlerinde bulunmuştur. Aynı zamanda Cerrah Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Hasan Ağa, Küçük (18. yy. ilk yarısı)

Küçük Hasan Ağa, Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Hasan Ağa, Sartahtırevânî (18. yy. ilk yarısı)

Hasan Ağa, Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor kırmış bir kişidir.

Hasan Bey (17. yy.)

Hakkında pek fazla bilgi olmayan "Derya Beylerinden" (?) Hasan Bey, İmam Menzili'nde rekor kırmıştır.

Hasan, Cebeci Deli (16. yy. ikinci yarısı – 17. yy. başı)

Cebeciler Kethüdası olan Cebeci Deli Hasan, Hacı Süleyman Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir. Ayrıca Peşte Ovası'nda da birkaç menzili bulunmaktadır.

Hasan Çelebi, Bahtiyarzade Hacı (16. yy.)

16. yüzyılın ileri gelen usta okçularından biri olan Bahtiyarzade Hasan Çelebi'nin 8 ayrı menzilde rekoru vardır. Bunlardan beş tanesi; Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili, Haydar (Memi Çelebi) Menzili, Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili, Helva Yeri Menzili, Hasan Çelebi Yeri Menzili'dir. Diğer üçü ise Vardar-Yence'de, Üsküp'te ve Edirne'de attığı menzillerdir.

Hasan, Çuhadar Kara (18. yy. ikinci yarısı)

Çuhadar Kara Hasan, III. Selim zamanında Kiler Kethüdası Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Hasan, Solak Kara (17. yy.)

Yeniçeri Ocağından olan Solak Kara Hasan, Uncu Şüca' Menzili ve Cerrah Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

Haydar Bey, Acemi Tosun (16. yy. ilk yarısı)

Kemankeşlerin kendi aralarında "Acemi Tosun" diye adlandırdıkları -devrinin ünlü kemankeşlerinden olan- Haydar Bey'in üç ayrı menzilde rekoru vardır. Bunlar: Tekye Menzili, -kendi adıyla anılan- Haydar (Memi Çelebi) Menzili ve İshak Bey Menzili'dir.

Hüsameddin Ağa, Kahvecibaşı (18.yy. sonu – 19. yy. başı)

Hüsam Paşa, ilk zamanlar III. Selim'in Kahvecibaşısı olup daha sonraki dönemlerinde ise Bosna valiliğine ve Hotin muhafızlığına yükselmiştir. Şerbetçizade (Hüsam Paşa) Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Hüseyin Ağa, Çuhadar Küçük (18.yy. ikinci yarısı)

III. Selim devrinde yaşamış olan Kapudan Hüseyin Paşa, çuhadarlık, başçuhadarlık ve kaptan-ı derya gibi görevlerde bulunmuştur. “Sancağı uğurlu vezir” diye anılan Hüseyin Paşa, Beşir Ağa (Hafid Molla) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Hüseyin Ağa, Sayıcı (17. yy. sonu – 18. yy. başı)

Hüseyin Ağa, Tersane-i Hümayun'un başveznedarı ve Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde rekor kırmış olan bir kemankeştir.

Hüseyin Bey, Arnavut (17. yy.)

Sultan IV. Mehmed döneminde yaşamış olan Arnavut Hüseyin Bey, "elinden hiç kimsenin öndül (ödül) alamadığı" binci kemankeş olarak bilinmektedir. Hem sipahi hem de puta okçusu olan Arnavut Hüseyin, Ağalar Menzili'nde Usta Recep işi yayla rekor kırmış ve daha sonra da taş diktirmiştir.

Hüseyin Çelebi, Tekyenişin (17. yy.)

Ok meydanında Tekyenişin olan Hüseyin Çelebi, Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

Hüseyin Efendi, Cin Hacı (17. yy.)

Hüseyin Efendi, Bostancı Menzili'ni açarak bu menzilde ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

Hüseyin Efendi, Parpol (16. yy. ikinci yarısı)

Ulamadan olan Parpol Hüseyin Efendi, kamış okla Ahi (Parpol) Menzili'nde rekor kırmış ve menzilin baş taşını diktirmiştir. Ayrıca üç farklı menzilde de rekorları vardır. Bunlar: Cerrah Menzili, Haydar (Memi Çelebi) Menzili ve Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'dir.

Hüseyin, Okçu (15. yy. sonu – 16. yy. ilk çeyreği)

Yeniçeri Ocağı'ndan olan Okçu Hüseyin, Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'nde rekor kıran bir kemankeştir.

Hüseyin, Yaycı Kosta (16. yy.)

Yaycı Kosta Hüseyin, Arabacı (Ali Bali) Menzili'nde ve Tekye Menzili'nde rekorları bulunan bir kemankeştir.

Hüsrev, Kuburcu (16. yy.)

Kuburcu Hüsrev, Arabacı (Ali Bali) Menzili'de ve Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

İbrahim Ağa (17. yy.)

İbrahim Ağa, Bostancı Menzili'nde bir rekor kırmıştır.

İbrahim Ağa, Hazinedâr (17. yy.)

Gürcü asıllı İbrahim Ağa, hem binci bir kemankeş hem de iyi bir puta atıcısıydı. Haki Menzilin'de rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

İbrahim, Arabzade Yaycı (16. yy. ilk yarısı)

Fatih Sultan Mehmed devrinde yaşamış, Kemangüreci Arab'ın oğlu olan Yaycı İbrahim, üç menzilde rekor kırmıştır. Bunlar: Ahi (Parpol) Menzili, Çizmeci (Çullu) Menzili, Tekye Menzili'dir. Tekye Menzil'inde yaptığı hileden dolayı ünü lekelenmiş ve taş zamanla kaybolmuştur.

İbrahim Bey, Hazinedâr (17. yy.)

Yeni Cami katibi Abdullah Efendi'nin hazinedarı olan İbrahim Bey, Emin Menzili'nde rekor kırmış ve taş diktirmiş bir kemankeştir.

İbrahim Bey, Uzun (18. yy.)

Sadrazam İbrahim Paşa'nın ağalarından olan Uzun İbrahim Bey, zaman içinde Rahtvan Ağası ve sadrazam kethüdalığı gibi makamlarda bulunmuştur. Ayrıca Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir.

İbrahim Çelebi, Seyyîd (17. yy. sonu – 18. yy. ilk yarısı)

Kemankeşler arasında "Büyük Tacir " diye de anılan Seyyid İbrahim Çelebi, kabza aldıktan sonra Emin Menzili'nde yarışarak rekor kırıp taş diktirmiştir.

İbrahim Selim Molla, Müftüzade (18. yy. ikinci yarısı)

İbrahim Selim Molla, Şeyhülislam müftüzade'nin oğludur. Şerbetçizade (Hüsam Paşa) Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

İdris Bey (17. yy.)

Eski Saray kapıcılarında olan İdris Bey, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

İsa, Solak (17. yy. ikinci yarısı – 18. yy. başı)

Yeniçeri Ocağı'ndan olan Solak İsa, Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

İshak Bey, Silahdar (16. yy. ilk yarısı)

Silahtar İshak Bey, devrinin usta kemankeşlerinden biridir. İki menzilde rekoru vardır. Bunlar: Ahi (Parpol) Menzili ve Tekye Menzili'dir.

İskender, Top (15. yy. ikinci yarısı – 16. yy. başı)

II. Beyazıt devrinde yaşamış olan Top İskender, Ahi (Parpol) Menzili'nde rekor kırmış ve daha önceden bu menzili açan Ahi'nin taşı kaybolduğu için İskender'in menzil taşı kabul edilmiştir.

İskender, Tozkoparan (15. yy. sonu – 16. yy. ilk çeyreği)

Okçuluk tarihimizin en büyük üç kemankeşlerinden biri, hatta ilki olarak kabul edilmektedir. Tozkoparan'ın yaşadığı devirde Türk Okçuluğu altın çağını yaşamıştır. İmparatorluğun çeşitli yerlerinde on rekor kırmıştır. Bunların yedi tanesi; Gündoğrusu Menzili, Tozkoparan(Delikli Kaya) Menzili, Yusuf Yeri Menzili, Arkırı Menzili, Yıldız Menzili, Kemhacı Hayrettin Yeri Menzili, Kible Menzili'dir. Diğer üçü ise Üsküp'teki, Kahire'deki ve Şam'daki menzilleridir. Maalesef ki Tozkoparan'ın menzil taşlarından hiçbirisi günümüze ulaşmamıştır. Ölüm tarihi tam olarak bilinmemektedir.

İsmail Çavuş, Şişebâz (18. yy. ilk yarısı)

Sadrazam Çavuşu Şişebaz İsmail, kabza aldıktan bir müddet sonra Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde ok atıp taş diktirmiştir.

İsmail Çelebi (18. yy.)

Yaycıbaşı usta Süleyman'ın oğlu olan İsmail Çelebi, kethüdalık, kadılık ve meydan şeyhliği gibi görevlerde bulunmuştur. Ayrıca kabza aldıktan sonra Küçük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

İsmail, Hacı (17. yy. ikinci yarısı- 18. yy. başı)

Hacı İsmail, İstanbul Okmeydanı'nda iki ayrı menzilde rekor sahibidir. Bunlardan biri Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili, diğeri ise Hacı İsmail (Cafer) Menzili'dir. Ayrıca Eyüp'te İdris Köşkü'nde de bir rekoru vardır.

Kadri Bey, Berber (17. yy.)

Eski saray baltacılarından Berber Kadri Bey, İmam Menzili'nde menzil almıştır.

Karagöz, Benli (15. yy. ikinci yarısı-16. yy. başı)

Devrinin en önemli kemankeşlerinden, Yeniçeri Ocağı'ndan olan Benli Karagöz, üç menzilde rekor sahibidir. Bunlar: Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili, Arkırı Menzili ve Miralem Ahmed Ağa Menzili'dir.

Kasım, Zağarcı (16. yy.ilk yarısı)

Yeniçeri ocağında ilk başta zağarcılık yapan Filibeli Kasım, daha sonra Arabacılar Bölükbaşılığı ve sipahiliğe yükselmiştir. Rodos Fethi'nde şehit düşen Zağarcı Kasım'ın iki menzilde rekoru vardır. Bunlardan biri Arabacı (Ali Bali) Menzili diğeri de Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'dir.

Kasım, Zihgirci (?)

Hakkında çok fazla bilgi olmayan Zihgirci Kasım, eserde yazdığına göre yeniçeri taifesinden talimcibaşı olup Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'nde rekor kırıp ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

Kasım, Kemhâcı Divâne (16.yy. ilk yarısı)

Kendisi kazara adam öldürdüğü ve bu yüzden akli dengesi bozulduğu için "Divâne" lakabıyla anılmıştır. 16. yüzyılın ünlü kemankeşlerinden olan Divâne Kasım'ın üç ayrı menzilde rekoru vardır. Bunlar: Tekye Menzili, Haydar (Memi Çelebi) Menzili ve Lodos Lenduhası Menzili'dir.

Kemal, Deve (15. yy. ikinci yarısı)

Kemangüreci Arap'ın kulu olan Deve Kemal, Sultan II. Beyazıt zamanının en ünlü kemankeşlerinden biridir. Kamış okla Arkırı Menzili'nde rekor kırmış ancak bu rekoru ağaç okla kırmak istediğinden dolayı taş diktirmemiştir. Fakat atmak nasip olmamıştır. Bunun dışında İstanbul Okmeydanı'nda Miralem Ahmed Ağa Menzili'nde ve Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili'nde, Edirne'de ise Musallâ Meydanı Yıldız Menzili'nde yarışıp taş diktirmiştir.

Kepenekçi Reis (17. yy.)

Kemankeşler arasında "Kepenekçi Reis" ya da "Ferhad Paşa Reisi" olarak bilinen bu kemankeş Cerrah Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

Mahmud, Seyis (15. yy. ikinci yarısı – 16. yy. başı)

Yeniçeri zümresinden olan Seyis Mahmud, Fatih Sultan Mehmed'in en ünlü kemankeşlerinden biridir. Arkırı Menzili'nde yarışarak taş diktirmiştir. Ayrıca Halep'te Koca Taşı Menzili'nde Konya'da Ertaş Kapısı Menzili'nde ve Bursa'da Yusuf Yeri Menzili'nde yarışarak rekor kırmıştır. Seyis Mahmud, Cellali İsyanı'nda şehit olmuştur.

Mehmed Ağa, Ağazade (17. yy. sonu 18. yy. ilk çeyreği)

Bağdat Ağasızade Mehmed Ağa, Abdullah Efendi'den kabza alarak Emin Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Mehmed Ağa, Hacibzade (18.yy. ilk yarısı)

Enderun'da Hazine Kethüdası olan Hacibzade Mehmed Ağa, Büyük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Mehmed Ağa, Hammamzade (17. yy. ikinci yarısı)

Süleymaniye hamamcısı Hammami Ahmed Ağa'nın oğlu olan Mehmed Ağa, Haki Menzilin'de rekor kırmış ve taş diktirmiş binci bir kemankeştir.

Mehmed Ağa, Hasıllı (18. yy. sonu – 19. yy. ilk çeyreği)

Mehmed Ağa, kemankeşler arasında "Hasıllı abdest" olarak anılmıştır. Kendisi Hasıllı Mehmed Ağa Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir.

Mehmed Ağa, Musahip (17. yy. ikinci yarısı)

Musahib Mehmed Ağa, Harem Karaağalarından olup Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde yarışan rekor kırıp taş diktiren bir kemankeştir.

Mehmed Ağa, Veznedar (18. yy. ilk yarısı)

İbrahim Paşa çuhadarlarından olan Veznedar çırağı Mehmed Ağa, Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Mehmed Bey, Defterzade (17. yy. ilk yarısı)

Defterzade Ali Bey'in ağabeyi olan Defterzade Mehmed Bey, Cerrah Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Mehmed Bey, Nakkaş Paşazade (17. yy.)

Devrinin ünlü puta okçularından olan Nakkaş Paşazade Mehmed Bey, Hâkî Menzili'ni açmış, ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

Mehmed Bey, Solak (17. yy. ilk yarısı)

Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

Mehmed, Börekçi (16. yy.)

Kemankeş Deve Kemal oğlu olan Mehmed, bazı kayıtlarda "Börkçü" diye geçmektedir. Çizmeci (Çullu) Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Mehmed Çelebi, Nakkaş (16. yy.)

16. yüzyılda yaşamış olan Nakkaş Mehmed Çelebi zayıf biri olmasına rağmen üç ayrı menzilde rekor sahibidir. Bunlar: Arabacı (Ali Bali) Menzili, Nakkaş Menzili ve Mehmet Çelebi Menzili'dir.

Mehmed, Çuhadar Uzun (18. yy. ilk yarısı)

Sadrazam kethüdası Bosnalı Uzun Mehmed, Kethüda'nın başçuhadarlığı görevinde bulunmuş ve daha sonra Biga Kaptanlığı'na atanmıştır. Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde rekor kırmıştır.

Mehmed Efendi, Âbâd (18. yy.)

Kemankeşler arasında "Berbad " diye anılan ve aynı zamanda Hekimoğlu Ali Paşa'nın adamlarından olan Mehmed Efendi'nin Cerrah Menzili'nde rekoru vardır. Ali Paşa'nın sadrazam olduğu yılda bu menzilde rekor kıran Mehmed Bey'in menzil taşına Paşa, "Berbad" olarak değil "Abad" olarak yazılmasını uygun görmüş ve bundan sonra da bu şekilde anılmıştır.

Mehmed Efendi, Çavuşzade (16. yy. ikinci yarısı)

Şair olarak da bilinen Mehmed Efendi, Hacı Süleyman Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir. Bu menzilden sonra sancak beyliğine atanmıştır.

Mehmed Efendi, Eyübzade (17. yy. ikinci yarısı)

Devrinin binci kemankeşlerinden olan müderris Eyyübzade Mehmed Efendi, Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir. Ayrıca kendisi bir hattattır.

Mehmed Efendi, İmam (17. yy.)

Tarz-ı Has çeşidi oklarıyla ünlü hem bir hattat hem de usta bir okçu olan eski saray imamı Mehmed Efendi, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor sahibidir. Ayrıca İmam Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

Mehmed Efendi, Mevkufâtî (17. yy.)

Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor sahibi olan Mehmed Efendi, Abdullah Efendi'nin anlattığına göre iyi yay çeken, kalem ehli, bilgili biridir.

Mehmed Efendi, Mısırlı (17. yy. ikinci yarısı)

Yaycı ustası olan Mısırlı Mehmet Efendi, kabza aldıktan sonra Emin Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Mehmed Efendi, Seyyîd (18. yy. ilk yarısı)

Kâtip Ahmet Efendi'nin kardeşi olan Seyyid Mustafa Efendi, kabza aldıktan sonra Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde ok atarak ana taşı diktirmiştir.

Mehmed Emin Ağa, Hacı (18. yy. ikinci yarısı)

Korucu Kethüdası olan Mehmed Emin Ağa, Üsküdarlıdır. Cafer Bey Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Mehmed Emin Ağa, Tacirzade (18. yy. sonu – 19. yy. başı)

Tacirzade Mehmet Emin Ağa, kabza aldıktan bir müddet sonra dört ayrı menzilde rekor kırıp taş diktirmiştir. Bu menziller: Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili, Nakkaş Menzili, Ekşi Menzili ve Emin Menzili'dir.

Mehmed Emin Efendi, Şerbetçizade (18. yy. ikinci yarısı)

Başmuhassebe halifelerinden Seyyid Mehmed Emin Efendi, Şerbetçizade damadıdır. Şerbetçizade (Hüsam Paşa) Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

Mehmed Hafid Molla (18. yy. ikinci yarısı – 19. yy. başı)

Kemankeş Müderris Mustafa Aşir Efendi'nin oğlu olan Mehmed Hafid Molla Efendi, Kazaskerlik görevinden sonra şeyhü'l-meydan olarak görev yapmış, Beşir Ağa (Hafid Molla) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Mehmed, Küçük Hacı (17. yy. sonu – 18. yy. ilk çeyreği)

Okçular arasında "Küçük Hacı" diye de bilinen Hızır Ağazade Mehmed, kabza aldıktan sonra Ağalar Menzili, Hacı İsmail Menzili ve Emin Menzili'nde rekorlar kırmıştır.

Mehmed Paşa, Baltacı (1660-1712)

Kastamonu'da doğan Mehmed Paşa, sarayda Teberdar Ocağına girmiş daha sonra Mirahur, Kaptan-ı Derya, Sadrazamlık gibi görevlere getirilmiştir. Baltacı Mehmed Paşa olarak da bilinen Paşa, kabza aldıktan sonraki dönemlerde -Mirahur iken- de Büyük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Mehmed Paşa, Çerkes (Sadareti;16241625, ölümü 1625)

Çerkes Mehmed Paşa'nın Edirne'de üç, İstanbul'da iki menzili vardır. Halep'te, Van'da ve Sivas'ta ise 1100 geze yakın menzilleri vardır. İstanbul Okmeydanı'nda Ağalar Menzili ve Emin Menzili'nde rekorları bulunmaktadır.

Mehmed Paşa, Silahdar (Sadareti: 1730, ölümü :1737)

Kiler hizmetinden Kiler Kethüdalığına oradan Silahtarlık hatta Sadrazamlığa yükselen Silahtar Mehmed Paşa, Halep gibi birkaç şehrin valiliğini yapmıştır. 1137 (1724-5) yılında III. Ahmed'in emri ile ok atıp Silahtar Mehmed Paşa Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir.

Memi Çelebi, Defterzade (16. yy. ilk yarısı)

Musli Çelebi'nin kardeşi olan Defterzade Memi Çelebi'nin, Haydar (Memi Çelebi) Menzil'nde ve Memi Çelebi Menzil'nde iki ayrı rekoru bulunmaktadır.

Memiş Efendi, Kethüda (18. yy.)

Memiş Efendi, saray imamlığı, Şeyhülislamlık, kethüdalık gibi görevlerde bulunmuştur. Ayrıca Memiş Efendi Menzili'ni açmış, ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

Mercan Ağa (18. yy. ikinci yarısı- 19. yy. başı)

Harem Ağalarından Sultan III. Selim Han'ın validesinin lalası olan Mercan Ağa, Memiş Efendi (Mercan Ağa) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Murad Ağa, Berber (16. yy. ikinci yarısı)

Yeniçeri Ağasının berberbaşısı olan Berber Murad Ağa, Hacı Süleyman Menzili'nde menzil açıp ana taşı diktirmiştir.

Musa, Okçu Selânikî (17. yy.)

17. yüzyılın okçu ustalarından olan Okçu Selanikli Musa, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Muslî Çelebi, Defterzade (16. yy. ilk yarısı)

Haydar (Memi Çelebi) Menzil'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Mustafa Ağa, Attarzade (17.yy. sonu- 18. yy. ilk yarısı)

1725 yılında sarayda silahşor olan Attarzade Mustafa Ağa Emin Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Mustafa Ağa, Feridunzade (17. yy. ikinci yarısı)

Feridunzade Mustafa Ağa, Eski Saray helvacı kalfalarındandır. Ayrıca Ağalar Menzili'nde rekor sahibi bir kemankeştir.

Mustafa Ağa, Nazifi

Nazifi diye tanılan Mustafa Ağa, Tophaneli Hafız'ın oğludur. Sultan III. Mustafa devrinde Enderun'da görevli iken silahşörlüğe yükselmiştir. Daha sonra meydan şeyhliği de yapan Nazifi Mustafa Ağa, kabza aldıktan bir müddet sonra Küçük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Mustafa Ağa, Talimhaneci (18. yy. ilk yarısı)

Gürcü asıllı olan Erzurumlu Mustafa Ağa, Talimane çorbacısıyken bir müddet sonra talimhanebaşılığa yükseltilmiştir. Erzurumlu bir ailenin yanında yetiştiğinden dolayı böyle anılır. Büyük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Mustafa, Avcıbaşı Kara (15. yy. sonu – 16. yy. ilk yarısı)

Sultan I. Selim'in avcıbaşı olan Kara Mustafa Ahi (Parpol) Menzili'nde rekor kırmış, taş diktirmiştir.

Mustafa, Batman Hacı (17. yy.)

Eski Saray Teberdarlarından Batman Hacı Mustafa, Ağalar Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Mustafa Bey, Bostancı (16. yy. sonu- 17. yy. ilk çeyreği)

Birçok muharebeye katılmış olan Bostancı Mustafa Bey, Hotin Seferi'nde şehit olmuştur. Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Mustafa Çelebi, Bozdoğanlı (16. yy.)

16. yy.'ın en ünlü kemankeşlerinden olan Mustafa Çelebi, Çizmeci (Çullu) Menzili'nde ve İshak Bey Menzili'nde rekor kırmıştır.

Mustafa Çelebi, Kırkçeşmeli (17. yy. Sonu – 18. yy. ilk yarısı)

Devrinin ünlü okçu ustalarından olan Kırkçeşmeli Mustafa Çelebi, seçilmediği halde kendisi zorla meydan şeyhi olup kemankeşlere taş diktirmemiş ve de birçok huzursuzluk çıkarmıştır. Büyük Yeksüvar Menzili'nde ok atıp taş diktirmiştir.

Mustafa Çelebi, Kuğu (17. yy. ikinci yarısı)

II. Viyana Kuşatması'nda (1683) genç yaşta şehit olmuş olan Kuğu Mustafa Çelebi, İmam Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Mustafa Çelebi, Seyyîd Berbâd (18. yy. ilk yarısı)

Kemankeşler arasında “Berbâd” takma adıyla bilinen Seyyid Mustafa Çelebi, bir süre sırmakeşlik ve çuhadarlık görevlerinde bulunmuştur. Kabza aldıktan sonra iki ayrı menzilde -Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili ve İmam Menzili'nde- rekor kırıp taş diktirmiştir.

Mustafa Efendi, Fethizade Seyyîd (18. yy. ikinci yarısı)

Tuhfetü'l Hasib Zeyli adlı okçuluk tarihimize iz bırakan bir eser yazmış olan Bezirgan Seyyid Fethullah Efendi'nin oğlu Seyyid Mustafa Efendi, celî hatta ve tüfenk atışında da usta bir kişiydi. Ayrıca Devatçı (Divitçi) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş biri kemankeştir.

Mustafa Efendi, Kadı “Şişman Paşa” (18. yy. ikinci yarısı)

"Şişman Paşa" olarak anılan Kadı Mustafa Efendi, çok şişman olduğundan dolayı sık sık yorulup dinlenirdi. Ama sürekli meşk ve atış yapardı. 50 yaşında Şişman Paşa Menzili'ni açmış ana taşı diktirmiştir.

Mustafa Efendi, Masraf (17. yy.)

Okçular arasında " Masraf" diye bilinen Mustafa Efendi, Emin Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Mustafa, Hacı Şatir (17. yy. – sonu 18. yy. ilk çeyreği)

"Hacı Şatır" olarak bilinen Nişaduri Mustafa, Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

Mustafa, Karga (16. yy.)

Zayıf yapılı olduğu söylenen Karga Mustafa, buna rağmen iki ayrı menzilde rekor sahibi bir kemankeştir. Bunlar: Ahi (Parpol) Menzili ve Çizmeci (Çullu) Menzili'dir.

Mustafa, Yaycı Hacı (16. yy. sonu – 17. yy. ilk yarısı)

Sinoplu Yaycı Mustafa, iki ayrı menzilde rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir. Bunlardan biri Ahi (Parpol) Menzili, diğeri ise Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'dir.

Namık İbrahim Efendi, Hattat (18. yy. sonu – 19. yy. başı.)

Namık Ağa, Darüssade ağası silahşorlarından olan bir hattattır. Şişman Paşa Menzili'nde rekor sahibidir.

Osman Ağa, Cebehâneci Seyyîd (18. yy.)

18. yüzyılda yaşamış olan Seyyid Osman Ağa; cebehaneci, başçuhadarlık ve silahşorluk gibi görevlerde bulunmuştur. Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekoru olan bir kemankeştir.

Osman Bey, Biga Beyi (18. yy. ilk yarısı)

Biga Beyi olan Osman Bey, Cerrah Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir. Bu menzilde Usta Mehmed işi yay ve Sofîzade işi ok kullanmıştır.

Ömer Bey, Kâtip (17. yy. ikinci yarısı)

Darphane Kâtip Ömer Efendi daha sonra Tophane Nazırlığı ve Şehremini Başkatipliği gibi görevlerde bulunmuştur. Kabza aldıktan bir müddet sonra Büyük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Ömer Bey, Kelleci (17. yy. sonu – 18. yy. ilk yarısı)

Üsküdarlı Kelleci Ömer Bey kabza aldıktan sonra Lodos havası ile atılan Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Recep Ağa (17. yy.)

Tersane Bahçesi ustası olan Recep Ağa, meydan şeyhliği görevinde de bulunmuştur. Okçular Sicili'nin başında da imzası bulunan Recep Ağa'nın Kanunname'yi yazan heyette imzası vardır. Ayrıca Recep Ağa, Hâkî Menzilin'de rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

Reyhan Ağa (17. yy. ilk yarısı)

Harem ağalarından Reyhan Ağa, Usta Recep işi yayla Ağalar Menzili'ni açmıştır. Ancak daha sonra tekrar aynı yayla atış yaparak ana taşı sürdürmüştür.

Selim Ağa, Enderunlu (18. yy. ilk yarısı)

Hasoda Ağası ve Enderun Silahşoru Selim Ağa, kabza aldıktan bir müddet sonra Selim Ağa (Kadir Ağa) Menzili'ni açmış ve ana taş diktirmiştir.

Sinan, Okçu (15. yy. ikinci yarısı)

Fatih Sultan Mehmed zamanının en ünlü kemankeşlerinden ve aynı zamanda Fatih'in musahiplerinden olan Okçu Sinan, Arkırı Menzili'nde yarışarak rekor kırıp taş diktirmiştir.

Sinan Subaşı, Solak (15. yy. ikinci yarısı)

Fatih Sultan Mehmed devrinin en ünlü kemankeşlerinden biri olan Sinan Subaşı, iki ayrı menzilde rekor kırmıştır. Biri Tozkoparan(Delikli Kaya) Menzili diğeri de Arkırı Menzili'dir.

Suadâ Bey (18. yy.)

III. Ahmed'in kızı olan Hatice Sultan'ın oğulluğu Suada Bey, Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor sahibi olan bir okçudur.

Sultan IV. Murad (1612-1640, Saltanatı: 1623-1640)

Başarılı bir nişan ve menzil okçusu olan Sultan IV. Murad Han, Hüsamzade Abdurrahman Efendi'den kabza aldıktan sonra Sultan IV. Murad Menzili'ni açıp ziyafet eşliğinde taşını diktirmiştir. Üsküdar da da bir menzili bilinmektedir fakat taşı ve yeri bulunamamıştır.

Sultan III. Selim (1761-1807, Saltanatı: 1789-1807)

Eserde “yedi iklimin hüküm süreni, zamanın padişahı, sultanlar sultanı Gazi III. Selim Han” olarak geçmektedir. Okçuluğa merak salmış bir padişah olan Sultan III. Selim Han, kabza aldıktan sonra kendi ismini verdiği Sultan III. Selim Menzili'ni açıp büyük bir ziyafetle taşını diktirmiştir.

Süleyman Ağa, Peşkir Ağası (17. yy. sonu – 18. yy. başı)

Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir.

Süleyman, Hacı (16. yy. son çeyreği – 17. yy. ilk yarısı)

Putra ve menzil okçuluğunda ustalığıyla bilinen Hacı Süleyman, okçuluk ilmini iyi derecede bilen bir kemankeştir. Hacı Süleyman Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir. Ayrıca Hacı Süleyman'ın iki menzilde daha rekoru bulunmaktadır. Bunlardan biri Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili bir diğeri ise Nakkaş Menzili'dir.

Şahin, Odabaşı Okçu (17. yy. ikinci yarısı)

Okçular Bölüğünün odabaşılığını yapan Okçu Şahin, Hâkî Menzilin'de rekor kırıp taş diktirmiştir.

Şakir Ağa, (18. yy. son çeyreği – 19. yy. ilk yarısı)

Sultan III. Selim'in musahibi ve mabeyncisi olup aynı zamanda okçuluğa meraklı bir Harem Ağası olan Şakir Ağa, Cafer Bey Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

Şir Merd (15. yy. ikinci yarısı – 16. yy. ilk çeyreği)

Acemi (İranlı) olan Şir Merd, Fatih Sultan Mehmed devrinin en önemli kemankeşlerinden biridir. Şir Merd, Miralem Ahmed Ağa Menzili'nde yarışmış, ve taş diktirmiştir. Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili'ni ve ayrıca Bursa'da Aktar Çelebi Yeri diye anılan menzili açmış ve ana taşı diktirmiştir.

Şüca, Bursalı (15. yy. ikinci yarısı - 16. yy. başı)

Türk okçuluğunun altın çağı olarak bilinen Sultan II. Beyazıt devrinin en büyük kemankeşlerindendir. Bursa Okmeydanı'nda Aktar Çelebi Menzil'nde, Kemhacı Hayrettin Yeri'nde, Yusuf Yeri'de yarışıp taş diktirmiştir. İstanbul Okmeydanı'nında ise Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili'nde, Arkırı Menzili'nde ve Miralem Ahmed Ağa Menzili'nde yarışıp taş diktirmiştir.

Şüca, Uncu (16.yy. ikinci yarısı)

16. yüzyılda yaşamış, Uncu Şüca Menzili ve İdris Köşkü Menzili'nde rekorları olan bir dönem meydan şeyhliği yapmış, değerli bir kemankeştir.

Yahya Ağa (16. yy. ikinci yarısı)

Usta bir tirendaz olan Yahya Ağa'nın Hacı Süleyman Menzili ve Katip Menzili olmak üzere iki menzilde rekoru bulunmaktadır.

Yusuf Ağa (17. yy. ikinci yarısı)

Sultan IV. Mehmed devrinde Darüssaade ağası olan Yusuf Ağa, bir dönem Kahire bulunmuş daha sonra ise ölümüne kadar Medine'de kalmıştır. Ayrıca Yusuf Ağa

Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir. Bu menzilde yalnızca Darüssaade ağalarının atmasına dair şart koymuştur.

Yusuf Ağa, Kethüda (17. yy. ikinci yarısı)

Yusuf Ağa, Kethüdalık, Yeniçeri Ağalığı ve Bender Muhafızlığı görevlerinde bulunmuştur. Ayrıca İstanbul Okmeydanı'nda atılan İmam Menzili'nde rekor kırmış, taş diktirmiş bir kemankeştir.

Yusuf Beşe, Mîrâhur (17. yy.)

Önceleri Yeniçeri zümresindeyken bir müddet sonra Mirahurluk makamına yükselen Yusuf Beşe, İmam Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

Yusuf, Kılıççı (17. yy.)

Kılıççı Yusuf, Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

Yusuf, Rum (16. yy. ilk yarısı)

Eserden hareketle Rum Yusuf'un Şam ve Halep ve Tokat'ta menzillerinin olduğunu ve merhum Sultan Süleyman ile Belgrad Seferi'ne giderken Sofa'da en uzak yere menzil attığı için kendisine sipahilik görevi verildiği bilinmektedir. Bu, Hasan Çelebi Yeri'nde kırılmış bir rekordur. Ayrıca Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili'nde ve İshak Bey Menzili'nde de rekor kırmıştır.

BÖLÜM 1: YAZIM ÖZELLİKLERİ

Eserde 19. yüzyıl Klasik Osmanlı Türkçesi özellikleri görülmektedir. Bu dönemde kelimelerin ve eklerin yazımı açısından geçiş dönemi olmasından dolayı farklılıklar bulunmaktadır. Metin harekesiz olarak yazılmıştır. Bu yüzden yazım ve dil bilgisi hususundaki özellikler, hem metin içerisindeki yazımlar hem de 19. yüzyılda yazılan diğer eserler incelenerek belirlenmiştir.

19. yüzyıl metinlerinde düzlük- yuvarlaklık uyumunun tam olmadığı görülmektedir. Çatı ekleri (-In, -Il, dIr) sıfat fiil eki (-dIk) gibi bazı eklerde uyumsuzluk vardır. Bu dönemde yazılmış olan eserlerdeki eklerde kimi zaman düz vokaller belirtilmiş kimi zaman ise belirtilmemiştir. Kök hecedeki e, ê, i seslerinde de bu durum söz konusudur.

1.1. Ünlülerin Yazılışı

1.1.1. a Ünlüsünün Yazılışı:

Metinde sözcük başlarında bulunan a ünlüsü bazen elif (l) ile bazen de medli elif (İ) ile yazılmıştır :

açık (آچق) (34a/8), adamlar (آدملر) (33a/14), adım (آدم) (15b/15), ağac (اغاج) (17a/9), ağırlıkda (آغرلقده) (36a/17), akçe (اقچه) (29a/8), almak (ألمق) (24b/9), altında (آلتنده) (33b/17), altun (آلتون) (24a/13), altı (آلتی) (34b/5), ancak (انجق) (13b/2), arkasından (ارفه) (30a/5), arslan (ارسلان) (5b/9), atıcılar (اتیجیلر) (26b/3), ay (آی) (34b/5), az (آز) (32a/14)

Sözcük içinde a ünlüsü elif (l) ile ya da az sayıda olmakla beraber harekeli olarak gösterilmiştir. Ayrıca bazen harf ya da hareke kullanılmadan yazılmış bazen de güzel he (ه) ile gösterilmiştir:

arada (اراده) (24b/2), ayak (ایاق) (40a/7), babası (باباسی) (19b/17), baş (باش) (33b/16), beraber (برابی) (34a/6), kaç (قاج) (25b/2), kan (قان) (11a/11), karındaşlarından (قردناشلرندن) (11a/2), oynamak (اوینمق) (15b/9), alacakları (آله جقلری) (26b/10)

Sözcük sonunda çoğunlukla güzel he (ه) , çok nadiren de elif (l) ile yazılmıştır:

ala (اله) (16b/6), atmakda (أتمقده) (17a/6), bozmağa (بوزمغه) (29b/6), kaya (قيا) (40a/6), oğa (اوقه) (29a/4), ola (اوله) (17a/14), sağa (صاغه) (34a/5)

1.1.2. e Ünlüsünün Yazılışı:

Sözcük başlarında e ünlüsü elif (ل) ile yazılmıştır:

el (ال) (13a/9), elli (اللى) (13a/2), ekşi (اكشى) (49a/14), eski (اسكى) (30a/2), eti (اتى) (21a/7), evleri (اولرى) (62b/5)

Sözcük içinde e ünlüsü genellikle harf ile gösterilmemiştir. Fakat az da olsa güzel he (ه) ile gösterilen örnekler de bulunmaktadır:

beg (بك) (61a/1), beş (بش) (16b/10), derede (دره ده) (70a/2), derisinden (دريسندن) (6b/5), direk (درك) (65a/16), öğrenmek (اوكرنمك) (13a/14), pek (پك) (34a/5), yelek (يلك) (33a/9)

Sözcük sonunda e ünlüsü güzel he (ه) ile gösterilmiştir:

aķçe (اقچه) (29a/8), çeņe (چكه) (33b/15), nesne (نسنه) (24b/1), nice (نيجه) (64b/7), segirtmege (سكرتمكه) (18a/8), müyesser eyleye (ايليه) (13a/13), üzere (اوزره) (10b/3)

1.1.3. ı/i Ünlülerinin Yazılışı:

ı/i ünlüsü sözcük başında bazen elif (ل) ile bazen de elif ye (ای) ile gösterilmiştir:

içün (ايچون) (10a/8), iki (ايكى) (15b/13), ilerü (ايلرو) (26b/16), işte (اشته) (37b/15), incerek (اينجه رك) (67a/11)

ı/i ünlüsü sözcük içinde bazen (ى) ile bazen de hiç gösterilmemiştir:

arķırı (آرقيرى) (52a/10), atıcı (آتيجى) (33b/5), bıçak (بچاق) (6b/8), bilek (بلك) (33b/14), çifte (چفته) (48b/10), dik (ديك) (33b/11), gitmek (كتمك) (33b/3), kışa (قيصه) (33a/17), kiriş (كرش) (17a/10),

ı/i ünlüsü sözcük sonunda (ى) ile gösterilmiştir:

boyı (بوى) (33a/17), daķı (دخى) (11a/12), kişı (كشى) (15a/14), korıcı (قوريجى) (63b/8), oğlı (اوغلى) (5a/14), oķı (افقى) (27b/9)

Metin harekeli olmamasından ve de 19. yüzyıl geçiş döneminde yazılmasından dolayı imlada eklerin yazımında ı/i ünlüsü için yazar kimi zaman y sesini kullanmış kimi zaman da kullanmamayı tercih etmiştir. 19. yüzyılda bazı eklerde (çatı ekleri vb.) hem düz hem de yuvarlak vokalle yazıldığından dolayı kullandıkları yerler ı/i sesiyle kullanılmayan yerler ise u/ü sesleriyle okunmuştur. Örneğin: taldırur (طولديرر) (10a/5), dıkdürdi (ديكدردى) (10a/12), dedükleri (ديدكلرى) (13a/11), etdigini (ايتديگنى) (30a/11)...

1.1.4. o, ö, u, ü Ünlülerinin Yazılışı:

Bu ünlüler sözcük başında genellikle elif-vav (او) şeklinde gösterilmiştir :

olan (اولان) (10b/10), ok (اوق) (11a/10), oturmakdur (اوتورمقدور) (31a/3), unutsa (اونتسه) (19a/9), uzak (اوزاق) (26a/8), üst (اوست) (50a/1)

Bu ünlüler sözcük içinde vav (و) ile gösterilmiş, bazen de harf kullanılmamıştır:

buçuk (بچق) (33a/11), büyük (بيوك) (51a/1), çavuşlarından (چاوشلرنندن) (42a/7), aşırı (اشورى) (37b/12), kapısı (قبوسى) (5b/7), kola (قوله) (34a/7), kulak (قولاق) (34a/6), öğdül (يول) (69a/7), yüyrük (يويرك) (34b/4), tozdan (توزدن) (17a/14) tutam (طوتام) (33a/15), uzun (اوزون) (33a/13)

Ayrıca hem harekeli hem de harekesiz olarak yazılan sözcükler de bulunmaktadır:

rumāt (رُمَاة) (3b/17) – rumāt (رَمَاة) (31b/5)

Bu ünlüler sözcük sonunda vav (و) ile gösterilmiştir:

bellü (بللو) (26b/12), boylu (بويلو) (12b/11), bu (بو) (33b/8), kendü (كندو) (13a/4), şevketlü (شوكتلو) (64b/10), şu (شو) (6b/13), yazu (يازو) (5b/11), yukaru (يوقارو) (33b/11)

1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

1.2.1. b ve p Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metinde b ve p ünsüzlerinin be (ب) ya da pe (پ) ile yazılışı birkaç örnek dışında düzenlidir. Bu kelimelerde be (ب) yerine pe (پ), pe (پ) yerine be (ب) ile işaretlemeler yapıldığı görülmektedir:

yabdukları (يابدقلى) (5a/6) - yapmış (ياپمىش) (5b/15). Ayrıca bınşır kelimesi pınşır (پنصر) (34a/4) şeklinde yazılmıştır. Tepe kelimesi iki şekilde görülmektedir: tekye depesinde (تکيه ديه سنده) (48b/6) – tebeli hâcer (تبه لى حجر) (70a/14)

zarf-fiil eki -(u)p/-(ü)p'ün ünsüzü ise tüm örneklerinde be (ب) ile yazılmıştır:

ayak başub (باصوب) (40a/7), durub (دوروب) (33b/14), düşüb (دوشوب) (25b/11), edüb (ايدوب) (6a/9), eyleyüb (ايليوب) (10a/7), geçüb (كچوب) (23b/13), gidüb (كيدوب) (33b/6), maşsüda erüb (ايروب) (9a/13), olub (اولوب) (43b/10), sinirleyüb (سكن ليوب) (6b/6), verüb (ويروب) (16b/14)

1.2.2. d ve t Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metnimizde sözcük başı, ortası ve sonunda d (د) ve t (ت/ط) ünsüzlerinin kullanımı oldukça düzensizdir. d yerine t; t yerine d yazılan örnekler oldukça sık görülmektedir:

anaıolı (اناطولى) (68b/11), demren (دمرن) (6b/9), depretmeden (دپرتمدن) (34a/5), etdigi (دوروب) (33b/14) - muhkem durub (دوروب) (26b/13) - beraber ıurub (برابر طوروب) (18a/3), (ايتديكى) (10a/10), ditrer (دترر) (10a/10), göz karardub (قراردوب) (45b/11), - göz karartısıyla (قرارتسیله) (5b/3), segirtmege (سكرتمكه) (18a/8) – işidubde (ايشدوبده) (48a/3), (اوطه) (64a/7), haş oıa (طاغ) (6b/4), ıokınur (طوقنور) (27b/17), ıokuz (طقوز) (27a/8)

1.2.3. c ve ç Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metnimizde sözcük başı, ortası ve sonunda c (ج) ve ç (چ) kullanımı düzensizdir. Metinde ağırlıklı olarak ç yerine c kullanılmıştır. Fakat c yerine ç; ç yerine c yazılan örnekler vardır:

ağac (اغاج) (17a/9), açık(أچق) (34a/8) – acıklığı (أچقلى) (der-kenar38a2/2), akçe (اقچه) (63b/8) - akçe (اقچه) (29a/8), birkaç (برقاج) (16a/4), borclu (بورچلو) (16a/7), cizmeci (جى) (40a/11), düzçe (دوزچه) (33b/17), etdükce (ايتدکجه) (32b/8), güc (کوج) (32b/1), hic (هيج) (38a/5), kaç (قاج) (25b/2), üç (اوج) (27a/11) – üçer (اوچر) (35b/7), yamac (يماچ) (62b/5), yayuı cilesi (چله سى) (33a/7) – yayuı çillesini (چله سنى) (34a/7)

1.2.4. k ve g Ünsüzlerinin Yazılışı:

Bu ünsüzler metinde çoğunlukla kef (ك) ile gösterilmiştir:

dek (دك) (10b/1), dik (ديك) (33b/11), eski (اسكى) (30a/2), gerekdür (كركدر) (14a/14), gez (گز) (30b/1), gitmek (كتمك) (33b/3), kendü (كندو) (13a/4), peklikde (پكلكده) (26a/16)

1.2.5 ڭ Ünsüzünün Yazılışı:

Metinde bu ünsüz için kef (ك) kullanılmıştır:

benzer (بكرز) (17a/11), biñ (بيك) (11a/17), çeñenüñ (چكه نك) (33b/16), öñdül (اوكدل) (23b/16), siñirden (سكردن) (17a/14), soñra (سكره) (18b/3), teñri (تكرى) (4b/14), yalñuz (يالکز) (17a/9), yañlıř (يكلش) (16a/6)

Eserde bazı kelimeler ve kelimelere gelen eklerde nun (ن) yerine kef (ك) kullanıldığı görülmektedir:

oķ atañ (اتك) (22a/15), demreñ (دمرك) (33a/8; 33b/1)

1.2.6 s ve ř Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metinde genellikle ince ünlü sözçüklerde düzenli olarak sin (س) kullanılırken, kalın ünlü sözçüklerde sad (ص) kullanılmaktadır:

eski (اسكى) (30a/2), kesdürmek (كسدرمك) (34a/7), kışa (قيصه) (33a/16), çağ (صاغ) (31a/1), şaplanmış (صاپلانمش) (27b/3), şavaş (صواش) (46b/1), şıçramış (صچرامش) (27b/1), siñirden (سكردن) (17a/14), şol (صول) (31a/3), söz (سوز) (63b/5)

1.3. Birleşik Yazımlar:

Bazı edat, bağlaç ve ek fiillerin kendinden önceki kelimelerle bitişik yazıldığı görülmektedir:

atduķdanřoñra (آتدقذنسكره) (9a/4), mādāmki (مادامكه) (23b/12), olalıdanberü (اوللدنبرو) (35a/5), olgün (ولكون) (11a/17), şerifiçün (شريفيچون) (22b/11; 22a/15), şimdengeri (şimdengeri) (18b/9), řimdenřoñra (şimdenşkrh) (14a/13), olki (اولكه) (38a/8)

1.4. ki Bağlacının Yazımı:

“كه” biçimde yazılmış olan bu bağlaç metinde bazen birleşik bazen ise ayrı yazılmıştır:

1.8. Ek-fiilin Yazımı:

Ek-fiilin çekimlerinde farklı yazımlar görülmektedir. Eklendiği sözcükten ayrı veya bitişik yazılmış örnekleri bulunmaktadır. Birleşik yazılan ek fiilin ünlüsü, ünsüzle biten sözcüklerde (ې) ye harf ile yazılmıştır. Ünlüyle biten sözcüklerde ise araya -y- koruyucu ünsüzü girmiş ve bu ünsüz (ای) elif ye harfi ile yazılmıştır:

atıcı idi (اتجى ايدى) (23a/7) eder imiş (ايدرايمش) (59b/7), eyler ise (ايلرايسه) (21a/13), etmişidi (ايتمشيدى) (9a/16), etmiş imiş (ايتمش ايمش) (59b/12), yazılmış idi (يازلمش ايدى) (4b/17), gelmişidi (كلمشيدى) (14b/6), ok atılır iken (اوق اتيلورايكن) (16a/10), verilmiş imiş (ويرلمش ايمش) (68b/12), yogısa (يوغيسه) (21a/3)

1.9. ile Edat ve Bağlacının Yazımı:

Metinde “ile” edat ve bağlacı, hem ayrı olarak hem de kendinden önceki sözcüğe bitişik olarak yazılmıştır. İlk ünlüsü bazen harf ile gösterilirken bazen de herhangi bir şekilde gösterilmemektedir. Ünlüyle sonlanan sözcüklerde araya -y- koruyucu ünsüzü girmekte ve bu ünsüz ye (ې) harfi ile yazılmaktadır.

birbileriyile (بربرلريله) (25a/16), demegile (ديمكله) (37b/11), dirhem menzili ismiyle (درهم منزلى اسميله) (57a/13), hākī ile (خاكى ايله) (30a/16), okıla (اوقيله) (14a/15), ortada тұрмақ ile (اورتامق ايله) (26b/15), olmağıla (اولمغله) (17a/16), salāmetile (سلامتله) (33b/2), sebebiyle (سببيله) (15a/7), yayıla (ياييله) (15a/15) - yay ile (ياى ايله) (32b/4), ḥiṭābıyıla (خطابيله) (11b/3)

1.10. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazımı:

Metinde Arapça ve Farsça kelimeler genellikle kendi dillerindeki özgün imlâlarıyla yazılmıştır:

dā'imā (دائما) (33b/7), dā'iyesinde (داعيه سنده) (32a/17), fā'ide (فائده) (7b/9)

Fakat birkaç örnek de kendi dillerindeki özgün imlâlarıyla yazılmadığı görülmektedir. Bu örnekler eserde görüldüğü gibi yazılmıştır:

pınşır (پنصر) (34a/4) ~ (<Ar. bınşır), küll (كل) (32a/8) ~ küllî (<Ar. كَلَّى), külliyyen (كَلِيًّا) (19a/5) ~ külliyyen (<Ar. كَلِيًّا), mes'ele (مسئله) (25b/5) ~ mes'ele (<Ar. مسأله), faķırlıķı (فقيرلىقى) (16b/6) ~ faķır (<Ar. فقير)

Ancak birkaç örnekte aynı sözcüğün farklı yazımları da görölmektedir:

hākî (حاكى) (52b/10) - hākî (خاكى) (30a/16), hāli (خالى) (32a/8) - hāli (حالى) (6b/15)

Metinde Arapça ve Farsça sözcüklerin bazen harekeli bazen ise harekesiz bir şekilde yazıldığı görölmektedir:

emîn (امين) (9a/14) – emn (آمن) (38a/9), fenn (فن) (65b/10) – fen (فن) (20b/10), rumāt (رُمَاة) (3b/17) – rumāt (رُمَاة) (31b/5)

Metinde birkaç örnek dışında hemzeyle yazılan sözcükler doğru olarak yazılmıştır:

imā (ايماء) (20a/17) ~ imā' (<Ar. ايماء), recā-hāh (رجاخواه) (49a/5) ~ reca' (<Ar. رجاء)

BÖLÜM 2: DİL BİLGİSİ

2.1. Ses Bilgisi

2.1.1. Ünlüler

Metnimizde, 19. yy Klasik Osmanlı Türçesinde kullanılan a, e, ı, i, o, ö, u, ü ve e ile i arasındaki è ünlüsü bulunmaktadır.

2.1.1.1. Kök Hecedeki e, è, i

Metnin harekesiz olmasından dolayı kapalı è net olarak tespit edilememektedir. Bu sesi göstermek için bazen ye (ي) ünlüsü kullanılmış, bazen de kullanılmamıştır. Bu sesin dönem açısından bakıldığında metinde ikili yazımları görölmektedir. Bu ses b-p, d-t gibi ünsüzlerin yanına geldiğinde ve kelime başlarında elif ye şeklinde yazılan kelimelerde (kapalı è) è ile gösterilmiştir:

demek (ديمك) (16a/11), gèrüye (كيريويه) (33b/16), maķşūda èrüb (مقصوده ايروب) (9a/13), içāb ètmeyüb (ايجاب ايتميوب) (32b/9), rivāyet èder (روايت ايدر) (12b/5), rumèli (روم ايلي) (63a/17), vèrüb (ويروب) (16b/14), yèl (ييل) (27b/15), yènmez (ينمز) (21a/7)

2.1.1.2. Ünlü Uyumları

a) Kalınlık-İncelik Uyumu:

Metinde kalınlık-incecik uyumu hemen hemen tamdır:

evvelkiden (اۆلكیدن) (59a/7)

Metinde Türkçe, Arapça ve Farsça sözcüklere gelen lık/ğ, lik/g isimden isim yapma eki genellikle kalınlık incelik uyumuna uymaktadır:

ağız birliği (اغزبرلیکی) (2b/16), noķsānlığı (نقصانلیغی) (21a/3), silahdārlığı (سلحدارلیغی) (63a/1), ıoğrılığı (طوغریلیغی) (66a/13)

Fakat tek bir örnek de Arapça ve Farsça kökenli sözcüklere eklendiğinde bazen kalın ünlülü şeklinin kullanılması ve bu kullanımın da kalınlık incelik uyumunu bozması görölmektedir:

faķırlığı (فقرلیغی) (16b/6)

b) Düzölük-Yuvarlaklık Uyumu:

Türkçenin diğeri tarihî dönemlerinde de göröldüğü gibi düzlük-yuvarlaklık uyumu metnimizde de sağlam değildir. Eski Türkçe Döneminde düzlük- yuvarlaklık uyumuna aykırı olup bu aykırılığını devam ettiren örnekler de yer almaktadır:

artuķ (ارتق) (27a/9), aşurı (آشوری) (37b/12), azuçuķ (آزوچوق) (33a/2), bellü (بللو) (26b/12), berü (برو) (9b/13), eksükcı (اكسكجی) (32b/17)

Metnimizde iki şekilde de yazılmış olan örneklerde mevcuttur:

kendü (کندو) (13a/4) ~ kendi (کندی) (20b/4)

Metinde çatı eklerinin bağlayıcı ünlüleri genellikle düzdür.

atılur (اتیلور) (16a/10), buyurulmuş (بیورلمش) (18a/6), delinsün (دلنسון) (7b/2), ölçilür (اولچیلور) (33b/10), terkıb olunmış (ترکیب اولنمش) (17a/14), ıokınur (طوقنور) (27b/17), verilür (ویریلور) (22a/17), yapıılır (یاپیلور) (17a/15) göröldüğü (34a/14) (کورلدیکی)

Düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak sözcük kök ve gövdelerinde görülen yuvarlaklıklar:

1. Eski Türkçeden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Yuvarlak Ünlülü Olup Yuvarlaklığını Koruyan Sözcükler:

altun (آلتون) (24b/7) ~ (KB), eksükci (اكسكجى) (32b/17), kendü (كندو) (13a/4)

2. Dudak Ünsüzleri Nedeniyle:

Türkçede dudak ünsüzlerinin etkisi ile bazı sözcüklerde yuvarlaklaşma görülmektedir. Bu yuvarlaklaşmanın örnekleri hem Eski Anadolu Türkçesi hem de Osmanlı Türkçesi metinlerinde görülür. Metnimizde geçen örnekler:

tëmürden (تيموردين) (6b/1; 6b/8) (<temir) (KTG)

tëmürçi kulu ca'fer (تيمورجى) (46b/11; 47a/1) (<temir) (KTG)

3. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Nedeniyle:

Metinde söz sonu ünsüzleri düştüğü halde ünlüleri yuvarlaklaşmayan örnekler bulunmaktadır:

katı (ق تى) (17a/15), (<katıg) (DLT)

Eklerde Görülen Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Yapılar

1. Eski Türkçe Döneminde de Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

Fiilden İsim Yapma Eki -uğ/-ük:

artuğ (ارتق) (27a/9), bölük (بلوك) (24b/17), eksükci (اكسكجى) (32b/17)

Ettirgenlik Eki -dur/-dür:

Metnimizde bu ekin hem yuvarlak vokalli hem de düz vokalli yazıldığı görülmektedir:

mağşuda erişdürdüm (ايرشدردم) (6b/9), işâbet êtdirür (ايتديرر) (22a/16), dikdürdi (ديكدردى) (10a/12), şoldıra (صولديره) (38a/7), töldirur (طولديرر) (10a/5), yapışdırurlar (ياپشديررلر) (17a/12)

Ettirgenlik Eki -ur/-ür:

düşürüb (دوشوروب) (58b/16)

Yön Gösterme Eki -aru/-erü:

ilerü (ایلرو) (26b/16) (<ilgerü) (KTG), yuqaru (یوقارو) (33b/11) (<yokğaru) (TK)

Geniş Zaman Eki -(u)r/-(ü)r:

Metnimizde bu ek genellikle yuvarlak ünlüdür:

atılır (آتیلور) (33b/7), olur (اولور) (37b/15), söylenür (سویلنور) (10a/6), tolderur (طولديرر) (10a/5), etdirür (ايتديرر) (22a/16)

Bu ek sadece bir kelimedede düz vokalli olarak da gösterilmiştir:

giderir (کيدرير) (16b/1) – giderür (کيدرر) (23b/2)

Zarf-Fiil Eki -(y)u/-(y)ü:

dëyü (ديو) (19a/1)

Sıfat-Fiil Eki -duq/-dük:

Metinde bu ekin hem yuvarlak ünlülü hem de düz ünlülü yazıldığı görülmektedir:

atduqları (آتدقلى) (27a/7), dedükleri (ديدکلى) (13a/11), etdigini (ايتديکنى) (30a/11), oldığı (اودىغى) (35a/8), turduqları (طوردقلى) (26b/12)

Ek-fiil -dur/-dür (<durur):

etmekdür (ايتمکدر) (31a/13), gerekdür (کرکدر) (25b/1), oyundur (اويوندر) (15b/7), taşdur (طاشدر) (50b/6), vardur (واردر) (24a/7)

2. Dudak Ünsüzleri Nedeniyle Metnimizde Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

1. Tekil Şahıs İyelik Eki -(u)m/-(ü)m:

devletüm (دولتم) (6a/14), padişahum (پادشاهم) (6a/1)

1. Çoğul Şahıs İyelik Eki -(u)muz/-(ü)müz:

babamuz (بابامز) (6a/8), efendimüz (افندمز) (14a/3)

Görülen Geçmiş Zaman 1. Tekil Şahıs Eki -dum/-düm:

atdum(آتدم) (6b/7), buldum (بولدم) (6a/2), êtdüm (ايتدم) (6b/7)

-p zarf-fiil ekinin bağlama ünlüsü Eski Türkçe Döneminde düzlük yuvarlaklık uyumuna girerken Osmanlı Türkçesinde yalnızca yuvarlak ünlölüdür ve eke dâhildir. Bu durum bazı sözcüklerin uyum dışına çıkmasına sebep olmuştur:

alub (15a/10), atub (آتوب) (14b/9), bilüb (بيلوب) (32a/3), çıkub (چيقوب) (14a/4), delüb (دلوب) (25b/13), gelüb (كلوب) (27b/4), kılub (قيلوب) (13a/11), varub (واروب) (15b/15)

3. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Sonucu Yuvarlaklaşan Ekler:

Sıfat Eki -lu/-lü (<-lığ/-lig):

boyly (بويلو) (12b/11), defterlü (دفترلو) (31a/16), devletlü (دولتو) (68b/17), kerāmetlü (کرامتو) (64b/10), na'llu (نعللو) (24a/1), şevketlü (شوکتلو) (64b/10)

Metinde düzlük-yuvarlaklık uyumundan çıkan sözcükler de bulunmaktadır:

içün (ايچون) (10a/8) (<uçun) (DLT), köpri (كوپريه) (37b/13)

çullu (چوللو) (42a/17) – çullı (چوللی) (43b/12)

Metnimizde bu ekin düz ünlülü hali de bulunmaktadır:

'ağıllı (عقاللی) (63b/11), burmalı (بورمه لی) (65b/8), çağıllı (چاقللی) (41b/10), delikli (دلکلی) (40a/7), kanlı (قانلی) (39b/5), tımarlı (تمارلی) (33a/15), şoyalı (صويه لی) (30a/17)

Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ucı/-(y)üci:

Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ici, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü metnimizde sadece düz ünlölüdür:

aticı (اتيچيلر) (25a/9), ayırıcı (ايريجی) (32b/17), yazıcı (يازيجی) (62a/17), korıcı (کوريجی) (63b/8)

4. Benzeşme Sonucu Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler

İsimden İsim Yapım Eki -suz/-süz:

müşriksüz (مشرکسوز) (16b/12)

Bu ek metinde bir örnek hariç düz ünlülü olarak yazılmıştır. 18. yüzyılın sonlarına doğru az da olsa uyuma girmeye başlamış olan bu ek, geçiş dönemi olduğundan dolayı düz ünlülü olarak yazıldığı görülmektedir:

abdestsiz (آبدستسز) (21a/10), demrensiz (دمرنسز) (12a/1), gezsiz (گزسز) (6b/6), kulaksız maħallesi (قولقسز) (48a/8), vakitsiz (وقتسز) (34b/14)

İsimden İsim Yapım Eki -cuħ/cük:

azuħ (آزوħوق) (33a/2), vadicük (وادیجك) (39b/4)

İlgi Eki -(n)uħ/-(n)üħ:

ayaħ yerinüħ (یرینك) (70a/12), kişinüħ (كشینك) (24a/9), nişānuħ (نشانك) (25b/14), oħlaruħ (اوħلرك) (8a/17), parmağınüħ (پرماغنك) (34a/2), yolınüħ (یولینك) (41b/16), taşlarınüħ (طاشلرین) (42b/1)

Sözcük Kök ve Gövdelerindeki Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Düzlükler:

1. Eski Türkçe Döneminden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Düz Ünlülü Olan Sözcükler:

toğrı (طوغرى) (5a/8), yürimek (یوریمك) (15b/8)

Eklerdeki Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Düzlükler:

1. Eski Türkçeden beri düz ünlülü olan aşağıdaki ekler düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak sürekli düz ünlülüdür:

a. İsimden İsim Yapım Eki -cı/-ci:

biñyüzci (بیك یوزجی) (9b/8), kuburcı (قبورجی) (44b/13), loħumcı (لقومجی) (44a/5), oħcı (اوħجی) (51a/10), têmürci (تیموجی) (46b/11), tobcı (طوبجی) (65a/10), uncı (اونجی) (45a/11)

Ayrıca isimden isim yapım eki -(i)ncı/-(i)nci/-(u)ncı/-(ü)nci ekinde de düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı örnekler bulunmaktadır:

üçüncü (اوچنجی) (20a/3), dördüncü (دردنجی) (26b/2)

b. 3. Tekil Şahıs İyelik Eki -ı/-i, -sı/-si:

birisi (بريسى) (24a/7), da'vası (دعواسى) (31a/15), gözi (گوزى) (28a/6), lodosı (لدوسى) (56b/4), okı (اوقى) (30a/6), cilesi (جله سى) (33a/7)

Metinde 3. tekil şahıs iyelik ekinin yuvarlak ünlülü olduğu bir sözcük tespit edilmiştir:

omuzuna (اومزونه) (33b/15)

c. Aitlik Eki -ğı/-gi, -kı/-ki:

arasındaki (ارآسنده كى) (41b/16), kenārındaki (کنارنده كى) (38b/12), şaştındaki (شصتنده كى) (70a/13), tarafındaki (طرفنده كى) (67b/12), yerdeki (برده كى) (65a/15)

d. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki -mı/-miş:

demişler (ديمشلر) (25a/15), etmişdür (ایتمشدر) (18b/17), olmuş (اولمش) (41b/7), yapmış (یایمش) (5b/15)

e. Öğrenilen Geçmiş Zaman Sıfat-Fiil Eki -mı/-miş:

şaplanmış (صاپلانمش) okun (27b/4)

2. Osmanlı Türkçesi ve Eski Anadolu Türkçesi Dönemlerinden Önce Kullanılmayan (Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı) Sürekli Düz Ünlülü Ekler:

Zarf-Fiil Eki -ıca/-icek:

édicek (ایدیجک) (56b/13), gelicek (کلیجک) (12a/5), olıca (اولیجق) (60b/9)

3. Osmanlı Türkçesi Döneminde Yuvarlak Ünlülü Olup Metinde -Bazen- Düzlük Yuvarlaklık Uyumuna Girerek Ünlüsü Düzleşen Ekler:

Sıfat eki -lu/-lü (<-lığ/-lig):

boyly (بویلو) (12b/11), defterlü (دفترللو) (31a/16), devletlü (دولتللو) (68b/17), kerāmetlü (کرامتللو) (64b/10), na'llu (نعللو) (24a/1), şevketlü (شوکتلو) (64b/10)

Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumundan çıkan sözcükler de bulunmaktadır:

içün (ایچون) (10a/8) (<uçun) (DLT), köpri (کوپریه) (37b/13)

çullu (چوللو) (42a/17) – çullı (چوللی) (43b/12)

Metnimizde bu ekin düz ünlülü hali de bulunmaktadır:

‘akıllı (عقللی) (63b/11), burmalı (بورمه لی) (65b/8), çakıllı (چاقल्ली) (41b/10), delikli (دلکلی) (40a/7), kanlı (قانلی) (39b/5), tımarlı (تمارلی) (33a/15), soyalı (صویه لی) (30a/17)

Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ucı/-(y)üci:

Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ici, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü metnimizde sadece düz ünlüdür:

aticı (اتیجیلر) (25a/9), ayırıcı (ایریجی) (32b/17), yazıcı (یازیجی) (62a/17), korıcı (قوریجی) (63b/8)

2.1.1.3. Ünlü Değişimi

2.1.1.4. Yuvarlaklaşma

Yuvarlaklaşma eğiliminin oldukça net olarak görüldüğü Osmanlı Türkçesinde, bu yuvarlaklaşmaların çeşitli sebepleri bulunmaktadır:

1. Dudak Ünsüzleri Nedeniyle: Sözcük kök ve gövdelerindeki b, p, m, v dudak ünsüzlerinin yanlarında bulunan dar ı/i ünlülerinin metnimizde yuvarlak şekilleri görülmektedir:

témürden (تیموردن) (6b/1; 6b/8) (<temir) (KTG)

témürçi kılı ca‘fer (تیمورچی) (46b/11; 47a/1) (<temir) (KTG)

2. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Nedeniyle: Eski Türkçedeki sözcük sonu -ğ/-g ünsüzleri düşerken kendinden önceki ünlüyü yuvarlaklaştırmıştır:

kapısı (قپوسی) (5b/7) (<kapıg) (KTG)

Sözcük sonu ünsüzleri düştüğü halde ünlüleri yuvarlaklaşmayan sözcükler de bulunmaktadır: katı (ق تی) (17a/15), (<katıg) (DLT)

3. Benzeşme Nedeniyle :

Eski Türkçe Döneminde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olup Eski Anadolu

Türkçesinde ve metnimizde uyuma giren ve uyuma girme eğiliminde olan sözcükler de vardır:

a) İlk hecesindeki yuvarlak ünlünün etkisiyle bazı sözcüklerin ikinci hecesindeki düz dar ünlü birkaç yerde, yuvarlaklaşıp uyuma girme eğilimi göstermektedir:

yürimek (يوريمك) (15b/8) ~ yürütmek (يورتمك) (34b/7)

b) İlk hecesi düz, ikinci hecesi yuvarlak ünlü Eski Türkçe “bedü-” (bedük> bedü-mek “büyümek” >beyük>böyük>büyük) sözcüğü de ikinci hecesindeki yuvarlak ünlünün ilk hecedeki düz ünlüyü yuvarlaklaştırmasıyla uyuma girmiştir:

büyük (بيوك) (34b/16; 51a/1; 57b/8) (<bedük) (DLT)

Eklerde Görülen Yuvarlaklıklar

Dudak ünsüzlerinin etkisiyle ünlüleri yuvarlaklaşan ekler:

1. Tekil ve Çoğul Şahıs İyelik Eki -(u)m/-(ü)m, -(u)muz/-(ü)müz:

altunlarımızı (التونلريمزي) (24a/17), efendimiz (افندمز) (14a/3), padişahum (پادشاهم) (6a/1), padişahumuz (پادشاهمز) (64b/10), sözümdür (سوزم در) (7b/8), taraflarımıza (طرفلريمز) (7a/15),

Görülen Geçmiş Zaman 1. Tekil Şahıs Eki -dum/-düm

atdum(آتدم) (6b/7), buldum (بولدم) (6a/2), êtdüm (ايتدم) (6b/7)

-p zarf-fiil ekinin bağlama ünlüsü Eski Türkçe Döneminde düzlük yuvarlaklık uyumuna girerken Osmanlı Türkçesinde yalnızca yuvarlak ünlüdür ve eke dâhildir. Bu durum bazı sözcüklerin uyum dışına çıkmasına sebep olmuştur:

alub (15a/10), atub (آتوب) (14b/9), bilüb (بيلوب) (32a/3), çıkub (چيقوب) (14a/4), delüb (دلوب) (25b/13), gelüb (كلوب) (27b/4), kılub (قيلوب) (13a/11), varub (واروب) (15b/15)

2. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Sonucu Yuvarlaklaşan Ekler:

Sıfat Eki -lu/-lü (<-lığ/-lig):

boyly (بوئلو) (12b/11), defterlü (دفترلو) (31a/16), devletlü (دولتو) (68b/17), kerāmetlü (کرامتو) (64b/10), na‘llu (نعلو) (24a/1), şevketlü (شوکتو) (64b/10)

Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumundan çıkan sözcükler de bulunmaktadır:

içün (ایچون) (10a/8) (<uçun) (DLT), köpri (کوپریه) (37b/13)

çullu (چوللو) (42a/17) – çullı (چوللی) (43b/12)

Metnimizde bu ekin düz ünlülü hali de bulunmaktadır:

‘ağıllı (عقللی) (63b/11), burmalı (بورمه لی) (65b/8), çağıllı (چاقللی) (41b/10), delikli (دلکلی) (40a/7), kanlı (قانی) (39b/5), tımarlı (تمارلی) (33a/15), şoyalı (صویه لی) (30a/17)

Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ucı/-(y)üci:

Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ici, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü metnimizde sadece düz ünlüdür:

atıcı (اتیجیلر) (25a/9), ayırıcı (ایریجی) (32b/17), yazıcı (یازیجی) (62a/17), korıcı (قوریجی) (63b/8)

3. Benzeşme Sonucu Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler

İsimden İsim Yapım Eki -suz/-süz:

müşriksüz (مشرکسوز) (16b/12)

Bu ek metinde bir örnek hariç düz ünlülü olarak yazılmıştır. 18. yüzyılın sonlarına doğru az da olsa uyuma girmeye başlamış olan bu ek, geçiş dönem olduğundan dolayı düz ünlülü olarak yazıldığı görülmektedir:

abdestsiz (آبدستسز) (21a/10), demrensiz (دمرنسز) (12a/1), gezsiz (گزسز) (6b/6), kulaksız (قولقسز) (48a/8), vakitsiz (وقتسز) (34b/14)

İsimden İsim Yapım Eki -cuğ/cük:

azuçuk (آزوچوق) (33a/2), vadicük (وادیجک) (39b/4)

İlgi Eki -(n)uñ/-(n)üñ:

ayak yerinüñ (يرينك) (70a/12), kişinüñ (كشينك) (24a/9), nişānūñ (نشانك) (25b/14), okların (اوقلرك) (8a/17), parmağınūñ (پرماغنك) (34a/2), yolınūñ (يولينك) (41b/16), taşlarınūñ (طاشلرين) (42b/1)

Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Koruyucu Ünlüsü:

Metinde çatı eklerinin bağlayıcı ünlüleri genellikle düzdür.

atılır (اتيلور) (16a/10), buyurulmuş (بيورلمش) (18a/6), delinsün (دلنسون) (7b/2), ölçilür (اولچيلور) (33b/10), terkib olunmuş (تركيب اولنمش) (17a/14), tokınur (طوقنور) (27b/17), verilür (ويريلور) (22a/17), yapılır (ياپيلور) (17a/15) görüldüğü (كورلديكى) (34a/14)

2.1.1.5. Düzleşme:

Sözcük Kök ve Gövdelerinde:

a) Eski Türkçe “üçün” sözcüğünde ilk hecedeki ü ünlüsü, ç’nin etkisiyle daralmış ve düzleşmiştir: içün (ايچون) (10a/8)

Ünlüsü Düzleşen Ekler:

a) **İsim Yapım Eki -lık/-lik:** Metnimizde bu ek düz ünlülü olarak görülmektedir:

aralık (ارالق) (19a/5), ağırlıkda (آغرىلقده) (26a/17), hātır-şikenlikde (خاطرشكنلىكده) (35b/16), kepāze-keşlik (كپازه كىشلىك) (32a/10), kozbekcilik (قوزبكچىلىكن) (62a/16), paşalık (پاشالىق) (66b/17), peklikde (پىكلده) (26a/16), silāhdārılıkları (سلىحدارلىقلىرى) (62b/14), tîrendāzlık (تيرىندازلىق) (20a/3), yumuşaklıkda (يىمشقلىقده) (26a/16), yüzgeçlik (يوزكچلىك) (14b/13), (تيواندازلىق)

b) Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Koruyucu Ünlüsü:

Metinde çatı eklerinin bağlayıcı ünlüleri genellikle düzdür.

atılır (اتيلور) (16a/10), buyurulmuş (بيورلمش) (18a/6), delinsün (دلنسون) (7b/2), ölçilür (اولچيلور) (33b/10), terkib olunmuş (تركيب اولنمش) (17a/14), tokınur (طوقنور) (27b/17), verilür (ويريلور) (22a/17), yapılır (ياپيلور) (17a/15) görüldüğü (كورلديكى) (34a/14)

Osmanlı Türkçesi Döneminde Yuvarlak Ünlülü Olup Metnimizde -Bazen- Ünlüsü Düzleşen Ekler:

a) Sıfat Eki -lu/-lü (<-lğ/-lig):

boyly (بوئلو) (12b/11), defterlü (دفترلو) (31a/16), devletlü (دولتلو) (68b/17), kerāmetlü (کرامتلو) (64b/10), na‘llu (نعللو) (24a/1), şevketlü (شوکتلو) (64b/10)

Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumundan çıkan sözcükler de bulunmaktadır:

içün (ایچون) (10a/8) (<uçun) (DLT), köpri (کوپریه) (37b/13)

çullu (چوللو) (42a/17) – çullı (چوللی) (43b/12)

Metnimizde bu ekin düz ünlülü hali de bulunmaktadır:

‘ağıllı (عقللی) (63b/11), burmalı (بورمه لی) (65b/8), çağıllı (چاقللی) (41b/10), delikli (دلکلی) (40a/7), kanlı (قانلی) (39b/5), tımarlı (تمارلی) (33a/15), şoyalı (صویه لی) (30a/17)

b) Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ucı/-(y)üci:

Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ici, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü metnimizde sadece düz ünlülüdür:

atıcı (اتیجیلر) (25a/9), ayırıcı (ایریجی) (32b/17), yazıcı (یازیجی) (62a/17), korıcı (قوریجی) (63b/8)

c) Ettirgenlik Eki -ur/-ür:

düşürüb (دوشوروب) (58b/16),

2.1.1.6. Daralma:

Eski Türkçedeki ilk hecesi geniş-düz ünlülü “yana” sözcüğünün ünlülerinin daraldığı görülmektedir:

yine (ینه) (24b/8) (<yana) (ETG)

2.1.1.7. Genişleme:

Eski Türkçede “ıgaç” şeklinde görülen sözcüğün ilk ünlüsü genişleyerek sözcük “ağaç” şekline dönüşmüştür:

ağac (اغاج) (17a/9) (<ıgaç) (BKG,TK)

2.1.1.8. Ünlü Düşmesi:

alnında (الّنده) (6a/6) (<al-ı-nında), deve boynı (دوه بونی) (69b/16) (<boy-unı) gögse (اوغلی) (34a/7), (<gög-ü-se), neslinden (نسلندن) (7a/7) (<nes-i-linden), oğlu (5a/14) (<oğ-u-lı)

2.1.2. Ünsüzler

2.1.2.1. Sözcük Başı Ünsüzleri

2.1.2.1.1. b- ünsüzü

b- > v-

vardur (وآردر) (15a/15) (<bar), varub (وآروب) (15b/15) (<bar-), vèrilür (ویریلور) (17b/4) (<ber-)

b- > Ø

Eski Türkçe bol- “olmak” eyleminin sözcük başı b- sesi düşmüştür:

ma‘lüm olmağ (اولمق) (25b/4) (<bol-)

2.1.2.1.2. k- ünsüzü

k- > g-:

Eski Türkçe sözcük başı k ünsüzünün, yazıdan anlaşılmamakla birlikte, bugünkü biçimlerine bakarak genellikle tonlulaştığı kabul edilmektedir:

gele (کله) (15b/15) (<kel-) (BKD)

gezi (کزی) (33b/10) (<kez) (DLT)

girmek (کیرمک) (24a9) (<kir-) (KTD)

geçersen (کچرسن) (24a/12) (<keç-) (KB)

gögse (کوکسه) (34a/7) (<kögüz, kögsi) (DLT)

gördi (کوردی) (5b/11) (<kör-) (DLT)

gözi (كوزى) (28a/6) (<köz) (DLT)

gümüş (كومشدين) (6b/2) (<kümüş) (KB)

güc (كوچ) (32b/1) (küç) (KTD)

gün (كون) (28b/7) (<kün) (KB)

k- =k-:

Metinden alınan aşağıdaki sözcüklerde bugünkü biçimlerine bakarak sözcük başı k ünsüzünün korunduğu kabul edilebilir:

kendü (كندو) (13a/4), kesdürmek (كسدرك) (34a/7), kişi (كىشى) (24a/16)

2.1.2.1.3. t- ünsüzü

t- > d-, t- = t-, t- ~ d, t- > d-

t- > d-: Bu değişim, genellikle ince ünlü sözcüklerde meydana gelmiştir:

delinsün (دلنسون) (7b/2) (<tel-) (DLT)

derilüb (دريلوب) (26b/14) (<teril-) (DLT)

delikli (دلکلى) (40a/7) (<telik) (DLT)

demekdür (ديمكدر) (15b/11) (<te-) (DLT)

depremek (ديپرتمدن) (34a/5) (<tepre-) (DLT)

deri (دريسندن) (6b/5) (<teri) (DLT)

deve (دوه) (23b/17) (<teve) (DLT)

dikmek (ديكمك) (60b/11) (<tik-) (DLT)

ditremek (دترر) (10a/10) (<titreş-) (DLT)

dört (دورت) (35b/8) (<tört) (KTD)

düş (دوشه) (25b/8) (<tüş-) (KTK)

Fakat demir sözcüğünde kelime başı ünsüzünün korunduğu görülmektedir:

témürden (تیمور دن) (6b/1; 6b/8) (<temir) (KTG)

témürçi kılı ca' fer (تیمورچی) (46b/11; 47a/1) (<temir) (KTG)

Art ünlülü sözcüklerde ise bu bakımdan karışıklık vardır.

t- = t-: Aşağıdaki örneklerde “t” korunmuştur:

tağ (طاغ) (6b/4) (DLT)

toğsan (طقسان) (35b/12) (<tokuz ön= tokson) (DLT)

toğuz (طقوز) (27a/8) (KTK)

tura (طوره) (25b/10) (DLT)

tutılması (طوتلمسی) (33b/17) (<tut-) (DLT)

t-> d- : Art ünlülü bazı sözcüklerde de t->d- değişimi olmuştur:

dahı (دخی) (8a/6) (<tağı) (ETG)

t- ~ d-: Aşağıdaki örneklerde t- ~ d- nöbetleşmesi görülmektedir:

tekye depesinde (تکيه دپه سنده) (48b/6) – tebeli hâcer (تبه لی حجر) (70a/14)

durub (دوروب) (33b/14) – tırub (طوروب) (26b/13)

doğrica (دوغریجه) (39a/17) – toğrı (طوغری) (68b/2)

2.1.2.2. Sözcük İçi ve Sözcük Sonu Ünsüzleri

2.1.2.2.1. -b ünsüzü

-b >∅:

Metinde Eski Türkçedeki “sub” sözcüğünün yalın biçiminde -b sesinin –v sesi üzerinden düştüğü bir örnek bulunmaktadır:

şuya (صویه) (33b/3) (<sub) (ETG)

2.1.2.2.2. -d- ünsüzü

-d- > -y-:

ayak (ايّاق) (40a/7) (<adak) (ETG)

ayırıcı (ايريجى) (32b/17) (<adruk) (ETG)

büyük (بيوك) (34b/16; 51a/1; 57b/8) (<bedük) (DLT)

giydürilmek (كيدرلمك) (29a/10) (<kêdür-) (DLT)

-d- > -t-

işidübde (ايشدوبده) (5b/3) (<ëşid-) (KTD)

2.1.2.2.3. -ğ-, -g-, -ğ-, -g ünsüzleri

ğ, g > Ø

Eski Anadolu Türkçesi Döneminde düşen çok heceli sözcüklerin ve eklerin sonundaki -ğ/g'lerin metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

a) Çok Heceli Sözcüklerin Sonunda:

elli (اللى) (6a/1) (<elig) (KTD)

katı (ق تى) (17a/15), (<katıg) (DLT)

kapısı (قپوسى) (5b/7) (<kapıg) (KTG)

ulu (اولو) (19a/9) (<ulug) (ETG)

b) Eklerin Sonunda:

Sıfat Eki -lıg/-lig:

boyly (بويلو) (12b/11), defterlü (دفترلو) (31a/16), devletlü (دولتلو) (68b/17), kerāmetlü (كرامتلو) (64b/10), na'llu (نعللو) (24a/1), şevketlü (شوكتلو) (64b/10)

Metnimizde bu ekin düz ünlülü hali de bulunmaktadır:

'ağıllı (عقللی) (63b/11), burmalı (بورمه لی) (65b/8), çağıllı (چاقللی) (41b/10), delikli (دلکلی) (40a/7), kanlı (قنلی) (39b/5), tımarlı (تمارلی) (33a/15), soyalı (صویه لی) (30a/17)

Belirtme Hâli Eki: Metnimizde Eski Türkçenin -(ı)ğ/-(i)g belirtme hâl eki ünsüzü düşmüş, ekin koruyucu ünlüsü ek durumuna geçmiştir:

hâli (خالی) (32a/8), kargaları (قارغه لری) (4b/6), menzili (منزلی) (60b/10), nişānı (نشانى) (27a/5), okı (اوقی) (6b/13), öñdülü (اوكدلی) (27a/6)

c) Ek veya Hece Başında:

Aşağıdaki eklerin başındaki ğ-/g- ünsüzü düşmüştür.

Yönelme Hâl Eki -a/-e < -ğa/-ge:

aticılara (اتيچيلره) (25a/11), çukura (چقوره) (67b/13), gögse (كوكسه) (34a/7), kola (قوله) (34a/7), oğa (اوقه) (29a/4), oynamaga (اوينامغه) (15a/13), urmağa (اورمغه) (26a/8), yere (يره) (27a/14)

İsimden Geçişli Fiil Türetme Eki -ar/-er < -gar/-ger:

göz kararub (قراردوب) (45b/11), yüz ağardub (آغرتدوب) (64a/7)

Yön Gösterme Eki -aru/-erü < -garu/-gerü:

ilerü (ایلرو) (26b/16) (<ilgerü) (KTG), yukaru (يوقارو) (33b/11) (<yokgaru) (TK)

Sıfat-Fiil Eki -an/-an < -ğan/-gen:

at-an (اتآن) (15a/10), boz-an (بوزان) (31a/14), dik-en (ديکن) (35b/16), düş-en (دوشن) (27a/14), ed-en (ایدن) (14b/13), sür-en (سورن) (31a/14), ol-an (اولان) (31b/2)

Zarf-fiil Eki -ınca/-ince < -ğınça/-ginçe:

etmeyince (ایتمینجه) (28a/5), olıncaya (اولنجیه) (28a/8)

2.1.2.2.4. -k-, -k-, -k-, -k ünsüzleri

-k->-h-:

dağı (دخی) (11a/12) (<tağı) (ETG), yoğsullığı (یوخسللیگی) (16b/1)

a) Aslî uzun ünlü ile kurulmuş tek heceli sözcüklerin sonundaki tonsuz k ünsüzü, ünlü ile başlayan bir ekten önce tonlulaşarak ğ ünsüzüne dönüşür:

yoğışa (يوغيسه) (21a/3)

b) İki ve daha çok heceli sözcüklerin sonundaki -k ve -k ünsüzleri, sözcük ünlüyle başlayan bir ek aldığında tonlulaşarak -ğ ve -g'ye dönüşürler:

ayağını (اياغنى) (26b/16), bölüğe (بلوکه) (26b/5), budağından (بداغندن) (17a/9), çırağı (چراغى) (60a/13), parmağını (پرماغنى) (34a/1), uzağa (اوزاغه) (26a/15)

2.1.2.2.5. -l- ünsüzü

-l-> Ø

getürüb (کتوروب) (4b/13) (<keltür-) (EUTS)

Eski Türkçenin “ol” zamir ve sıfatı, metnimizde de çoğunlukla “ol” biçimindedir:

o ğazalum (اوغزالم) (2b/4)

ol (اول) (12a/13)

oldur (اولدر) (25a/15)

2.1.2.2.6. -t ünsüzü

-t > -d

a) Tek heceli sözcüklerin sonundaki tonsuz t ünsüzü, ünlü ile başlayan bir ek aldığında tonlulaşarak d ünsüzüne dönüşmektedir:

ardınca (آردنجه) (25a/7) on dörde (اون درده) (33a/12)

b) İki ve daha çok heceli sözcüklerin sonundaki -t ünsüzü, sözcük ünlüyle başlayan bir ek aldığında tonlulaşarak -d'ye dönüşür:

işidübe (ایشدوبده) (5b/3), puta sepedi (سپدی) (48a/7),

2.1.2.3. Tonlulaşma:

2.1.2.3.1. Aslî Uzun Ünlüler Nedeniyle Tonlulaşma:

Aslî uzun ünlü ile kurulmuş tek heceli sözcüklerin sonundaki tonsuz p, t, k, k, ve ç ünsüzleri, ünlü ile başlayan bir ekten önce tonlularak b, d, ğ, g ve c ünsüzlerine dönüşürler:

ardınca (أردنجه) (25a/7), ayağını (اياغنى) (26b/16), bölüğe (بلوکه) (26b/5), budağından (بداغندن) (17a/9), çırağı (چراغى) (60a/13), gidüb (كيدوب) (12b/1), on dörde (اون درده) (33a/12), yogısa (يوغیسه) (21a/3)

2.1.2.3.2. Ünlüler Arası Durumda Tonlulaşma:

t > d: İki ve daha çok heceli sözcüklerin sonundaki -t ünsüzü, sözcük ünlüyle başlayan bir ek aldığı anda tonlularak -d'ye dönüşür:

göz kararub (قراردوب) (45b/11), işidübde (ایشدوبده) (5b/3),

2.1.2.4. Ünsüz Türemesi:

2.1.2.4.1. v- Türemesi:

vur (<ur-) “ur-”

2.1.2.5. Ünsüz İkizleşmesi:

elli (الى) (6a/1) (<elig) (KTD), yaşşı kaya (یصّی) (63b/14) (<yaşı) (DLT)

2.1.2.6. Ünsüz Uyumu:

Tonsuz ünsüzle biten kök ve gövdelere gelen eklerin başındaki tonlu ünsüzler bu dönemde ve metnimizde bazı eklerin kalıplaşmış şekilleri sebebiyle uyuma girmemektedirler:

atmakdan (أتمقندن) (26a/11), etmekde (ایتمکده) (15a/14), etraftan (اطرافدن) (29a/12), hareketden (حرکتندن) (67a/1), hayātda (حیاته) (21a/3), oğdan (اوقدن) (33a/6), olmakdan (اولمقندن) (9b/8), oynamakdan (اوينامقندن) (14a/15), yokdur (یوقدر) (15a/13)

2.1.2.7. Hece Yitimi:

Bu ses olayına metnimizdeki tek örnek, ek-fiil olarak kullanılan durur'un -dur/-dür şeklinde ekleşmiş biçimidir:

atmağdur (آتمقدر) (18a/11), etmekdür (ایتمکدر) (30a/4), gerekdür (کرکدر) (14a/14), oyundur (اویوندور) (15b/7)

2.2. Biçim Bilgisi

2.2.1. Sözcük Yapımı

2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler:

2.2.1.1.1. **-cı/-ci, -cı/-çi:** İsimlerden, meslek ve uğraşı isimleri türetir.

atıcı (اتیجی) (23a/7), demrencilerün (دمرنجیلرک) (der-kenar 33a/3), hevâcılar (هواجیلر) (58b/13), koricı (قوریجی) (63b/8), kozbekcilikden (قوزبکچیلکدن) (62a/16), loğumcı (لقومجی) (44a/5), okıcılarun (اوقجیلرک) (der-kenar 33a/2), tēmürçi (تیموچی) (46b/11), yaycılarun (یایجیلرک) (der-kenar 33a/1), zihgircilerun (زهیگیرجیلرک) (der-kenar 33a/5)

2.2.1.1.2. **-cuk/-cük:** İsimlerden, küçültme ve sevgi ifade eden isimler türetir.

azuçuk (آزوچوق) (33a/2), vadicük (وادیجک) (39b/4)

2.2.1.1.3. **-(ı)rağ /-(i)rek:** İsimlerden, karşılaştırma bildiren isimler türetir.

yegregi (یگرکی) (18a/3), incerek (اینجه رک) (67a/11)

2.2.1.1.4. **-lık/-lik:** İsimlerden soyut isimler türeten işlek bir ektir. Metnimizde bu ek düz ünlülü olarak görülmektedir:

aralık (ارالق) (19a/5), fakırlığı (فقرلیغی) (16b/6), hâtır-şikenlikde (خاطرشکنلکده) (35b/16), kepāze-keşlik (کپاذه کشلک) (32a/10), noxsānlığı (نقصانلیغی) (21a/3), peklikde (پکلکده) (26a/16), tîrendāzlık (تیواندازللق) (14b/13), toğrılığı (طوغریلیغی) (66a/13), yoğsullığı (یوğsullیغی) (16b/1), yumuşaklıkda (یمشقلقه) (26a/16), yüzgeclik (یوزکچلک) (20a/3)

2.2.1.1.5. **-lu/-lü (< -lğ/-lig):** İsimlerden isim türeten en işlek ektir. Metnimizde hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü olarak görülmektedir:

boyly (بویلو) (12b/11), borclu (بورچلو) (16a/7), defterlü (دفترللو) (31a/16), devletlü (دولتللو) (64b/10), kerāmetlü (کرامتللو) (64b/10), na'llu (نعللو) (24a/1), şevketlü (شوکتلو) (64b/10), dirhemli (درهملی) (33b/8), şevāblı (ثوابلی) (17b/7), sevgilüdür (سوکلودر) (15a/12), mışırılı (مصرلی) (57b/11), vakitli (وقتلی) (34b/13)

2.2.1.1.6. -(ı)ncı/-(i)nci, -(u)ncı/-(ü)nci: İsimlerden sıra sayı sıfatları türetir.

birinci (برنجی) (33a/9), ikinci (ایکنجی) (25a/2), üçüncü (اوچنجی) (20a/3), dördüncü (دردنجی) (26b/2)

2.2.1.1.7. - suz/-süz: Yokluk bildiren isimler türeten ektir. Bu ek metinde bir örnek hariç düz ünlülü olarak yazılmıştır. 18. yüzyılın sonlarına doğru az da olsa uyuma girmeye başlamış olan bu ek, geçiş dönemi olduğundan dolayı düz ünlülü olarak yazıldığı görülmektedir:

müşriksüz (مشرکسوز) (16b/12)

abdestsiz (آبدستسز) (21a/10), demrensiz (دمرنسز) (12a/1), gezsiz (گزسز) (6b/6), kulaksız maħallesi (قولقسز) (48a/8), vakitsiz (وقتسز) (34b/14)

2.2.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler

2.2.1.2.1. -ma/-me: Aslında isim-fiil eki olan bu ek, kalıcı isimler de yapar:

oğ yarışmasına (یارشمه سنه) (24a/4)

2.2.1.2.2. -u/-ü (< -ığ/-ig): Fiillerden isim türetir:

yazu (يازو) (5b/11)

2.2.1.2.3. -(y)ucı/-(y)üci, -(y)ıcı/-ici (-ığcı/-igçi): Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ici, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü metnimizde sadece düz ünlülüdür:

atıcı (اتیجیلر) (25a/9), ayırıcı (ایریجی) (32b/17), yazıcı (یازیجی) (62a/17), korıcı (قوریجی) (63b/8)

2.2.1.2.4. -uğ/-ük: Fiillerden isim türetir.

artuğ (ارتق) (27a/9), bölük (بلوک) (24b/17), eksükci (اکسکجی) (32b/17)

2.2.1.3. İsimden Fiil Yapan Ekler

2.2.1.3.1. -a/-e: İsimlerden hem geçişli hem geçişsiz fiiller türetir.

benzer (بکزر) (14b/5), oynamak (اوینمق) (15b/9)

2.2.1.3.2. -(a)l/-(e)l: İsimlerden, geçişsiz fiiller türeten yapım ekidir.

çoğalır(چوغالور) (23a/1)

2.2.1.3.3. -(a)r/-(e)r: İsimlerden geçişli fiiller türetir:

göz kararır(قاراردوب) (45b/11), , yüz ağardır (آغرتدوب) (64a/7)

2.2.1.3.4. -la/-le: İsimlerden, hem geçişli hem geçişsiz fiiller türeten işlek bir ektir:

bağlanmış (بغلنمش) (33a/13), başlayışda (باشلايشده) (27b/5), ok işleyen (ایشلین) (15a/9), şaplanmış (صاپلانمش) (27b/3)

2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler:

2.2.1.4.1. Edilgen çatı eki:

-(ı)l/-(i)l: Ünsüz ile biten fiillere gelen edilgen çatı ekidir. Ekin bağlayıcı ünlüsü genellikle düzdür.

atılır (اتیلور) (16a/10), buyurulmuş (بیورلمش) (18a/6), görüldüğü (کورلیدیگی) (34a/14), ölçülür (اولچیلور) (33b/10), verilir (ویریلور) (22a/17), yapılır (یاپیلور) (17a/15)

-n: Ünlü ile biten fiillere gelen çatı ekidir.

konmasun (قونمسون) (38a/5), yènmez (ینمز) (21a/7)

2.2.1.4.2. Dönüşlü Çatı Eki:

-(ı)n/-(i)n: Metinde bu ekin koruyucu ünlüsü genellikle düzdür.

tokınur (طوقنور) (27b/17) alınur (اولنور) (28a/9)

2.2.1.4.3. İşteş Çatı Eki:

-(ı)ş/-(i)ş:

atışub (اتیשוב) (24b/1)

2.2.1.4.4. Ettirgen Çatı Eki:

Hem geçişli hem de geçişsiz fiillerden geçişli fiiller türeten ettirgen çatı ekleri:

-dur/-dür:

dikdürdi (دیکدردی) (10a/12), kondurmağdur (قوندرمقدر) (33b/8)

Bu ek birkaç örnekte düz ünlülü olarak görülmektedir:

êtdirür (ایتدیرر) (22a/16), yapışdırurlar (یایشدیررلر) (17a/12)

-ur/-ür:

düşürüb (دوشوروب) (58b/16)

-ar/-er:

çıkarub (چیقاروب) (22a/8),

-(ı)t/-(i)t:

göz qarardub (قرآردوب) (45b/11), yüz ağardub (آغرتدوب) (64a/7) - yüz ağartdıgı (یوز آغرتدیغی) (45b/12)

2.2.2. İsimler

2.2.2.1. İsim Çekimi

2.2.2.1.1. Çokluk Eki:

-lar/-ler:

bağçeler (بغچه لر) (29a/12), nişānlar (نشانلر) (18b/9), oğlar (اوغلر) (8a/10), pehlevānlar (پهلوانلر) (9b/9)

2.2.2.1.2. İyelik Ekleri:

Osmanlı Türkçesinde ve metnimizde Eski Anadolu Türkçesinde de olduğu gibi iyelik eklerinin 1. tekil ve çoğul şahıslarında koruyucu ünlü her zaman yuvarlak, 3. tekil ve çoğul şahıslarda ise düz ve yuvarlak olarak kullanılmıştır:

1. Tekil Şahıs: -(u)m/-(ü)m:

anam (آنم) (18a/16), babam (بابام) (18a/16), devletüm (دولتم) (6a/14), padişahum (پادشاهم) (6a/1)

3. Tekil Şahıs: -ı(n), -i(n) / -u(n)/-ü(n), -sı(n)/-si(n):

birisi (بريسى) (24a/7), cilesi (جله سى) (33a/7), da'vası (دعواسى) (31a/15), gözi (گوزى) (28a/6), lodosı (لدوسى) (56b/4), okı (اوقى) (30a/6)

Metnimizde 3. tekil şahıs iyelik ekinin yuvarlak ünlülü olduğu sözcük tespit edilmiştir:

omuzuna (اومزوننه) (3b/15)

1. Çoğul Şahıs: -(u)muz/-(ü)müz:

babamuz (بابامز) (6a/8), efendimiz (افندمز) (14a/3), taraflarımıza (طرفلريمزه) (7a/15), altunlarımızı (التونلريمزى) (24a/17), padişahumuz (پادشاهمز) (64b/10)

2.Çoğul Şahıs : -(u)ñuz/-(ü)ñüz :

atmañuz (آتمکز) (15a/12), babañuz (باباکز) (23a/7), oyununuzdan (اوينوکزدن) (18a/7)

3. Çoğul Şahıs: -ları/-leri:

evleri (اولرى) (62b/5), okları (اوقلرى) (26a/17), taşları (طاشلرى) (65b/15), yayları (يایلرى) (26a/17)

2.2.2.1.3. İsim Hâl Ekleri:

2.2.2.1.3.1. Tamlayan Hâli (genitif): -(n)uñ/-(n)üñ:

atmanuñ (آتمه نك) (4a/3), çeñenüñ (چكه نك) (33b/16), kişinüñ (كشىنك) (24a/9), taşınuñ (بولداشك) (24b/6), yolınuñ (يولينك) (41b/16)

2.2.2.1.3.2. Yönelme Hâli (datif): -a/-e: Ünlü ile biten sözcüklerde araya -y- bağlayıcı ünsüzü girer:

aticılara (اتيچيلره) (25a/11), çukura (چقوره) (67b/13), gögse (كوكسه) (34a/7), hevâcıya (هواجى يه) (30a/11), kola (قوله) (34a/7), koşıya (قوشى يه) (30b/10), oğa (اوقه) (29a/4), şuya (صوبه) (33b/11)

2.2.2.1.3.3. Bulunma Hâli (lokatif): -da/-de:

ayda (ايدە) (32b/6), derede (درە دە) (70a/2), ھاياتدا (حياتدە) (21a/3), kitābda (کتابدە) (4b/2), şuda (صودە) (20a/11), yamacda (يماجدە) (68a/17), yerde (44b/7), yolda (يولدە) (27a/17)

2.2.2.1.3.4.Çıkma Hâli (ablatif): -dan/-den: Çıkma hali metinde iki şekilde kullanılmıştır:

a) –da/-de

günlerde (گونلردە) bir gün (5b/4)

b) –dan/-den

bakırdan (باقردن) (6b/1), okdan (اوқдн) (33a/6), seneden (سنه دن) (34b/4), tēmürden (تیموردن) (6b/1), tırnaқdan (טרנқدن) (34a/2), yaydan (يایدن) (33a/15)

2.2.2.1.3.5. Belirtme Durumu (akuzatif): Metnimizde, belirtme durumu ekinin iki şekli bulunmaktadır:

a) -(y)ı/-(y)i: Sözcüğün yalın haline ünsüz ile bitiyorsa -ı/-i, ünlü ile bitiyorsa araya –y koruyucu ünsüzü alarak gelir. 3. şahıs iyelik eklerinden sonra ise zamir n’si ile birlikte kullanılır:

arkasını (ارقە سنى) (17a/11), çillesini (چلله سنى) (34a/7), irādesini (ارآده سنى) (9a/2), yayını (ياینى) (32b/8)

b) 3. Kişi İyelik Ekinden Sonra Gelen -n:

recāsın (رجاسين) (14b/10) etmegin (ايتمکين) (58b/7), namāzın (نمازين) (13a/10), menzilin (منزلن) (45b/3), olmağın (اولمغين) (60a/5), şefāʿatlerin (شفاعتلرين) (13a/12)

3. Kişi iyelik ekinden sonra gelen belirtme hali eki olan -ı/-i sesini metinde n sesi karşılamaktadır.

2.2.2.1.3.6. Eşitlik Hâli (ekvatif): -ca/-ce:

doğrıca (دوغريجه) (39a/17), güzelce (كوزلجه) (32a/1), kavlince (قولنجە) (18b/14), medlülünce (مدلولنجە) (31b/14) uzunca (اوزنجە) (70a/2)

Bir kelimede bu ek “ç” ünsüzü ile şeklinde yazılmıştır: düzçe (دوزچه) (33b/17)

2.2.2.1.3.7. Vasıta Hâli (enstrümental): Bu durum, bağlama edatı ile'nin ekleşmiş biçimi ile oluşmuştur:

ismiyle (اسمیه) (16b/10), okıla (اوقيله) (48b/4), olmağıla (اولمغله) (17a/16), salāmetile (سلامتله) (33b/2), sebebiyle (سببيله) (15a/7), yayıla (یایيله) (15a/15)

2.2.2.1.3.8. Yön Gösterme Eki (Direktif): -aru/-erü, -ra/-re: Yer zarfları türeten bu ekler metnimizde kullanılmıştır:

ilerü (ایلرو) (26b/16), yukaru (یوقارو) (33b/11)

2.2.3. Sıfatlar

2.2.3.1. Niteleme Sıfatları: Metnimizde görülen bazı niteleme sıfatları şunlardır:

bir ulu ni'meti (19aa/9), demrensiz (دمرنسز) bir ok (12a/1), delikli (دلکلی) taş (40a/7), helāl (هلال) mal (20a/4), kışa (قیصه) yaylardan (33a/16), na'llu (نعللو) hayvānāt (24a/1), pāk (پاک) abdest (20a/15), şoyalı (صویه لی) yeksüvār (30a/17), uzun boylu (اوزون بویلو) adamlar (33a/13), vahşi (وحشی) hayvān (6b/4)

2.2.3.2. Belirtme Sıfatları: Bu sıfatlar işaret, sayı, belirsizlik ve soru sıfatlarıdır. Metnimizde görülen bazı belirtme sıfatları şunlardır:

2.2.3.2.1 İşaret Sıfatları: Metnimizde kullanılan işaret sıfatları “böyle, bu, ol, olbir, şu ve şol”dur ve bazı örnekleri şunlardır:

bu (بو) kısma (25b/16), böyle (بویله) germiyetli meşk (32a/11), ol (اول) kişiden (16b/6), şu (شو) okı (6b/13), şol (شول) kimesne (16b/5), olbir (اولبر) yanından (25b/13)

2.2.3.2.2 Sayı Sıfatları: İsimleri sayı yoluyla belirten sıfatlardır. Metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

2.2.3.2.2.1 Asıl Sayı Sıfatları:

üc (اوج) gün (28b/7), iki (ایکی) bölüm (24b/16), kırk (قرق) yıl (16b/6), yetmiş (یتمش) dirhem (32b/10), yüz elli (یوز الی) gez (70a/1),

2.2.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları:

bêşinci (بشنجی) senesiñe (13a/2), dördünci (دردنجی) şart (26b/2)

2.2.3.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları: -(ş)ar/-(ş)er ekiyle kurulan bu sıfatın metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

birer (برر) ok (8b/16), üçer (اوچر) menzil (35b/7), onar (اونر) ok (7b/10), yedişer (يديشر) menzil (35b/11)

2.2.3.2.2.4. Belirsizlik Sıfatları:

bir (بر) gün (6b/3) birkaç (برقاج) satır (5b/10), bir takım (برطاقم) pehlevān (27a/4), her bir (هر بر) bölüm (26b/6), her (هر) gazāda (11a/13)

2.2.3.2.2.5. Soru Sıfatları:

kaç (قاج) ok (25b/2), kaçgı (قنغی) kısım (26a/6), kimün şüreti (کیمک) (5b/15), ne (نه) derecelerde (33b/6)

2.2.4. Zamirler

Metnimizde kullanılan bazı zamirler şunlardır:

2.2.4.1. Şahıs Zamirleri:

ben (بن) (24a/13), sen (سن) (24a/14), biz-ler (بزله) , siz-e (سزه) (14a/13), aña (15b/16) (o)

2.2.4.2. İşaret Zamirleri

andan (30a/2), bu (بو) (24a/15), buña (بوکا) (14b/5), bunları (بونلری) (24b/2)

2.2.4.3. Dönüşlülük Zamiri: Bu zamir hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü olarak metinde geçmektedir:

kendi (کندی) (20b/4), kendü (کندو) (13a/4), kendüden (23b/17), kendüye (کندویه) (13b/10)

2.2.4.4. Belirsizlik Zamirleri:

biri (بری) (15a/10), ba'zısı (بعضیسی) (14a/8), cümleye (جمله یه) (57a/2), her biri (هربری) (2a/7), her kaçgısı (هر قنغیسی) (28a/1), herkes (هرکس) (13b/10), kimi (کیمی) (58b/12)

2.2.5. Zarflar

2.2.5.1. Yer-Yön Zarfları: Metnimizde görülen bazı yer-yön zarfları şunlardır:

arkasını (ارقه سنئ) siñirleyüb (17a/11), aşağı (اشاغئ) (33a/3), gerüye (كئروئه) şarkmamak (33b/16), öñinde (اوكنده) koşar (22b/14), üstinde (استنده) tura (25b/10), yukaru (ئوقارو) (33b/11)

2.2.5.2. Zaman Zarfları: Metnimizde görülen bazı zaman zarfları şunlardır:

evvel : andan evvel atmayub (اول) (30a/3)

hemān : hemān nişānı urur (همان) (25b/6)

her zamān : her zamān hākı ve azmāyış atmağa meydān bulmazlar (هرزمان) (32a/9)

rüz u şeb : rüz u şeb allah içün atmışdı (روزوشب) (10a/8)

şimden şonra : şimden şonra size yerler feth olsa gerekdür (شمدنصكره) (14a/13)

2.2.5.3. Durum Zarfları: Metnimizde görülen bazı durum zarfları şunlardır:

böyle: işte bak böyle olur (بويله) (37b/15)

güzelce: güzelce atub (كوزلجه) (32b/4)

2.2.5.4. Miktar Zarfları: Metnimizde görülen bazı miktar zarfları şunlardır:

az az : az az etmekdür (آز آز) (32a/14)

biraz : biraz müddet dahı (براز) (3a/2)

zerre kadar : zerre kadar āyine-i kalbı keder konmasun (ذرقدر) (38a/4)

çok : bunların çok te'siri vardur (چوق) (26b/1)

2.2.5.5. Soru Zarfları: Metnimizde görülen bazı soru zarfları şunlardır:

ne: ne yazılmış bilsem (نه) (5b/16), nişānlar arasında ne gezüb segirdürsin (نه) (18b/10)

kim : 'acabā şu kaşrı kim yapmış (كئم) (5b/14)

2.2.6. Edatlar

2.2.6.1. Çekim Edatları: Metnimizde görülen bazı çekim edatları şunlardır:

2.2.6.1.1. Yalın Hâl ile Kullanılan Edatlar

birle : sebkat birle vaz‘ eyledigi seng-i sûtûn ğayret-nümûnuñ (برله) (51a/3)

gibi : ħumbara gibi okı yolıla kondurmağdur (کبی) (33b/8)

içün : tebşir içün tekrâr cibrîl-i emîn gelüb faħr-i ‘âlem (ایچون) (9a/14)

ile, -(y)ıla/-(y)ile: yonilub kiriş ile atılır bir kısmı daħı buña (ایله) (17a/10)

ķadar : êtdirdükleri mesâfe ķadar maħalde kâ‘in menzile (قذر) (30b/6)

üzere : beyninde bulunmağ üzere on bir ok atmağı ihtiyâr (اوزره) (8a/3)

2.2.6.1.2. Yönelme Hâli ile Kullanılan Edatlar

göre : taħşîl êdüb ba‘dehu meşķ ü idmânına göre (کورہ) (32b/5)

2.2.6.1.3. Çıkma Hâli ile Kullanılan Edatlar

şonra : ol günden şonra (12a/13)

2.2.6.2. Kuvvetlendirme Edatları:

daħı : ve biri daħı şuda yüzmegi ta‘lîm êtmek (دخی) (15b/10)

2.2.7. Bağlaçlar

Metnimizde görülen bazı bağlaçlar şunlardır:

ammâ : ammâ öñdül bir cânibden ķonsa yâĥûd ok (اما) (24b/13)

ancaķ : oynamağa cevâz yokdur ancaķ üç madde de (انجق) (15a/13)

belki : olan lu‘bdan degildür belki oynadığınuz (بلکه) (21a/17)

daħı : sa‘d benüm içün daħı bir ok atsun buyurdi (دخی) (9a/8)

eger : altunı alur ve eger altun çıkaranlardan birisi (اگر) (24b/4)

ile : ‘ali bâlî sengi ile yeksüvâr menzili beyninde (ایله) (41b/11)

ki : isfendiyâr şâhdur alnında yazar ki üç def‘a (که) (6a/6)

ve : ikisinin yayları peklikde ve yumuşaklıkda (و) (26a/16)

zirā : cümlesine kavı-ı ‘arabî dèrler zirā ok atmakda (زیرا) (17a/6)

2.2.8. Fiiller

2.2.8.1. Şahıs Ekleri:

Metnimizde örneği bulunan şahıs ekleri şunlardır:

2.2.8.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri:

1. Tekil Şahıs: -am/-em, -ın/-in:

vëreyim (ویره یم) (27a/12)

2. Tekil Şahıs: -sın/-sin:

eylesün (ایلیسون) (38a/2)

3. Tekil Şahıs: Ø:

müyesser eyleye (ایلیه) (13a/13)

1. Çoğul Şahıs: -uz/-üz:

ataruz (آترز) (23a/12), èderüz (ایدرز) (23a/12), istemeyüz (ایستمیز) (24b/1)

2.2.8.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri:

1. Tekil Şahıs: -m:

buldum (بولدم) (6a/2), ètdüm (ایتدم) (6b/7)

2. Tekil Şahıs -η:

olduη (اولدک) (18b/9)

3. Tekil Şahıs: Ø:

atsa (اتسه) (22b/12), unutsa (اونتسه) (19a/9)

1. Çoğul Şahıs: -k:

geçersek (كچرسك) (24a/17), görmedük (der-kenar 53b1/5)

2. Çoğul Şahıs -Uñ/UñUz:

oluñ (اولك) (16a/2) ögređiñüz (اوكرديز) (20a/7), ögrenüñ (اوكرنك) (18a/2), eđiñüz (ايدكز) (20a/12)

3. Çoğul Şahıs: -lar/-ler:

etmişler (ايتمشلر) (6a/5)

2.2.8.2. Fiil Çekimleri

Fiil çekimlerinde sadece metnimizde yer alan biçimler sıralanmıştır.

2.2.8.2.1. Basit Çekimler

2.2.8.2.1.1. Bildirme Kipleri

2.2.8.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

1. Tekil Şahıs: -dum/-düm:

tertiñ eyledüm (ايلدم) (3b/11), urdum (اوردم) (16a/5)

Olumsuzu: etmedüm (ايتمدم) (35a/6)

2. Tekil Şahıs : -duñ/düñ

olduñ (اولدك) (18b/9)

3. Tekil Şahıs: -dı/-di:

atdı (آتدی) (6a/8), eyledi (ايلدی) (58b/14), oldı (اولدی) (2b/16)

1. Çoğul Şahıs -duğ/dük:

görmedük (der-kenar 53b1/5)

3. Çoğul Şahıs: -dılar/-diler:

teşādüf etdiler (ايتديلر) (23a/5)

2.2.8.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

3. Tekil Şahıs : mış-dur/miş-dür :

terk etmiş (ایتمش) (15a/17), olmuştur (اولمشدر) (13a/12)

Olumsuzu : tecvîz etmemişdür (ایتمامشدر) (26a/12)

3. Çoğul Şahıs: -mışlar-dur/-mişler-dür:

demişler (دیمشلر) (25a/15), buyurmışlar (بیورمشلر) (26b/1), olmuşlardır (اولمشلر در) (12b/3)

2.2.8.2.1.1.3. Geniş Zaman

2. Tekil Şahıs: -arsın/-ersin, -ursın/-ürsin:

segirdürsin (سکردرسین) (18b/10)

3. Tekil Şahıs: -ar/-er,-ur/-ür:

rivāyet eder (ایدر) (12b/5), lāzım gelür (کلور) (16a/6), bulur (بولور) (7b/6),

Olumsuzu : lāzım gelmez (کلمز) (16a/11), olmaz (ولمز) (2b/5),

1. Çoğul Şahıs: -aruz/-erüz -uruz/-ürüz:

ataruz (آترز) (23a/12), ederüz (ایدرز) (23a/12), istemeyüz (ایستمیز) (24b/1)

3. Çoğul Şahıs: -arlar/-erler, -urlar/-ürler:

farz ederler (ایدرلر) (25a/13), hāzır olurlar (اولورلر) (18a/8), yapışdırurlar (یایشدیررلر) (17a/12)

Olumsuzu : bulmazlar (بولمزلر) (32a/10), hāzır olmazlar (اولمزلر) (18a/7)

2.2.8.2.1.2. Dilek Kipleri

2.2.8.2.1.2.1. İstek

1. Tekil Şahıs -a-m/-e-m, -a-y-ım/-e-y-im :

vèreyim (ویره یم) (27a/12)

3. Tekil Şahıs: -a/-e :

müyesser eyleye (ایلیه) (13a/13), ola (اوله) (3b/16), tura (طوره) (25b/10) ura (اوره) (25b/16), yetişe (یتشه) (17b/13)

Olumsuz: yetişmeye (یتشمیه) (17b/13)

3. Çoğul Şahıs: -a-lar/-e-ler:

i'māl edeler (ایده لر) (6b/14)

2.2.8.2.1.2.2. Şart

1. Tekil Şahıs -sam/sem :

eylesem (ایلسم) (2b/6), bilsem (بیلسم) (5b/16)

Olumsuz : olmasam (اولمسم) (18b/13)

2. Tekil Şahıs -san(η)/-sen(η):

geçersen (کچرسن) (24a/12) urabilürsen (اوره بیلورسن) (27a/12), uramazsan (اورآمزن) (27a/13)

3. Tekil Şahıs: -sa/-se:

konsa (قونسه) (24b/13), olsa (ولسه) (16a/17), unutsa (اونتسه) (19a/9)

Olumsuz : çıkarmasa (چیقارمسه) (25a/1)

1. Çoğul Şahıs -sak/sek :

geçersek (کچرسک) (24a/17)

3. Çoğul Şahıs -salar/-seler:

olsalar (ولسه لر) (26b/14), öndül koysalar (قویسه لر) (24a/8), şart etseler (ایتسه لر) (25a/10)

2.2.8.2.1.2.3. Emir

Emir kipinde, her şahıs için ayrı köklerden gelen ekler kullanılmaktadır.

2. Tekil Şahıs: -ğıl/-gil veya eksiz:

bağ (بِق) (37b/15)

Olumsuzu : gezme (كزمه) (34a/12)

3. Tekil Şahıs: -sın/-sin, -sun/-sün :

alsun (آلسون) (27a/6), atsun (آتسون) (9a/8), bilinsün (بلنسون) (35b/16), delinsün (دلنسون) (7b/2)

Olumsuzu : görmesün (كورمسون) (38a/4)

2. Çoğul Şahıs –(U)ğ, -(I)ğuz:

atunğ (آتک) (14a/16), olunğ (اولک) (16a/2) öğrediñüz (اوگردکز) (20a/7), öğrenünğ (اوکرنک) (18a/2), èdiñüz (ایدکز) (20a/12)

2.2.8.2.1.2.4. Gereklilik

-mağ/-mek gerek:

olmağ gerekdür (اولمق کرکدر) (26a/17)

-sa/se gerek :

olsa gerekdür (اولسه کرکدر) (14a/14)

2.2.8.2.2. Birleşik Çekimler

Metnimizdeki birleşik çekimler şunlardır:

2.2.8.2.2.1. Geniş Zamanın Hikâyesi

3. Tekil Şahıs : tırurdı (طورردی) (10a/10)

3. Tekil Şahıs Olumsuzu: çekmezdüm (چکمزدم) (18b/13),

2.2.8.2.2.1. Geniş Zamanın Rivayeti

3. Tekil Şahıs: èder imiş (ایدرايمش) (59b/7)

2.2.8.2.2.3. Geniş Zamanın Şartı

2. Tekil Şahıs Olumlu: geçersen (کچرسن) (24a/12)

2.Tekil Şahıs Olumsuz: uramazsan (اورآمزن) (27a/13)

3.Tekil Şahıs: ederse (ايدرسه) (40b/9), takılırsa (طاقيلورسه) (70b/2)

1.Çoğul Şahıs: geçerseک (کچرسک) (24a/17)

2.2.8.2.2.4. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

3.Tekil Şahıs: atmışdı (آتمشدی) (10a/8), atmışidi (آتمشیدی) (8b/17), gelmişidi (کلمشیدی) (14b/6)

2.2.8.2.2.5. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti

3. Tekil Şahıs: bahş etmiş imiş (ايتمش ايمش) (59b/12), verilmiş imiş (ويرلمش ايمش) (68b/12)

2.2.8.2.3. Birleşik Fiiller

2.2.8.2.3.1. Tasvirî Fiiller

2.2.8.2.3.2. Yeterlilik : Olumlusu -(y)u/-(y)ü zarf-fiil eki ve bil- yardımcı fiiliyle, olumsuzuysa yine -(y)u/-(y)ü veya -ı/-i zarf-fiil eki ve eski u- fiilinin olumsuz şekli ile yapılmaktadır:

çekebileceği (چکه بله جکی) (32b/1) urabilürsen (اوره بيلورسن) (27a/12)

2.2.8. Ek-Fiil

a) Eserde isim soylu sözcüklerin yüklem olarak kullanılmasını sağlayan ek-fiilin şahıslara göre bütün çekimleri bulunmamaktadır.

Geniş Zaman 3. Tekil Şahıs: -dur/-dür:

atmakdur (آتمقدر) (18a/11), oyundur (ويوندر) (15b/7), taşdur (طاشدر) (50b/6)

Şart Kipi 3. Tekil Şahıs: -sa/-se:

olsa (اولسه) (16a/17), unutsa (اونتسه) (19a/9)

b) Fiillerin birleşik zamanlı çekimleri de, ek-fiil yardımı ile yapılmaktadır (bk. 2.2.8.2.2. birleşik çekimler).

2.2.10. Fiilimsiler

2.2.10.1. Zarf-Fiiller (Gerundium)

2.2.10.1.1. -(y)u/- (y)ü:

dëyü (ديو) (19a/1)

2.2.10.1.2. -ınca/-ince:

ëtmeyince (ايتمينجه) (28a/5), olıncaya (اولنجيه) (28a/8)

2.2.10.1.3. -ıcağ/-icek:

ëdicek (ايديجك) (56b/13), gelicek (كليچك) (12a/5), olıcağ (اوليجق) (60b/9)

2.2.10.1.4. -iken < er-ken: Ek-fiilin zarf-fiilli birleşik çekimidir.

var iken (وارايكن) (65b/9)

2.2.10.1.5. -(y)up/- (y)üp:

düşüb (دوشوب) (25b/11), ëdüb (ايدوب) (6a/9), geçüb (كچوب) (23b/13)

2.2.10.1.6. -madın/-medin/-madan/-meden:

depretmeden (ديپرتمدن) (34a/5)

2.2.10.1.7. -duğda/-dükde:

tezellül eyledükde (ايلدكده) (59b/15), müsābakat olduğda (اولدقده) (56b/12)

2.2.10.1.8. -duğca/-dükce:

ëtdükce (ايتدكجه) (32b/8), olduğca (اولدقجه) (21a/3)

2.2.10.1.9. -erek /-arak:

bellü olarak (اوله رق) (26b/12), taleb ëderek (ايدرك) (15a/9)

2.2.10.2. Sıfat-Fiiller (Partisip)

2.2.10.2.1. Geniş Zaman Sıfat-Fiileri:

2.2.10.2.1.1. -an/-en (< -ğan/-gen):

murād eden (ايدن) pehlevānlar (34b/13)

oķ atan (آتن) kimesneye (17b/3)

ortaya konılan (قونيلان) öñdül (25b/1)

vāķi‘ olan (اولان) kuvvetden (14a/1)

2.2.10.2.2. Geçmiş Zaman Sıfat-Fiilleri:

2.2.10.2.2.1. -duķ/-dük:

Metnimizde bu ekin hem yuvarlak ünlülü hem de düz ünlülü yazıldığı görölmektedir:

atduķları (آندقلى) (27a/7), dedükleri (ديدكلى) (13a/11), ètdigini (ايتديكى) (30a/11), oldığı (اوديغى) (35a/8), tırduķları (طوردقلى) (26b/12), yabduķları (يابدقلى) (5a/6)

2.2.10.2.2.2. -mış/-miş:

şaplanmış (صاپلانمش) oķuñ (27b/3), urılmış (اورلمش) bir arslan (5b/9)

2.2.10.2.3. Gelecek Zaman Sıfat-Fiili:

2.2.10.2.3.1. -acak/-ecek :

oķ atacak (آته حق) kimesneler (26b/2)

2.2.10.3. İsim-Fiiller

2.2.10.3.1. -maķ/-mek:

altun almak (آلمق) (24b/9), mırāř bırakmak (براقمق) (20a/5), ma‘lüm olmak (اولمق) (25b/4), oķ yarışmak (يارشمق) (13a/15), edeb öğretmek (اوكرتمك) (15b/9), ta‘līm ètmek (ايتمك) (15b/10)

2.2.10.3.2. -maķlığ/-meklig:

tırmaķlığ (طورمقلىغ) (26b/15), başmaķlığ (بصمقلىغ) (26b/16)

2.2.10.3.3. -ma/me : niřānı urması (اورمه سى) (27b/11)

BÖLÜM 3: METİN

[1b]

(1) bismi'llaḥi'r-raḥmani'r-raḥīm (2) ḥamd-i bī-ḥadd ve şükr-i la-yu'addü'l-vacibü'l-vücüd bī-hemtā (3) ve şaḥibü'l-cüd ve'l-ıfā ḥazretine lāyık (4) ve sezādur ki bu te'ḥak ādemi ta'bīr-i dil-peẓīr (5) sümme enşe'nahü ḥalkān aḥar fe tebārakellahü aḥsenü'l-ḥalığıyn (6) ile hedef-i tīr-i taḥsīn ve nişāne-i ḳadr u menzilet-i (7) iṣānı allemell'insane ma lem ya'lem ile ziynet-i baḥş-ı (8) meydān-ı sapāş u āferīn eyledi vel'ale-i şalavāt-ı (9) bī-gāye ve derārī-i teslimāt-ı mā-lā-nihāye ol (10) tercümān rāz-ḥudā maḥrem-i ḥalvet-serāy-ı kābe ḳavseyn-evednā (11) tūṭi-i şeker maḳāl ve mā yentiḳu 'ani'l-hevā (12) resül-i kibriya ḥabīb-i ḥudā muḥammedü'l-muştafa ḥazretlerine

[2a]

(1) ihdādur ki seyf-i şārim şerī'at-ı ğarrası (2) ḳaṭ' 'urūk-ı şirk ü fesād ve sehm-şarim-i (3) millet-i beyzāsı ciger-şikāf-ı küfr ü 'ināddur (4) ve dürüd-ı nā-maḥdūd müte'aḳıbü'l-vürüd ve çehār-yār-ı güzīn (5) ve āl u aşḥāb-ı sa'adet-ḳārīn rızvānu'llāhi (6) te'ālā 'aleyhim ecma'īn ḥazerātınuḡ rūḥ-ı pür-i fütūḥlarına (7) aḥrādur ki her biri kelām-ı cevāhir nizām-ı aşḥābī (8) ke'n-nücûm bi-eyyihim iḳtedeytüm ihtedeytüm lami'asınca (9) sālīkân-ı tarīḳat 'aliyyeleri olan aḥyār (10) ümeme pīr ü pīş-ḳadem ve pīşrevkār bār-ı himem (11) olmuşlardur **ammā-ba'd** bu 'abd-ı āmīd seyyid meḥemmed (12) vaḥīd siḥām-ı eyyām-ı 'ömr-i serīü's-seyr endāḥte-i (13) şaḥrā-yı ārzü vü mültemes ü nāvek-i dil-düz-ı (14) iḳtidār-ı tīz-güzerī resīde-i münz aşḥāb hevā (15) vü heves édüb bir ḥālet-i ma'ḳüle ile evḳāt-güzār (16) ve bir ḥareket-i maḳbūleden behre-dār degil (17) teessüf-ḥürde ve nādim tehī-i keff ḳaldı dil ḥayrān

[2b]

(1) d̄er iken ber-rūz-ı firūz-ı behcet-i bürūzda s̄a'ik̄ (2) taḳd̄ir-i ser̄ir-i seyr faḳ̄iri p̄irāmen-i meydān-ı (3) t̄irendāzāna sevk̄ ü tesȳir ētmegile **kıṭ'a** (4) şayd-gāh-ı fezā-yı ḥ̄āhişde (5) o ḡazālum şikār olmaz mı (6) 'arzuḥāl eylesem maḥaliyile (7) 'acabā der-kenār olmaz mı (8) mü'eddāsınca vera-yı ḳāf-ı talebilden 'anḳā-yı (9) esrārı şayd içün kināne-i ictihādı miyān (10) bend-i himmet ve çend-i müddet ta'lim-i şan'at-ı remy (11) sihāmda şarf-ı naḳd̄ine-i ḳudret eyleyüb (12) ol ḥ̄inde ḥazret-i neş'eṭün **beyt** (13) menzil almaz zūr ile t̄ir-āhen̄in olsa kemān (14) himmet-i merdān ile per-tāb ēder ey pehlevān (15) nuṭḳları egerçi faḳ̄ir-i pür-taḳşire ḥasbiḥāl (16) oldu lākin t̄ire cess-bāndur ağız birliği ētmekde kemān (17) gibi efvāhdan istimā' olınan ba'zı kelimātun

[3a]

(1) nūket ü mezāyāsını bilmek ve uşul ü ıştılāḥlarını (2) taşḥiḥ eylemek dā'iyesiyle biraz müddet daḥı (3) rumāt-ı sa'ādet āyāt ile muvāneset ü keşmekeş (4) kal'a-yı muḥāvere ve muşāḥabet eyledigimde (5) ḳable'l-an bu fenn-i celīlü'l-şāndan burḳa'endāz (6) çehre-i taḥḳik̄ ve nūkte-perdāz ma'ni'̄-i tedḳik̄ olanların (7) āşār-ı bedāyi'ü'l-esrār kıl ictihādları pes-mānde-i şaḥāif-i (8) ferāmūşı vü nisyān ve'l-ḥāletü hazihi (9) meydānda bulınan resā'il ü t̄ümār-ı menāzil (10) t̄ir ü kemān daḥı aḥvāl-i 'āşık-zār gibi muḥtāc (11) şerḥ ü beyān olduğunu īḳān ve bu bābda bir eser-i (12) cedīd ve cemīl vaz' u ibdā' olunmak lāzım (13) geldigini izḥār u i'ḻān ētmekleriyle bu baḡiye'-i (14) ba'idü'l-remyye bāliḡ ü nā'il her ne ḳadar yed-i 'ācizāneme (15) nisbet eynü's-şüreyya-men yedü'l-mütenāvil ise de mürrü's-sa'y (16) aḥlā min 'aselü'l-kesel müştēhāsı p̄iṣ-nihād (17) ve n̄irū-yı bāzū-yı şevḳ ve isti'dād olmağıla

[3b]

(1) azmāyiş-i reftār-ı tîr-i dil-nāşāde i‘māl-i kemān (2) cehd-i firāvān ile küşād ya‘ni kuvvet-i ‘acizāne (3) ve kudret-i za‘îf-âne ihāta ettiği mertebe (4) tahrik-i tār-ı kemān ẖāhiş ile muţāla‘a-i kütüb (5) tefsîr ü hadîs ü fıkıh u siyer ü târihe alış (6) ve istiqla‘-ı hākāyık madde için âmed-şüd (7) mecālis-i erbāb-ı fazl u dāniş ederek ‘aqla (8) kaşırımca ser-menzil-i murāda cümleden akreb ve erbābına (9) elzem ü enseb birkaç varaka tahrîrini taşvîb (10) ü **minhâc-ı rumât** tesmiyesiyile yedi bāb üzere (11) tanzîm ü tertîb eyledüm me‘mûldür ki cümle-i ihvān (12) ve zümre-i tîrendāzānuñ lihaza-i ‘inayet ve küşe-i (13) çeşm-i iltifātları varakca-i bende-i kem-māye ve tûmār-ı (14) çaker-i ‘adîmü’l-istiṭa‘aya ser-levha-i zerrîn-i tîrāz (15) iftiḥār ve dibāce-i hoş-lehce-i ibtihāc (16) u iştiḥār ola **bāb-ı evvel** tîr ü kemānuñ bidāyet (17) zuhûrı beyânındadır **bāb-ı sāni** pîr-i rumât olan

[4a]

(1) sa‘d bin ebî vaḳḳāş ḥazretlerinüñ ḥāl ü şān (2) ü neseb-i zî-şānlarını müzekkirdür **bāb-ı sālis** (3) ğazā niyyetine ok atmanuñ sevābı ve ba‘dû’t-talîm-i remy (4) sihāmı terk eyleyenler hakkında der-kār olan ‘itābı (5) mutazammın şeref-şudur olan eḥādîs-i meşhûreyi (6) cāmi‘dür **bāb-ı rābi‘** ok yarışmanuñ uşûl (7) şer‘a muvāfaqatı şüretlerinde ba‘zı mesā‘ili (8) muḥtevidür **bāb-ı ḥāmis** ok meydânında mer‘î (9) olan āyîn ü âdāb-ı kemānkeşānı ḥavîdür **bāb-ı** (10) **sādis** ok atmanuñ ba‘zı kava‘idini müstemildür (11) **bāb-ı sābi‘** istanbul ok meydânında ḥālā (12) mevcûd olan menzillerüñ ahvālını ta‘rîfden (13) ‘ibāretdür **bāb-ı evvel der-beyân-ı sebeb zuhûr-ı** (14) **tîr ü kemān** maü’l-ḳavs ve’n-nüşşab ve’r-rimāye (15) ve men ramāhü evvele’l-bidāyeh (16) ve men ramāhü evvele’l-bidāyeh ve men ramā min ba‘dehu ‘ala’l-eşeri (17) ve men tevārese ramayhü ḥattā zuhrin

[4b]

(1) ebyātına cevāb olarak ercūze fi-‘ilmü’r-rumāt (2) nām-ı kitābda taṣrīḥ ü sā’ir cerāid-i āsār u aḥbārdan (3) istinbāt u taṣḥīḥ olındığı vech üzere ḥazret-i ādem (4) ṣalavātu’llah ‘alī nebiyyinā ve ‘aleyh ḥazretleri (5) rū-yı arza nüzül étdükleri ḥīnde zer‘ olınan (6) ḥububatı ekl éden ḳarḡaları men‘ ü def‘ içün (7) cebrā’il ‘aleyhi’s-selām ḳibel-bārīden bir ḳavs (8) ve bir vetr ve bir sehm getürüb ḳavse hazā ḳuvveti mazaallah

(9) ve vetre ya‘ni kirişe hazā ṣiddeti mina’llāh u sehme (10) hazā nikāyete mina’llāh ta‘bīr ile ḥazret-i ādeme ı‘tā (11) ve ṣan‘at-ı remyi ādeme ibtidā cibrīl ‘aleyhi’s-selām (12) ta‘līm ve imā étmış idi bir rivāyetde cibrīl ‘aleyh (13) hi’s-selām ḳavs ile berāber altı ok getürüb (14) okuḡ birisinüḡ üzerinde teḡri te‘ālānuḡ (15) ism-i ṣerīf ve mā‘adāsında ulü’l-‘azm peyḡamberān-ı (16) zī-ṣān ḥazerātınuḡ esma’-i ṣerīfesi yazılmış (17) idi ḥazret-i ādem ‘aleyhi’s-selām fermān-ı ḥudā ile

[5a]

(1) remy-i siḥām eyledükden ṣonra evlādları ḥābīl (2) ve ḳābile ta‘līm buyurub anlardan daḡı evlād (3) u aḥfād tevārūṣiyile tīr ü kemānuḡ a‘māl u isti‘mālī (4) ḥazret-i ismā’il ‘aleyhi’s-selāmuḡ zamān-ı (5) sa‘ādetlerine resīde oldığı ve ḥazret-i ibrahīm (6) ‘aleyhi’s-selāmuḡ bi’z-zāt yayı yabduḡları (7) ve bu aralıklarda nemrūd ‘aleyhi’l-la‘nenüḡ semāya (8) toḡrı ok atdığı hikāyeler ma‘lūm ve tafṣīl-i (9) ḥāl ü maḳālleri kütüb-i tevāriḡde muḡarrer ü mersūmdur (10) andan ṣonra mülūk-ı pīṣdādiyāndan ferīdūn (11) ṣāḡ ‘aśrında pehlevān cihān olan sāmuḡ (12) oḡlı kebek ve ṣonra keyāniyāndan keyḡüsrevüḡ (13) evāḡir-i müddetinde zabulistān ve sistān mutaṣarrıfı (14) olan rüstem ve ḡüṣṡasb ṣāhuḡ oḡlı (15) isfendiyār ṣāḡ ve anlardan ṣonra

eşkāniyāndan (16) melik şābūr ve ba‘dehu ṭabaḳa-i sāsāniyān (17) erdeşīr ve yezd-cürdün oğlu behrām-gūr atdı

[5b]

(1) **hikāye** eşkāniyānuñ evāḫir-i devletlerinde bir müddet (2) tīr ü kemān endāḫte-i vādi-i nisyān olmağıla (3) behrām-gūr oḳ yay şoḫbetlerini işidübde tedārik (4) ü taḫşīl edemedigi günlerde bir gün ḥavāş-ı (5) etbā‘yla berāber ḥükemadan bir ḥākimi alub şayd (6) içün şahrāda gezer iken güm-kerde-i zīr-i türāb (7) olmuş bir a‘lā köşk ḳapusı üstinde muşavver (8) bir fārisün elinde bir yay ve öñinde oḳıla cebhesinden (9) urılmış bir arslan taşvīri ve fāris-i muşavverün (10) daḫı yunanī olarak alnında yazılmış birkaç saṭr (11) yazu gördi ammā ḳıra‘at edemediginden ‘arabiyye (12) yā leyte şa‘rī men benā hezā el-ḳaşra fī hezihi’l-mekāni (13) ve mā hezihi eş-şūratı ve mā ellezī bi-yedihi ve mā ellezī (14) mektübun ‘alā ra’sihi ya‘ni ‘acabā şu ḳaşrı kim (15) yapmış ve bu taşavvīrler kimün şūreti ve fāris-i (16) muşavverün alnında ne yazılmış bilsem dēyü tefekkür eder (17) iken ḥakīm-i mezbūr gelüb manzūr u ma‘lūmı oldığı

[6a]

(1) dem cevāb etdi ki pādişāhım elli sene muḳaddem (2) kitāblarda gördigim maddeye şimdi zafer buldum (3) evlād-ı ādem gibi ṭabāyi’ erba‘adan mürekkeb ḳavs-ı (4) ‘arabī dēdükleri silāḫ-ı ‘acībün şan‘atını izḫār (5) etmişler bu fāris-i muşavver bu köşkün şāḫibi (6) isfendiyār şāhdur alnında yazar ki üç def’a (7) rü‘yamda bir şahs gelüb ḳavs-ı ‘arabīyle ḥuzūrumda (8) oḳ atdı ve baña ey melik babamuz ādem (9) ‘aleyhi’s-selām bu silāḫı isti‘māl edüb sonra (10) bir zāt-ı şerīf içün şaḳladı ki ism-i muḥammed (11) ibn ‘abdu’llahdur şallallahü te‘ālā ‘aleyhi vesellem (12) āḫir zamānda zuhūr edüb bu silāḫ ile cemī‘-i (13) ḫalk üzerlerine manşūr olur dēdi bu rü‘yamı (14) ḥükema- yı

devletüm ta‘bīr ü kav̄s-ı ‘arabī ne oldığını (15) derk ü takrīr edemeyüb mā raeynāhū ve lā semi‘nāhū (16) cevāblarıyla mütehayyir ve mebhūt olduklarına mebnī (17) ve tedārik ü tahşīline ta‘aşşuk u tahassür eyledigime

[6b]

(1) mübtenī-i silāh-ı mezkūrı bakırdan başka ve têmürden (2) başka ve gümüşden başka yapıdırub bir şey’e (3) benzemedigi ıztırābıyla evkāt-güzār iken bir gün (4) tağ başında bir vaḥşī hayvān katl edüb (5) li-eclü’t-tecrübe boynuzlarından yay ve derisinden (6) kiriş ve ‘aşabesinden yayı sinirleyüb gezsiz (7) sehm ile atmak murād etdüm ve atdum lākin sehm muḫtarib (8) olmağıla bıçak ile sehme gez açub ve bi’t-tecrübe têmürden (9) demren yapub sehm himmeti puta-i maḫşūda erişdürdüm (10) ve memāliküm halkı bu silāhı isti‘māl ve şāyi’ etmek (11) üzere emr ü fermān etdükdən sonra bu mekānda (12) şüretümi taşvīr ve pīş-gāhumda şu esedī (13) ve alnına şu okı ve vaz’ etdüm ki mevtümden (14) sonra görenler mişlini i‘māl edeler behrām-gür bu kažiyyeye (15) vākıf ve şüret-i ḥālī ‘arīf olıcaḫ **beyt** (16) şükr-i ḥodā ki herçi taleb kerdem ez-ḥodā (17) ber-müntehā-yı himmet ḥöd-kām-rān şodem

[7a]

(1) maẓmūnı lisānına cārī olub taḫdīm ve zāyıf (2) şükr-i bārī ederek farṭ-ı sürūr u behcet ile (3) serāyına ‘avdet edüb tertīb-i mezkūr üzere (4) emr eyledigi kav̄sler i‘māl ve zamānında idmān (5) u isti‘māl olındı behrām-gürdan sonra nūşirevānuḫ (6) ceddi firūz şāh sonra nūşirevān sonra (7) nūşirevān neslinden āḫir-i selāṭīn-i furs (8) olan yezd-cürd bin şehir-yār ve nūşirevān-zāde (9) hürmüz şāhuḫ ser-‘askeri olan behrām-çüpīn (10) sonra behrām şāh-ı bārūdī ve muḫammed (11) hemedāni ve ‘acīb şāh selmāsı ve kāmıyār (12) ısfahānī ve hıẓr u beyḫılānī ve sipendiyār fārisī (13) atub

zamānları aşhāb-ı kirāmdan hāzret-i sa‘da (14) muttaşıl ve hāzret-i sa‘ddan dahı (15)
rişte-i esrār yeden-be yed taraflarımıza vāşıl olmışdur (16) **li- müellifihi** hudā teksīr
ède a’vān-ı pīri (17) çoğalda dem-be-dem avāz tīri

[7b]

(1) olındukca her ān ok yaya rağbet (2) delinsün sīne-i a‘dā-yı devlet (3) gūzāt-ı dīn bu
sırta mahrem olsun (4) cihān avāze-i tīr ile tōlsun (5) kimün ki olur elinde ok yayı
‘adet (6) bulur dārında bī-şübhe sa‘adet (7) remy aşhābı ‘ayān-ı gūzātdur (8) sözümdür
dāne-i kavlı-i şikātdur (9) **fa’ide** fī-e’l-aşl meydān atıcıları arazī-i hicāzda (10) onar ok
ve kable’l- islām irān zemīnde (11) on ikişer ok atub on iki sehmün her birini (12)
felekden birer burca nisbet édüb meşelā sehm-i (13) evvele hāmel sāniye sevr sālise
cevwā dēyerek (14) ilā-āhīrihi tesmiye ederler idi zuhūr-ı kevkebe-yi (15)
muhammediyeden sonra mısır ve şām ahālisi kısmet-i (16) merātibde ‘aded-i şahīh
tecezzī etmemek ya’ni nişfi (17) ve sülüşi ve rub‘i ve hımsı ve sūdusi ve sübu‘i ve
sūmenī

[8a]

(1) ve tis‘i ve ‘ışri şahīh olmaz bir ‘aded aşamm olmak (2) sālīfū’z- zıkr-i hicāz ile fūrs
kā‘idesi (3) beyinde bulunmak üzere on bir ok atmağı ihtiyār (4) eyledükleri imām
tayboğa el-eşrefinün gūnyetü’l-merām (5) nām kitābında muşarraḥ olmağıla e’l-hāletü
hazihi (6) biñ yüzci pehlevānlar dahı on birer ok atması (7) egerçi zāhīren bu kā‘ideye
mebnī olub lākin (8) devlet-i ‘āliyede mu’ahḥaran şunūf-ı erba‘a (9) i‘tibār olınan
kemānkeşlerden be-her şınfuñ (10) atdığı oklar ‘adedi şinf-ı āhīrün remyi (11) ‘adedine
müsāvi olmaması ya’ni evvelā ihtiyārılar (12) beşer ok sāniyā tokuz yüzçiler yēdi
sālisen (13) biñçiler tokuzar rābi‘an biñ yüzçiler on bir ok (14) atmak üzere karar

vêrildiginün hikmeti zann-ı gâlib-i (15) fakîre göre şöyledür ki (16) hâzret-i ebu'l-beşer âdem 'aleyhi's-selâma cennetden vürüdü (17) bâlâda tafşîl ü beyân olınan okların

[8b]

(1) üstinde kalem-i kudret-i rabbânî ile ulü'l-'azm olan (2) peygamberân-i 'azâm hâzerâtının ism-i şerîfleri (3) yazılmış idi ki anlar nûh ve ibrahîm ve mûsâ (4) ve 'îsâ ve muhammed 'aleyhimü's-şalavatü ves's-selâmdur (5) binâen 'ala-zalik ihtiyârların atdığı beş ok (6) müşârün-ileyhüm hâzerâtını yâd u tezkârdan kinâyetdür (7) toköz yüzci kemânkeşler yedişer ok atduklarının (8) hikmeti kavsnâmeler müfâdınca sa'd bin ebî (9) vakkâş razıya'llâhü te'âlâ 'anh hâzretleri bir gün (10) meşķ-i tarîķiyile remy-i sihâm eder iken nûr-ı çeşm (11) aşfiyâ 'aleyhi efzâlü's-şalavât u ekmelü't-tehâya hâzretlerinin (12) manzûr-ı nazar-ı iltifât ve ma'mûr-ı na'mâ-yı nevâziş 'amîmü'l-berekâtları (13) olub bizüm içinde at deyü emr buyurduklarına mebnî sa'd hâzretleri (14) sultân-ı taht-ı levlâk 'aşķına deyü bir ok (15) ve ba'dehu çehâr-yâr-ı güzîn rızvanu'llahi te'âlâ 'aleyhim (16) ecma'in hâzerâtı şevķine deyerek birer ok (17) atmışidi ol hînde nezd-i sa'âdetde bulınan

[9a]

(1) cibrîl 'aleyhi's-selâm kendü için daķı (2) bir ok atılmaķ irâdesini irâd eyledüklerinde şeref-şudûr (3) olan emr-i hümayûn-ı hâzret-i risâlet-penâhı ile (4) sa'd hâzretleri bir ok daķı atduķdan sonra (5) cibrîl 'aleyhi's-selâm perr-cünbân-ı mu'âvedet (6) ve yine fi'l-hal-i meclis resûlullah mürâca'at (7) edüb yâ muhammed rabbün sağa salam edüb (8) sa'd benüm için daķı bir ok atsun buyurdu (9) dedüklerinde işâret-i bâhirü'l-beşâret (10) seyyidü'l kevineyn ile hâzret-i sa'd bir ok da rızâ-yı (11) bâri için atdı ki ol sehm-i zer-i peykân sa'âdet-i (12) maķbûl-i cenâb-ı rabb-i 'izzet oldıķını ve

āmāc-gāh-ı (13) maḳṣūda  r b cennet-i-a l da  aldı ını (14) teb  ir i  n tekr r cibr l-i em n gel b fahr-i   lem (15)  allallah  te      aleyhi vesellem   zretlerine tebli -i (16) salam u kel m  tmi idi y di o  atılması (17) bu u  le ri  yetd r bi ci kem nke ler t  uzar

[9b]

(1) o  atmalarının   ikmeti  n n ki        be-na  r k my -i konend (2) medl lune m       ve o  yay isti    line (3) seb  at sa yları mu       olan peyg mber n-ı (4) z      n   zret-i   dem ve ism  il ve ish     (5) aleyhim           ve   s-sell m ve im  m   san ve im  m (6)   sey n ra  ıya ll     te       nh  ma ve mez    ib-i erba  a (7)       leri ra  imehumullah           n   (8) erv   -ı           ne hed  ya olma  dan   b  ret  r bi y  zci (9) pehlev nlar atd     on birer o    on adedi (10) sa  d ra  ıya ll         n         n     r    -y  b     (11) i   n atd     marr   l-bey n bir o          ne (12)     r-ı em    l olarak m       n-ileyh     r   -ı         ne (13) ve bir        h  b       demden ber   gelmi   ge  mi   (14) rum     m  slim  n     erv   -ı t  yyibelerine dest-  viz (15)    hediyyed  r (16) b         n  der-bey n             n u neseb-i z      n-ı (17)     ret-i sa  d bin eb   va         ra  ıya ll         n

[10a]

(1)     -ı behr  m-c      zzet-i f     -i ir  n-ı zem  n (2) m   -ı enc  m-g   -ı       t s    n-ı       -ı ber  n (3) f        l-isl  m-ı k  nyet ya  ni ser-      -ı veg   (4)     ret-i ib  n eb   va       sa  d k  m-b  n (5) t  ldirur av     -i t  r-ı                (6) s  ylen  r arz u sem  da mid    t   her v   t u     n (7) h    -i meht  b   zih    r eyley  b mi    r siper (8) r     u      allah i   n atm     t  r-    n  n (9) remye yok      t fem-i       l-ı neblin a           t (10)       dan ditrer t  rur   put   -i a     -y  d    n (11) sehm-i zer-pey    n      -ı fey     menzil ald  r  b

(12) sâha'-i 'adne nişân-ı fevzî dikdürdi metîn (13) sehm-i ğayb-endâz olub yaşdı kemân-ı sebkatı (14) âferîn nîrû-yı şaşt-ı pîre bin kez âferîn (15) remy-i maşşûdun êder elbette işâl-i hedef (16) bend-i kullâb-ı muhabbet eyleyen merd-i rezîn (17) deste deste pîşrev-i rengîn selam olsun vahîd

[10b]

(1) haşre dek rûh-ı revân hâzrete vuşlat-karîn (2) cevhere-i fi'n-neseb ve târih-i 'âlî ve bunların (3) emşâli kütüb-i sâ'ire me'âlî üzere aşhâb-ı kirâmdan (4) ei'mme-i rumât olan zevât-ı kirâm hâzerâtının (5) re'îsi ve resûlullah şallallahü te'âlâ 'aleyhi vesellem (6) efendimüzün enîs ü celîsi ve ğazve-i uhûdda (7) merkez-i muhîr-i nübüvvet 'aleyhi't-teslîm ve't-tahiyyatü hâzretlerinin (8) havâlîsinde 'ağd-i da'ire-i cem'iyet ve pîş-ğâh (9) şahen-şeh-i güzinde îsâr-ı nağd-i hayât etmek (10) şartıla dest-i dâde'-i mübâya'at olan on (11) dört nefer aşhâb-ı 'âlî-cenâbuñ birisi ve 'aşere'-i mübeşşerenün (12) yedincisi sa'd bin ebî vaqqâş bin (13) mâlik bin vehb bin 'abd-i menâf bin zühre bin (14) kellâb rażıya'llahü 'anh hâzretleridür ki taraf-ı (15) silsile-i nesebi tâk-ı refî'ü'r-revâk nesl-i seyyidü'l-mürselîn (16) şallallahü te'âlâ 'aleyhi vesellem ile kellâb-ı (17) celîlü'l-cenâbda cem' olur künyeleri ebû işhâkdur

[11a]

(1) ve nesebde benî zühre kıreyşîdür ve vâlidesi (2) fahr-i 'âlemün vâlide-i muhteremeleri karındaşlarından (3) hammene bint sufyan bin ümeyye bin 'abdi şems (4) ibn 'abdi menâfdur meb'aş-ı resûlullah da (5) on yedi yaşında civân iken pertev-i hürşîd-i (6) imân-ı müy-ı sefid şiddik-ı ekbere nûr-ı bahş (7) übbehet ü iclâl oldığı anda hil'at-ı yekrenün (8) imân ile hırâmân-ı ravza'-i emân olanların (9) üçüncisi ve eşher-i rivâyet üzere ibtidâ-i ğazâda (10) fî-sebîlillah ok atan ve allahü te'âlâ yolına

evvel- (11) be-evvel kan döken hazret-i sa'd olmağıla hak-ı (12) sa'adetlerinde farisi'l-islam dahı denmişdür (13) her gazada resul-i ekrem sallallahü te'ala 'aleyhi vesellem (14) hazretleriyle beraber mevcud olub hususen (15) uhud savasında bulunub bir mertebede gayret (16) ve izhar-ı shemet ü secate etmişdür ki (17) ol gün küffara bin ok atmağıla sultan-ı taht

[11b]

(1) risalet kuse-i kemān-ı 'anber toz-ı ebrū ile kendüye (2) işaret buyurub yā sa'd irmi fedake ebī ve ümmī (3) hitabıyla kuse-i külāh rifatūn ser-sūde-i tak (4) sipihr buyurdılar bu lü'lü-i 'ālī-kıymet iltifat-ı (5) hazret-i sa'ddan gayrı aşhāb-ı kirāmdan (6) bir kimesnenün pīrāye-i binā-gūş menkabeti olmadığına (7) gavvāsan-ı lücce-i ehādīs-i müttehidlerdür kıssa (8) ümm-i eyman rażıya'llāhü 'anha miyān-ı ma'rekede teşnegān-ı (9) zaḥm dāšte-i aşhābı sīr-āb qarābe-i āb eder idi (10) rumāt-ı müşrikinden hiyān-ı hayye nijāduñ bir sehmi ile (11) galtān olub perde-i zeyli açıldukda hiyān-ı (12) bī-hayā ber-vech-i ifrāt-ı kahkaha-ı mağrūr-āne-i gülüşkāne (13) ile meydānı lebriz eyledi beyt (14) gerçi hoş-āyende ter ez- hande nīst (15) hande-i bī-vaḳt hoş-āyende nīst (16) bu mu'amele-i müstehzi-yāne-i sefāhat-nümün (17) mi'rāt-ı hātır-ı seyyid-i 'ālemiyāne vāsıta-i keder olmağın

[12a]

(1) dest-i kavī şaşt sa'da demrensiz bir ok (2) teslim ve cānib-i hiyāna remy için fermān buyurdılar (3) kuvvet-i mu'cize-i nebevī ile ol nīm-i sehmi-şikeste (4) sīne-i hiyāndan güzër edüb arkası hāk (5) ihlāka gelicek ol bed-nihāduñ dahı cāy-ı ma'hūdı (6) perde-i nāmūsı gibi münkeşif oldu (7) bu mu'amele-i kıssa-nümün müşāhedesi (8) seyyid-i 'ālemiy-āne māye-i neşāt u inbisāt olub (9) bir mertebede dehen-güşā-i

hoḳḳā-i tebessümi oldılar ki (10) le'āl-berīn dendān-ı pīşneleri leme'ān eylediği (11) maḥalde kezānibihā de'ā ecāballah da'veteke (12) ve seddede rameyteke ilbāsıyla ḳāmet (13) ḥāzret-i sa'dı tezyīn buyurdılar ol günden sonra (14) ḥāzret-i sa'duḡ siḥām-ı zāhīri ve bāṭınīsini (15) hedef-i işābetden 'adem-i teḥallüfi müttefīḳ 'aleyhdür (16) ve ḥāzret-i 'ömer raḏıya'llāhü 'anhuḡ zamān-ı ḥilāfetlerinde (17) ser-'asker olarak ekşer-i ḡazālara gönderilüb

[12b]

(1) 'ale'l- ḥuşuş 'acem velāyetlerinin fethine gidüb (2) manşūr u muḡaffer olduklarından mā'adā kūfe (3) şehrine bānī ve kūfe ve 'ırāḳa vāli olmuşlardır (4) ve resūlullah şallallahü te'ālā 'aleyhi vesellem efendimüzden (5) iki yüz yetmiş ḥadīs-i şerīf rivāyet eder (6) buḡārī ve müslīm on beşinde müttefīḳlerdür (7) ve yalnız beşinde buḡārī ve on sekizinde müslīm (8) münferīd olub mā-'adāsı kütüb-i sā'irede (9) meştürdur ruḡsāre-i tırāzān-ı muḡaddere-i taḥḳīḳ (10) ḳavli üzere müşārün-ileyh ḥāzretleri ḳarayāḡız (11) uzun boylu eş'ar-ı zāt-ı şerīf idi muḡammed (12) ve 'āmir ve mūsa ve ibrahīm ve 'ömer ve muş'ab (13) ve 'āişe nāmında yedi nefer evlādı ve 'āmir (14) ve 'umeyr ve 'utbe nām üç birāderī olub (15) 'utbe küfr ü zelāetle ḥālik ve 'umeyr bedr (16) ḡazāsında rütbe-i şehādete mālīk ve 'āmīr daḡı (17) müselmān-ı şalāḥ-ı sālīkdür 'ömr-i girān māyeleri

[13a]

(1) yetmiş toḳuza resīde olduğu hicretün elli (2) beşinci senesiḡe mücīb tāriḡinde da'vet (3) irci'ī'ye icābet ve medine'-i münevvereye on (4) mīl ḳarīb olan 'aḳīḳ nām maḥalde kendü (5) ḡānelerinde vefāt edüb vaşıyyetleri üzere (6) bedr ḡazāsında arkalarında bulınan şūf-ı (7) cübbeye tekfīn olınarak na's-ı rahmet naḡşları (8) envā'-i sūz u güdāz

ve hezār tevķir ü i‘zāz ile (9) el üstinde muşallāya revān ve ol hengāmede (10) medine vālisi bulunan mervān hükmi-i namāzın (11) kılub baķiun dedükleri mezāristāna defn (12) ile vāşıl-ı cinān olmışdur haķķ te‘ālā şefā‘atlerin (13) müyesser eyleye āmin **bāb-ı sālīs der-beyān-ı fezā’il-i (14) tīrendāzı ve tīr ü kemān** ok atmak ve öğrenmek (15) ok yarışmak allahü te‘ālā ve resül-i hażret-i muhammedü’l-muştafa (16) ‘aleyhi ve ‘alā ālihe efzālū’ş- şalavāt (17) ve ekmelü’t- teħāya ‘indinde a‘māl-i hasene ve ef‘āl-i

[13b]

(1) müstahseneden olduğına delālet eder (2) katı vāfir āşār u eħādīs ü güftār olub ancak (3) senedleri taşhīh ü taħķik ve işbu risālede (4) cem‘ ü tenmīķ olunan ħadīs-i şerīf-i erba‘in (5) ok yay isti‘mālünün dīn ü devlet-i muhammediyyeye (6) ħayr u menfa‘ati ve aşhāb-ı remye feyz ve bereketi (7) beyānında edille-i sā’ire ĩrādından muğni ve haķķ (8) subhāne ve te‘ālā hażretinün esteīzu billah ve e‘iddü lehüm mastetā‘tüm min kuvvet (9) ħiţāb-ı müstetābından (10) herkes kendüye lāyık silāh tedārikiyle muĥatab (11) olub meşelā mülūk u selāţin ‘azām hażerātınun (12) silāhları ‘asākir ü ālāt-i ħarb ve fuķarā (13) vü zua‘fānun silāhı da‘vāt-ı şāliħa vü aġniyānun (14) silāhı muvāsāt-ı fuķarā ve ei‘mme ve ‘ulemānun silāhı (15) şerāyi‘-i dīn mübini ifāde ve şübehi mütemerridini (16) redd ü izāle olmak ma‘naları der-kār ise de (17) müfessirīn-i kirām hażerātınun tefsīr ü taħrīrleri

[14a]

(1) üzere bu āyet-i kerīmede vāķi‘ olan kuvvetden (2) murād ok atmak olduğunu taķrīr ü beyān zımnında (3) resül-i ekrem şallallahü te‘ālā ‘aleyhi vesellem efendimüz (4) hażretleri minber-i şerīfe çıkub üç def‘a (5) **e’l-ħādīsü’l-evvel innā inne’l-kuvvete hiye’r-remye** buyurdıkları (6) naķl-i şāhīh ei‘ddu ħiţābı daķı emr-i şarīh olmaķıla (7)

bu āyet-i kerīme muḳtezāsınca ‘ulemā efendilerimüzün (8) ba‘zısı ok atmanuñ vüçübına zāhib ve ba‘zısı (9) sünnet-i mü’ekkede olarak isti‘māline rāğıb (10) olmışlardur **e’l-ḥādīsü’s-sānī** setufteḥu ‘aleyküm (11) erzüne ve-yekfīkumullahu felā-ya’cizu eḥādükum en (12) yelhüve bi-eshümihi fe-te‘allemū buyurdılar ma‘nā-yı şerīfi ümmet (13) ü aşḥābum şimden sonra size yerler feth (14) olsa gerekdür ve allahü te‘ālā sizlere kāfīdür (15) ğayrı birinüz okıla oynamakdan ‘āciz olmasun (16) ok atun demekdür ğazavāt-ı nübüvvetün birinde (17) leysü’l- muḥārib ‘ali bin ebī ṭālib kerremallahü vech

Der-kenār

-1-

(1) üç def’a tekrār (2) buyurmaları remyün (3) şānına i‘tinādur

-2-

(1) aḥrecehu müslim (2) raḥimallāhu

-3-

(1) ‘an ‘aḳabe bin ‘āmir rażiyallāhu (2) ‘anh aḥrecehu imām müslim raḥimehullāh

[14b]

(1) ḥāzretleri raḳabe-i şecā‘atlerine bir ḳavs-ı ‘arabī (2) āviḥte olarak ḥuzūr-ı sa‘ādete varduḳlarında (3) **e’l-ḥādīsü’s-sālīs** hekezā etānī cibrilü müteḳalliden bi-mislin (4) hezā el-ḳavse yevme’l-bedri ya’ni bedr ğazāsında (5) cibril ‘aleyhi’s-selam buña benzer bir yay ṭaḳınub (6) gelmişidi ba‘dehu allūhumme men istaṭa‘amke (7) bi-hezā el-ḳavsi fe’ṭamhü ve men istenşarake bihā fe’nşurhü (8) ve men isterzekake fe’rzukhü ya’ni

yā rabbi her kim (9) yay ile ok atub senden ta‘ām talep eder ise (10) it‘ām u nuşret recāsın eder ise manşūr (11) tām rızq ümmīdi eder ise şād-kām eyle (12) buyurdıkları ve ok yay ittiḥāzıyla ġazavātda (13) tīrendāzlık eden aşḥāb-ı havāş ve ‘ale’l- ḥuşuş (14) sa‘d bin ebī vaḳḳāş ḥāzerātı fevḳa’l-ġāye mültefet (15) ü mükerrerrem oldukları meşhūrdur ok atmanın (16) fezā’ilini beyān zımnında şeref-şudūr olan (17) eḥādīs-i şerīfeden e’l-ḥādīsü’r-rābi‘

Der-kenār

(1) ravāhu ‘abdullāh bin (2) ḥasan bin ‘ali raḏıyālluhu (3) ‘anh

[15a]

(1) innallāhe yūdḥilü bi’s-sehmi’l-vāḥidi selāsete neferin el-cennete sāni‘ahü (2) yaḥtesibü fī san‘atihi’l-ḥayra ve’r-rāmiye bihi ve münbilehü (3) ve’rmü ve’rkebü ve lākinne en termü eḥabbü ileyye min (4) en terkebü ve leyse’l-lehve illā fī selāsin te’dībü’r-ricli (5) ferasehü ve mülāibetühü ehlehü ve ramāhü bi-ḳavsihi (6) ve bi-nelhi ve men terake’r-remy ba‘demā ‘alimehü fe-hiye ni‘metün (7) terakehe ev-ḳāle keferahe ya‘ni ḥaḳḳ te‘ālā bir ok sebebiyle (8) üç kimesneyi cennete ḳor biri şevāb-ı cezīl (9) ve ecr-i celīl talep ederek ok işleyen ve biri (10) ok atan ve biri daḥı şatun alub fī-sebīlillah (11) ġāzilere vèrendür ok atun ve ata binün lākin ok (12) atmanız ata binmenüzden ziyāde baḡa sevgilüdür ve oyun (13) oynamāa cevāz yokdur ancak üç madde de (14) kişi atına ta‘līm ve ḥātunıyla mülā‘abe etmekde (15) ve yayla ok atmaḳda cevāz vardur ve şol (16) kimesne ki öğrendükden sonra ok atmağı terk (17) eyleye ok atmaḳ bir ni‘metdür ki anı terk etmiş

Der-kenār

(1) ‘an ‘aḳabe bin ‘āmir raḳıyāllahu (2) ‘anh ravāhu ebū dāvud (3) ve ğayrühü

[15b]

(1) yāhūd ol ni‘mete küfrān üzere olmuşdur (2) buyurdılar **e’l-ḥadīṣü’l-ḥāmis** küllü şey’in leyse min (3) zikri’llah (azza ve celle) fe hüve lehvün illā ’erbe’ahü ḥısālin (4) meşyü’r-racüli beyne’l-ğaraḳayni ve te’dībühü ferasehü (5) ve mülā‘abetühü ehlehü ve te‘allümü’s-sibāḫati ma‘nā-yı şerīfi (6) her nesne ki cenāb-ı ḫaḳḳı tezkīrden olmaya ol (7) nesne oyundur illā dört ḫaşlet degildür biri (8) iki nişān arasında yürimek ve biri daḫı (9) atına edeb öğretmek ve biri daḫı ḫātunıyla oynamak (10) ve biri daḫı şuda yüzmegi ta‘līm etmek (11) demekdür **e’l-ḥadīṣü’s-sādis** men meşe beyne’l- (12) ğaraḳayni kâne lehü bi’külli ḫuṭvetin ḫasetetün buyurılmış (13) ma‘nāsı şol kimesne ki iki nişān arasında (14) yūriye ya‘ni birinden birine oḳ ata ve oḳlarını (15) devşürmek içün varub gele her adım muḳābelesinde (16) aḳa bir şevāb ḫāşıl olur demekdür **e’l-ḥadīṣü’s-sabi‘** (17) illā innemā beyne’l-ğaraḳayni ravzatün min

Der-kenār

-1-

(1) ‘an ‘aṯā bin ebi rebāḫ (2) raḳıyāllahu ‘anh ravāhu (3) en-nesa’ī vel-beyḫāki (4) fī sünenḫā

-2-

(1) ‘an ebi ed-derdā’i raḳıyāllahu (2) ‘anh aḫrecheu eṯ-ṯeberāni (3) ve ğayrühü

[16a]

(1) riyāzü'l-cennet buyurmuşlardır ma'nā-yı şerīfi bilün (2) ve agāh olun iki nişān arasında cennet gül-zārlarından (3) bir gül-zār vardır demektür **e'l-ḥadīṣü's-sāmin** (4) aşḥāb-ı kirāmdan birkaç kimesne nişāna ok (5) atar iken içlerinden biri zan ile vallāh urdum (6) dēyü yanlış and etmegile kefāret lāzım gelür (7) borclu olduğ dēdiklerinde şāhib-i şerī'at (8) 'aleyhü't-teslīm ve't-taḥiyyat ḥazretleri illā inne'l-īmāne'r- (9) rumāti lağvün lā keffāratün fihā ve lā 'uḫūbetün buyurdılar (10) me'āl-i ma'nā-yı laṭīfi ok atılır iken olan and (11) lāğvdur keffāret ve 'uḫūbet lāzım gelmez demek (12) olur **e'l-ḥadīṣü't-tāsi'** 'aleyküm bi'r-remyi feinnehü (min) (13) ḥayri (lehvi) küm buyurulmuşdur ma'nā-yı münīfi ok atmağı (14) emr etmek ve ok atmak muḥārebe'-i a'dāda sizlere (15) ḥayırlu ve efzāldür demektür **e'l-ḥadīṣü'l-aşere** (16) men itteḥaze ḳavsen fī-beytihi nefā allahu 'anhü'l-faḳri ma'nā-yı şerīfi (17) bir kimesnenün menzilinde bir yayı olsa

Der-kenār

-1-

(1) 'an ibn-i 'ömer raḏıyāllahu 'anh

-2-

(1) aleyküm ḥiṭābı emirdür ve şārīf'den (2) bir emrün şudürü vücut-ı (3) iḳtiṣā etmekle remy-i siḥām (4) vācib olduğu bu ḥadīṣ-i şerīf (5) ile daḥı (6) müsebbetdür

-3-

(1) 'an sa'd bin ebi vaḳḳāş (2) raḏıyāllahu 'anh ravāh (3) eṭ-ṭeberānī ve ḡayrühü

-4-

(1) 'an enes raḏıyāllahu 'anh (2) zikr fī cāmi'uş-şaḡīr

[16b]

(1) haḳḳ te‘ālā ol kimesneden yoḥsullığı giderir (2) demekdür e’l-ḥadīsü’l-ḥādī ‘aşere men itteḥaze (3) ḳavsen ‘arabiyyeten ve cüfeyrahe ya’nī kinānetehü nefā allah (4) ‘anhü el-faḳru rab’ıyn seneten buyurmışlardur ma’nā-yı laṭīf (5) şol kimesne ki tirkeşile ma‘an bir ‘arabī (6) yay ala haḳḳ te‘ālā ol kişiden kırk yıl faḳırlığı (7) giderir demekdür sultān-ı nuşret-i dest-gāh ü (8) sipahsālār firişte-i sipāhuḡ eşaḡ-ı rivāyet (9) üzere ketüm ve revhā ve şafrā ve beyza ve zevrā (10) ismiyle mevsüm beş ‘aded yayları ve kāfur (11) nāmıyıla bir ‘aded tirkeşleri olduğu rüz (12) müşriksüz uḡudda ḥazret-i fahr-i ‘ālem şallallahü (13) te‘ālā ‘aleyhi vesellem bi’z-zāt kemān ḳavs nişānlarından (14) bī-şumār murḡ çopına küşād vèrüb kemān-ı (15) ‘anber tozları şikest olunca kadar nāvek-endāz (16) oldukları şifā’-i şerīf şerḫlerinde ve (17) ravzātü’l-aḥbāb gibi ba‘zı tevāriḡde nigāşte-i şaḡāif

Der-kenār

(1) ‘an enes bin mālīk (2) raḡıyāllahu ‘anh (3) ravāḡ eṭ-ṭeberānī

[17a]

(1) ü beyān ü şikest olan kemān ketüm-ı nām-ı ḳavs (2) olduğu bī-gümāndur şıḳāt-ı ruvātdan şā‘ir bāḳī (3) fezā’il-i cihād-ı nām kitābında bedāyi’-i esrār şāḡibinden (4) naḳl eylediği üzere ḳavs-ı ‘arabīnūḡ çok nev‘ī (5) olub kimi ḡicāzī ve kimi vasıṭıyye ve kimi ḡayrıdur (6) cümlesine ḳavs-ı ‘arabī dèrler zirā ok atmaḡda (7) ‘arab ṭā’ifesinūḡ aşlı ḥazret-i ismā’il (8) ‘aleyhi’s-selāmdur ve ḳavs-ı ḡicāzī daḡı iki (9) ḡısm olub bir ḡısmı yalnız bir ağac budaḡından (10) yonılıb kiriş ile atılır bir ḡısmı daḡı buḡa (11) beḡzer lākin arḡasını sinirleyüb içine keci (12) boynuzı yapışdırurlar ve vasıṭıyye ḡālā

müsta‘mil (13) olan şol kavse dërler ki ağacdan ve boynuz (14) ve siñirden ve tozdan terkîb olunmış ola ‘acem (15) yayı dağı bu eczâdan yapılır ammâ katı uzun (16) ve bol olmağıla ba‘zı rivāyetde isti‘mālî mekrūhdur (17) **e’l-ḥadisü’s-sāni ‘aşere** men ramā bi-sehmin fī

Der-kenār

(1) ‘an ‘amr u bin ‘utbe (2) rażıyāllahu ‘anh

[17b]

(1) -sebīlillāhī fe-lehü ‘adlū muḥarrarin ve men belāğa bi-sehmin (2) fī-sebīlillāhi fe-lehü deracetün fi’l-cenneti buyurdılar (3) ma’nā-yı laṭīfi allah içün bir ok atan kimesneye (4) bir esīr āzād étmiş kadar şevāb vèrilür ve allah (5) içün ok atub maḥaline işāl édenlere cennetde (6) bir derece iḥsān olınur demekdür fī-sebīlillah (7) bir ok atmak bir esīr āzād etmek kadar şevāblı (8) oldığını müş‘ir-i ‘ibārāt-ı muḥtelife şeref-şudür (9) olan eḥādīs-i kesīreden **e’l-ḥadisü’s-sālis ‘aşere** (10) men ramā bi-sehmin fī-sebīlillāhi fe-lehü şevābün ‘ıtkun raḳabetün (11) ve men e’teka raḳabeten fe-hiye fidāehü mine’n-nār ma’nā-yı münīfi (12) şol kimesne ki fī-sebīlillah bir ok ata (13) düşmene yetişe ve yetişmeye aña bir esīr āzād etmek (14) şevābı ḥāşıl olur ve bir kimesne ki bir mü’mīn (15) esīr āzād eyleye ol esīr aña cehennem ateşinden (16) fedā olur demekdür **e’l-ḥadisü’r-rābi’-‘aşere** te‘allemü (17) er-rimāyete ve’l-ḳur’āne ve ḫayrun sātū’l-mü’mīn ḫīne

Der-kenār

-1-

(1) ‘an enes rażıyāllahu (2) ‘anh ravāh eṭ-ṭeberānī

-2-

(1) ‘an ebi sa‘id el- ħudri (2) rażıyāllahu ‘anh aħrechu (3) el-deylemī fī müsnedihi

[18a]

(1) yezkuru’llāhe dēyü buyurmuşlardır ma‘nā-yı laṭīfī (2) ok atmağı öğrenün daħı
kur‘ānı öğrenün mü‘minün (3) sā‘ātlerinün yegregi allahü te‘ālā ħazretini zıkr etdiğı (4)
zamāndur demekdür **e’l-ħadīşü’l-ħāmīs-‘aşere** (5) lā-taħzaru el-melāiketü min lehviküm
illā er-remy (6) ve’r-rihān buyurulmuş ma‘nā-yı şerīfī ferīştahlar (7) sizün oyununuzdan
birine ħāzır olmazlar illā ok (8) atmağıla at segirtmege ħāzır olurlar demekdür (9) **e’l-
ħadīşü’s-sādīs-‘aşere** ‘ani’l-mü’mīn ‘inde’l-ķitāli (10) er-remy ma‘nā-yı münīfī ğuzāt-ı
muvaħħidinün ‘izzet-i (11) esnā-yı ħarb u ķitālde ok atmağdur demek (12) olur **e’l-
ħadīşü’s-sābī’-‘aşere** ya sa’d irmi (13) fedāke ebī ve ümmī ħadīs-i şerīfī daħı uħūd (14)
ġazāsında ħazret-i sa’d bin ebī vaķķāş ħaķķında (15) şeref-şudūr oldığı bālāda tafşīl ü
beyān (16) olınmışdur ma‘nā-yı laṭīfī yā sa’d at anam ve babam (17) saña fedā olsun
demekdür **e’l- ħadīşü’s-şāmin-‘aşere**

Der-kenār

-1-

(1) ‘an ebi eyüb el-enşārī (2) rażıyāllahu ‘anh

-2-

(1) ‘an ebi ‘ubeyde rażıyāllahu (2) ‘anh

-3-

(1) aħrechu el- buħārī (2) ve ğayrühü

[18b]

(1) men te'alleme'r-ramye sümme terakehü fekad 'aşānī (2) buyurulmuşdur bir kimesne ok atmağı öğrenüb (3) sonra terk etse resūlullah şallallahü te'ālā (4) 'aleyhi vesellem hazretlerine 'işyān etmiş (5) olduğına bu hadīs şahīḥ delālet eder imām-ı müslīm (6) rahmetu'llāhu 'aleyh rivāyeti üzere bir gün (7) aşḥābdan ba'zıları ukbe bin 'āmir rażıya'llāhü (8) 'anh hazretlerine yā ukbe sen pīr ü ihtiyār (9) olduḡ şimdengêrū ok meydānında nişānlar (10) arasında ne gezüb segirdürsin dēyü su'al (11) etdiklerinde cevābında e'l- **hadīsü't- tāsī'**-**aşere** (12) men 'alleme'r-ramye sümme terakehü fe-leyse minne ev-ḳad 'ışā (13) hadīs-i şerīfini istimā' etmiş olmasam bu zaḥmeti çekmezdüm (14) buyurmuşlar **tenbīḥ** 'ulemādan bir cemā'at ḳavlince (15) resūl-i ekrem şallallahü te'ālā 'aleyhi vesellem bir şey'ünḡ (16) ḥaḳḳında anı eṣeleyen ve eyleyen bizden degildür yāḥūd (17) taḥḳīḳ-i 'āşīdūr veyāḥūd baḡa 'işyān etmişdür

Der-kenār

-1-

(1) 'an 'aḳabe bin 'āmir (2) rażıyāllahu 'anh (3) zıkr fī cāmi'uş- (4) şāḡīr

-2-

(1) aḥreḳehu müslim (2) fī şahīḥahü

[19a]

(1) dēyü buyurmuş olsa ol iş günāh-ı kebā'irden (2) olur imām nevevī rahmetu'llāhu 'aleyh okı (3) öğrenüb ba'dehu terk etmek kerāhet-i şedīde (4) ile mekrūhdur dēmiş beher dü taḳdīr ok (5) atanlar külliye terk etmeyüb aralık aralık ta'lim (6) etmek

lâzımdur **e'l-ḥadīṣü'l-ʿiṣrun** men (7) te'alleme'r-ramye sümme nesihü fe-hiye ni'metün ceḥdühe buyurulmuşdur (8) ma'nā-yı münīfi bir kimesne ok atmağı öğrenüb (9) sonra unutsa ol kimesne bir ulu ni'meti (10) inkār etmiş olur demekdür **e'l-ḥadīṣü'l-ḥādī ve'l-ʿiṣrun** (11) te'Allemü er-ramye ve lā terḡabū 'anhü (12) fe-inne beyne'l-hedefeyni mine'l-mesāfeti ravzatün (13) 'azīmetün min riyāzı'l-cenneti ma'nā-yı şerīfi (14) ok atmağı öğrenen ve terk etmeyen zirā iki (15) nişān arasında olan maḥal cennet bağçelerinden (16) bir bağçe-i 'azīme ya'ni envā'-i ḥasenāt u müberrāt (17) ile memlū buḳ'a-i mübārekedür demek olur

Der-kenār

-1-

(1) 'an ebī hureyre raḡıyāllahu (2) 'anh

-2-

(1) 'an ebī hureyre raḡıyāllahu (2) 'anh ebī ravāh ebu'ş-şeyḥ (3) ve ḡayrühü

[19b]

(1) **e'l-ḥadīṣü's-sāni ve'l-ʿiṣrun** te'Allemü er-ramye ve'l-ḡur'āne (2) ma'nā-yı laṭīfi ok atmağı ve ḡur'ān-ı kerīm okumağı (3) öğrenün demekdür **tenbīh** nūr-ı çeşm-i aşfiyā 'aleyh (4) ve 'alā ālihi't-taḥāya ḥazretleri ḡazavātda ok (5) atdukları ve ok yay ittihāz ile 'ilm-i remyün ta'allümine (6) emr buyurdukları ecilden vemā atākümü'r-resülü feḥuzühü vemā nehāküm 'anhü fāntehü (7) āyet-i celīlesine (8) ehl-i şer'aḡ sermekeş-i dīde'-i ma'nā oldukları (9) üzere aḡa ittibā' etmek ferā'iz -i 'ayniyyede farz (10) ve ferā'iz-i kifāyede farz-ı kifāye ve vācibātda (11) vācib ve sünen-i şerīfede sünnetdür zāḥīren ve bāṭinen (12) ve seferen ve ḥazeren ve ḡavfen ve emnen ve şıḥḥaten ve

marāzen (13) ve muḥalefete mesāğ yok emrinün ḥilāfı hareket (14) édenler ni‘met-i islāma ta‘arruż étmiş olurlar (15) **e’l-ḥadīṣü’s-sāliṣ ve’l-iṣrun** ḥaḳḳu’l-veledi ‘ale’l (16) vālidāni yu‘allimuhü’l-kitābete ve’s-sibāḥate ve’r-ramye (17) ve en yüverrise tayyiben ma‘nā-yı münīfi babası üzerinde

Der-kenār

-1-

(1) ‘an ebī sa‘id el- ḥudri (2) rażıyāllahu ‘anh ahrecheu (3) el-deylemī fī müsnedihi

-2-

(1) ‘an ebī rāfi‘ rażıyāllahu (2) ‘anh ravāh el-beyhakī

[20a]

(1) evlāduñ dört ḥaḳḳı vardır birisi müsta‘idd (2) oldığı ḥinde ta‘līm-i kitābet etmek ikinci (3) sebāḥat ki yüzgeçlik öğretmek üçüncü (4) oḳ atdurmak dördüncü ḥelāl mal mīrās (5) bırakmak demek olur **e’l-ḥadīṣü’r-rabi‘ ve’l-iṣrun** (6) ‘allemū ibnīküm er-ramye bi’s-sihem fe innehü nikāyetü-l ‘adüvvi (7) ma‘nā-yı şerīfi evlādıñuza remy-i fennī öğrediñüz (8) zirā oḳ atmak a‘dā-yı dīni cerḥ ü ihlāka sebeb-i (9) ḳavī olur demekdür **e’l-ḥadīṣü’l-ḥamīs ve’l-iṣrun** (10) ‘allemū ḡilmānekumu’r-rimāyete ve’l-‘avme ma‘nā-yı laṭīfi (11) evlād ve ḥuddāmıñuza oḳ atmağı ve şuda yüzmegi (12) ta‘līm édiñüz demekdür **tenbīh** ‘ilm-i remyün ta‘allümi (13) sünnet oldığı mişillü erbāb istiḥḳāḳa ta‘līmi (14) daḥı sünnet-i seniyye olmaḳdan nāşī ṭālib-i (15) remy siḥām olanlaruñ pāk abdest ile kemānı (16) destine i‘ṭā ve mu‘allim üstādından gördüğü (17) gibi atub tutmağı ta‘līm ve imā édüb bir ḳā‘ide

Der-kenār

-1-

(1) ‘an cābir rażıyāllahu (2) ‘anh aḥrecehu el-deylemī

-2-

(1) ‘an ebi ḳulābe rażıyāllahu (2) ‘anh aḥrecehu ebu’ş-şeyḥ

[20b]

(1) toḳuz yüz keze ḳarīb-i mesāfe ḳaṭ‘ eyler olduḳda (2) miyān-ı kemānkeşānda icrā-yı rūsūm ma‘lūme (3) étdirdükdēn sonra vedī‘a-i ḥazret-i pīr olan (4) esrāra maḥrem ve ānīde kendi gibi bir mu‘allim-i muḥterem (5) eyler lākin fūrū-māye ve mechülü’l-aḥvāl olan (6) eşḥāşa ve vālidenüñ izn ve rızası munẓam (7) olmayan şıbyāna ve ṭab‘ında televvün imtinā‘ ve ḳabul (8) ve zātında ebleh ve bī-‘uḳūl olan insana oḳ (9) atmağı ta‘līm ve mezāyā ve ḥafāyāsını ifāde ve tefhīm (10) eylemek cā’iz olmamağıla ‘ulemā-yı fenn ve būlağa-yı şāḥib (11) zehenüñ bu bābda şart ve ihtiyātlarını ğunyetü’l- (12) merām-ı nām-ı kitāb şāḥibi naḳl ü beyān eylediği vech (13) üzere ḳabẓa ṭālibi olan ādemlerüñ evvel (14) be-evvel aḥvāl ü ef‘āl ü şıdk u kizb maḳāllerine (15) diḳḳat ü vüs‘ ü ḳudret ü iz‘ān u ferāset (16) ve islām u diyānetine gereği gibi kesb-i ittılā‘ (17) ve ma‘rifet édüb ol ṭālibüñ islāmına

[21a]

(1) ve kelāmına vüçūhıla i‘timād olunur ise (2) ve ba‘zı a‘zāsınüñ ba‘zı üzerine ziyāde (3) ve nokşānlığı yogısa ḥayātda olduḳca (4) ve imkānını bulduḳca oḳ atmağı terk étmemek (5) ve her ṭālib-i müstahikḳa ta‘līm-i remyde baḥl (6) eylememek ve

vācibü'l- katl olan mūzīyāt (7) ve şayd u şikār maḳūlesinden mā-‘adā eti yenmez (8) ḥayvānāta ve müselmān ve mu‘āhede ve aḥvālī (9) kendünün manzūr ve ma‘lūmı olmayan maḥallere (10) oḳ atmamak ve abdestsiz eline tīr ü kemān (11) almamak şartları yegān yegān arz u teklīf (12) ve şūrūt-ı mezkūreye ri‘āyet etmek üzere (13) kabul eyler ise ba‘dehu ta‘līm ü ta‘rīf olunmak (14) vācibdür **e’l-ḥadīşü’s-sādis ve’l-‘iṣrun** (15) leyse’r-ramyü bi’s-sehmi mine’l-la‘bi’l-ḥarām bel er-ramyü (16) ḥayrun mā lehvün temme bihi ma‘nā-yı münīfi oḳ atmak ḥarām (17) olan lu‘bdan degildür belki oynadığınızuz

Der-kenār

(1) ‘an ibn-i ‘umrān (2) raḏıyāllahu ‘anh (3) ravāh ebu’s-şeyḥ (4) ve ḡayrühü

[21b]

(1) şeylerün ḥayr u efzālīdür demek olur (2) **e’l-ḥadīşü’s-sābi‘ ve’l-‘iṣrun** er-ramyü bi’s-sihemi sehmün (3) veṣīmetün min sihemi’l-islāmi ma‘nā-yı şerīfi (4) oḳ atmak sihām-ı islāmdan bir naşīb (5) ve bir ‘ādetdür demek olur ki bunda senā’-yı cezīl (6) ve medḥ-i celīl vardır **e’l-ḥadīşü’s-sāmin ve’l-‘iṣrun** (7) mā medde’n-nāsi eydīhim ile şeyin mine’s-silāḥı (8) illā enne’l-ḳavse ‘aleyhi fażlun ve ziyādetün me‘al-i ma‘nā-yı laṭīfi (9) cemī‘ esliḥa üzerine ḳavsuḡ fażileti (10) ve ziyādesi vardır demek olur **e’l-ḥadīşü’t-tās‘ ve’l-‘iṣrun** (11) ‘aleyküm bi-hāzihi’l-ḳavsi’l- (12) ‘arabıyyeti ve rimāḥi’l-ḳınā yüeyyidu’llāhu ‘azze (13) ve celle leküm ed-dīnū yümkinü leküm fi’l-bilādi ma‘nā-yı münīfi (14) ḳavs-ı ‘arabī ve mızrāk isti‘māl etmekden (15) ḥālī olmayan ḥaḳḳ te‘ālā ḥazreti bunlar sebebi (16) ile te’yīd-i dīn-i mübīn ve sizi memālikde temkīn eder (17) demekdür **e’l-ḥadīşü’s-sülūsün** veccebet

Der-kenār

-1-

(1) ‘an ebī hureyre rażıyāllahu (2) ‘anh aḥrecehu ebu’ş-şeyḥ (3) ve ğayrühü

-2-

(1) ‘an ebī imāme rażıyāllahu (2) ‘anh ravāh ebu’ş-şeyḥ (3) raḥimehullāh

-3-

(1) ‘an ‘abdullah bin (2) beşīr rażıyāllahu (3) ‘anh aḥrecehu eṭ-ṭeberānī

-4-

(1) ‘an cābir bin ‘abdullah (2) rażıyāllahu ‘anh ravāh (3) el-beyhakī

[22a]

(1) muḥabbetī ‘alā men se‘ā beyne’l-ğarażayni mültebisen (2) bi-ḳavsin ārabıyyetin ma‘nā-yı şerīfı ḳavs-ı ‘arabiyye (3) iltibās ile iki nişān arasında gezen (4) ādeme ḥaḳıḳaten muḥabbetüm var demekdür **e’l-ḥadīşü’l-ḥādi ve’ş-şülüşün** (5) men vaża’a ridāehü ‘an (6) menkibīhi ve meşe beyne’l-hedefeyni kāne lehü ‘ındallāhi (7) bi-küllin ḥuṭvatin şevābün ‘atḳun raḳabetün mü’minetün ma‘nā-yı laṭīfı (8) bir kimesne omuzından şalını çıkarub (9) iki nişān arasında yürise ol kimesne (10) içün her adımında ‘ındallāh bir mü’mın esīr (11) āzād etmek şevābı ḥāşıl olur demekdür (12) **e’l-ḥadīşü’ş-şāni ve’ş-şülüşün** ermü men belāğa’l- (13) -‘adüvve bi’sehmin fī-sebīlillāhi rafa‘ahü Allahü deracete (14) fī’l-cenneti

ma'nā-yı münîfî ḥaḥḥ celle ve 'alā ḥazretinüñ (15) rızā-yı şerîfiçün ok atañ eger bir kimesne (16) a'dū-yı dīne bir ok işābet êtdirür ise (17) cennetü'l-a'lāda kendüye derece-i 'aliyye vèrilür

Der-kenār

-1-

(1) 'an ebî el-derdā'i (2) rażıyāllahu 'anh (3) ravāh ebu's-şeyḥ (4) ve'd-deylemî

-2-

(1) 'an ḡab bin mürre rażıyāllahu (2) 'anh aḥrecheu en-nesā'î (3) fî sünenha

[22b]

(1) demekdür **e'l-ḥadîşü's-sālîş ve's-sülüşün** men ramā (2) bi'sehmin fî-sebîlillāhi kâne lehü şevābün zālike's-sehmi (3) min mişle ecrun 'atḡun erbe'atün nāsün min benî-ismāîl (4) ma'nā-yı şerîfî rızā-yı bārî için bir ok (5) atana ismā'il benî 'aleyhi's-selām evlādından (6) dört esîr kimesne āzād êtmiş mişillü şevāb (7) vèrilür demekdür **e'l-ḥadîşü'r-rabî ve's-sülüşün** (8) men ramā bi'sehmin fî-sebîlillāhi ve-rızāühü fe-beleḡa (9) el-'adüvve ev ḡaşşara 'anhü kâne zālike'r-ramyü nūran (10) lehü yes'ā beyne yedayhi yevmü'l-ḡıyāmeti ma'nā-yı laṡîfî (11) bir kimesne ḥaḥḥ te'ālānuñ rızā-yı şerîfiçün (12) bir ok atsa a'dā-yı dīne vāşıl olsun (13) olmasun ol ok atmak ḡıyāmet günü nūr (14) olub ol kimesnenün öñinde ḡoşar (15) **e'l-ḥadîşü'l-ḡāmîs ve's-sülüşün** şaffefenā li-ḡureyšın (16) ve şaffü lenā izā üktübüküm fe-'aleyküm bi'n-nebeli (17) ma'nā-yı münîfî ḡureyš ile muḡātele için şafflar dizildi

Der-kenār

-1-

(1) ‘an enes rażıyāllahu (2) ‘anh ravāh eṭ-ṭeberānī (3) fī el-evsaṭ

-2-

(1) ‘an muḥammed bin el-ḥanefıyye (2) rażıyāllahu ‘anh aḥrecheu (3) eṭ-ṭeberānī fī’l-
kebīr

-3-

(1) ‘an ebī useydi’s-sā‘idī (2) rażıyāllahu ‘anh aḥrecheu (3) el-buḥarī

[23a]

(1) eger kefere-i kureyş çoğalır ise hemān ok (2) atur demekdür **e’l-ḥadīşü’s-sādis ve’s-sülüşun** (3) faḥr-i ‘ālem şallallahü te‘ālā ‘aleyhi vesellem efendımız (4) bir gün sa‘adet ile giderler iken aşḥāb-ı kirāmdan (5) bir cemā‘ate teşādūf étdiler ki ok (6) atarlar idi bunları terğīb ü tahriş için (7) yā benī ismā‘il sizün babañuz da atıcı idi atur (8) bende falan taraftanum dëyü iki firkanur birine (9) işāret buyurdıklarında ol bir firka amān (10) yā resūlullah cenāb-ı risālet-me’abıñuz aḥad (11) firkatine şāḥib oldığı şūretde naşıl (12) ok ataruz anlar ile muḳāvemet éderüz cevābıla (13) terk-i remy étdüklerinde cümlesinün ḥātırlarını (14) tatyīb için irmü ve ene me‘akum külliküm buyurmuşlardur (15) **e’l-ḥadīşü’s-sabı‘ ve’s-sülüşun** mā ‘aleyye eḥadüküm (16) izā lecce bihi himmetün ve ğummetün enne yetekallede ḳavsehü yenfi (17) bihā himmihi me’āl ma’nā-yı laṭīfı bir ādeme hemm ve ğam

Der-kenār

-1-

(1) ‘an selemeti’bni’l-ekvā (2) raḏıyāllahu ‘anh (3) aḥrecehu el-buḥarī

-2-

(1) ‘an ‘āiṣe raḏıyāllahu (2) ‘anhā aḥrecehu eṭ-ṭeberānī (3) fi’l-ṣaḡīr

[23b]

(1) ‘arız olduğda boğazına yay taksa (2) ol ğam ve kaṣāveti giderür demekdür **e’l-ḥadīṣü’s-sāmin ve’s-sülūṣun** (3) el-melāiketü teşhedü sülūṣen (4) mine’l-ḥıṣālī’r-rihānī ve’l-müsābekati ve’r-remyi bi’l-kavsi (5) ve mülā‘abeti’r-racūli ehlihi ma‘nā-yı münīfī melāike-i kirām (6) üç şey’e ḥāzır olurlar birisi ok (7) ve at yarışdurmak için öndül komaḵ (8) ve birisi ok atmaḵ ve birisi daḡı ḥelālıla (9) mülā‘abe etmek de ḥāzır olurlar demekdür (10) **e’l-ḥadīṣü’t-tāsi’ ve’s-sülūṣun** er-rumātü fi’s-ṣalāti (11) ve sevābihā mā lem yeftehime el-vakte ma‘nā-yı şerīfī ok (12) atanlar namāzdadur ya‘ni mādāmki namāz vakti (13) geçüb fevt olmaḵ lāzım gelmeye ok atanlara namāz (14) sevābı ḥāşıldur demek olur **e’l-ḥadīṣü’l-erba‘un** (15) lā sebeḡa illā fī ḡuffin ve ḡāfirin ev naşlin (16) ma‘nā-yı laṭīfī bir şey’ için öndül koyub yarışmaḵ (17) cā‘iz degil ancak deve ve fil mişillü kendüden

Der-kenār

-1-

(1) ‘an ibn-i ‘ömer raḏıyāllahu (2) ‘anhümā aḥrecehu ebu’s-şeyḡ

-2-

(1) ‘an ebī ḡırāş raḏıyāllahu (2) ‘anh aḥrecehu ebu’s-şeyḡ

-3-

(1) ‘an ebī hureyre rażıyāllahu (2) ‘anh ravāh el-tırmizī

[24a]

(1) na‘llu ḥayvānāt u ester ü at ve sehm ü seyf (2) mişillü ālātda cā’iz olur demekdür **bāb-ı rābi‘** (3) **der-beyān-ı mesā’il-i münāzele** lisān-ı ‘arabda ok (4) yarışmasına müsābaka ve münāzele dērler (5) sünnet-i seniyyedür ğazāda lüzumını kaşd ederler (6) ise şevāb ḥāşıl olur lākin bēş (7) şartı vardır birisi budur ki ok yarışanlar (8) iki cānibden öñdül kıoyşalar bu iki (9) kişinüñ arasına bir muḥallil girmek lāzımdur (10) muḥallil oldur ki ğayrıları ğeçdigi zamānda (11) anlardan öñdül alub kendi ğeçildiği vakt (12) öñdül vèrmeye meşelā zeyd ‘amra eger ğeçersen (13) ben saña on altun vèreyim dèse ‘amr ve (14) daḥı zeyde sen ğeçersen bende on altun (15) vèreyim dèse bu kumār olur ḥarāmdur ammā (16) aralarına bir kişi daḥı şokub eger sen bizi (17) ğeçersen altunlarımızı al bizler seni ğeçersek

[24b]

(1) bir nesne istemeyüz dèyü bu şart üzere atışub (2) arada olan muḥallil bunları ğeçmiş olsa (3) ikisinden daḥı şart ètdükleri onar (4) altunı alır ve eger altun çıkararlardan birisi (5) ğeçer ise kendü vèreceği altunı vèrmeyüb (6) yalnız yoldaşınun vèreceği altunı alır (7) ve muḥallil cümleyi ğeçdigi zamānda altun çıkararlardan (8) biri diğeri ğeçmiş olsa yine birbirinden (9) altun almak cā’iz degildür birkaç kimesnelerin (10) her biri meşelā birer altun çıkarub her kim (11) ğeçer ise altunlar anun olmasını şart ètseler (12) bu şüretde daḥı şer‘ī olmağıla muḥallil ğerekdür (13) ammā öñdül bir cānibden kıonsa yāḥūd ok (14) atmayan bir ādemün olsa muḥallil lāzım degildür ve ok (15) yarışmak iki kimesne miyānında cā’iz oldığı (16)

gibi iki bölük âdem ortasında dağı cā'izdür (17) bunda dağı öñdülü bir bölük çıkarsa bir bölük

[25a]

(1) çıkarmasa yāhūd öñdül ikisinden (2) hāric bir kimesnenün olsa cā'izdür **ikinci** (3) şart atdukları ok nişāna urmak mümkün ve muhtemel olmağdur (4) eger nişānları bu'd-i mesāfede bulunub (5) urmak maḥal yāhūd katı yakın olub urılmağ (6) muḳarrer olur ise veyāhūd 'ādete muğāyir (7) meşelā biri biri ardınca nişānı yüz kerre urmağı (8) şart olunur ise ètdükleri 'ağd- i bāṭıl (9) olur ammā ḳābil olur muḥalden pehlevān atıcılar (10) on kerre biri biri ardınca şart ètseler (11) cā'izdür e'l-hāşıl bu ḥuşuşda atıcılara (12) ve atmağda ve urmağda ètdükleri ḳavle nazar (13) olunur mümküni farz èderler ise cā'iz (14) ve muḥali şart èderler ise bāṭıl olur (15) demişler lāyıkı oldur ki yarışanların (16) bu şan'atda mahāretleri ve birbirleriyle muvāzenetleri (17) olub biri üstād ve diğeri ṭālib

[25b]

(1) olmamağ gereğdür **üçüncü şart** ortaya ḳonılan (2) öñdül ve meydān ve nişān bellü ve kaç ok (3) atılacağı ve ibtidā kim atacağı ve nişāna kaç kerre (4) uran geçmiş olacağı ma'lūm olmağ gereğdür (5) **mes'ele** nişān urmalığıñ birkaç sınıfı olub (6) birine ṭarīḳ ile olur ise olsun hemān (7) nişānı urur ise bu aşl urışa fer^c dërler (8) biri dağı ok nişānı delüb düşe bu tarzına (9) şararık dërler biri dağı nişānı delüb (10) üstinde ṭura bu şekline ḥavāsık dërler (11) biri dağı nişānıñ bir cānibine düşüb nişāna (12) ṭoḳınmaya bu maḳūleye ḥavāşır dërler biri dağı (13) nişānı delüb olbir yanından çıkub gide (14) bu nev'e ḥavārim dërler biri dağı nişānıñ (15) öninde yere ṭoḳınarak

şıçrayub nişānı (16) ura bu kısma ḥarābī dērler ok atmak kavlı (17) olındığı zamānda aksām-ı mezḳūresi

[26a]

(1) tafṣīl olunmayub her kim bēş kerre nişānı urur ise (2) ol geçmiş olsun dēseler ibtidā zıkr olınan (3) fer^c şūreti i‘tibār olunur lākin imām aḥmed (4) ibn ḥanbel raḥmetu’llāhu mezhebinde ‘aḳd-ı müsābaḳa (5) olındığı zamānda ya‘ni yarış kavlı étdükleri (6) vaktde aksām-ı mezḳūreden ḳanḡı kısım üzere (7) atılacağı beyān olunmak lāzımdır **mes’ele** ‘aḳd-i müsābaḳa (8) nişān urmaḡa olmayub uzak (9) atmaḡa olsa ḡazālarda ḳal‘a meters içlerine (10) atmak için mezāhib-i selāsede cā‘iz olub (11) imām aḥmed bin ḥanbel ok atmakdan maḳşūd (12) nişān urmaḡdur cevābıla tecvīz étmemişdür (13) ḥülāṣa-i kelām imām aḥmedden ḡayrı ei‘mmenün (14) ḥilāfı menḳūl olmayub faḳat imām-ı şāfi‘ī (15) raḥmetu’llāhu ok uzaḡa atıldığı taḳdīrce (16) ikisinün yayları peklikde ve yumuşaklıkda (17) ve okları yeyni ve aḡırlıkda berāber olmak gerekdür

[26b]

(1) zirā bunların çok te’sīri vardur buyurmuşlar (2) **dördünci şart** ok atacak kimesneler ma‘lūm (3) olmak ve atıcılar bir bölük ve iki ve üç bölük (4) ve daḡı ziyāde olur ise de nevbet ile atışmak (5) ve her bölük ḡalḳının ‘adedi āḡir bölüḡe muvāzī (6) ve nevbetleri müsāvī ḳılınmak ve her bir bölük üzerine (7) bir kimesne zāīm ve başbuḡ olub yoldaşlarına (8) mu‘āvenet ve ‘aḳd-ı müsābaḳa ve münāzelede (9) anlara vekālet étmek ve ḳanḡı bölük ḡālib gelür ise (10) alacakları öḡdül ol bölük ḡalḳının (11) mecmū‘na berāber taḳṣīm olunmaḡdur **bēşinci şart** (12) atıcıların ṭurduḡları maḡal bellü olarak her biri (13) berāber ṭurub biri yaḡın ve diğeri ırāḳ da (14) olmamaḡdur derilüb şaff olsalar ortada (15) ṭurmak ile başda ṭurmaḡlıḡın farkı ve ṭurduḡı (16) yerden bir

ayağını ilerü başmaıklığun zararı yokdur (17) **mes'ele** öndül kımak imâm-ı mâlik
rahimehumullah

[27a]

(1) kavlinde pâdişâhdan ğayrı kimesneye câ'iz (2) olmayub ei'mme-i sâ'ire
rahimehumullah

‘indinde (3) her kim olur ise olsun câ'izdür **mes'ele** (4) bir takım pehlevân yüzer ok
atub içlerinden (5) her kim nişânı on kerre urur ise ortada (6) olan öndülü alsun dëyi
kavl ederek (7) atmağa başlayub ellişer ok atdukları (8) zamânda birisi on kerre ve biri
dahı toköz (9) kerre nişânı ursa artuğ atmağa hâcet kılmayub (10) on kerre urmuş olan
öndülü alur **mes'ele** (11) şu nişâna bir ok yâhûd iki üç ok at (12) urabilürsen saña bir
altun vëreyim eger (13) uramazsan baña bir altun vër dëse câ'iz degildür (14) **mes'ele**
nişândan katî uzak yere düşen (15) ok fenâ atışdan nâşî düşmüş ise (16) ol ok ta'yin
olınan ‘adede mahsûb olunur (17) ammâ yolda bir âfet işâbetinden ise meşelâ

[27b]

(1) bir kışa tokınubda şıçramış olsa ‘özi (2) ‘addile hesâb olınmayub yerine bir ok dahı
(3) atmak gerekdir **mes'ele** nişânda şaplanmış (4) okun gezine bir ğayrı ok gelüb
urmak (5) hünerden ma‘dûd olub lâkin ibtidâ başlayışda (6) nişânun kendüsine urmak
meşrûf ise (7) makbûl degildir **mes'ele** atıcı küşâd vërdigi (8) zamân şiddet-i rüzgâra
teşâdüf eder ise (9) okı nişâna varub varmadığına i‘tibâr (10) olınmaz lâkin küşâddan
sonra yolda sağanak (11) tokınsa eşah-ı kavl üzere nişânı urması (12) makbûl ve eger
hağa eder ise ma‘zûr olub (13) yerine bir ok dahı atmak gerekdir **mes'ele** ok (14)
atıldığı zamânda nişânı yël getürüb ok (15) dahı nişânun yël ile gitdigi mahalle varsa

(16) fā'idesi yokdur lākin aşl nişān maḥaline (17) tōkınur ise maḳbūldür **mes'ele** ok
yarışmak

[28a]

(1) ḳavl edenlerün her ḳaḡısı fāriḡ olur ise (2) imām-ı ā'zam ve imām-ı aḥmed
raḥimallāhu 'aleyhümā (3) mezheblerinde cā'iz olur imām-ı şāfi'ī raḥimehullāhdan (4)
bir ḳavl üzere ferāḡat cā'iz olub (5) ḳavl-i āḥirlerinde vefāt etmeyince ḥaste (6) ve gözi
aḡrımak ile ḳavl-i nesh olmayub (7) ferāḡat eden kimesne yine atmaḡa rāzı (8)
olıncaya ḳadar ḥākim tarafından ḥabs u taḡyīḳ (9) olunur **bāb-ı ḥāmis der-beyān āyīn ü**
erkān-ı meydān (10) ebu'l- feth ve'l meḡāzī sulṭān meḥemmed ḥān (11) ḡāzi
raḥimehullah ḥazretlerinün beytü's-şerīf (12) zāyiçe-yi iḳbāline düşen sehmü's-sa'de-i
letufteḥanne el (13) ḳoştanṭiniyye ḥükm-i şerīfinün eseri ok (14) meydānında
müştāḥede ve sūr-ı 'usret-i 'ubūr-ı (15) istanbula hücum için livā-yı nuşretü't- tevā-yı
sa'y (16) ü iḳdāmları maḥal-i tekye-gāh-ı rumāt olan (17) cāy-ı sürür-efzāda küşāde
olmak ḥasbıyıla

Der-kenār

-1-

(1) turāb u aḥşāb u seped (2) vesa'ir naşıl şeyden maşnū' (3) olur ise olsun yerden (4)
yüksek olan putaya lisān-ı (5) 'arabda hedef ü hedefün üstüne (6) ḳoduḡları kāḡıd ve
bir pāreye (7) ḡaraż ve ḡarażun ortasına (8) naşb etdikleri kemük ve ḡayri (9) şey'e
riḳ'a ve ba'zen (10) hedef üstüne ḳoyduḡları (11) kāḡıd u bez ü deri pāresine (12)

yarım ay şeklinde bir şekil (13) çizerler ol şekle dā'ire (14) ve dā'irenün ortasına bir nakş (15) ederler anı hātem (16) derler

-2-

(1) İki kimesne nişāna (2) birer ok atmağı kavlı (3) edüb ikisi dağı (4) ursalar nişānı (5) üst tarafını uran (6) gālibdür

[28b]

(1) ba'de'l- feth ayaşofya cāmi'-i şerīfi derūnında (2) olan bütlerden **vedd ve suvā' ve yağūs ve ya'ūk** (3) ve **nesr** mişillü nām-dār olan on iki büt ok (4) meydānının cevānib-i erba'asına nakl u vaż'(5) olunub guzāt-ı islām ol bütleri hedef ta'n (6) u düşnām ve icrā-yı sūnet-i seniyye'-i hāzret-i (7) seyyidü'l-enām için üç gün devām üzere (8) remy-i sihām eylediklerini seyyāh-ı zemīn iḥbār-ı (9) sebt-i ceride'-i āsār etmişdür rü'esā-yı (10) kemānkeşāndan 'abdu'llah efendi merhūmunı (11) nigāşte-i risāle-i tahkīki olduğu üzere ol (12) eyyām-ı behcet-i ittisām-ı fātiḥ merhūm ile berāber (13) hāzır olan 'ulemā vü meşāyih-i müsīmin ḥuşūşen (14) şeyḥ ḥaḳḳ-bīn aḳşemse'd-dīn ḳaddesa'llāhu esrārahūm (15) hāzerātının irāde-i işābet-i ifādeleriyle meydān-ı (16) mezkūrı remy-i sihāma tahşīş ü ḥudūd ile (17) hazine-i 'āmire defterlerine kayd buyurılduḳdan

[29a]

(1) sonra sultān bāyezid ḥān ve sultān (2) süleymān ḥān eskinhūmu'llallahu te'ālā fī ferādīsü'l-cenān (3) ve ifāz 'aleyhūmā sicālū'r-raḥmet ve e'r-rızvān-ı (4) hāzerātı dağı oka raḡbet ve aşḥāb-ı remye (5) muḥabbet ve cümle düvel-i islāmiyyenün aḳdem-i (6) silāhı ok yay olduğına ḥürmeten (7) devlet-i 'āliye-i osmaniyyede biḡ kez ok atana kırk

(8) akçe 'ulûfe vêrilmek ve şâhib-i menzil olanlara (9) huzûr-ı müstevcibü's-server-i pâdişâhîde (10) kaftân giydürilmek ve kemânkeşlere ze'âmet ve tımâr (11) tevcih olunmak üzere vaz'-ı kânûn ve kâ'ide (12) ve etraftan ba'zı bağ ve bağçeler alınub (13) meydâna 'ilâve ile vüs'at da'ire-i hudûdı (14) ziyâde buyurdıklarından başka meydân-ı mezkûr (15) atıcı tã'ifesine vakıf olmak üzere mûte'addid (16) hutûtu-ı hümayûn ı'tâ ve nezâretini yeniçeri (17) ağası olanlara ihâle ile temlik âhirden

[29b]

(1) tahlîş ve rehâ buyurmalarıyla zamân-ı fâtih-i müşârün-ileyhden (2) ilâ hezâ el-ân darü'l-saltanatü'l-'âliyyede (3) bulunan kemânkeşân ve tullâb-ı kabza meydân-ı mezkûrda (4) münâzele ve mu'âvaza édüb lâkin (5) bu meydânın yolu erkânı vardur meşk (6) ü ta'lîm-i remye mübâşeret ve menzil atub bozmağa (7) mülâzemet édenler kudemâ-yı rumâtdan üstâdân-ı (8) kâmilü's-şanâyî' ve 'ârifân-ı nâdirü'l -bedâyi'ün (9) 'arâ-yı şakıbe ve tedâbîr-i şâ'ibeleriyle muqaddemâ (10) nizâm-yâfte olan kânûnnâmelerinde muharrer (11) mevâddan be-her-hâl on iki maddeyi (12) 'arîf ve 'âdet ve rüsûmlarına vakıf (13) olmak gerekdür ki zıkr olındı **madde-i ülâ** aşhâb (14) menzil veyâhüd müstahik-ı menzil olan pehlevânların (15) erşed ü a'kalinden naşb olınan şeyh-i meydân (16) ve sâ'ir-i ihtiyârânın dâ'ima hâtırlarına (17) ri'âyet ve âyîn ü 'âdetlerine mütâba'at olunmaqdur

[30a]

(1) **madde-i sâniye** bir pehlevân atış mağaline vardukdâ (2) kendüden eski pehlevân bulunur ise andan (3) evvel atmayub birbirinün kıdem-i sa'iyelerine ri'âyet (4) étmekdür **madde-i sâlişe** bir pehlevân ok atar iken (5) arkasından diger pehlevân dahı

başka ayak (6) yerinden atub ikisinün okı bir maħalde (7) ƙarışmamaƙ ve depebaşı nām maħalden ħāşköy (8) tarafına pīşrev atılmamaƙdur **madde-i rābi‘a** ibtidā (9) atub tırdığı azmāyiş ve ħākī oklar üzerine (10) şonradan pīşrev ve atacaƙ pehlevān tebdīl-i tīr (11) ü kemān êtdigini hevācıya ħaber vērüb (12) ba‘dehu atmaƙdur **madde-i ħāmise** ihtiyāraruñ (13) izni olmaduƙca menzil atmağa tırmamaƙ ve bir (14) menzilün ayak yerinden tırub meşƙ tārīkiyile (15) ok atmamaƙdur **madde-i sādise** yeniden (16) menzil açmaƙ murād edenler ħākī ile sekiz yüz (17) ve şoyalı yeksüvār ile sekiz yüz elli ve pīşrev

[30b]

(1) ile toƙuz yüz gez boyı ƙat‘ êtdigi mesāfeye (2) şürūtıla vāz‘-ı nişān eder ancaƙ (3) miyān-ı kemānkeşānda şunūf-ı şülüse i‘tibār olınan (4) toƙuz yüzci ve biñci ve biñ yüzci keskinleri (5) menzil bozmaƙ murād ederler ise dā‘imā ƙat‘ (6) êtdirdükleri mesāfe ƙadar maħalde kā‘in menzile (7) ruĥşat vērilmeyüb ‘ādet me’lūfesinden (8) ziyādeyi atub bozmağa muraĥĥaş olmaƙdur (9) **madde-i sābi‘a** bir pehlevān bozdığı menzil (10) ana taşınuñ sağ ve şolından ve ƙoşıya (11) atanlaruñ ayak yerinden ƙırƙ gezi mütecāviz ħārice (12) okları düşer ise i‘tibār olınmamaƙdur (13) **madde-i sāmīne** menzile ok atan pehlevānuñ ayak (14) yeriyle menzili beyninde ve yakınında kimesne (15) tırmamaƙ ve hevācılara i‘timād olınmamaƙdur (16) **madde-i tāsī‘a** meydān-ı ta‘āmında şāĥib-i (17) menzil olanlaruñ eskisi yeñisine taƙaddüm

[31a]

(1) ederek şeyĥün sağ tarafında ve tālīb ve müstaĥikƙ-ı (2) menzil olan pehlevānlar kezālik yollu yolunca (3) şol tarafında oturmaƙdur **madde-i ‘āşere** (4) menzil bozanuñ okını üstādı veyāĥūd (5) mevcūd bulınan ihtiyārlardan biri fātiĥa (6) ve üç iĥlāş-ı şerīf

okuyub şāhib-i (7) risālet efendimüzün rūh-ı şerīflerine (8) ve aşhāb-ı havāş bā- huşuş sa'd bin (9) ebī vakḳāş ḥazretlerinün ervāh-ı tayyibelerine (10) ve meydāndan güzerān etmişlerinün rūhlarına (11) bade'l hüdā cehr ile üç def'a tekbīr (12) alarak menzil okını tutub ihrāc ve yerine (13) nişāna vaz' etmektür **madde-i aḥad-i 'aşere** (14) menzil bozan veyāḥūd taş süren (15) pehlevānuḡ da'vāsı şāhib-i menzil veyāḥūd (16) tālib ü müstaḥikḳ-ı menzil olan defterlü (17) kemānkeşlerden ayak yerinde ve hevā maḥallinde

[31b]

(1) bulunmuş bī-ğaraz dört nefer kimesnenün (2) şehādetleri ve ol menzilde taşı olan (3) pehlevānlardan birinün muḥāşamasıyla okun (4) şürūṭla ḳondığı ve menzil bozdığı (5) meclis-i rumāt celīsi şeyḫ-i meydān ve (6) miyān-ı ḥalka-yı kemānkeşānda sābit olmaduḳca taş dikilmemektür (7) **madde-i işna-'aşere** zıkr olınan rūsūma ri'āyetde (8) şāh u gedā ve ā'lā vü ednā müsāwī 'add olunub (9) āyīn-i ihtiyarān ve de'b-i dīrīn-i tīrendāzāna (10) muḥālif kimesne ḥareket etmemektür **bāb-ı sādīs** (11) **der-beyān ḳavā'id-i remy siḥām** 'ilm-i (12) remyün nihāyeti nā-mütenāhi ve ḡāyeti ta'līm-i üstād (13) taḥtında müstetir ve maḥfī olub (14) ta'bīr mezāyā-yı nihān naḡmeye şıḡmaz medlülünce (15) bu fenn-i celīlū'l-'itibāruḡ bi'l-cümle uşul (16) ü fūrū'nı ḳālen ve ḳalemen ifāde vü taḳrīr ḥadd-ı imkāndan dūr (17) bir emr-i 'asīr olub lākin şūret-i

[32a]

(1) zāhīrde güzelce ok atmanuḡ ve atdığını (2) urmanuḡ mevḳūf-ı 'aleyhāsı olan biraz şeyleri (3) bilüb icrāsına diḳḳat ve şarf bāzū-yı muḳadderat (4) eylemek lāzime'-i ḥālden olmaḡıla (5) bu maḳūle mevādd-ı lāzümü'l-'itiyād beş faşl (6) olmak üzere müstaḳil bir bābda īrād olındı (7) **faşl-ı evvel** uzun ok atmak murād edenler (8) küll

yevm meşķ étmekden hāli olmayub (9) şöyle ki her zamān hākī ve azmāyiş atmağa (10) meydān bulmazlar ise kepāze-keşlik ile idmānı (11) boşlamamak ve böyle germiyetli meşķ ü idmān (12) olur iken vücūda za‘f-ı ĩrāş eder (13) hālāt-ı ĩkā‘ndan ihtirāz ve istiħmāmı (14) az az étmekdür faşl-ı sāni yay çekmekden (15) ğaraz ok atmak olduğına bināen herkes (16) kudreti ta‘alluķ étđigi dereceden ziyāde (17) zūr ile yay çekmek dā‘iyesinde olmayub

[32b]

(1) belki güc ile çekebilecegi yayuñ dört (2) bahşından bir bahşını ıskāt édüb meşelā (3) yüz dirhem yay çekmege muķtedir pehlevān seksan (4) dirhem yay ile evvel be-evvel güzelce atub tutmağı (5) taḥşīl édüb ba‘dehu meşķ ü idmānına göre (6) birbirinden ziyāde olmak üzere üç beş ayda (7) bir yay tebdīl étmekdür faşl-ı sālīş her pehlevān (8) meşķ ile yayını ziyāde dirhemli étđükce uzun (9) ok atmak icāb étmeyüb zirā seksan (10) dirhem yayuñ hūkmi yétmiş dirhem yayda dağı (11) vāķi‘ olmak mülābesesiyle yay vezn (12) étmekden murād atıcı olanlar aralık aralık ancak (13) kendü idmānlarını tecrübe étmek (14) ve dā‘imā tīr vèrir kadr-i kemāna revnāk mefhūmı (15) üzere yaylarına göre ok uydurmağdan (16) ‘ibāret bir ma‘nā ve ekşer-i kemānkeş dağı (17) eksükci ve ayırıcı ta‘bīriyle iki şınf müsteşnā

[33a]

(1) olub siper başından atış yerine kadar (2) çekiş edenlere eksükci ve azuçuķ atış (3) yerinden aşığı çekenlere ayırıcı ıtlāk olinmağıla (4) eksükci ile bir veznde yay isti‘māl eden (5) ayırıcı pehlevān oklarını eksükcinüñ atđığı (6) okdan birer dang miķdārı ziyāde étmek (7) ve yayuñ cilesi okuñ nışf ağırlığı ve puta (8) ve zarb oklarında demren okuñ onda biri (9) ve yelek demrenüñ üçde biri olmak ve birinci (10) ve ikinci

boy ve orta iftibār ile menzil (11) yayları tokuz tutamdan on buçuk tutama (12) ve zarb yayları on iki tutamdan on dörde (13) kadar bağlanmış olmağıla uzun boylu (14) adamlar menzilde on buçuk zarbda on dört (15) tutam tımārli yaydan vesā'irleri (16) hadd-i kaddine göre el verecek kışa yaylardan (17) atmak ve yay kışa oldukça okun boyı

Der-kenār

(1) aşhāb-ı kirāmdan yaycılarun pīri (2) ebū muḥammed bin ebūbekir ve oğcılarun (3) pīri 'ömer 'ümran bin ḥaṭṭāb ve demrencilerun (4) pīri 'avn bin şābir (5) ve zihgīrcilerun pīri 'ali bin (6) ebī ṭālib ve ta'līmḥānecilerun (7) pīri 'abdū'l-ğaffār razıyallāhu 'anhūma (8) ḥāzerātı oldığı ve imām 'ali kerremallāhu (9) veche efendimüz ibtidā ızın (10) ve resūlullāh ile yaptığı zihgīr (11) mizāb-ı rahmetde avīḥte olan (12) kebş-i İsmā'il 'aleyhi's-selām (13) boynuzundan (14) edügi menkūldür

[33b]

(1) dahı bir demren miqdārı küçilmek lāzımdur (2) faşl-ı rābi' ok yaydan salāmetile çıkub (3) toğrı gitmek ve şuya ve dik atlamayub (4) ya'ni pest ü bülend olmayub yolıla küşād (5) verilmēnün ṭarīki atıcı evvelā yumruğunu berk ve atdığı (6) ok ne derecelerde gidüb kōndığını derk (7) edüb dā'imā kırk bēş dereceden atılır (8) ḥumbara gibi okı yolıla kōndurmağdur bu derecelerde (9) mu'tedīl atış için oklar kōndığı yerde (10) ölçilür okun gezi atıcınun diz kabağından (11) yukarı ise dik aşağı ise şuya (12) atılmış olmağıla diz kabağıyla berāber olmak üzere (13) yumruğunu uydurmak ve yumruk uydığı (14) yerde küşād vakti muḥkem durub bilek ok (15) tarafına meyl eylemek ve çeṇe şol omuzuna muḥkem (16) bend olub baş gerüye şarkmamak ve çeṇenün (17) altında düzçe tutilması lāzım kelān sağ eli

[34a]

(1) baş parmağının üzerine şalavât parmağını (2) bend ve bu şalavât parmağının tırnağdan üçüncü (3) bükümünü okun gezine vaşl u peyvend êtdükden (4) sonra hınşır ve pınşır ve vustâ parmakları (5) pek yumulub sağa ve sola depretmeden (6) şaştı kulak berâberi götürüb yüzine yakın (7) kesdürmek ve yayun çillesini kola ve gögse (8) tokındurmayub açık tutmağdur ki bu tavr-ı (9) memdūh üzere atılan oklara rüstemi-pertâb (10) vesâ'i-i tarza olan küşâdlara sînekeş (11) ve behrâmî ve girift-nişâb dërler faşl-ı hâmis (12) sen 'akla uyub gezme felâhun dahı bilmez (13) mışdâkınca işbu tîr ü kemân huşuşında (14) her nesne üstâddan görildiği ve erbâbı (15) 'indinde tecrübe olındığı gibi icrâ olunmak iktizâ edüb (16) beyt kim ki hamyâze-i sa'yı çeker elbet çü-kemân (17) tîr âmâli nişângâhına eyler mülhâk

Der-kenâr

(1) mülük-ı pîş-dâdiyândan minuçeher (2) şahun tîrendâzlıkda mehâreti (3) meşhûr olan ârş-ı nâm-ı silâhdarı (4) oklarını oyub mücevvef eyledükden (5) sonra derûnını jâle ile tıdırub (6) tulû'-ı âfitâbda âmel şehrinden şark (7) cānibine atub cāzibe-i afitâb ile (8) mābeyni kırk konak mesāfe olan (9) merv şehrine düşürdigi bürhān-ı (10) kâf'-ı mü'ellifinün rivāyāt-ı (11) garībesinden olmağıla (12) bu maḥalle şerḥ (13) vērildi

[34b]

(1) dēyerek ḥod-be-ḥod bir şey' ihtirā'yıla cümleye (2) müsābakat dā'iyesinde olanların huşul (3) ümniye ü âmālleri muḥal ve her pehlevānun ḥaddine (4) göre atdığı okun pek yüyruk vaḳti 'ömrinde (5) bir def'a altı ay nihāyet bir seneden ziyāde (6) sürmedigi kaziyye-i müsellemeden olduğına (7) mebnî ḥaddinden ziyāde ok yüritmek

(8) h̄'āhişiyile beyhūde sa'f' edenlerūn ser-menzil (9) maḳşūda vuşlatları 'adīmū'l-i ihtimāl (10) olmağıla menzil açub bozmağa ṭālib olanlar (11) vaḳt-i ma'hūd'ı fevt etmemek ve bu fenne intisāb (12) ile şūrī ma'nevī feyz-yāb ve nā'il-i ecr (13) ve şavāb olmak murād eden pehlevānlar vaḳitli (14) ve vaḳitsiz eline tīr ü kemān almayub atış zamānı (15) be-her-hāl abdestli bulunmak ve tekbīr ve taşliye olunmak (16) elzem ve bu abdest maddesi büyükler 'indinde (17) pek mer'ī ve mültezemdür ḫatta aḫmed bin fazlaviyyetü'z-zāhid

[35a]

(1) 'aleyhü'r- rahme ki mūmā-ileyhā guzāt (2) rumātdan idi sulṭān-ı enbiya 'aleyh (3) efzālū's-şalavāt ekmelū't-tehāya efendimüz dest-i kerem (4) peyvesteyile āḫz-ı kemān etdiği ḫaber-i şihḫat (5) eşeri baḫa resīde olalıdanberü abdestsiz (6) destümile mess-i kemān etmedüm dēyü buyurduklarını (7) imām süllemī ḫaddese sırra nāvek-endāz-ı hikāye (8) oldığı şerrāḫ-ı şifādan ibrahīm ḫanīf (9) merḫūmun ḫülāşatū'l-vefāsında muḫarrir-i (10) mu'teberāt-ı rivāyetdendür ve (11) resūlullah şallallahü te'ālā 'aleyhi vesellem ḫazretleri remy-i siḫām (12) eylediği bızā'ā-ı gīrān çārsū-yı āsar ittifāḫı (13) üzere peyveste-i şihḫatdūr **bāb-ı sābi' der-beyān** (14) **aḫvāl-i menāzil meydān koştanīniyye** 'abdullah (15) efendi tūmārında zikr ü taḫrīr olındığına (16) göre memālik-i islāmiyyeden mekke-i mūkerreme (17) ve cidde ve iskenderiyye ve lazḫiyye ve şām

[35b]

(1) -ı şerīf ve mar'aş ve amāsiyya ve toḫad ve anḫara (2) ve kūtāhya ve tire ve aḫḫişār ve yeḫice-i vārdār (3) ve uluniyye ve gelibolı ve kāğıdhānede olan (4) birer menzil ve diyārbekr ve ḫonya ve berḫama ve balikesri (5) ve ipşāla ve usturumcada olan ikişer

(6) menzil ve halebü'ş-şehbā ve ayāzmend ve magnīsā (7) ve şofya ve üskübde olan üçer menzil (8) ve belğrādda olan dört menzil üsküdār (9) ve eyübde vāķi^c bēşer menzil ve burusada olan (10) altı menzil ve mısır kâhire ve bâğdādda kâ'in (11) yēdişer menzil ve edirne vāķi^c on üç (12) menziliñe cem'an otuz dört vilayetde toksān (13) menzil aşhābı birķāc yüz ebṭāl zamān (14) ve pehlevānān gūzeştikānuñ beyt (15) ķo dursun sīnede yāķut-ı ķabza ḥaṇçerüñ ey māh (16) bilinsün taş diken menziliñe ḥāṭır-şikenlikde (17) mefhūmı üzere nişānda meydān-ı ḥamāset

[36a]

(1) eyledükleri mīller 'alāmetlerin ta'dād zımnında (2) nu'ūt ü evşāfin müstaķilce bir bāb eylemek (3) fikrinde idüm lākin ekşerisinüñ ism ü şöhretleri (4) güzelce mazbuṭ u ma'lūm olmadığına mebnī (5) bu bābda siḥām-ı sa'y ve himmet-i nişāne-i maķşūde (6) işābet etmeyecegi mūlaḥazasıyla menāzil-i (7) mezkūre aşhābı ve şaflarından ferāğat (8) ve yalnız istanbul ok meydānında olan (9) menziller aḥvālını ta'rīf ü tavşife mübāderet olındı (10) menzil-i merḥūm rābi^c sulṭān murād ḥān fātiḥ-i bâğdād u revān (11) bā-bād-ı şimāl

(12)

gez/1070	seng/ķıṭ'a 1

(13) pādişāh-ı şāhib-ķırān rābi^c-i sulṭān murād ḥān (14) 'aleyhü'r-raḥmet ve'l-ğufrān ve ebbēd-i devlet-i aḥlāfa (15) ve eyyede-i eyyām-ı salṭanat-ı evlāda ilā aḥirü'd-devrān (16) ḥazretleri ağac pīşrev ü ta'bīr ētdükleri (17) tīr-i ma'reke-gir ve bād-ı şimāl feraḥ mesīr ile

Der-kenār

(1) meydān-ı koştananiyyede ibtidā (2) naşb-ı nişān menzil eden bahtiyār (3) nām-ı pehlevān olub mūmā-ileyhe sultān (4) bāyezīd hān velinūn defterdārı (5) olan pīri begūn gūlāmı edūgi (6) menkūldür

[36b]

(1) küşād eyledigi menzil-i müntehā ve bī-naẓīrūn cāy-ı (2) kadem-i meymenet-i muḳaddemi eski hūnkār ayak yeri (3) nāmıla müsemma maḥal-i bālā ve seng-i nişānı ve

gez/1012	seng/ḳıṭ'a l

 verā-yı (4) hānḳāh-ı rumāt du'a-yı gūyāndadur (5) menzil-i ġāzi sultān selīm fermān-fermā-yı heft-iḳlīm (6) bā-bād-ı şimāl (7)

(8) hālā pādişāh-ı rūy-ı zemīn ve ḥalife-i müslimīn (9) āb-ı rū-yı mülūk-ı 'osmānī serfirāz dūd-mān-ı (10) hāḳānī şehsüvār-ı 'arşa-i ḥāk-i fāris-i yek-rān (11) kürre-yi eflākü's-sultān bin es-sultānū's-sultānū'l-ġāzi (12) selīm hān sālīs ibnū's-sultān muştafa (13) hān-ı sālīs ebbedu'l-lah devlete ilā aḥirü'd-devrān (14) irmā e'dāühüm bi-ḳavsi't-tedmīri ilā'n-nīrāni (15) ḥazretleri ḳuvvet-i sā'id devlet-i muḥammediyye ve nīrū-yı (16) bāzū-yı salṭanat sermedī ile çarḥuḡ kemān-ı (17) saḥtını fūrū-nihāde ve ḳullāb tāb ü tevān

[37a]

(1) a'dāyı kepāde eylemek ṭarīḳa-ı enīḳasında (2) setufteḡu 'aleykūm erzūne ve yekfīkumullahu felā-ya'cizu (3) eḥadükum en yelḥüve bi-eshümihi ḥadīş-i şerīfine (4) i'timāden ve istināden 'ilm-i remye raġbet ve eslāf (5) 'azāmından ziyāde i'tibār ü ḥürmet (6) buyurmaları ḳatı vāfir ḳullarınūn bir (7) ennāsü 'alā dīni mülūkühüm bu fenn-i şerīfe (8) verziş ü intisāb ve niceleri şāḥib-i (9) menzil olmak şerīfini taḥşīl ü

iktisāba ba'is (10) ü bādī olduğından ğayrı şenşene-i (11) maražiyye-i ħudā-dād ve şime-i selīme-yi mader-zādları (12) olan ħayrāt u ħasenāt ħuşuşını (13) pīş-nihād-ı i'tiyād edüb muḳaddemā ok meydānı (14) tekyesinde atış günleri ṭabḥī mu'tād olan (15) yēdi sefere ve yēdi nev' ṭa'āmuḡ ilā-māşā'e'llah-ı (16) te'ālā beheri onar şaḥn ve on sefere olmak (17) üzere vālid mācidleri cennet-mekān merḥūm

[37b]

(1) ve mağfiret-i nişān sultān muştafa ḥān (2) ṭābe-şerāḥ ḥazretlerinüḡ vaḳf-ı şerīfi malından (3) senevī biḡ ġuruş iḥsān ve ġürūh-ı (4) pür-şekve rumātı mütena'im na'm firāvān ederek (5) iḥrāz-ı meşūbāt-ı cezile buyurduklarından sonra (6) kevkebe-i cihān-arā-yı şāḥāne ve debdebe-i 'azamet- (7) peymā-yı iskender-āne ile meydān tīr-endāzānı (8) teşrīf ü abād ve tīr-i pīşrev ü ma'reke-gir ile (9) küşād u icād buyurdukları menzil-i müntehā ve bī-naẓīrūḡ (10) cāy-ı ḳadem-i meymenet tev'emī ḥünkār ayak yeri (11) demegile ma'rūf ve seng-i nişānı ḥudūd-ı (12) meydāndan aşurı tersāne baġçesi ḳurbında (13) vāḳi' köpriye ḳarīb maḥaldeki mīl-i cemīldür ki 'ālem-i resm-i (14) dil-fezāsına ḥayrān ve ez-dil ü cān bu sitāyiş ü du'ā-yı ġüyāndur (15) li-müellifihi işte bak böyle olur himmet-i şāḥ-ı devrān (16) dikdi ser-menzīl maḳşūda sa'ādetile nişān (17) devlet ü salṭanat u 'ömri ziyāde olsun

[38a]

(1) ḳahr éde düşmen bed-ḥ'āhını rabb-i mennān (2) bī-ta'ab eylesün amāde-i ḥudāvend vedūd (3) her neyi ister ise ṭab'-ı ḥümāyūnı hemān (4) görmesün zerre ḳadar āyine-i ḳalbī keder (5) ḳonmasun çehre-i dil-ḥ'āhına hic gerd-i cihān (6) eyleyüb ġülşen-i iḳbālını ḥaḳḳ tāze ü ter (7) şoldıra düşmeninüḡ yonca-i 'ömrini ḥazzān (8) leşker-i

nuşret olub ol ki seng-i derbānı (9) olsun ‘ahdında bilādında her-ān emn u emān (10)
menzil-i mīr‘alem aḥmed aḡa nām-ı diger yaşşı kıya (11) bā-bād-ı lodos (12)

Gez	seng/kıṭ‘a		
1024/9,5	1	pehlevān ‘arab yaşşı kıya dēmegile ma‘rūf	
1033,5/121	2	şīrmerd delikli kıya nāmıla mevşūf	1 gez ş
1154,5/50,5	3	beṅli qaragöz	1 gez kı
1205/38,5	4	deve kemāl	9,5 gez ş
1243,5/27,5	5	burūsevi şücā‘	21,5 gez ş
1271	6	mīr‘alem aḥmed aḡa	11 gez ş

Der-kenār

-1-

(1) mīr ‘alem mūmā-ileyhe idmān ile (2) bir rütbe kuvvet gelmiş ki devenün (3) altına girüb yükiyle berāber qaldurduğu (4) ve iki serçe parmaqlarına birer (5) qoc aşdırub derilerini(6) özdürünceye qadar tutduğu (7) menqūldür

-2-

(1) serḡile işāret olınan rumātlar ana taşınuḡ (2) şaşt u qabzasından acıqlığı (3) miqdārını müş‘ardur

[38b]

(1) a‘dād-ı tezāyüd ve müsābaqaları terķim ü ta‘dād (2) olındığı üzere mīr‘alem müşārün- ileyh evvelā pehlevān (3) ‘arabuḡ yaşşı kıya ve yeṅiçeri zümresinden (4)

şīrmerdūñ delikli qayasından tīren-gūzer ve sipāh (5) zūmresinden beñli qaragözün çeşm-i i‘tibārına (6) zarar ve sipāhiden deve kemālūñ şütür-şöhret (7) ve burūsevi şücā‘uñ esb şecā‘atın (8) zīr ü zeber édüb bāzū-yı tezāyüd ve sebkat (8) ve imdād-ı bād-ı kıble-i himmet ile ref‘-i şukka-i ‘alāmet (10) eyledigi hacar-i mu‘teber vādi-yi bahtiyārda olub (11) cāy-ı kadem-i maḥal-i tekye-i rumātūñ cānib-i şimālinda (12) vāki‘ merākīd-ı müslimīn kenārındaki beyāz ve şikeste mermerdür (13) menzil-i tozqoparan pehlevān-ı cihān (14) bā-bād-ı gün toğrısı (15)

gez	seng/kıṭ‘a		
1037/72	1	qazzāz aḥmed	
1109/52	2	oqcı sinān	53,5 gez ş
1161/40	3	beñli qaragöz	102,5 gez ş

[39a]

(1)

1201/31	4	seyis maḥmūd	42,5 gez ş
1232/7	5	sinān şubāşı	113,5 gez ş
1239/32,5	6	havāndelen şolaq bāli	74 gez ş
1271,5/10	7	burūsevi şücā‘	143 gez ş
1281,5	8	tozqoparān iskender	154 gez ş

(6) burūsevi şücā‘ evvelā qazzāz aḥmedūñ tār u būd (7) qumāş-ı muṭalla-i nessāc-ı kār-gāh-ı kemān ibtihācın (8) gūsiste ve oqcı sinānuñ tīr-i mefāḥiretin (9) şikeste ve beñli qaragözün ‘ayn-ı intizārıñ (10) dest-i himmet ile beste ve seyis maḥmūdūñ (11) tımār-

gerde-i kıavs-ı mübāhātı olan esb-i sihām-ı (12) bād-pāy-ı ‘alem-girine sebkat ve sinān şubāşı (13) ve havāndelen şolak bālinün ser-tecebbürlerin (14) fūrū-bürde-i zemīn hayret edüb izhār-ı (15) celādet etmiş iken pehlevān-ı meşhūr-ı afāk-ı (16) tozķoparan hamāsetü’t-tahākķ arkırından (17) zuhūr ile doğrıca tırdığı maħal çeşme-i

[39b]

(1) zenān ta‘bīr olınan çeşme-sār-ı bī-nazīrūn (2) bālāsında olan püştēnün yüz otuz (3) gez peşinde vāķi‘dür ki otuz kırķ gez kıurbında (4) şekl-i ab-gīr şağırde bir vādicük vardur rāst (5) hāşķōy ittişalinde kıanlı köşķe endāhte (6) olur menzil-i mezbūr arkırı nāmı ile daķı şöhre-vardur (7) menzil-i tozķoparan e’l-ma‘rūf bi-delikli kıaya (8) bā-bād-ı yıldız (9)

Gez	seng/kıı‘a		
1070/35,5	1	şīrmerd	
1105,5/14	2	re‘īsü’l-ħaṭṭātīn şeyḥ merḥūm	35 gez kı
1119,5/57,5	3	gürz sinān şubāşı	10 gez kı
1177/33,5	4	benli kıaragöz	11 gez ş
1210,5/17,5	5	sinān şubāşı	63 gez ş
1228/11,5	6	deve kemāl	8,5 gez ş
1239,5/12	7	havāndelen	gez ş
1251,5/28	8	burūsevi şücā‘	8,5 gez ş
1279,5	9	tozķoparān iskender	80 gez ş

[40a]

(1) iskender kâf-ı şalâbet muktezâ-yı 'ulüvv-i himmet (2) menzil vâhide 'adem-i kanâ'at ve tab'ında (3) merkûz istikâmet muktezâsı menzil sâbıkında (4) olan arķırı nāmına rāzı olmamağıla (5) mîr'alem aḥmed aḡa menzili dāḡilinde şîrmerdün (6) vaz' êtdigi delikli kaya nām seng-i ma'rûfe (7) delikli taş yerde kâlmaz mü'eddāsınca ayak (8) basub tîrini ḡâr-ı çeşm a'dâ eyledigi seng-i (9) nişānı tersâne bağçesi mukābilinde derûn (10) vādidedür (11) menzil-i cizmeci nām-ı diger çullı (12) bā-bād-ı şimāl (13)

gez	seng/kıṭ'a		
1155/7,5	1	yaycı dāvud	
1162,5/11,5	2	cizmeci-zāde	71,5 gez ķ
1174/13	3	'arab-zāde yaycı ibrahim	57 gez ķ
1187/2,5	4	ķarga muştafa	53 gez ķ
1189,5/8,5	5	börekçi meḡemmed	37 gez ķ

[40b]

(1)

1198/3	6	boz daḡancı muştafa ķelebi	44,5 gez ķ
1201/22,5	7	lenduḡa ca'fer	44 gez ķ
1223,5	8	çullı ferruḡ	19 gez ķ

(4) çullı-yı mezbûre ekşer müsābakada aķrānı (5) bulınanlar sebķat êtmegin kendi ıṣılāḡlarınca (6) çullı lāķabıyıla seng-endāz ta'n ve hezl olduklarına (7) tāb-āver olmayub cell-rîşe dār-ı melāl (8) ve kirpās-ı maḡlubıyyet ve infīālî tecrīd êdüb (9) beyt bāzū-yı baḡt ger pür êderse kemānı mı (10) ister verā-yı ķāfa ķosunlar nişānumı (11)

mefhūmınca sözün tīr ğayret ve pendüz-ı peykān (12) ħamiyyet ile dūş isti‘dādına hil‘at fāhire-i āferīn (13) ve pāy-ı iştihār ne mūze‘-i taḥsīnū’l-libās (14) içün ca‘fer menzili ve ‘ali bālī menzili miyānında (15) vāki‘ seng-i ma‘rūfe kadem-i nihāde-i ḥamāset (16) olub rüfekāsına sebkat ve vādi-yi (17) baḥtiyārda vāz‘-ı seng-i ‘alāmet etmişdür

[41a]

(1) menzil-i aḥi nām-ı diger ḥasan ayak yeri ve parpol (2) bā-bād-ı yıldız (3)

gez	seng/kıṭ‘a		
986,5/111	1	ṭob iskender	
1097,5/46	2	ḳara muştafa	24 gez ḳ
1143,5/13,5	3	bālī bin şīrmerd	4,5 gez ş
1157/4,5	4	ḳargā muştafa	18 gez ş
1161,5/20,5	5	kemān-ger ḥacı muştafa sinobī	1 gez ş
1182/9	6	silāḥ-dār iṣḥāk beg	64 gez ḳ
1191/16,5	7	yaycı ‘arab-zāde	72,5 gez ḳ
1207,5	8	parpol ḥüseyn efendi	73,5 gez ḳ

(11) evvelā iskender-i pehlevān-i tīr-i ictihādan resīde-i (12) hedef-i ihtiyār ve zümre-i yeñiçeriyāndan ḳara muştafa (13) daḥı rüy-ı sa‘yin-i neşāt-rīz vaḳār u bālī bin (14) şīrmerd ‘aḳıbet gürk-zāde gürğ şūd (15) mefhūmınca şayd-ı naḥcīr-i maḳşad ve ḳargā (16) muştafa mānend şāhbāz-ı şehper himmet ile (17) pervāz édüb sinobī ḥacı muştafa

Der-kenār

-1-

(1) bu menzilde ibtidā taş diken (2) ahī nām-ı pehlevān imiş ammā (3) taş zāyī^c olmuşdur

-2-

(1) kara muştafa devlet-i ‘aliyyede avcıbaşı (2) olub kemāh kal‘esi fethinde (3) yararlık etmek hasebiyile kırk (4) beş bin akce ze‘āmet (5) aldığı menküldür

-3-

(1) yaycı ‘arabzādenün (2) taş zāyī^cdür

[41b]

(1) tīr-i pīşrevin mişāl-i sīb sinobī atub (2) tutduktan sonra silāh-dār işhak beg istihkāk (3) ile yā hakķ dēyerek murğ-ı sihām-ı ihtimamın itāre-i (4) lāne-i iştihār édüb yaycı ‘arab-zāde eş (5) hālīkū’l-yevm demdemesiyile gūyān ve tımār-dāde-i (6) hamiyyet olduğu kemān-ı gayreti ile mütefevviķ (7) ihvān olmuş iken parpol hüseyin efendi (8) nām-ı fāzıl-ı tenāsüb a‘zāsına münāsib (9) kavs-ı saht ile küşād eyledigi menzilün cāy-ı (10) kademi çakıllı depe nām-ı püšte-i senglaħda (11) ‘ali bālī sengi ile yeksüvār menzili beyninde (12) vāķi^c ve seng-i evvel ma‘nāsına ana taş (13) ta‘bīr étdükleri seng-i ağalar menzili māverāsında (14) olan hacet-i toğ iskenderdür ki hālā hasan (15) ayak yeri nāmı ile şöhre-var ve baş taş (16) ca‘fer menzili ile kāğıd-hāne yolunun arasındaki (17) kebīr-i mermer-i esmerdür

[42a]

(1) menzil-i ‘arabacı ‘ali nām-ı diger bālī kapūdān (2) bā-bād-ı lodos (3)

gez	seng/kıı‘a		

972,5/68,5	1	zağarcı kāsım	
1041/36,5	2	yaycı kosta hüseyn	8,5 gez ş
1077,5/53,5	3	naqqāş mehemmed çelebi	34,5 gez ş
1131	4	‘ali bālī kapūdān	63,5 gez ş

(7) kılıc ‘ali paşa çāvūşlarından vārdiyānbaşı (8) oğlu ‘alī bālī kapūdānuñ deryā-yı hamıyyeti (9) mevc-hız olub evvelā zağarcı kāsımuñ seng-i (10) i‘tibārın kehf-i ‘ademde pinhān ve yaycı hüseyniñ (11) mānend-i kalyōn ve arada kosta nişānda (12) eylediği mīl sengini girdāb nesı ü ferāmūşide (13) nihān ve naqqāş mehemmedüñ naqqş-ı sutūn nāmını (14) isfence-i zūr-ı bāzū ile izāle eyledükden sonra (15) ursa ve pūce deyerek bād-ı ser-tiz ferah-engiz (16) ile keşf-i şirā‘ himmet ve tahrik (17) zevrakce-i gayret ve çullu ve parpol menzili

Der-kenār

-1-

(1) bu menzile ibtidā vaż-ı nişān (2) eden ‘arabacılar bölükbaşı (3) mahmūd ağa olub ‘aşr-ı (4) süleymān hānda rodos (5) kal‘esi fethine garimet (6) ü rodosda iħrāz-ı (7) rütbe-i şehādet (8) etdiği menküldür

-2-

(1) alī bālī kapūdān kāsım paşada (2) tozqoparan mahallesinde (3) yol kenārında (4) medfündür

[42b]

(1) ayak taşlarınuñ miyānında lenger-endāz ve karar (2) oldığı menzilüñ cāy-ı kademi parpol ile memi (3) çelebi miyānında vāki‘ seng zahīm u kaşir (4) olub mürür-ı eyyām

ve kürür-ı a‘vām ile zağarcı (5) kāsım seng-i nişānı mānend-i pīr ecl-i resīde (6) ve nā-tüvān zīr -hāk-i ihtifāda pinhān olmağın (7) yaycı hüseyinüñ vaz‘ eylediği haml-ı şakīl-i hācerī (8) ana taşı i‘tibār olınmışdır (9) menzil-i tekve-i tīr-endāzān nām-ı diger lenduhā ca‘fer (10) bā-bād-ı yıldız (11)

gez	seng/kıṭ‘a	
1009/51,5	1	yaycı aḥmed
1060,5/17,5	2	dīvāne kāsım
1078/30	3	ḥaydar beg
1108/56	4	hüsrev
1164	5	lenduhā ca‘fer

(16) bu menzilde lenduhā ca‘fer kuvvet-i bāzū-yı hüner (17) ve i‘ānet bād-ı şimāl meserret-i rehber ile yaycı

Der-kenār

(1) bu menzilün ayak yerini ibtidā (2) ṭob iskender nām-ı pehlevān (3) vaz‘ édüb sonra aḥī (4) yerinden atmak üzere bundan (6) fāriğ olmuş ise de (7) ṭob taşılık nāmı (8) bākī kalmışdır

[43a]

(1) aḥmedün kemān-ı şöhetin irḥā ve defterdār iskender (2) ṣelebi kullarından dīvāne kāsımın māniyā-yı (3) sürten şerbet-i eftīmün ḥiddet ile kesr (4) u ifnā ve süleymān paşa itbā‘ından mīr ḥaydar (5) ve hüsrevün pertev-lem‘a-i ‘azametlerin itfā édüb (6) vaz‘-ı gerde-i metāniyyeti olan menzilün cāy-ı (7) kādemi ḥālā ṭob taşı ismiyile nām-āver olan (8) seng-i ma‘rūf ve hācer-i müntehāsı tekve-i rumāt (9) verāsında kulaksız

maḥallesi ẖızāsındadır (10) bu menzilin ayak taşı ṯob iskender vaż^ç (11) édüb remy etmek eşnāsında iken çevgān (12) taqḏir ḵurre-i ṯob ẖāhişin mevzi^ç uhre (13) şarf u tesy̱ir etmegin yaycı aḥmedün me'zūnen (14) endāḥte ve vaż^ç eylediği nişānı bāb-ı tekye-i rumāt (15) ḥamiyyet-i intisāba qarīb derūn-ı merḳad-ı (16) pehlevānānda vāḳi^ç (17) mermer-i keḇirdür

[43b]

(1) menzil-i çullı nām-ı diger memi çebe (2) bā-bād-ı kıble (3)

gez	seng/ḳıṭ ^ç a		
956/32	1	ḥasan çebe baḥtiyār-zāde	
988/76,5	2	müşli çebe defterdār-zāde	28,5 gez ḳ
1064,5/47	3	memi çebe defterdār-zāde-i birāder müşli çebe	10 gez ḳ
1111,5/5	4	dīvāne ḳāsım	27,5 gez ş
1116,5/24,5	5	ḥaydar beg	44,5 gez ş
1141/9,5	6	çali bālī	27,5 gez ş
1150,5	7	çullı ferruḥ	60 gez ş

(10) menzil-i mezbūr ḥaydar nāmıla daḥı şöhre-var (11) olub cāy-ı ḳademi mü'ezzinler şofāsı ismiyle (12) şeẖir-i maḥalde vāḳi^ç seng-i şaḡir olub çullı (13) ferruḥ bu nevbet-i dāmen-i zerāndūdu'l-pāçe-i himmeti (14) der-meyān ve baḥtiyār-zādeye

bāzū-yı bahtıla (15) izhār-ı galebe ve defterdār-zādelerün defter-i tūmār (16) celādetlerin pīçide ve dīvāne kāsımı ser bī-şahra-yı (17) hayret ve mīr-i haydarıdur rağbetden beder

[44a]

(1) ve ‘ali bālīnün yāl ü bāl iftiḥārın bürīde édüb (2) ferruḥ mūmā-ileyhün īcād u inşād eylediği menzil (3) feraḥ-ı efzānuḡ seng-i nişānı imām menzilinün (4) kabzasında vāķi^c seng-i ‘ibret-nümādur (5) menzil-i zihgīrī nām-ı diger loķumcı ve bēş taşlar (6) bā-bād-ı kible (7)

gez	seng/ķıṭ‘a		
980/13,5	1	zihgīrci kāsım	
993,5/50	2	ḡasan ṡelebi baḡtiyār-zāde	13,5 gez ş
1043,5/30,5	3	oķcı ḡüseyn	49,5 gez ş
1074/19	4	zağarcı kāsım	19 gez ş
1093/19	5	loķumcı ‘ali beg	12,5 gez ķ
1112/9,5	6	uncı muşṡafa	16 gez ş
1121,5	7	ḡacı süleymān	13,5 gez ķ

(14) kāsım merķūmuḡ tīr-i şöhret-gīrinün fūrce-i zihgīr (15) müsābakadan eşer-güzeri ve loķumcı ‘alinün (16) rūzī-i dehān-ı ḡüneri ve daķiķī muşṡafanuḡ (17) asiyāb -ı meşakķatinün maḡşūl nāzik-teri

Der-kenār

-1-

(1) zihgīrci kāsım yeniķeri (2) ṡā’ifesinden ta’līmci(3) bāşı olmuşdur

-2-

(1) oğcı hüseyin menziline taş (2) dikmeden bec seferine gidüb (3) anda şehîd olmağıla taşını (4) şonradan pehlevānlar dikmişdür

-3-

(1) mūmā-ileyh hācı süleymān āga fātīh-i (2) bağıdād merhūm sultān murād (3) hān t̄abe şerāh hāzretlerinūñ (5) üstādı olub hac-ı şerife (6) gider iken mısr-ı k̄āhirede (7) mūntehā k̄amış menzilini āgac (8) pişrev ile bozmış (9) ve devlet-i ‘aliyyede iki (10) def’a çavuşbaşı (11) olmuş zāt-ı şerīfdür

[44b]

(1) olan menzil-i mu‘teberini sebkat için sultān (2) murād hān üstādı çāvūşbaşı hācı (3) süleymān āga ‘amel ve engüşt ictihādına seng-i (4) sengin bī-fürce vü sākıbe-yı hātem-i elmasdan (5) ni‘me’l-bedel eylediği menzil-i mu‘teberinūñ cāy-ı k̄ademi (6) hedef-i ‘amme-i t̄ir-endāzān olan pūta sepedine (7) karīb yerde ve seng-i ‘alāmeti çoban çeşmesinūñ (8) mā-fevķinde vākī‘ ‘acīb maḥal dedür (9) menzil-i toḅ yeri nām-ı diger ḥasan taş (10) bā-bād-ı şimāl (11)

gez	seng/kıt‘a		
1004/83	1	ḥasan çebebi baḥtiyār zāde	
1087/80	2	rūm yūsuf	47 gez k̄
1167/28,5	3	k̄ubūrcı hūsrev	70 gez k̄
1195,5/18	4	lenduḥā ca‘fer	65,5 gez k̄
1213,5	5	‘ali āga	67 gez k̄

(16) menzil-i mezbūr ḥasan ayak yeri nāmıla daḥı meşhūr (17) ve cāy-ı ḳademi mīrāḥūr köşki tarafında vāḳi^c

Der-kenār

(1) rūm yūsufuñ şām u ḥaleb ü (2) toḳadda menzilleri oldıḡı ve (3) sulṭān süleymān merḥūm (4) ile belḡrād seferine (5) gider iken şofyada (6) müntehā menzil atub (7) muḳābelesinde kendüye (8) sipāhilik iḥsān (9) buyurıldıḡı (10) menḳıldür

[45a]

(1) seng-i sepīd-i şaḡīr ki parpol menzilinün (2) ana taşu olub ḥāş oṭa ağalarından (3) ‘ali ağa nām pehlevān ḥasan çelevi ve rūm yūsufuñ (4) ḥüsn-i tīr-i ‘ālemgir şöhretin endāḥte-i (5) ḡayābetü’l-cübbī ‘adem-i revāc ve ḳubūrcı ḥüsrevün tāt-ı (6) siḥām-ı ibtiḥācın sālīb ve mānend ḥamza nāvek (7) himmetile lenduhā ca^cfere ḡālib olub nişānda (8) eylediḡi seng sengini meydān-ı rumātta (9) vāḳi^c mü’ezzinler şofasına ḳarīb maḥalde olan (10) ‘amūd-ı kerān ve zerrīndür (11) menzil-i unci şücā^c (12) bā-bād-ı lodos (13)

gez	seng/ḳıṭ ^c a		
983,5/24,5	1	unci şücā ^c	
1008/75	2	cerrāḥ-zāde	24 gez ḳ
1083/3	3	unci muşṭafa	0,5 gez ş
1086	4	ḳara ḥasan	61,5 gez ş

(17) şāḥib-i seng-i aḥīr olan ḳara ḥasan

Der-kenār

-1-

(1) tekye içinde olan (2) taşların birisi (3) kuburcu hüsrevün (4) olmak üzere muhakkağdur

-2-

(1) uncı şücā şeyh-i meydān (2) olmuştur

-3-

(1) kara hasandan sonra enderūn-ı (2) hümāyun cerāhlarından usta (3) ‘ali nām-pehlevān aşırı (4) atub taş dikdiği (5) menkūl ammā taşı (6) mevcūd degildür

[45b]

(1) el’hamdülillahillezi ezhebe ‘anna’l-hazene maẓmūnına (2) maẓhar olub evvelā uncı şücā’uñ idāre-i (3) asiyāb idmāniyla endāhte eylediği menzilin (4) bozub nāve-i āb-ı ruḥ-ı iştihārın şikeste (5) vārid-i iftiḥārın bāde vērüb yenîçeri zümresinden (6) cerrāḥ-zādenün zahm-ı derūnına nemek-pāş (7) ve uncı muştafaya ira’et-i şüret-i perḥāş (8) ile daḳıḳ-i ḥāşş naşibin dehān ihtişāşından (9) bīrūn u ca‘ca‘-yı ruḥ-ı temeddüh u iftiḥārın mānend-i (10) asiyāb-ı bī-ab-ı gūş-ı istiḥsāndan dūn (11) édüb merḳūm kara hasanun göz qarardub (12) hevā-yı kıble-i sürūr-efzā ile yüz ağartdığı (13) menzilinün cāy-ı kademî tārek ḥaydar zīrinde (14) ve ḥākī menzili pīşinde zemīne berāber şağīr-i (15) mermer ü seng-i nişānı ağalar menzili şaştında (16) çoban çeşmesi cānibinde (17) mevzu‘ ḥacerdür

[46a]

(1) menzil-i cerrāḥ ‘ali beg (2) bā-bād-ı şimāl (3)

gez	seng/kıṭʿa		
943/73	1	kepenekci reʿīs	
1016/18,5	2	şolak ḥamza	36 gez ş
1034,5/11,5	3	şolak meḥammed beg	42 gez ş
1046/27	4	ʿali beg defterdār-zāde	2 gez ş
1073/3	5	şolak ʿīsa	25,5 gez ş
1076/43	6	meḥammed beg defterdār-zāde	0,5 gez k
1119/6,5	7	şolak ḳara ḥasan	14 gez ş
1125,5/3	8	cerrāḥ ʿali beg	8,5 gez ş
1128,5/14,5	9	biḡā begi ʿosmān beg	gez ş
1143/3	10	berber-zāde küçük ber-bād meḥammed	
1146	11	ḥasan aḡa ser- taḥtrevānī	

(14) ḥekimoḡlı ʿali paşa itbāʿından berber-zāde (15) ber-bād pehlevān setre-i himmet ile kepenekci reʿīsün (16) ḡīsū-yı ibtihācın ser-mefāḥiretinden tırāş (17) ve defterdār-zādelere ilkā-yı fesād-ı perḥāş

Der-kenār

1) ʿosmān begün ṭaşı 2) zāyiʿ olmuştur

[46b]

[47a]

(1) içün  umre-i sa'y u himmet  d b t m rci (2) k lı ca'fer n ke -me-ke  kem n-ı  hen ve t r-i (3) h d d ile end hte eylediği menzil-i ced din (4) ve sekb n k lı  ali beg n m nend-i ser ve  z d (5) ni  nda ve  cad ve nak    me hemmed n nak -ı (6) dil-pe  r-i kit be-i ni  n-ı t rin ma v ve bir seng-i (7) n -ma l m 'l-ism  ma d m eylediginden  onra (8) s b k  dery  kap d n  mer  m h seyin pa a (9) tev bi nden t cir-z de me hemmed em n a anu  (10) lodos r zg r r zg r  eg niti (11) ve t r-i p  rev seb k-reft r mur fa at yla del l (12) ma nev -yi seb at ve r   n  olmak  zere (13) va ' ve nih d  olan meyl-i s k l ve  az min n (14) c y-ı kademi a alar menzilin n  ab asında (15) ve seng-i ma     ve mu attara  yeks v r menzili (16) emy li ile im m menzili k dem-g h  (17) miy n ndadur

[47b]

(1) menzil-i h c  s leym n (2) b -b d-ı yıldız (3)

gez	seng/�ı��a		
1030/3	1	berber mur�d a�a	
1033/30	2	fer�d�n re'�s	39,5 gez �
1063/11	3	��vu�-z�de me�hemmed �elebi	1,5 gez �
1074/21	4	cebeci deli h�san	37 gez �
1095/51	5	ya�ya a�a	9,5 gez �
1146/7	6	küçük �ali a�a	16,5 gez �
1153/35	7	e'l-h�c s�leym�n a�a	6 gez �
1188	8	pehlev�n �ali a�a	24 gez �

(11) berber murāduñ āyine-i timsāl ictihādın seng (12) pāre-i imtidād ile şikest ve ber-
bād ve ferīdūn (13) reʿīsūñ palamār-ı lenger zevrakce-i vāride kıstayı (14) takāvvetin
güsiste ve mağbūn ve cebeci (15) deli ḥasanı cūş-ı celādet ve bimār-ḥāne-i (16)
enāniyyetten dūr u bīrūn edüb yahya ağa (17) menziline atmağıla nāmını ihyā ve
taʿlīm-ḥāneci başı

[48a]

(1) küçük ʿaliye ızhār-ı kibr u iʿtinā ve ḥacı (2) süleymān ağayı endāḥte-i şahrā-yı
mugaylān (3) efzā-yı insā eden ḥāş oṭa ağalarından (4) pehlevān ʿali ağaṇuñ dilrāne
vażʿ eylediği (5) seng şehīrūñ cāy-ı kademī mīrʿalem aḥmed (6) ağa taşınuñ bālāsında
vākiʿ cāy-ı (7) istivā-peziir ve ḥacer-i mümtāz u muʿteberi pūta sepedi (8) şaştında berf-
ḥāne-i ʿatīkden berü kulaksız (9) mahallesi cāddesinde qarībdür (10) menzil-i lenduhā
caʿfer (11) bā-bād-ı lodos (12)

gez	seng/kıṭʿa		
1016/45	1	nā-maʿlūm	
1061/10	2	nā-maʿlūm	5,5 gez k
1071/9,5	3	nā-maʿlūm	100 gez ş
1080,5/62	4	nā-maʿlūm	14,5 gez k
1142,5/67	5	dīvāne kāsım	29 gez ş
1209,5	6	lenduhā caʿfer	1,5 gez k

[48b]

(1) lenduhā ca'fer kuvvet-i bāzū-yı bī-kerān u şarf (2) naqd-īne-i miknet firāvān ile silsile-i tūmār (3) dīvāne kāsımı kesr ve ebṭāl edüb kāmı (4) okıla endāhte eylediği menzil-i mūntehāsında (5) mevzū'ı olan 'amūd-ı kerānının cāy-ı (6) kademī tekye depesinde rūm yūsuf senginūn (7) on gez peşinde vāki' küfegi ta'bīr étdükleri (8) seng-i şağīr ve ḥacer-i bālā-teri qarılar çeşmesi (9) bālāsında olan tārikdedür (10) menzil-i çifte ve nām-ı diger beş taşlar ve sekbān kılı (11) bā-bād-ı lodos (12)

gez	seng/kıṭ'a		
884/68	1	sekbān kılı	
952/68	2	nā-ma'lūm	55 gez k
1020/32	3	nā-ma'lūm	90,5 gez k
1052/73,5	4	nā-ma'lūm	84 gez k
1125,5	5	nā-ma'lūm	103,5 gez k

(17) bu menzilde sekbān kılı pehlevān imdād-bād

[49a]

(1) cenūb-ı ferruḥ-ı hūbūb ile dört nefer beyt (2) sebūk-revān beniḥān ḥāne-i 'adem reftend (3) ber āsitān çü-na'leyn mānde kālībḥā (4) mufādınca esāmīleri ḥāysuñ mürūr-ı (5) a'vām ile maḥv ve bī-nām u recā-ḥāh-ı (6) fātiḥatü'l-kitāb ve niyāz-ı cūy du'a-yı müstecāb (7) olan dört nefer pehlevānuñ sebkat étdükleri (8) menzil ekşi menziliyle tev'em mişāl çifte (9) olmağıla birinūn cāy-ı kademī aḥīre ana taşı (10) ve bi'l-'akis vāki' olub seng-i mūntehāsı (11) miyān-ı vādi-i ḥāşkōyde vāki' imām menzili (12) cāy-

1 kademiniñ qabzasında kenār-rāhde vāqī' (13) tārīk-i şağīrdedür (14) menzil-i ekşi (15) bā-bād-ı poyraz yıldız (16)

gez	seng/ķıṭ'a		
884/19,5	1	nā-ma'lūm	
903,5/156,5	2	nā-ma'lūm	21 gez ķ

[49b]

(1)

1060/42,5	3	nā-ma'lūm	3 gez ş
1102,5/9	4	nā-ma'lūm	28,5gez ķ
1111,5/10	5	peşķīr ağası sūleymān ağa	20 gez ş
1121,5/6	6	küçük ḥasan ağa	
1127,5/27,5	7	cebeḥāneci seyyid 'osmān	
1155/22	8	ḥadice sulṭān oğullığı su'adā beg	
1177/13,5	9	ser-taḥtīrevānı ḥasan ağa	
1190,5	10	tācir-zāde emīn ağa	18 gez ş

(9) şāḥīb-i seng-i aḥīr olan tācir-zāde emīn (10) ağa ķapūdān sābık müteveffa ḥüseyin paşa ḥazretlerine (11) müte'allıķ olmağın müşārün-ileyh ḥazretlerinüñ kendüye (12) olan ḥüsn-i nazar ve himmetleri ve merdsen sen de ķarış yārāna (13) şoḥbetleriyle tozķoparan meydān-ı miknet ve şücā' (14) vādi-i şücā' ve ķudret olub ķavs-ı teveccüh (15) ve iķbāl ile endāḥte eylediği menzillerden işbu (16) menzilün cāy-ı kademī sekbān ķulı menzilinüñ (17) ana taşsı ve seng-i ḥāşsı ḥāşķöyü cānibinde

[50a]

(1) imām menzili taşlarınun üst tarafındaki şırtıdadur (2) menzil-i devātcı (3) bā-bād-ı poyraz yıldız (4)

gez	seng/kıṭʿa		
938/28,5	1	nā-maʿlūm	
966,5/10	2	nā-maʿlūm	26 gez ş
976,5/29	3	nā-maʿlūm	19,5 gez ş
1005,5/80	4	nā-maʿlūm	39,5 gez ş
1085,5/5,5	5	nā-maʿlūm	21,5gez ş
1091/6	6	seyyid ḥalīl ḥasīb efendi	gez ş
1097/9	7	bāzargān-zāde seyṣid muṣṭafa	
1106	8	ʿayşe sultān baş ağası eʿl-ḥāc beşir ağa	

(12) işbu menzil-i devātcıda şāhib-i seng-i (13) aḥīr olan ʿayşe sultān baş ağası (14) eʿl-ḥāc beşir ağa kalem-tırāş kuvvet ile bēş nefer (15) nā-maʿlūm pehlevānı nām-ı sebkatların şāhife-i (16) seng-i ʿamūd şöhetden maḥv u pinhān (17) ve rūʿesā-yı kemān-keşāndan seyṣid ḥalīl

[50b]

(1) ḥasīb efendi ve muṣṭafa efendi cenāblarına (2) ibrāz-ı miknet-i firāvān ʿedūb vādi-i piyāle (3) paşada vākiʿ cerrāḥ menzili tārikī zeylinde (4) nişānda eylediği seng-i

mu'teberinüñ cāy-ı (5) kademî çoban çeşmesi bālāsında vaż' (6) olınan hacet sinor kurbındaki küfegi taşdur (7) menzil-i ca'fer nām-ı diger hācī ismā'il (8) bā-bād-ı lodos (9)

gez	seng/kıṭ'a		
948,5/1	1	nā-ma'lūm	
949,5/56,5	2	nā-ma'lūm	33 gez k
1006/25	3	nā-ma'lūm	60 gez ş
1031/8	4	nā-ma'lūm	25 gez k
1039/25	5	nā-ma'lūm	8,5 gez ş
1064/28,5	6	nā-ma'lūm	23 gez k
1092,5/2,5	7	hācī ismā'il	69 gez ş
1095	8	küçük mehemmed	68,5 gez ş

(17) bu menzilde küçük mehemmed i'ānet-i lodos meymenet-i

[51a]

(1) me'nūs ile büyük iş görüb serāy-ı 'atīk (2) helvācılar halifesi hācī ismā'ile sebkat (3) birle vaż' eylediği seng-i sūtūn gayret-nümünün (4) ayak taşı parpol menzilinün baş taşına (5) karīb mahallede olub seng-i müntehāsı çoban (6) çeşmesi mā-fevķinde vāķi' berf-hāne verāsındadır (7) menzil-i 'uṣṣākī nām-ı diger hācī ismā'il (8) bā-bād-ı yıldız (9)

gez	seng/kıṭ'a		
917/19	1	hamza celebi 'uṣṣākī-zāde	
936/1,5	2	oķcı selanikī	16,5 gez k

937,5/33,5	3	ḥammāmī aḥmed aḡa	35,5 gez k
971/34	4	meḥemmed efendi imām-ı serāy-ı ‘atīk	7 gez ş
1005/27,5	5	idris ḡapūc-ı serāy-ı ‘atīk	28,5 gez k
1032,5/2	6	la‘li-zāde mektūbī-i aḥmed paşa	12,5 gez k
1034,5/42,5	7	meḥemmed efendi mevḡufatı	34,5 gez k
1077/47	8	aḥmed efendi ḡayyım-zāde	29 gez k
1124/5	9	aḥmed efendi ḡatib-i vaḡf-ı sulṡān bāyezid	46,5 gez k

[51b]

(1)

1129/2	10	atıcı bēḡ muṡṡafası nām civān	3,5 gez k
1131/2	11	e‘l-ḡāc ismā‘il	4 gez k
1133/43,5	12	ṡomar aḥmed	29 gez k
1176,5/0,5	13	ber-bād seyyid muṡṡafa ṡelebi	59,5 gez k
1177	14	pehlevān ‘ali aḡa	25 gez k

(6) ḡāne-i ḡāṡṡa aḡvātından pehlevān-ı cihān ‘ali (7) aḡa hevā-yı ṡimāl feraḡ-ı iḡtivā ile evvelā pehlevān (8) ḡamza bin ‘uṡṡāḡinūḡ meṡḡūr afāḡ olan (9) ‘amūd-ı iftiḡār rezānet-i iltiḡāḡın ḡüm-kerde-i (10) zīr-i türāb-ı ‘adem ve oḡcı selanikīnūḡ tīr-i (11) teferrüdin endāḡte-i beyābān-ı nedem ve ḡammāmī aḥmed (12) aḡayı ‘araḡ-rīz ḡacālet ve imām meḡemmedūḡ pīṡ-ḡāhında (13) vaṡ‘-ı ḡadem édüb ve bevvāb idrīsīnūḡ (14) behiṡt-i sebḡatdan bīrūn ve mektūbī la‘li-zādenūḡ (15) varaḡa-ı āmālin ḡūn-ı ṡeṡm-i teessüf ile

lā'l-gün (16) ve mevķufātī meħemmed efendinün defter-hāne-i ħüsn (17) ŗöhretin müŗevveŗ ü maġbün ve ķayyım-zāde aħmed

[52a]

(1) efendinün būriyā-yı mescid celādetine āteŗ-endāz (2) melālet ve ķātīb-i vaķf-ı sulţān bāyezīd aħmed (3) efendinün naķŗ-ı kitābe-i ħūbbī-i tezyīdden nā-be-dīd (4) ve beg muŗtafa seng-i āyine-i muŗaffā-yı ŗafāsın (5) ġubār-ı ālūd 'anā ve ħacı ismā'il ve tomar (6) aħmedün ħümār vaķārların tār ü mār ve ber-bād (7) muŗtafanun ķāŗāne-i nev-i būnyād istizħārın (8) ħarāb u ber-bād ēdüb dest-i himmet-i 'unvān (9) ile fāyikü'l-ķarān oldıġı menzilinün seng-i (10) ķademi lenduhā ile arķırı menzili miyānında berāber (11) zemīn olan mermer-i sepīd ü sengīndür baŗ (12) taŗı tekye ķöŗküne ķarīb yerde ve merķadī (13) taŗının önindedür (14) menzil-i ħākī-i bostāncı (15) bā-bād-ı poyraz yıldız (16)

gez	seng/ķıı'a		
861,5/47	1	balıķhāne ķātibi cin ħüseyin efendi	
908,5/34,5	2	ķılıccı yūsuf	gez ķ 0,5

[52b]

(1)

943/21	3	ķandilci usta piyāle	6 gez ŗ
964/11,5	4	ibrāħīm aġa	9,5 gez ŗ
975,5/33,5	5	nā-ma'lüm	28 gez ķ

1009/17,5	6	ferhād	13 gez ş
1026,5/11,5	7	tekye-nişîn hüseyn	45 gez k
1038/15,5	8	bostāncı muştafa beg	57 gez k
1053,5	9	vecāhetli aḥmed aḡa	5 gez k

(8) ḡaş oṭa aḡalarından şāḡib-i menzil-i mūntehā (9) ya'ni vecāhetli aḥmed aḡa dest-ḡir bād-ı şabā-yı (10) şafā-i mesīr ve ḡākī ta'ḡbīr êdükleri tīr ile (11) izḡār u cāhit êderek evvelā balıḡḡāne kātibi (12) hüseyn efendinūḡ ṭaylasān-ı destār-ı iftiḡārına (13) iṭāle-i zebān ve dest ve kılıccı yūsufuḡ ḡiddet-i (14) tiḡ ser-tīz iştihārın izāle vü pest ü kandilci (15) piyāle ustanuḡ cām-ı çemşīd 'alem-nümā-yı (16) neşve ve şafāsın zīr-i seng sengīn celādet (17) ve k̄ara muştafa paşa üstādı ferḡaduḡ ser-hevā-yı cūnbān

Der-kenār

(1) muştafa beg ḡuṭuvāt (2) seferinde şehīd (3) olmuşdur (4) raḡimullāḡ

[53a]

(1) i'tināsın şikāf-ı pezīr tīşe-i tīr-i sebḡat (2) ve tekye-nişîn hüseyni ser-nihāde-i visāde-i (3) ferāḡat ve bostāncı muştafayı mişāl tendīse (4) bostān fütāde-i vādi-i vāle ve ḡayret êdüb (5) iḡtirā' eylediḡi menzilinḡ cāy-ı ḡademi pes (6) ḡadem-ḡāḡ-ı daḡikī şücā' ve seng-i nişānı muḡābil (7) devḡa-i tersāne-i pādīşāḡ 'alem-penāḡdadur (8) menzil-i ṭayyib reyḡān aḡa e'l-meşḡūr be-menzil-i aḡalar (9) bā-bād-ı lodos (10)

gez	seng/kıṭ'a		
827,5/24	1	reyḡān aḡa	
851,5/27	2	def'a reyḡān aḡa	11,5 gez k
878,5/41,5	3	ḡazīne-dār 'ali aḡa	29,5 gez k

920/5,5	4	muşāhib bilāl ağa	15,5 gez ş
925,5/2	5	evliyā çelebi	47 gez k
927,5/9,5	6	dervīş çelebi	1,5 gez k
937/17,5	7	‘abdü’l-bāki çelebi	33,5 gez k
954,5/28	8	baṭmān e’l-ḥāc muşṭafa	2,5 gez k

Der-kenār

(1) bilāl ağanın (2) taşı bir güzel (3) somāki (4) taşdur

[53b]

(1)

982,5/10,5	9	ferīdūn-zāde muşṭafa ağa	11 gez ş
993/7	10	arnabūd ḥüseyin beg	27,5 gez ş
1000/40	11	teber-dār aḥmed beg	34 gez k
1040/16	12	çerkes meḥemmed paşa	33 gez k
1056/37,5	13	rahīkī ‘ali ağa	16,5 gez k
1093,5/45,5	14	küçük meḥemmed	12,5 gez k
1139	15	pehlevān ‘ali ağa	19,5 gez k

(8) ḥāne-i ḥāşşa ağalarından pehlevān ‘ali ağa zūr-ı (9) bāzū-yı idmān ve i‘ānet bād-ı lodos meserret-i (10) vezān ile ḥāce-i şehr-yār reyḥān ağaya (11) işmām-ı revāyih-i ḥiddet ve ḥazine-dār tāc-dārı (12) ‘ali ağaya ira’et-i nuḳūd-ı himmet ü muşāhib (13) şehr-yārī bilal ağa ve evliyā çelebi ve rüstem paşa (14) vakf-ı cābisi dervīş çelebiyi endāhte-i genc-i (15) ḥānḳāh ferāḡat ve serāy-ı ‘atīk teber-dārlarından (16) ḥacı

‘abdü’l-bāki çelebi ve batmān e’l-hāc muştafayı (17) sencide-i terāzū-yı kuvvet ve feridūn-zādeyi

Der-kenār

-1-

(1) yaycı eşnāfi atıcılar ile nizā‘ (2) édüb da‘vālarını na’ib şer‘ (3) istimā‘inden sonra vaz‘-ı (4) nişān olunmuş iken biz sera‘ile (5) taş dikildigini görmedük (6) dèyü yaycı eşnāfinuñ (7) istemedükleri taş feridūn(8) zadenüñ taşı (9) olmak üzere (10) mazbūtdur

-2-

(1) raḥīkī ‘ali aḡa (2) meydāna şeyḡ (3) olmuşdur

[54a]

(1) taḥt-ı taḥsīn ve āferīnden dūr ve arnabūd ḡuseyin (2) aḡanuñ naḡd-īne-i ‘ār ve vaḡarın nā-būd ve teber-dār (3) aḡmed begüñ dehān-ı fe’s-i i’tibārın şikest (4) édüb ve menzil çerkes meḡammed paşaya mutaşarrıf (5) keyf-mā-yeşā’ olub raḥīkī ‘ali aḡanuñ ḡoḡkā-i (6) raḥīk neşe’-i celādetin ḡurd ü temzīḡ ve küçük (7) meḡammedi serīr-i kibr müsābakadan tefrīḡ birle (8) endāḡte eyledigi menzilinüñ cāy-ı ḡademi cānib-i (9) ḡāşköyde berf-ḡāne-i aḡa-yı yeñiçeriyān ḡurbında (10) vāḡi’ mermer-i şaḡīr ve seng-i müntehāsı cādde-yi (11) kāḡıdḡāne-i feraḡfezādudur (12) menzil-i imām-ı serāy-ı ‘atīḡ (13) bā-bād-ı poyraz yıldız (14)

gez	seng/kıṭ‘a		
743/110	1	serāy-ı ‘atīḡ imāmı meḡammed efendi	

853/10,5	2	yeñiçeri ‘abdü’l-bāki	20 gez ş
863,5/44,5	3	hasan beg mirderyā	39,5 gez ş
908/12	4	yeñiçeri yūsuf	32 gez ş

Der-kenār

(1) bu menzil važ^c olındığı hengāmda (2) atıcılara inķirāz gelmiş olduğına (3) mebnī tergīben li’l-aḥar yēdi yüz kırk (4) üç ādemde važ^c-ı nişān (5) ētdigi menķıldür

[54b]

(1)

920/3,5	5	berber kādri beg	41 gez ş
923,5/16,5	6	hāşkū	38 gez ş
940/39,5	7	aḥmed efendi kātib-i tersāne	20,5 gez ş
979,5/45	8	‘ali beg ibrahim ḥān-zāde	10,5 gez ş
1024,5/52,5	9	yūsuf paşa	27,5 gez ş
1077/17	10	kuḡu muştafa nām-ı civān	27 gez ş
1094/2	11	abāza ‘osmān aḡa	60 gez ş
1096/53	12	teber-dār pehlevān aḥmed	47 gez ş
1149/13,5	13	ṭomar aḥmed	40 gez ş
1162,5	14	ber-bād seyyid muştafa ṣelebi	47 gez ş

(11) serāy-ı ‘atīk imāmı mehemmed efendi merhūm iktidā-yı (12) sūnnet aḥmedī ve icrā-yı ‘ādet ḥasene-i (13) muḥammedīde bezl tāb u kudret ve tezkīr-i bi’l-ḥayr (14) içün şarf naḳd-īne-i himmet ve i‘ānet-i bād-ı şimāl (15) şabā mişāl ile ḥasbe’l-mekān endāḥte vü nişān (16) eylediği menzil yūmn-i aşiyān u teberrük resānende (17) mevzu‘ olan aḥcārdan seyl-i mürūr-ı eyyām

Der-kenār

-1-

(1) ḥāşkūdān şonra naḳīb (2) muştafası nāmında bir pehlevān (3) daḥı taş dikdiği menḳūl (4) ammā taşı mevcūd degildür

-2-

(1) keزالik ‘ali (2) begden şonra (3) ḳaddı ibrahīm (4) efendi ve ba‘dehu (5) ferīdūn-zāde atub (6) taş dikmişler lākin (7) taşları zāyi‘ olmuşdur

-3-

(1) yūsuf paşa fi’l-aşl dārü’s-sa‘ādetü’ş-(2) şerīfe ağası tarafından ismā‘īl (3) voyvodası olub ba‘dehu bec seferinde (4) zuhūra kelān yararlığı sebebiyle (5) kendüye rütbe-i vālā-yı vezāret-i (6) ihsān ve on beş sene (7) miḳdārı bender muḥāfızı (8) olmuşdur

[55a]

(1) ve bād-ı ḥazān kürūr-i a‘vām ile üç ‘adedi (2) zīr ḥāk ‘ademde pinhān olmağın nesīb-i sülāle-i (3) pāk ve ḥasīb-i nesli tāb-nāk yekke-süvār-ı meydān-ı (4) maā‘rif ve ferīd-i ‘arşa-yı ‘avārif olan (5) kemān-keş seyyid ḥasīb çebebi rahmetu’llāhu meşāḥa (6) vü taḥdīdinde taḥrīr olındığı üzere cāy-ı (7) ḳademi naḳḳāş ve sekbān ḳulı sengleri

miyânında (8) vâkı' bālā-yı tārıkde ve ber-bād seyyid muşţafanın (9) abād eylediği
seng-i müntehâsı hâşköy (10) cānibinde vâkı' vâdi verāsındadır (11) menzil-i hākī (12)
bā-bād-ı kıble (13)

gez	seng/kıt'a		
841,5/11	1	meḥemmed beg naḳḳāş paşa-zāde	
852,5/15	2	receb usta bağçe-i tersāne	25 gez ş
867,5/1	3	muşāhib bilāl aḡa	5,5 gez ş
868,5/24	4	teber-dār e'l-hāc 'abdü'l-bāḳi	2 gez k
893/5	5	meḥemmed aḡa ḥammāmī-zāde	8,5 gez ş

Der-kenār

(1) çaḳırcı başı (2) mehmed begdür

[55b]

(1)

898/4,5	6	yeñiçeri şāhin oṭa başı	11 gez ş
902,5/16	7	ibrāhīm aḡa	20 gez ş
918,5/43	8	şā'ir ḡnā'ī çelevi	2 gez k
961,5/23	9	teber-dār pehlevān aḡmed	4,5 gez ş
984,5/47	10	şeyḡ-i meydān raḡīḳī 'ali aḡa	22 gez ş
1031,5	11	aḡmed efendi re'īs-i tīr-endāzān	6,5 gez k

(7) bu menzil bī-hem-tānuḡ cāy-ı ḳademi ḳurb-ı pīş-gāh (8) tekye-i rumātda vâkı' şecer
butm müntehā ve seng-i (9) sābıḳ aḡır ü pākī yemīn-i berf-hāne-i aḡa-yı yeñiçeriyānda

(10) vāki^c ve endāhte olan tīr-i peykān āhen-dār hākīdūr (11) re'īs-i kemān-keşān ve muḳtedā-yı t̄ā'ife-i celīle-i (12) tīr-endāzān olan kātib-i cāmi^c-i vālide sultān (13) cedīd aḥmed efendi egerçi bu menzilde cām-ı muşaffā-yı (14) ğam-zidā-yı ḥamiyyet ü neşāt ile muḳaddem şakī-i (15) şerbet-i tehniyet seng-i nihāde-i neşāt u inbisāt (16) eden rahīkī 'ali ağanın keyfini bozub neşe'-yāb (17) piyāle-i sebḳat olduğına şer'an ve kânūnen çok

Der-kenār

(1) pehlevān aḥmedün mısr (2) kâhirede müntehā menzili (3) olub ḥassādī (4) ilinden mesmūmen (5) fevt olduğu (6) menḳuldūr

[56a]

(1) kıl ü kāl olmuş lākin şonradan menzil-i yeksüvār-ı (2) kebīrde izhār eylediği hūner ve şan'atı ve rüçhān (3) ü himmeti şehīr-i 'ālem-gir olmağın bī-'ināyete e'l-melikü'l-mennān (4) maḥalinde keşīde-i rişte-i taḥrīr ü beyān kılınur (5) menzil-i 'abdu'l-lah efendi nām-ı diger dirhem menzili (6) bā-bād-ı batı lodos (7)

gez	seng/ḳıṭ'a		
903/8	1	'abdu'l-lah efendi	
911/4,5	2	muşāhib meḥammed ağa	
915,5/12	3	şeyḥ 'abdu'l-lah efendi	18,5 gez ş
927,5/45	4	balcı (yaycı) e'l-ḥāc muştafa	39,5 gez ş
972,5/7,5	5	yaycı (sayıcı) ḥüseyn ağa	44 gez ş
980/43,5	6	hevācı 'ali dede	35 gez ş
1023,5/7	7	eyyüb-zāde meḥammed efendi	70 gez ş

1030,5/13	8	nişādurī muştafa	82 gez ş
1043,5/22,5	9	kelleci ‘ömer beg	53gez ş
1066/27	10	pehlevān ‘ali ağa	18,5 gez ş
1093	11	tācir-zāde emīn ağa	25 gez ş

Der-kenār

(1) ‘ali dede kabza (2) tarafından dağı (3) vāfir aşurı (4) bir ok atub (5) bir küçük nişāna (6) vaż‘ etmişdür

[56b]

(1) müteşebbiş-i dāmen sūnnet-i seniyye-i seyyid-i ahirü’z-zamān (2) olan zümre-i tīr-endāzān re’īs-i imām ‘abdu’l-lah (3) efendi fi’l-i aḥsen-i remyde bir cemā‘ate muḳtedā (4) ve imām olub batı lodosı nāmıla şöhret-şi‘ār (5) olan bād-ı sūhūnet i’tiyād imdādı ile küşād (6) ve icād eylediği menzilde muşāhib şehir-yārı (7) sebkatına imām-ı müşārün-ileyhün semiy ve hem-nāmı (8) diger ‘abdu’l-lah efendinün ‘ırkı cinsīyeti nābız (9) olmağıla dest-ber bālā-yı dest-kemān zūrı ile (10) müşārün-ileyh sebkat ve der-‘aḳab balcı muştafa (11) çāšnī-senc-i lezzet ‘asel-i muşaffā-yı ğalebe ve müsābakat (12) olduğda tersāne-i ‘āmīre ve veznedār başısı (13) ḥüseyin a‘dād meşāḥa-ı tezāyüd edicek hevācı (14) ‘ali dede dağı himmet-i pīr-ān-ı tarīkat ile yā ḥaḳḳ (15) deyerek izhār-ı mahāret eyledükde müderrisinden (16) eyyüb-zāde bī-şabr u qarār dest-i nihāde-i kemān-ı (17) ğayret ve ‘ilm-i efrāşte-i ḥamiyyet olub vaż‘-ı

[57a]

(1) seng-i ‘alāmet etmiş iken pehlevān ‘ali ağa (2) cümleye gālib olub nişādurcının reng-i (3) rüy-ı avān nahḥasıyye-i iftiḥārın reng-i pezīr-i ḥumret (4) ve kelleci ‘ömer beḡe izḥār-ı şān‘at ve ma‘rifet (5) etdigine muḳārın tācir-zāde meḥemmed emīn ağa (6) bir def‘a taş sürerek cümlesine müsābakat (7) ve akrān u iḥvānını ser-be-zemīn ḥayret eylediḡi (8) menzilinün seng-i ḳademi ḥasan taş ı ile ağalar (9) menzili miyānında ‘abdu’l-lah efendi ḳadem-gāḥı (10) nāmıy ıla mevşūf ve seng-i aḡīr mūntehāsı ḳarılar (11) çeşmesi verāsında vāḳi‘ ḥacer-i ma‘rūfdur (12) menzil-i mezbūr miyān-ı tīr-endāzāndadır dirhem menzili (13) ismiyile mūte‘ārif ve meşḥūr olub birinci ve ikinci (14) boy miyānda seksan buḡuḳ dirhem kemān (15) tımār-dār ile atılmış ve ba‘dehu her atılduḳca (16) ikişer dirhem ziyāde yay ile atılmak üzere (17) rābiṭa verilmişdür

[57b]

(1) menzil-i şolaḳlar emīni (2) bā-bād-ı baṭı lodos (3)

gez	seng/ḳıṭ‘a		
913/45,5	1	şolaḳlar emīni ‘ali ağa	
958,5/7	2	ibrāḥīm beg	5 gez ş
965,5/9	3	‘aṭṭār-zāde muşṭafa ağa	gez ş
974,5/7,5	4	ḳayşerili küḷüḳ tācir seyyid aḡmed ağa	28 gez ş
982/16	5	baḡdād ağası zāde meḥemmed ağa	29,5gez ḳ
998/30	6	büyük tācir seyyid ibrahīm	34,5 gez ş
1028/16	7	maşraf muşṭafa efendi	11,5 gez

			ş
1044/29	8	çerkes mehemmed paşa	23 gez ş
1073/16,5	9	mısrılı mehemmed efendi	45,5gez k
1089,5/37	10	abāza ‘osmān ağa	8 gez k
1126,5/33,5	11	küçük hācı mehemmed	8 gez k
1160	12	tācir-zāde emīn ağa	7 gez k

(15) bu menzil ve sā’ir lodos eşnāfindan olan (16) rüzgār ile endāhte olan menāzil-i nezd (17) tīr-endāzānde mu‘teber ve maqbūl olub tācir-zāde

Der-kenār

(1) çerkes paşa bu menzili (2) mīrahūrlığı (3) zamānında atdığı (4) mazbūtdur

[58a]

(1) emīn ağa bu nevbet dağı ızhār-ı yed-i tūlā édüb (2) endāhte eylediği menzilün cāy-ı kademī hācı (3) sūleymān menzilinün ana taşsı ve seng-i mūntehāsı (4) vādi-yi cāmī^c-i piyāle paşa verāsında incirli (5) bağçe hizāsındadır (6) menzil-i tīr-i yeksüvār-ı kebīr (7) bā-bād-ı lodos (8)

gez	seng/kıṭ‘a		
863,5/48	1	esirci ‘ali beşe	
911,5/74,5	2	mü’ezzin aḥmed ağa	gez
986/7	3	gürci ‘ömer efendi kātīb-i zanberḥāne	29 gez ş
993/19	4	şadr-esbak teber-dār mehemmed paşa	48 gez ş
1012/31	5	hācib-zāde mehemmed ağa	43,5 gez ş
1043/23,5	6	abāza muştafası	37 gez ş

1066,5/12,5	7	kırkçeşmeli oğcı muştafa çelevi	14 gez ş
1079/14	8	erzurumî muştafa ağa çorbacı-ı ta'lim- hâne	39,5 gez ş
1093	9	aḥmed efendi	35 gez ş

(17) bu menzil ma'reke-gir ve 'ālem aşub ve gavgā

Der-kenār

(1) şadr-ı 'azam esbağ balıacı (2) mehmed paşa merhūm mīrahūrlığında (3) bu menzili atub taş dıkdı (4) gün vezāret ile deryā kapūdānlığı (5) kendüye iḥsān-ı hūmāyūn olub (6) ba'dü zamān 'ömer efendi (7) aşurı atmış olmağdan (8) nāşī müşārūn-ileyh vezāretinde (9) tekrār taşı sürdigi (10) menkūldür

[58b]

(1) mesīrdür vaqtā ki kātib-i cāmi'-i vālide sulṭān (2) ve re'īs-i zümre-i tīr-endāzān aḥmed efendi kırk (3) çeşmeli muştafa çelevinün āb-ı zülāl-i feyz sebkatın (4) ka' ü erzurumî çorbacı muştafa ağa'nın ḳalāfāt (5) vecāhetin ḡaltān zemīn-i ḥacālet ü ref' etdigi (6) ağayı sebük-mağzuñ 'arīza-i ser-hevā-cünbān 7) ḡayret-i cāhiliyyesin tahrik etmegın cünne-i (8) ḥā'in ve sārık olan zālam-ı şebde 'avnihi (9) ve ḡayret ḥ'āhları ittifākıyla mevzu'-ı zemīn-i (10) temkīn olan seng-i sengini yerinden ḳal' (11) u endāhte-i beyābān-ı 'adem edüb ba'dehu tarīk-i (12) hıleye sālīk kimi şahid ve kimi da'vacı olub (13) hevācılar şıyānet ve ḥātır için kızb ü dürüg (14) eyledi dēyü irtikāb-ı ḡüftār bī-fürüg ve tahrik-i (15) gavgā vü fiten ederek iki müselmānı birbirine (16) düşürüb kırkçeşmeli çelevi ile aḥmed efendinün (17) muḥāvereleri mezāribiye tebdīl olub bir rüz

[59a]

(1) ma‘reke-nümünde sofray-ı ni‘met pehlevānı hūn-ı (2) sitiz ile lā‘l-gūn olmuş e‘l-hāşıl mezbūr çorbacı (3) menzil-i merķūma ihtilāl vèrdiginden nāşī (4) tekrār endāhte olmak iktizā ètmegin vezir-i ‘aşr (5) ibrahīm paşa fermānı ile diger bār-ı menzil-i sābıku’z-zıkr (6) kadem nihāde-i himmet ü istikrār olub (7) evvelkiden füzūn-ter endāhte ve murğ-ı bālā-yı pervāz (8) tırini şadā-yı maḥşūşı ile kondurduklarını (9) maḥkeme-i kāsımpaşada seccāde-nişin (10) şerī‘at-ı ğarrā olan nāib efendi huzūrunda ‘udul-ı (11) müslimānden cemm-i ğafir şehādetleriyle sābit eyledikten (12) sonra vāz‘-ı seng-i ‘alāmet eylediği menzilün (13) cāy-ı kademī ḥasan ayak yeri ile ca‘fer kadem-gāhı (14) miyānında ve ḥacer müntehāsı naḳkāş taşları ile (15) parpol cāy-ı kademī beynindedür kırkçeşmeli (16) çebebi silāḥ-ı şalāḥ ile arāste ve mümtāz ve şan‘at (17) tır-i pişrev-i sāzide mütefevviḳ ü ser-efrāz olub

[59b]

(1) kendi irād-ı maḥşūşa vü müzd-i şan‘at müteḥaşşısıyla (2) kani‘ vü dimāğ-ı sülāle vü ensābī rāyiḥa-ı tayyibe-i (3) misk-i ezfer ḥazret-i imām-ı züfer ‘aliyyü’r-raḥmeden (4) ‘ıtr-yāb-ı ta‘alluk ve intisāb olmak üzere meşhūrdur (5) ḥ‘ahiş-kerān-ı şan‘at remy olanları terğīb (6) ü taḥşīs u bī-ḥasbe’l-mekān tır ü gez bahş ve bey‘iyye (7) şavābı ile iḥrāz-ı meşūbāt cezile eder imiş (8) hikāyet şāhib-i menzil-i mezbūr aḥmed efendi (9) muḳaddem tır -i endāhte-i sebkat olduğda beykoz (10) ḥavālisinde aḥbābından birisi menzil-i ma‘hūd (11) ve ğavğā ālūdına nihād için teberrüken birisinin seng-i (12) ‘amūd-gūn bahş ètmiş imiş maḥaline vāz‘dan (13) zamān-ı mürür ètmeden bālāda taḥrīr ü beyān olındığı (14) üzere çorbacı-ı mezbūr yed-i tağallubi ile ḳal‘ u endāhte-i

(15) beyābān tezellül eyledükde taṭṭana-yı endāz-ı meydān-ı (16) rumāt olan ‘arbede-i keder-i ġāyāt sebebi ile aḥmed (17) efendi mu‘ātib belki şadme-i nefy ü taġrībe-i qarīb

[60a]

(1) olub maşārif-i ‘azīme şarf u taḥlīş-i girībān (2) ve tekrār menzil atmağdan mübtelā-yı ıztırāb u ıztırār (3) oldığı naql ü beyān eşnāsında ḥacer-i mevhūb (4) ve maşnu‘ bir merḳad-ı ‘azīmü’ş-şāndan maḳlu‘ seng (5) pāyı olduğına vāqıf olmağın sebep meşakḳat (6) ve keder eşer-i ḥaşşa-ı ḥacerdür dēyü inşāf eyledigi (7) menḳūldur fā‘tebīrū yāülī’l-ebşār (8) menzil-i yeksüvār-ı şaġīr nām-ı diger menzil-i müderris (9) bā-bād-ı lodos (10)

gez	seng/ḳıṭ‘a		
961/39	1	müderrisinden e’l-ḥāc seyyid muşṭafa efendi	
1000/7	2	cizye-i kisedārı fehmi meḥemmed	gez
1007/34,5	3	baş çuḳadār uzun meḥemmed	gez
1041,5/11,5	4	veznedār çırāġı meḥemmed çuḳadār ibrāhīm paşa	
1053/14	5	yaycı süleymān-zāde isma‘il	
1067/2	6	ibrāhīm beg	
1069/3	7	şīşe-bāz isma‘il çāvuş	
1072	8	naẓīf muşṭafa aġa şeyḥ-i meydān ḥālā	

[60b]

(1) müderrisîn-i kirāmdan vālide sultān cāmi‘-i şerîf (2) kâtibi aḥmed efendi birāderî e’s-seyyidü’l-hāc muştafa (3) efendi tarîķinde bulunduğı kavm ve ihvānının (4) şerîf ve vāzi‘ne sebķat fikriyle şarf-ı havās (5) ve kuvā ve kudreti muktezāsı ef‘āl-i haseneden (6) fenn-i remyde dağı izhār-ı mahāret edüb küşād (7) eylediği menzili fi’l-haķıķa bir muktezā-yı zemîn ve hevā (8) mümtāz ve muntehā olub hem-pāları olan toķuz yüzci (9) pehlevānlar müsābakada ‘āciz ve ḥayrān olıcaķ (10) menzili bozmaķ ya‘ni bir pehlevānı sebķat ve ğalebe (11) ile taş dikmek ḥuşuşında sinn ve kuvvet (12) ve dirhem-i kemān-ı mu‘teber ve ma‘mūl ve düsturu’l-‘amel (13) iken kā‘ide-i meşhūre vü müteķarrireyi mānend-i (14) tîr ve ta‘mîr-i nā-pezîr kemān-ı bî-i‘tibār tağallüb ve ikrāh (15) ile endāḥte-i beyābān tecellüd ederek toķuz yüzci (16) menzilinün ḥüsn -i bekāret teferrüdün bińci kemānkeşleri (17) zūr-ı bāzū-yı ālet el-ḥukm-limen ğalebe ile bozmaķdan

[61a]

(1) nāşî cizye-i kisedār fehmi meḥammed ve ketḥüdā beg (2) baş çuķadār ṭavîl meḥammed ve veznedār çırāđı (3) meḥammed çuķadār ve yāycı-zāde isma‘il ḥuşuşen (4) vālide sultān ketḥüdāsı dāmādı ibrahîm (5) beg meḥār-ı esb nā-fercām kibr ü ğururun (6) ṭavîle-i enāniyyete bend ü kibr ü ceberût ve iftiḥārını (7) kaṭār-ı bār-keş müderrisîne peyvend edüb (8) ba‘dehu şîşe-bāz isma‘il çāvüş izhār-ı (9) şan‘at dağal bāzî ile toḅ kaşşabü’s-sebķi (10) idḥāl-ı çevgān ihtişāş etmiş iken (11) silāḥşorān ḥāşşadan ḥālā şeyḥ-i meydān (12) ve re‘îs-i tîr-endāzān olan nazîf muştafa (13) aĝa cümlesine zaḥm-keşā-yı derd ü elem ve (14) nemek-pāş-ı hicrān ü ğam olduğı menzilinün cāy-ı kademî (15) cerrāḥ menzili ile ḥacı ismā‘il miyānında (16) olub seng-i muntehāsı arķırî menzili (17) cāy-ı kademiyile emîn menzili miyānındadır

[61b]

(1) menzil-i yūsuf ağa (2) bā-bād-ı poyraz yıldız (3)

gez	seng/kıṭʿa		
840/88	1	yūsuf ağa ağa-yı dārü's-saʿādetü'ş-şerīfe	
928	2	beşīr ağa ağa-yı dārü's-saʿāde	31 gez ş

(5) ʿaşr-ı sultān meḥemmed ḥān-ı rābīʿde dārü's-saʿādetü'ş- (6) şerīfe ağası olan yūsuf ağa merḥūm (7) ahlāf kirāmından mā-ʿādayı izn vērilmemek (8) üzere küşād ve baʿdehu ʿahd-ı sultān muştafa (9) ḥān-ı sālīsde e'l-ḥāc beşīr ağa merḥūm şart-ı (10) müşārün-ileyh te'yīd ve icād eylediği menzil-i (11) nev-i bünyādün cāy-ı kademī parpol ile caʿfer menzili (12) ayak taşları beyninde vāḳiʿ berāber zemīn olan (13) mermer ve baş taşı cenderesinün üst (14) tarafında olan büyük çukurına qarīb maḥaldeki (15) seng-i muʿteberdür (16) menzil-i azmāyiş ʿali ağa (17) bā-bād-ı poyraz

[62a]

(1) (2)

gez/1031	seng/kıṭʿa 1

 rahīkī ʿali ağa bu menzil-i nādirü'l-vuḳuʿ-yı cenāb-ı (3) ḥaḳḳuñ tevfiḳiyile azmāyiş taʿbīr étdükleri (4) tīr-ahen-i peykān u kemān-ı vesīʿyu'l-bünyān ile (5) azmāyiş-i mahāret ve tecrübe-i rütbe-i kemāl-i şanʿat (6) édüb endāhte eylediği menzil-i ʿazīz ve mümtāzınun (7) seng-i kademī toḅ taşı ve meyl ser-eḫrāz-ı (8) rūm yūsuf senginün verāsında vāḳiʿ (9) ḥāşköye muḥāzīdūr (10) menzil-i selīm ağa (11) bā-bād-ı poyraz yıldız (12)

gez	seng/kıṭʿa	

1012/15	1	selīm aġa silahşor hāşşa
1027/53	2	halīl efendi kātib-i dīvān
1080/25	3	feyzu'l-lah beg gül aġmed paşa-zāde
1105	4	‘abdü’l-kādir aġa

(16) kozbekcilikden serā-yı ‘atīk teberdārlığına (17) raġbet ve yazıcı haşekibaşılığı maķāmında

[62b]

(1) ikāmet eden ‘abdü’l-kādir aġa silahşor hāşşa (2) selīm aġaya müsābakat ve dīvān kātibi halīl efendiye (3) ızhār-ı ma‘rifet ve mīr-āhūr-ı sāni feyzu’l-lah begi (4) tavīle-i

bend hayret ve hacālet edüb cenderesiyle (5) hāşköy

gez/1087,5	seng/ķıķ’a 1

evleri beyninde kūşeye ķarīb yamac (6) üstine vaż‘-ı nişān

édigi menzilinün cāy-ı (7) qademi parpol menzili ile ca‘fer menzili ayak (8) taşları miyānında vāķi‘ küçük mermer taşdur (9) menzil-i meġammed paşa (10) bā-bād-ı yıldız (11)

silāh-dār şehr-yārı bosnevī meġammed paşa (12) sultān aġmed hān-ı sālīs taġammüddü’l-lah-ı be-ġufrāna (13) ve ebbed-i devlet-i ahlāfe-i zamān salţanatlarında ve avān-ı (14) hilāfetlerinde silāhdārlıķları ġidmeti ile (15) iktisāb-ı şeref ü isti‘dād ü maķtül ibrahīm (16) paşadan sonra şadāret-i ‘uzmā ile teşerrüf (17) ve istis‘ād eden bosnevī meġammed paşanın

[63a]

(1) silāh-dārlığı hengāmında küşād eylediği menzilinün (2) seng-i nişānı dāhil bağçe-i sinor tersānedeki (3) maḥal ma'rūf ve cāy-ı kādemi bostāncı ḥākī (4) menzili ayak yeri ile kıble ḥākisi menzili taşları (5) beyninde kā'in mermer taşıdır (6) menzil-i memiş efendi (7) bā-bād-ı batı lodos (8)

gez	seng/kıṭ'a		
913/58	1	memiş efendi	
971/14,5	2	beşir aḡa 'āyşe sulṭān baş aḡası	45 gez ş
985,5/3	3	ḥalīl aḡa	23 gez k
988,5/22,5	4	bizebān 'ali aḡa	22 gez ş
1011	5	muḥzır ḥācī bekir	

(13) sulṭān aḥmed ḥān ve sulṭān maḥmūd ḥān (14) nuru'l-lah merākīd-hümā be-nūru'l-kur'ān ḥazretlerinin (15) şeref-i ḥidmet-i imāmetleriyle mümtāz ve ba'dehu (16) pīrāye-i zīb-i şadāret fetvā olmağıla ser-firāz olan (17) pīri-zāde ketḥūdāsı rümeli kuzātından

[63b]

(1) memiş efendi menziline bizebān 'ali aḡanın (2) sebḡat ve kemāli cümleyi lāl ve toḡuz yüzci (3) kemān-keşlere īrās ta'ab u kelāl etmiş iken (4) rümeli ḡāzī'askeri muḥzırlarından ḥācī (5) bekir bizebān merḡūmun aḡız açub söz söylemeyeceğini (6) fırsat 'add ederek hemān şāḡib-i menziller (7) sürisinde bulunmak ḡāḡişiyle cigeri (8) bir aḡce degmez ḡorıcı ve hevācī maḡūlelerine (9) ḡul ve ḡurbān olduğundan ḡaṭ'-ı naḡar-ı ḡuvvet-i māliyye (10) muḡteżāsı ve müte'allikātından zaḡm-ḡürde-i peykānına (11) cevır ü cefāsı olan ḡoyun 'aḡıllı bir bölük (12) 'ademün ḡüsn-i teveccüh ve

du'asıyla çoban (13) çeşmesi kırbında ber-takrīb vaż'-ı nişān (14) eylediği menzil-i mezkūruñ cāy-ı kadeḡi yaşı kıya (15) nām sengün civārındadır (16) menzil-i kīlār ketḡüdāsı (17) bā-bād-ı yıldız

[64a]

(1)	gez	seng/kıṭ'a	
	923/36	1	aḡmed beg
	959	2	ķara ḡasan aġa

(3) kīlār ḡāṣṣa ketḡüdālğıyla nām-dār olan (4) vālide ketḡüdāsı esbak 'osmān efendi-zāde (5) aḡmed begün i'ānet-i bād-ı şimāl ile küşād eylediği (6) menzil-i nev-i bünyādında çukadār şehr-yārı (7) ķara ḡasan aġanuñ ġöz ķarartısıyla yüz (8) aġardub vaż' ü nihād eylediği meyl-i şaķīlün (9) cāy-ı kadeḡi eski ḡünkār ayak taşıyla (10) tīr-endāz menzilinün beyninde olan küçük (11) mermer taş olub seng-i maḡşūşı cerrāḡ (12) menzilinün baş taşıyla ḡākī menzili ayak (13) yeri miyānında vāķi' kebīr mermerdür (14) menzil-i e'l-ḡāc beşīr aġa (15) bā-bād-ı poyraz (16)

gez	seng/kıṭ'a	
909,5/7	1	e'l-ḡāc beşīr aġa
916,5/35	2	bōşnāķ aḡmed aġa

[64b]

(1)

951,5/64,5	3	ḥafīd molla efendi
1016	4	ḳapūdān ḥüseyin paşa

(3) āvāze-i tīr şecā‘atı velvele-i sâz ruḳ‘a-yı ğabrā (4) ve şīt-i pūta-i celādeti ṭanīn-endāz-ı musāmi‘ (5) ümm-i dünyā olan sâbıkā ḳapūdān-ı deryā merḥūm (6) ğāzi ḥüseyin paşanın ḳapūdān-ı dakāyıkdan(7) himmetleri nice nice okyānūs ḥayret-dih vāride (8) ḳosta görinen süfün-i imāle dümen aldurmış (9) olmak mülābesesiyle cenāb-ı pādīşāh baḥr ü berr (10) ve şehn-şāh kām-ver şevketlü kerāmetlü pādīşāhumuz (11) efendimüz ḥazretleri cānibinden vezān olan (12) keşişleme-i sevḳ ü ağırırādan deryā-yı ğayret (13) ü himmetleri temevvüc édüb zamān-ı sultān-ı (14) muştafa ḥān-ı şalışde dārü’l-sa‘ādetü’ş-şerīfe (15) ağası olan ḥacı beşīr ağa merḥūmun (16) resīde-i liman şöhret ü şān olan feleke-i (17) fülk süvāri ardınca revān u nā-ḥudā-yı

[65a]

(1) ṭāvārık-ı eyyām tedbīr ile yelken kürek gelüb (2) muḥālif yerde vaz‘-ı gerde-i lenger ü nişān olan (3) zu‘amādan boşnāḳ aḥmedün zevraḳ-ı (4) bī-revnākına gülle-i ta‘n ve felāket-i rīzān (5) ve mevālī-i ‘azāmdan şeyḥü’l-islām esbaḳ (6) ‘āşir efendi-zāde semāḥatlü ḥafīd molla (7) efendi ḥazretlerine daḥı dest-ber-i bālā-yı dest (8) ḳažiyyesini a‘lām ü īzān eyledigi (9) menzil-i ‘adīmü’n-naẓīrün cāy-ı ḳadem meymenet (10) tev’emī ṭobcı başı ayāğı dēmegile ma‘rūf (11) ṭob taşına ḳarīb kāğıd-ḥāne yolu (12) üzerinde yere yakın şeşḥāneli mermer ve seng-i (13) nişānı tozḳoparan arḳırı menzilinün baş (14) taşından aşırı yūsuf deresi üstinde (15) olan yamaca ḳarīb düz

yerdeki burmalı hacerdür (16) menzil-i aḡa-yı dārü's-sa'ade nām-ı diger bēş direk (17) bā-bād-ı yıldız

[65b]

(1)

gez/945,5	seng/kıṭ'a 1

(2) cennet-mekān firdevs-āşiyān merhūm u maḡfiret (3) nişān-ı sulṭān-ı muşṭafa ḡān-ı şaliş ḡazretlerinūḡ (4) zamān-ı salṭanatlarında dārü'l-sa'adetü's-şerīfe (5) aḡalığıyla kām-revā eyādī-i eṭibbādan şerbet-i (6) ḡaṭā-nūşile terciḡ-gerde-i 'izzet darü'l-beḡā (7) olan merhūm ḡacı beşīr aḡanuḡ yūsuf (8) aḡa menziline başḡa ve kendünūḡ burmalı (9) taş menziline başḡa iki nişān var iken (10) 'ilm-i remye kemāl-i muḡabbeti ve bu fenn aşḡābına ikrām (11) niyyeti ile müceddeden başḡa küşād ve ṭālibi zuḡūrında (12) enderūn-ı ḡümāyūndan istīzān eylemek şurūṭını (13) kayd-ı cerīde-i murād eylediḡi işbu menzilinūḡ (14) cāy-ı ḡademi bālā-yı çeşme-i zenānda vāḡi' lenduhā (15) ve aḡmed aḡa menzillerinūḡ baş taşları beyninde nīm (16) zirā'a ḡarīb hacet ü seng ve nişānı arḡırı (17) menzilinūḡ ana taşıyla emīn menzilinūḡ ayak taşı

[66a]

(1) miyānı ki pīş-gāh-ı tekye-i rumātda kā'in bēş direk (2) kebīr mermerdür (3) menzil-i ca'fer şādık beg (4) bā-bād-ı gün ṭoḡrısı (5)

gez	seng/kıṭ'a		
925/3,5	1	ca'fer şādık beg	
928,5/12,5	2	seyyid 'ali efendi	
941/34	3	e'l-ḡac meḡammed emīn aḡa	11,5 gez ş

975	4	muşāhib şākir ağa	32 gez ş

(9) şadra‘zam esbak şehla aḥmed paşa-zāde (10) merḥūm ca‘fer şādık begün gün toğrısı (11) demegile ‘arīf bād-ı bürüdet redif ile küşād (12) eylediği menzilinün kâğıd-ḥāne yolu üzerinde (13) vāki‘ imām menzili ayak taşı toğrılığı ve ekşi (14) menzili ayak yeri berāberinde kâ’in ḳadem-gāhına (15) ṭurub rü‘es-i ḥümāyūn kâtiblerinden seyyid (16) ‘ali efendi ve üsküdārī ḥācı emīn ağaya (17) ikisi bir okdan müsābakat ve meydān-ı hüner-verānda

[66b]

(1) izḥār-i mahāret eden ḥarem-i ḥümāyūn ağalarından (2) ḥālā ser-muşāhib ḥāzret-i şehir-yāri-i şalāḥ (3) pīşe vü sevāb-endīşe sa‘ādetlü şākir ağa (4) ḥāzretlerinün seng-i nişānı yahūdī mezārlığı (5) yanında vāki‘ ayazma altında olan düz yerdeki (6) mermer-i sepīddür (7) menzil-i şışmān paşa (8) bā-bād-ı poyraz (9)

gez	seng/ḳıṭ‘a		
907/26	1	şışmān paşa muştafa efendi	
933	2	nāmık ibrāhim ağa	2 gez ş

(11) eşrāf-ı ḳuzāt ve ḳudemā-yı rumātdan zāten ve zamānen (12) ḳadr u i‘tibārı ma‘lūm ve faẓl-ı nebālet ü rüşd (13) ve dirāyet ile mevşūf u mevsūm olan ḥālā (14) vekīl-i şeyḫ-i meydān ve re‘īs-i tīr-endāzān **beyt** (15) rumāt-ı müslimīnün ser-bülendī ḳuzāt-ı rümēlinün ercmendī (16) faẓīletlü rāmī muştafa efendi cesāmet-i vücūd-ı (17) ‘illet-nümūd ile şışmān paşalık nāmını ḥā‘iz

[67a]

(1) ve başlı başına meşy ve hareketden  aciz iken (2) kuvvet-i b z -y  himmet ve dest-y r -i p r-i  ar kat (3) ile k ş d eylediği menzilde d r 'l-sa adet 'ř-şer fe (4) ağası sil hşorlarından  attat n m k ibr him (5) ağa d ld l-i sa'y u sebkatine   d l aldırarak (6) vaş  u nih d eylediği seng-i niş n yen çeri (7) ağası  arl ğından y z elli gez aşur  m nteh -y  (8)  ud d-  meyd nda olan ber-i m ya  ar b taş (9) olmağıla menzil-i mezk r n  c y-   ademi delikli (10)  aya n m taş ile ağalar menzili taşları (11) beyninde v ki  olan incerek şağ r mermerd r (12) menzil-i d m d şerbetci-z de (13) b -b d-  poyraz yıldız (14)

gez	seng/�ı��a		
938/13	1	em�n efendi	
951/40	2	müfti-z�de	36,5 gez �
991	3	��s�m paşa	18,5 gez �

(17) şerbetci-z de d m dı defterd r-  esbak me emmed

[67b]

(1) em n efendi mer  m k ş d ve ba dehu mev l -i (2)  az mdan s b k istanbul   d s  olan (3) sa adetl  sem hatl  m fti-z de ibr h m (4) sel m molla efendi   zetleri meyl-i m s bakat (5) vaş  u nih d eylediği menzil-i mezb rda bosna (6) v lisi esbak   s m paşa mer  mun  i  net-i (7) hev -y  ş m l belki naşar-  h m y n şevket-i iştim l (8) ile  ahvecibaşılığ  heng mında naşb-gerdesi (9) olan seng-i niş n cerr h menzilin n ana

gez/954	seng/�ı��a 1

 taş  (10) ile p ta sepedine  ar b ma alde ve ayak taş  (11)  eşme-i zen n  stinde v ki  memiş efendi (12) menzili

ana taşınınuñ ‘ezeb tarafındaki göl şekilli (13) çukura yakın nīm zirā‘ mīkdārı berāber
arz olan (14) mermer-i ebyāzdur (15) menzil-i aḡa-yı dārū’l-sa‘ādetü’ş-şerīfe (16) bā-
bād-ı poyraz (17)

[68a]

(1) hālā aḡa-yı dārū’l-sa‘ādetü’l-aliyye ḥafazallah-ı (2) te‘ālā ‘ani’l-afāt ve’l-beliyye
devletlü ‘ināyetlü (3) bilal aḡa ḥazretlerinüñ ihyāsı ve tokuz yüzci (4) menzillerinüñ
a‘lā vü ra’nāsı olan bu menzil-i (5) ‘adīmü’n-naẓīrūñ ayak taşını muḳaddemā şerbetci-
zāde (6) dāmādı emīn efendi merḥūm vaz‘ (7) édüb remy etmek şadedinde iken sā’ik-i
(8) taḳdīr tīr tedbīrini maḥal-i uhre sevḳ (9) ü tesyīr etmekle aḡa-yı müşārūn-ileyh
ḥazretleri (10) her zamān dest-i dile dāmen fırsat görmez (11) dēyü bundan iḳdām
muşāhibligi eşnāsında (12) pāy-ı himmeti nihāde ve şadā-yı iḥsān nidā-yı yā ḥaḳḳ (13)
u pīş-rev-i füzūn-rū ‘ināyet-i feyyāz muṭlaḳ ile (14) küşāde buyurduḳları menzil-i
mezḳūruñ cāy-ı (15) ḳademi ca‘fer beg menzili ḳadem-gāhınuñ ḳabza (16) tarafında
kā’in şaḡīrce mermer ve seng-i nişānı (17) ekşi menzili taşlarınuñ altında vāḳi‘
yamacda

[68b]

(1) olan zībā ḥacerdür ki ḥāşḳöy tarafında kâ’in (2)
kıızıl mināreye toḡrı endāḡte olur (3) menzil-i

gez/987,5	seng/ḳıṭ‘a 1

 mercān
aḡa (4) bā-bād-ı poyraz (5)

(6) menzil-i mezḳūrede ibtidā-i muḳābele kīse-dārı (7) memiş efendinüñ naşb étدی
seng-i nişān (8) bundan evvel güm-kerde-i zīr-i türāb ‘adem olan (9) arslan-zāde

menzili gibi tokuz yüz gez kâidesinden (10) hâric ü nokşân olmak mülâbesesiyle
ihrâc (11) olunub ayak taşı anatoli muhızır başısı (12) ‘abdi babaya verilmiş imiş muhızır
başı merķūm (13) dahı hilâf-ı şer‘-i şerîf ba‘zı hâlât-ı ibtilâ (14) vü mütenebbih vü
ışlâh olmayacağı zâhîr ü rû-nümâ (15) olmakdan nâşî sâ’ire ‘ibret ve kendüyi tekdîr
(16) ve terbiyet kaşdıyla meydândan taşı ihrâc olunmağıla (17) devletlü ‘azametlü
vâlide sulţân ‘aleyhü’ş-şân

[69a]

(1) efendimüz hâzretlerinüñ baş ağası sa‘âdetlü (2) mercân ağa hâzretleri nâmına ibkâ
ve iki (3) yâdigârın sa‘y-ı sâbıkası ‘abeş ü hebâ olan (4) menzil-i mezbûruñ cây-ı
kâdemi ‘ali bâlî menzili baş (5) taşınuñ şaşt tarafında
olan kefeği (6)

gez/901	seng/kıt‘a 1

 sinor taşınuñ kırk gez miqdârı kurbında
(7) ve iki yol ortasındadır seng-i nişânı (8) ekşi menzilinüñ üstinden geçüb yamacda
(9) vâki‘ olmışdur ki imâm deresine toğrı atılır (10) menzil-i hâşılı mehemmed ağa
(11) bâ-bâd-ı poyraz (12)

(13) harem-i hümayûn şehr-yârî ağalarından hâşılı (14) mehemmed ağanuñ maşşûl
mezra‘-i âmâli remy-i sihâm (15) ve bu fenne verziş ü sa‘yı sebebiyle miyân-ı akrânda
(16) hâ’iz rehine-i nîk-nâm olmağıla i‘ânet-i bâd-ı şimâl (17) ile küşâd u ihtîşâd ü
zay‘a-yı çerâ-gâh sa‘y

[69b]

(1) u ictihâd eylediği menzilinüñ cây-ı kâdemi (2) nakķaş menzili ile imâm ayak yeri
beyninde bir zirâ‘ (3) miqdârı mermer ve seng-i nişânı

gez/1060	seng/kıt‘a 1

yahūdi mezārılgı (4)    rılı ındaki  acerd r (5) menzil-i  al l a a (6) b -b d-ı lodos
(7)

(8) mu  hib n b r n  azret-i  ehr-y rından (9) beyn 'l-t r b bi  y zcilik ile   hret-y b
(10) olan  al l a a ib  a-yı n m ve ist f a-yı (11) ma   d u mer m i  n ba ı lodosı
d megile (12) 'ar f b d-ı   h let-i red f ile k   d ve bu ta r b (13) ile bi  y zcilik
 adrini ma v u ber-b d (14) eyledigi menzilin   c y-ı  ademi  acı s leyman   (15)
yıldız menzili ba   a ı ile r m y suf (16)  a ın   beyninde deveboynı n m ma alde
yere yakın (17) seng-i  a  r olub ba   a ı em n menzili

[70a]

(1) ana  a ın   y z elli gez  a tında incirli (2) ba  eye    r 
derede v  i  uzunca  a dur (3) menzil-i azm yi  mu  r 
bekir (4) b -b d-ı g n    rısı (5)

gez/700	seng/�ı��a 1

(6) memi  efendi menziline ni  n ve 'acze'-i nevv b (7) beyninde  adr u   n  olan
mu  r   acı bekir (8)  ekd m kem n himmet urdum ni  na  at  at (9) zu mıy la
menziline fin da k   de v  g y ya (10) azm yi -i ref ar kep de eyledigi menzilin  
c y-ı (11)  ademi  arılar    mesi  stinde olan (12)  acı s leyman menzili ayak
yerin    ab asında (13) ve b   direk menzili  adem-g hın    a tındaki (14) tebeli
 acer ve ba   a ı  ullı ferru  menzilin   (15)  a t  arafından k   d-  ne yolına  ar b
(16) ma alde olan seng-i mermerd r ki      y (17)  arafına end  hte olur

[70b]

(1) kıṭʿa tār-ı qavs-ı eṣer ḥayra ḥadeng-i taḥsīn (2) taḳılursa nazār-ı ḥalka olur ṣāyeste
(3) siper-i ṭaʿn ola bu neṣre ve vahīda yārān (4) oldı çün riṣte-i tanzīmi ṣikeste-beste

1219 sene

BÖLÜM 4: DİZİN

-A-

a : O.

a. + ға (15b/16), (17b/13),
(17b/15), (19b/9)

a. + ndan (30a/2), (5a/10)

a. + nı (15a/17), (18b/16)

a. + nlar (23a/12), (8b/3)

a. + nlara (26b/9)

a. + nlardan (24a/11), (5a/15),
(5a/2)

a. + nuң (24b/11)

[= 15]

āb : < Far. Su. 2. Göl, nehir, deniz.

3.Kaynak, çeşme, kuyu.

a. (11b/9)

a. + ırұyы (36b/9)

a. + ıruҳ (45b/4)

a. + ızülālī (58b/3)

[= 4]

abād : < Far. Mamur,şen,bayındır.

a. (37b/8)

[= 1]

abād eyle- : < Far. + T. 1. Bayındır

duruma getirmek, îmar etmek.

2. Yüzünü güldürmek, mesut etmek.

a -digi (46b/3), (55a/9)

[= 2]

abāza muştafası : Okçular arasında

"Abaza Mustafası" diye anılan kimliği

belli olmayan bu kemankeşin, Büyük

Yeksüvar Menzili'nde ve Edirne'de

Azmayış Menzili'nde birer rekoru

bulunmaktadır.

a. (58a/13)

[= 1]

abāza 'osmān ağa : II. Viyana

Kuşatması'nda (1683) büyük yararları

olan döneminin ünlü binici kemankeşi

ve puta okçusu olan Abaza Osman'nın

Emin Menzili ve İmam Menzili'nde

rekorları ve menzil taşları

bulunmaktadır.

a. (54b/7), (57b/12)

[= 2]

abdest :< Far. Müslümanlıkta namaz gibi birçok ibadeti yerine getirebilmek için niyet edip suyla yapılan temizliktir.

a. (20a/15), (34b/16)

[= 2]

abdestli :< Far. + T. 1.Abdestli olan kimse. 2. Abdesti bozulmamış olan kimse.

a. (34b/15)

[= 1]

abdestsiz :< Far. + T. 1.Abdest almamış olan (kimse). 2.Abdesti bozulmamış olan (kimse).

a. (21a/10), (35a/5)

[= 2]

‘abd-ı āmīd :< Ar. Önder olan kul (Kastedilen kitabın yazılmasından sorumlu olan kişi).

‘a. (2a/11)

[= 1]

‘abdi baba : Abdi Baba, Anadolu Kazaskerliği Baş Muhzırı olan ayrıca Memiş Efendi (Mercan Ağa) Menzili'nde yarışıp rekor kıran ve taş

diktiren bir kemankeştir. .Her ne kadar garaz yüzüydü taş söktürülmüş olsa da ölümünde sonra Sultan II. Mahmud’un emriyle tekrar taş diktirilmiştir.

‘a. + ya (68b/12)

[= 1]

‘abdul’-lah efendi : Abdullah Efendi Eminönü Yeni Valide Cami katipliğini yapmış, Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'ni açıp ana taşını diktirmiş bir kemankeştir.Aynı zamanda Kanunname-i Rumat , Kavaidü'r- Remy ve Tezkiretü'r Rumat adlı eserlerin sahibi olan Abdullah Efendi, ok meydanı şeyhliği görevinde bulunmuştur. Cündilikte ve puta okçuluğunda 17. yüzyılın en usta kemankeşidir.

‘a. (28b/0),(35a/14) (56a/5),

(56a/7),(56a/9), (57a/9)

‘a. + nün (56b/8)

[= 7]

‘abdü’l-bâkî çelebi : Eski Saray Teberdârlarından Hacı Abdülbâkî, Ağalar ve Haki olmak üzere iki ayrı menzilin sahibidir. Ağalar Menzili'nde bir rekoru vardır.

‘a. (53a/16)

[= 1]

‘abdü’l-kâdir ağa : Darüssaade Ağası Beşir Ağa'nın kilercisi olan Gürcü asıllı Abdülkâdir Ağa, ok meydanının ünlü kemankeşlerindendir. Kozbekçiliğine atanmasından sonra Baltacılar ocağında Haseki-başı olmuştur. Ancak bu görevindeki gevşekliğinden dolayı ocaktan çıkarılmıştır. Daha sonra ise birkaç yıl içinde de vefat etmiştir. Abdülkâdir Ağa'nın , Selim Ağa (Kadir Ağa) Menzili'nde rekoru bulunmaktadır.

‘a. (62a/15), (62b/1)

[= 2]

‘abeş : < Ar. Boş, saçma.

‘a. (69a/3)

[= 1]

ab-gîr : < Far. Su biriken yer, havuz.

a. (39b/4)

[= 1]

‘acabā : < Ar. Şüphe, kuşku, merak gibi anlamlara gelmektedir.

‘a. (2b/7), (5b/14)

[= 2]

‘acem : < Ar. İran, İranlı.

‘a. (12b/1)

[= 1]

‘acem yayı : < Ar. + T. Bir yay çeşidi.

Acem yaylarının kabzaları yay durumuna göre küçük, iki tarafı oldukça yassı ve kalın, başları ince ve eşek kemiğinden, iki tarafı üçer parça kemikle kemiklenir. Pek çoğunun üstüne sinirlenmiş kemik kaplanmıştır, işlemeden başka bir güzelliği bulunmaz.

‘a. (17a/14)

[= 1]

‘acîb : < Ar. Tuhaf, ilginç, acayip, şaşılacak şey.

‘a. (44b/8)

[= 1]

‘**acīb** : (?)

‘a. + şāh (7a/11)

‘a. + üñ (6a/4)

[= 2]

‘**aciz** : < Ar. 1. Gücü olmayan.

2. Kabiliyeti ve becerisi olmayan kimse.

‘a. (14a/15), (60b/9), (67a/1)

[= 3]

‘**acizāne** : < Ar. + Far 1. Âciz olana yakışır şekilde, âcizce. 2. Bir kimsenin kendisinden bahsederken kullandığı tevâzu ve nezâket sözü.

‘a. (3b/2)

[= 1]

‘**acze**’-i **nevvāb** : (?)

‘a. (70a/6)

[= 1]

aç- : Açmak.

a.-sa (10a/9)

a.-ub (6b/8)

[= 2]

açık : Açık.

a. (34a/8)

[= 1]

açıl- : Açılmak.

a.-duğda (11b/11)

[= 1]

a’dā : < Ar. Düşmanlar, yağılar.

a. (36b/14)

a. + da (16a/14)

a. + eylediği (40a/8)

a. + yı (37a/1)

a. + yıdevlet (7b/2)

a. + yidīn (10a/10)

a. + yidīne (22b/12)

a. + yidīni (20a/8)

[= 8]

ādāb : < Ar. Terbiyeler, utanmalar, usuller.

a. (4a/9)

[= 1]

a’dād : < Ar. Sayılar.

a. (56b/13)

a. + ıtezāyüd (38b/1)

[= 2]

adam : 1. İnsan. 2. Erkek kişi.

a. + lar (33a/14)

[= 1]
‘add : < Ar. 1. Sayma, sayılma. 2. İtibâr
etme, edilme. 3. Hesaplamak. 4.
Kuvvet, salâbet. 5. Sayma, görme,
değerlendirme, kabul etme.

‘a. (27b/2), (31b/8), (63b/6)

[= 3]

‘aded : < Ar. 1. Sayı. 2. Sayı bildiren
işâret, rakam. 3. Tâne.

‘a. (16b/10), (16b/11), (7b/16),
(8a/1)

‘a. + e (27a/16)

‘a. + i (26b/5), (55a/1), (8a/10),
(9b/13) (9b/9)

‘a. + ine (8a/11)

[= 11]

âdem : < Ar. 1. İnsanoğlu. 2. Hz.

Adem.

a. (24b/16), (4b/17), (4b/3),
(6a/3), (6a/8), (9b/4)

a. + den (9b/13)

a. + e (22a/4), (23a/17), (4b/10),
(4b/11)

a. + i (1b/4)

a. + lerün (20b/13)

a. + ün (24b/14)

[= 14]

‘adem : < Ar. Yokluk, bulunmama.

‘a. (51b/10), (58b/11), (68b/8)

‘a. + de (42a/10), (55a/2)

‘a. + i kanā‘at (40a/2)

‘a. + irevâc (45a/5)

‘a. + iteḥallüfi (12a/15)

‘a. + ün (63b/12)

[= 9]

‘âdet : < Ar. 1. Görenek, usul, tabiat,

alışkanlık. 2. Vergi, rüsum. “‘âded”

‘a. (29b/12), (30b/7), (54b/12),
(7b/5)

‘a. + dür (21b/5)

‘a. + e (25a/6)

‘a. + lerine (29b/17)

[= 7]

adım : Kişinin yürüyebilmek için

ayakları yardımıyla aldığı mesafedir.

a. (15b/15)

a. + ında (22a/10)

[= 2]

‘adīmü’l - ihtimāl : < Ar. İhtimali

[= 5]

olmayan.

‘a. (34b/9)

[= 1]

‘adīmü’l-istiṭā‘a : < Ar. Gücü, kuvveti

a. (27a/17)

olmayan.

[= 1]

‘a. + ya (3b/14)

[= 1]

‘adīmü’n-naẓīr : < Ar. Eşi olmayan,

eşsiz.

‘a. + üñ (65a/9), (68a/4)

[= 2]

a‘dū : < Ar. Düşman.

a. + yidīn(22a/16)

[= 1]

afāk : < Ar. 1.İlimde fazilette en üst

dereceye varmak. 2.Ufuklar.

a. (39a/15), (51b/8)

[= 2]

āferīn : < Far. Beğenme, alkış, yaşa,

varol, bravo.

a. (10a/14), (10a/14), (40b/12)

a. + den (54a/1)

a. + eyledi (1b/8)

āfet : < Ar. Metinde planlananın dışında

gerçekleşen aksilik, musibet anlamında

kullanılmıştır.

ağa : < Moğ. 1. Değer gören, saygı

duyulan kimselere verilen unvan. 2.

Tarihte Osmanlı’da bazı kurumlarda

görev yapan kimselere verilen unvan.

a. (46b/17), (51b/6)

a. + lar (53a/8)

a. + larından (45a/2), (48a/3),

(52b/8), (53b/8), (66b/1), (69a/13)

a. + sı (61b/6), (64b/15), (67a/4),

(67a/6), (69a/1)

a. + yı (58b/6)

a. + yidārüssa‘ādetülaliyye

(68a/1)

a. + yımüşārünileyh (68a/9)

a. + yıyeñiçeri (54a/9)

a. + yıyeñiçeriyānda (55b/9)

[= 19]

ağac : Ağaç.

a. (17a/9)	[= 5]
a. + dan (17a/13)	ağalığ : < Moğ. + T. Ağalık.
[= 2]	a. + ıyla (65b/5)
ağac pīşrev : < T. + Far. Çam ağacından	[= 1]
yapılan ve her türlü idmanın yanında	ağa-yı dārüssa‘āde : < Moğ. + Ar.
puta ya da menzil atışı da yapılan ok	“menzil-i ağa-yı dārü’s-sa‘āde nām-ı
çeşididir. Ağaç okları yapmak için	diger bēş direk”. bk. “bēş direk
kesilecek çam ağaçları, genellikle	menzili”.
sonbaharın son günlerinde, ağaç suyunu	a. (65a/16)
iyice çektiği vakit kesilirdi.	[= 1]
a. (36a/16) (derkenar(44a3/8))	ağırlığ : bk. “ağırlık”.
[= 1]	a. + ı (33a/7)
agāh : < Far. Bilgili, haberli, uyanık.	[= 1]
a. (16a/2)	ağırlık : Ağırlık.
[= 1]	a. + da (26a/17)
ağalar menzili : < Moğ. + Ar. Hasköy	[= 1]
yakınındaki Karlık yanında ayak taşı	ağırrā : < Ar. Tecrübesizler, safdiller;
bulunmaktadır. Kağıthane yolu	acemiler.
üzerindeki menzilde ise baş taşı vardır.	a. + dan (64b/12)
Lodos havasıyla atılan bu menzili	[= 1]
Reyhan Ağa açmıştır.	ağız aç- : Ağızını açmak.
a. (41b/13), (45b/15), (57a/8),	a.-ub (63b/5)
(67a/10)	[= 1]
a. + nūḡ (47a/14)	

ağız birliği ét- : Birçok kimsenin bir fikirde anlaşıp aynı şekilde konuşmasıdır.

a.-mek (2b/16)

[= 1]

ağniyā : < Ar. Parası çok olan yani zengin olan kimse.

a. + nuḡ (13b/13)

[= 1]

ağrı : Bedenin bir yerinin ağrılı durumunda olması.

a.-mak (28a/6)

[= 1]

ağvāt : < Ar. 1. Çukurlar. 2. Aptesaneler. 3. Pislikler.

a. + ından (51b/6)

[= 1]

aḥad : < Ar. 1. Kişi, birey, kimse. 2. Bir, tek.

a. (23a/10)

[= 1]

aḥad-i ‘aşere : < Ar. On birinci.

a. (31a/13)

[= 1]

ahālī : < Ar. 1. Halk. 2. Aynı yerde yaşayan insan topluluğudur.

a. + si (7b/15)

[= 1]

aḥbāb : < Ar. Dostlar, bildikler, tanıdıklar.

a. + ından (59b/10)

[= 1]

aḥbār : < Ar. 1.Haberler, sözler, söylentiler. 2. Hikayeler, menkıbeler, geçmiş olaylar.

a. + dan (4b/2)

[= 1]

aḥcār : < Ar. Taşlar.

a. + dan (54b/17)

[= 1]

‘ahd : < Ar. Bir kimseye verilen söz yahut edilen yemin.

‘a. + ında (38a/9)

[= 1]

‘ahd-ı sultān muṣṭafa ḥān-ı şāliṣ :

Osmanlı Devleti’nin sultanı olan üçüncü Mustafa’nın yaşadığı zaman, dönem.

‘a. + de (61b/8)	āḥir : < Ar. 1. Son. 2. Sonunda, akıbet,
[= 1]	nihayet.
āhen : < Far. 1.Demir. 2.Zincir. 3.Kılıç.	a. (26b/5), (5a/13), (5b/1),
a. (47a/2)	(6a/12), (7a/7)
a. + in (2b/13)	a. + den (29a/17)
[= 2]	a. + lerinde (28a/5)
āhendār : < Far. 1.Demiri tutan. 2.	a. + üñ (8a/10)
Zinciri tutan. 3. Kılıcı tutan.	[= 8]
a. (55b/10)	aḥirü’l-devrān : < Ar. Sonsuz dönme.
[= 1]	i. (36a/15), (36b/13)
aḥfād : < Ar. 1. Oğul, oğullar, torunlar.	[= 2]
2.Yardımcılar, hizmetkarlar.	aḥirü’z-zamān : < Ar. Bu dünyanın son
a. (5a/3)	günü.
[= 1]	a. (56b/1)
aḥi : < Ar. bk. “parpol menzili”.	[= 1]
a. (41a/1)	āḥz -ı kemān : < Ar. + Far. Yay almak.
[= 1]	a.(35a/4)
aḥīr : < Ar. Son, sonuncu, en sonra	[= 1]
olan.	aḥlāf : < Ar. Birinin yerine geçenler
a. (45a/17), (49b/9), (50a/12),	gelecekler, halefler.
(55b/9), (57a/10)	a. (61b/7)
a. + e (49a/9)	[= 1]
[= 6]	aḥmed aḡa (menzili) : < Ar. + Moğ. bk.
	“mīr‘alem aḥmed aḡa menzili”.

a. (65b/15)

[= 1]

aḥmed beg : < Ar. + T. bk. “esbak
‘osmān efendi-zāde aḥmed beg”.

a. (64a/1)

a. + üñ (64a/5)

[= 2]

aḥmed bin faḫlaviyyetü’z-zāhid : < Ar.

Kişi adı.

a. (34b/17)

[= 1]

aḥmed efendi : < Ar. + Rum. Eminönü
Yeni Cami Kâtip Ahmed Efendi, kabza
aldıktan bir müddet sonra Haki
Menzili'nde ve Büyük Yeksüvar
Menzili'nde yarışmış, taş diktirmiştir.
Ahmed Efendi, 1135(1722) yıllarında
meydan şeyhi olarak göreve
getirilmiştir ve ölümüne kadar da bu
görevde kalmıştır.

a. (58a/16), (58b/2), (59b/16),

(59b/8), (60b/2)

a. + nüñ (58b/16)

[= 6]

aḥmed efendi kâtib-i vakf-ı sulṭān

bāyezid : Bayezid Cami Katibi olan

Bosnalı Solak Ahmed Efendi, iki ayrı
menzilde rekor kırmıştır. Bunlardan biri
Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili diğeri ise
İdris Köşkü Menzili'dir.

a. (51a/17)

[= 1]

aḥmed efendi kayyımzāde : Edirneli
olan Ahmed Efendi, Uşşaki (Hacı
İsmail) Menzili'nde rekor kırmış bir
kemankeştir. Ayrıca Edirne'de de bir
rekoru vardır.

a. (51a/16)

[= 1]

aḥmed efendi kâtib-i tersāne : Ahmed
Efendi, hem Tersane Kâtipliği hem de
Okmeydanı Tekyesi yöneticisi olarak
görev yapmıştır. Ayrıca İmam
Menzili'nde rekor kırdığı için bir
menzil taşı bulunmaktadır.

a. (54b/3)

[= 1]

aḥmed efendi reʿīs-i tīrendāzān : bk.

a. (2a/9)

"aḥmed efendi (Kâtip-Tirendezan)".

[= 1]

a. (55b/6)

ʿāiše : < Ar. Kişi adı.

[= 1]

ʿa. (12b/13)

aḥmedī : < Ar. Kastedilen kişi Hz.

[= 1]

Muhammed.

aʿ kal : < Ar. Çok akıllı.

a. (54b/12)

a. + inden (29b/15)

[= 1]

[= 1]

aḥrā : < Ar. Daha layık, daha münasib.

aḳçe : Osmanlı zamanında kullanılan

a. + dur (2a/7)

bir para birimi.

[= 1]

a. (29a/8)

aḥsen : < Ar. Pek güzel.

[= 1]

a. + iremyde (56b/3)

ʿaḳd : < Ar. Bir konuyu karara bağlama,

[= 1]

sözleşme.

aḥvāl : < Ar. 1. Haller. 2. Hâdiseler, olup

ʿa. + ibātıl (25a/8)

bitenler, vak'alar. 3. Durum, vaziyet,

ʿa. + imüsābaḳa (26a/4), (26a/7),

hal [Bu anlamda tekil durumundadır].

(26b/8)

a. (20b/14)

[= 4]

a. + i (21a/8)

aḳdem : < Ar. İlk, önce, önceki, en

a. + iʿāşī ḳzār (3a/10)

mühim.

a. + imenāzil (35a/14)

a. (29a/5)

a. + ini (36a/9), (4a/12)

[= 1]

[= 6]

ʿaḳd-i daʿire-i cemiyet : < Ar.

aḥyār : < Ar. İyi ve faziletli olanlar.

Topluluğun etrafında kararlaştırma.

‘a. (10b/8)

[= 1]

aḳhişār : Bir menzilin bulunduğu

Türkiye'deki Manisa ilinin bir ilçesi.

a. (35b/2)

[= 1]

‘**aḳibet** : < Ar. 1. Kişinin geleceği,

istikbali. 2. Varılan sonuç. 3.Ortaya

çıkan durum.

‘a. (41a/14)

[= 1]

‘**aḳılı** : < Ar. + T. 1. Aklını doğru

kullanabilecek seviyede olan kimse. 2.

Yerinde, isâbetli.

‘a. (63b/11)

[= 1]

‘**aḳiḳ** : < Ar. Yer adı.

‘a. (13a/4)

[= 1]

‘**aḳl** : < Ar. Akıl, us.

‘a. + a (34a/12), (3b/7)

[= 2]

aḳrān : < Ar. Eş ve benzer olanlar,

yaşıtlar, yaşdaşlar.

a. (57a/7)

a. + da (69a/15)

a. + ı (40b/4)

[= 3]

aḳreb : < Ar. Aralarında mesafe yok

denecek kadar az olan, yakın.

a. (3b/8)

[= 1]

aḳsām : < Ar. Bir bütünün parçaları,

bölümleri.

a. imezküre(26a/6), (25b/17)

[= 2]

aḳşemseddīn : Kendisini pek çok

yönden geliştirmiş olan Akşemsettin,

mutasavvıf, ilim sahibi, hekim ve

şairdir. Aynı zamanda yaşadığı yıllarda

Fâtih Sultan Mehmet Han’ın hocalığını

da yapmıştır.

a. (28b/14)

[= 1]

al- : Almak.

a. (24a/17)

a.-a (16b/6)

a.-acağları (26b/10)

a.-araķ (31a/12)	[= 1]
a.-ıř (3b/5)	‘alāmet : < Ar.İşaret, iz, nişan, belge
a.-mamaķ (21a/11)	‘a. (38b/9), (40b/17), (46b/6),
a.-maķ (24b/9)	(57a/1), (59a/12)
a.-mayub (34b/14)	‘a. + i (44b/7)
a.-maz (2b/13)	‘a. + lerin (36a/1)
a.-sun (27a/6)	[= 7]
a.-ub (5b/5), (15a/10), (24a/11)	ālāt : < Ar. 1. Vasıtalar. 2. Aygıtlar.
a.-ur (24b/4), (24b/6), (27a/10)	a. + da(24a/2)
[= 16]	[= 1]
āl : < Ar. 1.Âile, evlât, ahfat.	ālāt-i ħarb : < Ar. Harp silahları.
2. Hânedan, sülâle.	a. (13b/12)
a. (2a/5)	[= 1]
[= 1]	aldur- : Aldırmak.
ālā : < Ar. 1. Daha yüksek, en yüksek,	a.-araķ (67a/5)
pek yüce. 2. Çok şerefli, pek yüce,	a.-mış (64b/8)
aziz.3. Daha iyi, daha mükemmel.	a.-ub (10a/11)
a. (13a/16), (19b/4), (31b/8),	[= 3]
(22a/14)	‘ale’l-ħuřūř : < Ar. Bu konuda.
[= 4]	‘a. (12b/1), (14b/13)
a’lām : < Ar. 1. İşâretler, nişanlar. 2.	[= 2]
Bayraklar, sancaklar. 3. İleri gelenler,	‘ālem : < Ar. 1.Yeryüzü, dünya.
reisler."A’lām-ı islam"	‘a. (58a/17)
a. (65a/8)	‘a. + i (10a/5)

‘a. + iresm (37b/13)	‘aleyh : < Ar. 1. Onun üzerine. 2. Karşı,
‘a. + ün (11a/2)	karşı.
[= 4]	‘a. (19a/2), (19b/3), (4b/4),
‘ālem-gir : < Ar. + Far. Cihanı tutan,	(18b/6), (35a/2)
dünyayı zapt eden, bütün âleme	‘a. + dür (12a/15)
yayılan.	[= 6]
‘a. (45a/4), (56a/3)	‘aleyhi : < Ar. Onun üzerine
‘a. + ine (39a/12)	‘a. (10b/16), (10b/5), (11a/13),
[= 3]	(13a/16), (14a/3), (16b/13),
‘ālemyāne : < Ar. + Far. İnsanoğluna	(18b/15), (18b/4), (23a/3),
yakışırmasına.	(35a/11), (6a/11), (12b/4),
‘a. (11b/17), (12a/8)	(9a/15), (8b/11)
[= 2]	[= 14]
‘ālem-nümā : < Ar. + Far. Dünyayı	‘aleyhi’l-la‘ne : < Ar. Lanet onun
gösteren.	üzerine olsun.
‘a. + yineşve (52b/15)	‘a. + nün (5a/7)
[= 1]	[= 1]
‘ālem-penāh : < Ar. Dünyanın, cihanın	‘aleyhim : < Ar. Anlamı “onun üzerine”
koruyucusu, dayanağı.	olan aleyh kelimesinin çoğulu.
‘a. + dadur (53a/7)	‘a. (2a/6), (8b/15)
[= 1]	[= 2]
ālet : < Ar. Alet.	‘aleyhimü’ş-şalavatü : < Ar. O'na salavat
a.(60b/17)	getirmek.
[= 1]	a. (8b/4) (9b/5)

[= 1]

‘aleyhi’s-selām : < Ar. Onun üzerine selam olsun.

‘a. (4b/11), (4b/12), (4b/17),
(4b/7), (6a/9), (9a/5), (9a/1),
(14b/5), (22b/5),

‘a. + a (8a/16)

‘a. + dur (17a/8)

‘a. + uñ (5a/4), (5a/6)

[= 13]

‘aleyhi’t-teslīm : < Ar. Teslim olarak.

‘a. (10b/7), (16a/8)

[= 2]

‘aleyhümā : < Ar. "‘aleyh" kelimesinin çoğulu.

‘a. (28a/2), (29a/3)

[= 1]

‘aleyhü’r-raḥme : < Ar. Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun.

‘a. (35a/1)

[= 1]

‘aleyhü’r-raḥmet : < Ar. Allah'ın rahmeti üzerine olsun.

‘a. (36a/14)

[= 1]

‘aleyhü’ş-şān : < Ar. Şöhret üzerine.

‘a. (68b/17)

[= 1]

alın- : Elde etmek.

a.-ub (29a/12)

[= 1]

‘alī : < Ar. Makamı büyük ve yüce olan kimse için söylenir.

‘a. (4b/4), (51b/6)

[= 2]

‘alī : < Ar. 1.Yüksek olan, yüce, ulu.2.

Değeri yüksek, şerefli. 3. Derece

bakımından en yüksek ve özel yetkilere

sâhip olan.4. Nezâket ifâdesi olarak

taamlamalarda kullanılır.

‘a. (10b/2)

‘a. + kıymet (11b/4)

[= 2]

‘ali ağa : < Ar. + Moğ. III. Ahmed

devrinde yaşamış olan kemankeşler

arasında "Bostancı Genç Ali " diye

bilinen Ali Ağ, birçok menzilde rekor

sahibidir. Bunlar: Ağalar Menzili,

Dirhem Menzili, Top Yeri (Hasan Taşı)

Menzili, Hacı Süleyman Menzili,

Uşşakı (Hacı İsmail) Menzili'dir.

‘a. (44b/15), (45a/3),

[= 2]

‘ali ağa : < Ar. + Moğ. bk. “pehlevān

‘ali ağa”.

‘a. + ya (53b/12)

[= 1]

‘ali ağa : < Ar. + Moğ. bk. "raḥīḳi ‘ali

ağa"

‘a. (61b/16)

[= 1]

‘ali bālī : bk. “‘alī bālī ḳapūdān”.

‘a. (41b/11), (43b/8)

‘a. + nūḡ (44a/1)

[= 3]

‘alī bālī ḳapūdān : Kaptan-ı Derya Kılıç

Ali Paşa'nın çavuşlarından olan

Vardıyanbaşı Ali Bali, iki menzilde

rekor kırmıştır. Biri Arabacı (Ali Bali)

Menzili diğeri ise Haydar (Memi

Çelebi) Menzili'dir. Ana taşı Zagarcı

Kasım’a aittir. Ali Bali Kapudan ise bu

menzilde en yüksek rekorun sahibidir.

‘a. (42a/6)

‘a. + uḡ (42a/8)

[= 1]

‘ali bālī menzili : < Ar. Ayrancı Menzili

olarak da bilinen Ali Bali Kapudan

Menzili'nin ayak yeri Ahi Menzili ve

Haydar Menzili arasındaki kalın kısa

bir mermerdir. Baş taşı ise Çizmeci

Menzili'nin ayak taşına yakındır.

‘a. (40b/14), (69a/4)

[= 2]

‘ali beg defterdār zāde : Defterzade Ali

Bey, Cerrah Menzili'nde rekor sahibi

olan bir kemankeştir.

‘a. (46a/6)

[= 1]

‘ali beg ibrahīm ḡanzāde : İbrahim

Hanzade Ali Bey, İmam Menzili'nde

rekor kırmış ve menzil taşını

diktirmiştir.

‘a. (54b/4)

[= 1]

‘ali bin ebī ʿalīb : İlk müslümanlardan

a. (10a/8), (17b/3), (17b/4)

biri olan Ali bin Ebi Talib Hz.

[= 3]

Muhammed’in damadıdır.

Allahü te‘ālā : < Ar. Yüce, ulu olan

Allah.

‘a. (14a/17)

a. (11a/10), (13a/15), (14a/14),

[= 1]

(18a/3)

‘ālī-cenāb : < Ar. Cömert, şerefli,

[= 4]

haysiyetli.

‘a. + uñ (10b/11)

aln : “alın” 1.Kişinin yüzünde bulunan

[= 1]

saç diplerinden başlayıp kaşlarına kadar

ālīhe : < Ar. İlahlar, Tanrılar.

olan kısım. 2. “alın yazısı”: Kişinin

a. (13a/16)

yaşayacağı olayları Tanrı’nın önceden

[= 1]

bilip yazmış olması.

ālīhi’t-taḥā : (?)

a. + ına (6b/13)

a. (19b/4)

a. + ında (5b/10), (5b/16), (6a/6)

[= 1]

[= 4]

‘aliyye : < Ar. Ulu yüce.

alt : 1.Üst kavramının tam tersi, zıddı.

‘a. (22a/17)

2.Bir şeyin aşağıya, yere yakın kısmı.

‘a. + leri (2a/9)

a. + ında (33b/17), (66b/5),

[= 2]

(68a/17)

‘aliyyü’r-rahme : < Ar. En iyi rahmet.

[= 3]

‘a. + den (59b/3)

altı : Altı sayısı “6”.

[= 1]

a. (34b/5), (35b/10), (4b/13)

Allah : < Ar. Evreni ve bütün varlıkları

[= 3]

yaratmış olan ulu Tanrı.

altun : Altın madeni.

a. (24a/13), (24a/14), (24b/10), (24b/4), (24b/7), (24b/9), (27a/12), (27a/13) a. + ı (24b/4), (24b/5), (24b/6) a. + lar (24b/11) a. + larımızı (24a/17) [= 13]	a‘māl : < Ar. 1. Ameller. 2. İşler. 3. Davranışlar. a. (5a/3) a. + ihasene (13a/17) [= 2]
ālūd : < Far. Bulaşmış, bulaşık. a. (52a/5) a. + ına (59b/11) [= 2]	amān : < Ar. Şaşma anlatan bir söz. a. (23a/9) [= 1]
āmāc-gāh : < Far. Nişan yeri, nişan atılacak yer. c. + ımağşūda (9a/12) [= 1]	amāsiyya : Bir menzilin bulunduğu Türkiye’deki Amasya şehri. e. (35b/1) [= 1]
amāde : < Far. Hazır, hazırlanmış. a. (38a/2) [= 1]	āmed-şūd : < Far. Geliş- gidiş anlamına gelmektedir. a. (3b/6) [= 1]
āmāl : < Ar. Emeller, ummalar, ümitler, dilekler, istekler. a. + i (34a/17), (69a/14) a. + in (51b/15) a. + leri (34b/3) [= 4]	‘amel : < Ar. Belli bir amaçla yapılan hareket, iş. ‘a. (44b/3) [= 1]
	‘amīmü’l-berekāt : < Ar. Bereketlerin geneli, umumi olanı. ‘a. + ları (8b/12) [= 1]

āmīn : < Ar. Kişilerin Allah’a dua

‘a. (24a/13)

ederken dualarının kabul olması için

‘a. + a (24a/12)

duanın sonunda iyi dileklerle söylediği

[= 2]

söz.

‘amūd : < Ar. 1.Demir, ağaç, taş gibi

a. (13a/13)

belli bir maddeden yapılan destek,

‘āmīr : < Ar. Kişi adı.

direk; menzilin belli olması için dikilen

‘a. (12b/12), (12b/13), (12b/16)

taş.

[= 3]

‘a. + ıftihār (51b/9)

‘āmīre : < Ar. Devlette görevli olan.

‘a. + ıkerān (45a/10)

“tersane-i ‘amīre”

‘a. + ıkerānının (48b/5)

‘a. (56b/12)

[= 4]

[= 1]

ān : < Ar.1. Zamânın bölünemeyecek

ammā : < Ar. Ama.

kadar kısa parçası, lahza, dem. 2.

a. (17a/15), (24a/15), (27a/17),

İnsana kısa gelen zaman bölümü.

(5b/11), (9a/12), (24b/13), (25a/9)

a. (7b/1)

[= 7]

a. + da (11a/7)

ammā-ba‘d : < Ar. Maksada gelince .

[= 2]

a. (2a/11)

ana : Anne.

[= 1]

a. + m (18a/16)

‘amme : < Ar. 1.Herkes, kamu.2. Genel,

[= 1]

umumi.

‘anā : < Ar. Zahmet, meşakkat, güçlük.

‘a. + itīrendāzān (44b/6)

‘a. (52a/5)

[= 1]

[= 1]

‘amr : < Ar. Kişi adı.

ana taş : Başlangıç yerine dikilen taş.

Menzil atışlarında 900 gezden fazla

olması şartıyla dikilen ilk taş denir.

Atışlarda yönün belirlenmesi ve

karışıklığın çıkmaması açısından önem

taşımaktadır.

a. (41b/12), (42b/8), (45a/2),

(49a/9), (49b/17), (58a/3), (67b/9)

a. + nuḡ (30b/10), (67b/12),

(70a/1) (derkenar(38a2/1)

a. + yıla (65b/17)

[= 12]

anaṭolı : Anadolu. Türkiye topraklarının

Asya kıtasında yer alan bölümü.

a. (68b/11)

[= 1]

‘anber : < Ar. Ada balığının

bağırsaklarından elde edilen bu madde

daha çok toz şeklinde kullanılmaktadır.

Hoş bir kokuya sahip olduğu için

rağbet görmektedir.

‘a. (11b/1), (16b/15)

[= 2]

ancaḡ : Ancak. Yalnızca anlamında

sınırlandırma bildiren bir söz.

a. (13b/2), (15a/13), (23b/17),

(30b/2), (32b/12)

[= 5]

and : Yemin.

a. (16a/10), (16a/6)

[= 2]

‘anh : < Ar. Ondan.

‘a. (10b/14), (18b/8), (8b/9),

(9b/10), (9b/17)

‘a. + a (11b/8)

‘a. + uḡ (12a/16)

[= 7]

‘anhüma : < Ar. O ikiden.

‘a. (9b/6)

[= 1]

ānide : < Ar. Kabile, ehl-i beyt.

a. (20b/4)

[= 1]

‘ani’l-afāt : < Ar. Felaketlerden.

‘a. (68a/2)

[= 1]

anḳara : Ankara, Türkiye'nin
şehirlerinden biridir. Metinde
menzillerden birinin bulunduğu şehir
olarak geçmektedir.

a. (35b/1)

[= 1]

‘anḳā-yı esrārı : < Ar. Simurg,
Zümrüdüanka olarakta bilinen bu kuş
masallarda yanıp küllerinden yeniden
doğmasından, büyüklüğünden,
güzelliğinden ötürü çokça
bahsedilmektedir.

‘a. (2b/8)

[= 1]

‘ār : < Ar. Utanma.

‘a. (54a/2)

[= 1]

ara : 1.Uzaklık, mesafe. 2. Vakit,
zaman.

a. + da (24b/2), (42a/11)

a. + larına (24a/16)

a. + sına (24a/9)

a. + sında (15b/13), (15b/8),

(16a/2), (18b/10), (19a/15),

(22a/3), (22a/9)

a. + sındaki (41b/16)

[= 12]

‘arā : < Ar. Reyler, fikirler.

a. + yışāḳıbe (29b/9)

[= 1]

‘arab : < Ar. Arap.

‘a. (17a/7)

‘a. + da (24a/3)

[= 3]

‘arabacı ‘ali : bk. “‘ali bālī menzili”.

‘a. (42a/1)

[= 1]

‘arabī yay : < Ar. + T. Arap kavmine

mensup olan yay. bk. “ḳavs-ı ‘arabī”

‘a.(16b/5)

[= 1]

‘arabiyye : < Ar. Arapça, Arapla ilgili.

‘a. (22a/2), (5b/11)

[= 2]

‘arab-zāde yaycı ibrahim : Fatih Sultan

Mehmed devrinde yaşamış,

Kemangüreci Arab'ın oğlu olan Yayı

a. + içicâzda (7b/9)

İbrahim, üç menzilde rekor kırmıştır.

[= 1]

Bunlar: Ahi (Parpol) Menzili,

‘arbede : < Ar.Kavga, patırdı.

Çizmecî(Çullu) Menzili, Tekye

‘a. + ikederi (59b/16)

Menzili'dir. Tekye Menzil'inde yaptığı

[= 1]

hileden dolayı ünü lekelenmiş ve taşı

ard : Arka, geri.

zamanla kaybolmuştur.

a. +ınca (25a/10), (25a/7),

‘a. (40a/15)

(64b/17)

[= 1]

[= 3]

‘arak-riz : < Ar. Terleyen, ter döken.

‘ariz : < Ar. Sonradan ortaya çıkan.

‘a. (51b/12)

“‘ariz olmak”: 1. Asılda mevcut

[= 1]

olmayıp sonradan ortaya çıkmak.2.

aralık : bk. “ara”.

Görölmeye başlamak, gelip çatmak,

a. (19a/5), (32b/12), (32b/12)

musallat olmak.

a. +larda (5a/7)

‘a. olduğuda (23b/1)

[= 4]

[= 1]

aralık aralık : Zaman zaman anlamında.

‘ariza : < Ar. 1.Aksama. 2.Engebe.

a. (19a/5), (32b/12)

‘a. + iserhevâcünbân (58b/6)

[= 2]

[= 1]

arâste : < Far. Bezenmiş, süslenmiş.

‘arif : < Ar. Bilen, bilgili, irfan sahibi.

a. (59a/16)

‘a. (29b/12), (6b/15) (66a/11),

[= 1]

(69b/12)

arâzi : < Ar. Yerler, topraklar; yer,

[= 4]

toprak.

‘arifân : < Ar. Arifler, bilgililer.

‘a. + inādirūlbedāyī‘ūṅ (29b/8)

[= 1]

[= 1]

arḳa : Arka.

a. + larında (13a/6)

a. + sı (12a/4)

a. + sından (30a/5)

a. + sın (17a/11)

[= 4]

arḳır : bk. “arḳır menzili”.

a. (39b/6), (40a/4), (46b/7)

a. + dan (39a/16)

[= 4]

arḳır menzili : < T. + Ar. Ayak yeri

Kanlar Çeşmesi , baş taşı ise Kanlı

Köşk taraflarında bulunmaktadır. Arkır

Menzili denmesinin nedeni ise

menzillerin şast yönüne ters

olmasından kaynaklanmaktadır.

a. (52a/10), (61a/16)

a. + nūṅ (65a/13), (65b/17)

[= 4]

arnabūd ḥüseyin aḡa : bk. “arnabūd

ḥüseyin beg”.

a. + nuṅ (54a/1)

arnabūd ḥüseyin beg : Sultan IV.

Mehmed döneminde yaşamış olan

Arnavut Hüseyin Bey, "elinden hiç

kimsenin öndül (ödül) alamadığı" binci

kemankeş olarak bilinmektedir. Hem

sipahi hem de puta okçusu olan

Arnavut Hüseyin, Ağalar Menzili'nde

Usta Recep işi yayla rekor kırmış ve

daha sonra da taş diktirmiştir.

a. (53b/2)

[= 1]

‘arṣa : < Ar. Yer, toprak.

‘a. + iḥāki (36b/10)

‘a. + yī‘avārif (55a/4)

[= 2]

arṣlan : < Ar. Arslan, kedigillerden olan

memeli bir hayvan türüdür.

a. (5b/9)

[= 1]

arṣlanzāde menzili : < Ar. Poyraz

havasıyla atılan Abdülbaki Efendi

Menzili olarak da bilinen bu menzili,

Arslanzade Abdülbaki Efendi yeksüvar

‘a. (13b/12)

okuyla açıp ana taşı diktirmiştir.

[= 1]

a. (68b/9)

aşamm : < Ar. 1.Sağır, işitmez. 2. Ses

[= 1]

vermeyen, sessiz.

artuk : Artık.

a. (8a/1)

a. (27a/9)

[= 1]

[= 1]

āşār : < Ar. 1. Bir şeyin varlığını

arż : < Ar. 1. Dünya. 2. Toprak.

gösteren belirtiler, alâmetler.2.

a. (10a/6), (21a/11), (67b/13)

Kitaplar, yazılmış eserler.

a. + a (4b/5)

a. (4b/2), (13b/2), (35a/12),

[= 4]

(28b/9)

‘**arżuhāl** : < Ar. Herhangi bir iş veya

[= 4]

husus için resmî dâirelere verilen

āşār-ı bedāyi‘ü’l-esrār : < Ar. Gizli, eşi

dilekçe, istidâ, arîza.

benzeri olmayan vazifeler.

‘a. (2b/6)

a. (3a/7)

[= 1]

[= 1]

ārzü: < Ar. İstek, heves.

‘**asel** : < Ar. 1.Süzülmüş, temiz bal. 2

a. (2a/13)

Cennette bulunan dört ırmaktan biri.

[= 1]

‘a. + imuşaffâyıgalebe (56b/11)

‘**aşabe** : < Ar. 1. Yayın bir kısmı. 2.

[= 1]

Sargı, bağ. 3. Sinir.

aşfiyā : < Ar. Yüreği temiz, içten ve

‘a. + sinden (6b/6)

samimi olan yanlış yola girmeyen

[= 1]

doğru yolda ilerleyen kişiler.

‘**asākır** : < Ar. Erler.

a. (19b/3), (8b/11)

[= 2]

aşhâb : < Ar. Sahipler, sahabe.

a. (14b/13), (29b/13), (2a/14)

a. + dan (18b/7)

a. + ı (10b/11), (11b/9), (2a/7),

(35b/13), (36a/7), (7b/7)

a. + ıhavāşş (14b/13) (31a/8)

a. + um (14a/13)

a. + ına (65b/10)

[= 14]

aşhâb-ı kirâm : < Ar. Ashâb-ı Kirâm,

Rasûlullâh aleyhisselâmın şerefli dostları

demektir. Rasûlullah aleyhisselâmı görüp

sohbetinde bulunan sonra da iman üzere

ölen kimselere denir.

a. + dan (7a/13), (10b/3),

(11b/5), (16a/4), (23a/4)

[= 5]

aşhâb-ı remy : < Ar. Okçulukla uğraşan

sahipler, ashab.

a. + e (13b/6), (29a/4)

[= 2]

aşhâb-ı sa'âdet-karîn : < Ar. Mutluluğa

sahip olan ashab.

a. (2a/5)

[= 1]

‘āşī : < Ar. 1. Karşı gelen. 2. Şaki,

haydut. 3. Günahkar.

‘a. + dür (18b/17)

[= 1]

‘asīr : < Ar. 1. Zor, güç, zahmetli. 2. Titiz

tabiatlı adam.

‘a. (31b/17)

[= 1]

asiyāb : < Far. Su değirmeni.

a. (45b/2)

a. + ıbiabıgüşüistihsāndan

(45b/10)

a. + ımeşakḳatinū (44a/17)

[= 3]

aşl : < Ar. 1. Asıl, kök, dip, esas; hakikat;

soy; başlangıç; baş; yer. 2. Hakiki, esaslı,

safî.

a. (25b/7), (27b/16), (7b/9)

a. + ı (17a/7)

a. + ıka‘bei (46b/17)

[= 5]

‘aşr : < Ar. Yüzyıl.

‘a. (59a/4)	aşiyān : < Ar. 1.Ev,mesken. 2.Kuş
‘a. + ında (5a/11)	yuvası.
‘a. + ı sultānmeḥammedḥānırābi‘	a. (54b/16)
de (61b/5)	[= 1]
[= 3]	‘aşk : < Ar. Uğruna, yoluna, hürmetine.
aş- : Aşmak.	“sultān-ı taht levlāk ‘aşkına”
a.-ub (58a/17)	‘a. + ına (8b/14)
[= 1]	[= 1]
aşağı : Aşağı.	‘aşr : < Ar. 1. On sayısı. 2. Dînî
a. (33a/3), (33b/11)	törenlerde Kur’ân'da on ayet kadar
[= 2]	okunan bölüm.
‘āşere : < Ar. “‘aşer”.On sayısı, 10.	‘a. + ı emsāl (9b/12)
‘a. (31a/3)	[= 1]
[= 1]	aşurı : 1.Ötede, ötesinde. 2. Olması
‘aşere’-i mübeşşere : < Ar. Hz.	gereken ölçüden çok daha fazlası.
Muhammed zamanında yaşamış olan	a. (37b/12), (65a/14), (67a/7)
onun tarafından cennete gireceklerine	[= 3]
dair müjde verilen on kişi.	aşurı at- : Bir menzilde herhangi bir taşın
‘a. + nün (10b/11)	ilerisine atarak o taşın önüne
[= 1]	geçmeye denir.
‘āşık-zār : < Ar. + Far. İnleyen aşık.	a. -ub (derkenar (45a3/3),
‘a. (3a/10)	(46b2/3))
[= 1]	a. -mı (derkenar (58a/7))
	[= 3]

at : Binicilik, taşıma vb. durumlarda kullanılabilen tırnaklı bir yapıya sahip olan hayvan.

a. (18a/8), (23b/7), (24a/1),

a. + a (15a/11), (15a/12)

a. + ina (15a/14), (15b/9)

[= 7]

at- : Atmak.

a. (8b/13), (18a/16), (27a/11)

a.-a (15b/14), (17b/12)

a.-acağı (25b/3)

a.-acak (26b/2), (30a/10)

a.-an (11a/10), (15a/10),
(17b/3), (30b/13)

a.-ağ (22a/15)

a.-ana (22b/5), (29a/7)

a.-anlar (19a/5), (23b/12)

a.-anlara (23b/13)

a.-anların (30b/11)

a.-ar (16a/5), (30a/4)

a.-aruz (23a/12)

a.-arlar (23a/6)

a.-dı (5a/17), (6a/8), (9a/11)

a.-dığı (33a/5), (33b/5), (34b/4),
(5a/8), (8a/10), (8b/5), (9b/11),
(9b/9)

a.-dığını (32a/1)

a.-dum (6b/7)

a.-duğdan (9a/4)

a.-duğları (25a/3), (27a/7)

(19b/5)

a.-duğlarının (8b/7)

a.-mamakdur (30a/15)

a.-mamak(21a/10)

a.-mağa (26a/9), (27a/7),
(27a/9), (28a/7), (32a/9)

a.-mağı (15a/16), (16a/13),
(18a/2), (18b/2), (19a/14),
(19a/8), (19b/2), (20a/11),
(20b/9), (21a/4), (8a/3)

a.-mağıla (11a/17), (18a/8),
(47b/17)

a.-mak (13a/14), (14a/2),
(15a/17), (16a/14), (17b/7),
(20a/8), (21a/16), (21b/4),
(22b/13), (23b/8), (25b/16),
(26a/10), (27b/13), (27b/3),

(32a/15), (32a/7), (32b/9),

a.-mağ (20a/4)

(33a/17), (6b/7), (8a/14)

[= 1]

a.-mağda

ateş : < Far. Ateş, ısı.

(17a/6),(25a/12),(15a/15)

a. + endāz (52a/1)

a.-mağdan (26a/11)

a. + inden (17b/15)

a.-mağdur (18a/11), (30a/12)

[= 2]

a.-malarının (9b/1)

atıcı : Bir kişiye atıcı denilmesi için

a.-mañuz (15a/12)

azmayış okuyla 800, Pişrev okuyla 900,

a.-manuñ (14a/8), (14b/15),

Put a okuyla 300 adet atış yapması,

(32a/1), (4a/10), (4a/3)

ustasından kabza alması gerekirdi.

a.-ması (8a/6)

Bunları yapan kşiy e atıcı denilir ve

a.-mayan (24b/14)

menzil atışlarına izin verilirdi.

a.-mayub (30a/3)

a. (23a/7), (27b/7), (29a/15),

a.-mışdı (10a/8)

(32b/12), (33b/5)

a.-mışidi (8b/17)

a. + lar (26b/3), (25a/9),

a.-sa (22b/12)

(derkenar(53b1/1)

a.-sun (9a/8)

a. + lara (25a/11)

a.-ub (14b/9), (17b/5), (20a/17),

(derkenar(54a/2)

(27a/4), (30a/6), (30a/9), (30b/8),

a. + ları (7b/9)

(32b/4), (41b/1), (7a/13), (7b/11)

a. + laruñ (26b/12)

a.-uñ (14a/16), (15a/11),

a. + nuñ (33b/10)

(23a/2), (23a/7)

[= 13]

[= 117]

atdur - : Attırmak, ok attırmak.

atıcı bēg muştafası nām civān : Bey

Mustafası, Uşşaki (Hacı İsmail)

Menzili'nde rekor kırmış bir okçudur.

a. (51b/1)

[= 1]

atıl- : Atılmak.

a.-acağı (25b/3), (26a/7)

a.-an (34a/9)

a.-dığ (26a/15), (27b/14)

a.-duķca (57a/15)

a.-maķ (57a/16), (9a/2)

a.-mamaķdur (30a/8)

a.-ması (9a/16)

a.-mış (33b/12), (57a/15)

a.-ur (16a/10), (17a/10), (33b/7),
(69a/9)

[= 16]

atış : Atış.

a. (33b/9)

a. + dan (27a/15)

[= 2]

atış- : Atışmak. Ok atma yarışı gibi

arışlarda kullanılan bir terim.

a.-maķ (26b/4)

a.-ub (24b/1)

[= 2]

atış günleri : Ok meydanında

toplanılarak çeşitli yarışların yapıldığı

pazartesi ve perşembe günleridir.

a. (37a/14)

[= 1]

atış maķalli : < T. + Ar. bk. “atış yeri”.

a. + ne (30a/1)

[= 1]

atış yeri : 1.Okçuluk sporunda bilhassa

menzil atışlarında kullanılan geniş, açık

alan. 2. Menzil atışlarında okçuların

durup atış yaptıkları yer, ayak yeri.

3.Bilek siperinde temrenin duracağı

kısım.

a. + nden (33a/2)

a. + ne (33a/1)

[= 2]

atış zamānı : < T. + Ar. Ok meydanında

atışların başladığı ikinci zamanı

sonrası.

a. (34b/14)

[= 1]

‘atīk : < Ar. 1.Eski. 2.Azatlı, hür.

a. (7b/4), (10a/5), (64b/3)

‘a. + den (48a/8)

[= 3]

[= 1]

avāz tīr : < Far. Işık oku.

‘atṭār-zāde muşṭafa ağa : Attarzade

a. + i (7a/17)

Mustafa Ağa, Emin Menzili' nde rekor

[= 1]

kırarak taş diktirmiştir.

‘avdet : < Ar. Geri gelme, dönme,
dönüş.

‘a. (57b/5)

‘a. (7a/3)

[= 1]

[= 1]

a‘vām : < Ar. Yıllar, seneler.

a. (42b/4),(49a/5), (55a/1)

āvihte : < Far. Asılmış, asılı, sarkıtılmış.

[= 3]

a. (14b/2)

a‘vān : < Ar. Yardım edenler,

[= 1]

yardakçılar.

‘avnihi : < Ar. 1. Yardım. 2. Yardım
eden yordakçı; kafadar.

a. (7a/16)

‘a. (58b/8)

[= 1]

[= 1]

avān : < Ar. Vakit, zaman.

a. (57a/3)

ay : Peş peşe gelen ayların oluşturduğu
zaman dilimi, süre.

a. + ihlāfetlerinde (62b/14)

a. (34b/5)

[= 2]

a. + da(32b/6)

‘avārif : < Ar. Yetenek ve beceri

[= 2]

kabiliyeti olan kişiler.

‘a. (55a/4)

ayağ : Ayak.

[= 1]

a. + ını (26b/16)

avāze²-i tīr : < Far. Yüksek sesli ok.

[= 1]

ayak bas- : Ayak basmak. Gidilecek

a. + nūḡ (70a/12)

olan bölgeye, yere ulaşmak.

a. + yile (30b/14)

a.-ub (40a/7)

[= 12]

[= 1]

‘ayān : < Ar. 1. Bir şehrin ileri

ayak taşı : Menzil atışlarında okçuların

gelenleri, eşraf. 2. Osmanlı Devleti’nde

atış yapacaklarını gösteren taştır.

şehir ve kasabalarda halk tarafından

a. (43a/10), (51a/4), (65b/17),

seçilen, vergilerin, masrafların

(66a/13), (67b/10), (68b/11)

dağıtılması ve toplanması gibi

(derkenar(46b1/1)

hususlarda kadılar ve vâlilere karşı

a. + nı (68a/5)

halkın vekîli durumunda olan kimse

[= 7]

[Bu anlamda tekil gibi kullanılır].

ayak taşları : bk. “ayak taşı”.

‘a. + ıḡuzātdur (7b/7)

a. (61b/12), (62b/7)

[= 1]

a. + nuḡ (42b/1)

ayaşofya : İstanbul’da bulunan Bizans

[= 3]

döneminden kalan tarihi yapı.

ayak yeri : Menzil atışlarında okçuların

a. (28b/1)

atış yapacaklarını gösteren taşın

[= 1]

bulunduğu yerdir.

āyāt : < Ar. Kur’an cümleleri.

a. (37b/10), (63a/4), (64a/12),

a. (3a/3)

(66a/14), (69b/2)

[= 1]

a. + nde (31a/17)

ayazma : İstanbul Okmeydanı’nda

a. + nden (30a/14), (30a/5),

bulunan bir yer adı.

(30b/11)

a. (66b/5)

a. + ni (derkenar(42b/1))

[= 1]

ayāzmen̄d : Okçulukta üç menzilin

bulunduğu bir yer adı.

a. (35b/6)

[= 1]

āyet-i celīle : < Ar. Büyük ayet.

a. + sine (19b/7)

[= 1]

āyet-i kerīme : < Ar. bk. “āyet-i celīle”.

a. (14a/7)

a. + de (14a/1)

[= 2]

ayırıcı : Okunu iç kabzaya kadar çekip

buradan atışını yapabilen okçu. İrici,

ayırıcı, ayırtlayıcı olarak da

görölmektedir.

a. (32b/17), (33a/3)

[= 2]

ayırıcı pehlevān : < T. + Far. bk.

“ayırıcı”.

a. (33a/5)

[= 1]

āyīn : < Far. Ok meydanında geçerli

olan kurallar ve yapılan merasime

denir.

a. (28a/9), (31b/9), (29b/17),

(4a/9)

[= 4]

āyine : < Far. 1. Ayna.2. Allah’ın kendi

cemâlini seyretmek için yarattığı

âlemler ve insan.

a. + i (52a/4)

a. + iḳalbī (38a/4)

a. + itimsāl (47b/11)

[= 3]

‘ayn : < Ar. 1. Göz.2. Kaynak, pınar.3.

Bir şeyin aslı, kendisi, tâ kendisi, zâtı.4.

Gözle görülen şey, nesne, maddî varlık.

‘a. + ıntizārīḡ (39a/9)

[= 1]

‘ayşe sultān başağası elḥāc beşir ağa :

bk. "beşir ağa ağa-yı dārü’s-sa‘āde".

‘a. (50a/11), (50a/13)

[= 1]

az az : 1. Yavaş yavaş. 2 . Küçük

ölçülerle.

a. (32a/14)

[= 2]

a‘zā : < Ar. 1.Vücûdu meydana getiren parçalar, organlar; organ. 2. Bir bütünün parçaları. 3. Herhangi bir kuruluş, birlik, komisyon vb.ne bağlı olan kimse, üye.

a. + sına (41b/8)

a. + sınıu (21a/2)

[= 2]

āzād : < Far. Kurtulma, hür olma durumu.

a. (47a/4)

[= 1]

āzād ét- : < Ar. + T. 1. Özgürlüğünü kazanma, esir olmama, serbest kalma.2. Esir ve köle durumunda olan bir kimseye hürriyetinin geri verilmesi.

a. + etmek (17b/13), (17b/7), (22a/11)

a. + etmiş (17b/4), (22b/6)

a. + eyleye (17b/15)

[= 6]

‘azām : < Ar. Büyükler, ulular.

‘a. (13b/11)

‘a. + dan (65a/5),(67b/1)

‘a. + ından (37a/5)

[= 4]

‘azamet : < Ar. 1. Büyüklük, ululuk, yücelik, celâl.2. Debdebe, ihtişam.3. Kibir, gurur.

‘a. + lerin (43a/5)

[= 1]

‘azamet-peymā-yı İskender-āne

: < Ar. + Far. Büyüklüğü, ululuğu ölçen İskender’e yakışır bir şekilde.

‘a. (37b/6)

[= 1]

‘azametlü : < Ar. + T. Ulu, yüce gösterişli.

‘a. (68b/17)

[= 1]

‘azīm : < Ar. Büyük, ihtişamlı, yüce.

‘a. + inü (47a/13)

[= 1]

‘azīme : < Ar. “Azīm” kelimesinin müennesi

‘a. (19a/16), (60a/1)

[= 2]

‘azīmü’ş-şān : < Ar. Şanı, ünü, sanı
büyük olan.

‘a. + dan (60a/4)

[= 1]

‘azīz : < Ar. Muhterem, saygın.

‘a. (62a/6)

[= 1]

azmāyīş : < Far. Bir ok çeşidi. Azmayiş

okunun iki çeşidi vardır. Bir cinsi iki

buçuktan üç buçuk dirheme kadar

bakkam, gez, demir temren ile sala

koşusuna tahsis edilir. Bir çeşidi de gez

ve temren yalnız sahiplerine göre haki

oktan ağır, kanat kuğu, kuyruk

karabatak ve başka oklardan olursa

haki ok gibi yeleklenip meseka atılır.

Her iki cinsinde boyları mimari zira' ile

yirmi bir parmaktır. Birbirinden farkı

ağırlığı ile çubuğunun en üstünden olur.

a. (30a/9), (32a/9), (61b/16),

(62a/3), (70a/10), (70a/3)

a. + imahāret (62a/5)

a. + ireftār (3b/1)

[= 8]

az az : 1. Yavaş yavaş. 2. Küçük
ölçeklerle.

a. (32a/14)

[= 1]

azuçuk : 1. Azıcık, çok az, biraz. 2. Kısa
bir süre.

a. (33a/2)

[= 1]

-B-

bāb : < Ar. 1. Kitabı oluşturan
kısımlardan her biri. 2. Konu.

b. (3b/10)

b. + da (20b/11), (32a/6),
(36a/5), (3a/11)

b. + eylemek (36a/2)

b. + ı (43a/14), (46b/5)

b. + ıevvel (3b/16), (4a/13)

b. + ıhāmīş (28a/9), (4a/8)

b. + ırābī^c (24a/2), (4a/6)

b. + ışālīş (13a/13), (4a/2)

b. + ışānī (3b/17), (9b/16)

b. + ısāb^c (35a/13), (4a/11)

b. + ısādis (31b/10), (4a/9)

[= 22]

baba : Baba.

b. + m (18a/16)

b. + muz (6a/8)

b. + ʔuz (23a/7)

b. + sı (19b/17)

[= 4]

bā-bād : < Far. Rüzgârla.

b. + ıbaʔilodōs (56a/6), (57b/2),
(63a/7)

b. + ıgünʔoğrısı (38b/14),
(70a/4), (66a/4)

b. + ı kible (38b/9), (43b/2),
(44a/6), (55a/12)

b. + ılodos (38a/11), (42a/2),
(45a/12), (46b/10), (48a/11),
(48b/11), (50b/8), (53a/9),

(58a/7), (60a/9), (69b/6)

b. + ıpoyraz (61b/17), (64a/15),
(66b/8), (67b/16), (68b/4), (69a/11)

b. + ıpoyrazyıldız (49a/15),
(50a/3), (52a/15), (54a/13),
(61b/2), (62a/11), (67a/13)

b. + ışimāl (36a/11), (36b/6),

(40a/12), (44b/10), (46a/2)

b. + ıyıldız (39b/8), (41a/2),

(42b/10), (47b/2), (51a/8),

(62b/10), (63b/17), (65a/17)

[= 47]

bād : < Far. Rüzgâr.

b. + ı (52b/9)

b. + ıbürüdet (66a/11)

b. + ıhazān (55a/1)

b. + ılodos (53b/9)

b. + ısertīz (42a/15)

b. + ısühūnet (56b/5)

b. + ışimāl (36a/17), (42b/17),
(54b/14), (64a/5), (69a/16)

b. + ışühūleti (69b/12)

[= 12]

bāde : < Far. 1. Şarap, içki, mey.

2. Kişinin kendisinden geçmesini
sağlayan meftun eden şey. 3. İnsanı
kendinden geçiren ilâhî aşk.

b. (45b/5)

[= 1]

ba‘dehu : < Ar. Ondan sonra, daha sonra.

b. (5a/16), (8b/15), (19a/3),
(21a/13), (30a/12), (32b/5),
(57a/15), (58b/11), (61a/8),
(61b/8), (63a/15), (67b/1),
(14b/6)
[= 15]

ba‘de’l-feth : < Ar. Fetih sonrası.

b. (28b/1)
[= 1]

bade’l-hüdā : < Ar. Doğru yol göstermeden sonra.

b. (31a/11)
[= 1]

bādī : < Far. Rüzgara veya havaya ait,geçici.

b. (37a/10)
[= 1]

bād-pāy : < Far. Ayağı çabuk olan (at ve sâire)

b. (39a/12)
[= 1]

ba‘dü’t-talīm-i remy : < Ar. Okçuluk taliminden sonra.

b. (4a/3)
[= 1]

bağ : < Far. Bağ, büyük bahçe, bostan.

b. (29a/12)
[= 1]

bağçe : < Far. İnsanların bitkileri yetiştirmek için belli sınırlar dahilinde kullandıkları yer.

b. + i‘azīme (19a/16)
b. + isinor (63a/2)
b. + ler (29a/12)
b. + lerinden (19a/15)
[= 4]

bāgdād : Yüzlerce yıl insanların kültür ve ilim şehri olarak bildiği Bağdat şehrinde okçuluk müsabakalarının yapıldığını gösteren yedi menzilin bulunmaktadır.

b. (36a/10)
b. + da (35b/10)
[= 2]

bağdād ağasızāde meḥemmed ağa :

Bağdat Ağasızade Mehmed Ağ,
Abdullah Efendi'den kabza alarak
Emin Menzili'nde rekor kırıp taş
diktirmiştir.

b. (57b/7)

[= 1]

bağıye' : < Ar. Yanlış yola girme.

b.-iba' idülremy (3a/13)

[= 1]

bağlan- : Bağlanmak.

b.-mış (33a/13)

[= 1]

bāhirü'l-beşāret : < Ar. Belli, açık

müjdeler.

b. (9a/9)

[= 1]

baḥl : < Ar. Eli açık olmayan, cimri

olma.

b. (21a/5)

[= 1]

baḥr : < Ar. Derya, deniz.

b. (64b/9)

[= 1]

baḥş : < Ar. Parça, bölüm, kısım.

n. + ından (32b/2)

n. + ını (32b/2)

[= 2]

baḥş : < Far. Karşılıksız olarak vermek,

bağışlamak, sunmak.

b. (11a/6), (1b/7), (59b/6)

[= 3]

baḥş ét- : < Far. + T. bk. "baḥş"

b.-miş (59b/12)

[= 4]

baḥt : < Ar. Tanrı'nın ruhlar aleminden

itibaren insana vermiş olduğu kısmet,

nasip ve şans.

b. (40b/9)

b. + ıla (43b/14)

[= 2]

baḥtiyār-zāde : < Far. bk. "ḥasan ṣelebi

baḥtiyār-zāde".

b. + ye (43b/14)

[= 1]

bā-ḥuşūş : < Far. + Ar. 1. Husûsiyle,

bilhassa, özellikle. 2. Üstelik [Bu

anlamda genellikle ki ile kullanılır].

b. (31a/8)	b. + da (18a/15), (59b/13),
[= 1]	(8a/17)
ba'îdü'l-remy : < Ar. Uzağa atma.	b. + sında (39b/2), (48a/6),
b. + ye (3a/14)	(48b/9), (50b/5)
[= 1]	b. + yıdestkemân (56b/9)
ba'îs : < Ar. 1.Sebebolan. 2.Gönderen.	b. + yıpervâz (59a/7)
b. (37a/9)	b. + yıtârikde (55a/8)
[= 1]	[= 11]
bağ : Bakmak.	bālā-ter : < Far. Çok yüksek.
b. (37b/15)	b. + i(48b/8)
[= 1]	[= 1]
bağır : Bakır madeni.	bālā-yı çeşme-i zenân : < Far. Yüksek
b. + dan (6b/1)	Karılar Çeşmesi, İstanbul
[= 1]	Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.
bâkî : < Ar. "Sultânü's-şuarâ" olarak da	b. + da (65b/14)
bilinen Bâkî, 16. yy.'ın en büyük divan	[= 1]
şairlerinden biridir.	balcı muştafa : bk. "balcı e'l-hâc
b. (17a/2)	muştafa".
[= 1]	b. (56b/10)
bālā : < Far. 1.Bir şeyin yüksek yeri,	[= 1]
yukarı, üst. 2. Yüksek, yüce, âlî. 3.	balcı yaycı e'l-hâc muştafa : bk. "hâcî
Boy, kad, kâmet.	muştafa sinobî".
b. (36b/3), (48b/8)	b. (56a/10)
	[= 1]

balıkesri : İki menzilin bulunduğu
Türkiye'nin Marmara Bölgesi'nde olan
bir il.

b. (35b/4)

[= 1]

balıkhāne kâtibi cin hüseyin efendi :

Hüseyin Efendi, Bostancı Menzili'ni
açarak bu menzilde ana taşı diktirmiş
bir kemankeştir.

b. (52a/16)

[= 1]

balıkhāne kâtibi hüseyin efendi : bk.

“balıkhāne kâtibi cin hüseyin efendi”.

b. + nüj (52b/11)

[= 1]

bālī kapūdān : ‘arabacı ‘ali menzili’nin
diğer adı. bk. “‘ali bālī menzili”.

b. (42a/1)

[= 1]

bālī bin şirmerd : Ünlü okçulardan
Şirmerd'in oğlu olan Bali Çelebi,Ahi
(Parpol) Menzili'nde rekor kırmıştır.

b. (41a/5) (41a/13)

[= 2]

bālīg : < Ar. 1. Bütün, hepsi. 2. Eren,
sonuca ulaşan.

b. (3a/14)

[= 1]

bağa : Birinci tekil şahısın (ben)

yönelme eki almış hali.

b. (15a/12), (18b/17), (27a/13),
(6a/8)

[= 4]

bānī : < Ar. Bina eden, yapan, kuran.

b. (12b/3)

[= 1]

bār : < Far. .1 Tanrı, Allah. 2. Yük. 3.

Yemiş, meyve, mahsul, ber.4. Defa
kere. 5 Maneviağırlık, eziyet, keder,
üzüntü.

b. + ı (59a/5)

b. + ıhimem (2a/10)

[= 2]

bārī : < Ar. Yaratan, yaratıcı.

b. (22b/4), (9b/10)

[= 2]

bārkeş : < Far. 1.Yük taşıyan. 2. Sabırlı,
tahammüllü.

b. (61a/7)

[= 1]

başmaklıg : Bedenin bütün ağırlığını ayaklara vererek oluşan yere basma durumu.

b. + uñ (26b/16)

[= 1]

baş : 1. Canlılarda bulunan bedenin bir bölümü, kafa. 2. Bir şeyin başlangıcı, temeli. 3. Arazi gibi yerlerde varılabilecek en yüksek kısım.

b. (33b/16), (69a/1)

b. + da (26b/15)

b. + ında (6b/4)

b. + ından (33a/1)

[= 5]

başbuğ : 1. Ordunun başında bulunan orduyu yöneten asker.

b. (26b/7)

[= 1]

başçukadâr tavîl mehemmed : bk.

"başçukadâr uzun mehemmed".

b. (61a/2)

[= 1]

başçukadâr uzun mehemmed :

Sadrazam kethüdası Bosnalı Uzun

Mehmed, Kethüda'nın başçuhadarlığı

görevinde bulunmuş ve daha sonra

Biga Kaptanlığı'na atanmıştır. Küçük

Yeksüvar (Sala) Menzili'nde rekor

kırmıştır.

b. (60a/12)

[= 1]

başka : Bir şeyin bilinenden daha farklı olması.

b. (29a/14), (30a/5), (65b/11),

(65b/8), (65b/9), (6b/1), (6b/2),

(6b/2)

[= 8]

başla- : Başlamak.

b.-yub (27a/7)

[= 1]

başlayış : Başlama işi.

b. + da (27b/5)

[= 1]

başlı başına : Bütün yönleriyle, tamamen.

b. (67a/1)

[= 1]
başparmağ : Vücutta el, ayakta bulunan
bölümler.

b. + inuğ (34a/1)

[= 1]

baş taşı : Okçulukta menzil atışlarında
yeni bir rekor kırılmadığı müddetçe en
ileride olan taş denir. Bu taşın yeri
rekor kırıldıkça değişir.

b. (41b/15), (52a/11), (61b/13),
(69b/15), (69b/17), (70a/14)

b. + na (51a/4)

b. + ndan (65a/13)

b. + nuğ (69a/5)

b. + yıla (64a/12)

[= 10]

baş taşları : bk. “baş taşı”.

b.(65b/15)

[= 1]

bâtl : < Ar. Boş, beyhude, yalan; çürük.

b. (25a/14), (25a/8)

[= 2]

batı lodos : < T. + Rum. Batı yönünden
esen lodos rüzgârı.

b. (56a/6), (56b/4), (69b/11)
(57b/2), (63a/7)

[= 5]

bâṭnen : < Ar. Dahilen, içyüzünde;
içinden olarak.

b. (19b/11)

[= 1]

bâṭnī : < Ar. Gerçekle ilgili olan.

b. + sinüğ (12a/14)

[= 1]

batmān e'l-ḥāc muṣṭafa : Eski Saray
Teberdarlarından Batman Hacı
Mustafa, Ağalar Menzili'nde rekor
kırarak taş diktirmiştir.

b. (53a/17)

b. + y1 (53b/16)

[= 2]

bāzargān-zāde seyyid muṣṭafa :

Tuhfetü'l Hasib Zeyli adlı okçuluk
tarihimize iz bırakan bir eser yazmış
olan Bezirgan Seyyid Fethullah
Efendi'nin oğludur. Hem celî hatta
hem de tüfek atışlarında ustalığı olan
Seyyid Mustafa Efendi'nin

Devatçı(Divitçi) Menzili'nde de rekor

kırıp taş diktirdiği bilinmektedir.

b. (50a/10)

[= 1]

ba‘zı : < Ar. Birazı, bir kısmı, kimi.

b. (16b/17), (17a/16), (21a/2),
(21a/2), (29a/12), (2b/17),
(4a/10), (4a/7), (68b/13)

b. + ları (18b/7)

b. + sı (14a/8), (14a/8)

[= 12]

bāzī : < Far. Oyun, eğlence.

b. (61a/9)

[= 1]

bāzū : < Far. İnsan vücudunda kolda

bulunan gücün ve kuvvetin toplandığı

bölüm.

b. (42a/14)

b. + yı (60b/17)

b. + yıbaht (40b/9)

b. + yıbahtıla (43b/14)

b. + yībikerān (48b/1)

b. + yihimmet (67a/2)

b. + yihüner (42b/16)

b. + yiidmān (53b/9)

b. + yımuḡadderat (32a/3)

b. + yısalṭanat (36b/16)

b. + yıtezāyüd (38b/8)

[= 11]

bedāyi : < Ar. Eşsiz güzellikte olan.

b. + iesrār (17a/3)

[= 1]

beder : (?)

b. (43b/17)

[= 1]

bed-hāh : < Far. Her işin fenalığını

isteyen.

b. + ını (38a/1)

[= 1]

bedr : < Ar. “bedr ḡazāsı” : Hz.

Muhammed’in 624 yılında müşriklerle

yaptığı ilk savaştır.

b. (12b/15), (13a/6), (14b/4)

[= 3]

bed-nihād : < Far. Rezil, aslı bozuk,

soysuz.

b. + uḡ (12a/5)

[= 1]

beg : Bey.

[= 1]

b. (61a/1)

behrām šāh-ı bārūdī : < Far. Gazneli

b. + i (62b/3)

Sultanı.

[= 2]

b. (7a/10)

beg muştafa : bk. “atıcı bæg muştafası

[= 1]

nām civān”.

behrām-çūpīn : < Far. Hürmüz Şah'ın

b. (52a/4)

seraskeridir.

[= 1]

b. (7a/9)

behcet : < Ar. 1. Sevinç. 2. Güzellik,

[= 1]

güleryüzlülük.

behrām-gūr : < Far. Sasani devletinde

b.(7a/2)

bir padişah adıdır.

b. + i (28b/12)

b. (5a/17), (5b/3), (6b/14)

b. + ibürüzda (2b/1)

b. + dan (7a/5)

[= 3]

[= 4]

be-her : < Far. Her bir.

behrām-cāh : < Far. Behram Şah'ın

b. (8a/9), (19a/4)

makamı, itibarı.

b. + i (37a/16)

b. (10a/1)

[= 3]

[= 1]

be-her-hāl : < Far. + Ar. Her halde,

behrāmī : < Far. Oku göğsüne doğru

mutlaka.

çekip atan kemankeş.

b. (29b/11), (34b/15)

b. (34a/11)

[= 2]

[= 1]

behişt : < Far. Cennet, uçmak.

behre-dār : < Ar. Behreli, hisseli, paylı.

b. + isebkātadan (51b/14)

b. (2a/16)

[= 1]

bekāret : < Ar. 1. Saflık, temizlik, masumluk. 2. Doğallık, tazelik. 3. Sanat ve düşüncede özgünlük, yenilik.

b. (60b/16)

[= 1]

belğrād : Belgrad şehri. Bu şehirde dört menzil bulunmaktadır.

b. + da (35b/8)

[= 1]

belki : < Ar. + Far. Olabilme ihtimali olan.

b. (21a/17), b. (32b/1), (59b/17),

(67b/7)

[= 4]

bellü : “Belli” 1. Anlaşılacak ve görülecek şekilde açık olan, meydanda, âşikâr, zâhir. 2. Belirli, tespit edilmiş, muayyen.

b. (25b/2), (26b/12)

[= 2]

be-menzil-i ağalar : < Ar. + Moğ. Ağalar menzilinde. bk. “ağalar menzili”.

b. + (53a/8)

[= 1]

ben : 1. tekil şahıs, ben.

b. (24a/13)

b. + de (23a/8), (24a/14)

b. + üm (9a/8)

[= 4]

bend : < Far. Bağ, yular, rabıta, bağlama.

b. (33b/16), (34a/2), (61a/6),

(62b/4)

b. + ihmnet (2b/10)

b. + ikullāb (10a/16)

[= 6]

bende : < Far. Bağlanmış olan. Köle.

Esir. Hizmetçi. Hizmetkar. Kul.

b. + i (3b/13)

[= 1]

benī : < Ar. Oğullar [Hânedan ve kabîle isimlerinin başına gelir].

b. benīzühre (11a/7)

b. ismā‘il benī (22b/5)

b. benī ismā‘il (23a/7)

[= 2]

benī zühre : < Ar. Hz. Muhammed'in

[= 1]

annesinin soyunda bulunan Kureyş

kabilesinin kollarından biri.

b. (11a/1)

[= 1]

benli karagöz : Devrinin en önemli

kemankeşlerinden, Yeniçeri Ocağı'ndan

olan Benli Karagöz, üç menzilde rekor

sahibidir. Bunlar: Tozkoparan (Delikli

Kaya) Menzili, Arkırı Menzili ve

Miralem Ahmed Ağa Menzili'dir.

b. (38a/14), (38b/17), (39b/12)

b. + üñ (38b/5), (39a/9)

[= 5]

be-nūru'l-kurʿān : < Ar. Kuran'ın nuru

ile.

b. (63a/14)

[= 1]

beñze- : Benzemek.

b.-medigi (6b/3)

b.-r (14b/5), (17a/11)

[= 3]

ber-rūz : < Far. Günde.

b.(2b/1)

berāber : < Far. Birlikte, bir arada.

b. (11a/14), (26a/17), (26b/11),

(26b/13), (28b/12), (33b/12),

(45b/14), (4b/13), (52a/10),

(5b/5), (61b/12), (67b/13)

b. + i (34a/6)

b. + inde (66a/14)

[= 14]

ber-bād : < Far. 1.Perişan, harap, viran.

2.Pis, kirli, fena.

b. (46a/15), (47b/12)

b. + êdüb (52a/8)

b. + eyledigi (69b/13)

[= 4]

ber-bād muştafa : bk. "ber-bād seyyid

muştafa çelebi".

b. + nuñ (52a/6)

[= 1]

ber-bād seyyid muştafa : bk. "ber-bād

seyyid muştafa çelebi".

b. + nuñ (55a/8)

[= 1]

ber-bād seyyid muştafa çelebi :

Kemankeşler arasında “Berbâd” takma adıyla bilinen Seyyid Mustafa Çelebi, bir süre sırmakeşlik ve çuhadarlık görevlerinde bulunmuştur. Kabza aldıktan sonra iki ayrı menzilde -Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili ve İmam Menzili'nde- rekor kırıp taş diktirmiştir.

b. (51b/4), (54b/10)

[= 2]

berber kâdri beg : Eski saray

baltacılarından Berber Kadri Bey, İmam Menzili'nde menzil almıştır.

b. (54b/1)

[= 1]

berber murād : bk.” berber murād ağa”.

b. + uñ (47b/11)

[= 1]

berber murād ağa : Yeniçeri Ağasının

berberbaşısı olan Berber Murad Ağa, Hacı Süleyman Menzili'nde menzil açıp ana taşı diktirmiştir.

b. (47b/3)

[= 1]

berber-zāde : bk. “berber-zāde küçük ber-bād mehemmed”.

b. (46a/14)

[= 1]

berber-zāde küçük ber-bād mehemmed :

Kemankeşler arasında "Berbad " diye anılan ve aynı zamanda Hekimoğlu Ali Paşa'nın adamlarından olan Mehmed Efendi'nin Cerrah Menzili'nde rekoru vardır. Ali Paşa'nın sadrazam olduğu yılda bu menzilde rekor kıran Mehmed Bey'in menzil taşına Paşa, "Berbad" olarak değil "Abad" olarak yazılmasını uygun görmüş ve bundan sonra da bu şekilde anılmıştır.

b. (46a/12)

[= 1]

bereket : < Ar. 1.Bereket, bolluk. 2.

Rahmani olan mübarek, kut.

b. + i (13b/6)

[= 1]

berfñāne : < Far. Buzhane.

b. (51a/6)

b. + i (54a/9), (55b/9)

b. + i'atīkden (48a/8)
[= 4]
berġama : İki menzilin bulunduğu
Türkiye'deki İzmir şehrinin bir ilçesi.

b. (35b/4)
[= 1]
ber-i mā : < Far. + Ar. Suyun üzeri.

b. + ya (67a/8)
[= 1]
berīn : < Far. Pek yüksek, en yüce.

b. (10a/2)
[= 1]
berk : 1. Sağlam, kuvvetli. 2. Sert, katı,
dayanıklı.

b. (33b/5)
[= 1]
berr : < Ar. Kara toprak.

b. (64b/9)
[= 1]
ber-takrīb : < Far + Ar. Yaklaştırılmak
üzere.

b. (63b/13)
[= 1]

berü : "Beri". 1. İsmi'nin ayrılma hâl
ekinden sonra gelirse "belli bir zaman
diliminden şu anki zamana kadar"
anlamını taşır. 2. İtibaren.

b. (9b/13), (48a/8)
[= 2]
ber-vech : < Far. + Ar. Farsça usûlüyle
yapılan tamlamalarda kullanılarak
önüne geldiği kelimeye "olduğu üzere,
olduğu gibi, olarak" anlamları katar.

b. (11b/12)
[= 1]
beste : < Far. Kapalı, bağlı; bitleştirilmiş,
bağlanmış.

b. (39a/10)
[= 1]
bêş : Beş.
b. (16b/10), (24a/6), (26a/1),
(32a/5), (32b/6), (33b/7),
(50a/14), (66a/1), (8b/5)

b. + er (35b/9), (8a/12)
b. + inci (13a/2), (26b/11)
b. + inde (12b/6), (12b/7)
[= 15]

bêş direk : bk. “beş direk menzili”.

b. (65a/16), (66a/1)

[= 2]

bêş direk menzili : Yıldız havasıyla

atılmış olan Beş Direk Menzili’nin ayak yeri, Kanlar Çeşmesinin ilerisinde bulunan Miralem Ahmet Ağa Menzili ile Lodos Lendühası Menzili’nin baş taşları arasındaki mermer taştır.

b. (70a/13)

[= 1]

beşîr ağa ağa-yı dârüssa‘âde : Ayşe

Sultan Baş Ağası olan Hacı Beşir Ağa,

Osmanlı padişahı III. Mustafa ‘nın

zamanında yaşamış, meşhur

kemankeşlerindendir. Beşir Ağa’nın

İstanbul Okmeydanı’nda birçok menzili

de rekoru bulunmaktadır. Bunlar:

Memiş Efendi Menzili, Divitçi Menzili,

Yusuf Ağa Menzili, Beş Direk Menzili,

Beşir Ağa (Hafid Molla)Menzili.

b. (61b/4)

[= 1]

beşîr ağa ‘âyşe sultân başağası : bk.

"beşîr ağa ağa-yı dârü’s-sa‘âde"

b. (63a/9)

[= 1]

bêş taşlar : Ok meydanında kible

menziliyle atılan zihgirci yeri.

b. (44a/5), (46b/7), (48b/10)

[= 3]

bevvâb idrîs : < Ar. bk. “idris kapûcî-i serây-ı ‘atîk”.

b. (51b/13)

[= 1]

beyâbân : < Far. Kır, çöl.

b. (59b/15), (60b/15)

b. + ı (58b/11)

b. + ı nedem (51b/11)

[= 4]

beyân : < Ar. Sözü açık bir şekilde

anlatma, söyleme.

b. (14a/2), (14b/16), (17a/1),

(18a/15), (20b/12), (26a/7),

(56a/4), (59b/13), (60a/3), (8a/17)

b. + ında (13b/7)

b. + ındadır (3b/17)

b. + olduğunu (3a/11)	(63a/5), (64a/10), (65b/15),
[= 13]	(67a/11), (69b/16), (69b/2),
beyāz : < Ar. Kar renginde olan rengin	(70a/7)
adı, ak. Karşıtı: Siyah.	b. + indedür (59a/15)
b. (38b/12)	[= 13]
[= 1]	beynü'l-türāb : < Ar. Toprak arasında.
beyhūde : < Far. Yararsız, anlamsız.	b. (69b/9)
b. (34b/8)	[= 1]
[= 1]	beyt : < Ar. Aynı vezinde iki mısra'dan
bey'ıyye : < Ar. Pul, kıymetli kağıt ve	ibaret söz.
benzeri şeylerde satıcıya bırakılan	b. (11b/13), (2b/12), (34a/16),
satma payı.	(35b/14), (40b/9), (49a/1),
b. (59b/6)	(66b/14), (6b/15)
[= 1]	[= 8]
beykılānī : (?)	beytü'ş-şerīf : < Ar. Cenâb-ı Hakk'ın
b. (7a/12)	tecelli ettiği insân-ı kâmilin kalbi
[= 1]	mânasına gelir.
beykoz : İstanbul'un Beykoz ilçesi.	b. (28a/11)
b. (59b/9)	[= 1]
[= 1]	beyza : < Ar. Hz. Muhammed'in beş
beyn : < Ar. 1.Ara, aralık. 2.Arada,	tane yayı bulunmaktaydı. Beyza,
araya, arasında.	bunlardan birinin adıdır.
b. + inde (8a/3) , (30b/14),	b. (16b/9)
(41b/11), (61b/12), (62b/5),	[= 1]

bez : Hedef üstüne yerleştirilen nesne.

b. (44b/4)

b. (derkenar(28a1/11)

[= 1]

[= 1]

bī-fürüg : < Far. Nursuz, zıyasız,

parlayışsız.

bezl : < Ar. Bol bol verme, saçma.

b. (54b/13)

b. (58b/14)

[= 1]

[= 1]

bıçak : Kesici alet.

biğā begi ‘osmān beg : Biga Beyi olan

b. (6b/8)

Osman Bey, Cerrah Menzili'nde rekor

[= 1]

sahibi olan bir kemankeştir. Bu

bırak- : Bırakmak.

menzilde Usta Mehmed işi yay ve

b.-mak (20a/5)

Sofîzade işi ok kullanmıştır.

[= 1]

b. (46a/11)

bīzā‘ā : < Ar. 1. Sermâye, mal. 2. Bilgi

[= 1]

sermâyesi, bilgi hamûlesi

bī-ğaraz : < Far. + Ar. 1 Garezsiz. 2.

b. + ıgīrān (35a/12)

Tarafsız, taraf tutmayan.

[= 1]

b. (31b/1)

bī-ab : < Far. Susuz, suyun olmama

[= 1]

durumu.

bī-ğāye : < Ar. 1. Gayesiz, sonsuz. 2.

b. + ı (45b/10)

Çok.

[= 1]

b. (1b/9)

bidāyet : < Ar. Başlama, başlangıç.

[= 1]

b. (3b/16)

bī-gümān : < Far. Şüphesiz.

[= 1]

b. + dur (17a/2)

bī-fürce : < Far. Aralıksız.

[= 1]

bī-ḥasbe'l-mekān : < Ar. Mekandan

b. (48b/1)

dolayı.

[= 1]

b. (59b/6)

bil- : Bilmek.

[= 1]

b.-mek (3a/1)

bī-ḥayā : < Far. + Ar. Hayasız.

b.-mez (34a/12)

b. (11b/11)

b.-sem (5b/16)

[= 1]

b.-üb (32a/3)

bī-hemtā : < Far. Eşi bulunmaz, eşsiz,

b.-üñ (16a/1)

benzersiz.

[= 5]

b. (1b/2)

bilād : < Ar. Memleketler, şehirler,

b. + nuñ (55b/7)

kasabalar.

[= 2]

b. + ında (38a/9)

bī-ʿināyet : < Far. + Ar. Dikkatsiz.

[= 1]

b. + e (56a/3)

bilʿakis : < Ar. Aksine, tam tersi,

[= 1]

tersine, tersine olarak.

bī-iʿtibār : < Far + Ar. İtibarsız.

b. (49a/10)

b. (60b/14)

[= 1]

[= 1]

bilal ağa : “bk. muşāhib bilāl ağa”.

be-ḵavsü't-tedmir : < Ar. Yok eden

b. (53b/13)

yay(a).

[= 1]

b. (36b/14)

bilal ağa : Sultan III.Mustafa ve Sultan

[= 1]

III. Selim zamanlarında yaşamış olan

bī-kerān : < Far. Kenarsız, ucsuz

Bilal Ağa, ok meydanının hatırı sayılır,

bucaksız, kıyısız.

değerli kişilerinden biridir. Bilal Ağa

Menzili'ni açıp bu menzilin ana taşını

[= 4]

diktirmiştir.

bin- : Binmek.

b.(68a/3)

b.-ün (15a/11)

[= 1]

b.-meñüzden (15a/12)

bi'l-cümle : < Ar. Hep, , toptan.

[= 2]

b. (31b/15)

bin 'abdi menāf : < Ar. Hz.

[= 1]

Peygamber'in büyük dedesi.

bilek : El ile kolun, ayakla bacağı bir

b. (10b/13)

araya geldiği bölüm.

[= 1]

b. (33b/14)

bināen : < Ar. Ondan dolayı.

[= 1]

b. (32a/15)

bi'l-ḥayr : < Ar. Hayırla, uğurlu olarak.

[= 1]

b. (54b/13)

bināen 'ala-zalīk : < Ar. Bunun üzerine,

[= 1]

bundan dolayı.

bilin- : Bilinmek.

b. (8b/5)

b.-sün (35b/16)

[= 1]

[= 1]

bī-nām : < Ar. Namıyla, ismiyle.

bimār-ḥāne : < Far. 1.Hastahane.

b. (49a/5)

2.Tımarhane, deliler yurdu.

[= 1]

b. + ienāniyyetten (47b/16)

bī-naẓīr : < Ar. Benzersiz, eşsiz.

[= 1]

b. + ün (36b/1), (37b/9), (39b/1)

biñ : Sayı. Bin , 1000.

[= 3]

b. (10a/14), (11a/17) (29a/7),

biñci kemānkeş : < T. + Far. Bin gez

(37b/3)

mesafeye ok atabilen kemankeş.

b. + ler (9a/17)

[= 1]

[= 1]

bin mālīk : < Ar. Kişi adı.

biñciler : Menzil (uzun mesafe)

b. (10b/12)

atışlarında okçular, atış mesafelerine

[= 1]

göre dahil oldukları sınıflar içinde

bin vehb : < Ar. Kişi adı.

yarıştırlardı. Birinci olarak ihtiyarlar,

b. (10b/13)

ikinci dokuzyüzcüler, üçüncü binciler

[= 1]

ve dördüncü binyüzcüler olmak üzere

biñyüzcilik : bk. “biñyüzcī”.

menzil atışlarında dört sınıf

b. (69b/13), (69b/9)

bulunmaktadır. Bincilerin oluşturduğu

[= 2]

grubun yarışmalarına baş koşu, birinci

biñyüzcī : Menzil (uzun mesafe)

koşu da denilirdi. Dokuzar pişrev

atışlarında okçular, atış mesafelerine

okuyla atış yapılırdı. İki bayrağın

göre dahil oldukları sınıflar içinde

oluşturduğu seksen gez aralıklı koridor

yarıştırlardı. Birinci olarak ihtiyarlar,

içinde en uzağa atan okçu yarışmayı

ikinci dokuzyüzcüler, üçüncü binciler

kazanırdı.

ve dördüncü binyüzcüler olmak üzere

b. (8a/13)

menzil atışlarında dört sınıf

[= 1]

bulunmaktadır. Bin yüz gez uzaklığa ok

bin kellāb : < Ar. “Kilāb”. Hz.

atabilen atıcılar bu isimle anılırdı.

Muhammed’in baba soyundan gelen

Bincilerin yarışında olduğu gibi buna

dördüncü kuşaktaki dedesi. Metinde

da baş koşu denilmekteydi. Binyüzcüler

"kellab" şeklinde harekeli ve şeddeli

pişrev cinsi on bir ok atarlardı. İki

yazılmıştır.

bayrağın oluşturduğu seksen gez

b. (10b/13)

aralıklı koridor içinde en uzağa atan
okçu yarışmayı kazanırdı.

b. (30b/4)

b. + ler (8a/13)

[= 2]

biñyüzci pehlevān : < T. + Far. Bin yüz

gez uzağa kadar oku atabilen okçu.

Sıralamadaki en yüksek mertebe.

b. + lar (8a/6), (9b/8)

[= 2]

bin zühre : < Ar. bk. “beni zühre”.

b. (10b/13)

[= 1]

bir : Bir.

b. (11a/15), (11b/10), (11b/6),

(12a/1), (12a/9), (14b/1), (14b/5),

(15a/17), (15a/7), (15b/16),

(16a/17), (16a/17), (16a/3),

(16b/11), (16b/5), (17a/10),

(17a/9), (17a/9), (17b/12),

(17b/13), (17b/14), (17b/14),

(17b/3), (17b/4), (17b/6), (17b/7),

(17b/7), (18b/14), (18b/15),

(18b/2), (18b/6), (19a/16),

(19a/8), (19a/9), (20a/17),

(20b/4), (21b/4), (21b/5),

(22a/10), (22a/15), (22a/16),

(22a/8), (22b/11), (22b/12),

(22b/4), (23a/17), (23a/4),

(23a/5), (23a/9), (23b/16),

(24a/16), (24a/9), (24b/1),

(24b/13), (24b/14), (24b/17),

(24b/17), (25a/2), (25b/11),

(25b/13), (26b/16), (26b/3),

(26b/6), (26b/7), (27a/11),

(27a/12), (27a/13), (27a/17),

(27a/4), (27b/1), (27b/13),

(27b/2), (27b/4), (28a/4), (2a/15),

(2a/16), (30a/1), (30a/13),

(30a/4), (30a/6), (30b/9),

(31b/17), (32a/6), (32b/16),

(32b/2), (32b/7), (33a/4), (33b/1),

(34b/1), (34b/5), (34b/5), (36a/2),

(37a/6), (39b/4), (3a/11), (47a/6),

(4b/12), (4b/7), (4b/8), (4b/8),

(56b/3), (57a/6), (58b/17), (5b/1),

(5b/4), (5b/5), (5b/7), (5b/8),

(5b/8), (5b/9), (60a/4), (60b/10),

(60b/7), (63b/11), (66a/17),
(69b/2), (6a/10), (6a/7), (6b/2),
(6b/3), (6b/4), (8a/1), (8a/13),
(8a/3), (8b/14), (8b/9), (9a/10),
(9a/2), (9a/4), (9a/8), (9b/11),
(9b/13)

b. + er (24b/10), (33a/6),
(35b/4), (7b/12), (8a/6), (8b/16),
(9b/9)

b. + i (15a/10), (15a/8), (15a/9),
(15b/10), (15b/7), (15b/8),
(15b/9), (16a/5), (24b/10),
(24b/8), (25a/17), (25a/7),
(25a/7), (25b/11), (25b/12),
(25b/14), (25b/8), (25b/9),
(26b/12), (26b/13), (27a/8),
(2a/7), (31a/5), (33a/8), (33a/9)

b. + inüz (14a/15)

b. + inci (33a/9), (57a/13)

b. + inde (14a/16)

b. + inden (15b/14)

b. + ine (15b/14), (18a/7),
(23a/8), (25b/6)

b. + ini (7b/11)

b. + inün (31b/3), (49a/9)

b. + isi (10b/11), (20a/1),

(23b/6), (23b/8), (23b/8), (24a/7),

(24b/4), (27a/8), (59b/10)

b. + isinün (4b/14), (59b/11)

[= 187]

birāder : < Far. 1. Erkek kardeş. 2.

Kardeş gibi yakın erkek arkadaş.

b. + i (12b/14), (60b/2)

[= 2]

biraz : 1. Bir parça, azıcık. 2. Kısa bir süre için. 3. Az miktarda.

b. (32a/2), (3a/2)

birbir : İki ve ikiden çok olan şey, biri öbürü, yekdiğer.

b. + leriyle (25a/16)

b. + inden (24b/8), (32b/6)

b. + nün (30a/3)

[= 4]

biri biri : bk. “birbir”.

b. (25a/10)

[= 3]

birbirine düşür- : Aralarında anlaşmazlık çıkarmak, şiddetli çekişme başlatmak.

b.-üb (58b/15)

[= 1]

bī-revnāk : < Far. Göz alıcı güzelliğe, parlaklığa, tâzeliğe, letâfete.

r. + ina(65a/4)

[= 1]

birkaç : Net olarak kaç tane ya da ne kadar olduğu tahmin edilmeyen şeyleri anlatmak için kullanılır.

b. (16a/4), (24b/9), (25b/5),

(3b/9), (5b/10), (35b/13)

[= 6]

birle : 1. "İle". 2. Zaman anlamına gelip fiillerin sonunda takı gibi kullanılır.

b. (51a/3), (54a/7)

[= 2]

bīrūn : < Far. 1.Dışarı. 2.Dış, harici. 3. Fazla, aşkın.

b. (45b/9), (47b/16), (51b/14),

(69b/8)

[= 4]

bī-şabr : < Far + Ar. Sabırsız, dayanmasız, katlanmasız.

b. (56b/16)

[= 1]

bī-şahra : < Ar. Çöl için.

b. + yıhayret (43b/16)

[= 1]

bismillahirrahmanirrahīm : < Ar.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

b. (1b/1)

[= 1]

bī-şumār : < Far. + Ar. Sayısız, pek çok, hadsiz.

b. (16b/14)

[= 1]

bī-şübhe : < Far. + Ar. Şüphenin olmaması.

b. (7b/6)

[= 1]

bī-ta'ab : < Far. + Ar. Sıkıntısız, zahmetsiz, eziyetsiz.

b. + eylesün (38a/2)

[= 1]

bi't-tecrübe : < Ar. Deneyimle.

b. (6b/8)

[= 2]

[= 1]

bî-ʿuḳūl : < Far. + Ar. Akılsız.

b. (20b/8)

[= 1]

biz : Birinci çoğul şahıs.

b. + den (18b/16)

b. + i (24a/16)

b. + ler (24a/17)

b. + üm (8b/13)

[= 4]

bizebān : bk. “bizebān ‘ali ağa”.

b. (63b/5)

[= 1]

bizebān ‘ali ağa : Hünkârın

dilsizlerinden biri olan Enderunî Ali

Ağa, Memiş Efendi Menzili'nde rekor

kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

b. (63a/11)

b. + nuḡ (63b/1)

[= 2]

bizzāt : < Ar.1. Kendisi, kendi, şahsen.

2. Doğrudan doğruya.

b. (16b/13), (5a/6)

boğaz : 1. İnsan bedeninde boyunun ön

tarafında bulunan kısmı. 2. Oku yirmi

dörde bölmek suretiyle yirmi dört

derece tabir ederek gez dudaklarından

dört derecesi. 2. Okun üzerine takılan

yeleğin bulunduğu bölüm.

b. ma(23b/1)

[= 1]

bostāncı ḥāki menzili : Ayak yeri, Puta

Deresi başında bulunan Uncu Şüca

Menzili ayak yerinin ilerisindeki

mermer taştır. Baş taşı ise Tersane

Bahçesi'nin üst tarafındadır. Poyraz-

Yıldız havasıyla atılan bu menzilin ana

taşı Balıkhane Kâtibi Cin Hüseyin

Efendi'ye aittir. En yüksek rekor ise

1053,5 gezlik atışıyla Vecahetli Ahmed

Ağa'ya aittir.

b. (63a/3)

[= 1]

bostāncı muşafa : bk. “bostāncı

muşafa beg”.

b. + y1 (53a/3)

[= 1]

bostāncı muştafa beg : Pek çok
muharebede bulunmuş olan Bostancı
Mustafa Bey, Hotin Seferi'nde şehit
olmuştur. Bostancı Menzili'nde rekor
kırarak taş diktirmiştir.

b. (52b/6)

[= 1]

boşla- : Boşlamak.

b.-mamağ (32a/11)

[= 1]

bōšnāk aḥmed : bk. “bōšnāk aḥmed
ağa”.

b. + üñ (65a/3)

[= 1]

bōšnāk aḥmed ağa : Boşnak Ahmet
Ağa, Beşir Ağa Menzili'nde rekor
kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir .

b. (64a/17)

[= 1]

boy : 1. Menzil müsabakatı için yapılan
tımrlı yayların boyu on tutam
olanlarına verien ad. 2. Ok boyu.
3.Uzunluk.

b. (33a/10), (57a/14)

b. + ı (33a/17), (30b/1)

[= 4]

boylu : 1. Boyu olan. 2. Boyu
benzerlerinden uzun olan.

b. (12b/11), (33a/13)

[= 2]

boynuz : Yay yapımında kullanılan su
sığırı, keçi boynuzu yahut öküz
boynuzu. Yayda kullanılan boynuza
"Yay kemiği" de denilir.

b. (17a/13)

b. + ı (17a/12)

b. + larından (6b/5)

b. + undan (derkenar(33a/13)

[= 4]

boz- : Bozmak.

b.-dığ (30b/9)

b.-mağa (29b/6), (30b/8),
(34b/10)

b.-mağdan (60b/17)

b.-ub (45b/4), (55b/16)

[= 7]

bozdağancı muştafa çelebi : 16. yy.'ın
en ünlü kemankeşlerinden olan Mustafa
Çelebi, Çizmecî(Çullu) Menzili'nde ve
İshak Bey Menzili'inde rekor kırmıştır.

b. (40b/1)

[= 1]

bölüg : bk. “bölük”.

b. + e (26b/5)

[= 1]

bölük : Takımların bir araya gelmesiyle
oluşan, üçlü yahut dördlü şekilde
meydana gelen birlikler.

b. (24b/16), (24b/17), (24b/17),
(26b/10), (26b/3), (26b/3),
(26b/5), (26b/6), (26b/9),
(63b/11)

[= 10]

börekçi mehemmed : Kemankeş Deve
Kemal oğlu olan Mehmed, bazı
kayıtlarda "Börkçü" diye geçmektedir.
Çizmecî (Çullu) Menzili'nde rekor
kırarak taş diktirmiştir.

b. (40a/17)

[= 1]

böyle : Böyle, bu şekilde.

b. (32a/11), (37b/15)

[= 2]

bu : Bu.

b. (11b/16), (11b/4), (12a/7),

(14a/1), (14a/7), (17a/15),

(18b/13), (18b/5), (1b/4),

(20b/11), (24a/15), (24a/8),

(24b/1), (24b/12), (25a/11),

(25a/16), (25b/10), (25b/12),

(25b/14), (25b/16), (25b/7),

(25b/8), (29b/5), (2a/11),

(31b/15), (32a/5), (33b/8),

(34a/2), (34a/8), (34b/11),

(34b/16), (36a/5), (37a/7),

(37b/14), (3a/11), (3a/13), (3a/5),

(42b/16), (43a/10), (43b/13),

(48b/17), (50b/17), (55b/13),

(55b/7), (57b/15), (58a/1),

(58a/17), (5a/7), (5b/15), (62a/2),

(65b/10), (68a/4), (69a/15),

(69b/12), (6a/12), (6a/13), (6a/5),

(6a/5), (6a/9), (6b/10), (6b/11),

(6b/14), (70b/3), (7b/3), (8a/7),
(9a/17)

b. + dur (24a/7)

b. + ға (14b/5), (17a/10)

b. + nda (21b/5), (24b/17)

b. + ndan (68a/11), (68b/8)

b. + nlar (21b/15)

b. + nları (23a/6), (24b/2)

b. + nların (10b/2), (26b/1)

[= 78]

buçuk : Yarım.

b. (33a/11), (33a/14), (57a/14)

[= 3]

bu'd-i mesāfe : < Ar. Gidilen yolun

uzaklığı, aralık.

b. + de (25a/4)

[= 1]

budağ : Budak. Ağacın dal olacak

sürgünü.

b. + ından (17a/9)

[= 1]

buḥārī : Kur'an ilmine sahip olan İmam

Buhārī, pek çok hadisi incelemesinden

dolayı hadis ilminin üstadlarından biri
olarak görülmektedir.

b. (12b/6), (12b/7)

[= 2]

buḳ'a : < Ar. Toprak parçası, yer.

b. + imübārekedür (19a/17)

[= 1]

bul- : Bulmak.

b.-duḳca (21a/4)

b.-dum (6a/2)

b.-mazlar (32a/10)

b.-ur (7b/6)

[= 4]

bulın- : Bulunmak.

b.-an (13a/10), (13a/6), (29b/3),

(31a/5), (3a/9), (8b/17)

b.-anlar (40b/5)

b.-dığ (60b/3)

b.-maḳ (34b/15), (63b/7), (8a/3)

b.-mıṣ (31b/1)

b.-ub (11a/15), (25a/4)

b.-ur (30a/2)

[= 15]

burc : < Ar. Zodyak üzerinde yer alan
12 takım yıldızdan her biri.

$$b. + a (7b/12)$$

$$[= 1]$$

būriyā : < Far. Hasır.

$$b. + yimescid (52a/1)$$

$$[= 1]$$

burka^c-endāz : < Ar. + Far. Örtü atan.

$$b. (3a/5)$$

$$[= 1]$$

burmalı hācer : T. + Ar. Burmalı taş.

Beşir Ağa Menzili'nin taşı.

$$b. (65a/15)$$

$$[= 1]$$

burmalı taş menzili : < T. + Ar. Diğer

adı Beşir Ağa Menzili (Hafid Molla

Menzili) olarak da geçen Burmalı Taş

Menzili'nin özelliği ana taşının burmalı

uzunca musanna bir taş olmasından

kaynaklanmaktadır. Ayak yeri ise

Kağıthane yolu üzerindeki kısa

Şeşhaneli mermer taştır.

$$b. + nde (65b/8)$$

$$[= 1]$$

burūsevi şücā^c : Türk okçuluğunun altın

çağı olarak bilinen Sultan II. Beyazıt

devrinin en meşhur kemankeşlerinden

biridir. Bursa Okmeydanı'nda Aktar

Çelebi Menzil'nde, Kemhacı Hayrettin

Yeri'nde, Yusuf Yeri'de yarışıp taş

diktirmiştir. İstanbul Okmeydanı'nında

ise Tozkoparan (Delikli Kaya)

Menzili'nde, Arkırı Menzili'nde ve

Miralem Ahmed Ağa Menzili'nde

yarışıp taş diktirmiştir.

$$b. (38a/16), (39a/4), (39a/6),$$

$$(39b/16)$$

$$b. + uq (38b/7)$$

$$[= 5]$$

burusa : Altı menzilin bulunduğu

Türkiye'deki Bursa şehri.

$$b. + da (35b/9)$$

$$[= 1]$$

butm : < Ar. Çitlembik ağacı.

Yemişinede habbet-ül hadar derlerdi.

$$b. (55b/8)$$

$$[= 1]$$

buyur-: Buyurmak.

b.-dı (9a/8)	büküm : Bükülmüş yer, kıvrım.
b.-dılar (11b/4), (12a/13), (14a/12), (15b/2), (16a/9), (17b/2), (12a/2)	Parmaklarda bulunan boğumlar yani bükülen bölümler kastedilmiştir.
b.-dukları (14a/5), (14b/12), (19b/6), (37b/9), (68a/14)	b. + üni (34a/3) [= 1]
b.-duklarında (23a/9)	bülağa : < Ar. Belig kimseler, güzel ve düzgün söz söyleyenler.
b.-duklarından (29a/14), (37b/5)	b. + yıṣāḥib (20b/10) [= 1]
b.-duklarını (35a/6)	bülend : < Far. Yüksek, yüce.
b.-duklarına (8b/13)	b. (33b/4)
b.-malarıyla (29b/1)	[= 1]
b.-maları (37a/6)	bünyād : < Far. Asıl, esas, temel.
b.-mıṣ (19a/1)	b. (52a/7)
b.-mıṣlar (18b/14), (26b/1)	b. + ında (64a/6)
b.-mıṣlardur (16a/1), (16b/4), (18a/1), (23a/14)	b. + üñ (61b/11) [= 3]
b.-ub (11b/2), (5a/2) [= 29]	bürīde : < Far. Kesik, kesilmiş.
buyurıl- : Buyurulmak.	b. (44a/1) [= 1]
b.-dukdan (28b/17)	bürüdet : < Ar. Soğukluk, soğuk. “bād-ı bürüdet”.
b.-mıṣ (18a/6), (15b/12)	b. (66a/11) [= 1]
b.-mıṣdur (18b/2), (19a/7), (16a/13) [= 6]	

bürüz : < Ar. 1. Ortaya çıkma, belirme.

c. + si (53b/14)

2. Aşık, meydanda.

[= 1]

b. + da (2b/1)

ca'ca'-yı ruḥ-ı temeddüh : < Ar.

[= 1]

Daralmış ruhunun kibri ve öğünmesi.

büt : < Far. 1. Put. 2. Güzel.

c. (45b/9)

b. (28b/3)

[= 1]

b. + lerden (28b/2)

cādde : < Ar. Geniş, işlek, büyük yol,

b. + leri (28b/5)

ana yol.

[= 3]

c. + sinde (48a/9)

büyük : Büyük.

c. + yikāğıdhānei (54a/11)

b. (51a/1), (61b/14)

[= 2]

b. + ler (34b/16)

ca'fer : bk. "ca'fer menzili".

[= 3]

c. (50b/7), (59a/13)

büyük tācir seyyid ibrahim : Okçuların

[= 2]

kendi aralarında "Büyük Tacir " olarak

ca'fer beğ menzili : < Ar. + T. + Ar. bk.

adlandırdıkları Seyyid İbrahim

"ca'fer menzili".

Çelebi'nin Emin Menzili'nde bir

c. (68a/15)

rekoru bulunmaktadır.

[= 1]

b. (57b/8)

ca'fer menzili : < Ar. "Hacı İsmail

[= 1]

(Cafer) Menzili." Ayak yeri Ahi

-C-

Menzili'ne yakın yerde eğrice taşır.

Baş taşı, Çoban Çeşmesi'nin üst

cābī : < Ar. Vakıf kiralарını

yanındaki Karlık'tan ötededir.

toplamaktan sorumlu olan kişi.

c. (40b/14), (41b/16), (61b/11),
(62b/7)

[= 4]

ca'fer şādık beg : < Ar. + T.Cafer Sadık
Bey, Sadrazam Esbak Şehla Ahmet
Paşa'nın oğludur . Cafer Sadık Bey,
Cafer Bey Menzili'ni açarak ana taşı
diktirmiştir.

c. (66a/5)

c. + üñ (66a/10)

[= 2]

cāhiliyye : < Ar.1. Cāhillik,
bilgisizlik.2. Araplar'ın İslâmiyet'ten
önceki dönemine verilen isim [Cāhiliye
şeklinde de kullanılır].

c. + sin (58b/7)

[= 1]

cāhit : < Ar. Cehdeden, elinden geldiği
kadar gayret gösteren, çalışan.

c. (52b/11)

[= 1]

cā'iz : < Ar. Yapılmasında bir sakınca
görülme.

c. (23b/17), (24b/9), (25a/13),
(27a/13)

c. + dür (24b/16), (25a/11),
(27a/3), (25a/2)

c. + olduğu (24b/15)

c. + olmamağıla (20b/10)

c. + olmayub (27a/1)

c. + olub (28a/4), (26a/10)

c. + olur (24a/2), (28a/3)

[= 15]

cām : < Far. Kadeh, bardak.

c. + ı (55b/13)

c. + içemşid (52b/15)

[= 2]

cāmi' : < Ar. Müslümanların namaz
ibadetini yapabilmek için kullandığı
ibadet yeri.

c. + ipiyālepaşa (58a/4)

c. + işerif (46b/5), (60b/1)

c. + işerifi (28b/1)

c. + ivālidesultān (58b/1),

(55b/12)

[= 7]

cāmi^c : < Ar. Bir arada olmasını

[= 3]

sağlayan, toplayan.

c. + dūr (4a/6)

[= 1]

cān : < Far. 1. Gönül. 2. Ruh.

c. (37b/14)

[= 1]

cānib : < Ar. Taraf, cihet, yan.

c. (12a/2), (54a/8)

c. + den (24a/8), (24b/13)

c. + inde (45b/16), (49b/17),
(55a/10)

c. + inden (64b/11)

c. + ine (25b/11)

c. + işimālinde (38b/11)

[= 10]

cāri : < Ar. Cereyan eden, akan, geçen

yürüyen.

c. (7a/1)

[= 1]

cāy : < Far. Yer.

c. + ima'hūdı (12a/5)

c. + iistivāpezīr (48a/6)

c. + iserverefzāde (28a/17)

cāy-ı kadem : < Far. + Ar. Ayak yeri.

bk. "ayak yeri".

c. (65a/9)

c. + i (41b/10), (42b/2), (43a/7),

(43b/11), (44b/17), (44b/5),

(45b/13), (46b/7), (47a/14),

(48a/5), (48b/5), (49a/9),

(49b/16), (50b/5), (53a/5),

(54a/8), (55a/6), (55b/7), (58a/2),

(59a/13), (59a/15), (61a/14),

(61b/11), (62b/6), (63a/3),

(63b/14), (64a/9), (65b/14),

(67a/9), (68a/15), (69a/4),

(69b/1), (69b/14), (70a/10)

c. + inüñ (49a/12)

c. + imaḥall (38b/11)

c. + imeymenet (36b/2),

(37b/10)

c. + iyile (61a/17)

[= 40]

cebeci deli ḥasan : Cebeciler Kethüdası

olan Cebeci Deli Hasan, Hacı

Süleyman Menzili'nde rekor sahibi olan

bir kemankeştir. Ayrıca Peşte Ovası'nda da birkaç menzili bulunmaktadır.

c. (47b/6)

c. + 1 (47b/15)

[= 2]

cebeḥānecī seyyid 'osmān : 18.yüzyılda yaşamış olan Seyyid Osman Ağa; cebehaneci, başçuhadarlık ve silahşorluk gibi görevlerde bulunmuştur. Ekşi (Erkekli-Dışili) Menzili'nde rekoru olan bir kemankeştir.

c. (49b/5)

[= 1]

ceberūt : < Ar. Aşırı büyüklük, pek ziyade kibir.

c. (61a/6)

[= 1]

cebhe : < Ar. 1. Alın. 2. Taraf, yön, cihet.

c. + sinden (5b/8)

[= 1]

cebra'il : < Ar. Allah'tan gelen haber ve emirleri peygamberlerine ulaştıran melek.

c. (4b/7)

[= 1]

cedd : < Ar. Dede, büyük baba, ananın veya babanın babası.

c. + i (7a/6)

[= 1]

cedīd : < Ar. 1. Eski olmayan, yeni. 2. Kısa süre önce öğrenilmiş olan hazırda buklunan.

c. (3a/11)

c. + in (47a/3)

[= 2]

cedīd aḥmed efendi : < Ar. + Rum. bk. "aḥmed efendi re'is-i tīr-endāzān"

c. (55b/13)

[= 1]

cefā : < Ar. Eziyet, incitme.

c. + s1 (63b/11)

[= 1]

cehd : < Ar. Uğraşma, çalışıp çabalama.

c. + ifirāvān (3b/2)

[= 1]

cehennem : < Ar. Dünya hayatında yapılan kötülüklerin cezasının öldükten sonra ahiret hayatında verileceğine inanılan yer.

c. (17b/15)

[= 1]

cehr : < Ar. Yüksek sesle okuma veya konuşma.

c. (31a/11)

[= 1]

celâdet : < Ar. Bahadırılık, kahramanlık, yiğitlik

c. (39a/14), (47b/15), (52b/16)

c. + in (54a/6)

c. + ine (52a/1)

c. + lerin (43b/16)

[= 6]

celîl : < Ar. Büyük, ulu.

c. (15a/9), (21b/6)

[= 2]

celîle : < Ar. “Celil” sözcüğünün müennes şekli.

c. + sine (19b/7)

[= 1]

celîle-i tîrendâzân : < Ar. + Far. Büyük okçular.

c. (55b/12)

[= 1]

celîlü’l-cenâb : < Ar. Şerefli, ulu .

c. + da (10b/17)

[= 1]

celîlü’l-‘itibâr : < Ar. İtibarı büyük.

c. + uñ (31b/15)

[= 1]

celîlü’l-şân : < Ar. Şan ve şöhreti büyük olan.

c. + dan (3a/5)

[= 1]

celîs : < Ar. Sohbet arkadaşı, hemdem, refik.

c. + i (10b/6), (31b/5)

[= 2]

celle : < Ar. Allah isminden sonra söylenen ve “şöhreti, büyük olsun” anlamına gelen sözdür.

c. (22a/14)

[= 1]

cell-rīše : < Ar. Büyük yara.

c. (40b/7)

[= 1]

cem' : < Ar. Toplama, yığma.

c. (10b/17), (13b/4)

[= 2]

cemā'at : < Ar. 1. İnsanların toplu halde bulunması. 2. Allah' a inanan kişilerin bir arada olması.

c. (18b/14)

c. + e (23a/5), (56b/3)

[= 3]

cem'an : < Ar. 1. Toptan, hep birlikte, cümleten. 2. Toplama yoluyla, toplam olarak.

c. (35b/12)

[= 1]

cemī' : < Ar. Cümle, hep, bütün.

c. (6a/12), (21b/9)

[= 1]

cemīl : < Ar. Güzel.

c. (3a/12)

c. + dūr (37b/13)

[= 2]

cem'iyet : < Ar. Topluluk.

c. (10a/8)

[= 1]

cemm-i ġafīr : < Ar. Pek çok insanın bir araya gelmesiyle oluşan kalabalık.

c. (59a/11)

[= 1]

cenāb : < Ar. 1."Şeref, onur ve büyüklük"terimi olarak kullanılır, hazret. 2.Huzur.

c. + da (10b/17)

c. + ıḥaqqı (15b/6)

c. + ıḥaqquḡ (62a/3)

c. + ıpādiṣāh (64b/9)

c. + ırabb (9a/12)

c. + larına (50b/1)

[= 6]

cenāb-ı risālet me'ab : < Ar. Allah'ın sığınılacak elçisi, peygamberi.

c. + ıḡuz (23a/10)

[= 1]

cendere : < Ar + Far. Dardere, boğaz.

c. + sinüḡ (61b/13)

c. + siyile (62b/4)

[= 2]
cennet : < Ar. Dünya hayatında yapılan iyiliklerin karşılığının öldükten sonra ahiret hayatında verileceğine inanılan yer.

c. (16a/2), (19a/15)

c. + de (17b/5)

c. + den (8a/16)

c. + e (15a/8)

[= 5]

cennet-mekân : < Ar. Yeri cennet olan.

c. (37a/17), (65b/2)

[= 2]

cennet-i -a'lā : < Ar. Cennetin en yüce katı.

c. + da (9a/13), (22a/17)

[= 2]

cenūb : < Ar. Güney.

c. + ı (49a/1)

[= 1]

cerāid : < Ar. Gazeteler, cerâdeler.

c. + iaşār (4b/2)

[= 1]

cerḥ : < Ar. Zarar verme, fiziki olarak yaralama.

c. (20a/8)

[= 1]

ceride : < Ar. 1. Gazete. 2. Tutanak, zabıtname.

c. + iaşār (28b/9)

[= 1]

cerrāḥ : < Ar. bk." cerrah 'ali beg".

c. + a (46b/2)

[= 1]

cerrāḥ 'ali beg : < Ar. + T. Harem-i Hümayun cerrahlarından olan Ali Bey,

Uncu Şüca' Menzili ve Cerrah

Menzili'nde rekor sahibi olan bir

kemankeştir.

c. (46a/1), (46a/10)

[= 2]

cerrāḥ menzili : < Ar. Ayak yeri Arkırı

Menzili ayak yeriyle Zihgirci Menzili

ayak yeri arasında bulunmaktadır.

Menzilin baş taşı ise Sinan Paşa

Cami'sinin yanındadır.

c. (50b/3), (61a/15)

c. + nün (64a/12), (67b/9)
 [= 4]
cerrāḥ-zāde : < Ar. + Far. bk. “cerrāḥ
 ‘ali beg”.
 c. (45a/14)
 c. + nün (45b/6),
 [= 2]
cessāmet : < Ar. Büyük olma, büyüklük,
 irilik.
 c. + ivücūd (66b/16)
 [= 1]
cess-bān : < Ar. + Far. Elle yoklayan.
 c. + dur (2b/16)
 [= 1]
cevāb : < Ar. Soru sorulmasına karşılık
 söylenen söz, yanıt.
 c. (4b/1), (6a/1)
 c. + ıla (23a/12), (26a/12)
 c. + ında (18b/11)
 c. + larıyla (6a/16)
 [= 6]
cevāhir : < Ar. Cevherler, elmaslar.
 c. (2a/7)
 [= 1]

cevānib : < Ar. Taraflar, yanlar.
 c. + ierba‘asına (28b/4)
 [= 1]
cevāz : < Ar. Caiz olma, izin, müsâade.
 c. (15a/13), (15a/15)
 [= 2]
cevher : < Ar. Cevher.
 c. + e (10b/2)
 [= 1]
cevr : < Ar. Hakka karşı olan,
 adaletsizlik; sıkıntı, zorluk.
 c. (63b/11)
 [= 1]
cevzā : < Ar. ikizler burcu, semânın
 kuzey yarım küresinde görünen iki
 parlak yıldızlı bir burç olup Güneş,
 mayıs ayında bu burca girer.
 c. (7b/13)
 [= 1]
cezîl : < Ar. 1. Çok, bol. 2. Düzgün,
 tutuk olmayan, rahat söylenmiş (söz).
 c. (15a/8), (21b/5)
 [= 2]

cezîle : < Ar. Cezîl sözcüğünün

[= 5]

müennes şekli.

c.(37b/5), (59b/7)

[= 2]

cibrîl : < Ar. bk. "Cebrail".

c. (14b/5), (4b/11), (4b/12),

(9a/1), (9a/5)

c. + iemîn (9a/14)

[= 6]

cidde : < Ar. Arabistan'daki bu şehirde

bir menzil bulunmaktadır.

c. (35a/17)

[= 1]

cigeri bir aķce degmez : Değersiz,

aşāğılık bir kimse olmak. "ciğeri beş

(veya on) para etmemek"(Atasözü).

c. (63b/7)

[= 1]

ciger-şikāf : < Far. Ciğeri yaran.

c. (2a/3)

[= 1]

cihān : < Ar. Dünya, alem.

c. (38a/5), (38b/13), (51b/6),

(5a/11), (7b/4)

cihān-arā : < Far. Cihanı,dünyayı

süsleyen,bezeyen.

c. + yışāhāne (37b/6)

[= 1]

cile : < Far. Yay kırışı. bk."çille".

c. + si (33a/7)

[= 1]

cinān : < Ar. Cennetler.

c. (13a/12)

[= 1]

cinsīyet : < Ar. 1. Kadın ya da erkek

olma durumu. 2. Aynı cinsten

olma [Eskimiştir].

c. + i (56b/8)

[= 1]

civān : < Ar. Genç.

c. (11a/5)

[= 1]

civār : < Ar. 1.Yakın yer, çevre, yöre,

etraf. 2. Yaklaşık olarak, aşāğı yukarı,

dolaylarında.

c. + ındadur (63b/15)

[= 1]

cizmecî menzili :.Ayak yeri Hacı İsmail

(Cafer) Menzili ile Arabacı (Ali Bali)

Menzili arasındaki mermer taşıdır.

Bahtiyar (Putâ) Deresi'nde baş taşı

bulunmaktadır. “ menzil-i cizmecî ”.

ç. (40a/11)

[= 1]

cizmecî-zâde : Meydanda itibar görmüş,

dönemin hem usta kemankeşlerinden

hem de en ünlü çizmecilerinden olan

Usta Davud, Çizmecî(Çullu)

Menzili'nde rekor kırıp ana taşı

diktirmiştir.

c. (40a/14)

[= 1]

cizye-i kisedâr-ı fehmi-i mehemmed :

Fehmi Efendi, Küçük Yeksüvar

Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir

kemankeştir.

c. (60a/11),(61a/1)

[= 2]

cüş : < Far. Coşma, kaynama.

c. + icelâdet (47b/15)

[= 1]

cûy : < Far. “cû”. “Bir şeyi arayan,

araştıran, isteyen” anlamlarına

gelmektedir.

c.(49a/6)

[= 1]

cübbe : < Ar. Bir çeşit giysi, kıyafet.

c. + ye (13a/7)

[= 1]

cümle : < Ar. Bütün, hep, tam.

c. (29a/5)

c. + den (3b/8)

c. + ihvân (3b/11)

c. + sine (17a/6), (46b/4),

(57a/6), (61a/13)

c. + sinüj (23a/13)

c. + ye (34b/1), (57a/2)

c. + yi (24b/7), (63b/2)

[= 12]

cünbân : < Far. Sallayan, hareket eden,

kımıldayan, kımıldatan, oynayan,

oynatan manasıyla sıfatlar yapar.

c.(9a/5),(52b/17),(58b/6)

[= 3]

cünne : < Ar. Eski savaş silahlarından
kalkan.

c. + iḥā'in (58b/8)

[= 1]

-Ç-

çaker : < Far. Kul, köle, cariye,
yanaşma.

ç. + i'adīmūlistiṭa'aya (3b/14)

[= 1]

çaķılıl depe : İstanbul Okmeydanı'nda
Kağıthane yolu üzerinde olan bir yer
adı.

ç. (41b/10)

[= 1]

çarḥ : < Far. Ayaktan güç alınarak
kurulan, kasanları çelikten yapılmış
harp yayı, arbalet. Ayak yayı, zemberek
de denir.

ç. + uḥ (36b/16)

[= 1]

çārsū : < Far. Çarşı.

ç. + yīāṣār(35a/12)

[= 1]

çāšn-ī senc -i lezzet : < Far. + Ar.

Lezzetin ölçülü çeşnisi, tadı.

ç. (56b/11)

[= 1]

çāvūş : Askeri bir rütbe.

ç. + larından (42a/7)

[= 1]

çāvūşbaşı ḥācī sūleymān aḡa : bk. "ḥācī
sūleymān".

ç. (44b/2)

[= 1]

çāvūşzāde mehemmed çelebi : Şair

olarak da bilinen Mehmed Efendi, Hacı
Süleyman Menzili'nde rekor sahibi olan
bir kemankeştir. Bu menzilinden sonra
sancak beyliğine atanmıştır.

ç. (47b/5)

[= 1]

çehār-yār-ı güzīn : < Far. Hz.

Peygamber'den sonra halifelik yapan 4
kişi için söylenen ortak addır.

ç. (2a/4), (8b/15)

[= 2]

çehre : < Far. 1. Yüz, surat, sîmâ. 2.

[= 2]

Yüz ifâdesi. 3. Görünüş. 5. Surat

çend : < Ar. Birkaç.

asma, somurtkanlık. 6. Şahsiyet, insan,

ç. + imüddet (2b/10)

sîmâ.

[= 1]

ç. + idilh[√]âh (38a/5)

çerâ-gâh : < Far. Hayvan otlatılan yer,

ç. + itahkîk (3a/6)

çayır, otlak.

[= 2]

ç. (69a/17)

çek- : Çekmek.

[= 1]

ç.-düm (70a/8)

çerkes mehemmed paşa : Çerkes

ç.-ebilecegi (32b/1)

Mehmed Paşa'nın Edirne'de üç,

ç.-enlere (33a/3)

İstanbul'da iki menzili vardır. Halep'de

ç.-er (34a/16)

, Van'da ve Sivas'da ise 1100 geze

ç.-mezdüm (18b/13)

yakın menzilleri vardır. İstanbul

[= 5]

Okmeydanı'nda Ağalar Menzili ve

çekiş éd-: Yay çekme.

Emin Menzili'nde rekorları

ç.-enlere (33a/2)

bulunmaktadır.

[= 1]

ç. (53b/4), (57b/10)

çemşîd : < Far. Şarabıyla meşhur olan

ç. + ya (54a/4)

Cemşasb adlı İran hükümdarı.

[= 3]

ç. (52b/15)

çeşm : < Far. Göz.

[= 1]

ç. (19b/3), (40a/8), (51b/15),

çeñe : Çene.

(8b/10)

ç. (33b/15)

ç. + ii'tibârına (38b/5)

ç. + nüñ (33b/16)

[= 5]

çeşme : < Far. Çeşme.

[= 6]

ç. + iltifâtları (3b/13)

[= 1]

çeşme-i zenân : < Far. bk."kârılar

çeşmesi".

ç. (39a/17), (67b/11)

[= 2]

çeşme-sâr : < Far. Çeşmesi bol olan yer.

ç. + ibinaẓīrūḡ (39b/1)

[= 1]

çevgân : < Far. 1. Cirit oyununda

atlıların birbirine attıkları değnek. 2.

Ucu eğri değnek, baston, çevgen. 3.

Allah'ın ezeldeki takdiri.

ç. (43a/11), (61a/10)

[= 2]

çık-: Çıkmak.

ç.-ub (14a/4), (25b/13), (33b/2)

[= 3]

çıkar-: Çıkarmak.

ç.-anlardan (24b/4), (24b/7)

ç.-masa (25a/1)

ç.-sa (24b/17)

ç.-ub (22a/8), (24b/10)

çift : " menzil-i çifte ve nām-ı diger bês

taşlar ve sekbân kılı ". bk. sekbân kılı

menzili"

ç. + e (48b/10), (49a/8)

[= 2]

çille : < Far. Çok katlı ham ibrişimden

yapılan yay kirişi.

ç. + sini (34a/7)

[= 1]

çoban çeşmesi : < Far. Ok meydanında

bulunan çeşmelerden biri 17. yüzyılda

yapılmıştır.

ç. (45b/16), (50b/5), (51a/5),

(63b/12)

ç. + nūḡ (44b/7)

[= 5]

çoğald- : Çoğaltmak.

ç. + a (7a/17)

[= 1]

çoğal-: Çoğalmak.

ç.-ur (23a/1)

[= 1]

çok : Az olmayan yani miktarı fazla olan.

ç. (17a/4), (26b/1), (55b/17)

[= 3]

çop : < Far. “Çöp” Saman inceliğinde herhangi bir sap, dal veya tahta parçası.

ç. + ina (16b/14)

[= 1]

çorbacı : < Far. bk.” erzurumî muştafa ağa çorbâcî-ı ta’lîm-ḥāne”.

ç. (59a/2)

ç. + imezbür (59b/14)

[= 2]

çukadâr : < Far. 1. Eskiden saraylarda, konaklarda, resmî dâirelerde kendilerine her şey emredilen güvenilir uşak, başhademe. 2. Osmanlı saray teşkilâtında saraya âit işleri ve pâdişâhın günlük şahsî işlerini görmekle vazîfeli olan Enderun teşkilâtına mensup bir nevi hizmetkâr. "çuhadar".

ç. (64a/6)

[= 1]

çukur : Tümsek kelimesinin zıddı, yerin aşağı yöne doğru göçmüş olma durumu.

ç. + a (67b/13)

ç. + ina (61b/14)

[= 2]

çullı : bk. “çullı ferruh”.

ç. (40b/6), (43b/1)

ç. + yimezbüre (40b/4)

[= 4]

çullı : “menzil-i çullı, menzil-i cizmeci nām-ı diger çullı”. bk. “cizmeci menzili”.

ç. (40a/11), (43b/1)

[= 2]

çullı ferruh : Kanuni Sultan Süleyman devrinin ünlü kemankeşlerinden olan Çullu Ferruh'un Okmeydanı'nda iki menzili vardır. Bunlar: Çizmeci(Çullu) Menzili ve Haydar (Memi Çelebi) Menzili'dir.

ç. (40b/3), (43b/12), (43b/9)

[= 3]

çullı ferruḥ menzili : bk. “cizmeci

[= 1]

menzili”.

ç. + nūḡ (70a/14)

[= 1]

çullu : bk. “çullı ferruḥ”.

ç. (42a/17)

[= 1]

çü-kemān : < Far. Yay gibi.

ç. (34a/16)

[= 1]

çün : < Far. Çünkü, gibi.

ç. (70b/4)

[= 1]

-D-

da : Da.

d. (9a/10), (11a/4), (23a/7),

(25a/16), (26b/13), (27b/1),

(29a/9)

[= 7]

dağal : < Ar. 1. Hîle, oyun, dek,

hud’a,degā. 2. Kalp, sahte (para). 3.

Hileci.

d. (61a/9)

daḥı : Dahi; bağlaç olan da-de; bile.

d. (11a/12), (12a/5), (12b/16),

(14a/6), (15a/10), (15b/10),

(15b/8), (15b/9), (17a/10),

(17a/15), (17a/8), (18a/13),

(18a/2), (20a/14), (23b/8),

(24a/14), (24a/16), (24b/12),

(24b/16), (24b/17), (24b/3),

(25b/11), (25b/12), (25b/14),

(25b/8), (25b/9), (26b/4), (27a/8),

(27b/13), (27b/15), (27b/2),

(29a/4), (30a/5), (32b/10),

(32b/16), (33b/1), (34a/12),

(39b/6), (3a/10), (3a/2), (41a/13),

(43b/10), (44b/16), (56b/14),

(58a/1), (5a/2), (5b/10), (60b/6),

(65a/7), (68b/13), (7a/14), (8a/6),

(9a/1), (9a/4), (9a/8)

[= 55]

dāḥıl : < Ar. İç, içinde, içeri.

d. (63a/2)

d. + inde (40a/5)

[= 2]

dā'imā : < Ar. Her vakit, sürekli olarak.

d. (29b/16), (32b/14) (30b/5),

(33b/7)

[= 4]

da'ire : < Ar. 1.Çember.2.sınır içi

d. + ihūdūdı (29a/13)

[= 1]

dā'īye : < Ar. 1. İçten gelen bir duyguyu

teşvik edici hal. 2. İhtiras hâlini alan

şiddetli arzu, hırs, iddia, dâvâ.

d. + sinde (34b/2)

d. + siyile (3a/2)

d. + sinde (32a/17)

[= 3]

daḳāyık : < Ar. Anlaşılması güç olan ve

dikkat isteyen ince şeyler.

d. + dan (64b/6)

[= 1]

daḳık : < Ar. 1.Naif, zayıf ve

kırılabilecek kadar ince olma. 2.Zerre

şeklinde olan şeyler, un.

d. + ihāşş (45b/8)

[= 1]

daḳikī : < Ar. bk. “daḳık”.

d. (44a/16), (53a/6)

[= 2]

dāmād : < Far. Damat, evli olan

erkeklere evlendikleri kızın ailesi ve

ailesi gibi gördüğü kişiler tarafından

söylenen söz.

d. + ı (61a/4), (67a/17), (68a/6)

[= 3]

dāmād şerbetci-zāde : bk. “emīn

efendi”.

d. (67a/12)

[= 1]

dāmen : < Far. Etek, uç, kenar, taraf.

d. (56b/1)

d. + i (43b/13)

[= 2]

dāne-i ḳavl-i şikāt : < Far. + Ar.

Sözümün her zerresi güvenilirdir.

d. + dur (7b/8)

[= 1]

dang : < Far. Bir dirhem altıda biri.

d. (33a/6)

[= 1]

dāniş : < Far. Biliş, bilgi, ilim.

d. + ederek (3b/7)	da'vā : < Ar. Sonuca varılması gereken
[= 1]	çözülmesi önemli olan konu.
dār : < Ar. 1.Ev. 2.Yer. 3.Yurt.	d. + sı (31a/15)
d. + imelāl (40b/7)	[= 1]
d. + ında (7b/6)	da'vacı ol- : < Ar + T. Dava etmek.
[= 2]	d.-ub (58b/12)
darü'l-bekā : < Far. + Ar. Ahiret.	[= 1]
d. (65b/6)	da'vāt : < Ar. bk. "da'vet".
[= 1]	d. + ısalāha (13b/13)
dārü'l-sa'ādetü'l-aliyye : < Ar. Büyük	[= 1]
salтанat yeri.	da'vet : < Ar. 1. Davetler, çağırmlar.2.
d. (68a/1)	Dualar.
d. + de (29b/2)	d. (13a/2)
[= 2]	[= 1]
dārü'l-sa'ādetü's-şerīfe : < Ar. Kutlu	de : Bağlaç olan de; dahi.
saadet yeri.	d. (3a/15), (11a/15), (13b/16),
d. (61b/5),(64b/14), (65b/4),	(15a/14), (23b/9), (26b/4),
(67a/3)	(49b/12)
[= 4]	[= 7]
dāšte : < Far. 1. Köhne eskimiş	dē- : Demek.
yıpranmış. 2. Malik ve sahip olunmuş.	d.-di (6a/13)
d. + iaşhābı (11b/9)	d.-dükleri (6a/4) (13a/11)
[= 1]	d.-düklerinde (16a/7), (9a/9)

d.-megile (37b/11), (38a/12),
(69b/11), (65a/10), (66a/11)

d.-mek (16a/11), (18a/11),
(19a/17), (20a/5), (21b/1),
(21b/10), (21b/5), (23b/14)

d.-mekdür (14a/16), (15b/11),
(15b/16), (16a/15), (16a/3),
(16b/2), (16b/7), (17b/16),
(17b/6), (18a/17), (18a/4),
(18a/8), (19a/10), (19b/3),
(20a/12), (20a/9), (21b/17),
(22a/11), (22a/4), (22b/1),
(22b/7), (23a/2), (23b/2), (23b/9),
(24a/2)

d.-miş (19a/4)

d.-mişler (25a/15)

d.-r (2b/1)

d.-rler (17a/13), (17a/6), (24a/4),
(25b/10), (25b/12), (25b/14),
(25b/16), (25b/7), (25b/9),
(34a/11)

d.-se (24a/13), (24a/15),
(27a/13)

d.-seler (26a/2)

d.-yerek (34b/1), (41b/3),
(42a/15), (56b/15), (7b/13),
(8b/16)

d.-yü (16a/6), (18a/1), (18b/10),
(19a/1), (23a/8), (24b/1), (27a/6),
(35a/6), (58b/14), (5b/16),
(60a/6), (68a/11), (8b/13), (8b/14)

[= 80]

debdebe : < Far. Haşmet, ululuk, büyük
bir gösteriş.

d. + i'azamet (37b/6)

[= 1]

deḳb-i dīrīn : < Ar. + Far. Eski gelenek,
adet, kaide.

d. (31b/9)

[= 1]

def : < Ar. Savma.

d. (4b/6)

[= 1]

defa : < Ar. Kere, kez, yol.

d. (14a/4), (31a/11), (34b/5),
(57a/6), (6a/6), (53a/11)

[= 6]

defn : < Ar. Gömme, gömülme.

d. (13a/11)

[= 2]

[= 1]

defter : < Ar. Defter.

defter-hāne : < Ar. + Far. Hükümetin

mali işleriyle ilgili kayıtlarının

tutulduğu yer.

d. + iṭūmār (43b/15)

d. + lerine (28b/17)

d. + iḥūsñ (51b/16)

[= 2]

[= 1]

defterdār : < Ar. + Far. Osmanlı

defterlü kemānkeş : < Ar. + Far. Okçular

Devleti'nde mâlî işlerin başında

Sicili'ne kayıtlı, kabza almış olan

bulunan yüksek memur [Başdefterdar

kemankeş.

sonraları mâliye nâzırı adını almıştır].

d. + lerden (31a/16)

d. + iesbaḳ (67a/17)

[= 1]

[= 1]

degil : Değil; cümlede ve kelimelerin

defterdār iskender çelebi : 16. yüzyılda

arasında olumsuz anlam oluşmasını

-Kanuni devrinde- başdefterdarlığa

sağlayan sözcük.

kadar yükselmiş olan bir Osmanlı

d. (23b/17), (2a/16)

devlet adamıdır.

d. + dūr (15b/7), (18b/16),

d. (43a/1)

(21a/17), (24b/14), (24b/9),

[= 1]

(27a/13), (27b/7)

[= 9]

defterdār-zāde : < Ar. + Far. Metinde

kastedilen kardeş oldukları bilinen

dehān : < Far. Ağız.

“meḥemmed beg defterdār-zāde” ve

d. (45b/8)

“‘ali beg defterdār-zāde”dir.

d. + ı (54a/3)

d. + lere (46a/17)

d. + ihūneri (44a/16)

d. + lerün (43b/15)

[= 3]

dehen-güşā : < Far. Ağzını açan,
geveze.

d. + ıhokkâi (12a/9)

[= 1]

dek : Kadar, değin.

d. (10b/1)

[= 1]

delālet éd- : < Ar. + T. 1. Yol
göstermek. 2. Göstermek, anlatmak.

d.-er (13b/1), (18b/5)

[= 2]

delīl : < Ar. 1. Rehber, yol bulmaya
yarayan 2. Kanıt.

d. (47a/11)

[= 1]

delikli kaya : Bu taşta delikli kaya
denmesinin nedeni; üzerinde çukur
şeklinde bir delik bulunmasıdır. Diğer
adı Tozkoparan Menzili'dir.

d. (38a/13), (39b/7), (40a/6),

(67a/9)

d. + sından (38b/4)

[= 5]

delikli taş yerde kalmaz : "Az çok işe
yarayan her şeyin isteklisi bulunur."

anlamında kullanılan bir atasözü.

d. (40a/7)

[= 1]

delin- : Delinmek.

d.-sün (7b/2)

[= 1]

dem : < Far. Zaman, an, çağ.

d. (6a/1)

[= 1]

dem-be-dem : < Far. Vakit vakit, daima.

d. (7a/17)

[= 1]

demdeme : < Ar. 1. Hiddetle kükreme,
hiddetli söz söyleyip azarlama. 2. Bir
kavmi toptan helâk etme, kırıp kökünü
kazıma.

d. + siyile (41b/5)

[= 1]

demren : Temren. Demir, kurşun veya
kemikten yapılan okların ucuna takılan
parçaya verilen addır.

d. (6b/9)

d. + üñ (33a/9)	depe başı : İstanbul Okmeydanı'nda
[= 2]	olan bir yer adı.
demreñ : bk. "demren".	d. (30a/7)
d. (33a/8), (33b/1)	[= 1]
[= 2]	depret- : Kımıldatmak, sarmak,
demrenciler : Temren yapan	harekete getirmek.
sanatkârlar.	d.-meden (34a/5)
d. + üñ (derkenar (33a/3))	[= 1]
[= 1]	der'a-ķab : < Far. + Ar. Hemen
demrencilerün pīri : < T. + Far. Avn bin	arkasında.
Şabir'dir.	d. (56b/10)
d. + üñ (derkenar (33a/3))	[= 1]
[= 1]	derārī : < Ar. Işıltılı, göz alan, pek çok
demrensiz : Okta demrenin takılı	renge sahip olan şeyler.
olamama hali.	d. + iteslimāt (1b/9)
d. (12a/1)	[= 1]
[= 1]	derbān : < Far. Kapıda duran, geleni
dēn- : Denmek.	karşılaman kişi.
d.-mişdür (11a/12)	d. + ı (38a/8)
[= 1]	[= 1]
dendān-ı pīşne : < Far. Ön taraftaki	der-beyān : < Far. + Ar. Beyanda,
dişler.	söylemde, anlatmada.
d. + leri (12a/10)	d. (28a/9), (31b/11), (35a/13),
[= 1]	(4a/13), (9b/16)

d. + ı (24a/3)	[= 3]
d. + ıfezā'il (13a/13)	derk : < Ar. Anlama, kavrama.
[= 7]	d. (6a/15)
derd : < Far. Kişiyeye acı veren, onu üzen, keder.	d. + édüb (33b/6)
d. (61a/13)	[= 2]
[= 1]	der-kār : < Far. Önceden bilinen, malum olan durum.
dere : < Far. 1.Genellikle kışın akan küçük akar su.2. İki dağ yamacı arasında kalan uzun çukur yer, vâdi.	d. (13b/16), (4a/4)
d. + de (70a/2)	[= 2]
[= 1]	der-kenār : < Far. Kitabın sayfalarının kenarına yazılan yazılar.
derece : < Ar.Derece.	d. (2b/7)
d. (17b/6)	[= 1]
d. + den (32a/16), (33b/7)	der-meyān : < Far. Ortada.
d. + i'āliyye (22a/17)	d. (43b/14)
d. + lerde (33b/6), (33b/8)	[= 1]
[= 6]	derūn : < Far. 1.İç kısımda bulunan. 2 Gönül.
deri : 1.Hayvanın boynuzlarından yay, derisinden kiriş yapılmaktadır. 2. Hedefin üstüne konulan parça, nesne.	d. (40a/9)
d. (derkenar (28a1/11)	d. + ımer kâdı (43a/15)
d + lerini (derkenar(38a1/5)	d. + ına (45b/6)
d. + sinden (6b/5)	d. + ında (28b/1)
	[= 4]

dervīṣ elebi : Adı tam olarak

d. + inihādei (56b/16)

bilinmeyen Dervīṣ Çelebi, Rüstem Paṣa

d. + iteferrüd (46b/1)

Camii'nin vakıf gelirlerini toplamakla

[= 10]

yetkili olan görevlisiydi. Ağalar

destār : < Far. Sarık, tülbent.

Menzili'nde rekor kırmış taş

d. + ı (52b/12)

diktirmiştir.

[= 1]

d. (53a/15)

dest-āviz : < Far. Küçük armağan.

d. + yi (53b/14)

d. (9b/14)

[= 2]

[= 1]

deryā : < Far. Deniz.

dest-ber : < Far. Üstünlük , kuvvetlilik.

d. (47a/8), (64b/5)

d. (56b/9)

d. + yığayret (64b/12)

[= 1]

d. + yıḡamiyyeti (42a/8)

dest-ber-i bālā-yı dest : < Far. El elden

[= 4]

üstündür (Atasözü).

dest : < Far. 1.El. 2.Yarar. 3.Kazanma,

d. (65a/7)

zafer, nusret. 4.Makam, mevki.

[= 1]

d. (52b/13)

deste deste : < Far. Ok destesi.

d. + ihmmeti‘unvān (52a/8)

Yarışmalarda kullanılan puta oklarının

d. + icerrāḡa (46b/2)

aynı cins ve ölçüde olmaları

d. + ihmmet (39a/10)

gerektiğinden desteler halinde satılır.

d. + ikavī (12a/1)

Metinde deste halinde pişrev

d. + ikerem (35a/3)

oklarından bahsedilmektedir.

d. + ümile (35a/6)

d. (10a/17)

d. + ine (20a/16)

[= 1]

dest-gāh : < Far. 1. İktidar, kuvvet, servet. 2. İş yeri, tezgah.

d. (16b/7)

[= 1]

dest-gār : < Far. Elinden tutan, yardımcı.

d. (52b/9)

[= 1]

dest-i dāde'-i mübāya'āt : < Far. + Ar.

Satın alınmış elden verilen vergiler.

d. (10b/10)

[= 1]

dest-kemān : < Far. Yayı çeken kuvvet.

d. (56b/9)

[= 1]

dest-yārī : < Far. Yardım, muavenet.

d. + i (67a/2)

[= 1]

devām : < Ar. Bir durum üzere sürüp

gitme, sürme, kesilmeme.

d. (28b/7)

[= 1]

devātçı : < Ar. “menzil-i devātçı”. Baş

taşı Piyale Paşa Camisi taraflarında

bulunan Devatçı Menzili'nin ayak yeri

Gölcük yakınındadır. Yıldız Poyrazı

havasıyla atılmıştır. Toplamda sekiz

atışın yapıldığı bu menzilde ilk beş

menzil bilinmemektedir. En yüksek

rekor ise 1106 gezlik atışıyla Ayşe

Sultan Baş Ağası Hacı Beşir Ağa'ya

aittir.

d. (50a/2)

d. + da (50a/12)

[= 2]

deve : Deve, hayvan.

d. (23b/17)

[= 1]

deve boynu : Ok meydanında Hacı

Süleyman Menzili'nin üst tarafında olan

Deve Boynu adıyla bilinen bir yerdir.

d. (69b/16)

[= 1]

deve kemāl : Kemangûreci Arap'ın kulu

olan Deve Kemal, Sultan II. Beyazıt

zamanının en ünlü kemankeşlerinden

biridir. Kamış okla Arkırı Menzili'nde

rekor kırmış ancak bu rekoru ağaç okla

kırmak istediğinden dolayı taş

diktirmemiştir. Fakat atmak nasip olmamıştır. Bunun dışında İstanbul Okmeydanı'nda Miralem Ahmed Ağa Menzili'nde ve Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili'nde, Edirne'de ise Musallâ Meydanı Yıldız Menzili'nde yarışıp taş diktirmiştir.

d. (38a/15), (39b/14)

d. + üñ (38b/6)

[= 3]

devha : < Ar. Yüce, kudretli, ağaç.

d. + itersānei (53a/7)

[= 1]

devlet : < Ar. Devlet.

d. (37b/16), (7b/2)

d. + e (36b/13)

d. + lerinde (5b/1)

d. + üm (6a/14)

[= 5]

devlet-i ‘āliye : < Ar. bk “devlet-i ‘āliye-i osmaniyye”.

d. + de (8a/8)

[= 1]

devlet-i ‘āliye-i osmaniyye : < Ar.

Osmanlı Devleti'nin resmi adı.

d. + de (29a/7)

[= 1]

devlet-i muḥammediyye : < Ar. bk

“devlet-i ‘āliye-i osmaniyye”.

d. (36b/15)

d. + ye (13b/5)

[= 2]

devletlü : < Ar. Rahat, huzurlu ve ihsan

sahibi olan, belli bir rütbesi bulunan

kişilere verilen san.

d. (68a/2), (68b/17)

[= 2]

devrān : < Ar. 1. Dünya. 2. Kader, talih.

3. Zaman, çağ.

d. (37b/15)

[= 1]

dībāce-i ḥoş-lehce-i ibtihāc : < Ar. + Far.

İç açan güzel bir söyleyiş tarzıyla

yazılmış ön söz.

d. (3b/15)

[= 1]

dīde : < Far. Göz.

d. + ima' nā (19b/8)	dikḳat : < Ar. Dikkat.
[= 1]	d. (20b/15), (32a/3)
diger : < Far. Başka, öteki, öbür, sâir.	[= 2]
d. (30a/5), (38a/10), (40a/11),	dikdūr - : Diktirmek.
(41a/1), (42a/1), (42b/9), (43b/1),	d.-di (10a/12)
(44a/5), (44b/9), (46b/9),	[= 1]
(48b/10), (50b/7), (51a/7),	dil : < Far. Gönül, yürek.
(56a/5), (56b/8), (59a/5), (60a/8),	d. (2a/17)
(65a/16)	[= 1]
d. + i (24b/8), (25a/17), (26b/13)	dil-düz : < Far. Kalbi delip geçen,
[= 21]	yüreğe batan.
dik : Dik.	d. (2a/13)
d. (33b/11)	[= 1]
[= 1]	dil-fezā : < Far. Gönül çoğaltan.
dik- : Dikmek.	d. + sına (37b/14)
d.-di (37b/16)	[= 1]
d.-en (35b/16)	dil-ḥāh : < Far. Kalbin, yüreğin arzu
[= 2]	ettiği, dilek.
dik atla- : Oku rüzgâr yardımıyla	d. + ına (38a/5)
havalandırıp atma. Ok çok fazla ileri	[= 1]
gidemeyeceğinden dolayı bu atış	dilrāne : < Far. Yürekliler, cesurlar,
geçersiz sayılmaktadır.	yiğitler.
d.-mayub (33b/3)	d. (48a/4)
[= 1]	[= 1]

dil-nāṣāde : < Far. Kederli, gamlı gönül.

d. (3b/1)

[= 1]

dil-peṣṣir : < Far. Gönüle hoş gelen,
gönlün beğendiği.

d. (1b/4), (47a/5)

[= 2]

dimāḡ : < Ar. 1.Beyin. 2.Akıl, şuur.

d. + isülāle (59b/2)

[= 1]

dīn : < Ar. Yaratanın varlığını kabul
etme, inanma ve girilen bu yoldaki
sorumlulukları yerine getirme; inanç.

d. (10a/10), (13b/15), (13b/5),

(21b/16), (7b/3)

d. + e (22a/16), (22b/12)

d. + i (20a/8)

[= 8]

dirāyet : < Ar. Zeka, bilgi, kavrayış.

d. (66b/13)

[= 1]

dirhem : < Ar. Okkanın dört yüzde

birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir
ağırlık ölçüsü.

d. (32b/10), (32b/10), (32b/3),

(32b/4), (57a/14), (57a/16)

[= 6]

dirhem-i kemān-ı mu'teber

: < Ar. + Far. + Ar. İtibarı olan, değer
gören bir ağırlığa sahip olan yay.

k. (60b/12)

[= 1]

dirhemli : < Ar. Dirhemi olan.

d. (32b/8)

[= 1]

dirhem menzili : < Ar. Bir menzilin, o
menzildeki özel atış şartı "dirhem
menzili "dir. "menzil-i 'abdu'l-lah
efendi nām-ı diger dirhem menzili".

Menzilin ayak yeri, Hasan Taşı Menzili

ile Kızlar Ağası taşının arasındaki

taştır. Ana taşı Abdullah Efendi'ye

aittir.

d. (56a/5), (57a/12)

[= 2]

deril- : Toplanmak.

d.-üb (26b/14)

[= 1]

ditre- : Titremek.

d.-r (10a/10)

[= 1]

dīvān kâtibi : < Far. + Ar. Vezirlerin ve beylerbeyilerin yazı işlerini yürüten, mektupçuluk vazîfesi gören özel kalem müdürü.

d. (62b/2)

[= 1]

dīvāne kâsım : 16. yüzyılın ünlü kemankeşlerinden olan Divâne Kâsım'ın pek çok menzilde rekoru bulunmaktadır. Bunlar: Tekye Menzili, Memi Çelebi Menzili ile Lodos Lenduhası Menzili'dir.

d. (42b/12), (43b/6), (48a/16)

d. + ı (43b/16), (48b/3)

d. + uŋ (43a/2)

[= 6]

diyānet : < Ar. Dinle ilgili olan bütün kaidelerin uyma.

d. + ine (20b/16)

[= 1]

diyārbekr : Diyarbekir. İki menzilin

bulunduğu Türkiyedeki bir şehirdir.

d. (35b/4)

[= 1]

dizil-: Dizilmek.

d.-di (22b/17)

[= 1]

diz kabağı : Bacağın üst ve alt olmak

üzere iki ayrı bölüme ayrılmasını sağlayan orta kısımda yani dizde bulunan insanın hareket etmesini yarayan yassı oynak kemik.

d. + ndan (33b/10)

d. + yıla (33b/12)

[= 2]

doğrıca : Farklı bir tarafa yönelmemek, sapmamak.

d. (39a/17)

[= 1]

dörd : bk. “dört”.

d. + ünci (20a/4), (26b/2)

[= 3]

dört : Sayı, 4.

d. (10b/10), (15b/7), (20a/1),	[= 2]
(22b/6), (31b/1), (32b/1), (35b/8),	düş : < Far. Omuz.
(49a/1), (49a/7)	d. (40b/12)
[= 9]	[= 1]
du‘ā : < Ar. Dua.	dü : < Far. İki.
d. + sıyıla (63b/12)	d. (19a/4)
d. + yığūyāndadur (36b/4)	[= 1]
d. + yığūyāndur (37b/14)	düldül : < Ar. Hz.Peygamber’in Hz.
d. + yımüstecāb (49a/6)	Ali’ye hediye olarak verdiği katırın adı.
[= 4]	d. + isa’y (67a/5)
dūd-mān : < Ar. 1.Ocak. 2. Hânedan,	[= 1]
sülâle, soysop, dūde.	dümen : < İt. Hava ve deniz taşıtlarında,
d. + ıhākānī (36b/9)	taşıta istenilen yönü vermeye ve belirli
[= 1]	bir doğrultuda götürmeye yarayan
dūn : < Ar. 1.Aşağı,aşağılık. 2.Altta	hareketli parça.
aşağıda.	d. (64b/8)
d. + édüb (45b/10)	[= 1]
[= 1]	dünyā : < Ar. Dünya.
dūr : < Far. Uzak.	d. (64b/5)
d. (31b/16), (47b/16), (54a/1)	[= 1]
[= 3]	dürüd : < Far. Övgü dolu söz, iyi dilek.
dur- : Durmak.	d. + ınamahdūd (2a/4)
d.-sun (35b/15)	[= 1]
d.-ub (33b/14)	

dürüg : < Far. Yalan, gerçek olmayan söz.

d. (58b/13)

[= 1]

düsturu'l-‘amel : < Ar. Gereğince hareket edilmesi îcap eden kânun ve kurallar.

d. (60b/12)

[= 1]

düş- : Düşmek.

d.-e (25b/8)

d.-en (27a/14), (28a/12)

d.-er (30b/12)

d.-miş (27a/15)

d.-üb (25b/11)

[= 6]

düşmen : < Far. Düşman. Savaşta karşı tarafta bulunan kimseler; askerler, halk.

d. (38a/1)

d. + e (17b/13)

d. + inün (38a/7)

[= 2]

düşnām : < Far. Sövme, sövüp sayma.

d. (28b/6)

[= 1]

düvel : < Ar. Devletler.

d. + iislāmiyyenün (29a/5)

[= 1]

düz : Düz, eğri olmayan.

d. (65a/15), (66b/5)

[= 2]

düzçe : Oldukça düz.

d. (33b/17)

[= 1]

-E-

ebbed-i devlet-i ahlāf : < Ar. Ebediyete kadar olan devletlerin başına geçenler.

e. + a (36a/14)

[= 1]

ebbed-i devlet-i ahlāfe-i zamān : < Ar.

Ebediyete kadar olan devletlerin başına geçenlerin zamanı.

e. (62b/13)

[= 1]

ebbedu'l-lah : < Ar. "Allah, sonsuz ve daim eylesin!" anlamına gelen temenni.

e. (36b/13)

[= 1]

ebleh : < Ar. Akı az, anlayışı kıt,
ahmak, budala, bön.

e. (20b/8)

[= 1]

ebür : < Far. Bir çeşit sanat.

e. (11b/1)

[= 1]

ebṭāl : < Ar. Yiğitler, döğüşken erler.

e. (35b/13)

e. + edüb (48b/3)

[= 2]

ebū ishāk : < Ar. Kişi adı.

e. + dur (10b/17)

[= 1]

ebu'l-beşer âdem: < Ar. “İnsanlığın
babası” İlk insan, Hz. Âdem.

e. (8a/16)

[= 1]

ebu'l-feth : < Ar. Fetih

gerçekleştirenlere verilen unvan. Bu
unvan tarihte Sultan Alparslan'a ve
Fatih Sultan Mehmet'e verilmiştir.

e. (28a/10)

[= 1]

ebyāt : < Ar. İki mısradan meydana
gelen manzum sözler.

e. + ina (4b/1)

[= 1]

ebyāz : < Ar. Pek ak, pek beyaz.

e. + dur (67b/14)

[= 1]

ecil : < Ar. Bu sebepten. Arapça'da

“sebepten” anlamına gelen kelime

dilimizde Ecilden ve Li-ecli...

söyleyişlerinde geçer.

e. + den (19b/6)

[= 1]

ecl : < Ar. Sebepten, illet.

e. + ireside (42b/5)

[= 1]

ecma'in : < Ar. Hepsini, cümlesi, topu.

e. (2a/6), (8b/16)

[= 2]

ecr : < Ar. 1. Bir iş, hizmet karşılığında
verilen şey. 2. Ahirete ait mükâfat,
sevap. 3. Ücret.

e. (34b/12)

e. + icelîl (15a/9)	(30b/2), (32a/12), (59b/7),
[= 2]	(5b/16), (8b/10)
eczâ : < Ar. Pekçok şeyin yapımında	e.-erek (15a/9), (27a/6), (31a/1),
kullanılan kimyasal bir bileşen, ilaç.	(37b/4), (3b/7), (52b/11),
e. + dan (17a/15)	(58b/15), (60b/15), (63b/6), (7a/2)
[= 1]	e.-erüz (23a/12)
êd- : bk. “êt-”.	e.-erler (24a/5), (25a/13),
e.-e (38a/1), (7a/16)	(25a/14), (30b/5), (7b/14)
e.-eler (6b/14)	e.-erse (40b/9)
e.-emedigi (5b/4)	e.-icek (56b/13)
e.-emediginden (5b/11)	e.-iñüz (20a/12)
e.-emeyüb (6a/15)	e.-üb (6a/9), (6a/12), (12a/4),
e.-en (14b/13), (28a/7), (33a/4),	(13a/5), (20a/17), (20b/17),
(34b/13), (48a/3), (4b/6),	(29b/4), (2a/15), (32b/2), (32b/5),
(55b/15), (62b/1), (62b/17),	(33b/6), (34a/15), (37a/13),
(66b/1)	(38b/8), (39a/14), (40b/8),
e.-enler (19b/14), (29b/7),	(41a/17), (41b/4), (43a/10),
(30a/16), (32a/7)	(43a/5), (44a/1), (45b/10),
e.-enlere (17b/5)	(46b/1), (47a/1), (47b/16),
e.-enlerüñ (28a/1), (34b/8)	(48b/3), (50b/2), (51b/13),
e.-er (10a/15), (11b/9), (12b/5),	(52a/8), (53a/4), (54a/4), (58a/1),
(13b/1), (14b/10), (14b/11),	(58b/11), (60b/6), (61a/7),
(14b/9), (18b/5), (21b/16),	(62a/6), (62b/4), (64b/13),
(27b/12), (27b/8), (2b/14),	

(68a/6), (6b/4), (7a/3), (7b/12),

(9a/7), (9a/7)

[= 103]

edeb : < Ar. İyi terbiye, naziklik,
usluluk, zarflık.

e. (15b/9)

[= 1]

edille : < Ar. Belirtliler, rehberler.

e. + isā'ire (13b/7)

[= 1]

edirne : On üç menzilin bulunduğu
Türkiye'deki bir şehir.

e. + de (35b/11)

[= 1]

ednā : < Ar. Aşağı, alt seviyede olan
alçak.

e. (31b/8)

[= 1]

efāl : < Ar. İşler, ameller.

e. (20b/14)

e. + iḥaseneden (60b/5)

e. + imüstaḥseneden (13b/1)

[= 3]

eflākü's-sultān bin e's-sultānū's-

sultānū'l-ğazi selīm ḥān ṣālīṣ : Zamanın

padişahı, sultanlar sultanı Gazi III.

Selim Han. Okçuluğa merak salmış bir

padişah olan Sultan III. Selim Han,

kabza aldıktan sonra kendi ismini

verdiği bu menzili açmış, taşını ise

halkına verdiği büyük bir yemek

eşliğinde diktirmiştir.

e. (36b/11)

[= 1]

efendi : < Rum. Özel isimlerden sonra
gelen bir hitap şekli, unvan. Metinde
kastedilen kişi Hz. Muhammed'dir.

e. (35a/15)

e. + lerimüzün (14a/7)

e. + müz (64b/11), (69a/1),

(14a/3), (23a/3), (35a/3)

e. + müzden (12b/4)

e. + müzün (10b/6), (31a/7)

[= 10]

efrāste : < Far. Yukarı kaldırılmış,
yükseltilmiş.

e. + i (56b/17)

[= 1]

eftīmūn : < Gr.Eftimon, bağ boğan,
serent, bağ bozan, bostan bozan, gelin
saçı, küşüt, cin saç, kızıl sarmaşık,
küşüs, ükşüs.

e. (43a/3)

[= 1]

efvāh : < Ar. Ağızlar.

e. + dan (2b/17)

[= 1]

efzā : < Far. Arttıran, çoğaltan.

e. (45b/12)

e. + nuḡ (44a/3)

e. + yūinsā (48a/3)

[= 3]

efzāl : < Ar. “Efdal” Bağışlanmış olan
bütün iyi ve güzel şeyler, vasıflar.

e. + dūr (16a/15)

e. + idūr (21b/1)

[= 2]

efzālū’ş-şalavāt : < Ar. Faziletle
getirilen salavat.

e. (13a/16), (8b/11), (35a/3)

[= 3]

eḡāniti : < Ar. Havalar, ahengler,
nameler, şarkılar. "eḡāni".

e. (47a/10)

[= 1]

eger : < Far. Cümlelerde varolan şart,
koşul anlamınının daha güçlü duruma
gelmesi için kullanılan söz.

e. (22a/15), (23a/1), (24a/12),

(24a/16), (24b/4), (25a/4),

(27a/12), (27b/12)

[= 8]

egerçi : < Far. Her ne kadar, gerçi, ise
de.

e. (2b/15), (8a/7), (55b/13)

[= 3]

eḡādīs : < Ar. 1. Peygamberimizin
sözleri. 2. haberler, sözleri.

e. (13b/2)

e. + ikesīreden (17b/9)

e. + imeşhūreyi (4a/5)

e. + imütteḡidlerdür (11b/7)

e. + işerīfeden (14b/17)

[= 5]

ehl : < Ar. Bir şeye ait olan, sahip.

e. + işer‘aḡ (19b/8)
[= 1]
ei‘ddu : < Ar. “Hazırlık yapınız” (Enfal
süresi, 60. ayet-i kerimeye gönderme
söz konusu).

e. (14a/6)
[= 1]
ei‘mme : < Ar. İmamlar.
e. (13b/14)
e. + isā‘ire (27a/2)
e. + nün (26a/13)
[= 3]

ei‘mme-i rumāt : < Ar. Okçuların
imamları.

e. (10b/4)
[= 1]
ekl : < Ar. Bir şey yeme yenilme.
e. (4b/6)
[= 1]

ekmelü’t-tahā : < Ar. En üstün selâmlar
ve dualar .
e. + ya (8b/11), (13a/17), (35a/3)
[= 3]

ekşer : < Ar. Oldukça çok, çok fazla.

e. (40b/4)
e. + iğazālara (12a/17)
e. + isinün (36a/3)
e. + ikemānkeş (32b/16)
[= 4]

eksükci : Üstadlar önünde oku istenilen
şekilde atamamak.

e. (32b/17), (33a/2), (33a/4)
e. + nün (33a/5)
[= 4]

ekşi : “menzil-i ekşi”. bk. “ekşi
menzili”

e. (49a/14)
[= 1]

ekşi menzili : < T. + Ar. Ayak yeri
Sekbankulu Menzili'nin ana taşıdır. Bu
menzilin ana taşı da Sekbankulu
Menzili'ne ayak yeri olduğundan dolayı
her iki menzil de "Erkekli-Dişili
Menzil" diye anılır. Menzilde on atış
yapılmıştır. Ancak ilk atışları
yapanların isimleri bilinmemektedir. En
yüksek rekorun sahibi ise 1190,5 gezlik
atışıyla Tacirzade Emin Ağa'dır.

e. (66a/13), (68a/17)	e'l-ḥāc ismā'il : < Ar. bk. "ḥācī ismā'il".
e. + nūḡ (69a/8)	e. (51b/2)
e. + yile (49a/8)	[= 1]
[= 4]	e'l ḥāc meḥammed emīn aḡa : < Ar.
el : El.	+ Moğ. Korucu Kethüdası olan
e. (13a/9), (33a/16)	Mehmed Emin Aḡa, Üsküdarlıdır.
e. + i (33b/17)	Cafer Bey Menzili'nde rekor kırıp taş
e. + inde (5b/8), (7b/5)	diktirmiştir.
e. + ine (21a/10), (34b/14)	e. (66a/7)
[= 7]	[= 1]
elbet : < Ar. bk. "elbette".	e'l-ḥāc süleymān aḡa : < Ar. + Moğ.
e. (34a/16)	bk. "ḥācī süleymān".
[= 1]	e. (47b/9)
elbette : < Ar. Kesinlikle.	[= 1]
e. (10a/15)	e'l-ḥādīṣü'l-evvel : < Ar. Birinci hadis.
[= 1]	e. (14a/5)
elem : < Ar. Ağrı, sızı, sancı; keder,	[= 1]
maddi ve manevi ızdırıp.	e'l-ḥādīṣü'l-aṣere : < Ar. Onuncu hadis.
e. (61a/13)	e. (16a/15)
[= 1]	[= 1]
e'l-ḥāc beṣīr aḡa : < Ar. + Moğ. bk.	e'l-ḥādīṣü'l-erba'ūn : < Ar. Kırkıncı
"beṣīr aḡa aḡa-yı dārü's-sa'āde".	hadis.
e. (61b/9), (64a/16)	e. (23b/14)
[= 4]	[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l-ḥādī-ʿaşere : < Ar. On

birinci hadis.

e. (16b/2)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l-ḥādī ve'l-ʿişrun : < Ar.

Yirmi birinci hadis.

e. (19a/10)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l ḥādī ve's-sülüsün : < Ar.

Otuz birinci hadis.

e. (22a/4)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l-ḥāmīs : < Ar. Beşinci hadis.

e. (15b/2)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l-ḥāmīs ʿaşere : < Ar. On

beşinci hadis.

e. (18a/4)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l-ḥāmīs ve'l-ʿişrun : < Ar.

Yirmi beşinci hadis.

e. (20a/9)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l-ḥāmīs ve's-sülüsün : < Ar.

Otuz beşinci hadis

e. (22b/15)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'l-ʿişrun : < Ar. Yirminci

hadis.

e. (19a/6)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'r-rābiʿ : < Ar. Dördüncü

hadis.

e. (14b/17)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'r-rābiʿ ve'l ʿişrun : < Ar.

Yirmi dördüncü hadis.

e. (20a/5)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'r-rābiʿ ve's-sülüsün : < Ar.

Otuz dördüncü hadis.

e. (22b/7)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü'r-rābiʿ ʿaşere : < Ar. On

dördüncü hadis.

e. (17b/16)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sabî' : < Ar. Yedinci hadis.

e. (21a/14)

e. (15b/16)

[= 1]

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sābi' ve'l-ıṣṣun : < Ar.

e'l-ḥadīṣü's-sādīs ve's-sülüşun : < Ar.

Otuz altıncı hadis.

Yirmi yedinci hadis.

e. (23a/2)

e. (21b/2)

[= 1]

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sabî' ve's-sülüşun : < Ar.

e. (14b/3)

Otuz yedinci hadis.

[= 1]

e. (23a/15)

e'l-ḥadīṣü's-sālīs 'aşere : < Ar. On

[= 1]

üçüncü hadis.

e'l-ḥadīṣü's-sābi' 'aşere : < Ar. On

e. (17b/9)

yedinci hadis.

[= 1]

e. (18a/12)

e'l-ḥadīṣü's-sālīs ve'l-ıṣṣun : < Ar.

[= 1]

Yirmi üçüncü hadis.

e'l-ḥadīṣü's-sādīs : < Ar. Altıncı hadis.

e. (19b/15)

e. (15b/11)

[= 1]

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sādīs 'aşere : < Ar. On

e'l-ḥadīṣü's-sālīs ve's-sülüşun : < Ar.

altıncı hadis.

Otuz üçüncü hadis.

e. (18a/9)

e. (22b/1)

[= 1]

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sādīs ve'l-ıṣṣun : < Ar.

e'l-ḥadīṣü's-sāmin : < Ar. Sekizinci

Yirmi altıncı hadis.

hadis.

e. (16a/3)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sāmin 'aşere : < Ar. On sekizinci hadis.

e. (18a/17)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sāmin ve'l-ıṣrun : < Ar. Yirmi sekizinci hadis.

e. (21b/6)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sāmin ve's-sülüşün : < Ar. Otuz sekizinci hadis.

e. (23b/2)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sānī : < Ar. İkinci hadis.

e. (14a/10)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sānī 'aşere : < Ar. On ikinci hadis.

e. (17a/17)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sānī ve'l-ıṣrun : < Ar. Yirmi ikinci hadis.

e. (19b/1)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sānī ve's-sülüşün : < Ar. Otuz ikinci hadis.

e. (22a/12)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü's-sülüşün : < Ar. Otuzuncu hadis.

e. (21b/17)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü't-tāsi' : < Ar. Dokuzuncu hadis.

e. (16a/12)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü't-tāsi' 'aşere : < Ar. On dokuzuncu hadis.

e. (18b/11)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü't-tās' ve'l-ıṣrun : < Ar. Yirmi dokuzuncu hadis.

e. (21b/10)

[= 1]

e'l-ḥadīṣü't-tāsi' ve's-sülüşün : < Ar. Otuz dokuzuncu hadis.

e. (23b/10)

[= 1]

e'l-hāletü hazihi : < Ar. Şu an , içinde

bulunulan zaman dlimi, bugün.

e. (8a/5)

[= 1]

e'l-hāşıl : < Ar. Hasılı netice itibarıyla,

kelamın kısa olanı. “ve'l-hasıl”

e. (25a/11), (59a/2)

[= 2]

elli : Sayı, 50.

e. (13a/2), (30a/17), (67a/7),

(70a/1)

e. + beşinci (13a/2)

e. + şer (27a/7)

[= 6]

e'l-ma'rūf : < Ar. bk. “ma'rūf”.

e. (39b/7)

[= 1]

elmas : < Ar. Çok değerli ve oldukça

pahalı olan bu maden; sert, keskin ve ışıltılı bir taştır.

e. + dan (44b/4)

[= 1]

e'l-melikü'l-mennān : < Ar. İhsanı bol

olan.

e. (56a/3)

[= 1]

e'l-meşhūr : < Ar. bk. “meşhūr”.

e. (53a/8)

[= 1]

elzem : < Ar. Daha, lazım, luzumlu.

e. (34b/16), (3b/9)

[= 2]

emān : < Ar.1.Eminlik,korkusuzluk.

2.Bağış, bağışlama.

e. (11a/8), (38a/9)

[= 2]

emīn : < Ar. Hiçbir şekilde kuşku

duyulmayan güvenilir olan. “cibrīl-i

emīn”.

e. (9a/14)

[= 1]

emīn efendi : < Ar. + Rum.

Başmuhasebe halifelerinden Seyyid

Mehmed Emin Efendi, Şerbetçizade

damadıdır. Şerbetçizade (Hüsam Paşa)

Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

e. (67a/14), (68a/6)

[= 2]

em̄in menzili : < Ar. Ayak yeri Karılar

Çeşmesi üstünde Memiş Efendi Menzili

ana taşının batısında bulunan beyaz

küçük bir mermerdir. Ana taşı Cerrah

Menzili ana taşı ile Puta Sepeti'ne

yakın taştır. Ana taşı Solaklar Emini

Ali Ağa'ya aittir. Metinde “menzil-i

şolaklar em̄ini” olarak da geçer.

e. (61a/17), (69b/17)

e. + nüñ (65b/17)

[= 3]

emn : < Ar. Eminlik, korkusuzluk.

e. (38a/9)

[= 1]

emnen : < Ar. Güvenli, emniyetli,

şüphesi olmayarak.

e. (19b/12)

[= 1]

emr : < Ar. Herhangi bir şey için

yaptırım söylemi, emir.

e. (6b/11)

e. + buyurdukları (19b/6)

e. + buyurduklarına (8b/13)

e. + etmek (16a/14)

e. + eylediği (7a/4)

e. + i'as̄ir (31b/17)

e. + inüñ (19b/13)

e. + ihümāyun (9a/3)

e. + işariḥ (14a/6)

[= 9]

emşāl : < Ar. Örnekler, numuneler.

e. (9b/12)

e. + i (10b/3)

[= 2]

emyāl : < Ar. [Denizde] 2500 arşın

uzunluğundaki ölçüler.

e. + i (47a/16)

[= 1]

enāniyyet : < Ar. Kendini beğenme,

bencillik.

e. + e (61a/6)

e. + ten (47b/16)

[= 2]

encüm-gāh : < Ar. Yıldızların

bulunduğu yer, gökyüzü.

e. (10a/2)

[= 1]

endāhte : < Ar. Atılmış, bir tarafa bırakılmış.

e. (39b/5), (43a/14), (54b/15),
(55b/10), (57b/16), (59a/7),
(68b/2), (70a/17)

e. + eylediği (45b/3), (47a/3),
(48b/4), (49b/15), (54a/8),
(58a/2), (62a/6)

e. + i (48a/2), (51b/11),
(53b/14), (59b/14), (60b/15),
(2a/12)

e. + ibeyābānı (58b/11)

e. + iğiyābetülcübb (45a/4)

e. + iseb kat (59b/9)

e. + ivādi (5b/2)

e. + olma k (59a/4)

[= 26]

endāz : < Far. Sonuna geldiği kelimelere “atan, atıcı” anlamı katarak Farsça usûlüyle birleşik sıfatlar yapar.

e. (3a/5), (40b/6), (52a/1)

e. + ı (59b/15)

e. + ihikāye (35a/7)

[= 5]

enderūn -ı hümāyūn : < Far. Devlette görev yapacak olan kişileri yetiştirmek için oluşturulan kuruluş.

e. + dan (65b/12)

[= 1]

engüşt : < Far. Parmak.

e. (44b/3)

[= 1]

enik : < Ar. 1. Güzel, ince. 2. Latif şey. 3. Ahsen.

e. asında (37a/1)

[= 1]

enīs : < Ar. Dost, arkadaş, yar, sevgili.

e. (10b/6)

[= 1]

ensābī : < Ar. Soylar, baba tarafından hısımlar.

e. (59b/2)

[= 1]

enseb : < Ar. Daha, munasip, uygun, çok yerinde.

e. (3b/9)

[= 1]

envāʿ : < Ar. Çeşitler, türlüler.

e. + isöz (13a/8)	[= 1]
e. + iḥasenāt (19a/16)	ercūze : < Ar. Hz. Ali'nin yazmış olduğu gelecekte bahseden ünlü "Kaside- i Ercuze (Ürcüze)" adlı şiir.
[= 2]	
êr- : Ermek.	
e.-üb (9a/13)	e. (4b/1)
[= 1]	[= 1]
erbāb : < Ar. Bir işte usta olma , işin ehli olma.	erdeşîr : < Far. Şabur'un babası.
e. (20a/13)	e. (5a/17)
[= 1]	[= 1]
e. + ı (34a/14)	êrişdür- : Erişdirmek.
e. + ına (3b/8)	e.-düm (6b/9)
[= 3]	[= 1]
erba'a : < Ar.Dört.	erkān : < Ar. Yol, yöntem.
e. (8a/8), (9b/6)	e. + ı (29b/5)
e. + dan (6a/3)	e. + imeydān (28a/9)
e. + sına (28b/4)	[= 2]
[= 4]	e'r-rıẓvān : < Ar. Razı olma hoşnutluk.
erba'īn : < Ar. Kırk, kırkıncı. "ḥadīṣ-i şerīf-i erba'īn".	e. (29a/3)
e. (13b/4)	[= 1]
[= 1]	erşed : < Ar. Çok (daha, en, pek) reşit, en olgun.
ercmendī : < Far. Şerefli, muhterem, itibarlı, haysiyetli, seçkin olma.	e. (29b/15)
e. (66b/15)	[= 1]

ervāḥ : < Ar. Canlar, ruhlar; hayatın

[= 1]

cevherleri.

eṣaḥ : < Ar. Daha, sahih, doğru.

e. + iṣerīfelerine (9b/8)

e. + ırivāyet(16b/8)

e. + ıtayyibelerine (9b/14)

e. + ıkav1 (27b/11)

e. + ıtayyibelerini (31a/9)

[= 2]

[= 3]

esb : < Far. At, beygir.

erzurumī çorbacı muṣṭafa ağa : bk.

e. (38b/7), (61a/5)

“erzurumī muṣṭafa ağa çorbacı-ı

e. + isihāmıbādpāy (39a/11)

ta‘līmḥāne”.

[= 3]

e. + nuḡ (58b/4)

esbaḡ : < Ar. Evvelden daha eski olan,

[= 1]

bir görevde kendinden önce bulunan.

erzurumī muṣṭafa ağa çorbacı-ı

e. (58a/11), (64a/4), (65a/5),

ta‘līmḥāne : Gürcü asıllı olan

(66a/9), (67a/17), (67b/6)

Erzurumlu Mustafa Ağa, Talimane

[= 6]

çorbacısıyken bir müddet sonra

esbaḡ ‘āşir efendi : Kemankeş Müderris

talimhanebaşılığa yükseltilmiştir.

Mustafa Aşir Efendi.

Erzurumlu bir ailenin yanında

e. (65a/5)

yetiştiginden dolayı böyle anılır. Büyük

[= 1]

Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş

esbaḡ ḥüsām paşa : bk. “ḥüsām paşa”.

diktirmiş bir kemankeştir.

e. (67b/6)

e. (58a/15)

[= 1]

[= 1]

esbaḡ meḥammed emīn efendi : bk.

esāmī : < Ar. Namlar, adlar.

“emīn efendi”.

e. + leri (49a/4)

m. (67a/17)

[= 1]

esbak 'osmān efendi-zāde : Valide
Kethüdası Osman Efendi'nin oğlu -
Kiler-i hassa kethüdası- olan Ahmet
Refi Bey, Kiler Kethüdası Menzili'ni
açmış ana taşı diktirmiştir.

e. (64a/4)

[= 1]

esbak şehla ahmed paşa : III.Ahmed
devri Osmanlı sadrazamı.

e. (66a/9)

[= 1]

esedī : < Ar. Bir dönem hem Avrupa
devletlerinin hem de Osmanlı Devleti
kullandığı aslan suretli, gümüşten
yapılmış olan para.

e. (6b/12)

[= 1]

eşer : < Ar. 1.Ön görü, belirti, önceden
olacağını bilmek. 2. Yayınlanmış
kitap. 3. Hadis.

e. (70b/1)

e. + i (28a/13), (35a/5), (60a/6)

e. + icedīd (3a/11)

[= 5]

eşer-güzer : < Ar. + Far. Nişan,iz
gösteren.

e. + i (44a/15)

[= 1]

esīr : < Ar. Tutsak.

e. (17b/13), (17b/15), (17b/15),

(17b/4), (17b/7), (22a/10), (22b/6)

[= 7]

esirci 'ali beşe : Esirci Ali Beşe, kabza
aldıktan bir müddet sonra kemik soyalı
yeksüvar okuyla atış yaparak -Lodos
havasıyla atılan- Büyük Yeksüvar
Menzili'ni açıp ana taşı diktirmiştir.

e. (58a/8)

[= 1]

eski : Gemişten bu zamana kadar
varlığını sürdüren, yeni olmayan.

e. (30a/2)

e. + si (30b/17)

[= 2]

eski hünkār ayak taşı : < T. + Far. + T.

Ana taşı Hünkar Ayağı diye bilinen taş
olup Sultan IV. Murad'a ait olan bu

ayağın baş taşı Tekye ardında Küçük
Sofa üzerindedir.

e. + yıla (64a/9)

[= 1]

eski hünkâr ayak yeri : < T. + Far. + T.

bk. “eski hünkâr ayak taşı”.

e. (36b/2)

[= 1]

eskinhümu’llallahu : < Ar. Allah

huzurunu arttırsın.

e. (29a/2)

[= 1]

eslâf : < Ar. Bizden öncekiler, bizden

evvel geçmiş kimseler, eskiler.

e. (37a/4)

[= 1]

esliha : < Ar. Silahlar.

e. (21b/9)

[= 1]

esma’-i şerife : < Ar. Allah'ın kutsal

isimleri.

e. + si (4b/16)

[= 1]

esmer : < Ar. Açık renkli olmayan,
koyu ya da koyuya yakın olan. Bir
mermer çeşidi, "Esmer mermer".

e. + dür (41b/17)

[= 1]

eşnâ : < Ar. Ara, aralık, vakit, sıra.

e. + sında (43a/11), (60a/3),

(68a/11)

e. + yıharb (18a/11)

[= 4]

eşnâf : < Ar. Sanat, zanaat ya da
ticaretle uğraşıp geçimini sağlayan
topluluk.

e. + ından (57b/15)

[= 1]

esrâr : < Ar. Gizler, sırlar.

e. (17a/3), (7a/15)

e. + a (20b/4)

[= 3]

e’s-seyyidü’l-hâc muştafa efendi : bk.

“müderresinden e’l-hâc seyyid muştafa
efendi”.

e. (60b/2)

[= 1]

ester : < Far. Katır.

[= 2]

e. (24a/1)

eşrâf : < Ar. Şeref ve itibar sahibi

[= 1]

kimseler, öncü olanlar.

eş : Eş.

e. + ı kuzât (66b/11)

e. (41b/4)

[= 1]

[= 1]

et : Canlılar için protein kaynağı olan

eş'ar : < Ar. Vezinli ve kafiyeli sözler.

gıda maddesi.

e. + ı (12b/11)

e. + i (21a/7)

[= 1]

[= 1]

eşle-: Eşelemek. Bir işin, sorunun

êt- : Etmek, yapmak.

aslını anlamaya çalışmak, kurcalamak.

e.-di (6a/1)

e.-yen (18b/16)

e.-digi (18a/3), (30b/1),

[= 1]

(32a/16), (35a/4), (3b/3), (40a/6),

eşhâş : < Ar. Adamlar, kişiler, kimseler.

(58b/5), (62b/6), (68b/7)

e. + a (20b/6)

e.-digine (57a/5)

[= 1]

e.-diginin (30a/11)

eşher : < Ar. En şöhretli, pek meşhur,

e.-dükce (32b/8)

çok iyi tanınmış

e.-dükleri (48b/7)

e. + irivāyet (11a/9)

e.-diler (23a/5)

[= 1]

e.-düm (6b/13), (6b/7)

eşkâniyân : < Far. İran'da Sasanilerden

e.-dükden (34a/3), (6b/11)

önce hüküm süren bir hanedanlık.

e.-dükleri (24b/3), (25a/12),

e. + dan (5a/15)

(25a/8), (26a/5), (36a/16),

e. + uñ (5b/1)

(41b/13), (49a/7), (4b/5),	e.-memişdür (26a/12)
(52b/10), (62a/3)	e.-meyecegi (36a/6)
e.-düklerinde (18b/11), (23a/13)	e.-meyer (19a/14)
e.-memek (7b/16)	e.-meyince (28a/5)
e.-meden (59b/13)	e.-meyüb (32b/9), (19a/5)
e.-medüm (35a/6)	e.-miş (15a/17), (17b/4),
e.-megile (2b/3), (16a/6),	(18b/13), (18b/4), (19a/10),
(68a/9)	(19b/14), (22b/6), (39a/15),
e.-megin (40b/5), (43a/13),	(4b/12), (57a/1), (59b/12),
(58b/7), (59a/4)	(61a/10), (63b/3)
e.-mek (10b/9), (15b/10),	e.-mişdür (11a/16), (18b/17),
(16a/14), (17b/13), (17b/7),	(28b/9), (40b/17)
(19a/3), (19a/6), (19b/9), (20a/2),	e.-mişidi (9a/16)
(21a/12), (22a/11), (23b/9),	e.-mişler (6a/5)
(26b/9), (32b/13), (33a/6),	e.-mişlerün (31a/10)
(43a/11), (68a/7), (6b/10),	e.-se (18b/3)
e. -mekde(2b/16), (15a/14)	e.-seler (25a/10) (24b/11)
e.-mekden (21b/14), (32a/8),	[= 101]
(32b/11)	etbā' : < Ar. Bir kişinin emir altında
e.-mekdür (30a/3), (31a/13),	bulunan yardımcı.
(32a/14), (32b/7)	e. + yıla (5b/4)
e.-mekleriyle (3a/13)	[= 1]
e.-memek (21a/4), (34b/11)	êtdir : Ettirmek.
e.-memekdür (31b/10)	e.-dükden (20b/3)

e.-dükleri (30b/6)
e.-ür (22a/16)
[= 3]
eṭṭbbā : < Ar. Hekimler, doktorlar, tıp
ilmini bilenler.

e. + dan (65b/5)
[= 1]
eṭṭraf : < Ar. Yanlar, taraflar, çevreler.

e. + dan (29a/12)
[= 1]

ev : Ev.

e. + leri (62b/5)
[= 1]

evāḥir : < Ar. Sonlar, son dönemler, son
zamanlar.

e. + idevletlerinde (5b/1)
e. + imüddetinde (5a/13)
[= 2]

evḳāt-güzār : < Ar. + Far. Vakit
geçirenler.

e. (2a/15), (6b/3)
[= 2]

evlād : < Ar. 1. Çocuklar. 2.Soy.

e. (20a/11), (5a/2)

e. + a (36a/15)

e. + ı (12b/13)

e. + iādem (6a/3)

e. + ıḡuza (20a/7)

e. + ından (22b/5)

e. + ları (5a/1)

e. + uḡ (20a/1)

[= 9]

evliyā ḡelebi : Evliya Efendi

Okmeydanı duacılarındandır. Ağalar

Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Daha sonra Sultan II. Mahmud

zamanında yazılan ve yazarı net olarak

bilinmeyen "Sultan Mahmud-u Sâni

Zamanındaki Kemankeşler" adlı bu

risalede "Evliya ḡelebi" olarak bilinen

kişiyi bazı araştırmacıların

Seyahatname adlı eseri yazan Evliya

ḡelebi ile karıştırmasına sebep

olmuştur. Minhâc-Rumât'ta da Evliya

ḡelebi olarak geçmektedir.

e. (53a/14), (53b/13)

[= 2]

evṣāf : < Ar. Nitelikler, sıfatlar.

e. + in (36a/2)	e. + ietıbbādan (65b/5)
[= 1]	[= 1]
evvel : < Ar. Önce, ilk.	eyle- : Etmek, yapmak.
e. (30a/3), (32a/7), (32b/4),	e. (14b/11)
(3b/16), (41b/12), (4a/13), (68b/8)	e.-di (11b/13), (1b/8), (58b/14)
e. + e(8a/11)	e.-digi (12a/10), (17a/4),
[= 8]	(20b/12), (35a/12), (36b/1),
evvelā : < Ar. bk. ”evvel”.	(38b/10), (40a/8), (41b/9),
e. (33b/5), (7b/13), (38b/2),	(42a/12), (42b/7), (43a/14),
(39a/6), (41a/11), (42a/9),	(44a/2), (44b/5), (45a/8), (45b/3),
(45b/2), (51b/7), (52b/11)	(46b/3), (46b/6), (47a/3), (48a/4),
[= 10]	(48b/4), (49b/15), (50b/4),
evvel- be-evvel : < Ar. Her şeyden	(51a/3), (53a/5), (54a/8),
önce, ilk olarak.	(54b/15), (55a/9), (56a/2),
b. (11a/11), (20b/13), (32b/4)	(56b/6), (57a/7), (58a/2),
[= 3]	(59a/12), (60a/6), (60b/7),
evvelki : Önceki, ilki.	(61b/10), (62a/6), (63a/1),
e. + den (59a/7)	(63b/14), (64a/5), (64a/8),
[= 1]	(65a/8), (65b/13), (66a/12),
ey : İlgi çekmek ya da sanat amaçlı	(67a/3), (67a/6), (67b/5), (69b/1),
kullanılan sesleniş şekli, sözü, nida.	(69b/13), (70a/10), (7a/4)
e. (2b/14), (35b/15), (6a/8)	e.-digime (6a/17)
[= 3]	e.-digimde (3a/4)
eyādī : < Ar. Eller.	e.-diginden (47a/7)

e.-dikden (59a/11)	[= 1]
e.-diklerini (28b/8)	eyyām : < Ar. Günler, gündüzler.
e.-dükde (56b/15), (59b/15)	e. (2a/12), (42b/4), (54b/17)
e.-dükden (42a/14), (5a/1)	e. + ı (36a/15)
e.-dükleri (36a/1), (8a/4)	e. + ıbehceti (28b/12)
e.-düklerinde (9a/2)	[= 5]
e.-düm (3b/11)	eyyede : < Ar. Sürdürsün,
e.-mek (20b/10), (32a/4),	kuvvetlendirsin.
(33b/15), (36a/2), (37a/1), (3a/2),	e. + ieyyāmı (36a/15)
(65b/12)	[= 1]
e.-memek (21a/6)	eyyüb-zāde : bk. “eyyüb-zāde
e.-r (20b/1), (20b/5), (21a/13),	meḥammed efendi”.
(34a/17)	e. (56b/16)
e.-sem (2b/6)	[= 1]
e.-sün (38a/2)	eyyüb-zāde meḥammed efendi :
e.-ye (13a/13), (15a/16),	Devrinin binci kemankeşlerinden olan
(17b/15)	müderriş Eyyübzade Mehmed Efendi,
e.-yen (10a/16), (18b/16)	Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde
e.-yenler (4a/4)	rekor kırıp taş diktirmiştir. Ayrıca
e.-yüb (10a/7), (2b/11), (38a/6)	kendisi bir hattattır.
[= 92]	e. (56a/13)
eyüb : Beş menzilin bulunduğu Eyüp,	[= 1]
İstanbul'da bulunan bir ilçedir.	ez-dil : < Far. Gönülden.
e. + de (35b/9)	e. (37b/14)

[= 1]

‘ezeb : < Ar. Uzak, تنها; kimsesiz, sahipsiz.

‘e. (67b/12)

[= 1]

ezfer : < Ar. Güzel kokulu şey.

e. (59b/3)

[= 1]

-F-

fāhire : < Ar. 1.Fahreden, onurlu, şanlı, şerefli. 2.Mükemmel. 3.Kıymetli, değerli.

f. + iāferīn (40b/12)

[= 1]

fahṛ-i ‘ālem : < Ar. Dünya’nın

övündüğü kişi; Hz Muhammed için duyulan saygıyı anlatan söz.

f. (16b/12), (23a/3), (9a/14)

f. + üñ (11a/2)

[= 3]

fā’ide : < Ar. 1.Yara, çıkar, pozitif olan durum. 2. Eski eserlerin içinde yer alan zamanı gelindiğinde hatırlatma ve

yararlanma amacıyla yazılmış, bilgi

içeren yazı türlerine verilen ad.

f. (7b/9)

f. + si (27b/16)

[= 2]

fakāt : < Ar. Cümlede bağlaç görevinde

bulunur; ancak, yalnız, ama, lâkin.

f. (26a/14)

[= 1]

fakīr : < Ar. 1.Parası olmayan, para sıkıntısı yaşayan. 2.Çaresiz. 3. Tevazu sahibi olan "ben" anlamına gelir.

f. (2b/2), (2b/15)

f. + e (8a/14)

f. + i (2b/2)

[= 4]

fakīrlıĝ : < Ar. Fakir olma durumu,

yoksulluk, yokluk, fukarâlık.

f. + ı (16b/6)

[= 1]

falan : < Ar.1. Belirtilmesi gerekli görülmeyen isimlerin önüne getirilerek onları belirsiz şekilde niteler.2.

Söylenmesi uygun görülmeyen bir özel
ismin yerini tutar.

f. (23a/8)

[= 1]

fāriğ ol-: < Ar. Vazgeçmek, el çekmek.

f. -ur (28a/1)

[= 1]

fāris : < Ar. 1. Ata binmekte
maharetli. 2. Atlı. 3. Ferasetli, anlayışlı.

f. + i (7a/12)

f. + imuşavvēr (6a/5)

f. + imuşavvērūṅ (5b/15), (5b/9)

f. + iyekrān (36b/10)

f. + üṅ (5b/8)

[= 5]

fārisü'l-islām : < Ar. Allah için ok
atmasından ve yaptığı gazalardan
dolayı Sad bin Ebi Vakkas için
söylenmiştir.

f. (11a/12)

[= 1]

fārisü'l-islām-ı künyet : < Ar. İran'da
islam künyesi. Kastedilen Sad bin Ebi
Vakkas'tır.

f. + ıkünyet (10a/3)

[= 1]

farḳ : < Ar. Herhangi iki şeyin birbirine
benzememesini sağlayan aralarındaki
değişik özellikler, farklılıklar, taraflar.

f. + ı (26b/15)

[= 1]

farṭ : < Ar. Aşırı, aşırılık, fevkaledelik.

f. + ısırūr (7a/2)

[= 1]

farz : < Ar. İslam dininde bir
rahatsızlık, özür olmadığı müddetçe
yerine getirilmesi mecburi olan,
yapılmaması durumunda ise suç, günah
olarak kabul edilen ibadet.

f. (19b/9)

[= 1]

farz éd- : < Ar. + T. Bir hükme varmak
için dayanak olarak kabul etmek üzere
var saymak, öyle imiş gibi kabul
etmek, öyle saymak.

f.-erler (25a/13)

[= 1]

farz-ı kifāye : < Ar. bk."ferā'iz-i

[= 1]

kifāye".

f. (19b/10)

[= 1]

faşl : < Ar. Fasıl, bölüm.

f. (32a/5)

f. + ıevvel (32a/7)

f. + ıḥāmis (34a/11)

f. + ırābi^c (33b/2)

f. + ıṣāliṣ (32b/7)

f. + ıṣāni (32a/14)

[= 6]

fātiḥ : < Ar. Fetheden, açan, ülkeler
zapteden kimse.

f. (28b/12), (29b/1)

f. + i (10a/1)

f. + ibāḡdād (36a/10)

[= 3]

fātiḥa : < Ar. Fatiha süresi.

f. (31a/5)

[= 1]

fātiḥatü'l-kitāb : < Ar. Mukaddime,
dibace.

f. (49a/6)

fāyikü'l-ḡarān : < Ar. Ali, yüce olan
mekke arzı.

f. (52a/9)

[= 1]

fāzıl : < Ar. Ahlâkı, ilmi ve sâhip
olduğu meziyetler bakımından üstün
(kimse), fazîlet sâhibi, erdemli, fazîletli.

f. + ıtenāsüb (41b/8)

[= 1]

fazilet : < Ar. Kişiyi iyi ve doğru olanı
yapmaya yönelten ve kötülükten
uzaklaştıran değişmeyen, sürekli devam
eden ve insanın varolduğu andan
itibaren içinde olan iyilik ve güzelliğe
ait bütün vasıflar, niteliklerdir.

f. + i (21b/9)

[= 1]

fazîletlü : < Ar. Faziletli. Fazîlet sâhibi,
erdemli, fâzıl.

f. (66b/16)

[= 1]

fażl : < Ar. 1.Fazla, çok. 2. İhsan

[= 1]

sahibi, eli açık, merhametli olma; iyilik,

felek : < Ar. Gökyüzü,sema.

hoşluk. 3.Kişiye ait olan değer, vasıf.

f. + den (7b/12)

f. (3b/7)

[= 1]

f. + inebālet (66b/12)

feleke-i fülk : < Ar. Geminin kaderi.

[= 2]

f. (64b/16)

fedā : < Ar. 1. Kişinin bir amaç için

[= 1]

değerli gödüğü her şeyden vazgeçmesi.

fem-i kandil-i nebl : < Ar. Ok kandilinin

2. Kurban.

(yani okların konulduğu ağaçtan

f. (17b/16)

yapılma kutunun) ağız kısmı.

f. + olsun (18a/17)

f. + in (10a/9)

[= 2]

[= 1]

fehmī : < Ar. Anlayışla ilgili.

fenā : < Ar. İyi ve hoş olmayan, kötü.

f. (61a/1)

f. (27a/15)

[= 1]

[= 1]

felāket : < Ar. Acı ve kedere neden olan

fenn : < Ar. 1. Sınıf, zümre. 2.İlim,

çok fazladert, zarar, musibet.

ustalık ve yaratıcılık, sanat.

f. + irizān (65a/4)

f. (20b/10), (65b/10)

[= 1]

f. + e (34b/11), (69a/15)

felāṭun : < Rum. “Eflatun” olarak da

f. + icelīlül’itibāruṅ (31b/15)

bilinen ünlü filozof Platon yani Felatun;

f. + icelīlülşāndan (3a/5)

Socrates’in öğrencisi olmuş, Aristo’nun

f. + iremyde (60b/6)

ise hocalığını yapmıştır.

f. + işerīfe (37a/7)

f. (34a/12)

[= 8]

fennī : < Ar. bk. “fenn”.

f. (20a/7)

[= 1]

fer^c : < Ar. 1. Ne şekil ve çeşitte olursa

olsun nişanı birden fazla vurmaya

denir. 2.Yay adı. 3. Bir hakikatin

sonucu.

f. (25b/7), (26a/3)

[= 2]

ferāğat : < Ar. 1. Hakkından isteyerek

vazgeçme, el çekme, sarf-ı nazar etme.

2. Vazgeçmenin, gönül tokluğunun

verdiği rahatlık, huzur.

f. (28a/4), (36a/7), (53a/3),

(53b/15)

f. + eden (28a/7)

[= 5]

ferah : < Ar. Gönül açıklığı, sevinç,

sevinme.

f. + iefzānuḡ (44a/3)

f. + iḥtivā (51b/7)

[= 2]

ferah-engiz : < Far. Neşe veren,

sevindiren şey.

f. (42a/15)

[= 1]

ferah-fezā : İstanbul’da bulunan

Karaköy’ün eski adı.

f. + dadur (54a/11)

[= 1]

ferā’iz-i ‘ayniyye : < Ar. "Farz-ı ayn":

Müslüman olan herkesin yapması

zorunlu olan şeyler; davranış ve yaşayış

biçimi, ibadet.

f. + de(19b/9)

[= 1]

ferā’iz-i kifāye : < Ar. "Farz-ı kifaye":

Dini hükümler gereği yapılması

zorunlu olan fakat bir kısım

Müslümanın yerine getirdiği takdirde

diğerlerinin üzerinden düşen işler,

görevler; cenaze namazı kılmak vb.

f. + de (19b/10)

[= 1]

ferāmūş : < Far. Unutma, hatırdan

çıkma.

f. + ı (3a/8)

f. + ide (42a/12)

[= 2]
ferāset : < Ar. Anlayışlılık, çabuk seziş.

f. (20b/15)

[= 1]

ferah : < Ar. Geniş, bol.

f. (36a/17)

[= 1]

ferhād : Ferhad Ağa, Sultan IV. Murad

zamanının usta kemankeşlerindendir.

Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş

diktirmiştir.

f. (52b/4)

f. + uḡ (52b/17)

[= 2]

ferīd : < Far. 1. Başka canlıları avlayan

kuş. 2. Sıvı halde katı hale geçmiş,

katılaşmış olan.

f. + i (55a/4)

[= 1]

ferīdūn : < Far. Pişderyandan bir Fars

hükümdarının ismi.

f. (5a/10)

[= 1]

ferīdūn re'īs : Hacı Süleyman

Menzili'nde rekor sahibi olan bir

kemankeştir.

f. (47b/4)

f. + üḡ (47b/12)

[= 2]

ferīdūn -zāde : bk. “ferīdūn-zāde

muştafa ağa”.

f. + yi (53b/17)

[= 1]

ferīdūn -zāde muştafa ağa : Feridunzade

Mustafa Ağa, Eski Saray helvacı

kalfalarındandır. Ayrıca Ağalar

Menzili'nde rekor sahibi bir

kemankeştir.

f. (53b/1)

[= 1]

ferīştah : < Far. En iyi en üstün.

f. + lar (18a/6)

[= 1]

fermān : < Far. Buyruk, emir.

f. (12a/2), (6b/11)

f. + ı (59a/5)

f. + ıḡudāyile (4b/17)

[= 4]

fermān-fermā-yı heft-ıklīm : < Far. Yedi iklimin hüküm süreni.

f. + (36b/5)

[= 1]

ferruḥ : < Ar. Uğurlu, kutlu.

f. + ihübūb (49a/1)

[= 1]

ferruḥ : bk. "çullı ferruḥ".

f. (44a/2)

[= 1]

fe's : < Ar. İki yüzölçüm balta.

f. + ii'tibārın (54a/3)

[= 1]

fesād : < Ar. 1. Bozukluk. 2. Fenalık, kötülük. 3. Fitne; alingan.

f. (2a/2)

f. + ı (46a/17)

[= 2]

feth : < Ar. 1. Açma, açılma 2. Bir ülke, kent ya da yeri savaşarak ele geçirme.

f. (14a/13)

f. + ine (12b/1)

[= 2]

fette : < Ar. 1. Hüküm. 2. Açmak. 3. Yardım.

f. (29b/10)

[= 1]

fevā : < Ar. Müftü tarafından verilen şer'i hüküm veya karar.

f. (63a/16)

[= 1]

fevka'l-gāye : < Ar. En üst seviye, beklenenden daha çok olan.

f. (14b/14)

[= 1]

fevt étme- : < Ar. + T. (Bir fırsatı)

Kaçırmamak, kaybetmemek, yitirmemek.

f.- mek (34b/11)

[= 1]

fevt ol- : < Ar. + T. 1. Elden kaçmak, yok olmak. 2. Ölmek.

f.-mak (23b/13)

[= 1]

feyyāz : < Ar. 1.İhsan sahibi, nimet veren; Tanrı. 2.Eli açık, yüreği temiz olan.

f. (68a/13)

[= 1]

feyz : < Ar. 1.Çok fazla olması, bolluk, bereket. 2. Suyun akışı.

f. (13b/6), (58b/3)

[= 2]

feyza : < Ar. Yay adı.

f. (10a/11)

[= 1]

feyzullah beg : < Ar. + T. bk. “feyzullah beg gül aḥmed paşa-zāde”.

f. + i (62b/3)

[= 1]

feyzullah beg gül aḥmed paşa-zāde :

Fevzi Bey, kabza aldıktan bir müddet sonra Selim Ağa Menzili'nde yarışmış ve rekor kırmıştır.

f. (62a/14)

[= 1]

feyz-yāb : < Ar. + Far. Feyiz bulan, feyiz bulucu.

f. (34b/12)

[= 1]

fezā : < Far. Arttıran, çoğalan.

f. + yıḥ^ʔāhişde (2b/4)

[= 1]

fezā'il : < Ar. Fazîletler, üstün nitelikler, erdemler.

f. (13a/13)

f. + ini (14b/16)

[= 2]

fezā'il-i cihād : < Ar. Muhyiddin

Ahmed b. İbrâhim'in Meşâri'ü'l-eşvâḳ

ilâ meşâri'i'l-ʿuşşâḳ isimli Arapça

eserinin çevirisidir. Cihadın

faziletlerinden hareketle müslümanları

savaşmaları için yüreklendiren bu eseri

Bâkî, Sokullu Mehmed Paşa'nın

buyruğuyla 975'te (1567) Türkçe'ye

tercüme etmiştir.

f. + ı (17a/3)

[= 1]

fıkh : < Ar. İslam hukukunda geçen

kuralların ve emirlerin anlatıldığı ve

öğretildiği ilim.

f. (3b/5)	[= 1]
[= 1]	fıkr : < Ar. Fikir.
fırka : < Ar. 1. İnsan topluluğu, bölük, cemâat, tâife 2. Siyaset partisi. 3. Tümen.	f. + inde (36a/3)
	f. + iyile (60b/4)
	[= 2]
f. (23a/9)	fil : < Ar. Fil, hayvan.
f. + nuḡ (23a/8)	f. (23b/17)
[= 2]	[= 1]
fırşat : < Ar. Bir şeyin yapılması için uygun düşün, elden kaçırılmayacak durum ve zaman, vesîle	fiʿl : < Ar. İş, eylem; vakitle alakalı olan anlaşılan.
f. (63b/6)	f. + i (56b/3)
[= 1]	[= 1]
fi : < Ar. 1. İçinde, -de. 2. Tarihin başına konulurdu.	fiʿl-ḥakika : < Ar. Gerçekte var olan, hakikaten, doğrusu.
f. (29a/2), (7b/9)	f. (60b/7)
[= 2]	[= 1]
fi-ferādisüʿl cenān : < Ar. Gönül bahçeleri içinde.	fiʿl-ḥal-i meclis : < Ar. Meclisler halinde.
f. (29a/2)	f. (9a/6)
[= 1]	[= 1]
fi-ʿilmüʿr-rumāt : < Ar. Okçuluk ilminde.	finā : < Ar. 1. Avlu. 2. Evin ve şehrin önü.
f. (4b/1)	f. + da (70a/9)
	[= 1]

fi'n-neseb : < Ar. Nesilde, soyda.

f. (10b/2)

[= 1]

firāvān : < Far. Çok, bol, fazla, aşırı.

f. (3b/2), (48b/2)

f. + ederek (37b/4)

f. + edüb (50b/2)

[= 4]

firdevs-āşiyān : < Ar. + Far. Cennetlik,

merhum.

f. (65b/2)

[= 1]

fırışte : < Ar. 1. Melek. 2. İyi ve

yumuşak huylu. 3. Günahsız, masum.

f. (16b/8)

[= 1]

fırkat : < Ar. Dostlardan ve sâireden

ayrılık, ayrılış.

f. + ine (23a/11)

[= 1]

firūz : < Ar. Huzurlu, bahtiyar, mutlu,

kutlu.

f. (2b/1), (7a/6)

[= 2]

fī-sebīlillah : < Ar. Allah yolunda;

karşılık beklemeksizin.

f. (11a/10), (15a/10), (17b/12),

(17b/6)

[= 4]

fiten : < Ar. Fitneler, ayartmalar, ara

bozmalar.

f. (58b/15)

[= 1]

fuḳarā : < Ar. Fakirler, yoksullar.

f. (13b/12), (13b/14)

[= 2]

fūlk : < Ar. 1.Gemi. 2.Sandal, kayık.

f. (64b/16)

[= 1]

fūrce-i zihgīr : < Ar. Zihgir yarığı,

aralığı.

f. (44a/14)

[= 1]

fūrs : < Far. Farşlılar, Fars milleti; eski

İran.

f. (8a/2)

[= 1]

fūrū-bürde : < Far. Öne eğilmiş.

f. + izem̃in (39a/14)

[= 1]

fürü' : < Ar. Fer'in çoğulu. 1. Bir aslın neticesi. 2. İkinci derecede önemli olan şey.

f. + nı (31b/16)

[= 1]

fürü-māye : < Far. Alçak, aşağılık, soysuz.

f. (20b/5)

[= 1]

fürü-nihāde : < Far. Çıkarılmış, tenzil edilmiş

f. (36b/17)

[= 1]

fütāde : < Far. 1. Güç kuvvetten düşme, zor durumda kalma 2. Kendini kaptırmış, tutulmuş. 3. Çaresiz.

f. + i (53a/4)

[= 1]

fütūh : < Ar. 1. Rahatlama, ferahlanma. 2. Kalp gözünün açılması, saklı olan sırlara erişme. 3. Başarı, mağlup etme, zafer.

f. + larına (2a/6)

[= 1]

füzūn-rū : < Far. Çok olan, fazla olan.

f. (68a/13)

[= 1]

füzūn-ter : < Far. Pek çok, pek fazla.

f. (59a/7)

[= 1]

-G-

ġafīr : < Ar. "Kaplayan, örten"

anlamında olup "etrâfı kaplayan halk, büyük insan kalabalığı" mânâsına gelen "cemm-i ġafīr" söyleyişinde geçer.

g. (59a/11)

[= 1]

ġalebe : < Ar .1. Zafer kazanma, galip gelme, avantaj. 2. Çok fazla, topluluk, kalabalık.

g. (43b/15), (56b/11), (60b/10),

(60b/17)

[= 4]

ġālib : < Ar. 1. Galibiyet, kazanma, üstün olan, yenen. 2. Çok güçlü.

g. (26b/9), (57a/2)	g. (58a/17), (58b/14), (59b/11)
g. + i (8a/14)	[= 3]
g. + olub (45a/7)	ġavvāsan : < Ar. Dalgıç.
[= 4]	g. + ılucce (11b/7)
ġaltān : < Far. Yuvarlanıcı, yuvarlanan, tekerlenen.	[= 1]
g. (11b/11), (58b/5)	ġāyāt : < Ar. Gāyeler, maksatlar, hedefler.
[= 2]	g. (59b/16)
ġam : < Ar. Keder, tasa, kaygı, dert.	[= 1]
g. (23a/17), (23b/2), (61a/14)	ġāyet : < Ar. 1. Fazla olan çok en üst seviye. 2. En sonunda, nihayet; maksat.
[= 3]	g. + i (31b/12)
ġam-zidā : < Ar. + Far. Gamı, kederi yok eden.	[= 1]
g. + yıhamiyyet (55b/14)	ġayret : < Ar. 1. İçten gelerek çalışma, belli bir şey için çabalama, didinme, çaba, ceht. 2. Aziz ve mukaddes bir şeye yabancıların el uzattığını, göz diktğini görmeye tahammül edememe duygusu. 3. (Bir kimsenin) Tarafını tutma, kayırma duygusu. 4. Kendini sıkıp tahammül etme, dayanma gücü, sabır.
[= 1]	g. (11a/15), (40b/11), (42a/17), (56b/16), (58b/9), (64b/12)
ġaraz : < Far. 1. Kavga, dövüşme, vuruşma; gürültü. 2. Arap lisanında okçulukta hedefin ortasına konulan bir parçaya verilen ad.	
g. (32a/15), (derkenar (28a1/7))	
g. + uñ (derkenar (28a1/7))	
[= 3]	
ġavġā : < Far. Kavga, dövüşme, vuruşma; gürültü.	

g. + i(41b/6)

g. + icāhiliyyesin (58b/7)

[= 8]

ğayret-nümün : < Ar.- Far. Çabalayan,
uğaraşan.

g. + uñ (51a/3)

[= 1]

ğayrı : < Ar. 1. Ayrı, farklı, artık, diğer,
özge. 2. Yabancı, tanıdık olmayan.

g. (11b/5), (14a/15), (26a/13),

(27a/1), (27b/4), (37a/10)

g. + dur (17a/5)

g. + ları (24a/10)

[= 8]

ğazā : < Ar. Din uğruna savaş.

g. + da (11a/13), (11a/9),

(24a/5)

g. + lara (12a/17)

g. + larda (26a/9)

g. + sı (10a/5)

g. + sında (12b/16), (13a/6),

(14b/4), (18a/14)

[= 10]

ğazāl : < Ar. 1.Ceylan, geyik. 2. Güzel

göz.

g. + um (2b/5)

[= 1]

ğazā niyyeti : < Ar. Atışlarda oku
atarken söylenen söz. Ok atışları bu
niyetle yapılırdı.

g. + ne (4a/3)

[= 1]

ğazavāt : < Ar. Din uğruna savaşlar.

g. + mübüvvetün(14a/16)

g. + da (14b/12), (19b/4)

[= 3]

ğāzi : < Ar. İslamiyette din ve vatan

uğruna mücadele verip şehit olmadan

savaştan dönen kişilere söylenen söz,

unvan.

g. (28a/11)

g. + lere (15a/11)

[= 2]

ğāzi hüseyn paşa : bk. “kapūdān

hüseyn paşa”.

g. + nuñ (64b/6)

[= 1]

ğazve-i uhud : < Ar. Uhud Savaşı.

g. + da (10b/6)

[= 1]

geç- : Geçmek.

g.-digi (24a/10), (24b/7)

g.-er (24b/5), (24b/11)

g.-ersek (24a/17)

g.-ersen (24a/12), (24a/14),
(24a/17)

g.-miş (24b/2), (24b/8), (25b/4),
(26a/2), (9b/13)

g.-üb (23b/13), (69a/8)

[= 15]

geçil- : Geçilmek.

g.-digi (24a/11)

[= 1]

gedā : < Far. Dilenci, yoksul, fakir.

g. (31b/8)

[= 1]

gel- : Gelmek.

g.-digini (3a/12)

g.-e (15b/15)

g.-icek (12a/5)

g.-meye (23b/13)

g.-mez (16a/11)

g.-miş (9b/13)

g.-mişidi (14b/6)

g.-üb (5b/17), (6a/7), (27b/4),

(65a/1), (9a/14)

g.-ür (16a/6), (26b/9)

[= 14]

gelibolı : Bir menzilin olduğu Gelibolu,
Çanakkale iline bağlı ilçelerden biridir.

g. (35b/3)

[= 1]

genc : < Far. Hazine, define.

g. + iḥān kâh (53b/14)

[= 1]

ger : < Far. Eger edatının nazımda

kullanılan şekli

g. (40b/9)

[= 1]

gerd : < Far. 1. Toz, toprak. 2. Sonuna

geldiği kelimelere “dönen, devreden”

anlamı katarak Farsça usûlüyle birleşik

sıfatlar yapar.

g. + icihān (38a/5)

[= 1]

gerde : < Far. Kelimelere eklenerek
"döner", "dolaşan" manalarını verir.

g. + ilenger (65a/2)

g. + imetāniyyeti (43a/6)

[= 2]

gereg : bk. "gerek".

g. + i (20b/16)

[= 1]

gerek : Gerçekleşmesi zorunlu olarak
beklenen, lazım.

g. + dür (14a/14), (24b/12),
(25b/1), (25b/4), (26a/17),
(27b/13), (27b/3), (29b/13)

[= 8]

germiyetli : < Far. 1. Hararet, sıcaklık,
ateşli çalışma. 2. Çabukluk, sürat.

g. (32a/11)

[= 1]

gerü : Geri, arka.

g. (18b/9)

g. + ye (33b/16)

[= 2]

getür-: Getirmek.

g.-üb (27b/14), (34a/6), (4b/13),
(4b/8)

[= 4]

gez : 1. Okun kirişe geçen ucundaki
kertik. 2. Okçulukta kullanılan 66
cm'lik uzunluk ölçüsü. 3. Havaya veya
torbaya atılan yeleksiz ok. 4. Yayın iki
başındaki çile, toncu takılan kertikler.

g. (30b/1), (36a/12), (36b/7),

(38a/12), (38b/15), (39b/3),

(39b/3), (39b/9), (40a/13),

(41a/3), (42a/3), (42b/11),

(43b/3), (44a/7), (44b/11),

(45a/13), (46a/3), (46b/11),

(47b/3), (48a/12), (48b/12),

(48b/7), (49a/16), (50a/4),

(50b/9), (51a/9), (52a/16),

(53a/10), (54a/14), (55a/13),

(56a/7), (57b/3), (58a/8), (59b/6),

(60a/10), (61b/3), (62a/1),

(62a/12), (62b/11), (63a/8),

(64a/1), (64a/16), (65b/1),

(66a/5), (66b/9), (67a/14),

(67a/7), (67b/17), (68b/5),

(68b/9), (69a/12), (69a/6),
(69b/7), (6b/8), (70a/1), (70a/5)
(derkenar(46b2/5))

g. + i (30b/11), (33b/10)

g. + ine (27b/4), (34a/3)

[= 61]

gez- : Gezmek.

g.-en (22a/3)

g.-er (5b/6)

g.-me (34a/12)

g.-üb (18b/10)

[= 4]

gez aç- : Oka gez açmak.

g. + ub (6b/8)

[= 1]

gezsiz sehm : < T. + Ar. Düşmanın

bulup geri atmasını önlemek için özel

olarak hazırlanan bir çeşit harp oku.

Çileye takılan madeni halka ve

yüksükle atılırdı.

g. (6b/6)

[= 1]

ġinā'ī ħelebi : “Gınâ'î” mahlasıyla

şiiirler yazan Ahmed Ćelebi, kabza

aldıktan bir müddet sonra Haki

Menzili'nde Ayasofyalı Uzun Hasan işi

yayla ve kendi okuyla rekor kırarak

menzil taşı diktirmiş bir kemankeştir.

ş. (55b/3)

[= 1]

ġayābetü'l-cübbi : < Ar. Kuyunun dibi.

g. (45a/4)

[= 1]

gibi : Gibi, -e benzer.

g. (12a/6), (16b/17), (20a/17),

(20b/16), (20b/4), (24b/16),

(2b/17), (33b/8), (34a/15),

(3a/10), (68b/9), (6a/3)

[= 12]

gid- : bk. “git-”.

g.-e (25b/13)

g.-erler (23a/4)

g.-üb (12b/1), (33b/6)

[= 4]

gider- : Gidermek.

g.-ir (16b/7), (16b/1)

g.-ür (23b/2)

[= 3]

gir- : Girmek.

[= 1]

g.-mek (24a/9)

[= 1]

girān : < Far. Ağır, sakil.

g. (12b/17), (35a/12)

[= 2]

girdāb : < Far. 1.Suların döndüğü ve

derinleşip çukur hâline geldiği yer,

çevrinti. 2.Tehlikeli yer.

g. (42a/12)

[= 1]

gıft-niṣāb : < Far. Oku göğsüne doğru

çekip atan kemankeş.

g. (34a/11)

[= 1]

ḡisū : < Far. Omuzlara kadar gelen saç.

g. + yıibtihācın (46a/16)

[= 1]

git- : Gitmek.

g.-digi (27b/15)

g.-mek (33b/3)

[= 2]

giydüril- : Giydirilmek.

g.-mek (29a/10)

gög(ü)s : Göğüs. Yayın kirişinin

çekilirken kola ve göğse

değdirilmemesi gerektiği

bahsedilmektedir.

g. + e (34a/7)

[= 1]

göl : Kara ile çevrili, çeşitli büyüklükte

durgun ve kalıcı su. Metinde “göl

şekilli çukura yakın” olarak

geçmektedir.

g. (67b/12)

[= 1]

gönderil- : Gönderilmek.

g.-üb (12a/17)

[= 1]

gör- : Görmek.

g.-di (5b/11)

g.-digi (20a/16)

g.-digim (6a/2)

g.-enler (6b/14)

g.-mesün (38a/4)

g.-üb (51a/1)

[= 6]

göre : Bakıp dikkate alma; kıyasla,
oranla.

g. (32b/15), (32b/5), (33a/16),
(34b/4), (35a/16), (8a/15)
[= 6]

görin- : Görünmek, görülür duruma
gelmek, görülür olmak, gözükmek.

g.-en (64b/8)
[= 1]

göril- : Görülmek.

g.-digi (34a/14)
[= 1]

göz : Görme organı.

g. (64a/7)
g. + i (28a/6)
[= 2]

göz karard- : Hiçbir şeyi göremez hâle
gelmek, ihtiyarını, iradesini kaybetmek.

g.-ub (45b/11)
[= 1]

ğubār : < Ar. 1.Toz. 2.Bir yazı stili.

g. + iālūd (52a/5)
[= 1]

ğufrān : < Ar. Affetme, yarlıgama,
merhamet etme.

g. (36a/14)
[= 1]

ğunyetü'l-merām : < Ar. Tayboğa'nın
Arapça olarak telif ettiği kitabın adı.

“Bugyetü'l-Merām Gâyetü'l-Garām”

g. (8a/4)
g. + ı (20b/11)
[= 2]

ğurūr : < Ar. Lüzumsuz şeylere inanıp
kanma, yanıma, gereksiz şeylerden
ötürü kibirlenme.

g. + un (61a/5)
[= 1]

ğuruş : Kuruş.

g. (37b/3)
[= 1]

ğūş : < Far. 1.Kulak. 2. İşitmek.

g. + istihsāndan (45b/10)
[= 1]

ğūyān : < Far. Söyleyen, söyleyici,
konuşan.

g. (41b/5)

g. + dadur (36b/4)
g. + dur (37b/14)
[= 3]
gūyīya : < Far. Söyleme, söyleyiş.
g. (70a/9)
[= 1]
guzāt : < Ar. 1. Savaşan, ordunun
başına geçen; gazadan canlı olarak
zaferle dönen. 2. Gazinin çoğulu.
g. (35a/1)
g. + dur (7b/7)
g. + idīn (7b/3)
g. + iislām (28b/5)
g. + imuvaḥḥidinūḡ (18a/10)
[= 5]
güc : Güç. Bir iş veya hareketi sağlayan
maddî ve fizikî kuvvet.
g. (32b/1)
[= 1]
gūftār : < Far. Söz.
g. (13b/2), (58b/14)
[= 2]
gülle : < Far. 1. Top mermisi [Eskiden
gülleler som demir veya taştan

yuvarlak olarak yapıldı. Şimdiki
gülleler ise içinde patlayıcı madde
bulunan, bir ucu sivri çelik bir silindir
biçimindedir]. 2. Sporcuların ileri
fırlatma yeteneklerini ölçmek için
yapılan yarışmalarda kullanılan mâdenî
küre.

g. + ita'n (65a/4)
[= 1]
gölşen : < Far. Gül bahçesi.
g. + ii kbālini (38a/6)
[= 1]
gölzār : < Far. Güllük, gül bahçesi.
g. (16a/3)
g. + larından (16a/2)
[= 2]
güm-kerde : < Far. Kim olduğu
bilinmeyen, herhangi bir eseri ya da
ona ait bir belirti kalmamış olan.
g. + i (5b/6), (68b/8), (51b/9)
[= 3]
gümüş : Gümüş madeni.
g. + den (6b/2)
[= 1]

gün : 1. 24 saatlik zaman dilimi. 2.

Gündüz vakti.

g. (11a/17), (18b/6), (23a/4),
(28b/7), (5b/4), (6b/3), (8b/9)

g. + den (12a/13)

g. + i (22b/13)

g. + lerde (5b/4)

g. + leri (37a/14)

[= 11]

günāh -ı kebāʿir : < Far. + Ar. Büyük

günah.

g. + den (19a/1)

[= 1]

gün̄toğrısı : Doğudan esen soğuk ve

kuru hava. Yüksek basıncın olmasından

dolayı daha çok Güney Rusya ile

Kafkaslarda görülen bu rüzgâr,

çoğunlukla yağışın kesilmesine sebep

olur.

g. (38b/14), (66a/10), (66a/4),
(66a/4), (70a/4)

[= 5]

gür̄ci ʿömer efendi kâtib-i zanberhāne :

Darbhan Katib Ömer Efendi, Tophane

Nazırlığı ve Şehremini Başkatipliği gibi

görevlerde bulunmuştur. Kabza

aldıktan bir müddet sonra Büyük

Yeksüvar Menzili'nde yarışıp taşını

diktirmiştir.

g. (58a/10)

[= 1]

gürg : < Far. Kurt.

g. + şūd (41a/14)

[= 1]

gürg-zāde : < Far. Kurt yavrusu.

g. (41a/14)

[= 1]

gür̄h : < Far. Topluluk, cemaat, bölük.

g. (37b/3)

[= 1]

gür̄z sinān şubāşı : bk. “sinān şubāşı”.

g. (39b/11)

[= 1]

güsiste : < Far. Kırılmış, gevşemiş;

çözölmüş, sölpük.

g. (39a/8), (47b/14)

[= 2]

güştāsb : < Far. Fars hükümdarlarından

Hystaspes.

g. (5a/14)

[= 1]

güzelce : 1. Güzele yakın olan. 2. İyi bir şekilde, gerektiği gibi.

g. (32a/1), (32b/4), (36a/4)

[= 3]

güzer : < Far. Geçme, geçiş.

g. (12a/4)

[= 1]

güzerān : < Far. Geçici, geçen.

g. (31a/10)

[= 1]

güzeştikān : < Far. Geçme, geçiş, geçen.

g. + uŋ (35b/14)

[= 1]

güzīn : < Far. Seçen, seçilmiş, seçkin, beğenilmiş.

g. + de (10b/9)

[= 1]

-H-

ḡaber : < Ar. Haber, bilgi.

h. + işihhat (35a/4)

h. + vèrüb (30a/11)

[= 2]

ḡabīb-i ḡudā : < Ar. Yaratanın, ulu Tanrı'nın sevdiği.

h. (1b/12)

[= 1]

ḡabīl : < Ar. Kabil'in kardeşi. Hz.

Adem'in erkek çocuklarından birinin ismi.

h. (5a/1)

[= 1]

ḡabs : < Ar. Bir yere kapatma ve orada tutma, dışarı çıkmasına izin vermeme, engel olma, hapis.

h. (28a/8)

[= 1]

ḡacālet : < Ar. Utanma, atangaçlık, sıkılma.

h. (51b/12), (58b/5), (62b/4)

[= 3]

ḡāce : < Far. Hoca, öğretmen, bey, ağa, çelebi.

h. + işehryār (53b/10)

[= 1]

ḥacer : < Ar. Taş.

h. (50b/6), (59a/14), (65b/16),
(70a/14)

h. + dür (45b/17), (60a/6),
(65a/15), (68b/1), (69b/4)

h. + ibālā (48b/8)

h. + ima'rūfdur (57a/11)

h. + imevhüb (60a/3)

h. + imu'teber (38b/10)

h. + imümtāz (48a/7)

h. + imüntehāsı (43a/8)

h. + iṭopiskender (41b/14)

[= 16]

ḥacerī : < Ar. bk. "ḥacer".

h. (42b/7)

[= 1]

ḥācet : < Ar. İhtiyaç, lüzü, gereklilik.

h. (10a/9), (27a/9)

[= 2]

ḥacı 'abdü'l-bāḳi ḥelebi : bk. "'abdü'l-bāḳi ḥelebi".

h. (53b/16)

[= 1]

ḥācı bekir : bk. "muḥzır ḥācı bekir".

h. (63b/4)

[= 1]

ḥācı beşīr aḡa : bk. "beşīr aḡa aḡa-yı dārü's-sa'āde".

h. (64b/15)

h. + nuḡ (65b/7)

[= 2]

ḥācı ismā'il : Hacı İsmail, İstanbul Okmeydanı'nda iki ayrı menzilde rekor sahibidir. Bunlardan biri Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili, diğeri ise Hacı İsmail(Cafer) Menzili'dir. Ayrıca Eyüp'te İdris Köşkü'nde de bir rekoru vardır.

h. (50b/15), (50b/7), (51a/7),
(52a/5), (61a/15)

h. + e (51a/2)

[= 6]

ḥācı muştafa : bk. "ḥācı muştafa sinobī"

h. (41a/17)

[= 1]

ḥācī muṣṭafā sinobī : Sinoplu Yayı

h. + y1 (48a/1)

Mustafa, iki ayrı menzilde rekor kırıp

[= 2]

taş diktirmiş bir kemankeştir.

Bunlardan biri Ahi (Parpol) Menzili,

diğeri ise Abdullah Efendi (Dirhem)

Menzili'dir.

h. (41a/7)

[= 1]

ḥācī süleymān : Puta ve menzil

okçuluğunda ustalığıyla bilinen Hacı

Süleyman, okçuluk ilmini iyi derecede

bilen bir kemankeştir. Hacı Süleyman

Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

Ayrıca Hacı Süleyman'ın iki menzilde

daha rekoru bulunmaktadır. Bunlardan

biri Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili

bir diğeri ise Nakkaş Menzili'dir.

h. (44a/13), (46b/15), (46b/17),

(46b/9), (47b/1)

h. + uñ (69b/14)

[= 6]

ḥācī süleymān ağa : bk. “ḥācī

süleymān”.

h. (44b/2)

ḥācī süleymān menzili : Ayak yeri

Miralem Ahmed Ağa taşından yukarı

yerdedir. Baş taşı ise Bahtiyar

Deresi'nde Kulaksız yoluna yakındır.

Ana taşı Berber Murad diktirmiştir. En

yüksek rekorun ise sahibi Pehlivan Ali

(Hasodalı Ali) Ağa'dır.

h. (70a/12)

h. + nün (58a/3)

[= 2]

ḥācīb-zāde meḥemmed ağa : Enderun'da

Hazine Kethüdalığı yapmış olan

Hacibzade Mehmed Ağa, Büyük

Yeksüvar Menzili'nde yarışmıştır.

Kırdığı rekordan dolayı bu menzilde bir

taşı bulunmaktadır.

h. (58a/12)

[= 1]

ḥadice sultān : III.Ahmed'in kızı olan

Hatice Sultan.

h. (49b/6)

[= 1]

ḥadd : < Ar. 1. Sınır. 2. Derece, merteye. 3. Allah'ın Kur'ân'da insanoğlunun davranışları için belirlediği sınır, en son derece. Keskin. 5. Sivri. 6. Dar. 7. Sert, tesirli. 8. Azgın, iltihaplı. 9. Gergin.

h. + iimkāndan (31b/16)

h. + iḥaddine (33a/16)

h. + inden (34b/7)

h. + ine (34b/3)

[= 4]

ḥadeng : < Far. Ok.

h. (70b/1)

[= 1]

ḥadīd : < Ar. 1. Keskin, şiddetli, sert.

2. Öfkeli, hiddetli, şiddetli, titiz.

h. (47a/2)

[= 1]

ḥadīs : < Ar. 1. Hz. Muhammed'in söylediği sözler.. 2. Hadīslerden bahsedilen ilim.

h. (18b/5), (3b/5)

h. + iḥerīf (12b/5)

h. + iḥerīfī (18a/13)

h. + iḥerīfine (37a/3)

h. + iḥerīfini (18b/13)

[= 6]

ḥadīs-i şerīf-i erbaʿīn : < Ar. Hz.

Peygamberin'in söylediği kırk hadīsın

yorumlandığını, araştırıldığını,

açıklandığını ortaya koyan derlemelerin

ismi.

h. (13b/4)

[= 1]

ḥafāyā : < Ar. Gizli şeyler, sırlar.

h. + sını (20b/9)

[= 1]

ḥafazallah-ı teʿālā : < Ar. Allah

korusun.

h. (68a/1)

[= 1]

ḥafīd molla efendi : Kemankeş

Müderri Mustafa Aşir Efendi'nin oğlu

olan Mehmed Hafid Molla Efendi,

Kazaskerlik görevinden sonra şeyhül-

meydan olarak görev yapmış Beşir Ağa

(Hafid Molla) Menzili'nde rekor kırarak

taş diktirmiştir.

h. (64b/1), (65a/6)
[= 2]
ḥāh : < Far. "isteyen, ister" manasında
kelimelere takılır.

h. + ları (58b/9)
[= 1]
ḥāhiş : < Far. İstek, arzu.

h. (3b/4)
h. + de (2b/4)
h. + in (43a/12)
h. + iyile (34b/8), (63b/7)
[= 5]

ḥāhiş-kerān : < Far. Hahişkerler,
istekliler.

h. + ısan'at (59b/5)
[= 1]

ḥā'in : < Ar. Hıyanet eden, nankörlük
eden, hayın.

h. (58b/8)
[= 1]

ḥā'iz : < Ar. Malik, sahip; taşıyan.
h. (66b/17), (69a/16)
[= 2]

ḥāk : < Ar. 1. Toprak. 2. Dünya.

h. (12a/4), (55a/2)
h. + i (36b/10)
[= 3]
ḥākānī : < Far. Hākāna âit, hâkanla ve
hâkânın yönettiği ülkeyle ilgili.

h. (36b/10)
[= 1]

ḥākāyık : < Ar. Doğru olan asıllar,
şüphesiz bulunan şeyler, hakikatler,
gerçekler.

h. (3b/6)
[= 1]

ḥākī : < Ar. bk. "ḥākī".
h. (52b/10)

[= 1]
ḥākī : < Ar. bk. "ḥākī ok".

h. (30a/16), (30a/9), (32a/9),
(55a/11)

h. + dür (55b/10)
[= 5]

ḥākī-i bostāncı : < Ar. + Far. bk.
"bostāncı ḥākī menzili".

h. (52a/14)
[= 1]

ḥaḳīqaten : < Ar. Hakikat bu ki,
gerçekten, doğrusu.

h. (22a/4)

[= 1]

ḥākim : < Ar. 1. Her şeyi, bilen ve
yöneten, karar veren hüküm sahibi,
Tanrı. 2. Devlet tarafından
görevlendirilmiş, hukuk davalarına
bakan kişi. 3. En üst mertebede olan. 4.
Kadı; vali; yönetici; padişah, emîr.

h. (28a/8)

h. + i (5b/5), (5b/17)

[= 3]

ḥākī menzili : < Ar. Ayak yeri Tekye
tarafında bulunan mezarlığın yanındaki
mermerdir. Baş taşı ise Haydar
Menzili'nin sol tarafında
bulunmaktadır. Ana taşı Nakkaş
Paşazade Mehmed Bey tarafından
dikilmiştir. En yüksek rekor ise 1031,5
gezlik atışıyla Reis-i Tirendazan
Ahmed Efendi'ye aittir.

h. (45b/14), (63a/3), (64a/12)

[= 3]

ḥākī ok : < Ar. + T. Ağaçtan yapılan
menzil oklarının en eskisidir. Yapılışı
pişreve benzese de yelekleri daha
uzundur. İlk önce Fatih Sultan
Mehmet'in son zamanlarında (1475-
1480) poyraz havası ile atılan menzilde
kullanılırdı. Bu nedenle de o menzile
“Haki Menzili” denildi. Haki adının
veriliş nedeni yeleklerinin renginin
toprak renginde (boz) oluşundandır.
Çünkü pişreve takılan boz renkli kuğu
kuşu kanadına “haki” denilirdi.

h. + lar(29b/9)

[= 1]

ḥaḳḳ : < Ar. 1. Tanrı, ilah. 2. Doğruluk
ve adaletli olma. 3. Bir kişiye ait olan
şey. 4. Dava ve savunulan fikir, gerçeğe
uygun olma. 5. Geçmiş, harcanmış
emek.

h. (13a/12), (13b/7), (15a/7),

(16b/1), (16b/6), (21b/15),

(22a/14), (22b/11), (38a/6)

h. + ı (11a/11), (15b/6), (20a/1)

h. + ında (18a/14), (18b/16),

(4a/4)

h. + uñ (62a/3)

[= 16]

ḥakḥ-bīn : < Ar. + Far. Hakk'ı gören.

h. (28b/14)

[= 1]

ḥāl : < Ar.1. Bir şeyin içinde bulunan

koşulların ve özelliklerin tamamı.

vaziyet, durum. 2. Davranış, hareket,

durum. 3. Yaşanılan zaman, şimdi. 4.

Kuvvet, kudret. 5. Allah'ın dilediği

kulunun gönlüne koyduğu duygu,

mana, cezbe hâli.

h. (4a/1), (5a/9), (9b/16)

h. + den (32a/4)

h. + i (32a/8), (6b/15), (21b/15)

[= 7]

ḥālā : < Ar. Şimdi, henüz.

h. (17a/12), (36b/8), (41b/14),

(43a/7), (4a/11), (60a/17),

(61a/11), (66b/13), (66b/2),

(68a/1)

[= 10]

ḥālāt-ı ibtilā : < Ar. Bağımlılık halleri.

h. (68b/13)

[= 1]

ḥālāt-ı ikā'n : < Ar. Şüphe

götürmeyecek şekilde yakînen bilme

hali.

h. + dan (32a/13)

[= 1]

ḥāle -i mehtāb : < Ar. + Far. Ay ve

Güneş'in etrafında görülen parlak daire,

ay ağılı.

h. + ı (10a/7)

[= 1]

ḥalebü's-şehbā : < Ar. [Uzakdan kırçıl

görünen] Haleb. Üç menzilin

bulunduğu Suriye'deki Haleb şehri.

h. (35b/6)

[= 1]

ḥālet -i ma' kūle : < Ar. Mantıklı, akla

uygun durum.

h. (2a/15)

[= 1]

ḥalife : < Ar.1. Peygamber

Efendimizden sonra onun vekîli olarak

din ve dünya işlerinde tüm müslümanların lideri, ayrıca devletin başında olan kişi. 2. Vekil, bir başka kişinin yerine geçen. 3. Osmanlı'da resmî kurumlarda memurluk ve kâtiplik yapan kişi.

h. + imüslimîn (36b/8)

h. + si (51a/2)

[= 2]

hālîk : < Ar. Kişi adı.

h. (12b/15)

[= 1]

hālîkü'l-yevm : < Ar. Yaratılış günü.

h. (41b/5)

[= 1]

hālîl ağa : < Ar. + Moğ. Doktor olan Halil Efendi, müderrislik ve şeyhül meydanlık yapan İsmail Efendi'nin Kethüdasıydı. Daha sonra III. Selim'in emriyle meydan şeyhi olmuştur. Memiş Efendi Menzili'nde ok atarak rekor kırmıştır.

h. (63a/10)

[= 1]

hālîl ağa : III. Selim devrinin ünlü binyüzcü kemankeşlerinden biri olan Halil Ağa, aynı zamanda Sultan III. Selim'in musahibidir. Halil Ağa Menzili'ni açıp ana taşı diktirmiştir. Emin Menzili'nde de yarışmış lakin oku bulunamadığı için rekoru sayılmamıştır.

h.(69b/10)

[= 1]

hālîl efendi :. bk."hālîl efendi kâtib-i dīvân".

h. + ye (62b/2)

[= 1]

hālîl efendi kâtib-i dīvân : Divan

Katipliği ile Yerköy ve Silistre Nazırlığı yapmış olan Halil Ağa, Selim Ağa (Kadir Ağa) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir. Sultan III. Mustafa zamanında ise yapılan (1768) Rus Seferinde bir kaza sonucu hayatını kaybetmiştir.

h. (62a/13)

[= 1]

halk : < Ar. Halk.

h. (6a/13)	h. (7b/13)
h. + ı (6b/10)	[= 1]
h. + ınuḡ (26b/10), (26b/5)	ḥāmīs : < Ar. Beşinci
[= 4]	h. (28a/9), (34a/11), (4a/8)
ḥalkā : < Ar. 1. Yoktan var etme,	[= 3]
yaratma. 3. İnsanlar. 4. Takım, zümre.	ḥāmīse : < Ar. Hâmis sözcüğünün
h. (70b/2)	müennes şekli.
[= 1]	h. (30a/12)
ḥalvet : < Ar. Yalnız, تنها.	[= 1]
h. (1b/10)	ḥamiyyet : < Ar. Milli onur ve haysiyet.
[= 1]	h. (40b/12), (41b/5), (55b/14),
ḥamāset : < Ar. Cesaret, kahramanlık,	(56b/17)
yiğitlik.	h. + i (42a/8)
h. (35b/17), (40b/15)	h. + iintisāba (43a/15)
[= 2]	[= 6]
ḥamāsetü't-taḥākk : < Ar. Kahramanlık	ḥaml : < Ar. 1.İsnat, atf. 2.Yük.
toprağı.	3.Yüklenme.
h. (39a/16)	h. + ıṣaḳīli (42b/7)
[= 1]	[= 1]
ḥamd-i bī-ḥadd : < Ar. Sınırsız, sonsuz	ḥammāmī aḥmed aḡa : Ahmed Ağa,
olan Allah'a hamd olsun.	Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor
h. (1b/2)	kırmış bir kemankeştir.
[= 1]	h. (51a/11)
ḥamel : < Ar. Koç burcu.	h. + yı (51b/11)

[= 2]
ḥammene bint sufyan : Sad bin Ebi
Vakkas'ın Benî Ümeyye'den olup
Müslüman olmadan vefat eden annesi.

h. (11a/3)

[= 1]

ḥamyāze : < Far. Esneme, esnek.

h. + isa'yı (34a/16)

[= 1]

ḥamza : bk. “ḥamza çelebi ‘uṣṣākī-
zāde”.

h. (45a/6)

[= 1]

ḥamza bin ‘uṣṣākī : bk. “ḥamza çelebi
‘uṣṣākī-zāde”.

h. + nün (51b/8)

[= 1]

ḥamza çelebi ‘uṣṣākī-zāde : Ok
meydanında ilk vakıf tayin eden Hamza
Çelebi, Uṣṣaki (Hacı İsmail) Menzili'ni
açarak ana taşı diktirmiş bir
kemankeştir.

h. (51a/9)

[= 1]

ḥançer : < Ar. Ucu sivri, iki yanı keskin
bıçak.

h. + ün (35b/15)

[= 1]

ḥāne : < Far. 1. Yaşanılan yer, ev. 2.
Bölmelere ayrılan bir şeyin her bir
parçası.

h. + iḥāṣṣa (51b/6), (53b/8)

h. + lerinde (13a/5)

[= 3]

ḥānḳāh : < Ar. Tekke, dergah.

h. (53b/14)

[= 1]

ḥānḳāh-ı rumāt : < Ar. Okçular Tekkesi.

h. (36b/4)

[= 1]

ḥār : < Far. Diken.

h. + ıçeşm (40a/8)

[= 1]

ḥarāb : < Ar. Yıkık, viran.

h. (52a/8)

[= 1]

ḥarābī : < Ar. Okun, nişanın önünde
yere dokunarak sıçrayıp nişanı vurduğu
bu kısma verilen isimdir.

h. (25b/16)

[= 1]

ḥarām : < Ar. Şeriatçe, dince yasak
edilmiş şey.

h. (21a/16)

h. + dur (24a/15)

[= 2]

ḥarb : < Ar. Savaş, mücadele, çarpışma.

h. (13b/12), (18a/11)

[= 2]

ḥareket : < Ar. 1. Bir nesnenin
vaziyetinin ve bulunduğu yerin
değişmesi. 2. Canlıların kol, bacak gibi
bedenlerindeki uzuvları oynatması,
kımıldatması.

h. (19b/13),

h. + den (67a/1)

h. + etmemekdür (31b/10)

h. + imaḳbūleden (2a/16)

[= 4]

ḥarem-i hümāyūn : < Ar. Padişah
sarayında kadınlar dairesi.

h. (66b/1), (69a/13)

[= 2]

ḥāric : < Ar. Dış, dışarı.

h. (25a/2), (68b/10)

h. + e (30b/11)

[= 3]

ḥāş : < Ar. Bir şeye veya bir kişiye âit
olan, özel. “seng-i ḥāşı”

h. + ı (49b/17)

[= 1]

ḥāş oṭa : < Ar. + T. Osmanlı sarayında
Enderun’un en değerli, en saygın odası,
dairesi.

h. (45a/2), (48a/3), (52b/8)

[= 3]

ḥasan aḡa : bk. “ḳara ḥasan”.

h. (46b/4)

[= 1]

ḥasan aḡa ser-taḥtīrevānī : Kilerci

Hasan Aḡa, sırayla Enderun Aḡası,

Başçuhadar, sartahtirevani görevlerinde

bulunmuştur. Aynı zamanda Cerrah
Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

h. (46a/13)

[= 1]

ḥasan ayak yeri : < Ar. + T. Ahi
Menzili'nin diğer adları Hasan Ayak
Yeri ve Parpol Menzilidir. bk. "aḥi
menzili".

h. (41a/1), (41b/14), (44b/16),
(59a/13)

[= 4]

ḥasan beg mīrderyā : Hakkında pek
fazla bilgi olmayan "Derya
Beylerinden"(?) Hasan Bey, İmam
Menzili'nde rekor kırmıştır.

h. (54a/16)

[= 1]

ḥasan çelebi : bk. "ḥasan çelebi
baḥtiyārzāde".

h. (45a/3)

[= 1]

ḥasan çelebi baḥtiyārzāde : 16. yüzyılın
ileri gelen usta okçularından biri olan
Bahtiyarzade Hasan Çelebi'nin 8 ayrı

menzilde rekoru vardır. Bunlardan beş
tanesi; Zihgirci Yeri (Beş Taşlar)

Menzili, Haydar (Memi Çelebi)

Menzili, Top Yeri (Hasan Taşı)

Menzili, Helva Yeri Menzili, Hasan
Çelebi Yeri Menzili'dir. Diğer üçü ise
Vardar-Yence'de ,Üsküp'de ve
Edirne'de attığı menzillerdir.

h. (43b/3), (44a/8), (44b/11)

[= 3]

ḥasan taşı : < Ar. + T. Top Yeri
Menzili'nin diğer adıdır. "menzil-i top
yeri nām-ı diğeri ḥasan taşı".

h. (44b/9), (57a/8)

[= 2]

ḥasb : < Ar. Göre, nazaran, binâen,
cihetiyle, gereğince.

h. + ıyıla (28a/17)

[= 1]

ḥasbe'l-mekān : < Ar. Mekandan dolayı.

h. (54b/15)

[= 1]

ḥasbiḥāl : < Ar. Görüşüp, dertleşme.

h. (2b/15)

[= 1]

ḥaṣeki başılığ : < Ar. + T. 1. Osmanlı

Devleti'nde bir vazifede kıdem

kazanmış uzun yıllar çalışmış olanlara

verilen unvan. 2. Bostancı ocağının

küçük dereceli subayları. 3.

Bostancılardan, haremeyn vakıflarının

gelirlerini toplamaktan sorumlu olan

kişi.

h. + ı(62a/17)

[= 1]

ḥasenāt : < Ar. Güzel ve iyi niyetle

yapılan doğru olan kutlu işler.

h. (19a/16), (37a/12)

[= 2]

ḥasene : < Ar. 1. İyi işler yapma,

yardım, kutlu iş. İyi durumda olma. 2.

Eski altın paralardan birinin adı.

h. (13a/17)

h. + den (60b/5)

h. + imuḥammedīde (54b/12)

h. + sine (9b/11)

[= 4]

ḥāşıl : < Ar. Meydanda olan, görünen, ortaya çıkan, açık olan.

h. (15b/16), (17b/14), (24a/6)

h. + dur (23b/14)

h. + olur (22a/11)

[= 5]

ḥāşılı meḥemmed ağa : Mehmed Ağa,

kemankeşler arasında "Hasıllı abdest"

olarak anılmıştır. Kendisi Hasıllı

Mehmed Ağa Menzili'ni açmış va ana

taşı diktirmiştir.

h. + nuḥ (69a/13)

[= 1]

ḥasīb : < Ar. Kıymetli, önem verilen,

soylu, muteber, vasıfları olan.

h. (55a/3)

[= 1]

ḥāşköy : < Ar. + Far. Hasköy , İstanbul

Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.

h. (30a/7), (39b/5), (55a/9),

(62b/5), (68b/1), (70a/16)

h. + de (49a/11), (54a/9)

h. + e (62a/9)

h. + ü (49b/17)

[= 10]

ḥāskū : Hasku (Hasko) diye tanınan kemankeş, İmam Menzili'nde rekor kırmıştır.

h. (54b/2)

[= 1]

ḥašlet : < Ar. İnsanın yaratılışındaki huyu, tabiatı, mizacı.

h. (15b/7)

[= 1]

ḥāşş : < Ar. 1. Mahsus, özel. 2. Saf, temiz. 3. Osmanlı Devletinde devletin büyüklerine ayrılan kazancı yüz bin akçadan fazla olan arazi.

h. (45b/8)

[= 1]

ḥāşşa : < Ar. 1. Herhangi bir kişiye ya da bir şeye ait, mahsus olan özellik, kuvvet. 2. Osmanlı Devleti'nde pâdişah ve pâdişah sarayına âit olan. 3. İyi, güzel.

h. (51b/6), (53b/8), (64a/3)

h. + dan (61a/11)

h. + ıhacerdür (60a/6)

[= 5]

ḥaste : < Ar. Hasta, rahatsız, sayrı.

h. (28a/5)

[= 1]

ḥašre : < Ar. Ölüleri diriltip mahşere çıkarma; kıyamet. “ḥašre dek : kıyamete kadar”.

h. (10b/1)

[= 1]

ḥatā éd- : < Ar. + T. Yanlış hareket etmek.

h.-er (27b/12)

[= 1]

ḥātem : < Ar. 1. Mühür. 2. Yüzük, üzerinde mühür bulunan yüzük. 3. Arap dilinde hedefin üstüne koydukları kağıt ve bir parça hedef ve hedefin ortasına dikkikleri kemik veya farklı bir şeye rika derler. Bu hedefin üstüne koydukları kağıt ve bez ya da deri parçasına yarım ay şeklinde bir şekil çizerler. O şekle daire ve dairenin ortasına çizdiklerine de hatem denilirdi.

h. (derkenar (28a1/15))

h. + i (44b/4)	[= 2]		
[= 2]		havālī : < Ar. Etraf, civar, çevre, yöre.	
hātır : < Ar. 1.Akıl, düşünce. 2.Keyif, durum. 3.Gönül.	h. + sinde (10b/8), (59b/10)		
	[= 2]		
h. (11b/17), (58b/13)		havāndelen : bk. “havāndelen şolak bāli”.	
h. + larına (29b/16)			
h. + larını (23a/13)	h. (39b/15)		
[= 4]	[= 1]		
hātır-şikenlik : < Ar. + Far. Kalp kıran gönül inciten.	havāndelen şolak bāli : Osmanlı Sultanı II. Beyazıt zamanının en meşhur kemankeşlerinden olan Havandelen Solak Bali, hem Tozkoparan(Delikli Kaya) Menzili'nde hem de Arkırı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.		
h. + de (35b/16)			
[= 1]			
hatta : < Ar. Bundan başka, fazla olarak.			
h. (34b/17)			
[= 1]			
hattat : < Ar. Hat sanatkârı, bunu meslek olarak seçen kimse.	h. (39a/3)		
h. (67a/4)	h. + nün (39a/13)		
[= 1]	[= 2]		
hātun : < Far. 1. Kadın. 2. “Hanım” anlamında olan bu söz kadın adlarının sonuna getirilerek saygı ifâdesi olarak kullanılır.	havārim : < Ar. Okun nişanı delip öbür yandan çıkıp gitmesine denir.		
h. + ıyıla (15a/14), (15b/9)	h. (25b/14)		
	[= 1]		
	havās : < Ar.Hasseler, duyular.		
	h. (60b/4)		

h. + ıetbā'yıla (5b/4)

[= 2]

ḥavāşır : < Ar. Okun nişanın bir tarafına düşüpte nişana dokunmasına denir.

h. (25b/12)

[= 1]

ḥavāş : < Ar. 1. Bir toplumun okumuş, kültürlü olan kesimi, sınıfı. 2. Nitelikler, keyfiyetler, hassalar. 3. Bâzı şeyler üzerinde mânevî etki yapmak ve bâzı hastalıkları iyileştirmek için belli şartlarda, belli miktarda okunan veya yazılan duâlar. 4. Osmanlı Devleti'nde pâdişah ve devlet ricâline ayrılan arâzi, has durumundaki topraklar. 5. Ârifler ve tarîkat ehli arasındaki hakkın seçkin kulları.

h. (14b/13), (31a/8)

[= 2]

ḥavāşık : < Ar. Okun nişanı delip üstünde durma haline denir.

h. (25b/10)

[= 1]

ḥavfen : < Ar. Korkarak, çekinerek, korku ile.

h. (19b/12)

[= 1]

ḥavī : < Ar. İhtiva eden, içine alan şamil, kaplayan, toplayan.

h. + dūr (4a/9)

[= 1]

ḥayât : < Ar. 1. Yaşayış, yaşama tarzı. 2. Geçim şartları, geçim. 3. Yaşama gücü, yaşama şevki, canlılık.

h. (10b/9)

h. + da (21a/3)

[= 2]

ḥaydar : < Ar. Haydar menzili “memi çelebi”. Ayak yeri Müezzinler Sofası denilen yerde bulunan küçük bir taşır. Güneydoğudan esen Kible rüzgarıyla atılmıştır.

h. (43b/10), (45b/13)

[= 2]

ḥaydar : < Ar. bk. “ḥaydar beg”.

h. (43a/4)

[= 1]

ḥaydar beg : < Ar. + T. Kemankeşlerin kendi aralarında "Acemi Tosun" diye adlandırdıkları -devrinin ünlü kemankeşlerinden olan- Haydar Bey'in üç ayrı menzilde rekoru vardır. Bunlar: Tekye Menzili, -kendi adıyla anılan- Haydar (Memi Çelebi) Menzili ve İshak Bey Menzili'dir.

h. (42b/13), (43b/7)

h. + ıdur (43b/17)

[= 3]

ḥayırlı : < Ar. Hayırlı. 1. Faydalı, makbul, iyi. 2. Uğurlu, mübârek.

h. (16a/15)

[= 1]

ḥayr : < Ar. İyi, faydalı, hayırlı, yarar.

h. (13b/6), (21b/1), (70b/1)

[= 3]

ḥayrān : < Ar. Şaşırmak, hayret etmek.

h. (2a/17), (37b/14)

h. + olıcaḳ (60b/9)

[= 3]

ḥayrāt : < Ar. Allah tarafından mükafatlandırılmak, sevap işlemiş olmak için yapılan kutlu işler, hasene.

h. (37a/12)

[= 1]

ḥayret : < Ar. Bir olay ya da durum karşısında şaşırma, ne davranacağını bilememe.

h. (43b/16), (62b/4)

h. + ʿdüb (39a/14), (53a/4)

h. + eyledigi (57a/7)

[= 5]

ḥayret-dih : < Ar + Far. Şaşkınlık veren.

h. (64b/7)

[= 1]

ḥāysuḡ : (?)

h. (49a/4)

[= 1]

ḥayvān : < Ar. Hayvan.

h. (6b/4)

[= 1]

ḥayvānāt : < Ar. Hayvanlar.

h. (24a/1)

h. + a (21a/8)

[= 2]

ḥazā : < Ar. Bu, o, şu.

h. (4b/10), (4b/8), (4b/8)

[= 3]

ḥazān : < Far. Sonbahar, güz.

h. (55a/1)

[= 1]

ḥazerāt : < Ar. bk. “ḥazret”.

h. + ı (8b/16), (14b/14), (29a/4)

h. + ını (8b/6)

h. + ının (2a/6), (4b/16) (8a/17),
(10b/4), (13b/11), (13b/17),
(28b/13)

h. + larının (9b/7)

[= 12]

ḥazeren : < Ar. Sakınma, kaçınma,
korunma.

h. (19b/12)

[= 1]

ḥāzır : < Ar. Hazır.

h. (18a/7), (18a/8)

h. + olan (28b/13)

h. + olurlar (23b/6), (23b/9)

[= 5]

ḥazinedār : < Ar. + Far. Hazinesinin
yönetiminden ve korunmasından
sorumlu olan görevli kişi.

h. (53b/11)

[= 1]

ḥazīnedār ‘alī aḡa : Hazinesdar Ali Aḡa,
Usta Recep işi yayla Aḡalar
Menzili'nde rekor kırmış bir
kemankeştir.

h. (53a/12)

[= 1]

ḥazine-i ‘āmire : < Ar. + Far. Mali
işlerin yönetilmesi için kurulmuş olan
kurumlardan birisinin ismi. Devlet
hazinesi.

h. (28b/17)

[= 1]

ḥazret : < Ar. 1. Saygı göstermek
amacıyla büyüklere verilen unvan. 2.
Büyük olarak kabul edilen kişilerin
isimlerinin sonuna "hazretleri" şeklinde
getirilir.

h. (10a/4),
h. + e (10b/1)

h. + i (21b/15), (29a/4)	h. + iseyyidülenām (28b/7)
h. + iādēm (4b/17), (4b/3), (9b/4)	h. + işehryārından (69b/8)
h. + iādeme (4b/10)	h. + leri (12b/10), (14a/4), (14b/1), (16a/8), (19b/4), (35a/11), (36a/16), (36b/15), (4b/4), (64b/11), (67b/4), (68a/9), (69a/2), (8b/13), (8b/9), (9a/4)
h. + iebulbeşerādem (8a/16)	h. + leridür (10b/14)
h. + ifaḥri‘ālem (16b/12)	h. + lerine (18b/4), (18b/8), (49b/10), (65a/7), (9a/15), (1b/12)
h. + i‘ömer (12a/16)	h. + lerinün (10b/7), (28a/11), (31a/9), (37b/2), (49b/11), (4a/1), (63a/14), (65b/3), (66b/4), (68a/3), (69a/1), (8b/11), (9b/10)
h. + iibrāhīm (5a/5)	h. + leriyle (11a/14)
h. + iismā‘il (17a/7), (5a/4)	[= 73]
h. + imuḥammedülmuṣṭafa (13a/15)	ḥazret-i imām-ı züfer : Ebu Hanife’nin talebesi olan Ebu’l Huzeyl Züfer, Hanefî mezhebinin imamlarından biridir.
h. + ine (1b/3)	h. (59b/3)
h. + ini (18a/3),	[= 1]
h. + inün (13b/8), (22a/14), (28b/15), (8b/2)	
h. + ipīr (20b/3)	
h. + irisāletpenāhı (9a/3)	
h. + isa‘d (9a/10), (11a/11)	
h. + isa‘da (7a/13)	
h. + isa‘dbinebivaḳḳāş (18a/14), (9b/17)	
h. + isa‘ddan (11b/5), (7a/14)	
h. + isa‘dı (12a/13)	
h. + isa‘duḡ (12a/14)	

396

helāl : < Ar. İslam dinine göre
yapılması uygun olan, kullanılmasında
sakınca görülmeyen, yasak olmayan.

h. (20a/4)

h. + ıla (23b/8)

[= 2]

helvācı : < Ar. Ok meydanı'nda Kanuni
zamanında pamuk ekmeği ve helvasının
satıldığı kemankeşler için kurulan bir
tezgahtan sorumlu olan kişi.

h. + lar (51a/2)

[= 1]

hemān : < Far. Hemen, derhel, o anda,
çarçabuk.

h. (23a/1), (25b/6), (38a/3),

(63b/6)

[= 4]

hemedāni : (?)

h. (7a/11)

[= 1]

hemm : < Ar. Keder, tasa, gam.

h. (23a/17), (36b/14)

[= 2]

hem-nām : < Far. + Ar. Adları bir olan,
adaş.

h. + ı (56b/7)

[= 1]

hempā : < Far. Arkadaş, ayaktaş,
omuzdaş.

h. + ları (60b/8)

[= 1]

hengām : < Far. Zaman, çağ, sıra, vakit,
mevsim.

h. + ında (63a/1), (67b/8)

[= 3]

hengāme : < Far. 1. Gürültü, patırtı,
şamata. 2. Toplantı, cemiyet.

h. + da (13a/9)

[= 1]

her : < Far. Her.

h. (10a/6), (11a/13), (14b/8),

(15b/15), (15b/6), (21a/5),

(22a/10), (24b/10), (24b/10),

(26a/1), (26b/12), (26b/5),

(26b/6), (27a/3), (27a/5), (28a/1),

(2a/7), (32a/9), (32b/7), (34a/14),

(34b/3), (38a/3), (3a/14),

(57a/15), (7b/1), (7b/11)

[= 26]

her-ān : < Far. + Ar. Her zaman, her dakika.

h. (38a/9)

[= 1]

herkes : < Far.1. Kim varsa hepsi, mevcut olan bütün insanlar.2. Seçme olmayan, ehil olmayan herhangi bir kimse [Bu anlamda olumsuz cümlelerde kullanılır].

h. (13b/10), (32a/15)

[= 2]

her zamān dest-i dīle dāmen fırsat

görmez : Atasözü.

h. (68a/10)

[= 1]

hesāb : < Ar. Hesap.

h. (27b/2)

[= 1]

hevā : < Ar. Hava.

h. (2a/14), (60b/7), (58b/6)

h. + yīmāl (67b/7)

h. + yıķıblei (45b/12)

h. + yışıimāl (51b/7)

h. + yıcünbān (52b/17)

[= 7]

hevācı : < Ar. + T. Atışlarda yarış yerinde durup okun düştüğü yeri ayak yerinde duranlara bildiren görevliler.

h. (63b/8)

h. + lar (58b/13)

h. + lara (30b/15)

h. + ya (30a/11)

[= 4]

hevācı ‘ali dede : Meydan havacısı ve yönetici heyet üyesi olan Ali Dede, Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde rekor kırmıştır.

h. (56a/12), (56b/13)

[= 2]

hevā maḥalli : < Ar. Hava Yeri. Bir menzilde ok atışlarının yapılacağı yer, mekan. Atışları izlemek isteyenler de burada izlerlerdi.

h. + nde (31a/17)

[= 1]

heves : < Ar.1. İstek. 2. Devamlı

[= 1]

olmayan gelip geçici arzu.

h. (2a/15)

[= 1]

hezār : < Far. 1. Bülbul. 2. Bin. 3. Pek

[= 1]

çok.

h. (13a/8)

[= 1]

hezl : < Ar.Eğlence, alay, şaka, latife.

h. (40b/6)

[= 1]

ḥurāmān-ı ravza³-i emān : < Ar.

h. (17a/5), (17a/8)

Yürüdükleri bahçede (Ravza'da) aman

[= 2]

dilenilmesi.

h. + (11a/8)

[= 1]

ḥınşır : < Ar. Serçe parmak.

h. (34a/4)

[= 1]

hızr : (?)

h. + üñ (13a/1)

h. (7a/12)

[= 1]

[= 1]

hīc : < Far. Hiç.

h. (43a/3), (53b/11)

h. (38a/5)

h. + itīg (52b/13)

ḥicāz : < Ar. Arabistan'da bulunan bir
ülke.

h. + da (7b/9)

ḥicāzī : < Ar. Bir yay çeşidi. İki çeşittir.

Birincisi yalnız ağaç kabuğundan

yonulup kiriş ile atılır. İkincisi ise

birincisine benzemekle beraber ondan

farklı olarak yayın arkasını sinirleyip

içine keçi boynuzu yapıştırırlar.

hicrān : < Ar. 1.Firkat, ayrılık. 2.Sürekli

hatırlanan, unutulmayan dert, ızdırıp.

h. (61a/14)

[= 1]

hicret : < Ar. Peygamber Efendimizin

Mekke'den Medīne'ye yaptığı göç.

[= 3]
hikmet : < Ar. 1.İş, hizmet, görev. 2.
Bir kişinin işini yapma.
h. + i (62b/14), (63a/15)

[= 2]
hikāye : < Ar. Hikaye, anlatma.
h. (35a/7), (5b/1)

h. + ler (5a/8)
[= 3]
hikāyet : < Ar. bk. “hikāye”.

h. (59b/8)
[= 1]
hikmet : < Ar. Bir şeyin oluşundaki akıl
erendirilemeyen sebep, gizli sebep.

h. + i (8a/14), (8b/8), (9b/1)
[= 3]

hilāf : < Ar. Karşıt, zıd.
h. + ı (19b/13), (26a/14)
[= 2]

hilāf-ı şer‘-i şerīf : < Ar. İslam şeriatına
karşı.
h. (68b/13)
[= 1]

hilāfet : < Ar.1. Halife olma durumu.
2.Peygamber Efendimizden sonra onun
vekili olarak din ve dünya işlerinde tüm
müslümanların lideri, ayrıca devletin
başında olan kişi.

h. + lerinde (12a/16), (62b/14)
[= 2]

hil‘at : < Ar. Hükümdar yada vezir
tarafından hoş görülen, beğenilen kişiye
giydirilen süslü giysi, kaftan.

h. (40b/12)
[= 1]

hil‘at-ı yekre : < Ar. Pamuktan yapılmış
kaftan.

h. + nün (11a/7)
[= 1]

hile : < Ar. Oyun, aldatma, dubara.
h. + ye (58b/11)
[= 1]

himem : < Ar. Yardım, ihsan, himmet.
h. (2a/10)
[= 1]

himmet : < Ar. Gayret,emek, çalışma,
çabalama, yardım.

h. (2b/10), (38b/9), (39a/10),	[= 3]
(40a/1), (41a/16), (42a/16),	ḥiyān : < Ar. Zaman, devre.
(46a/15), (53b/12), (54b/14),	h. + a (12a/2)
(59a/6), (67a/2), (70a/8)	h. + dan (12a/4)
h. + ʿedüb (47a/1)	h. + ıbiḥayā (11b/11)
h. + i (36a/5), (37b/15),	h. + ıḥayye (11b/10)
(43b/13), (56a/3), (56b/14),	[= 4]
(68a/12), (6b/9)	ḥizā : < Ar. 1.Karşı. 2.Sıra, düzlük.
h. + iʿunvān (52a/8)	h. + sındadur (43a/9), (58a/5)
h. + ile (45a/7)	[= 2]
h. + imerdān (2b/14)	ḥod-be-ḥod : < Far. Kendi başına,
h. + leri (49b/12), (64b/13),	kimseye danışmadan.
(64b/7)	h. (34b/1)
[= 26]	[= 1]
ḥīn : < Ar. An, zaman,vakit, sıra.	ḥokkā : < Ar. Metinde ağzı hokka gibi
h. (10a/6)	küçük olan, hokka ağızlı anlamında
h. + de (20a/2), (2b/12), (4b/5),	geçmektedir. “dehen-güşā-i ḥokkā-i
(8b/17)	tebessümī”.
[= 5]	h. + itebessümī (12a/9)
ḥitāb : < Ar. 1.Söz ya da yazıyla kişilere	h. + irāḥīkī(54a/5)
seslenme şekli.. 2. Kurʿân-ı Kerim.	[= 2]
h. + ı (14a/6)	ḥoş-āyen : < Far. Hoşa giden, beğenilen.
h. + ıyıla (11b/3)	h. + de (11b/15)
h. + ımüsteṭābından (13b/9)	[= 1]

ḥubbī : < Far. Güzel, hoş, iyi olan.

h. + itezyīdden (52a/3)

[= 1]

ḥububat : < Ar. Taneler, tohumlar;

buğday, arpa, çavdar.. gibi.

h. + ı (4b/6)

[= 1]

ḥudā : < Far. Tanrı, Allah, Cenâb-ı hak.

h. (7a/16), (4b/17)

[= 2]

ḥudā-dād : < Far. Allah vergisi.

h. (37a/11)

[= 1]

ḥudāvend : < Far. Hakim, hükümdar.

h. (38a/2)

[= 1]

ḥuddām : < Ar. Hizmet edenler,

hizmetçiler, uşaklar.

h. + ınuza (20a/11)

[= 1]

ḥudūd : < Ar. Sınırlar, uçlar, bucaklar.

h. (28b/16)

h. + ı (29a/13), (67a/8)

[= 3]

ḥudūd-ı meydān : < Ar. Meydan sınırı.

h. + dan (37b/12)

[= 1]

ḥuld-ı berīn : < Ar. En yüksek, en

yüce cennet.

s. (10a/2)

[= 1]

ḥulel : < Ar. Elbiseler.

h. (46b/2)

[= 1]

ḥumbara : < Far. Demirden ya ada

tunçtan, yuvarlak ve içi boş biçimde

dökülüp içine patlayıcı maddeler

doldurularak havan topuyla ya da el ile

atılan bir tür bomba.

h. (33b/8)

[= 1]

ḥumret : < Ar. Kırmızılık, kızılık.

h. (57a/3)

[= 1]

ḥums : < Ar. Beşte bir.

h. + ı (7b/17)

[= 1]

ḥūn : < Far. 1.Kan. 2.Öldürme.

h. + içeşm (51b/15)	[= 4]		
h. + ısıtız (59a/1)		huşušen : < Ar. Hususi olarak.	
[= 2]		h. (11a/14), (28b/13), (61a/3)	
hurd : < Far. 1.Küçük, ufak. 2.Kırık.	[= 3]		
h. (54a/6)		huṭūṭ-ı hümāyun : < Ar. + Far. Padişaha	
[= 1]		ait sınırlar.	
hürde : < Far. 1.Nükte; dakika. 2.Ufak	h. (29a/16)		
değersiz şey, kırıntı.3. Sonuna geldiği	[= 1]		
kelimelere “yemiş, yenilmiş” anlamı		huṣūr : < Ar. Önemli bir makâmın veya	
katarak Farsça usûlüyle birleşik sıfatlar		kişinin var olduğu, bulunduğu mekan, o	
yapar.		makam veya kişinin önü, katı, yanı.	
h. (2a/17)		h. + ımüstevcibüsserveripâdişâh	
[= 1]		(29a/9)	
hürşîd : < Far. Güneş.	h. + umda (6a/7)		
h. (11a/5)	h. + unda (59a/10)		
[= 1]	[= 3]		
huşûl : < Ar. Hâsıl olma, peydâ olma,		huṣūr-ı sa‘âdet : < Ar. Peygamber	
vücûda gelme		Efendimizin yüce huzuru.	
h. (34b/2)	h. + e (14b/2)		
[= 1]	[= 1]		
huşûş : < Ar. Yol, konu.		hübûb : < Ar. 1.Rüzgar esmesi.	
h. + da (25a/11)		2.Üfleme, üfürme.	
h. + ında (60b/11), (34a/13)	h. (49a/1)		
h. + ını (37a/12)	[= 1]		

hübüt-ı âdem: < Ar. Hz. Âdem'in
cennetten yeryüzüne inmesi.

h. + den (9b/13)

[= 1]

hücüm : < Ar. Kesin sonuç almak için
düşman üzerine yapılan sıçrama
hareketi şeklindeki saldırı.

h. (28a/15)

[= 1]

hükema : < Ar. Hakimler, bilgililer,
alimler.

h. + dan (5b/5)

h. + yıdevletüm (6a/14)

[= 2]

hüküm : < Ar. Hüküm, emir.

h. + i (32b/10)

h. + inamazın (13a/10)

h. + işerifinün (28a/13)

[= 3]

hülâşa : < Ar. Bir şeyin, bir sözün özü.

h. + ikelâm (26a/13)

[= 1]

hülâşatü'l-vefâ : < Ar. Tam adı

“Hulasatu'l-Vefâ fî Şerhi's-Şifâ” olan
eserin yazarı İbrahim Hanîf'tir.

h. + sında (35a/9)

[= 1]

hümâyûn : < Far. 1.Mübarek,kutlu.
2.Padişaha ait.

h. (9a/3), (29a/16), (66a/15),

(67b/7)

h. + dan (65b/12)

h. + ı (38a/3)

[= 6]

hüner : < Far. 1. Mağrifet bilme. 2.
Ustalık.

h. (42b/16), (56a/2)

h. + den (27b/5)

h. + i (44a/16)

[= 4]

hünkâr ayak yeri : < Far + T. Ayak yeri,

Hünkar Ayağı diye bilinen bir taştır.

III. Selim'in menzili buradan

geçmektedir.

h. (37b/10)

[= 1]

hürmet : < Ar. Değer verme, gösterilen

h. (56b/13)

saygı.

[= 1]

h. (37a/5)

[= 1]

hürmeten : < Ar. Saygı sayarak.

h. (47a/8), (49b/10)

h. (29a/6)

[= 2]

[= 1]

hüsn : < Ar. Güzellik, güzel, iyi.

hürmüz şah : < Far. Nüşirevân'ın torunu

h. (51b/16)

1. Hüsrev'in oğlu olan Hürmüz Şah,

h. + itîri(45a/4)

Sasani İmparatorluğu'nun

h. + ibekâret (60b/16)

hükümdarlığını yapmıştır.

h. + inaçar (49b/12)

h. + uñ (7a/9)

h. + itevcüh (63b/12)

[= 1]

[= 5]

hüsâm paşa : Hüsâm Paşa, ilk zamanlar

hüsrev : < Far. bk. “kubûrcı hüsrev”.

III. Selim'in Kahvecibaşısı olup daha

h. (42b/14)

sonraki dönemlerinde ise Bosna

h. + üñ (43a/5)

valiliğine ve Hotin muhafızlığına

[= 2]

yükselmiştir. Şerbetçizade (Hüsâm

-I-

Paşa) Menzili'nde rekor kırarak taş

diktirmiştir.

ırāk : < Ar. Uzak.

h. (67a/16), (67b/6)

1. (26b/13)

[= 2]

[= 1]

hüseyin : < Ar. bk. “yaycı (sayıcı)

ırāk : < Ar. Ülke adı.

hüseyin ağa”.

1. + a (12b/3)

[= 1]	[= 2]
ʿırk : < Ar. Kök asıl.	ʿısr : < Ar. Onda bir.
ʿı. + ı (56b/8)	ʿa. + i (8a/1)
[= 1]	[= 1]
ısfahānī : < Far. İran'da İsfahan Eyaleti.	ıʿtā : < Ar.1. Cömertçe verme, ihsan, bağış.2.Bağışlama, af.
1. (7a/12)	1. (29a/16), (4b/10), (1b/3)
[= 1]	
ıskāt ed- : < Ar. + T. Yayın güç	[= 3]
kapasitesini düşürmek. Yüz dirhemli	ıtlāk : < Ar. Salıverme, koyuverme.
bir yayı seksen dirheme düşürmek gibi.	1. (33a/3)
1. (32b/2)	[= 1]
[= 1]	ıtr-yāb : < Ar. + Far. Güzel ve latif
ıslāh : < Ar. İyi bir hale koyma,	kokuyu bulan.
iyileştirme, düzeltme.	ʿı. + ıtaʿalluk (59b/4)
1. + olmayacağı (68b/14)	[= 1]
[= 1]	ıtlāʿ : < Ar. Bilgi sahibi olma.
ıstılāh : < Ar. 1. Sâdece bir ilim ve	1. (20b/16)
sanat dalına mahsus olan kelime, terim.	[= 1]
2. Çoğunluğun bildiği anlamdan farklı	ıztırāb : < Ar. Acı, elem, azap, sıkıntı;
olarak belli bir meslekten olanların	vesvese.
belirli bir anlamda kullandıkları sözcük.	1. (60a/2)
3. Deyim, tâbir.	1. + ıyıla (6b/3)
1. + larını (3a/1)	[= 2]
1. + larınca (40b/5)	

ıztırār : < Ar. Mecburiyet, çaresizlik,
ihtiyaç.

1. (60a/2)

[= 1]

-î-

i- : İmek, cevherî fiil.

i.-di (11b/9), (23a/6), (23a/7),

(35a/2), (4b/12), (4b/17), (7b/14),

(8b/3)

i.-düm (36a/3)

i.-ken (11a/5), (16a/10), (16a/5),

(23a/4), (2b/1), (30a/4), (32a/12),

(39a/15), (41b/7), (43a/11),

(57a/1), (5b/17), (5b/6), (60b/13),

(61a/10), (63b/3), (65b/9),

(67a/1), (68a/7), (6b/3), (8b/10)

i.-miş (59b/12), (59b/7),

(68b/12)

i.-se (13b/16), (14b/10),

(14b/11), (14b/9), (21a/1),

(21a/13), (22a/16), (23a/1),

(24a/6), (24b/11), (24b/5),

(25a/13), (25a/14), (25a/6),

(25a/8), (25b/6), (25b/7), (26a/1),

(26b/4), (26b/9), (27a/15),

(27a/17), (27a/3), (27a/5),

(27b/12), (27b/17), (27b/6),

(27b/8), (28a/1), (30a/2),

(30b/12), (30b/5), (32a/10),

(33b/11), (33b/11), (38a/3),

(3a/15)

[= 70]

i‘ānet : < Ar. Yardım.

i. (42b/17), (53b/9)

i. + i (54b/14), (64a/5), (67b/6),

(69a/16)

i. + ilodos (50b/17)

[= 7]

‘ibārāt : < Ar. İbâreler.

‘i. + imuhtelife (17b/8)

[= 1]

‘ibāret : < Ar. Sâdece -den meydana
gelmiş, -den oluşmuş, başka bir şey
değil, ancak bu.

‘i. (32b/16)

‘i. + dūr (4a/13), (9b/8)

[= 3]

ibdā' : < Ar. Yeni ve güzel bir şeyi ilk defa meydana getirme; eser.

i. (3a/12)

[= 1]

ibkâ : < Ar. 1.Ebedi, sürekli olma, sonsuz. 2.Yerinde, evvelki halinde bırakma.

i. (69a/2)

i. + yinām (69b/10)

[= 2]

ibn 'abdi menāf : < Ar. bk. "bin 'abdü menāf".

i. + dur (11a/4)

[= 1]

ibn ebī vaḳḳāṣ sa'd : < Ar. bk. "sa'd bin ebi vaḳḳāṣ".

b. (10a/4)

[= 1]

ibnü's-sultān muṣṭafa ḥān-ı ṣālīṣ : < Ar. Sultan oğlu III.Mustafa Han.

i. (36b/12)

[= 1]

ibrāhīm : < Ar. Hz. İbrahim. Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm dinlerinin ortak olarak kabul ettiği büyük peygamber.

i. (5a/5), (8b/3)

[= 3]

ibrāhīm : < Ar. Kişi adı.

i. (12b/12)

[= 1]

ibrāhīm aḡa : < Ar. + Moğ. İbrahim Aḡa, Bostancı Menzili'nde bir rekor kırmıştır.

i. (52b/2)

[= 1]

ibrāhīm aḡa : < Ar. + Moğ. Gürcü asıllı İbrahim Aḡa, hem binci bir kemankeş hem de iyi bir puta atıcısıydı. Haki Menzilin'de rekor kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

i.(55b/2)

[= 1]

ibrāhīm beg: < Ar. + T.Yeni Cami katibi Abdullah Efendi'nin hazinedarı olan İbrahim Bey, Emin Menzili' nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

i. (57b/4)

[= 1]

ibrāhīm beg : < Ar. + T. Uzun İbrahim Bey, zaman içinde Rahtvan Ağası ve sadrazam kethüdalığı gibi makamlarda bulunmuştur. Ayrıca Küçük Yeksüvar(Sala) Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir.

i.(60a/15), (61a/4)

[= 2]

ibrāhīm hanīf : < Ar. “Hulasatu'l-Vefā fi Şerhi'ş-Şifā” olan eserin yazarı olan İbrahim, Hanīf mahlasıyla anılan üç Osmanlı âliminin en meşhurdur.

i. (35a/8)

[= 1]

ibrāhīm paşa : < Ar. + T. 1703-1730 yılları arasında tahta oturmuş olan III. Ahmet'in veziridir. Nevşehirli Damat İbrahim Paşa olarak anılır. 13 yıla yakın Sadrazamlık yapmış, Lale Devri'nde yapılan yeniliklerin öncülerindendir.

i. (59a/5)

i. + dan (62b/15)

[= 2]

ibrāz : < Ar. Meydana çıkarma, gösterme.

i. + ımikneti (50b/2)

[= 1]

‘ibret : < Ar. Kötü bir hadiseden alınan ders.

‘i. (68b/15)

[= 1]

‘ibret-nümā : < Ar. + Far. İbret gösteren, ibret olan.

‘i. + dur (44a/4)

[= 1]

ibtidā : < Ar. 1.Başlama. 2.Başlangıç.

i. (25b/3), (26a/2), (27b/5),

(30a/8), (4b/11)

i. + igazāda(11a/9)

i. + imuḳābele (68b/6)

[= 7]

ibtihāc : < Ar. Sevinç, sevinme, gönlü açılma.

i. + ın (39a/7), (45a/6), (46a/16)

[= 3]

icāb ét- : < Ar. + T. Gerekmek, lâzım

gelmek

i.- meyüb (32b/9)

[= 2]

icābet : < Ar. Kabul etme, muvâfakat

etme, uyma.

i. (13a/3)

[= 1]

īcād : < Ar. 1.Var etme, meydana
getirme. 2.Yeniden bir şey yapma.

i. (37b/9), (44a/2), (47a/5)

i. + eylediği (56b/6), (61b/10)

[= 5]

iclāl : < Ar. Saygı gösterme, hürmet

etme, kuvvet, kudret.

i. (11a/7)

[= 1]

icrā : < Ar. Bir işi yerine getirme,

yapma.

i. (34a/15)

i. + sına (32a/3)

i. + yıfâdet (54b/12)

i. + yırüsüm (20b/2)

[= 4]

icrā-yı sünnet-i seniyye'-i hâzret-i

seyyidü'l-enām : < Ar. Sünneti

seniyyeyi icra eden Hz. Muhammed.

i.(28b/6)

[= 1]

ictihād : < Ar. 1. Gücünün son

raddesine kadar çalışma , çabalama.. 2.

Fıkıh'da yedi tûlâ sahibi büyük din

âlimlerinin Kur'ân-ı Kerîm ve ahâdis-i

nebeviyyeye müsteniden vazl ettikleri

şer'î düstur. 3. Bir kimsenin, bir şeyden

mânâ ve hüküm çıkararak, o iş

hakkındaki fikri, görüşü.

i. + an (41a/11)

i. + eylediği (69b/1)

i. + ı (2b/9)

i. + ın (47b/11)

i. + ına (44b/3)

i. + ları (3a/7)

[= 6]

iç: 1.Çukur şeklinde oyuk olan

nesnelerin boşluğu. 2. Cisimlerin ya da

kişilerin arasında olan nesne yahut kişi,

ara.

i. + ine (17a/11)

i. + lerinden (16a/5), (27a/4)

i. + lerine (26a/9)

[= 4]

içün : 1.İçin, amacıyla, maksadıyla.

2.Özgü, ayrılmış. 3.Göre.

i. (10a/8), (12a/2), (15b/15),

(17b/3), (17b/5), (22a/10),

(22b/17), (22b/4), (23a/14),

(23a/6), (23b/16), (23b/7),

(26a/10), (28a/15), (28b/7),

(2b/9), (33b/9), (3b/6), (40b/14),

(44b/1), (47a/1), (4b/6), (54b/14),

(58b/13), (59b/11), (5b/6),

(69b/11), (6a/10), (9a/1), (9a/11),

(9a/14), (9a/8), (9b/11)

i. + de (8b/13)

[= 34]

idāre : < Ar. Gerektiği gibi yürümesi

için bir işin başında bulunup düzene

sokma, şartlarını ayarlayıp çekip

çevirme, döndürme, yönetme:

i. + iasiyāb (45b/2)

[= 1]

idhāl : < Ar. Dahil etme, içeri sokma.

i. + içevgān (61a/10)

[= 1]

idmān : < Ar. Alıştırma, talim. 2.

Bedeni geliştirmek ve gücü arttırmak

için yapılan çalışma, hareketler.

i. (32a/11), (53b/9), (7a/4)

(derkenar(38a/1))

i. + ı (32a/10)

i. + ıyıla (45b/3)

i. + ina (32b/5)

i. + larını (32b/13)

[= 8]

idrīs : bk. “ıdris kapūcı-i serāy-ı‘atık”.

i. + inün (51b/13)

[= 1]

ıdris kapūcı-i serāy-ı‘atık : Eski Saray

kapıcılarında olan İdris Bey,Uşşaki

(Hacı İsmail) Menzili'nde rekor sahibi

olan bir kemankeştir.

i. (51a/13)

[= 1]

ifāde : < Ar. Anlatma, anlatış.

i. (13b/15), (20b/9), (31b/16)

i. + leriyle (28b/15)	ihāle : < Ar. Devlete veya bir kuruluşa
[= 4]	âit olup arttırma ya da eksiltmeye
ifāz : < Ar. Feyzlendirme,	çıkarılan bir işi en uygun koşulları
bereketlendirme. "ifaza"	sunan kişiye bırakma.
i. (29a/3)	i. (29a/17)
[= 1]	[= 1]
ifnā : < Ar. 1.Yok etme, tüketme.	ihāta : < Ar. 1. Bir şeyin etrafını
2.Malı, yersiz kullanma.	çevirme, sarma. 2. Kavrama, anlama,
i. (43a/4)	engin bilgi.
[= 1]	i. + êtdigi (3b/3)
ifrāt-ı kākaha-ı mağrūr-āne-i gülüşkāne	[= 1]
: < Ar. Kibirle aşırıya kaçarak attığı	ihbār : < Ar. Haber verme, bildirme,
kahkahalar ve gülüşmeler.	anlatma.
v. (11b/12)	i. + ısebt (28b/8)
[= 1]	[= 1]
iftihār : < Ar. 1.Öğünme; koltuk	ihdā : < Ar. 1. Armağan gönderme. 2.
kabartma. 2.Şeref, şan.	Doğru yola götürme.
i. (3b/15) (51b/9)	i. + dur (2a/1)
i. + ın (44a/1), (45b/5), (45b/9),	[= 1]
(57a/3)	ihlāk : < Ar. 1. Yok etme, mahvolma
i. + ına (52b/12)	öldürme. 2. Sarfetme.
i. + ını (61a/6)	i. + a (12a/5), (20a/8)
[= 8]	[= 2]

ihlās-ı şerīf : < Ar. ihlas süresi,

Kur'an'ın 112. süresi.

i. (31a/6)

[= 1]

ihṛāc : < Ar. 1. Dışarıya çıkarma,
dışarıya atma. 2. İlişkisini kesme,
çıkarma.

i. (31a/12)

i. + olunmağıla (68b/16)

i. + olunub (68b/10)

[= 3]

ihṛāz : < Ar. Alma, kazanma, elde etme.

i. + ı (37b/5)

i. + imeşübāt (59b/7)

[= 2]

iḥsān : < Ar. 1. Lutfetme, iyilik
yapma. 2. Bağış, bağışlama.

i. (17b/6), (37b/3), (68a/12)

[= 3]

iḥtifā : < Ar. Saklanma, gizlenme.

i. + da (42b/6)

[= 1]

iḥtilāl : < Ar. Bozukluk, bozulma,
karışıklık, düzensizlik.

i. (59a/3)

[= 1]

iḥtimam : < Ar. Dikkatle, önem vererek
büyük bir titizlikle çalışma.

i. + ın (41b/3)

[= 1]

iḥtirā^c : < Ar. Eşsiz, benzeri olmayan
bir şey meydana getirme, ortaya
çıkarma.

i. + eylediği (53a/5)

i. + yıla (34b/1)

[= 2]

iḥtirāz : < Ar. Çekinme, kaçınma,
sakinme.

i. (32a/13)

[= 1]

iḥtişād : < Ar. Biçme, biçilme.

i. (69a/17)

[= 1]

iḥtişāş : < Ar. Bir ilim veya sanat
üzerinde fazla çalışarak o alanda
uzmanlaşma.

i. + étmiş (61a/10)

i. + ından (45b/8)

[= 2]

iẖtiwā : < Ar. İçine alma, içinde bulundurma.

i. (51b/7)

[= 1]

iẖtiyār : < Ar.1. Yaşlı, kocamış olan pir.

2. Seçme seçilme. 3.Katlanma.

i. (18b/8), (41a/12)

i. + lardan (31a/5)

i. + laruḡ (30a/12), (8b/5)

[= 6]

iẖtiyārān : < Ar. + Far. bk. “ihtiyarlar”.

i. (31b/9)

i. + uḡ (29b/16)

[= 2]

iẖtiyārlar : < Ar. + T. Menzil (uzun mesafe) atışlarında okçular, atış mesafelerine göre dahil oldukları sınıflar içinde yarışarlardı. Birinci olarak ihtiyarlar, ikinci dokuzyüzcüler, üçüncü binciler ve dördüncü binyüzcüler olmak üzere menzil atışlarında dört sınıf bulunmaktadır. Yeni başlayan ve ihtiyar olan atıcıların

oluşturduğu bu sınıfa üçüncü koşu, sala koşusu ya da ihtiyar koşusu da denilmekteydi. Bu sınıfa dahil olanlar seksen gez mesafeli ik bayrak arasında beşer azmayış oku atarlardı.

i. (8a/11)

[= 1]

iẖtiyār eyle- : < Ar. + T. Seçmek ortaya koymak, tercih etmek.

i. (8a/3)

[= 1]

iẖtiyāt : < Ar. 1. Tedbirli davranma.

i. + larımı (20b/11)

[= 1]

iẖvān : < Ar. 1. Güvenilir, içten olan, candan dostlar. 2 . Aynı tarîkata bağlı olan kimseler.

i. (3b/11)

i. + ımı (57a/7)

i. + ınuḡ (60b/3)

i. + olmış (41b/7)

[= 4]

iẖyā : < Ar. 1.Canlılık kazanma, dirilme. 2.Yeniden kuvvetlendirme.

i. (47b/17)	i.(15b/13), (15b/8), (16a/2),
i. + sı (68a/3)	(17a/8), (19a/14), (22a/3),
[= 2]	(22a/9), (23a/8), (24a/8), (24a/8),
ikā' : < Ar. Meydana getirme, yapma,	(24b/15), (24b/16), (26b/3),
yaptırma, işleme.	(27a/11), (28b/3), (29b/11),
i. + ndan (32a/13)	(32b/17), (33a/12), (58b/15),
[= 1]	(65b/9), (69a/2), (69a/7), (7b/11)
ikāmet : < Ar. Oturma.	i. + nci (20a/2), (25a/2),
i. + eden (62b/1)	(33a/10), (57a/13)
[= 1]	i. + si (66a/17)
ikbāl : < Ar. 1. Birine doğru dönme. 2.	i. + sinden (24b/3), (25a/1)
Yüksek rütbe, mertebe. 3. Kısmet, şans.	i. + sinün (26a/16), (30a/6)
4. İşlerin yolunda gitmesi; mutluluk,	i. + şer (35b/5), (57a/16),
şanslı olma. 5.Dilek, istek.	(7b/11)
i. (49b/15)	[= 35]
i. + ine (28a/12)	iki yüz : Sayı, 200.
i. + ini (38a/6)	i. (12b/5)
[= 3]	[= 1]
ikdām : < Ar. 1. Özenle, titizlikle,	iki yüz yetmiş : Sayı, 270.
sürekli çalışma. 2. İlerleme.	i.(12b/5)
i. (68a/11)	[= 1]
i. + ları (28a/16)	ikrāh : < Ar. 1.Birine, istemediği halde
[= 2]	zorbalıkla iş yaptırma. 2.Nefret etmek,
iki : Sayı, 2.	tiksinmek.

i. (60b/14)
[= 1]
ikrām : < Ar.1.Bağış, ihsan,
kerem.2.Saygı, şefkat ve sevgi ifâdesi
olarak kişinin gönülünü mutlu etmek
için yapılan şeyler.

i. (65b/10)
[= 1]
iktidā : < Ar. Tabi olma, uyma.

i. + yısünnet (54b/11)
[= 1]

iktidār : < Ar. Güç yetme, yapabilme.
i. (2a/14)
[= 1]

iktisāb : < Ar. Kazanma, edinme.
i. + a (37a/9)
i. + ışeref (62b/15)
[= 2]

iktizā : < Ar. Gerekmek.
i. + êtmegin (59a/4)
i. + êdüb
[= 2]

i'ālā : < Ar. 1. Yükseltme, yukarıya
kaldırma. 2. Yüceltme, şânını, şöhretini
arttırma.

a.(5b/7), (29b/2), (36a/15),
(36b/13), (68a/4)
[= 5]

ilā-āhirihi : < Ar. Sonuna kadar.
i. (7b/14)
[= 1]

ilā-māşā'e'llah : < Ar. Maşaallaha
değın.

i. + ıte'ālā (37a/15)
[= 1]

i'lān êt- : < Ar. + T. 1. Bir durumu yayın
yoluyla duyurmak. 2. Açık bir şekilde
anlatmak.

i.-mekleriyile (3a/13)
[= 1]

ilāve : < Ar. 1. Çoğaltma, katma, dahil
etme, ekleme.

‘i. (29a/13)
[= 1]

ilbās : < Ar. Kaftan.
i. + ıyıla(12a/12)

[= 1]	(41b/9), (42a/14), (42a/16),
ile : ile.	(42b/17), (42b/2), (42b/4),
i. (10b/16), (11a/8), (11b/1),	(43a/3), (45b/12), (45b/8),
(11b/10), (11b/13), (12a/3),	(46a/15), (47a/16), (47a/3),
(13a/12), (13a/8), (14b/9),	(47b/12), (48b/2), (49a/1),
(16a/5), (17a/10), (19a/17),	(49b/15), (4b/10), (4b/13),
(19a/4), (19b/5), (1b/6), (1b/7),	(50a/14), (51a/1), (51b/15),
(20a/15), (21b/16), (22a/3),	(51b/7), (52a/10), (52a/9),
(22b/17), (23a/12), (23a/4),	(52b/10), (53b/10), (54b/15),
(25a/16), (25b/6), (26b/15),	(55a/1), (55b/14), (56b/14),
(26b/4), (27b/15), (27b/2),	(56b/5), (56b/9), (57a/15),
(28a/6), (28b/12), (28b/15),	(57a/16), (57a/8), (57b/16),
(28b/16), (29a/13), (29a/17),	(58b/16), (59a/13), (59a/14),
(29b/1), (29b/9), (2a/15), (2b/13),	(59a/16), (59a/2), (59a/5),
(2b/14), (30a/16), (30a/17),	(59a/8), (59b/14), (59b/16),
(30b/1), (31a/11), (32a/10),	(59b/7), (60b/11), (60b/15),
(32a/17), (32b/1), (32b/17),	(60b/17), (61a/15), (61a/9),
(32b/4), (32b/8), (33a/4), (33a/10),	(61b/11), (62a/4), (62b/14),
(34b/12), (36a/17), (36b/16),	(62b/16), (62b/7), (63a/4),
(37b/7), (37b/8), (38b/9),	(64a/5), (65a/1), (65b/11),
(39a/10), (39a/17), (39b/6),	(66a/11), (66b/13), (66b/17),
(3a/3), (3b/2), (3b/4), (40b/12),	(67a/10), (67a/3), (67b/10),
(41a/16), (41b/11), (41b/15),	(67b/8), (68a/13), (69a/17),
(41b/16), (41b/3), (41b/6),	(69b/12), (69b/13), (69b/15),

(69b/2), (69b/9), (6a/12), (6a/16),

(6b/7), (6b/8), (7a/2), (7b/4),

(8a/2), (8b/1), (9a/10), (9a/3)

[= 154]

ile'n-nirān : < Ar. Aydınlıklar, ışıltılar,
ışıklar. 2.Cehennem. 3.Ateş.

i. (36b/14)

[= 1]

ilerü : İleri.

i. (26b/16)

[= 1]

ilkā : < Ar. Bırakma, bırakılma, terk,
atma.

i. + yıfesādı (46a/17)

[= 1]

illā : < Ar. 1. ...den başka, meğr. 2.
Aksi halde. 3. İlle, mutlaka. 4. Yalnız.

i. (15b/7), (18a/7)

[= 2]

illet-nümūd : < Ar. + Far. Sebeb
gösteren.

ʿi. (66b/17)

[= 1]

ilm : < Ar. İlim. Bilme, biliş.

ʿi. + iefrāṣṭeiḥamiyyet (56b/17)

[= 1]

ilm-i remy : < Ar. Okçuluk ilmi.

ʿi. + e (37a/4), (65b/10)

ʿi. + ün (19b/5), (20a/12),

(31b/11)

[= 5]

iltibās : < Ar. İki ya da daha fazla şeyin
birbirlerine benzemesi.

i.(22a/3)

[= 1]

iltifāt : < Ar. İltifat.

i.(3b/13), (8b/12)

i. + ihāzretisaʿddan

[= 3]

iltihāk : < Ar. Katılma, karışma.

i. + ın (51b/9)

[= 1]

imā : < Ar. “imā” 1. Açıkça

söylemeden üstü kapalı olarak anlatma,

dokundurma. 2. Bir şeyi üstü kapalı

biçimde anlatan kelime, cümle, işâret

vb.

i. + édüb (20a/17)

i. +  tmiş (4b/12)
[= 2]
i m l : < Ar. 1. Yapma, yapılma. 2. Ortaya  ıkarma, meydana getirme.
i. (6b/14), (7a/4)
[= 2]
i m l-i kem n : < Ar. + Far. Yay yapımı.
i. (3b/1)
[= 1]
im le : < Ar. Meylettirme, bir tarafa e me, yatırma.
i. (64b/8)
[= 1]
im m : < Ar. 1. nde bulunan  n ayak olunan kimse. 2. Namazda kendisine uyulan kimse. 3. Halife olan kimse. 4. Bir mezhep kuran kişi. 5. Hz. Ali soyundan gelen de erli kişiler.
i. (19a/2), (56b/4), (69b/2)
i. + ı (54b/11)
i. + ım ş r nileyh   (56b/7)
[= 5]
im m  abdu llah efendi : < Ar. + Rum. bk. " abdu l-lah efendi".

i. (56b/2)
[= 1]
im m a med : < Ar. bk. "im m a med ibn  anbel".
i. + den (26a/13)
[= 1]
im m a med bin  anbel : < Ar. bk. "im m a med ibn  anbel".
i. (26a/11)
[= 1]
im m a med ibn  anbel : < Ar. Hanbel  mezhebinin imamı, hadis alimi, fakih.
i. (26a/3)
[= 1]
im m deresi : < Ar. + T. İstanbul Okmeydanı'nda ge en bir yer adı.
i. + ne (69a/9)
[= 1]
im met : < Ar. 1. İmam olma durumu. 2. İmam olan kimsenin g revi, imamlık. 3. Din işleri ve devlet başkanlı ı, hil fet. 4. Din ve m neviyat  nderli i.
i. + leriyle (63a/15)

[= 1]

imām ḥasan : < Ar. Hz. Ali'nin oğlu,
Hüseyin'in kardeşi.

i. (9b/5)

[= 1]

imām hüseyin : < Ar. Hz. Ali'nin oğlu,
Hasan'ın kardeşi.

i. (9b/5)

[= 1]

imām-ı âḥḥam : < Ar. Hanefî
mezhebinin imamı, büyük din alimi.

i. (28a/2)

[= 1]

imām-ı aḥmed : < Ar. bk. “imām aḥmed
ibn ḥanbel”.

i. (28a/2)

[= 1]

imām-ı mālîk : < Ar. Mālîkî mezhebinin
imamı, büyük müctehid ve hadis alimi.

i. (26b/17)

[= 1]

imām-ı müsîm : < Ar. bk. “müsîm”.

i. (18b/5)

[= 1]

imām-ı serāy-ı ‘atîk : < Ar. + Far. + Ar.
bk. “imām menzili”.

i. (54a/12)

[= 1]

imām-ı şāfi‘î : < Ar. Şâfiî mezhebinin
imamı, büyük müctehid.

i. (26a/14), (28a/3)

[= 2]

imām-ı meḥammed : bk. “meḥammed
efendi imām-ı serāy-ı ‘atîk”.

i. + üḥ (51b/12)

[= 1]

imām menzili : < Ar. Ayak taşı
Kağıthane yönünde Nakkaş Menzili baş
taşına yakın yerdedir. Ana taş İmam
Mehmed Efendi'ye aittir.

i. (47a/16), (49a/11), (50a/1),
(66a/13)

i. + nūḥ (44a/3)

[= 5]

imām süllemî : < Ar. Sahabe soyundan
gelen İmam Süllemi, Mālîkî fakih ve
pek çok konuda bilgi sahibi olan bir
âlimdir.

i. (35a/7)

[= 1]

imām tayboğa e'l-eşrefi : Remy üstadı

meşhur Memlük silahşoru Tayboga el-

Eşrefi, Arapça olarak telif ettiği

“Bugyetü'l-Merâm Gâyetü'l-Garâm”

adlı eserin sahibidir.

i. + nüñ (8a/4)

[= 1]

īmān : < Ar.1.Yaratana, Tanrı'ya

inanma, dînî inanç.2. Güçlü bir şekilde

inanma.

i. (11a/8)

i. + ı (11a/6)

[= 2]

imdād : < Ar. 1.Yardım. 2.Yardıma

gönderilen kuvvet.

i. + ı (38b/9), (56b/5)

[= 2]

imdād-bād : < Ar. Yardım olsun

i. (48b/17)

[= 1]

imkān : < Ar. Olabilecek vaziyette

bulunma; olabilirlik.

i. + dan (31b/16)

i. + ım (21a/4)

[= 2]

imtidād : < Ar. Uzama, uzanma; uzun sürme.

i. (47b/12)

[= 1]

imtinā' : < Ar. 1.Kaçınmak, geri durma.

2. Mümkün olmama, olanaksız.

i. (20b/7)

[= 1]

inād : < Ar.Üsteleme, direnme, söylediğinden ya da yaptığından vazgeçmeme.

‘i. + dur (2a/3)

[= 1]

ināden : < Ar. İnat ederek, inat olsun diye.

‘i. (46b/3)

[= 1]

ināyet : < Ar. 1. Özen gösterme, dikkat etme.2. Hoş ve güzel olan, cömertlik, iyilik.

‘i. + ifeyyāz (68a/13)

[= 1]	‘i. + inde (13a/17), (27a/2),
‘ ināyetlū : < Ar. + T. 1. Osmanlılar’da	(34a/15), (34b/16)
kızlar ağası için kullanılan unvan	[= 4]
sözü.2. Lutuf ve ihsan sâhibi.	‘ indallāh : < Ar. Allah yanında.
‘i. (68a/2)	‘i. (22a/10)
[= 1]	[= 1]
inbisāt : < Ar. 1.Gönül açıklığı, sevinç.	infiāl : < Ar. Gücenme, darılma.
2.Açılma.	i. + i (40b/8)
i. (12a/8)	[= 1]
i. + eden (55b/15)	inkār : < Ar. 1. Bir şeyi yaptığı halde
[= 2]	yapmadığını söyleme, yaptığını veya
incerek : Zayıfa yakın, incecik.	söylediğini saklama. 2. Kabul etmeme,
i. (67a/11)	yalanlama.
[= 1]	i. + etmiş (19a/10)
incirli bağçe : < Far. İstanbul	[= 1]
Okmeydanı’nda bulunan bir yer. Diğer	insā : < Ar. Unutturma, unutturulma.
adı Cafer Efendi Bahçesi.	i. (48a/3)
i. (58a/4)	[= 1]
i. + ye (70a/1)	inşāf : < Ar. Merhamete, vicdana veya
[= 2]	mantığa dayanan delalet.
‘ ind : < Ar. 1. Bir taraf, yön. 2.	i. + eyledigi (60a/6)
Yanında, göre, fikrine göre. 3. Olunca,	[= 1]
olduğu halde.	insan : < Ar. İnsan.
	i. + a (20b/8)

[= 1]

inşād : < Ar. Ahengine uygun bir şekilde şiir okuma.

i. + eylediği (44a/2)

[= 1]

intisāb : < Ar. 1. Bir kişiye ait olma, bağlanma. 2. Bir yere bağlanma, kapılanma. 3. Birinin adamı olma.

i. (34b/11), (37a/8), (59b/4)

i. + a (43a/15)

[= 4]

intizār : < Ar. 1. Bekleme, beklenilme. 2. Bakmak, gözlemek.

i. + ıñ (39a/9)

[= 1]

ipşāla : İki menzilin bulunduğu Trakya bölgesinde yer alan bir ilçe.

i. (35b/5)

[= 1]

irād : < Ar. 1. Gelir, vâridat. 2. Gelir getiren mülk. 3. Söyleme.

i. (32a/6), (9a/2)

i. + ımaḥşūşa (59b/1)

i. + ından (13b/7)

[= 4]

irāde : < Ar. 1. Dileme, arzulama, üzerine düşme. 2. Kesin hüküm, emir.

i. + iişābeti (28b/15)

i. + sini (9a/2)

[= 2]

ira'et : < Ar. Gösterme, tayin etme.

"ira'e"

i. + inukūdı (53b/12)

i. + işūreti (45b/7)

[= 2]

irān : İran. Güneybatı Asya'da bulunan bir ülke.

i. (7b/10)

i. + ızemīn (10a/1)

[= 2]

irās : < Ar. 1. Verme, verilme. 2. Sebeb olma, gerekme. 3. Getirme.

i. (32a/12), (63b/3)

[= 2]

irci'ī : < Ar. Ey mutmain olan nefis!

Râzı olmuş ve kendisinden râzı

olunmuş bir halde Rabb'ine dön"

âyetinin ilk kelimesi olup çeşitli

kullanılışlarda “ölüm” manasına
gelmektedir. Fecr süresi 28. ayet.

e. + ye (13a/3)

[= 1]

irhā : (?)

i. (43a/1)

[= 1]

irtiaş : < Ar. Ra'şeye tutulma, titreme,
sarsılma

i. (46b/2)

[= 1]

irtikāb : < Ar. 1.Fena, iyi olmayan bir iş
yapma. 2. Rüşvet verme.

i. + ıgüftār (58b/14)

[= 1]

İsā : < Ar. Hz. İsa. Kur'an- ı Kerim'de
da ismi geçen ve kendisine kutsal kitap
verilen peygamber.

İ. (8b/4)

[= 1]

işābet : < Ar. 1. Ok atışlarında oku
hedefe ulaştırma. 2. Doğru bir
düşünceyi dile getirme. 3. Düşme,
tutma, dokunma.

i. + den (12a/15)

i. + êtdirür (22a/16)

i. + êtmeyecegi (36a/6)

i. + i (28b/15)

i. + inden (27a/17)

[= 5]

işāl : < Ar. 1. Rast gelme, doğruca gidip
erişme, yerini bulma. 2. Doğru olan bir
düşünceyi ifade etme. 3. Düşme, tutma,
dokunma.

i. (17b/5)

[= 1]

işāl-i hedef : < Ar. Hedefe ulaşma.

i. (10a/15)

[= 1]

İşār : < Ar. 1. Misafirperver olma,
ağırlama. 2. Vermekten kaçınmamak,
kendinden çok başkalarının çıkarını
düşünüp fedâkârlık yapmak. 3. Dökme,
saçma. 4. Seçme, tercih ve ihtiyar etme.

ı. + ınakd (10b/9)

[= 1]

isfence : < Ar. Süngere benzer,
süngerimsi.

i. + i (42a/14)

[= 1]

isfendiyār : < Far. İran'da islamiyetten önceki hanedanlardan Keyanilerin padişahı.

i. (5a/15), (6a/6)

[= 2]

ishāk : < Ar. Hz. İshak. Hz. İbrâhim'in oğlu, Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen peygamberlerden biri.

i. (9b/4)

[= 1]

iskender : bk. "tozķoparan iskender".

i. (40a/1)

[= 1]

iskender : bk. "toĭob iskender".

i.(41a/11)

[= 1]

iskender-āne : < Ar. İskender'e yakışır şekilde.

i. (37b/7)

[= 1]

iskenderiyye : Bir menzilin bulunduğu Mısır'ın Akdeniz kıyısında olan, ikinci büyük şehridir.

i. (35a/17)

[= 1]

islām : < Ar. 1. Hz. Muhammed'in Allah tarafından tebliğine me'mur olduğu din. 2. Bu dinde olan kimse, Müslüman.

i. (20b/16), (28b/5)

i. + a (19b/14)

i. + ina (20b/17)

[= 4]

islāmiyye : < Ar. İslâmlık, Müslümanlık.

i. + den (35a/16)

i. + nün (29a/5)

[= 2]

ism : < Ar. İsim, ad.

i. (36a/3)

i. + imuĥammed (6a/10)

i. + iġerīf (4b/15)

i. + iġerīfleri (8b/2)

i. + iyile (16b/10), (43a/7),
(43b/11), (57a/13)
[= 8]

ismā'il : < Ar. Hz. İsmail. Hz.
İbrâhim'in oğlu, Kur'an-ı Kerim'de
ismi geçen peygamberlerden biri.
i. (17a/7), (22b/5), (23a/7),
(5a/4), (9b/4)
[= 5]

ışna-‘aşere : < Ar. On ikinci.
i. (31b/7)
[= 1]

istanbul : Türkiye’de bulunan bir şehir.
i. (67b/2)
i. + a (28a/15)
[= 2]

istanbul okmeydanı : Fatih Sultan
Mehmet tarafından fetihten hemen
sonra kurulan ilk vakıftır. Kuruluş
amacı "Gazilerin ve halkın ok atması
ve toplu halde dua etmesi için.." diye
açıklanmaktadır.
i. + nda (4a/11), (36a/8)
[= 2]

iste- : İstemek.
i.-meyüz (24b/1)
i.-r (38a/3), (40b/10)
[= 3]

isti‘dād : < Ar. 1. Kabiliyetli, becerikli
olma. 2. Akıllılık. 3. Anlayışlılık. 4.
Yetenekli olan kişi.
i. (3a/17), (62b/15)
i. + ina (40b/12)
[= 3]

istīfā : < Ar. 1. Bir işten kendi isteğiyle
çekilme. 2. Affını isteme, af dileme.
i. + yımaşşūd (69b/10)
[= 1]

istihkāk : < Ar. 1. Hakkı olma, hak
kazanma. 2. Hak kazanılan şey.
i. (41b/2)
i. + a (20a/13)
[= 2]

istihmām : < Ar. 1. Hamama girme,
yılanma. 2. Önem verme. 3. Bir amaç
için her türlü zorlukla uğraşma.
i. + ı (32a/13)
[= 1]

istiḥsān : < Ar. Hoşlanma, takdir etme, beğenme.

i. + dan (45b/10)

[= 1]

istikāmet : < Ar. 1.Yön, cihet. 2. Doğruluk, dürüstlük.

i. (40a/3)

[= 1]

istikrār : < Ar. Tekrarlatma.

i. (59a/6)

[= 1]

istimāʿ : < Ar. Dinleme, dinlenilme, işitme, kulak verip dinleme.

i. (2b/17)

i. + etmiş (18b/13)

[= 2]

istiʿmāl : < Ar. Kullanma.

i. (33a/4), (6a/9), (6b/10), (7a/5)

i. + etmekden (21b/14)

i. + i (17a/16), (5a/3)

i. + ine (14a/9), (9b/2)

i. + inün (13b/5)

[= 10]

istināden : < Ar. İstinad suretiyle, güvenerek, dayanarak.

i. (37a/4)

[= 1]

istinbāt : < Ar. Söylenen bir sözden ya da yapılan bir işten farklı, gizli bir anlam çıkarma.

i. (4b/3)

[= 1]

istisʿād : < Ar. Kutlu, mübarek, sayma.

i. (62b/17)

[= 1]

istiṭlaʿ : < Ar. 1. Bir şeyi öğrenmek isteme, araştırma. 2. Anlamaya çalışma.

i. + ıḥākāyık (3b/6)

[= 1]

istivā-pezīr : < Ar. + Far. Birbirine eşit

ve denk olma, müsâvî olunmasının

kabul edilme durumu.

i. (48a/6)

[= 1]

istizān : < Ar. 1.Müsade isteme. 2.İzin

için sorma.

i. + eylemek (65b/12)

[= 1]
istizhār : < Ar. 1. Dayanma, güvenme,
arka verme. 2. Yardım isteme, zahir,
arka olmasını isteme.

i. + ın (52a/7)

[= 1]

‘iṣyān : < Ar. Emre uymama, itaatsizlik
etme.

‘i. + etmiş (18b/4)

‘i. + etmişdür (18b/17)

[= 2]

iş : İş.

i. (19a/1), (51a/1)

[= 2]

īṣān : < Far. 1. Türkistan'da ve idil
havzası Türklerinde "sûfî, keramet
sahibi, velî" anlamlarına gelen ulemâ
ve şeyhlere verilen bir unvan.

i. + ı (1b/6)

[= 1]

iṣāret : < Ar. 1. Bir şeyi (kaş, göz, el,
parmak, baş ile) gösterme. 2. İz, belirti,
nişan. 3. Dolaylı olarak bir şeyi
hatırlatmak için verilen buyruk.

i. (11b/2), (23a/9)

i. + ibāhirü'l-beṣāret (9a/9)

[= 3]

iṣbu : Bu, özellikle bu.

i. (13b/3), (34a/13), (49b/15),

(50a/12), (65b/13)

[= 5]

iṣid- : İşitmek.

i.-übde (5b/3)

[= 1]

iṣmām : < Ar. 1. Koklatma, koklatılma.
2. Biraz duyurma, çıtlatma.

i. + ırevāyihi (53b/11)

[= 1]

iṣte : Bir şey gösterilirken veya bir şeye
işaret edilirken söylenen bir söz.

i. (37b/15)

[= 1]

iṣtiḥār : < Ar. Şöhretlenme, meşhur
olma, ün alma, ünlü olma.

i. (3b/16), (40b/13)

i. + édüb (41b/4)

i. + ın (45b/4), (52b/14)

[= 5]

iṣtimāl : < Ar. Bir şeyi kaplama, içine alma, kapsama.

i. (67b/7)

[= 1]

iʿtā : < Ar. Verme, verilme, ödeme.

i. (20a/16)

[= 1]

ʿitāb : < Ar. Azarlama, tersleme, çıkışma; gücenme.

ʿi. + ı (4a/4)

[= 1]

iṭāle : < Ar. Uzatma, uzatılma.

i. + izebān (52b/13)

[= 1]

iṭʿām : < Ar. Yemek yedirme.

i.(14b/10)

[= 1]

iṭāre : < Ar. 1.Uçurma, uçurulma.

2.Çarçabuk gönderme, yollama.

3.Bırakma.

i. + ilānei (41b/4)

[= 1]

itbāʿ : < Ar. Tabi kılma, arkasına, ardına katma.

i. + ından (43a/4), (46a/14)

[= 2]

iṭfāʿ ed- : < Ar. 1. Söndürmek. 2.

Dindirmek, yatıştırmak, bastırmak.

i.-üb (43a/5)

[= 1]

iʿtibār : < Ar.1.Saygı gösterme.

2.Ehemmiyet verme.

i. (26a/3), (30b/12), (30b/3),

(33a/10), (37a/5), (42b/8), (8a/9)

i. + ı (66b/12)

i. + ın (42a/9), (54a/3)

i. + ına (38b/5)

i. + olunmaz (27b/9)

[= 12]

iʿtimād : < Ar. Güvenme, emniyet

etme, güven, emniyet.

i. (30b/15)

i. + olunur (21a/1)

[= 2]

iʿtimāden : < Ar. İtimad ederek,

güvenerek, dayanarak.

i. (37a/4)

[= 1]

i'tinā : < Ar. Çok dikkat etme, özenme.

i. (48a/1)

i. + sın (53a/1)

[= 2]

i'tiyād : < Ar. Adet edinme, alışma;

alışkanlık.

i. (56b/5)

i. + édüb (37a/13)

[= 2]

ittibāʿ : < Ar. Ardı sıra gitme, uyma,

tâbi olma.

i. + etmek (19b/9)

[= 1]

ittifāk : < Ar. Birleşme, uyuşma;

sözleşme.

i. + ı (35a/12)

i. + ıyıla (58b/9)

[= 2]

ittihāz : < Ar. Bir aleti nesneyi

kullanma; ok yay kulanma.

i. (19b/5)

i. + ıyıla (14b/12)

[= 2]

ittişal : < Ar. Yakınında, bitişiğinde.

i. + inde (39b/5)

[= 1]

ittisām : < Ar. Damga vurma, nişan

urma; süsleme.

i. + ıfātiḥ (28b/12)

[= 1]

izāle : < Ar. Giderme, giderilme; yok

etme.

i. (13b/16), (52b/14)

i. + eyledükden (42a/14)

[= 3]

izān : < Ar. Bildirme, bildirilme.

i. (65a/8)

[= 1]

izʿān : < Ar. 1. Anlayış gösterme. 2.

Söz dinleme, emre uyma. 3. Terbiye,

edep.

i. (20b/15)

[= 1]

iʿzāz : < Ar. 1. Kıymet etme, hürmet

etme. İkramda bulunma.

i. (13a/8)

[= 1]

izhār : < Ar. Gösterme, meydana
çıkarma.

- i. (3a/13), (52b/11), (6a/4)
- i. + eylediği (56a/2)
- i. + ı (58a/1)
- i. + ıcelādet (39a/14)
- i. + ıgalebe (43b/15)
- i. + ıkibr (48a/1)
- i. + ımaʿrifet (62b/3)
- i. + ımahāret (60b/6)
- i. + ımeḥāret (56b/15)
- i. + ıṣṣanʿat (57a/4), (61a/8)
- i. + ıṣṣehāmet (11a/16)
- i. + imahāret (66b/1)

[= 15]

izn : < Ar. İzin.

- i. (20b/6)
- i. + i (30a/13)
- i. + vèrilmemek (61b/7)

[= 3]

ʿizzet : < Ar. 1.Değer; yücelik, ululuk.

2.Güç, kudret. 3.Saygı.

- ʿi. (9a/12)
- ʿi. + i (18a/10)

ʿi. + ifātiḥi (10a/1)

[= 3]

-J-

jale : < Far. İran'da hüküm süren ilk
sülalelerden olan Pişdâdiyân
sülalesinden Minuçehr Şah'ın
okçulukta mahareti çok olan silahdarı,
oklarını oyup nemi gittikten sonra
içlerini jale ile doldurup güneşin
doğuşunda, attığı yer ile arasında kırk
konaklık mesafe olan Merv şehrine
düşürdüğü kaydedilmiştir. Minhâc-ı
Rumât'ta geçmektedir.

j.(derkenar(34a/5))

[= 1]

-K-

kaʿbe : < Ar. 1.Hicaz'da, mekke-i
mükerrerme'de harem-i şerif'in hemen
hemen ortasında bulunan bina.
2.Müslümanların namaza başlarken
yöneldikleri taraf.

k. + i (46b/17)
[= 1]
ķābil : < Ar. Hz. Adem'in oğullarından
birinin ismi, Habil'in kardeşi.
k. + e (5a/2)
k. + olur (25a/9)
[= 2]
ķable'l-an : < Ar. Andan önce.
k. (3a/5)
[= 1]
ķable'l-islām : < Ar. İslam öncesi,
Müslümanlıktan evvel.
k. (7b/10)
[= 1]
ķabul : < Ar. 1. Bir şeye isteyerek veya
istemeyerek peki deme, râzı olma. 2.
Verilen bir şeyi alma, geri çevirmeme.
3. Onaylama, tasdik etme.
k. (20b/7)
k. + eyler (21a/13)
[= 2]
ķabza : < Ar. 1. Yayın sol elle kavranan
orta kısmı. 2. Ok boynunu ölçmekte

yaklaşık 9 cm'lik uzunluk ölçüsü. 3.
Atıcıya göre sol taraf, kabza tarafı.
k. (35b/15), (68a/15)
(derkenar(56a/1)
k. + sında (44a/4), (47a/14),
(49a/12), (70a/12)
(derkenar(38a2/2)
[= 8]
ķabza ķālibı : < Ar. Okçuluğa heveslenip
kabza almak için uğraşan kişi. Kabza
alabilmek için en az 900 gez (594 m.)
mesafeye ok atıp bunu usulüne uygun
olarak tespit ve tecil ettirmek lazımdı.
Kabza alan bir atıcı, Atıcılar Sicili'ne
kaydolunmak ve Atıcılar Dergāhı'nda
sofraya oturma hakkı kazanırdı. Buna
Büyük Kabza almak da denilirdi.
k. (20b/13)
[= 1]
ķac : Bir şeyin niceliğini sormaya
yarayan soru sıfatı, ne kadar, nice.
k. (25b/2), (25b/3)
[= 2]

ķadar : < Ar. 1. Bir Şeyin,
karşılaştıırıldığı diğer bir Şey ölçüsünde,
derecesinde olduğunu belirtir.
2. Ölçüde, derecede. 3. Bir iş, durum
veya sıralamanın bittiği mekan, zaman
veya sayıyı gösterir. 4. Geçmiş zaman
isim-fiilinden sonra geldiğinde “gibi”
anlamı verir. 5. “Aşağı yukarı,
yaklaşık,” anlamında bir niceliğin
ölçüsünü, ne kadar olduğunu tahmînî
olarak söyler.

k. (17b/4), (17b/7), (28a/8),
(33a/1), (33a/13), (38a/4),
(3a/14), (16b/15)
[= 8]

ķadd : < Ar. Boy,pos.

k. + ine (33a/16)
[= 1]

ķaddesallāhu esrārahüm : < Ar. Allah
sırlarını mukaddes ve mübarek eylesin.

k. (28b/14)
[= 1]

ķaddese sırr : < Ar. (Allah) sırlarını
mübarek eylesin.

k. + a (35a/7)

[= 1]

ķadem : < Ar. 1. Ayak. 2. Adım. 3.
Yarım arşın mesafesinde bir ölçü. 4.
Uğur.

k. (51b/13), (59a/6),
k. + i (40b/15), (52a/9), (57a/8),
(62a/7)

[= 6]

ķadem-gāh : < Ar. + Far. Ayak yeri.

k. + ı (47a/16), (57a/9) (59a/13)
k. + ıdaķıķī (53a/6)
k. + ına (66a/14)
k. + inuğ (68a/15), (70a/13)
[= 7]

ķādı : < Ar. Şeriat ile yönetilen
devletlerde halk arasında çıkan
anlaşmazlıkları, her türlü dâvâyı
çözmek için devlet tarafından
görevlendirilen kişi.

k. + sı (67b/2)
[= 1]

ķadr : < Ar. 1.Kıymet, itibar. 2.Onur,
şeref; üstünlük. 3.Mertebe, derece.

k. (1b/6), (66b/12), (70a/7)	[= 1]
k. + ikemāna (32b/14)	kāğid : < Far. Hedef üstüne yerleştirilen
k. + ini (69b/13)	nesne.
[= 5]	k. (derkenar(28a1/6)),
kāf : < Ar. Kaf dağı. Masallarda,	(derkenar(28a1/11))
zümrüd-i anka kuşunun yaşadığının	[= 2]
bahsedildiği, inanıldığı dağ; Şark	kāğıdhāne : < Far. İstanbul
kavimleri kozmolojisinde Arzın her	Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.
tarafını, bütün yanlarını saran dağın	k. (41b/16), (65a/11), (66a/12),
ismi.	(70a/15)
k. + ısalābet (40a/1)	k. + de (35b/3)
[= 1]	k. + i (54a/11)
kāfī : < Ar. Yeten, yetişen, elveren,	[= 6]
yeterli, kifāyet eden.	kā'ide : < Ar. 1.Temel, esas. 2.Usul,
k. + dür (14a/14)	nizam, yol, kural.
[= 1]	k. (20a/17), (29a/11)
kāftān : < Ar. Büyük oranda ipekten	k. + si (8a/2)
yapılmış olan bir çeşit uzun, süslü	k. + sinden (68b/9)
kıyafet.	k. + ye (8a/7)
k. (29a/10)	[= 5]
[= 1]	kā'in : < Ar. Mevcut olan, bulunan, var
kāfur : < Ar. Peygamber Efendimizin	olan.
tirkeşinin adı.	
k. (16b/10)	

k. (30b/6), (35b/10), (63a/5),
(66a/1), (66a/14), (68a/16),
(68b/1)
[= 7]

ķāhire : Mısır'ın başkenti olan bu
şehirde yedi menzil bulunmaktadır.

k. (35b/10)
[= 1]

ķahr : < Ar. Gālip gelip ezme, perîşan
etme, mahv ve helâk etme.

k. + êde (38a/1)
[= 1]

ķahvecibaşılığı : < Ar. + T. 1.
Kahvecibaşının işi ve unvânı. 2.
Sarayda bâzı yetenekli has odalılara
verilen mansıp.

k. (67b/8)
[= 1]

ķal' : < Ar. Koparma, koparılma.

k. (58b/10), (59b/14)
[= 2]

ķal- : Kalmak.

k.-dı (2a/17)
k.-dığını (9a/13)

k.-mayub (27a/9)

[= 3]

ķal'a : < Ar. 1. Kale, hisar. 2. Bir şeyin
temelinin, güvenliğinin sürdürüldüğü
nesne. O eser ilmin kal'asıdır.

k. (26a/9)
k. + yımuḥāvere (3a/4)
[= 1]

ķalāfāt : < Far. Osmanlı dönemi
yeniçerilerin giydiğı aşağısı dar
yukarısı geniş başlık.

k. (58b/4)
[= 1]

ķalbī : < Ar. 1. Kalbe mensup, kalble
ilgili. 2. İçten, gönülden.

k. (38a/4)
[= 1]

ķalem-i kudret-i rabbānī : < Ar. Allah'ın
kaleminin kudreti.

k. (8b/1)
[= 1]

ķalemtrāş : < Ar. Far. Kamış kalem
açmakta kullanılan uzun saplı küçük
bıçak.

k. (50a/14)	çam ağacından yapılan oklar
[= 1]	kullanılmaktaydı.
ķālen ve ķālemen : < Ar. Sözle ve yazıyla.	k. + 1yıla (48b/3)
	[= 1]
k. (31b/16)	ķāmiş menzili : Bağdat Fatihî olan merhum Murad Han'ın üstadı Hacı Süleyman Ağa, Hacca giderken Mısır Kahire'de olan Kamış Menzili'ni ağaç pişrev ile bozmuştur.
[= 1]	
ķalyōn : < İt. Yelkenle de kürekle de mesafe katedebilen, savaş gemilerinin en büyüğü.	k. (derkenar (44a3/7))
	[= 1]
k. (42a/11)	ķāmilü'ş-şanāyī : < Ar. Bütün sanatlar.
[= 1]	k. (29b/8)
	[= 1]
ķāmet : < Ar. Boy, pos.	ķām-revā : < Far. İsteğine erişen.
k. (12a/12)	k. (65b/5)
[= 1]	[= 1]
ķāmiş ok : Mücevvef ok olarak da bilinir. Kamıştan yapılan oklardır. Kamış ok yapmak için gerekli malzeme Hindistan'dan getirildiği için, çok pahalıya māl oluyordu. Bu nedenle kamış ok nadir görülmekte daha çok	ķām-ver : < Far. İsteğine kavuşmuş, mutlu.
	k. (64b/10)
	[= 1]
	ķām-yār : < Far İran'da bir eyaletin adı. "kamyan"
	k. (7a/11)

[= 1]

kan dök- : Ölüme yol açmak, cana kıymak.

k.-en (11a/11)

[= 1]

kanā‘at : < Ar.1.Verilene , kismete rıza gösterme, daha fazlasını beklememe, arulamama. 3.İnanmak, aldanmak.

4.Görüş,tahmin.

k. (40a/2)

[= 1]

kandilci piyāle usta : bk. “kandilci usta piyāle”.

k. + nuḡ (52b/14)

[= 1]

kandilci usta piyāle : Kandilli Usta Piyale, Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiştir.

k. (52b/1)

[= 1]

kaḡı : Hangi.

k. (26a/6), (26b/9)

k. + sı (28a/1)

[= 3]

kāni‘ : < Ar. Elindekiyle yetinen buna razı olan, daha fazlasını beklemeyen, arzulamayan.

k. (59b/2)

[= 1]

kanlı köşk : < T. + Far. İstanbul Okmeydanı’nda bulunan Musahip Mustafa Paşa köşkü.

k. + e (39b/5)

[= 1]

kānūn : < Ar. 1. Bir toplumda herkesin uymak zorunda olduğu devlet tarafından konulmuş kurallar. 2. Herhangi bir konu için belirlenen kanunun yazılmış olduğu kitap.

k. (29a/11), (29a/11)

[= 2]

kānūnen : < Ar. Kanuna göre, kanuna uyarak, kanun yoluyla.

k. (55b/17)

[= 1]

kānūnnāme : < Ar. Kānunların toplandığı kitap, kānun kitabı

k. + lerinde (29b/10)

[= 1]

kapu : Kapı.

k. + s1 (5b/7)

[= 1]

kapūdān : < İt. Kaptan

k. (42a/1), (49b/10)

k. + ıdaķāyıkdan (64b/6)

k. (64b/5)

k. + 1 (47a/8)

[= 4]

kapūdān-ı deryā : < İt. + Far. Osmanlı

Devleti'nde deniz kuvvetlerinin en

büyük askerî ve idari amiri, kaptan

paşa.

k. (64b/5)

[= 1]

kapūdān hüseyin paşa : III. Selim

devrinde yaşamış olan Kapudan

Hüseyin Paşa, çuhadarlık,

başçuhadarlık ve kaptan-ı derya gibi

görevlerde bulunmuştur. “Sancağı

uğurlu vezir” diye anılan Hüseyin Paşa,

Beşir Ağa (Hafid Molla) Menzili'nde

rekor kırıp taş diktirmiş bir

kemankeştir.

k. (64b/2)

[= 1]

karābe : < Ar. 1. Kırba, büyük testi. 2.

Büyük şişe.

k. + iāb (11b/9)

[= 1]

kara hasan : Yeniçeri Ocağı'ndan olan

Solak Kara Hasan, Uncu Şüca' Menzili

ve Cerrah Menzili'nde rekor kırarak taş

diktirmiş bir kemankeştir.

k. (45a/16), (45a/17)

k. + uñ (45b/11)

[= 3]

kara hasan ağa : Çuhadar Kara Hasan,

III. Selim zamanında Kiler Kethüdası

Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir

kemankeştir.

k. (64a/2)

k. + nuñ (64a/6)

[= 2]

kara muştafa : Sultan I. Selim'in

avcıbaşısı olan Kara Mustafa Ahi

(Parpol) Menzili'nde rekor kırmış, taş diktirmiştir.

k. (41a/12), (41a/4)

[= 2]

ķara muştafa paşa : bk. “ķara muştafa”.

k. (52b/17)

[= 1]

ķarār : < Ar. 1. Bir iř veya konu hakkında verilen kesin hūkūm. 2. Bir yerde veya bir halde durma, sebat ūzre kalma, sākīn olma. 3. Ŗlķū, derece, miktar, tarz.

k. (42b/1) ,(56b/16)

k. + vērildiginū (8a/14)

[= 3]

ķarartı : Kararmış yer, siyahlık.

g. + sıyıla (64a/7)

[= 1]

ķarayāğız : Koyu, esmer kimse.

k. (12b/10)

[= 1]

ķargā : Karga, hayvan.

k. + ları (4b/6)

[= 1]

ķārgāh-ı kemān : < Far. Yayın yapıldığı yer, atölye.

k. + (39a/7)

[= 1]

ķargā muřtafa : Zayıf yapılı olduėu söylenen Karga Mustafa, buna raėmen iki ayrı menzilde rekor sahibi bir kemankeřtir. Bunlar:Ahi(Parpol) Menzili ve Ćizmecī(Ćıllu) Menzili'dir.

k. (40a/16), (41a/15), (41a/6)

[= 3]

ķarılar Ćeřmesi : < T. + Far. Sultan Mahmut Efendimizin validelerinden İfettli Nakři tarafından İstanbul Okmeydanı yakınında yaptırılmış olan Ćeřmedir. Eski Ćeřme III. Ahmet zamanında yeniden yapılmıştır.

k. (48b/8), (57a/10), (70a/11)

[= 3]

ķarındař : Kardeş.

k. + larından (11a/2)

[= 1]

ķarıř- : Karışmak.

k. (49b/12)

k.-mamağ (30a/7)	[= 1]
[= 2]	ķāsım : “zihgīrci ķāsım ya da zağarcı ķāsım” . Metinde tam olarak ifade edilmemektedir.
ķarīb : < Ar. Yakın, yakın olan, uzak olmayan; soyca yakın.	
k. (13a/4), (20b/1), (37b/13), (43a/15), (44b/7), (45a/9), (51a/5), (52a/12), (59b/17), (61b/14), (62b/5), (65a/11), (65a/15), (65b/16), (67a/8), (67b/10), (70a/15)	k. (44a/14)
k. + dūr (48a/9)	[= 1]
[= 18]	ķāsım paŗa : < Ar. + T. İstanbul'da okçuların yarışmalara dair birbirlerini dava ettikleri ve bu davaların çözüldüğü mahkeme.
ķarīn : < Ar. 1. Yakın. 2. Bir şeye sahip olan. 3. Dost gibi yakın kimseler.	k. + da (59a/9)
k. (10b/1)	[= 1]
[= 1]	ķaşırımca : < Ar. Kısaca, kararımca.
ķarŗu : Karŗı.	k. (3b/8)
k. + dan (10a/10)	[= 1]
[= 1]	ķaşīr : < Ar. Kısa, boysuz.
ķaşd : < Ar.1. Maksat, amaç, niyet.	k. (42b/3)
k. + ıyıla (68b/16)	[= 1]
[= 1]	ķaşr : < Ar. Köşk, küçük saray, kâşâne.
ķaşd éd- : < Ar. + T. Kastetmek.	k. + ı (5b/14)
k.-erler (24a/5)	[= 1]
	ķaşŗabū's-sebķ : (?)
	k. + i (61a/9)
	[= 1]

ķasāvet : < Ar. Ŭzŭntŭ, gam, keder,

k. (63b/9)

tasa.

[= 1]

k. + i (23b/2)

[= 1]

kāşāne : < Far. Kusursuz bir Şekilde

k. (27a/14)

yapılmış olan ev, kōşk.

[= 1]

k. + i (52a/7)

[= 1]

ķatʿ : < Ar. 1.Kesme, kesilme; biĉme.

(62b/2)

2.Ćözme, karar verme, bitirme.

k. + lerinden (66a/15)

k.(2a/2) (20b/1), (30b/1),

[= 5]

(30b/5), (58b/4)

[= 5]

ķātīb-i vaķf-ı sulţān bāyezīd aĥmed

efendi : bk. "aĥmed efendi ķātīb-i vaķf-

ı sulţān bāyezid".

ķātār : < Ar. Art arda sıralanmış hayvan

k. + nŭŋ (52a/2)

sŭrŭsŭ.

k. + ıbārķeş (61a/7)

[= 1]

[= 1]

ķat ķat : 1. Katlar hâlinde.2. Ćok, pek

ķatı : Sert.

ĉok, fazlasıyla.

k. (13b/2), (17a/15), (25a/5),

k. (70a/8)

(37a/6)

[= 1]

[= 4]

ķatl : < Ar. Ŭldŭrme.

ķatʿ-ı nażar-ı ķuvvet-i mālīyye : < Ar.

k. (6b/4)

Maliyenin gŭcŭnŭ dŭşŭnŭp karara

[= 1]

baĝlanması.

ḳavaʿid : < Ar. Kaideler, usuller

(kurallar). Metinde geçen ok atmanın

kurallarıdır.

k. + ini (4a/10)

[= 1]

ḳavāʿid-i remy : < Ar. Abdullah el-

Kâtip tarafından yazılmış olan okçuluk

kurallarının anlatıldığı bir eser.

k. (31b/11)

[= 1]

ḳavī : < Ar. 1. Kuvvetli, güçlü. 2.

güvenilir, sağlam.

k. (12a/1),(20a/9)

[= 2]

ḳavl : < Ar. Lakırdı, söz.

k. (25b/16), (26a/5), (27b/11),

(28a/1), (28a/4), (28a/5),

k. + e (25a/12),

k. + ederek (27a/6)

k. + i (12b/10)

k. + ince (18b/14)

k. + inde (27a/1)

k. + inesh (28a/6)

[= 11]

ḳavm : < Ar. İnsan topluluğu.

k. (60b/3)

[= 1]

ḳavs : < Ar. Yay, keman.

k. (16b/13), (17a/1), (4b/13),

(4b/7)

k. + e (17a/13), (4b/8)

k. + ieşer (70b/1)

k. + ıfeyza (10a/11)

k. + ımübāhātı (39a/11)

k. + ler (7a/4)

k. + uñ (21b/9)

[= 23]

ḳavs-ı ʿarabī : < Ar. Arap yayı.

k. (14b/1), (17a/6), (21b/14),

(6a/14), (6a/3)

k. + yile (6a/7)

k. + nün (17a/4)

[= 7]

ḳavs-ı ʿarabīyye : < Ar. bk. “ḳavs-ı

ʿarabī”.

k. (22a/2)

[= 1]

ķavs-ı ħicāzī : < Ar. Bir yay çeşidi. bk.

“ħicāzī.”

k. (17a/8)

[= 1]

ķavs-ı saħt : < Ar. Kuvvetli,sert yay.

k. (41b/9)

[= 1]

ķavs-ı teveccüh : < Ar.Yayı hedefe

doğru hareket ettirme.

k. (49b/14)

[= 1]

ķavsnāme : < Ar. + Far. Okçuluk eseri.

k. + ler (8b/8)

[= 1]

ķavsü't-tedmīr : < Ar. Yok eden yay.

k.(36b/14)

[= 1]

ķayd : < Ar. Kayıt.

k. (28b/17)

[= 1]

ķayd-ı cerīde-i murād : < Ar. Kayıt

altına alınıp yazılmasını isteme.

k. (65b/13)

[= 1]

ķayşerili küçük tācir seyyid aħmed āģa :

Okçular arasında "Küçük Tacir" diye

de bilinen Kayserili Söylemezzade

Ahmet Çelebi, kabza aldıktan sonra

Emin Menzili' nde menzil taşı diktirmiş

bir kemankeştir.

k. (57b/6)

[= 1]

ķayyımzāde aħmed efendi : bk. “aħmed

efendi ķayyım-zāde”.

k. + nūñ (51b/17)

[= 1]

ķāzī'asker : < Ar. Kazasker, ilmiye

rütbelerinin sonuncusu ve mülkiyede

balalık, askerlikte müşir rütbesinin

altında olan Rumeli, Anadolu

isimleriyle de bilinen rütbeli kişi.

k. + i (63b/4)

[= 1]

ķāziyye : < Ar. 1. İş, konu, madde,

sorun; dāva. 2. Cümlecik. 3. Öneride

bulunma.

k. + imüsellemeden (34b/6)

k. + sini (65a/8)

k. + ye (6b/14)

[= 3]

ḳazzāz aḥmed : Fatih Sultan Mehmed

zamanının en ünlü kemankeşlerinden

biri olan Kazzaz Ahmed, Arkırı

Menzili'nde -eserde gündoğusu

rüzgarıyla atılan Tozkoparan Menzili

olarak geçen bu menzilde- ok atarak

ana taşı diktirmiştir. Ayrıca usta bir puta

okçusu olarak da bilinen Kazzaz

Ahmed'in Belgrat'ta da bir rekoru

bulunmaktadır.

k. (38b/15)

k. + üñ (39a/6)

[= 2]

kebā'ir : < Ar. Hakkında açık hüküm

bulunan büyük günahlar, kebîreler.

k. + den (19a/1)

[= 1]

kebek : (?)

k. (5a/12)

[= 1]

kebîr : < Ar. Büyük, ulu.

k. (58a/6), (64a/13), (66a/2)

k. + dür (43a/17)

k. + i (41b/17)

[= 5]

keci boynuzu : Hicazî isimli yayın

yapımında kullanılan bir malzeme.

Yayın arkasını sinirleyip içine keçi

boynuzu yapıştırırlar.

k. (17a/11)

[= 1]

keder : < Ar. 1. Bulanıklık 2. Tasa, kaygı,

gönül uzantısı.

k. (11b/17), (38a/4), (60a/6)

k. + i (59b/16)

[= 4]

kefâret : < Ar. bk. “keffâret”.

k. (16a/6)

[= 1]

kefere : < Ar. Kafirler.

k. + iküreyş (23a/1)

[= 1]

kefeki sinor taşı : < Rum. + T. Ok

meydanında Ali Bali Menzil'nin baş

taşının sağ tarafında olan kefeki

taşından yapılmış sınır taşıdır. Kefeki

[= 1]

taşı, pamuk taşı.

kelimāt : < Ar. Kelimeler, sözler.

k. (69a/5)

k. + uḡ (2b/17)

[= 1]

[= 1]

keffāret : < Ar. İşlenen bir günah ya da hataya karşı yapılması gereken şey.

kellāb : < Ar. bk. "bin kilāb ".

k. (16a/11),

k. + ı (10b/16)

[= 1]

[= 1]

kehf : < Ar. 1. İn, mağara. 2. Sığınak, sığınılacak yer.

kelleci ʿömer beg : Üsküdarlı Kelleci

Ömer Bey kabza aldıktan sonra

Abdullah Efendi Menzili'nde rekor

kırıp taş diktirmiştir.

k. + iʿademde (42a/10)

k. (56a/15)

[= 1]

k. + e (57a/4)

kelāl : < Ar. Yorgunluk, bıkkınlık.

k. (63b/3)

[= 2]

[= 1]

kemāl : < Ar. En yüksek değer,

mükemmellik; değer, baha.

kelām : < Ar. 1. Söz, lakırtı. 2. Allah'tan ve tevhidden bahseden ilim.

k. + i (63b/2)

k. (26a/13), (9a/16)

k. + imuḥabbeti (65b/10)

k. + ıcevāhir (2a/7)

k. + işanʿat (62a/5)

k. + ına (21a/1)

[= 3]

[= 4]

kemān : < Far. 1. Yay (ok atan). 2. Kavis.

kelān : < Far. 1. İri, cüsseli, büyük, heybetli. 2. Geniş, enli. 3. Baş.

k. (11b/1), (13a/14), (16b/13),

(16b/14), (17a/1), (21a/10),

k. (33b/17)

(2b/13), (2b/16), (30a/11),

(34a/13), (34b/14), (35a/4), (39a/7), (3a/10), (3b/1), (4a/14), (57a/14), (5b/2), (70a/8) k. + a (32b/14) k. + ı (20a/15), (40b/9) k. + ıgayret (41b/6), (56b/16) k. + ısebķātı (10a/13) k. + uŋ (3b/16), (5a/3) [= 26]	kemān-ı ūhret : < Far. ūhreti olan tanınmıŝ yaycıların elinden ıkan yay. k. + in (43a/1) [= 1]
kemānger : < Far. Yay yapan sanatkār. k. (41a/7) [= 1]	kemān-ı vesī'yu'l-būnyān : < Far. + Ar. Geniŝ yapılı yay. k. (62a/4) [= 1]
kemān-ı āhen : < Far. Demir yay. k. (47a/2) [= 1]	kemānkeŝ : < Far. Keman, yay çeken, ok atan. k. (32b/16), (55a/5) k. + lerden (8a/9) k. + lere (29a/10) [= 4]
kemān-ı bī-i'tibār : < Far. + Ar. İtibarı olmayan tamirinden pek hoşlanılmayan yay. k. (60b/14) [= 1]	kemānkeŝān : < Far. Kemankeşler. k. (29b/3), (55b/11) k. + da (20b/2), (30b/3) k. + dan (50a/17) k. + ı (4a/9) [= 6]
kemān-ı saħt : < Far. + Ar. Gūlū yay. k. + ını(36b/16) [= 1]	kem-māye : < Far. Ōzū, mayası bozuk. k. (3b/13) [= 1]

kemük : Hedefe yerleştirilen
nesnelerden biri.

k. (derkenar(28a1/8)

[= 1]

kenār : < Far. Kenar.

k. + ındaki (38b/12)

[= 1]

kenār-rāh : < Far. Yol kenarı.

k. + de(49a/12)

[= 1]

kendi : Kendi.

k. (20b/4), (24a/11), (40b/5),
(59b/1)

[= 4]

kendü : bk. “kendi”.

k. (13a/4), (24b/5), (32b/13),
(9a/1)

k. + den (23b/17), (30a/2)

k. + nūḡ (21a/9), (65b/8)

k. + sine (27b/6)

k. + ye (11b/1), (13b/10),
(22a/17), (49b/11)

k. + yi (68b/15)

[= 14]

kepāde eyle- : < Far. + T. Utanılacak bir
duruma düşürmek.

k.-digi (70a/10)

k.-mek (37a/1)

[= 2]

kepāze-keşlik : < Far. Talim yaparken
kullanılan gevşek ok yayı.

k. (32a/10)

[= 1]

kepenekci reʿīs Kemankeşler arasında
"Kepenekçi Reis" ya da "Ferhad Paşa
Reisi" olarak bilinen bu okçu Cerrah
Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

k. (46a/3)

k. + üḡ (46a/15)

[= 2]

kerāhet-i şedīde : < Ar. Harama yakın,
mekruh olan.

k. (19a/3)

[= 1]

kerāmetlū : < Ar. + T. Kerem sahibi,
ikram sahibi , ermiş olan kişi.

k. (64b/10)

[= 1]

kerān : < Far. Kenar ucu, kıyı.

k. (45a/10)

k. + ınuḡ (48b/5)

[= 2]

kerem : < Ar.1. Ruh asâletinin gereği

olan cömertlik, âlicenaplık. 2. Lutuf,

iyilik, merhamet, ihsan.

k. (35a/3)

[= 1]

kerre : < Ar. Defa, kez, sefer.

k. (25a/10), (25a/7), (25b/3),

(26a/1), (27a/10), (27a/5),

(27a/8), (27a/9)

[= 8]

kerremallahü : < Ar. Lütuf sahibi,

bağışlayıcı Allah.

k. (14a/17)

[= 1]

kesb : < Ar. 1. Çalışıp kazanma. 2.

Edinme, peydahlama, kazanma.

k. + iṭṭıla^c (20b/16)

[= 1]

kesdür- : Kestirmek. Metinde getirmek,

yaklaştırmak anlamlarında

kullanılmıştır.

k.-mek (34a/7)

[= 1]

kesîre : < Ar. Çok, bol.

k. + den (17b/9)

[= 1]

keskinler : Cündilikte ustalık ve liyâkat

gösterenler sınıfı. Üçüncü sınıf olarak

bilinen dokuzyüzcü, binci ve binyüzcü

keskinleri.

k. + i (30b/4)

[= 1]

kesr : < Ar. Kırma, kırılma, paralama.

k. (43a/3), (48b/3)

[= 2]

keşf : < Ar. 1.Ortaya çıkarma, açma. 2.

Meçhul, gizli olanı arayıp bulma.

k. + işirā^c (42a/16)

[= 1]

keşîde : < Far. 1.Çekilmiş, çekiliş.

2.Tartılmış. 3.Tertibedilmiş..

k. + iriştei (56a/4)

[= 1]

keşişleme : 1. Güneydoğudan esen

rüzgâr. 2. Güneydoğuyu gösteren yön.

k. + isevk (64b/12)

[= 1]

keşmekeş : < Far. 1. Çekişme, kavga, mücadele. 2. Karışıklık. 3. Kararsızlık, tereddüt.

k. (3a/3), (47a/2)

[= 2]

kethüdâ : < Far. Osmanlı zamanında zengin kişilerin veya devlet büyüklerinin emrinde çalışıp onların işlerini gören kişi, kâhya.

k. (61a/1)

k. + sı (61a/4), (63a/17), (64a/4)

[= 4]

kethüdâlık : < Far. + T. Kethüdanın yaptığı iş.

k. + ıyıla (64a/3)

[= 1]

ketûm : < Ar. Hz. Muhammed'in yayının adı.

k. (16b/9)

k. + ı (17a/1)

[= 2]

kevkebe : < Ar. 1. Debdebe, tantana, ihtişam, gösteriş. 2. Bilhassa İran hükümdarlarının huzûrunda sancak gibi tutulan çevgân şeklinde, ucu eğri, başında parlak mâdenî bir top bulunan değnek.

k. + i (37b/6)

[= 1]

keyâniyân : < Far. Key'lerin soyundan olan kişiler, eski İran hükümdarları.

k. + dan (5a/12)

[= 1]

keyf : < Ar. Keyif.

k. + ini (55b/16)

[= 1]

keyf-mâ-yeşâ' : < Ar. Nasıl isterse, istediği gibi.

k. (54a/5)

[= 1]

keyhüsrev : < Far. Keykâvus'un torunu, Siyâvuş'un oğlu olan meşhur hükümdar.

k. + üñ (5a/12)	kıdem-i sa^{ci}ye : < Ar. Bir pehlivan atış
[= 1]	yerine vardığında kendinden eski
kez : Defa, kere, sefer.	pehlivan bulunur ise ondan önce
k. (10a/14), (29a/7)	atmamasına yani kıdem-i sa ^{ci} lerine
k. + e (20b/1)	dikkat etmesi gerekir. Kıdem sayısı,
[= 3]	rütbe, mertebe. Metinde geçmektedir.
kezâlik : < Ar. Bu da öyle, yine öyle,	k. + lerine (30a/3)
kezâ.	[= 1]
k. (31a/2)	kıl- : Kılmak. “namaz kılmak”.
[= 1]	k.-ub (13a/11)
kıble : < Ar. Güneyden esen, güney	[= 1]
yönünü simgeleyen adını "kıble"den	kılıc ‘ali paşa : Osmanlı denizcisi ve
alan, oldukça sıcak ve nemli hava.	kaptan-ı deryâsı.
k. (43b/2), (44a/6), (55a/12)	k. (42a/7)
k. + i (45b/12)	[= 1]
[= 4]	kılıccı yūsuf : Kılıççı Yusuf, Bostancı
kıbel-bārī : < Ar. Tarafı, yönü belli	Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş
edeni var eden.	bir kemankeştir.
k. (4b/7)	k. (52a/17)
[= 1]	k. + uñ (52b/13)
kıble hākisi menzili : bk. “hākī	[= 2]
menzili”.	kılın- : Kılınmak. “beyân kılınmak”.
k. (63a/4)	k.-mağ (26b/6)
[= 1]	k.-ur (56a/4)

[= 2]

kıra'at : < Ar. Devamlı, düzgün okuma.

Namazda Kur'an okuma.

k. (5b/11)

[= 1]

kırk : Sayı, 40.

k. (16b/6), (29a/7), (30b/11),

(33b/7), (39b/3), (69a/6)

[= 6]

kırk beş : Sayı, 45.

k. (33b/7)

[= 1]

kırkçeşmeli çelebi : bk. "kırkçeşmeli

okıcı muştafa çelebi".

k. (58b/16), (59a/15)

[= 2]

kırkçeşmeli muştafa çelebi : bk.

"kırkçeşmeli okıcı muştafa çelebi".

k. + nüj (58b/3)

[= 1]

kırkçeşmeli okıcı muştafa çelebi :

Devrinin ünlü okçu ustalarından olan

Kırkçeşmeli Mustafa Çelebi,

seçilmediği halde kendisi zorla meydan

şeyhi olup kemankeşlere taş

diktirmemiş ve de birçok huzursuzluk

çıkarmıştır. Büyük Yeksüvar

Menzili'nde ok atıp taş diktirmiştir.

k. (58a/14)

[= 1]

kısa : Uzunluğu, mesafesi az olan.

k. (33a/16)

[= 1]

kısa yay : Kısa boyuttaki yay. Bu yaya

özel kısa ok ve miktarı küçük olan

temren kullanılır.

k.(33a/17)

[= 1]

kışāş : < Ar. Öldüreni öldürme,

yaralayanı yaralama cezası.

k. + nümün(12a/7)

[= 1]

kısm : < Ar. Parça, bölüm.

k. (17a/9), (26a/6)

k. + a (25b/16)

k. + ı (17a/10), (17a/9)

[= 5]

kısmet : < Ar. Talip, nasip, kader.

k. + imerātibde (7b/15)

[= 1]

kışsa : < Ar. Olay, hikâye.

k. (11b/7)

[= 1]

kıṭʿa : < Ar. Dörtlük, Parça, bölüm, cüz.

k. (2b/3), (36a/12), (36b/7),
(38a/12), (38b/15), (39b/9),
(40a/13), (41a/3), (42a/3),
(42b/11), (43b/3), (44a/7),
(44b/11), (45a/13), (46a/3),
(46b/11), (47b/3), (48a/12),
(48b/12), (49a/16), (50a/4),
(50b/9), (51a/9), (52a/16),
(53a/10), (54a/14), (55a/13),
(56a/7), (57b/3), (58a/8),
(60a/10), (61b/3), (62a/1),
(62a/12), (62b/11), (63a/8),
(64a/1), (64a/16), (65b/1),
(66a/5), (66b/9), (67a/14),
(67b/17), (68b/5), (69a/12),
(69b/7), (70a/5), (70b/1)
[= 48]

kıtāl : < Ar. Vuruşma, birbirini

öldürme, savaş.

k. + de (18a/11)

[= 1]

kıyāmet : < Ar. Bütün yaşayan

canlıların ölüp tekrardan dirileceği ve
mahşer yerinde toplanacağı zaman,
dünyanın sonu.

k. (22b/13)

[= 1]

kızıl mināre : < T. + Ar. İstanbul

Okmeydanı'nda Hasköy tarafında
bulunan "Cinli Bahçe" olarak da bilinen
bir yer adı.

k. + ye (68b/2)

[= 1]

ki : Anlam bakımından birbirleriyle

ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir
söz.

k. (10b/14), (11a/16), (12a/9),

(15a/16), (15a/17), (15b/13),

(15b/6), (16b/5), (17a/13),

(17b/12), (17b/14), (1b/4),

(20a/3), (21b/5), (32a/9), (34a/16),

(34a/8), (23a/5), (24a/10),
(24a/7), (25a/15), (29b/13),
(2a/1), (2a/7), ((35a/1), (37b/13),
(38a/8), (39b/3), (3b/11),
(41b/14), (45a/1), (66a/1),
(68b/1), (69a/9), (6a/1), (6a/10),
(6a/6), (6b/13), (70a/16), (7b/5),
(8a/15), (8b/3), (9a/11)

[= 44]

kibr : < Ar. 1.Üstünlük, büyüklük.

2.Kendini herkesten büyük görme.

k. (48a/1), (54a/7), (61a/5),
(61a/6)

[= 4]

kīlār : < Far. Kiler kelimesinin eski
metinlerde geçen şekli.

k. ḥāṣṣakethūdālīgıyıla(64a/3)

[= 1]

kilk : (?)

k. (3a/7)

[= 1]

kīl ü kāl : < Ar. Dedikodu; çok
konuşma.

k. (56a/1)

[= 1]

kim : Kim; ‘Hangi kişi?’ anlamında
cümlede, özne, tümleç, nesne, yüklem
görevinde kullanılan kelime.

k. (14b/8), (24b/10), (25b/3),

(26a/1), (27a/3), (27a/5),

(34a/16), (5b/14)

k. + üñ (5b/15), (7b/5)

[= 10]

kimesne : Kimse.

k. (15a/16), (15b/13), (16a/4),

(16b/5), (17b/12), (17b/14),

(18b/2), (19a/8), (19a/9),

(22a/15), (22a/8), (22a/9),

(22b/11), (22b/6), (24b/15),

(26b/7), (28a/7), (30b/14),

(31b/10)

k. + den (16b/1)

k. + ler (26b/2)

k. + lerin (24b/9)

k. + nün (11b/6), (16a/17),

(22b/14), (25a/2), (31b/1)

k. + ye (17b/3), (27a/1)

k. + yi (15a/8)

[= 30]	kirpās : Kir.
kimī : Birtakımı, bazısı, kimisi.	k. + ımağlubıyyet (40b/8)
k. (17a/5), (17a/5), (17a/5),	[= 1]
(58b/12), (58b/12)	kīsedār : <Far. Para hesabını tutan,
[= 5]	parayı toplayan kimse, vekilharç.
kināne : <Ar. Tirkeş, sadak, okluk, ok	k. (61a/1)
kılıfı, ok kuburu.	k. + ı (68b/6)
k. + iicthādı (2b/9)	[= 2]
[= 1]	kişi : Kişi.
kināyet : <Ar. Amacı, kapalı bir şekilde	k. (15a/14), (24a/16)
anlatan sözler.	k. + den (16b/6)
k. + dūr (8b/6)	k. + nūn (24a/9)
[= 1]	[= 4]
kirām : <Ar. Soydan gelenler, soyu	kitāb : <Ar. Kitap.
temiz olanlar; büyükler, şerefli.	k. (20b/11)
k. (23b/5), (35a/12)	k. + da (4b/2)
k. + dan (60b/1)	k. + ında (17a/3), (8a/5)
k. + ından (61b/7)	k. + larda (6a/2)
[= 4]	[= 5]
kiriş : Ok atılan yayın iki ucu	kitābe : <Ar. Kitabe.
arasındaki esnek bağ.	k. + i (47a/6), (52a/3)
k. (17a/10), (6b/6)	[= 2]
k. + e (4b/8)	kitābet : <Ar. 1. Yazı yazma. 2. Bir
[= 3]	şeyi düzgün ve kurallara uygun şekilde

kaleme alma. 3. Kâtiplik. 4. Eskiden

k.-sa (24b/13)

kâtiplerin bulunduğu dâire.

[= 6]

k. (20a/2)

ķondur- : Kondurmak.

[= 1]

k.-maķdur (33b/8)

ķizb : < Ar. Yalan.

k.-duķlarını (59a/8)

k. (20b/14), (58b/13)

[= 2]

[= 1]

ķonul- : Konulmak.

ķo- : bk. “ķoy-”.

k.-an (25b/1)

k.(35b/15)

[= 1]

k.-maķ (23b/7), (26b/17)

ķonya : Türkiye'de bulunan bir Şehir.

k.-r (15a/8)

Bu Şehirde iki menzil bulunmaktadır.

k.-sunlar (40b/10)

k. (35b/4)

[= 5]

[= 1]

ķol : İnsan bedeninde bulunan

ķorıcı : Ok meydanını her ĀeŐit

omuzundan baŐlayarak parmak uĀlarına

tecavüzden korumakla gķrevli kişiler.

kadar olan kısım.

Yaz kış meydanda bulunan bu kişiler

k. + a (34a/7)

paralarını meydan vakfindan alırlardı.

[= 1]

Üstleri, yeniĀeri aĀasıydı.

ķon-: Okun dűŐmesine “Ok kondı”

k. (63b/8)

denir.

[= 1]

k.-dıĀı (31b/4), (33b/9)

ķosta : < Lat. Yüzmeye yarayan kısım,

k.-dıĀını (33b/6)

geminin kaburgası.

k.-dur (33b/8)

k. (64b/8)

k.-masun (38a/5)

k. + yı (47b/13)

[= 2]

kosta : bk. “yaycı kosta hüseyin”.

k. (42a/11)

koştantiniyye : İstanbul’un eski adı.

k. (35a/14)

[= 1]

koş- : Koşmak.

k.-ar (22b/14)

[= 1]

koşu : Elverişli bir alanda düzenlenen

ok yarışması. Okçular bulundukları

mertebelere göre ayrı ayrı yarışıldırı.

Kazanan okçulara ödül verilirdi. Dokuz

yüzcü koşusu, binci koşusu, aşağı koşu,

azmayış koşusu, ihtiyar koşusu, sala

koşusu. Bu konunun geçtiğı eserlerde ,

menzil atışı içinde kimi zaman menzil

koşusu olarak yazıldığı da

görülmektedir.

k. + ya (30b/10)

[= 1]

koy- : Koymak.

k.-salar (24a/8)

k.-ub (23b/16)

[= 2]

koyun : Koyun.

k. (63b/11)

[= 1]

kozbekcilik : Vazifeleri selamlık

günlerde ve padişahların gezmeye

gidişlerinde veya has bahçeye

inişlerinde hükümdar ile darüssaade

ağası ve hazinedarın elbise ve sair

eşyalarının nakliye ve muhafazasıyla

meşguldürler.

k. + den (62a/16)

[= 1]

köpri : Köprü.

k. + ye (37b/13)

[= 1]

köşk : < Far. Bahçeli, süslü ev; küçük

saray.

k. (5b/7)

k. + üñ (6a/5)

[= 2]

kübürcü hüsvrev : Kuburcu Hüsvrev,

Arabacı (Ali Bali) Menzili’de ve Top

Yeri (Hasan Taşı) Menzili'nde rekor

k. (54b/6)

sahibi olan bir kemankeştir.

[= 1]

k. (44b/13)

ķul : < Ar. 1. Tanrı'nın yarattığı varlık,

k. + üñ (45a/5)

insan. 2. Köle. 3. Osmanlı zamanında

[= 2]

devşirme yoluyla gelen askerlere

ķudemā-yı rumāt : < Ar. Okçuluğun

verilen ad, yeniçeri.

ileri gelenleri, üstadları.

k. (63b/9)

k. + dan (29b/7) (66b/11)

k. + larından (43a/2)

[= 2]

k. + larının (37a/6)

ķudret : < Ar. 1. Kuvvet. 2. Allah'ın

[= 3]

sonsuz gücü. 3. Yetenek.

ķulak : İşitme organı.

k. (20b/15), (2b/11), (49b/14),

k. (34a/6)

(54b/13)

[= 1]

k. + i (32a/16), (60b/5)

ķulaksız maħallesi : < T. + Ar. İstanbul

k. + izaīfāne (3b/3)

Okmeydanı'nda olan bir yer adı.

[= 7]

k. (43a/9), (48a/9)

ķūfe : < Ar. Fırat Nehri kıyısında,

[= 2]

Irak'ın Nəcəf ilinde bulunan bir şehir.

ķullāb : < Ar. 1. Çengel, kanca. 2. İplik

k. (12b/2), (12b/3)

üzerine sırma sarmaya yarayan eğirme

[= 2]

çarkı. 3. Bir çeşit menteşe.

ķuġu muşafa nām-ı civān : Kuġu

k. (10a/16) (36b/17)

Mustafa Çelebi, İmam Menzili'nde

[= 2]

rekor kırıp taş diktirmiş bir

ķumār : < Ar. Para karşılığı oynanan

kemankeştir.

oyun.

k. (24a/15)	Kureyşî, Nebî-i Kureyşî şekillerinde
[= 1]	Hz. Muhammed için kullanılır].
ķumāş : < Ar. İpek, yün, pamuk vb.	k. + dür (11a/1)
malzemededen makine veya tezgâhlarda	[= 1]
dokunmuş her türlü dokuma. 2. İnsanın	ķur'ān : < Ar. Kur'an-ı Kerim.
kişiliğini, varlığını oluşturan nitelikler.	k. + ı (18a/2)
k. (39a/7)	k. + ıkerīm(19b/2)
[= 1]	[= 2]
ķurb : < Ar. Yakın olma,yakınlık.	ķuş : Bir çeşit hayvan.
k. (46b/5)	k. + a (27b/1)
k. + ında (37b/12), (39b/3),	[= 1]
(54a/9), (63b/13), (69a/6)	ķūşe : < Far. Köşe.
k. + ındaki (50b/6)	k. + i (3b/12)
k. + ıpīşgāh (55b/7)	k. + ikülāh (11b/3)
[= 8]	k. + ye (62b/5)
ķurbān ol- : < Ar. + T. Kendini feda	[= 3]
etmek.	ķūşe-i kemān : < Far. Yayın köşesi.
k.-dığından (63b/9)	k.(11b/1)
[= 1]	[= 1]
ķureyş : < Ar. Kureyş kabilesi.	ķuvā : < Ar. Kuvvetler, güçler, takatlar.
k. (22b/17), (23a/1)	k. (60b/5)
[= 2]	[= 1]
ķureyşī : < Ar. Kureyş kabîlesinden	ķuvvet : < Ar. Güç,kuvvet.
olan (kimse), Kureyşli [Bilhassa âfitâb-ı	k. (50a/14), (53b/17), (60b/11)

k. + den (14a/1)
k. + i (4b/8), (42b/16), (48b/1),
(67a/2)
k. + i'acizāne (3b/2)
k. + isā'id (36b/15)
[= 11]

kuvvat-i mu'cize-i nebevī : < Ar.

Peygambere ait olan mucizevi kuvvet.

k. (12a/3)
[= 1]

kuzāt : < Ar. Kadılar.

k. (66b/11)
k. + rümēlinün (66b/15)
k. + ından (63a/17)
[= 3]

küçük : Küçük.

k. (62b/8), (64a/10)
[= 2]

küçük 'ali : bk. "küçük 'ali ağa".

k. + ye (48a/1)
[= 1]

küçük 'ali ağa : Talimhneci Küçük Ali
Ağa'nın Belgrad'da Lodos Menzili,
Karayel ve Gündoğrusu Menzilleri'nde

rekorları vardır. Ayrıca İstanbul
Okmeydanı'nda da Hacı Süleyman
Menzili ve Nakkaş Menzili'nde rekoru
vardır. Fakat Nakkaş Menzili'nde Hacı
Süleyman izin vermediği için taş
diktirememiştir. Ayrıca kendi köyünde
de açılan bir menzilde rekoru vardır.

k. (47b/8)
[= 1]

küçük hācī mehemmed : Okçular
arasında "Küçük Hacı" diye de bilinen
Hızır Ağazade Mehmed, kabza aldıktan
sonra Ağalar Menzili, Hacı İsmail
Menzili ve Emin Menzili'nde rekorlar
kırmıştır.

k. (57b/13)
[= 1]

küçük hasan ağa : Küçük Hasan Ağa,
Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor
kırpı taş diktirmiş bir kemankeştir.

k. (49b/4)
[= 1]

küçük mehemmed : bk. “küçük hâcî mehemmed”.

k. (50b/16), (50b/17), (53b/6)

k. + i (54a/7)

[= 4]

küçil- : Küçülmek.

k.-mek (33b/1)

[= 1]

küffâr : < Ar. Müslüman olmayan kâfirler.

k. + a (11a/17)

[= 1]

küfegi : < Rum. "İstanbul taşı" olarak bilinen Küfeki taşı, Roma ve Bizans döneminde kullanılmaya başlanan, 2000-2500 yıl gibi uzun bir süre ayakta kalabilen bir taştır. Metinde Lenduha Cafer Menzili ile Devatçı Menzil'nin ayak taşlarının bu taştan olduğu belirtilmektedir.

k. (48b/7) (50b/6)

[= 2]

küfr : < Ar. 1. Allah'a ve dîne ait şeylere inanmama, Tanrı'ya ortak

koşma. 2. Dinsizlik, imansızlık. 3.

İslâma göre doğru olmayan inanışlarda

bulunma. 4. Nankörlük. 5. Kötü söz. 6.

Saklama.

k. (12b/15), (2a/3)

[= 2]

küfrân : < Ar. İyilikten anlamama,

Yapılan iyilikleri ve insanlığı unutma.

k. (15b/1)

[= 1]

külâh : < Far. 1. Askerler ve her

tabakadan halk tarafından asırlar

boyunca giyilmiş olan, genellikle tepesi

sivri, dikişsiz, tek parça keçeden baş

giyeceği 2. Bir şeyin üstünü örtmeye

yarayan ucu sivri şey. 3. İçine kuru

yemiş vb. koymak için huni biçiminde

bükülmüş kâğıt kap. 4. Minâre, kule

vb. inşaatların üstünü örtmek için

yapılan külâha benzer, ucu sivri çatı.5.

Hile, oyun.

k. (11b/3)

[= 1]

küll : < Ar. “küllī”. Bütüne âit, bütünle

[= 2]

ilgili, bütünü kapsayan.

g. + iyevm (32a/8)

[= 1]

külliyen : < Ar. Tamamen.

[= 2]

k. (19a/5)

[= 1]

künye : < Ar. 1. Soy sop ile ilgili kimlik

bilgileri. 2. Bir kimsenin adını,

soyadını, ülkesini, doğum târihini,

mesleğini vb. kimliğine âit bilgileri

gösteren kayıt.

k. + leri (10b/17)

[= 1]

künyet : < Ar. bk. “künye”.

k. (10a/3)

[= 1]

kürek : Küçük tekneleri yürütmeye

yarayan, bir tarafı yassı, uzun ağaç.

k. (65a/1)

[= 1]

kürre : < Ar. Küre.

k. + iṭop (43a/12)

k. + yi (36b/11)

kürür : < Ar. Bir şeyin tekrarı.

k. + ia^ʿvām (42b/4)

k. + ia^ʿvām (55a/1)

küşād : < Far. 1. Yayın çekilerek okun

atılması. 2. Açma, açılma, açılış.

k. (3b/2) (16b/14), (33b/14),

(37b/9), (56b/5), (61b/8),

(65b/11), (67b/1), (69a/17),

(69b/12)

k. + dan (27b/10)

k. + eyledigi (36b/1), (41b/9),

(60b/7), (63a/1), (64a/5),

(66a/12), (67a/3)

k. + lara (34a/10)

k. + vèrdigi (27b/7)

k. + vèrilmenüñ (33b/4)

[= 21]

küşāde : < Far. bk. “küşād”.

k. (70a/9)

k. + buyurdukları (68a/14)

k. + olmak (28a/17)

[= 3]

kütāhya : Türkiye'de olan şehirlerden

(2b/16), (31b/17), (36a/3),

biri. Bu şehirde bir menzil

(56a/1), (6b/7), (8a/7)

bulunmaktadır.

[= 15]

k. (35b/2)

lāl : < Ar. Dilsiz.

[= 1]

l. (63b/2)

kütüb : < Ar. Kitaplar.

[= 1]

k. + isā'ire (10b/3),

le'āl-berīn : < Ar. Büyük inciler.

k. + deisā'ire (12b/8)

l. (12a/10)

k. + itevāriḥde (5a/9)

[= 1]

[= 3]

lā'īl-gūn : < Ar. + Far. Kırmızı renkli, al.

l. (51b/15), (59a/2)

-L-

[= 2]

lāḡv : < Ar. 1. Yararsız, gereksiz. 2.

la'li-zāde mektūbī-i aḥmed paşa :

Yanılma, atlama. 3. Kaldırma,

Sadrazam Köprülüzade Fazıl Ahmed

hükümsüz bırakma.

Paşa'nın mektupçusu olan Ahmed

l. + dur (16a/11)

Efendi, Uşşaki (Hacı İsmail)

[= 1]

Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

lākāb : Takma ad.

l. (51a/14)

l. + ıyıla (40b/6)

[= 1]

[= 1]

lami'a : < Ar. Işıldayan, parıldayan.

l. + sınca (2a/8)

lākin : < Ar. Ama, ancak, fakat.

[= 1]

l. (15a/11), (17a/11), (20b/5),

(24a/6), (26a/3), (27b/10),

(27b/16), (27b/5), (29b/4),

lāne : < Far. 1. Kuş yuvası. 2. Yuva, ev.

l. + i (41b/4)

[= 1]

laṭīf : < Ar. 1. Allah'ın isimlerinden
biridir. 2. Yumuşak, hoş, güzel; nâzik.

1. + i (16a/10), (16b/4), (17b/3),
(18a/1), (18a/16), (19b/2),
(20a/10), (21b/8), (22a/7),
(22b/10), (23a/17), (23b/16)

[= 12]

lāyık : < Ar. Yakışan, yaraşır, yakışık.

1. (13b/10), (1b/3)

1. + ı (25a/15)

[= 3]

lāzım : < Ar. Gerekli, lüzumlu.

1. (16a/11), (16a/6), (23b/13),
(24b/14), (33b/17)

1. + dur (19a/6), (24a/9), (26a/7),
(33b/1)

[= 9]

lāzım gel- : Gerekmek.

1.-diğini (3a/12)

[= 1]

lāzıme' : < Ar. Lâzım sözcüğünün

müennes şekli.

1. + ihâlden (32a/4)

[= 1]

lāzımü'l-ʿitiyād : < Ar. Olması gerekli
olan alışkanlıklar.

1. (32a/5)

[= 1]

lazkiyye : Bir menzilin bulunduğu
Suriye'deki bir şehir.

1. (35a/17)

[= 1]

lebrîz : < Far. Taşıyıcı, ağzına kadar
dolmuş.

1. (11b/13)

[= 1]

lihāza-i ʿinayet : < Ar. Göz ucuyla
dikkat etme.

1. (3b/12)

[= 1]

lemeʿān : < Ar. Parlama, parıldama.

1. (12a/10)

[= 1]

lenduḥā : < Far. Çok iri ve kaba, cüssesi
çok büyük kimse veya şey.

1. (52a/10), (65b/14)

[= 2]

lenduhā ca'fer : Döneminin en ünlü

[= 1]

kemankeşlerinden olan Lenduha

leşker : < Far. Asker.

Cafer'in, 6 ayrı menzilde yani Lodos

1. + inuşret (38a/8)

Lenduhası Menzili'nde, Tekye

[= 1]

Menzili'nde, Çizmeci(Çullu)

levlāk : < Ar. "Sen olmasaydın"

Menzili'nde, Top Yeri (Hasan Taşı)

anlamında olup, "Sen olmasaydın, sen

Menzili'nde, Haydar (Memi Çelebi)

olmasaydın felekleri yaratmazdım"

Menzili'nde, Zihgirci Yeri (Beş Taşlar)

kudsî hadîsini telmîhen dîvan

Menzili'nde rekorları bulunmaktadır.

edebiyâtında çok kullanılmıştır.

1. (40b/2), (42b/15), (42b/16),

1. (8b/14)

(42b/9), (44b/14), (48a/17),

[= 1]

(48b/1)

leysü'l- muḥārib : < Ar. Savaşta hızla

1. + e (45a/7)

hücum etmek.

[= 8]

1. (14a/17)

lenger : < Far. 1 Genişçe yayvan büyük

[= 1]

bakır kap. 2. Bu kabın alabileceği

lezzet : < Ar. Tat, çeşni.

miktarda olan.3. Gemiye yerinde

1. (56b/11)

mıhlamak için denize atılan zincir ve

[= 1]

bu zincirin ucundaki çapa.

li-eclü't-tecrübe : < Ar. Tecrübeden

1. (47b/13), (65a/2)

dolayı.

[= 2]

1. (6b/5)

lenger-endāz : < Far. Zincir (çapa)

[= 1]

atmış.

liman : < Rum. Gemilerin yük alıp

1. (42b/1)

boşaltmak, yolcu indirip bindirmek ve

dalgalardan korunmak için beklediği,
bu işe uygun tesisleri olan tabiî veya
yapma barınma yeri.

1. (64b/16)

[= 1]

li- müellifi: < Ar. Müellifi, yazarı
tarafından.

e. (7a/16) (37b/15)

[= 1]

lisân : < Ar. Dil.

1. + ı'arabda (24a/3)

1. + ina (7a/1)

[= 2]

livâ : < Ar. 1. Bayrak. 2. Mülkî idarede
kaza ile vilâyet arasında bir derece,
sancak. 3. Tuğgenaral.

1. + yı nuşretü't- tevâ-yısa'y

(28a/15)

[= 1]

lodos : < Rum. Güney ya da güneybatı
yönünden esen hava.

1. (38a/11), (42a/2), (45a/12),

(46b/10), (47a/10), (48a/11),

(48b/11), (50b/17), (50b/8),

(53a/9), (53b/9), (56a/6), (57b/2),

(63a/7) (57b/15), (58a/7), (60a/9),

(69b/6)

1. + ı (56b/4), (69b/11), (69b/11)

[= 21]

loğumcı : bk. "loğumcı 'ali beg".

1. (44a/5)

[= 1]

loğumcı 'ali : bk. "loğumcı 'ali beg".

1. + nün (44a/15)

[= 1]

loğumcı 'ali beg : Solak bölüğünden
olan Lokumcu Ali Bey, Zihgirci Yeri

(Beş Taşlar) Menzili'nde rekor kıran bir
kemankeştir.

1. (44a/11)

[= 1]

lu'b : < Ar. Oyun, eğlence. Metinde "oğ
atmak haram olan lu'bdan degildir"
şeklinde geçmektedir.

1. + dan (21a/17)

[= 1]

lucce : < Ar. 1. Engin su. 2. Kalabalık,
güruh. 3. Gümüş. 4. Ayna.

1. (11b/7)	maāʿrif : < Ar. 1. Marifetler, bilimler. 2.
[= 1]	Bilgi, kültür.
lūʾlū : < Ar. İnci.	m. (55a/3)
1. + iʿālīkīymet (11b/4)	[= 1]
[= 1]	mācid : < Ar. Şan ve şeref sahibi olan.
lüzum : < Ar. Gerekme, lâzım olma,	m. + leri (37a/17)
gereklilik, gerek.	[= 1]
1. + ını (24a/5)	mādāmki : < Ar. “Mademki”. Başına
[= 1]	getirildiği cümleyi “değil mi ki, –diği
	için, –diğine göre” gibi anlamlarla daha
	sonraki cümleye bağlar.
-M-	m. (23b/12)
mā : < Ar. Su.	[= 1]
m. + ya(67a/8)	madde : < Ar. Madde.
[= 1]	m. (3b/6)
māʿadā : < Ar. -den başka, fazla, gayrı.	m. + de (15a/13)
m. (12b/2), (21a/7)	m. + iaḥadiʿaşere (31a/13)
m. + sı (12b/8)	m. + iʿāşere (31a/3)
m. + sında (4b/15)	m. + ihāmise (30a/12)
m. + yı (61b/7)	m. + iisnaʿaşere (31b/7)
[= 5]	m. + irābiʿa(30a/8)
maʿan : < Ar. Beraber, birlikte.	m. + işālise (30a/4)
m. (16b/5)	m. + işāmine (30b/13)
[= 1]	m. + işāniye (30a/1)

m. + isābi'a (30b/9)	mağbūn : < Ar. 1. Alışverişte aldanmış
m. + isādise (30a/15)	olan. 2. Şaşkın, şaşırmış.
m. + itāsi'a (30b/16)	m. (47b/14), (51b/17)
m. + iūlā (29b/13)	[= 2]
m. + si (34b/16)	mağfiret : < Ar. Allah'ın affına mazhar
m. + ye (6a/2)	olan, bağışlanan, yarlıganan
m. + yi (29b/11)	m. (65b/2)
[= 17]	m. + inişān (37b/1)
mader-zād : < Far. Anadan doğma,	[= 2]
doğuştan, yaratılıştan.	mağlubiyyet : < Ar. Yenilgi, yenilme.
m. + ları (37a/11)	m. (40b/8)
[= 1]	[= 1]
ma'dūd : < Ar. 1. Sayılı, sayılmış. 2.	mağnīsā : Türkiye'nin şehirlerinden
Muayyen, belli.	biridir. Bu şehirde üç menzil
m. + olub (27b/5)	bulunmaktadır.
[= 1]	m. (35b/6)
ma'dūm : < Ar. Yok olan, mevcut	[= 1]
olmayan.	māh : < Far. Ay.
m. + eylediginden (47a/7)	m. (35b/15)
[= 1]	m. + ıencümgāh (10a/2)
mā-fevk : < Ar. Üst taraf.	[= 2]
m. + inde (44b/8), (51a/6)	maḥal : < Ar. Yer.
[= 2]	

m. (19a/15), (25a/5), (26b/12), (36b/3), (38b/11), (39a/17), (63a/3)	m. + leri (25a/16) [= 5]
m. + de (12a/11), (13a/4), (30a/6), (43b/12), (45a/9), (67b/10), (69b/16), (70a/16)	maḥfī : < Ar. Gizlenmiş, saklanmış, saklı, gizli. m. + olub (31b/13) [= 1]
m. + dedür (44b/8)	maḥkeme-i kāsımpaşa : < Ar. bk. “kāsımpaşa”.
m. + deki (37b/13), (61b/14)	
m. + den (30a/7)	m. + da (59a/9) [= 1]
m. + e (27b/15)	
m. + ede (51a/5)	maḥrem : < Ar. 1. Gizli olan sırları söylenmemesi gereken şeyleri saklayan kişi, sırdaş. 2. Saklanan, bilinmemesi gereken, gizli olan.
m. + ibālā(30b/6)	
m. + iyile (2b/6)	
m. + inde (56a/4)	
m. + ine (17b/5), (27b/16), (59b/12)	m. (20b/4), (7b/3) m. + iḥalvet (1b/10) [= 3]
m. + iuḥre (68a/8)	
m. + itekyegāhırumāt(28a/16)	maḥsūb : < Ar. Hesabedilmiş, hesaba dâhil edilmiş.
m. + lere (21a/9) [= 30]	m. + olunur (27a/16) [= 1]
maḥāret : < Ar. Mahirlik, ustalık, beceriklilik, el uzluğu.	maḥşūl : < Ar. 1.Meydana gelen, ortaya çıkan şey. 2.Ürün. 3.Verim.
m. (56b/15) (60b/6), (62a/5), (66b/1)	m. (44a/17), (69a/14)

[= 2]

maḥṣūṣ : < Ar. 1.Özel olan yalnız bir kişinin sahip olduğu, ona ait. 2.Ayrı, bağımsız, tek başına.

m. (47a/15)

m. + a (59b/1)

m. + ı (59a/8), (64a/11)

[= 4]

maḥḥūd : < Ar. 1. Ahdolunmuş, bilinen; sözleşilen. 2. Sözü geçen.

m. (59b/10)

m. + ı (12a/5), (34b/11)

[= 3]

maḥv : < Ar. Yok etme, ortadan kaldırma; harabetme, perişan etme.

m. (47a/6), (49a/5), (50a/16),

(69b/13)

[= 4]

maḥāl : < Ar. 1. Söz, lakırtı. 2.

Söyleme, söyleyiş.

m. (1b/11)

m. + leri (5a/9)

m. + lerine (20b/14)

[= 3]

maḥām : < Ar. Memuriyet, memurluk yeri.

m. + ında (62a/17)

[= 1]

maḥbūl : < Ar. Geçerli, kabul edilmiş olan.

m. (27b/12), (27b/7), (9a/11)

m. + dür (27b/17)

m. + olub (57b/17)

[= 5]

maḥbūle : < Ar. bk. “makbul”.

m. + den (2a/16)

[= 1]

maḥluʿ : < Ar. Kal'olunmuş, kökünden çıkarılmış, sökülmüş.

m. (60a/4)

[= 1]

maḥṣad : < Ar. Kasdolunan, istenilen şey.

m. (41a/15)

[= 1]

maḥṣūd : < Ar. Kasdolunan, istenilen şey, istek.

m. (26a/11), (69b/10)

m. + a (34b/9), (37b/16), (6b/9),
(9a/12)

m. + un (10a/15)

m. + olmak (46b/17)

[= 8]

maḳṣūde : < Ar. “maḳṣūd” kelimesinin
müennes şekli.

m. (36a/5)

[= 1]

maḳtūl : < Ar. Katledilmiş, vurulmuş,
öldürülmüş.

m. (62b/15)

[= 1]

maḳūle : < Ar.1. Cins, takım, çeşit, 2.
Bir türün en alt tabakası. 3. Varlığı
muhtevâsı ile birlikte dile getiren en
geniş ifâde şekli, ulam, kategori. 3.İlmî
tasnîfi yapılmış şey.

m. (32a/5)

m. + lerine (63b/8)

m. + sinden (21a/7)

m. + ye (25b/12)

[= 4]

mal : < Ar. 1. Kıymetli ve lüzumlu olan
şey. 2. Zenginlik, mülk. 3. Para, gelir.

m. (20a/4)

m. + ından (37b/2)

[= 2]

mā-lā-nihāye : < Ar. Sonsuz, uçsuz,
bucaksız.

m. (1b/9)

[= 1]

mālik : < Ar. Bir şeye sahip olan.

m. (12b/16)

[= 1]

maʿlūm : < Ar. Bilinen, belli.

m. (26b/2), (36a/4), (5a/8),

(66b/12)

m. + e (20b/2)

m. + ı (21a/9), (5b/17)

m. + olma k (25b/4)

[= 8]

maʿmūl : < Ar. İmal edilmiş, yapılmış,
işlenmiş.

m. (60b/12)

[= 1]

ma'mūr : < Ar. 1. Bayındır, şenlikli. 2.

İşlenmiş, bakımlı. 3. Yerleşik, ahâlisi

olan, meskûn.

m. + ı (8b/12)

[= 1]

ma'nā : < Ar. 1. Anlam. 2. İç, içyüz. 3.

Rüya. 4. Akla yakın sebep. 5. Asıl, öz,

gerçek, hakikat. 6. İfâde.

m. (19b/8), (32b/16)

m. + ları (13b/16)

m. + sı (15b/13)

m. + sına (41b/12)

m. + yılaṭīfi (16a/10), (16b/4),

(17b/3), (18a/1), (18a/16),

(19b/2), (20a/10), (21b/8),

(22a/7), (22b/10), (23a/17),

(23b/16)

m. + yīmūnīfi (16a/13),

(17b/11), (18a/10), (19a/8),

(19b/17), (21a/16), (21b/13),

(22a/14), (22b/17), (23b/5)

m. + yıṣerīfi (14a/12), (15b/5),

(16a/1), (18a/6), (19a/13),

(20a/7), (21b/3), (22a/2), (22b/4),

(23b/11) (16a/16)

[= 3]

ma'nevī : < Ar. Mânâya ait. 2. Ruha ait

olan.

m. (34b/12)

m. + yisebkat (47a/12)

[= 2]

mānend : < Far. Benzer, eş.

m. (41a/16), (45a/6)

m. + i (45b/9)

m. + iḳalyōn (42a/11)

m. + ipīr (42b/5)

m. + iser (47a/4)

m. + itīr (60b/13)

[= 7]

ma'nī : < Ar. Bir işin yapılmasını

önleyen şey, engel.

m. + itedkīk (3a/6)

[= 1]

māniyā-yı sürten: (?)

m. (43a/2)

[= 1]

manşūr : < Ar. Nasrolunmuş, Allah'ın

[= 1]

yardımıyla galib, üstün gelmiş.

m. (12b/2), (14b/10), (6a/13)

[= 3]

manzūr : < Ar. 1.Bakılan, görülen,

[= 2]

görölmüş. 2. Nazar olunan,

bakılan,gözde olan beğenilen.

m. (21a/9), (5b/17), (8b/12)

[= 3]

mar'aş : Bir menzilin bulunduğu

Kahramanmaraş, Türkiye'nin Akdeniz

Bölgesi'nde yer alan illerinden biridir.

m. (35b/1)

[= 1]

marazen : < Ar. "Maraz" hastalık; dert,

belâ, dayanılması güç durum.

m. (19b/12)

[= 1]

maraziyye : < Ar. "maraži": 1.

Hastalığa âit, hastalıkla ilgili. 2.

Hastalık hâline gelen, hastalık

derecesinde, aşırı. Maraziyye : Marazî

kelimesinin müennes şekli.

m. + ihudādād (37a/11)

ma'reke : < Ar. Savaş meydanı.

m. (58a/17)

m. + de (11b/8)

ma'reke-gir : < Far. Savaş meydanını

tutan.

m. (36a/17), (37b/8), (58a/17)

[= 3]

ma'reke-nümün : < Ar. Savaş meydanını

gösteren.

m. + de (59a/1)

[= 1]

ma'rifet : < Ar. 1. Ustalık gereken şey.

2. Biliş. 3. Beğenilmeyen hareket.

m. (20b/17), (57a/4), (62b/3)

[= 3]

marrü'l-beyân : < Ar. Beyanı geçmiş

olan.

m. (9b/11)

[= 1]

ma'rûf : < Ar.1.Herkesçe bilinen. 2.

Şöhretli.

m. (37b/11), (38a/12), (43a/8), (63a/3), (65a/10) m. + dur (57a/11) [= 6]	[= 1] maü'l-kavs : < Ar. Yaydaki. m. (4a/14) [= 1]
ma'rûfe : < Ar. bk. "ma'rûf". m. (40a/6), (40b/15) [= 2]	māverā : < Ar. Bir şeyin ötesinde, gerisinde bulunan. m. + sında (41b/13) [= 1]
mā-şadaḳ : < Ar. Onay verilmiş olan konu, uygun, tıpkı. m. (9b/2) [= 1]	māye : < Far. Gerekli olan madde.. m. (3b/13) m. + ineşāt (12a/8) m. + leri (12b/17) [= 3]
maşārif : < Ar. Harcanan paralar, harcamalar giderler. m. + i'azīme (60a/1) [= 1]	mazaallah : < Ar. Allah korusun, mazallah. m. (4b/8) [= 1]
maşnu' : < Ar. 1. San'atla yapılmış. 2. Sahte, uydurma, yapma. m. (60a/4) [= 1]	mażbuţ : < Ar. Zabt olunmuş, ele geçirilmiş. m. (36a/4) [= 1]
maşraf muştafa efendi : Okçular arasında " Masraf" diye bilinen Mustafa Efendi, Emin Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir. m. (57b/9)	mażhar : < Ar. 1. Nâil olma, şereflenme, iyi bir şeye ulaşma,

kavuşma. 2. Bir şeyin öründüğü çıktığı yer.

m. + olub (45b/2)

[= 1]

maẓmūn : < Ar. 1. Anlatılmak istenen asıl anlam, kavram. 2. Bir konuyu anlatmak için nükteli ve sanatlarla süslenmiş güzel söz.

m. + ı (7a/1)

m. + ına (45b/1)

[= 2]

ma'zūr : < Ar. Mâzereti olan, özrü bulunan, özürlü.

m. + olub (27b/12)

[= 1]

me'ab : < Ar. 1. Geri dönülecek yer. 2. Sığınılacak yer .

m.(23a/10)

[= 1]

me'āl : < Ar.1. Anlam. 2.Ortaya çıkan şey, sonuç.

m. (16a/10), (23a/17)

m. + i (10b/3), (21b/8)

[= 4]

meb'as : < Ar. Gönderilme,yollanma.

m. (11a/4)

[= 1]

mebhūt : < Ar. Hayrette kalmış, şaşmış.

m. (6a/16)

[= 1]

mebnī : < Ar. Bina olunmuş, yapılmış, kurulmuş.

m. (34b/7), (6a/16), (8a/7),

(8b/13) (36a/4)

[= 5]

mecālis-i erbāb : < Ar. Mahir olanların meclisi.

m. (3b/7)

[= 1]

mechūlū'l-aḥvāl : < Ar. Kimin nesi olduğu bilinmeyen kimse.

m. (20b/5)

[= 1]

meclis : < Ar. Meclis.

m.-i rumāt (31b/5)

[= 1]

mecmū' : < Ar. 1. Bir araya getirilmiş, toplanmış, cemedilmiş. 2. Bütün, hep, cümle.

m. + na (26b/11)

[= 1]

medh : < Ar. Övme, birinin iyi işlerini söyleme.

m. + icelīl (21b/6)

[= 1]

medine : bk. "medine'-i münevvere".

m. (13a/10)

[= 1]

medine'-i münevvere : < Ar. İslam

âleminin ilk başşehri.

m. + ye (13a/3)

[= 1]

medlül : < Ar. 1. İsbatı olan şey. 2.

Delalet olunan gösterilen şey.

m. + une (9b/2)

m. + ünce (31b/14)

[= 2]

mefāhıret : < Ar. İftihar edilecek,

övülecek şeyler.

m. + in (39a/8)

m. + inden (46a/16)

[= 2]

mefhūm : < Ar. 1. Bir sözün ya da

kelimenin taşıdığı, karşıladığı anlam. 2.

(İsim tamlamasının ikinci ögesi olarak)

Bir konuyla ilgili akla gelen genel

düşünce. 3. Anlaşılmış olan.

m. + ı (32b/14), (35b/17)

m. +ınca (40b/11), (41a/15)

[= 4]

meğāzī : < Ar. 1. Din, vatan ve millet

uğrunda yapılan savaşlar, gazâlar. 2.

Gazâ hikâyeleri, gazavatnâme.

m. (28a/10)

[= 1]

mehār : < Far. Yular, dizgin.

m. + ıesb (61a/5)

[= 1]

meḥemmed : bk. "cizye-i kīsedārı

fehmi meḥemmed".

m. (61a/1)

[= 1]

meḥemmed aḡa ḥammāmī-zāde :

Süleymaniye hamamcısı Hammami

Ahmed Ağa'nın oğlu olan Mehmed
Ağa, Haki Menzilin'de rekor kırmış ve
taş diktirmiş binci bir kemankeştir.

m. (55a/17)

[= 1]

meḥemmed beg defterdār-zāde :

Defterzade Ali Bey'in ağabeyi olan
Defterzade Mehmed Bey, Cerrah
Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş bir
kemankeştir.

m. (46a/8)

[= 1]

meḥemmed beg naḳḳāşpaşa-zāde :

Devrinin ünlü puta okçularından olan
Nakkaş Paşazade Mehmed Bey, Haki
Menzili'ni açmış, ana taşı diktirmiş bir
kemankeştir.

m. (55a/13)

[= 1]

meḥemmed efendi : bk. “meḥemmed
efendi imām-ı serāy-ı'atīk”.

m. (54b/11)

[= 1]

meḥemmed efendi imām-ı serāy-ı'atīk :

Tarz-ı Has çeşidi oklarıyla ünlü, hem
bir hattat hem de usta bir okçu olan
eski saray imamı Mehmed
Efendi, Uşşaki (Hacı İsmail)
Menzili'nde rekor sahibidir. Ayrıca
İmam Menzili'ni açmış ve ana taşı
diktirmiş bir kemankeştir.

m. (51a/12)

[= 1]

meḥemmed efendi mevkufatı : Uşşaki

(Hacı İsmail) Menzili'nde rekor sahibi
olan Mehmed Efendi, Abdullah
Efendi'nin anlattığına göre iyi yay
çeken, kalem ehli, bilgili biridir.

m. (51a/15)

[= 1]

meḥemmed ḥān-ı rābi' : Sultan IV.

Mehmed Han.

m. + de (61b/5)

[= 1]

mehtāb : < Far. Ay ışıġı.

m. + ı (10a/7)

[= 1]

mekān : < Ar. Mekan.

m. (40b/7)

m. + da (6b/11)

[= 1]

[= 1]

melālet : < Ar. bk."melāl".

mekke-i mükerrreme : < Ar. Suudi

m. (52a/2)

Arabistan'da bulunan kutsal şehir. Bu

[= 1]

şehirde bir menzil bulunmaktadır.

m. (35a/16)

melik : < Ar. 1. Pâdişâh, hakan,

hükümdar. 2. Allah adlarındandır.

[= 1]

m. (5a/16), (6a/8)

mekrūh : < Ar. 1.Tiksinti veren,

[= 2]

iğrendiren, iğrenç, kerih. 2. İslâmiyette

me'lûf : < Ar. Ülfet edinilmiş, alışılmış,

haram olmadığı halde yapılması doğru

alışmış,huy edinmiş.

bulunmayan hâl ve davranış.

m. + esinden (30b/7)

m. + dur (17a/16), (19a/4)

[= 1]

[= 2]

memālik : < Ar. 1. Memleketler;

mektübī la'li-zāde : bk. "la'li-zāde

ülkeler. 2. Bir devletin toprağı.

mektübī-i aḥmed paşa".

m. + de (21b/16)

m. + nün (51b/14)

m. + iislâmiyyeden (35a/16)

[= 1]

m. + üm (6b/10)

melāike-i kirām: < Ar. Melekler

[= 3]

soyundan gelenler.

memdūḥ : < Ar. 1. Medholunmuş,

m. + (23b/5)

övülmüş; övülecek. 2. Övgüye, methe

[= 1]

değer.

melāl : < Ar. 1.Bıkma. 2.Sıkılma,

m. (34a/9)

huzursuzluk. 3. Ayıplama. 4 Çıkışma.

[= 1]

memi çelebi (menzili) : “menzil-i çullı nām-ı diger memi çelebi”. Ayak yeri Müezzinler Sofası diye bilinen yerdeki küçük taştır. Kible havasıyla atılmıştır. Bazı kaynaklarda Haydar(Memi Çelebi) Menzili diye de geçmektedir. Ana taşı Bahtiyarzade Hasan Çelebi’ye ait olan bu menzilin en yüksek rekorunu Çullu Ferruh, 1150,5 gezlik atışıyla kırmıştır.

m. (42b/2) (43b/1)

[= 2]

memi çelebi defterdār-zāde-i birāder

müşli çelebi : Musli Çelebi'nin kardeşi olan Defterzade Memi Çelebi'nin, Haydar (Memi Çelebi) Menzil'nde ve Memi Çelebi Menzil'nde iki ayrı rekoru bulunmaktadır.

m. (43b/5)

[= 1]

memiş efendi : Memiş Efendi, saray imamlığı, Şeyhülislamlık, kethüdalık gibi görevlerde bulunmuştur Ayrıca Memiş Efendi Menzili'ni açmış, ana taşı diktirmiş bir kemankeştir.

m. (63a/6), (63a/8)

m. + nün (68b/7)

[= 3]

memiş efendi menzili : “menzil-i memiş efendi”. Çoban Deresi’nde baş taşı bulunan menzilin ayak yeri, Memi Çelebi Menzili’nin önündeki Yassı Kaya’ya yakın, beyaz mermer taştır. Menzil Batı Lodos havasıyla atılmıştır. İlk taş Memiş Efendi’ye aittir. 1011 gez atışıyla Muhzır Hacı Bekir menzilin rekor sahibidir.

m. (67b/11)

m. + nde (63b/1), (70a/6)

[= 3]

memlū : < Ar. Doldurulmuş, dolu.

m. (19a/17)

[= 1]

me’mül : < Ar. 1. İstenen, umulan, beklenen. 2. Ümit.

m. + dür (3b/11)

[= 1]

men^c : < Ar. Bırakmama, durdurma, önleme.

m. (4b/6)	[= 1]	
[= 1]		me'nūs : < Ar. Ünsiyet olunmuş,
menāzil : < Ar. Menziller, duraklar.		alışılmış; alışık.
m. (35a/14), (3a/9)		m. (51a/1)
m. + imezküre (36a/7)		[= 1]
m. + inezd (57b/16)		menzil : < Ar. Ok meydanlarında belli
[= 4]		bir rüzgarla 900 gezden aşırı ok atılıp
menfa'at : < Ar. Fayda, kâr, çıkar, yarar.		açılan ve rekor kırıldıkça taş dikilebilen
m. + i (13b/6)		sabit atış yeri.
[= 1]		m. (29b/14), (35b/10), (35b/11),
menkâbet : < Ar. Birçok insan		(35b/13), (35b/4), (35b/6),
tarafından bilinen, tarihe geçmiş		(35b/7), (35b/8), (35b/9), (37a/8),
insanların yaşantılarındaki anılara ait		(40a/2), (40a/3), (44a/2), (49a/8),
hikâyeler.		(54a/4), (54b/16), (55b/7),
m. + i (11b/6)		(57b/15), (58a/17), (10a/11),
[= 1]		(29a/8), (29b/14), (2b/13),
menkûl : < Ar. Nakledilmiş, bir yerden		(30b/16), (30b/9), (31a/12),
bir yere taşınmış olan.		(31a/15), (31a/16), (31a/2),
m. (26a/14)		(derkenar(36a/2)),
m. + dur (60a/7)		(derkenar(44b/6)),
[= 2]		(derkenar(54a/1))
mennān : < Ar. Çok veren, çok		m. + de (42b/16), (48b/17),
bağışlayan.		(50b/17), (55b/13), (56b/6),
m. (38a/1)		(67a/3), (31b/2), (33a/14)

m. + e (30b/13), (30b/6)	m. + igāzīsultānseīm (36b/5)
m. + i (60b/7), (61b/10), (64a/6)	m. + i‘abdullahefendi (56a/5)
(30b/14), (derkenar(55b/2)),	m. + i‘adīmünnaẓīrūṅ (65a/9),
(derkenar(57b/1))	(68a/4)
m. + iaḡayıdārüssa‘āde (65a/16)	m. + i‘arabacı‘ali (42a/1)
m. + iaḡayıdārüssa‘ādetüşşerīfe	m. + i‘azīz (62a/6)
(67b/15)	m. + i‘uşşā kī (51a/7)
m. + iaḡi (41a/1)	m. + iḡacısüleymān (47b/1)
m. + iazmāyīş (61b/16), (70a/3)	m. + iḡākībostāncı (52a/14)
m. + ica‘fer (50b/7)	m. + iḡāşillımeḡemmedaḡa
m. + ica‘ferşādıķbeg (66a/3)	(69a/10)
m. + icedīdin (47a/3)	m. + iḡāki (55a/11)
m. + icerrāḡ‘alibeg (46a/1)	m. + iḡālīlaḡa (69b/5)
m. + içifte (48b/10)	m. + iimāmıserāyi‘atī ķ (54a/12)
m. + içizmecı (40a/11)	m. + ikīlārketḡūdāsı (63b/16)
m. + içullı (43b/1)	m. + ilenduhāca‘fer (48a/10)
m. + idāmādşerbetcizāde	m. + ima‘hūd (59b/10)
(67a/12)	m. + imeḡemmedpaşa (62b/9)
m. + de (derkenar(41a1/1))	m. + imemişefendi (63a/6)
m. + idevātçı (50a/2)	m. + imercānaḡa (68b/3)
m. + idevātçıda (50a/12)	m. + imerḡūm (36a/10)
m. + e(derkenar(42a1/1))	m. + imer ķūma (59a/3)
m. + iekşi (49a/14)	m. + imezbūr (39b/6), (43b/10),
m. + ielḡācbeşīraḡa (64a/14)	(44b/16), (57a/12), (59b/8)

m. + imezbürda (67b/5)	(63a/1),(64a/10),(65b/13),
m. + imezbūruṅ (69a/4)	(66a/12), (69b/1), (69b/14),
m. + imezkūrde (68b/6)	(70a/10)
m. + imezkūruṅ (46b/6),	m. + işolaqlareṁīni (57b/1)
(63b/14), (67a/9), (68a/14)	m. + isābı kızzı kı (59a/5)
m. + imīr ^ʿ alemaḥmedaḡa	m. + iselīmaḡa (62a/10)
(38a/10)	m. + işışmānpaşa (66b/7)
m. + imu ^ʿ teberīnūṅ (44b/5)	m. + itayyibreyḡānaḡa (53a/8)
m. + imu ^ʿ teberini (44b/1)	m. + itopyeri (44b/9)
m. + imüderriş (60a/8)	m. + itekyeitīrendāzān (42b/9)
m. + imüntehā (36b/1), (37b/9),	m. + itīri (58a/6)
(52b/8)	m. + itoz kıparan (38b/13),
m. + imüntehāsında (48b/4)	(39b/7)
m. + in (45b/3)	m. + iuncışücā ^ʿ (45a/11)
m. + iḡe (35b/12), (35b/16)	m. + iyeksüvārıkebīrde (56a/1)
(derkenar(44a2/1))	m. + iyeksüvārışaḡır (60a/8)
m. + ini(derkenar(44a3/7))	m. + iyūsufaḡa (61b/1)
m. + inādirūlvuḡu ^ʿ yı (62a/2)	m. + izihḡiri (44a/5)
m. + inakḡāş (46b/9)	m. + ler (36a/9), (63b/6)
m. + inde (46b/3) (16a/17)	m. + lerden (49b/15)
m. + ine (70a/9) (47b/17)	m. + leri(derkenar(44b/2))
m. + inūṅ (45b/13), (52a/9),	m. + lerinūṅ (65b/15)
(54a/8), (57a/8), (61a/14),	m. + lerūṅ (4a/12)
(62b/6),	

m. + üñ (41b/9), (42b/2),
(43a/10), (43a/6), (49b/16),
(53a/5), (58a/2), (59a/12)
(30a/14) (derkenar(42b/1)),
(derkenar(46b1/1))
[= 165]

menzil aç- : < Ar. + T. Meydan
yetkililerinden izin alıp ana taşı diktirip
buradan en az dokuz yüz gez ok atarak
baş taşı diktirmek. Bu koşullar yerine
getirildiği takdirde yeni bir menzil
açılırdı.

m.-ma k (30a/16)
m.-ub (34b/10)
[= 2]

menzil at- : < Ar. + T. Menzilde rekor
kırarak taş diktirmek.

m.-mağa (30a/13)
m.-ma kıdan (60a/2)
m.-ub (29b/6) (derkenar(58a/3))
[= 3]

menzil boz- : < Ar. + T. Menzil atıp o
menzildeki son rekoru geçersiz kılmak.
m.-an (31a/14)

m.-anuñ (31a/4)
m.-dığı (31b/4)
m.-ma k (30b/5)
[= 4]

menzilet : < Ar. 1. Mertebe, rütbe. 2.

İnecek yer, ev vb.

m. + iışān (1b/6)
[= 1]

menzili boz- : < Ar. + T. bk.“menzil
boz-”.

m.-mağ (60b/10)
[= 1]

menzil-i ağa-yı dārū's-sa'ādetü's-şerīfe

: < Ar. Bahsedilen menzil Bilal Ağa
Menzili'dir. Hacı İsmail Menzili'nin
ayak yerine yakın bir yerde küçük
mermer bir taş olan ayak taşı
bulunmaktadır. Menzil Poyraz
havasıyla atılmıştır.

m. (67b/15)
[= 1]

menzil-i azmāyış 'ali ağa: Tekye
Menzili'nin ayak yeri olan Top Taşı bu
menzilin ayak taşıdır. Hasköy'e yakın

bir yerde ise baş taşı bulunmaktadır.

[= 1]

Menzil demir temrenli azmayış oku ve geniş yapılı yayla açılmıştır.

m. (61b/16)

[= 1]

menzil-i ca'fer şādık beg: Ayak yeri

Ekşi Menzili yakın bir yerdedir. Yahudi mezarlığı yanındaki Baş taşı ise

Ayazma taraflarındadır. Gündoğrusu havasıyla atılmıştır.

m. (66a/3)

[= 1]

menzil-i dāmād şerbetci-zāde : Ayak

yeri, Karılar Çeşmesi üstünde Memiş Efendi Menzili'nin ana taşının batısında bulunan küçük beyaz bir mermerdir.

Ana taşı, Cerrah Menzili ana taşı ile

Putı Sepedi'ne yakın taşıdır. Poyraz-

Yıldız havasıyla atılmıştır.

m. (67a/12)

[= 1]

menzil-i e'l-hāc beşīr āga : bk. “burmalı taş menzili”.

m. (64a/14)

menzil-i ġāzi sultān selīm fermān-

fermā-yı heft-iḳlīm : Yedi iklimin

hüküm süreni Gazi Sultan III. Selim

Han'ın Menzili'dir. Ayak yeri, Hünkar

Ayağı denilen bir taşıdır. Baş taşı

meydan sınırından ileride olan

Tershane Bahçesi yakınlarındadır.

m. (36b/5)

[= 1]

menzil-i ḥalīl āga : Ayak yeri Hacı

Süleyman Menzili'nin yakın Deve

Boynu diye bilinen yerdeki kısa taşıdır.

İncirli Bahçe tarafındaki dereye ise ana

taşı bulunmaktadır. Menzil Lodos

havasıyla atılmıştır.

m. (69b/5)

[= 1]

menzil-i ḥāşılı meḥammed āga: Ayak

yeri Nakkaş Menzili ile İmam Menzili

arasındadır. Yahudi Mezarlığı'na doğru

atılır.

m. (69a/10)

[= 1]

menzil-i kılār kethūdāsı : Ayak yeri,
Eski Hünkar Ayağı ile Tirendaz
Menzili arasında ayak yeri
bulunmaktadır. Ana taşı Cerrah
Menzili'nin baş taşıyla Haki
Menzili'nin ayak yeri arasında olan
büyük mermer taştır.

k. (63b/16)

[= 1]

menzil-i lenduhā ca'fer : Ayak yeri,
Tekke Tepesi'ndeki kısa küfeki taştır.
Baş taşı ise Karılar Çeşmesi tarafındaki
dreden ileridedir. İlk dört menzilin
kimlere ait olduğu bilinmemektedir.

m. (48a/10)

[= 1]

menzil-i mehemmed paşa: Bostancı
Menzili'nin ayak taşıyla Uncu Şüca
Menzili'nin ayak taşı arasında bu
menzilin ayak yeri bulunmaktadır. Baş
taşı ise Tersane Bahçesi tarafında
meydan sınırının dışındadır.

m. (62b/9)

[= 1]

menzil-i mercān ağa : Ayak yeri, Ali
Bali Menzili'nin baş taşının sağ
tarafında bulunan kefeke taştır. İmam
Deresi'ne doğru atış yapılır.

m. (68b/3)

[= 1]

menzil-i müderris : bk. “yeksüvār-ı
şagīr”.

m. (60a/8)

[= 1]

menzil-i selīm ağa : Parpol Menzili ile
Hacı İsmail(Cafer) Menzili ayak taşları
arasında olan ayak yeri, küçük mermer
taştır. Baş taşı ise Cin Deresi solundaki
evlerin köşesinde bulunmaktadır.

Poyraz-Yıldız havasıyla atılmıştır.

m. (62a/10)

[= 1]

menzil-i şişmān paşa : Ayak yeri,
Delikli Kaya ile Ağalar Menzili
arasındadır. Baş taşı, ise meydanın
sınırlındadır. Poyraz havasıyla atılmıştır.

m. (66b/7)

[= 1]

menzil-i tayyib reyhān ağa e'l-meşhūr
be-menzil-i ağalar : Diğer adı Ağalar Menzilidir. Ağalar Menzili'ne bu adın verilmesi, menzil taşı dikenlerin çoğunun ya Harem-i Hümayun ya da Enderun-i Hümayun ağaları olmasından ileri gelmektedir. Ayak taşı Hasköy tarafındaki Yeniçeri Ağası karlığı yakınında bulunan küçük mermer taşıdır. Ana taşı kendi rekorunu iki kez kırmış olan Reyhan Ağa'ya aittir. En yüksek rekor ise 1139 gezlik atışıyla Hasodalı olarak da bilinen Pehlivan Ali Ağa'nındır.

t. (53a/8)

[= 1]

menzil-i tob yeri nām-ı diğer hasan taşı:
Ahi Menzili'nin ana taşı olan ayak yeri, Kağıthane yolundadır.

m. (44b/9)

[= 1]

menzil-i tozkoparan e'l-ma'rūf bi-delikli kaya : Tozkoparan Delikli Kaya Menzili. Ayak taşı Mir'alem Ahmed

Ağa Menzili'ndeki Şirmerd'in Delikli Kaya diye bilinen menzil taşıdır. Ana taşı ise Minber Sofası yakın yerdedir. Aynı zamanda eserde nişan taşının Tershane Bahçesi karşısında bulunan derin vadide olduğu geçmektedir. Yıldız havasıyla atılmıştır.

m. (39b/7)

[= 1]

menzil-i 'uṣṣākī nām-ı diğer hācī ismā'il
: Ayak taşı, Arkırı Menzili ayak yeri ile Hacı İsmail Menzili baş taşı arasında kısa beyaz mermerdir. Baş taşı Tekye köşesine yakındır. Ana taşı Uṣṣākîzade Hamza Çelebi'ye aittir. Yıldız havasıyla atılan menzilde en yüksek rekor, 1177 gezlik atışıyla Pehlivan Ali Ağa'ya aittir.

m. (51a/7)

[= 1]

menzil-i zihgīrī nām-ı diğer loğumcı ve bēş taşlar : Kible havasıyla atılan bu menzilin ana taşı Zihgirci Kasım'a, en yüksek rekor ise 1121,5 gezlik atışıyla

Hacı Süleyman'a aittir. Ayak taşı Puta

[= 1]

Sepeti'ne yakın yerde bulunmaktadır.

merākıd : < Ar. Mezarlar, kabirler.

m.(44a/5)

m. + ımüslim̄n (38b/12)

[= 1]

m. + hümā (63a/14)

menzil okı : < Ar. + T. Menzil

[= 2]

atışlarında kullanılan ok. Menzil okları;

merām : < Ar. Niyet ,arzu, amaç.

pişrev-yeksüvar, haki, azmayış, işaret

m. (69b/11)

için kullanılan çavuş okları, hedef

[= 1]

atışlarında kullanılan puta ve tirkeş

merātīb : < Ar. Dereceler.rütbeler.

okları ve bunların yanı sıra savaşlarda

m. + de (7b/15)

yangın çıkarmak için kullanılan

[= 1]

alevlenecek bir parçayı ihtiva eden

mercān ağa : Harem Ağalarından Sultan

yangın okları ile bir tür idman oku olan

III. Selim Han'ın validesinin lalası olan

ibriş (abriş) oku ile zegerdan oku da

Mercan Ağa, Memiş Efendi (Mercan

menzil oklarının içine girmektedir.

Ağa) Menzili'nde rekor kırıp taş

m. + ını (31a/12)

diktirmiş bir kemankeştir.

[= 1]

m. (69a/2)

menzil yayları : < Ar. + T. Menzil

[= 1]

atışında kullanılan pişrev yayı. Menzil

merd : < Fars. Özü sözü doğru olan

yayları aynı zamanda tozlu yaylardır.

kabadayı, yiğit .

Menzil yaylarını rutubetli yerlerde

m. + sen (49b/12)

korumak için sık sık tımar verilirdi. Bu

m. + irez̄in

yüzden bu yaylara tımarlı yay da denir.

[= 2]

m.(33a/10)

merdān : < Far. 1. Mertler, insanlar,
yiğitler, erkekler. 2. Bir çeşit ney.

m. (2b/14)

[= 1]

merhūm : < Ar. Allah'ın rahmetine
ulaşmış, onun rahmetiyle muştulanmış.

m. (28b/12), (36a/10), (37a/17),

(39b/10), (47a/8), (54b/11),

(61b/6), (61b/9), (64b/5), (65b/2),

(65b/7), (66a/10), (67b/1), (68a/6)

m. + uñ (28b/10), (35a/9),

(64b/15), (67b/6)

[= 18]

merfī : < Ar. 1. Saygı gösterilen. 2.

Gözetilen.

m. (34b/17), (4a/8)

[= 2]

merkad : < Ar. Mezar, kabir.

m. + ı (43a/15)

m. + ı'azīmüṣṣāndan (60a/4)

[= 2]

merkādī : < Ar. bk. "merkad".

m. (52a/12)

[= 1]

merkez : < Ar. Merkez.

m. + i (10b/7)

[= 1]

merkūm : < Ar. 1. Yazılmış, ismi
geçmiş. 2. Alçak, aşağılık kişi.

m. (45b/11), (68b/12)

m. + a (59a/3)

m. + uñ (44a/14), (63b/5)

[= 5]

merkūz : < Ar. Dikilmiş. Saplanmış.
Batırılmış. Sâbit kılınmış.

m. (40a/3)

[= 1]

mermer : < Ar. Mermer.

m. (45b/14), (61b/13), (62b/8),

(63a/5), (64a/11), (68a/16),

(69b/3)

m. + dür (38b/12), (64a/13),

(66a/2), (67a/11), (70a/16)

m. + iebyāzdur (67b/14)

m. + iesmerdür (41b/17)

m. + ikebīrdür (43a/17)

m. + iṣāğīr (54a/10)

m. + isepīd (52a/11)

m. + isepīddür (66b/6)

[= 18]

mersūm : < Ar. 1. Resmolunmuş,
yazılmış, çizilmiş. 2. İsmi geçen,
anılan.

m. + dur (5a/9)

[= 1]

mertebe : < Ar. Derece, rütbe.

m. (12a/9), (3b/3)

m. + de (11a/15)

[= 3]

mervān: < Ar. Emevî halifesi ve
Mervânî kolunun kurucusu (684-685).

m. (13a/10)

[= 1]

mesāfe : < Ar. Uzaklık.

m. (20b/1), (30b/6)

m. + de (25a/4)

m. + ye (30b/1)

[= 4]

mesāğ : < Ar. İzin.

m. (19b/13)

[= 1]

meşāha : < Ar. Ölçme.

m. (55a/5)

m. + ıtezāyüd (56b/13)

[= 2]

mesā'il : < Ar. Meseleler.

m. + i (4a/7)

m. + imünāzala (24a/3)

[= 2]

mescid : < Ar. İbadetlerin yapılacağı,
namaz kılınacak olan küçük cami.

m. (52a/1)

[= 1]

meşelā : < Ar. Misal olarak, örnek
olarak, söz gelişi.

m. (13b/11), (24a/12), (24b/10),

(25a/7), (27a/17), (32b/2), (7b/12)

[= 7]

mes'ele : < Ar. Çözülmesi gereken
konu; sorun, problem .

m. (25b/5), (26a/7), (26b/17),

(27a/10), (27a/14), (27a/3),

(27b/13), (27b/17), (27b/3),

(27b/7)

[= 10]

meserret : < Ar. Sevinç, şenlik.

m. + irehber (42b/17)
m. + ivezān (53b/9)
[= 2]
mesīr : < Ar. Seyir edilecek, gezilecek
yer, gezinti yeri.

m. (36a/17), (52b/10)
m. + dūr (58b/1)
[= 3]
mess-i kemān : < Ar. + Far. Yaya
dokunma, yayı tutma.

m. (35a/6)
[= 1]
meştūr : < Ar. Satırılanmış, yazılmış,
çizilmiş.

m. + dur (12b/9)
[= 1]
meşūbāt : < Ar. Allah'ın kullarına
yaptıkları iyiliklere karşılık verdiği
ödülleri, sevapları. 2. İyi ve doğru olan
kullara yaptıkları ibadetlere karşılık
Allah'ın kıyamette vereceği mükafatlar.

m. (59b/7)
m. + ıcüziyile (37b/5)
[= 2]

meşakkat : < Ar. Zahmet, sıkıntı,
güçlük, zorluk.

m. (60a/5)
m. + inün (44a/17)
[= 2]

meşāyih : < Ar. Şeyhler.
m. (28b/13)
[= 1]

meşhūr : < Ar. Şöhretli, şöhret
kazanmış, ün almış.

m. (44b/16), (51b/8)
m. + dur (14b/15), (59b/4)
m. + e (60b/13)
m. + eyi (4a/5)
m. + ıafā k (39a/15)
m. + olub (57a/13)
[= 8]

meşk : < Ar. 1. Toplu olarak yapılan
yarışma dışı ok atışı. 2. Alışmak,
öğrenmek için yapılan çalışma,
alıştırma.

m. (29b/5), (30a/14), (32a/11),
(32b/5), (32b/8)
m. + etmekden (32a/8)

m. + itarîkiyle (8b/10)

[= 7]

meşrû : < Ar. Şart koşulmuş, şartlı, şarta bağlı.

m. (27b/6)

[= 1]

meşy : < Ar. Yürüme.

m. (67a/1)

[= 1]

metâniyyet : < Ar. Metinlik, sağlamlık, muhkemlik.

m. + i (43a/6)

[= 1]

meters : < Far. 1. Kapının açılmaması için arkasına konulan ağaç. 2. Siper.

m. (26a/9)

[= 1]

metîn : < Ar. 1. Sağlam, dayanıklı, kuvvetli, güçlü. 2. Zorluk, sıkıntı ve acılar karşısında yılgınlık göstermeyen, dayanma gücünü kaybetmeyen, metânetli. 3. Allah'ın isimlerinden biri.

m. (10a/12)

[= 1]

mevâd : < Ar. 1. Kanunlar, nizamlar, hususlar. 2. Kanun, sözlükl gibi metinlerde bulunan bölümler maddeler.

m. + dan (29b/11)

m. + ılâzımül'itiyâd (32a/5)

[= 2]

mevâlî : < Ar. 1. Mevleviyyet derecesine yükselmiş, sarıklı alimler. 2. Köleler.

m. + i'azâmdan (65a/5), (67b/1)

[= 2]

mevc-hîz : < Far. Dalga kaldıran, dalgalı.

m. (42a/9)

[= 1]

mevcûd : < Ar. 1. Var olan, bulunan (şey veya kimse). 2. İnsan, hayvan veya eşyâ cinsinden bir topluluğu meydana getirenlerin tamâmı.

m. (11a/14), (31a/5), (4a/12)

[= 3]

mevhûb : < Ar. Hibe olunmuş, ihsan edilmiş, verilmiş.

m. (60a/3)

[= 1]

mevkûf-ı ‘aleyhā : < Ar. Bir vakfın sağlayacağı gelir ve kârın kendisine verilmesi, vakıf sâhibi tarafından şart koşulan kişi veya yer. "mevkûfün-aleyh"

m. + sı (32a/2)

[= 1]

mevkûfâtî meḥammed efendi : bk.

“meḥammed efendi mevkûfâtî”.

m. + nūḡ (51b/16)

[= 1]

mevşûf : < Ar. Vafolunmuş, vasıflanmış.

m. (38a/13), (57a/10), (66b/13)

[=]

mevsûm : < Ar. 1. İşaretlenmiş, nişanlanmış, damgalanmış.

2.İsimlendirilmiş.

m. (16b/10), (66b/13)

[= 2]

mevt : < Ar. Ölüm.

m. + ümden (6b/13)

[= 1]

mevzi : < Ar. Yer, mahal.

m. (43a/12)

[= 1]

mevzu : < Ar. 1. Ele alınan, incelenen, üzerinde durulan mesele, konu. 2. Bir yere konulmuş, bırakılmış, vazedilmiş. 3. Yürürlüğe konmuş, yürürlükte olan, geçerli.

m. (45b/17), (54b/17)

m. + ı (48b/5)

m. + ızemîni (58b/9)

[= 4]

mevdān : < Ar. 1.Ok meydanı. 2.Geniş, açık, düz yer, alan. 3.Yarışma veya karşılaşma yeri.

m. (25b/2), (28a/9), (2b/2),

(30b/16), (32a/10), (35a/14),

(37b/7), (3a/9), (7b/9)

m. + a (29a/13)

m. + da (67a/8)

m. + dan (31a/10), (37b/12),

(68b/16)

m. + ı (11b/13)

m. + ıḥamāset (35b/17)

m. + ıḥünerverānda (66a/17)

m. + ımaā'rif (55a/3)	m. + ısaķıl (47a/13)
m. + imezķūr (29a/14)	m. + ısaķılūñ (64a/8)
m. + imezķūrda (29b/3)	[= 5]
m. + imezķūrı (28b/15)	meymenet : < Ar. Bereket, saadet,
m. + imiknet (49b/13)	mutluluk, uğurluluk.
m. + ırumāt (59b/15)	m. (36b/2), (37b/10), (65a/9)
m. + ırumātda (45a/8)	m. + ime'nūs (51a/1)
m. + ısapāş (1b/8)	[= 4]
m. + uñ (29b/5)	mezāhib : < Ar. Mezhepler.
[= 26]	m. + ierba'a (9b/6)
meydān-ı rumāt : < Ar. Ok meydanı.	m. + ıselāşede (26a/10)
m. (59b/15)	[= 2]
m. + da(45a/8)	mezārib : < Ar. "madarib"
[= 2]	Darbedilecek, dövülecek yerler.
meydān-ı hüner-verān : < Ar. + Far.	m. + iye (58b/17)
Ustalık meydanı, müsabakaların	[= 1]
yapıldığı okçuların maharetlerini	mezāristān : < Ar. Mezarlık, kabristan.
gösterdiği meydan, ok meydanı.	m. + a (13a/11)
m. + da (66a/17)	[= 1]
[= 1]	mezāyā : < Ar. Meziyetler, üstünlük
meyl : < Ar. Eğilme, eğiklik; akıntı.	vasıfları.
m. (62a/7)	m. (20b/9)
m. + eylemek (33b/15)	m. + sını (3a/1)
m. + imüsābaķat (67b/4)	[= 2]

mezāyā-yı nihān nağmeye şıgmaz :

Gizlenmiş meziyetler sözlere,ezgilere
şıgmaz.

m. (31b/14)

[= 1]

mezbūr : < Ar. Adı geçen, yukarıda
söylenmiş olan.

m. (39b/6), (43b/10), (44b/16),
(57a/12), (59a/2), (59b/14),
(59b/8), (5b/17)

m. + da (67b/5)

m. + e (40b/4)

m. + uñ (69a/4)

[= 11]

mezheb : < Ar. Mezhep, yol.

m. + inde (26a/4)

m. + lerinde (28a/3)

[= 2]

mezkūr : < Ar. Zikrolunmuş, adı
geçmiş, anılmış. "Müennesi: mezkūre"

m. (29a/14), (7a/3)

m. + da (29b/3)

m. + ı (28b/15), (6b/1)

m. + uñ (46b/6), (63b/14),

(67a/9), (68a/14)

[= 9]

mezkūre : < Ar. bk. "mezkūr".

m. + (36a/7)

m. + de (68b/6)

m. + den (26a/6)

m. + si (25b/17)

m. + ye (21a/12)

[= 5]

mezra' : < Ar. Ziraat olunacak, ekilecek
tarla.

m. + iāmāli (69a/14)

[= 1]

me'zūnen : < Ar. İzinli olarak.

m. (43a/13)

[= 1]

mı : Soru eki.

m. (2b/5), (2b/7), (36b/14),

(40b/9)

[= 4]

mişdāk : < Ar. Bir şeyin doğruluğunu
ispatlamaya yarayan şey, ölçüt.

m. + ınca (34a/13)

[= 1]	m. + ı (33a/6), (33b/1), (67b/13),
mıſır : Yedi menzilin bulunduğu Mısır,	(69a/6), (69b/3)
cumhuriyetle yönetilen bir Arap	[= 5]
ülkesidir.	miknet : < Ar. Kuvvet, kudret, güç, zor.
m. (7b/15) (35b/10)	m. (48b/2), (49b/13)
[= 2]	m. + i (50b/2)
mıſırlı mehemmed efendi : Yayıcı ustası	[= 3]
olan Mıſırlı Mehmet Efendi, kabza	mîl : < Ar. Yollardaki mesafeyi tayin
aldıktan sonra Emin Menzili'nde rekor	için dikilen nişan.
kırarak taş diktirmiştir.	m. (13a/4), (42a/12)
m. (57b/11)	m. + icemîldür (37b/13)
[= 1]	m. + ler (36a/1)
mızrāk : < Ar. Mızrak. Uzun saplı sivri	[= 4]
demir uçlu silah.	millet-i beyzâ : < Ar. İslamlar.
m. (21b/14)	m. + sı (2a/3)
[= 1]	[= 1]
midhat : < Ar. Övmek.	mina'llâh : < Ar. Allah tarafından.
m. + ı (10a/6)	m. (4b/10), (4b/8)
[= 1]	[= 2]
mihr : < Ar. Güneş.	minber-i ſerîf : < Ar. Hz. Muhammed'in
m. + i (10a/7)	hutbe verdiği kutlu minber.
[= 1]	m. + e (14a/4)
mikdâr : < Ar. 1. Ölçülebilen nicelik,	[= 1]
durum. 2. Derece, seviye.	

minhâc-ı rumât : < Ar. Okçuların açık

[= 1]

(aydınlık) yolu, kitabın adı.

m. (3b/10)

[= 1]

mîr : < Far. Âmir, baş; kumandan; bey; vali.

m. (43a/4)

m. + iḥaydarîdür (43b/17)

[= 2]

mîr-âḥûr : < Far. İmrahor, sarayın ahır müdürü.

m. + ıṣāni (62b/3)

[= 1]

mîr-âḥûr köşki : < Far. Sultan III.Selim

zamanında yapılmış bir yapı, ok

koşusudur.

m. (44b/17)

[= 1]

mîr'alem : < Livâ-yı sultânî denilen

sultan bayrağını taşıyan, eyâlet

sancaklarını muhâfaza eden ve alem

(bayrak) mehterlerinin âmiri olan

kimse, emîr-i alem, emîrû'l-alem.

m. (38b/2)

mîr'alem aḥmed aḡa: Türk okçuluğunun

en büyük üç kemankeşinden biri olan

Miralem Ahmed Aḡa, Kanuni'ni

devrinde yaşamıştır. Edirne'de Saray

Önü Aḡaç Ok Menzili'nde ve Musalla

Meydanı Kuyu Yeri Menzili'nde

yarışmıştır. Ayrıca Ahi Parpol

Menzili'nde, Arabacı (Ali Bali)

Menzili'nde, Sinan Menzili'nde, Sinan

Bey Menzili'nde yarışmıştır.

m. (38a/10), (48a/5), (38a/17)

[= 3]

mîr'alem aḥmed aḡa menzili :

Okmeydanı'nın en eski menzildir.

Ayak yeri, Tekye yeri, Tekye önündeki

mezarlığın başında bulunan kırık

mermer bir taştır.

m. (40a/5)

[= 1]

mîrâs : < Ar. Vefat eden kişinin

yakınlarına ya da kanunen verilmesi

gereken kişiye bıraktığı mal, mülk.

m. (20a/4)

[= 1]
mi'rāt : < Ar. 1. Gönül aynası. 2. Keyif hali.

m. + ıhātır (11b/17)

[= 1]
mişāl : < Ar. 1. Örnek. 2. Masal. 3. Rüya. 4. Benzer, andırır.

m. (49a/8), (53a/3), (54b/15)

m. + isīb (41b/1)

[= 4]
mişillü : < Ar. Benzer gibi.

m. (22b/6), (28b/3), (20a/13),
(23b/17), (24a/2)

[= 5]

misk : < Ar. Güzel kokulu madde.

m. + iezfer (59b/3)

[= 1]

mişl : < Ar. 1. Benzer, kat.

m. + ini (6b/14)

[= 1]

miyān : < Far. 1. Orta. 2. Ara, aralık.

m. (20b/2), (2b/9)

m. + da (57a/14)

m. + ı (49a/11), (66a/1)

m. + ıakrānda (69a/15)

m. + ıkemānkeşānda (30b/3)

m. + ıma'rekede (11b/8)

m. + ında (24b/15), (40b/14),

(42b/1), (42b/3), (46b/8),

(52a/10), (55a/7), (57a/9),

(59a/14), (61a/15), (62b/8),

(64a/13)

m. + ındadur (47a/17), (61a/17)

m. + ıtīrendāzāndadur (57a/12)

[= 23]

miyān-ı halka-yı kemānkeşān

: < Ar. + Far. Okçuların bulunduğu
halkanın ortası.

m. + da (31b/6)

[= 1]

mu'āhed : < Ar. Zımmi kafirler.

m. + e (21a/8)

[= 1]

mu'ahharan : < Ar. Muahhar olarak
sonradan.

m. (8a/8)

[= 1]

mu‘allim : < Ar. Tâlim eden, öğretene,
öğretmen, hoca.

m. (20a/16)

m. + imuhterem (20b/4)

[= 2]

mu‘āmele : < Ar. 1. Davranış. 2. Yol,
iz. 3. Dâirede yapılan kayıt işlemi. 4.
Alışveriş, sarraflık, para işleri.

m. + i kışâş (12a/7)

m. + imüstehziyānei (11b/16)

[= 2]

mu‘âtib : < Ar. Tekdir eden, azarlayan,
parlayan, çıkışan.

m. (59b/17)

[= 1]

mu‘āvaza : < Ar. Mübadele, değiş
tokuş; dövüş.

m. (29b/4)

[= 1]

mu‘āvedet : < Ar. 1. Bir yere yâhut yüz
çevirdiği bir şeye, bir kimseye geri
dönme, dönüş, avdet, rücû. 2. Geri
dönme dönüş. 3. Adet, tabiat edinme .

m. (9a/5)

[= 1]

mu‘āvenet : < Ar. Yardım, yardım etme;
yardımcılık.

m. (26b/8)

[= 1]

mu‘cize : < Ar. Akılla açıklanamayan,
imkansız olan olağanüstü şey,
hârikulâde olay.

m. + i (12a/3)

[= 1]

muğāyir : < Ar. Aykırı , uymaz, başka
türlü.

m. (25a/6)

[= 1]

mugaylân : < Far. Deve dikenî.

m. (48a/2)

[= 1]

muğni : < Ar. 1. Zengin eden. 2.

Doyuran, gönlünü tok kılan.

m. (13b/7)

[= 1]

muḥabbet : < Ar. 1. Sevgi. 2. Aşk,
sevdâ. 3. Dostluk, bağlılık. 4. Sohbet,
yârenlik.

m. (10a/16), (29a/5)	muḥalif : < Ar. 1. Muhalefet eden,
m. + i (65b/10)	aykırılık gösteren. 2.Birininin
m. + üm (22a/4)	düşüncesine zıt düşüncede olan.
[= 4]	m. (31b/10) (65a/2)
muḥaddere : < Ar. Kapalı, örtülü,	[= 2]
namuslu kadın; Müslüman kadını.	muḥalil : < Ar. Tahlil yapan, analiz
m. + itah kī k (12b/9)	yapan.
[= 1]	m. (24a/9),(24a/10), (24b/12),
muḥakkak : < Ar. Gerçek ve doğru	(24b/14), (24b/2), (24b/7)
olduğu kesin bilinen, doğru.	[= 6]
m. (9b/3)	muḥammed : < Ar. Hz. Muhammed, son
[= 1]	peygamber.
muḥal : < Ar. Olması, gerçekleşmesi,	m. (12b/11), (6a/10), , (8b/4),
yapılması mümkün olmayan, imkânsız.	(9a/7)
m. (34b/3)	[= 4]
m. + den (25a/9)	muḥammed hemedāni : < Ar. Kişi adı.
m + i (25a/14)	m. (7a/10)
[= 3]	[= 1]
muḥalefet : < Ar. Muhaliflik,	muḥammedī : < Ar. Müslüman.
uygunsuzluk, aykırılık; düşmanlık.	m. + de (54b/12)
m. + e (19b/13)	[= 1]
[= 1]	muḥammed ibn ‘abdu’llah : < Ar. bk.
	“muḥammed”.
	i. (6a/11)

[= 1]
muḥammedü'l-muştafa : < Ar. bk.
“muḥammed”.
m. (13a/15), (1b/12)
[= 2]
muḥārebe : < Ar. 1. İki devlet veya
devletler arasında yapılan savaş, harp.
2. Bir savaş boyunca farklı yer ve
zamanlarda yapılan çarpışmalardan her
biri, çarpışma, müsâdeme. 3. Herhangi
bir konuda yapılan şiddetli tartışma,
münâkaşa, mücâdele.
m. + ia'dāda (16a/14)
[= 1]
muḥarrer : < Ar. Yazılı, yazılmış, tahrir
edilmiş.
m. (29b/10), (5a/9)
[= 2]
muḥarrir : < Ar.1. Yazıya geçiren
(kimse), yazan, yazıcı, kâtip. 2. Yazar.
m. (35a/9)
[= 1]
muḥāşama : < Ar. 1. İki taraf arasındaki
düşmanlık, husumet. 2. Karşılıklı ve

sürekli olarak birbiriyle uğraşma,
didişme, sürtüşme, uyuşmazlık.
m. + sıyıla (31b/3)
[= 1]
muḥatab ol- : < Ar. Kendisine söz
söylenmek, kendisiyle konuşulmak,
hitap edilmek.
m. + ub(13b/10)
[= 1]
muḥattarāi : < Ar. Gevşek, ek yeri;
yarmak ve gevşek olmak.
m. (47a/15)
[= 1]
muḥāvere : < Ar. Karşılıklı konuşma,
mükâleme.
m. (3a/4)
m. + leri (58b/17)
[= 2]
muḥāzī : < Ar. Birbirinin karşısında
bulunan, karşı hizada bulunan.
m. + dür (62a/9)
[= 1]
muḥiṭ : < Ar. Yöre, semt, yer.
m. + inübüvvet (10b/7)

[= 1]

muḥkem : < Ar. Sağlam, güçlü.

m. (33b/14), (33b/15)

[= 2]

muḥtāc : < Ar. İhtiyacı olan ihtiyaç duyan; yoksul.

m. (3a/10)

[= 1]

muḥtelife : < Ar. 1. Farklı, çeşitli, çeşit çeşit, türlü. 2. eski. Birbirine uymayan, birbirinden farklı olan, aykırı, muhâlif.

m. (17b/8)

[= 1]

muḥtemel : < Ar. Olması veya gerçekleşmesi mümkün olan.

m. (25a/3)

[= 1]

muḥterem : < Ar. 1. Saygı gösterilen, saygıya lâyık olan, saygı değer. 2. Konuşma ve yazışmalarda hitap edilen veya adı geçen kimselerin isimleri başına getirilen saygı sözü, sayın.

m. (20b/4)

[= 1]

muḥtereme : < Ar. bk. “muḥterem”.

m. + leri (11a/2)

[= 1]

muḥteví : < Ar. İçine alan, içinde bulunduran, kavrayan.

m. + dür (4a/8)

[= 1]

muḥzır : < Ar. Mahkemelerde davalı ve davacıyı mahkeme huzuruna getiren görevli, yüksek rütbeli bir yeniçeri kumandanının unvanı.

m. + larından (63b/4)

[= 1]

muḥzırbaşı : < Ar. bk. “muḥzır”.

m. (68b/12)

m. + sı (68b/11)

[= 2]

muḥzır bekir (menzili): “menzil-i azmāyış muḥzır bekir”. Hacı Ebubekir Ağa (Aşağı Koşu) Menzili olarak da bilinen bu menzilin ayak yeri Hacı Süleyman Menzili ile Beş Direk Menzili sağındaki taştır. Ana taşı ise Kağıthane yolu taraflarında

bulunmaktadır. Azmayış okuyla atıldığı için metinde bu şekilde geçmektedir.

m. (70a/3)

[= 1]

muhzır hâcî bekir : Ok meydanındaki tulumbalı kuyuyu ve oradaki mescidin minaresini yaptıran meydanın önemli bir kemankeşi olan Hacı Ebubekir Ağa, Memiş Efendi Menzili'nde rekor kırmıştır. Ayrıca yaşlılığında Azmayış okuyla Hacı Ebubekir Ağa (Aşağı Koşu) Menzili'ni açmıştır.

m. (63a/12), (70a/7)

[= 2]

mukābele : < Ar. Karşılık verme, karşılama, karşı gelme.

m. (68b/6)

m. + sinde (15b/15)

[= 2]

mukābil : < Ar. 1. Bir şeyin karşısında bulunan. 2. Karşılık.

m. (53a/6)

m. + inde (40a/9)

[= 2]

mukaddem : < Ar. 1. Önde olan, önden giden. 2. Redif askerlerinin ayrıldığı iki kısımdan birincisi.

m. (55b/14), (59b/9), (6a/1)

m. + i (36b/2)

[= 4]

mukaddemā : < Ar. Önce, eskiden.

m. (29b/9), (37a/13), (68a/5)

[= 3]

mukadderat : < Ar. 1. Alın yazısı. 2. fıkıh. Kile, tartı, ölçü ve sayı ile belirlenen şeyler

m. (32a/3)

[= 1]

mukārin : < Ar. Bitişik, ulaşmış, erişmiş, yaklaşmış, bir yere gelmiş.

m. (57a/5)

[= 1]

mukarrer : < Ar. 1. Kesin. 2. Hakkında karar alınmış, karar verilmiş, kararlaştırılmış. 3. Olacağı veya yapılacağı şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesinleşmiş, kesin, şüphesiz,

muhakkak. 4. İfâde edilmiş, anlatılmış,
bildirilmiş, takrir edilmiş.

m. + olur (25a/6)

[= 1]

mukātele : < Ar. 1. Birbirini öldürme,
vuruşma. 2. Savaş; kavga.

m. (22b/17)

[= 1]

mukāvement : < Ar. Karşı koyma,
direnme.

m. (23a/12)

[= 1]

muktedā : < Ar. 1.Uyulan; örnek
tutulan. 2.Kendisine uyulan kişi.

m. (56b/3)

m. + yıṭāʾifei (55b/11)

[= 2]

muktedir : < Ar. 1. Bir işi yapacak güce
sahip olan.

m. (32b/3)

[= 1]

muktezā : < Ar. İktiza etmiş, lazım
gelmiş.

m. + sı (40a/3), (60b/5),
(63b/10)

m. + sınca (14a/7)

m. + yıʿulüv (40a/1)

m. + yızemīn (60b/7)

[= 6]

mūmā-ileyh : < Ar. bk. “mūmā-ileyhā”

m. + üñ (44a/2)

[= 1]

mūmā-ileyhā : < Ar. İmâ edilen, ismi
geçen.

m. (35a/1)

[= 1]

munzam : < Ar. Üste konan, katılan;
ek.

m. (20b/6)

[= 1]

murād : < Ar. 1. Arzu, istek, dilek. 2.
Amaç, niyet.

m. (14a/2), (32b/12), (6b/7)

m. + a (3b/8)

m. + eden (34b/13)

m. + edenler (30a/16), (32a/7)

m. + ederler (30b/5)

m. + uñ (47b/11)	[= 1]		
[= 9]		muşaffā : < Ar. Tasfiye edilmiş,	
murāfakat : < Ar. 1.Refakat etme,		süzülmüş, yabancı maddelerden	
yoldaşlık. 2. Beraber bulunma.		ayrılmış.	
m. + ıyıla (47a/11)		m. + yı gam-zidā-yı ḥamiyyet	
[= 1]		(55b/13)	
murahḥaṣ : < Ar. Ruhsatlı, izinli.		m. + yığalebe (56b/11)	
m. + olmaḥdur (30b/8)		m. + yıṣafāsıñ (52a/4)	
[= 1]		[= 3]	
murğ : < Ar. Kuş.		muşāḥabet : < Ar. 1.Karşılıklı konuşma,	
m. (16b/14)		görüşme, sohbet. 2. Sohbet şeklinde	
m. + ı(59a/7)		yazılmış yazı türü.	
m. + ısıḥāmı (41b/3)		m. (3a/4)	
[= 3]		[= 1]	
mūsā : < Ar. Hz. Musa. İsrâiloğulları'na		muşāḥib : < Ar. 1.Biriyle sohbet eden,	
gönderilen ve kendisine Tevrat		konuşan, dost. 2.Padişahların hususi	
indirilen peygamber.		işlerinde bulunanlardan her biri.	
m. (8b/3)		m. (53b/12), (56b/6)	
[= 1]		[= 2]	
mūsā : < Ar. Kişi adı.		muşāḥibān : < Ar. + Far. Musahipler.	
m. (12b/12)		m. (69b/8)	
[= 1]		[= 1]	
muş'ab : < Ar. Kişi adı.		muşāḥib bilāl aḡa : Musahip Bilal Aḡa,	
m. (12b/12)		Okmeydanı'ndaki Aḡalar Menzili ve	

Haki Menzili olmak üzere iki ayrı
menzilin sahibidir. Ağalar Menzili'nde,
Usta Recep işi yayla ok atarak taş
diktirmiştir.

m. (53a/13), (55a/15)

[= 2]

muşāhiblig : < Ar. Musahibin yaptığı iş.

m. + i (68a/11)

[= 1]

muşāhib mehemmed ağa : Musahib
Mehmed Ağa, Harem Karaağalarından
olup Abdullah Efendi (Dirhem)
Menzili'nde yarışan rekor kırıp taş
diktiren bir kemankeştir.

m. (56a/8)

[= 1]

muşāhib şākir ağa : bk. "şākir ağa".

m. (66a/8)

[= 1]

muşallā : < Ar.1. Namazgâh. 2. Câmi
avlusunda veya civârında cenâze
namazlarının kılındığı yer.

m. + ya (13a/9)

[= 1]

musāmi' : < Ar. Duyan, işiten.

m. (64b/4)

[= 1]

muşarraḥ : < Ar. Tasrih olunmuş, açık
söylenmiş, belirtilmiş,apaçık.

m. (8a/5)

[= 1]

muşavver : < Ar. 1. Bir şekle konulmuş.

2. Resimlerle süslenmiş. 3. Zihinde
tasarlanmış, düşünülmüş,
canlandırılmış, tasavvur edilmiş.

m. (5b/7),(6a/5)

m. + üñ (5b/15), (5b/9)

[= 4]

muştafa : bk. "uncı mußtafa".

m. + nuñ (44a/16)

[= 1]

muştafa efendi : bk. "şişmān paşa
muştafa efendi".

m. (50b/1), (66b/16)

[= 2]

mu'tād : < Ar. 1. Alışkanlık hâline
gelmiş, âdet edinilmiş, alışılmış, her

zamanki.2. i. Alışılmış, âdet edinilmiş
şey, alışkanlık, âdet.

m. (37a/14)

[= 1]

muṭāla‘a-i kütüb : < Ar. Mütâlâa eden,
kitap okuyan.

m. (3b/4)

[= 1]

muṭalla : < Ar. Tılalanmış,
yaldızlanmış, yaldızlı.

m. (39a/7)

[= 1]

mutaşarrıf : < Ar. 1. Bir sancağın en
büyük idare âmiri. 2. Tasarruf eden,
kendinde kullanma hakkı ve salâhiyeti
bulunan.

m. (54a/4)

m. + ı (5a/13)

[= 2]

mutaẓamm : < Ar. 1. Tazammün eden,
içine alan. 2. Kefil olan, üstüne alan.

m. + ın (4a/5)

[= 1]

muṭteber : < Ar. 1. Sözü geçen, saygın.

2. Güvenilir olan.

m. (38b/10), (57b/17), (60b/12),

(60b/13)

m. + i (48a/7)

m. + ini (44b/1)

m. + inün (44b/5), (50b/4)

m. + dūr (61b/15)

[= 9]

muṭteberât : < Ar. İtibarlı, geçer şeyler.

m. (35a/10)

[= 1]

muṭtedîl : < Ar. 1. Orta halde, orta
kararda olan, îtidalli, orta, vasat. 2.
.Şiddeti, etkisi, gücü orta derecede
olan.

m. (33b/9)

[= 1]

muṭlak : < Ar. 1. Başiboş bırakılmış.

2. Kayıtsız, şartsız. 3. Yalnız, tek.

m. + eyle (68a/13)

[= 1]

muttaşıl : < Ar. 1. Ulaşan, kavuşan. 2.

Aralıksız, hiç durmadan.

m. (7a/14)
[= 1]
muṣāfakat : < Ar. 1. Uygunluk, uyma.
2. Ortak yol bulma, rıza gösterme.
m. + ı (4a/7)
[= 1]
muṣaḥḥid : < Ar. Tevhîdeden, Allah'ın
birliğine inanan.
m. + inüḡ (18a/10)
[= 1]
muṣāsāt : < Ar. 1. Tesellî etme, dert
ortağı olma, dostça davranma, dostluk
2. Vefat eden bir me'murun ailesine
maaş bağlama.
m. + ıfuḡarā (13b/14)
[= 1]
muṣāneset : < Ar. Karşılıklı
yakınlaşma, arkadaşlık, ahabplık etme.
m. (3a/3)
[= 1]
muṣāzenet : < Ar. 1. Denkleşme, denk
gelme. 2. Denge.
m. + leri (25a/16)
[= 1]

muṣāzī : < Ar. 1. Aynı nitelik ve
özelliklere sâhip olan, benzer, denk, eş,
mümâsil. 2. mat. Koşut, paralel.
m. (26b/5)
[= 1]
mūy : < Far. Kıl
m. + ısefīd (11a/6)
[= 1]
muṣaffar : < Ar. Zafer, üstünlük
kazanmış, üstün.
m. (12b/2)
[= 1]
mūze' : < Far. Çizme.
m. + itaḡsīnüllibās (40b/13)
[= 1]
mūzīyāt : < Ar. İnsanı rahatsız eden
küçük şeyler, hayvancıklar.
m. (21a/6)
[= 1]
muṣṭarib : < Ar. Izdırab ve acı çeken.
m. (6b/7)
[= 1]
mübāderet : < Ar. Bir iş yapmaya
girişme.

m. (36a/9)	[= 1]		
[= 1]		mübtēnī : < Ar. 1. Kurulmuş olan. 2.	
mübāhāt : < Ar. Övünme.		Dayanan.	
m. + ı (39a/11)		m. + isilāhı (6b/1)	
[= 1]		[= 1]	
mübāreke : < Ar. 1. Kutlu. 2. Karşılıklı		mücedde : < Ar. Yeni olarak, yeni	
yapılan kutlama, tebrik.		baştan.	
m. + dür (19a/17)		m. + den (65b/11)	
[= 1]		[= 1]	
mübāşeret : < Ar. Bir işe başlama.		müciḅ : < Ar. İcabet eden, teklifi kabul	
m. (29b/6)		eden, istenileni yapan, sorulana cevap	
[= 1]		veren.	
müberrāt : < Ar. Yol, çeşme gibi hayrat		m. (13a/2)	
ve hasenat türünde yapılan şeyler.		[= 1]	
m. (19a/16)		müddet : < Ar. 1. Zaman, süre, vakit.	
[= 1]		m. (2b/10), (3a/2), (5b/1)	
mübīn : < Ar. 1. İyiye kötüyü, doğruyu		m. + inde (5a/13)	
yanlışı birbirinden ayırt eden, açıkça		[= 4]	
ortaya koyan. 2. Âşikâr, vâzıh.		müderriṣ : < Ar. 1. Medrese dersi	
m. (21b/16)		okutanlar	
m. + i (13b/15)		m. + inden (56b/15)	
[= 2]		[= 1]	
mübtelā : < Ar. Düşkün.		müderriṣīn : < Ar. Müderrisler,	
m. + yūzṭırāb (60a/2)		profesörler.	

m. + e (61a/7)

m. + ikirāmdan (60b/1)

[= 2]

müderresinden e'l-hāc seyyid muştafa

efendi : Katip Ahmet Efendi'nin kardeşi

olan Seyyid Mustafa Efendi, kabza

aldıktan sonra Küçük Yeksüvar (Sala)

Menzili'nde ok atarak ana taşı

diktirmiştir.

m. (60a/10)

[= 1]

mü'eddā : < Ar. Anlam, kavram, mânâ.

m. + sınca (2b/8),(40a/7)

[= 2]

mü'ezzin aḥmed aḡa : Müezzin Ahmed

Aḡa, Sadrazam Amcazade Hüseyin

Paşa'nın adamlarından olup Büyük

Yeksüvar Menzili'nde rekor kırmış bir

kemankeştir

m. (58a/9)

[= 1]

mü'ezzinler şofāsı : < Ar. Ok

meydanında bulunan bir yer adı.

m. + ler (43b/11)

m. + na (45a/9)

[= 2]

müfād : < Ar. Mana, kavram.

m. +ınca (8b/8), (49a/4)

[= 2]

müfessirīn-i kirām : < Ar. Kur'anı en doğru açıklayan, tefsir eden mübarek kişi.

m. (13b/17)

[= 1]

müfti-zāde : < Ar. + Far. bk. “müfti-zāde ibrahīm selīm molla efendi”.

m. (67a/15)

[= 1]

müfti-zāde ibrahīm selīm molla efendi :

İbrahim Selim Molla, Şeyhülislam

müftüzade'nin oğludur. Şerbetçizade

(Hüsam Paşa) Menzili'nde rekor kırarak

taş diktirmiştir.

m. (67b/3)

[= 1]

mükerrem : < Ar. Saygı değer, aziz,

muhterem.

m. (14b/15)

[= 1]

mülâ'abe : < Ar. Oynaşma, şakalaşma.

m. + etmek (15a/14), (23b/9)

[= 2]

mülâbese : < Ar. 1. Aralarındaki

benzerlikten dolayı birbirine

kariştirilma, ayırt edilememe. 2. Sebep,

vesîle, münâsebet.

m. + siyile (32b/11),(64b/9),

(68b/10)

[= 3]

mülâhaza : < Ar. Dikkatle bakma, iyice

düşünme.

m. + sıyila (36a/6)

[= 1]

mülâzemet : < Ar. 1. Bir yere veya

kimseye sımsıkı bağlanma. 2. Gidip

gelme. 3. Bir işle devamlı meşgul olma.

m. (29b/7)

[= 1]

mülhâk : < Ar. 1. Bir bütüne sonradan

katılmış, eklenmiş, ilâve edilmiş. 2. Bir

merkeze bağlı, tâbi. 3. Emir subayı

yardımcısı.

m. (34a/17)

[= 1]

mültefet : < Ar. 1. İltifata nail olmuş,

kendisine ilgi gösterilen.

m. (14b/14)

[= 1]

mültemes : < Ar. İltimaslı, kayırılan.

m. (2a/13)

[= 1]

mültezem : < Ar. Gerekli görülen,

gerekli, lüzumlu.

m. + dür (34b/17)

[= 1]

mülûk : < Ar. Padişahlar.

m. (13b/11)

m. + ı'osmānī (36b/9)

m. + ıpişdāryandan (5a/10)

[= 3]

mü'min : < Ar. 1. Allah'ın varlığına,

birliğine, Hz. Muhammed'in O'nun

kulu ve peygamberi olduğuna ve

İslâmiyet'in diğer îman esaslarına

inanana, îman sâhibi kimse, müslüman.

m. (17b/14), (22a/10)

m. + üñ (18a/2)	m. (12b/8)
[= 3]	[= 1]
mümkin : < Ar. Mümkün. Olabilir, olabilen.	münîf : < Ar. Yüksek, ulu, büyük.
m. (25a/3)	m. + i (16a/13), (17b/11),
m. + i (25a/13)	(18a/10), (19a/8), (19b/17),
[= 2]	(21a/16), (21b/13), (22a/14),
mümtāz : < Ar. 1. Üstün tutulmuş, ayrıcalıklı .2.Seçkin.	(22b/17), (23b/5)
m. (48a/7), (59a/16), (60b/8),	[= 10]
(63a/15)	münkeşif : < Ar. 1. Açılmış, ortaya çıkmış; görünen. 2. Keşfolunmuş.
m. + inuñ (62a/6)	m. (12a/6)
[= 5]	[= 1]
münāsib : < Ar. 1.Uygun, yerinde.	münteha : < Ar. Nihayet bulmuş; bir şeyin varabildiği en uzak yer.
2.Yakışık, yaraşık.	m. (36b/1), (37b/9), (52b/8),
m. (41b/8)	(55b/8), (60b/8)
[= 1]	m. + sı (43a/8), (49a/10),
münāzele : < Ar. Atışma, atış	(51a/5), (54a/10), (55a/9),
müسابakası.	(57a/10), (58a/3), (59a/14),
m. (24a/3), (24a/4), (29b/4)	(61a/16)
m. + de(26b/8)	m. + sında (48b/4)
[= 4]	m. + yıhudūdimeydānda (67a/7)
münferid : < Ar. Kendi başına, yalnız	[= 16]
olan, tek olan.	münz : (?)

m. (2a/14)	m. + dan (44a/15), (54a/7)
[= 1]	m. + ları (38b/1)
mürāca‘at : < Ar. 1. Geri dönme 2.	[= 9]
Başvurma, danışma ; yardım isteme.	müsābakat : < Ar. Yarış, yarışma.
m. (9a/6)	m. (34b/2), (56b/11), (57a/6),
[= 1]	(62b/2), (66a/17), (67b/4)
mürekkēb : < Ar. 1. Terkīb edilmiş, iki	[= 6]
veya daha çok şeylerin karışmasından	müsāvī : < Ar. Eşit, denk, birinin
meydana gelen. 2. Yazı mürekkebi.	ötekinden farksız olanı, aynı halde ve
m. (6a/3)	derecede bulunan.
[= 1]	m. (26b/6), (31b/8), (8a/11)
mürūr : < Ar. 1.Geçme, bir yandan girip	[= 3]
öte yandan çıkma. 2.Geçip gitme.	müselleme : < Ar. “Müsellem” 1.
3.Sona erme.	Teslīm edilmiş, verilmiş. 2. Su
m. (59b/13)	götürmez, doğruluğu, gerçekliği
m. + ia‘vām (49a/4)	herkesçe kabul edilmiş olan.
m. + ieyyām (42b/4), (54b/17)	m. + den (34b/6)
[= 4]	[= 1]
müsābaka : < Ar. 1. Ok yarışması. 2.	müselmān : < Ar. İslam dininde olan.
Birbirinden ileri olmaya, birbirini	"müslim".
geçmeye çalışma.	m. (21a/8)
m. (24a/4), (26a/4), (26a/7),	m. + ı (12b/17), (58b/15)
(26b/8)	[= 3]
m. + da (40b/4), (60b/9)	

müsemma : < Ar. Tesmiye olunan, bir ismi olan.

m. (36b/3)

[= 1]

müşli çelebi defterdâr-zâde : Haydar (Memi Çelebi) Menzil'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

m. (43b/4)

[= 1]

müslîm : < Ar. Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî (ö. 261/875), el-Câmi'ü's-şahîh adlı eseriyle tanınan muhaddis.

m. (12b/6), (12b/7), (18b/5)

m. + in (28b/13)

[= 4]

müslimîn : < Ar. Müslümanlar.

m. (36b/8), (38b/12)

m. + den (59a/11)

m. + üñ (9b14), (66b/15)

[= 5]

müstahik : < Ar. Hak etmiş, hak kazanmış, layık.

m. + a (21a/5)

[= 4]

müstahik-ı menzil : < Ar. Bir menzilde rekor kırıp taş diktirme hakkını kazanan okçu.

m. (29b/14), (31a/1), (31a/16)

[= 3]

müstahsene : < Ar. İstihsân edilmiş, güzel sayılmış, beğenilmiş.

m. + den (13b/1)

[= 1]

müsta'idd : < Ar. 1. Yetenekli. 2. Akıllı, anlayışlı.

m. (20a/1)

[= 1]

müstakîl : < Ar. 1. Kullanış yönünden belli kişi veya kişiler için ayrılmış olan. 2. Bağımsız. 3. Bir şeyle ilgisi, bağı, bağlantısı olmayan.

m. (32a/6)

m. + ce (36a/2)

[= 2]

müsta'mil : < Ar. İstimal eden, kullanan.

m. (17a/12)

[= 1]
müstecāb : < Ar. Olumlu, müspet cevap
alınan, kabul edilen (istek, duâ vb.)
m. (49a/6)

[= 1]
müstehziyāne : < Ar. İstihza ederek,
eğlenerek, Allah yolu.

m. + i (11b/16)
[= 1]
müsteṣnā : < Ar. 1. Ayrı tutulan. 2.
Diğerlerinden farklı.
m. (32b/17)

[= 1]
müsteṭāb : < Ar. İstitabe edilen,
hoş,güzel,bulunan.
m. + ından (13b/9)
[= 1]

müstetir : < Ar. Gizlenen, gizli, saklı.
m. (31b/13)
[= 1]

müstevcibü's-server-i pādiṣāhī: < Ar.
Layık olan başkan, padişah.
m. + de (29a/9)
[= 1]

müşāhede : < Ar. 1. Bir şeyi gözle
görme. 2. Allah âlemini görme.
m. (28a/14)
m. + si (12a/7)

[= 2]
müşārün-ileyh : < Ar. Kendisine işaret
olunan, ismi geçen.
m. (12b/10), (38b/2), (49b/11),
(56b/10), (61b/9), (68a/9)

m. + den (29b/1)
m. + üm (8b/6)
m. + üñ (56b/7), (9b/12)
[= 9]

müşevveş : < Ar. Teşvir edilmiş,
belirsiz, karışık, düzensiz,
karmakarışık.
m. (51b/17)

[= 1]
müş'ir : < Ar. Haber verme, bildirme,
anlatma.

m. + i (17b/8)
[= 1]
müşriksüz : < Ar. Tanrıya ortak
olmayan.

m. (16b/12)
[= 1]
müşteḥā : < Ar. İştihayı gerektiren, arzu
olunan, istenilen.

m. + s1 (3a/16)
[= 1]
müştemil : < Ar. Bir şeyin içinde
bulunan, bir şeyin kavradığı, içine
aldığı.

m. + dūr (4a/10)
[= 1]
müte‘ārif : < Ar. 1. Herkesçe bilinen,
bilinir olan, meşhur, mâruf.
2. Karşılıklı olarak birbirini tanıyan,
tanışan.

m. (57a/13)
[= 1]
müte‘addid : < Ar. Taaddüdeden,
çoğalan, çok, birçok, birkaç, türlü türlü.
m. (29a/15)
[= 1]

müte‘akıbü’l-vürūd : < Ar. Gelmesi
birbiri ardınca olan, birbiri ardınca
gelen.

m. (2a/4)
[= 1]
müte‘allik : < Ar. 1.Asılı, bağlı. 2. İlgili,
ilişği olan.

m. (49b/11)
[= 1]
müte‘allikāt : < Ar. Yakın kimseler;
akraba.

m. + ından (63b/10)
[= 1]
mütāba‘at : < Ar. Birine uyup
arkasından, izinden gitme, ona tâbi
olma.

m. (29b/17)
[= 1]
mütecāviz : < Ar. 1. Tecavüz
eden,geçen,aşan. 2.Sataşan,saldıran;
sarkıntılık eden. 3. Fazla, çok.

m. (30b/11)
[= 1]
mütefevvik : < Ar. Tefevvuk eden,
üstün gelen, üstün.
m. (41b/6), (59a/17)
[= 2]

mütehâşşış : < Ar. İhtisası olan, bir işin
bir şubesini çok iyi bilen, uzman.

m. + asıyıla (59b/1)

[= 1]

mütehâyyir : < Ar. Hayrette kalan,
şaşmış, şaşırmış.

m. (6a/16)

[= 1]

mütekarrire : < Ar. Takarrübeden,
yaklaşan, yakın. "mütekarrire"

m. + yi (60b/13)

[= 1]

mütemerridîn : < Ar. Temerrüd edenler,
dikkafalılık edenler.

m. + i (13b/15)

[= 1]

mütena'ım : < Ar. Varlık içinde ve nazlı
büyüyen.

m. (37b/4)

[= 1]

mütenebbih : < Ar. Uyanan, uyanık;
akıllanan.

m. (68b/14)

[= 1]

müteşebbis : < Ar. Teşebbüs eden, bir
işe girişen.

m. + idāmen (56b/1)

[= 1]

müteveffa : < Ar. Ölü, vefat etmiş olan,
ölmüş.

m. (49b/10)

[= 1]

müttefik : < Ar. 1. Bağlaşmış, birleşmiş,
anlaşmış. 2. Fikirce beraber olan.

m. (12a/15)

m. + lerdür (12b/6)

[= 2]

müttehid : < Ar. İttihâdetmiş, birleşmiş,
birlik olmuş, birleşik.

m. + lerdür (11b/7)

[= 1]

müyesser : < Ar. Kolayı bulunup
yapılan; kolaylıkla olan.

m. + eyleye (13a/13)

[= 1]

müzd : < Far. 1. Ücret, karşılık.
2. Mükafat.

m. + işan'at (59b/1)

[= 1]

müzekkîr : < Ar. 1. Hatırlayan. 2. Bir

işe dâir söyleşen

m. + dūr (4a/2)

[= 1]

-N-

nā-be-dīd : < Far. Görünmez, belirsiz,

kayıp.

n. (52a/3)

[= 1]

nābız : < Ar. Nabaza eden, vuran.

n. (56b/8)

[= 1]

nābūd : < Far. 1. Yok olan,

bulunmayan. 2. İflas etmiş, perişan

olmuş.

n. (54a/2)

[= 1]

nādim : < Far . Pişman olan, nedâmet

getiren (kimse).

n. (2a/17)

[= 1]

nādirü'l-bedāyī : < Ar. Eşi, benzeri

olmayan nadir bulunan.

n. + üñ (29b/8)

[= 1]

nādirü'l-vuku : < Ar. Eşi benzeri

olmayan olay.

n. + yicenābıhaḳḳun (62a/2)

[= 1]

nāfercām : < Far. Sonu çıkmaz, boş,

faydasız.

n. (61a/5)

[= 1]

naḥcīr : < Far. 1. Av. 2. Yaban

keçisi. 3. Av yeri, avlak. "naḥcīr"

n. + ima ḳṣad (41a/15)

[= 1]

nahḥasiyye : < Ar. Bakırcı.

n. + iiftihārın (57a/3)

[= 1]

nāḥudā-yı tāvāriḳ-ı eyyām : < Far. + Ar.

Geceleyin gemi kaptanına gelen

belalar.

n. (64b/17)

[= 1]

nāib : < Ar. 1. Meydan kadısı. 2.Kadı,
şeriat hükümlerine göre hüküm veren
hakim.

n. (59a/10)

[= 1]

nā'il : < Ar. Muradına eren, ermiş, ele
geçiren.

n. (3a/14)

n. + iecr(34b/12)

[= 2]

nakd : < Ar. Nakit. 1. Para, akçe.

n. (10b/9)

[= 1]

nakdīne : < Ar. + Far. 1.Peşin para,
nakit. 2.Kıymetli mal.

n. + i'ār (54a/2)

n. + ihmnet (54b/14)

n. + i kudret (2b/11)

n. + imiknet (48b/2)

[= 4]

nakkaş : < Ar. "menzil-i nakkaş". bk.
"nakkaş menzili".

n. (46b/9),

[= 1]

nakkaş : < Ar. bk. "nakkaş taşları".

n.(55a/7)

[= 1]

nakkaş mehemmed : bk. "nakkaş
mehemmed çelebi".

n. + üñ (42a/13), (47a/5)

[= 2]

nakkaş mehemmed çelebi :16. yüzyılda

yaşamış olan Nakkaş Mehmed Çelebi

zayıf biri olmasına rağmen üç ayrı

menzilde rekor sahibidir. Bunlar:

Arabacı (Ali Bali) Menzili, Nakkaş

Menzili ve Mehmet Çelebi Menzili'dir.

n. (42a/5), (46b/13)

[= 2]

nakkaş menzili : < Ar. "menzil-i

nakkaş nām-ı diger hācı süleymān".

Lodos havası ile atılan Nakkaş

Menzili'nin ayak yeri, Ağalar Menzili

solunda olan taştır. Ana taşı Temürçi

Kulı Cafer'e aittir.

n. (69b/2)

[= 1]

naḳḳāṣ ṭaşları : < Ar. + T. İstanbul

[= 1]

Okmeydanı'nda Nakkaş Yeri'nde
bulunan taşlardır.

n. (59a/14)

[= 1]

naḳl : < Ar. Taşıma, aktarma, geçirme,
götürme.

n. (17a/4), (20b/12), (28b/4),

(60a/3)

n. + işaḥīḥ (14a/6)

[= 5]

naḳṣ : < Ar. 1.Resim. 2.İpekle, sırma ile
işleme.

n. + ıdilpeṣīr (47a/5)

n. + ıkitābeihūbbītezyīdden

(52a/3)

n. + ısutūn (42a/13)

n. + ları (13a/7)

[= 4]

naʿllu : < Ar. + T. At gibi yük taşıyan
hayvanların ayaklarının altına takılan
demir parçasına nal denir. Bu nalın
takılmış olma durumuna nallı denir.

n. (24a/1)

nām : < Far. 1.Ad. 2.Ün, takma ad. 3.

Adres. 4. Yerine, vekil olma.

n. (12b/14), (13a/4), (17a/3),

(30a/7), (40a/6), (45a/3),

(63b/15), (67a/10), (69b/10),

(69b/16), (8a/5)

n. + ı (39b/6), (41b/10),

(41b/15), (41b/8)

n. + ıḳavs (17a/1)

n. + ıkitāb (20b/11)

n. + ıkitābda (4b/2)

n. + ıla (36b/3), (38a/13),

(43b/10), (44b/16), (56b/4)

n. + ına (40a/4), (69a/2)

n. + ında (12b/13)

n. + ını (42a/13), (47b/17),

(66b/17)

n. + ısebḳatların (50a/15)

n. + ıyıla (16b/11), (57a/10)

[= 32]

naʿm : < Ar. bk. “naʿmā”.

n. (37b/4)

[= 1]

nām-ı diğer : < Far. Öbür adı, diğer adı.

n. (38a/10), (40a/11), (41a/1),
(42a/1), (42b/9), (43b/1), (44a/5),
(44b/9), (46b/9), (48b/10),
(50b/7), (51a/7), (56a/5), (60a/8),
(65a/16)
[= 15]

na'mā : < Ar. 1. İhsan, nimet, kişiyi

rahatlığa kavuşturan şey. 2. Hediye.

n. + yınevāziş (8b/12)

[= 1]

nā-mahdūd : < Far.-Ar. Hudutsuz,

sınırsız.

n. (2a/4)

[= 1]

nā-ma'lūm : < Far + Ar. Adı bilinmeyen,

bilinmemiş olan okçu.

n. (46b/14), (48a/12), (48a/13),
(48a/14), (48a/15), (48b/13),
(48b/14), (48b/15), (48b/16),
(49a/16), (49a/17), (49b/1),
(49b/2), (50a/15), (50a/4),
(50a/5), (50a/6), (50a/7), (50a/8),
(50b/10), (50b/11), (50b/12),

(50b/13), (50b/14), (50b/9),

(52b/3)

[= 26]

nā-ma'lūmū'l-ismī : < Far. + Ar. İsmi

bilinmeyen.

n. (47a/7)

[= 1]

nām-āver : < Far. Namlı, ünlü, meşhur.

n. (43a/7)

[= 1]

namāz : < Ar. İslam dinin şartlarından

olan müslümanın beş vakit yapması

zorunlu olan ibâdet.

n. (23b/12), (23b/13)

n. + dadur (23b/12)

n. + ın (13a/10)

[= 4]

nām-dār : < Ar. Namlı, ünlü.

n. (28b/3), (64a/3)

[= 2]

nāmıķ ibrahim aķa : Namık Ağa,

Darüssade ağası silahşorlarından olan

bir hattattır. Şişman Paşa Menzili'nde

rekor sahibidir.

n. (66b/10), (67a/4)	[= 3]
[= 2]	naşb-gerde : < Ar. + Far. Toz toprağa dikilmiş.
nāmūs : < Ar. 1. Kişinin şerefli ve ahlaklı olmasını sağlayan güzel duygu.	n. + si (67b/8)
2. Irz, iffet, hayâ. 3. Dürüstlük, doğruluk. 4. Herkes tarafından korunması gereken ve kötülerin dokunmasına izin verilmeyen mânevî değer. 5. Kanun, nizam.	[= 1]
n. + ı (12a/6)	naşb-ı nişân : < Ar. + Far. Rekor kırdığı yere bir işaret taşı dikmek.
[= 1]	n.(derkenar (36a/2))
nā-mütenāhi : < Far. + Ar. Sonu olmayan; uçsuz, bucaksız.	[= 1]
n. (31b/12)	naşıl : Bir hareketin yapılış biçimine duyulan şaşkınlığı belirten bir söz.
[= 1]	n. (23a/11)
nā-pezīr : < Far. Hoş gelmeyen.	[= 1]
n. (60b/14)	naşīb : < Ar. 1. Pay, hisse. 2. Birinin elde edebildiği şey. 3. Allah'ın kismet ettiği şey.
[= 1]	n. (21b/4)
naşb : < Ar. 1. Bir kimseyi bir hizmete geçirme, yerleştirme, tâyin etme.	n. + in (45b/8)
2. Dikme, saplama, koyma, yerleştirme.	[= 2]
n. (29b/15)	na's : < Ar. İçerisine ölen kişinin kefene sarılmış bedeninin bulunduğu tabut, cenaze.
n. + êtdigi (68b/7)	n. (13a/7)
n. + êtdükleri (derkenar(28a1/8))	[= 1]

nāṣī : < Ar. 1.Ortaya çıkan, ileri gelen.

2.Ötörü, dolayı, sebebiyle.

n. (20a/14), (27a/15), (59a/3),
(61a/1), (68b/15)

[= 5]

nā-tüvān : < Far. Zayıf, kuvvetsiz.

n. (42b/6)

[= 1]

nāve : < Far. Çamur ve hamur teknesi.

n. + i (45b/4)

[= 1]

nāvek : < Far. "Naveng". Bir ok türü.

n. (2a/13), (35a/7), (45a/6)

[= 3]

nāvek-endāz : < Far. Nāvek oku atan.

n. (16b/15), (35a/7)

[= 2]

naẓar : < Ar. 1.Bakma, göz atma.

2.Düşünme. 3.Göz değme. 4.İltifat.

5.İtibar.

n. (25a/12), (49b/12), (70b/2)

n. + ihümāyūn (67b/7)

n. + iltifat (8b/12)

[= 5]

naẓīf muṣṭafa aḡa : Nazifi Mustafa Aḡa,

Tophaneli Hafız'ın oğludur. Sultan III.

Mustafa döneminde yaşamış olan

Mustafa Aḡa, silahşörlük, şeyhü'l-

meydanlık gibi pek çok görevde

bulunmuştur. Ayrıca okçulukla da

uğraşan Mustafa Aḡa, kabza aldıktan

bir müddet sonra Küçük Yeksüvar

Menzili'nde rekor kırarak taş

diktirmiştir.

n. (60a/17), (61a/12)

[= 2]

nāzik-ter : < Far. Fazla nazik.

n. + i (44a/17)

[= 1]

ne : 1.Hangi şey.2. Her şey. 3.Birçok

şey. 4. Hangi. 5. Nasıl. 6. Niçin. 7.

Şaşma ve abartı bildiren söz.

n. (18b/10), (33b/6), (3a/14),

(40b/13), (5b/16), (6a/14)

n. + yi (38a/3)

[= 7]

nebālet : < Ar. 1.Zekilik. 2.Büyüklik,

ululuk. 3.Eli açık olma.

n. (66b/12)
[= 1]
nebevī : < Ar. Nebî'ye, peygambere ait,
onunla ilgili.
n. (12a/3), (12a/3)
[= 2]

nebiyyinā : < Ar. "Nebiyyūn".
Peygamberler, nebiler.

n. (4b/4)
[= 1]

nedom : < Ar. Pişman olma, pişmanlık.
n. (51b/11)
[= 1]

nefer : < Ar. 1.Bir adam, tek kişi. 2. Er.
n. (10b/11), (12b/13), (31b/1),
(49a/1), (49a/7), (50a/14)
[= 6]

nefy : < Ar. Sürme, sürgün etme.
n. (59b/17)
[= 1]

nemek-pāş : < Far. Tuz eken.
n. (45b/6)
n. + ihicrān (61a/14)
[= 2]

nemrūd : < Ar. Bâbil'in kurucusu
denilen hükümdar (M.Ö. 2640) olup
Hz. İbrahim'i ateşe attırmıştır.

n. (5a/7)
[= 1]

neseb : < Ar. Nesil,soy
n. (4a/2)

n. + de (11a/1)
n. + i(10b/15)
n. + izīşān (9b/16)
[= 3]

nesḥ : < Ar. Fesih ve lağvetme,
kaldırma, hükümsüz bırakma.

n. (28a/6)
[= 1]

nesīb : < Ar. Soylu, soyu temiz, soydan.
n. (55a/2)

[= 1]

nesl : < Ar. 1.Nesil, kuşak. 2.Soy,
döldöş.

n. + i (55a/3)
n. + inden (7a/7)
n. + iseyyidülmürselīn (10b/15)
[= 3]

nesne : Nesne.

[= 1]

n. (15b/6), (15b/7), (24b/1),
(34a/14)

[= 4]

neşr : < Ar. 1.Yayma, saçma. 2.

[= 1]

Manzum olmayan söz.

neşe'yāb : < Ar + Far. Neşeyi bulan.

n. + e(70b/3)

n. (55b/16)

[= 1]

[= 1]

nesr : < Ar. Salih ve dindar kişilerden
biri olan Nesr 'in adına dikilmiş bir
puttur.

neşve : < Ar. Sevinç, hafif sarhoşluk,
keyif, neş'e.

n. (28b/3)

n. (52b/15)

[= 1]

[= 1]

nessāc : < Ar. Çulha, dokumacı.

nev : < Far. Yeni, son zamanlarda
çıkılmış.

n. (39a/7)

n. + i (61b/10)

[= 1]

n. + ibünyād (52a/7)

nesy : < Ar. Unutma, nisyan.

n. + ibünyādında (64a/6)

n. (42a/12)

n + i bünyādün (61b/10)

[= 1]

[= 4]

neşāṭ : < Ar. Sevinç, şenlik.

nev^c : < Ar.1.Çeşit,türlü. 2.Cins.

n. (12a/8), (55b/14), (55b/15)

n. (37a/15)

[= 3]

n. + e (25b/14)

neşāṭ-rīz : < Ar. + Far. Neşe saçan.

[= 2]

n. (41a/13)

nevāziş : < Far. Okşama, gönül alma, iltifat.

n. (8b/12)

[= 1]

nevbet : < Ar. 1.Sıra, sıra ile görülen iş, nöbet. 2. Saray veya konaklarda günün belli zamanlarında, seferlerde, konak yerlerinde ve pâdişâhın otağı önünde çalınan askerî muzıka, nöbet.

n. (26b/4), (58a/1)

n. + i (43b/13)

n. + leri (26b/6)

[= 3]

nevbet ile atışmak : < Ar. + T. Sıra ile ok atmak, yarışmak.

n. (26b/4)

[= 1]

nevevî : Nevevî, hadis âlimidir.

n. (19a/2)

[= 1]

nev'î : < Ar. bk. "nev'".

n. (17a/4)

[= 1]

nevvāb : < Ar. 1. Naiplik eden, vekillik eden. 2. Hindistan'ın Müslüman bölgesinde Timur sultanlarının saraylarında bulunan büyük kumandan, vali. 3. Zengin ve şatafatlı ömür süren kimse.

n. (70a/6)

[= 1]

nezâret : < Ar. 1. Seyretme, bakma. 2. Gözetme, denetleme. 3. İdare; reislik. 4. Nazırlık..

n. + ini (29a/16)

[= 1]

nezd : < Far. 1.Yan, kat. 2.Göre, nazarında, fikrinde.

n. (57b/16)

[= 1]

nezd-i sa'âdet : < Far. + Ar. Mutlu hal, olumlu fikir.

n. + de (8b/17)

[= 1]

nışf : < Ar. Yarım, yarı.

n. (33a/7)

n. + ı (7b/16)

[= 2]	n. + iḥamāset (40b/15)
nice : 1. Kaç, ne kadar. 2. Birçok.	n. + ihimmet (59a/6)
n. + leri (37a/8)	[= 5]
[= 1]	nihān : < Far. 1. Gizli, saklı.
nice nice : Pek çok.	2. Bulunmayan; görünmeyen.
n. (64b/7)	n. (42a/13)
[= 1]	[= 1]
nidā : < Ar. 1. Seslenme, çağırma,	nihāyet : < Ar. 1. Son. 2. Sonunda, en
bağırma. 2. Ünlem.	sonunda. 3. En çok, olsa olsa,
n. + yīyāḥakk (68a/12)	bilemedin.
[= 1]	n. (34b/5)
nigāšte : < Far. Resmolenmuş.	n. + i (31b/12)
n. + i (28b/11)	[= 2]
n. + iṣāḥāīf (16b/17)	nijād : < Far. Kişi adı.
[= 2]	n. + uḡ (11b/10)
nihād : < Far. Tabiat, huy, yaratılış.	[= 1]
n. (59b/11), (67a/6), (67b/5)	nikāyet : < Ar. Düşmanı kırıp geçirme,
n. + eyledigi (64a/8)	kılıçtan geçirme.
n. + ı (47a/13)	n. + e (4b/10)
[= 5]	[= 1]
nihāde : < Far. Konmuş, konulmuş,	nīk-nām : < Far. Adı, namı, şöhreti iyi
koymuş.	olan.
n. (68a/12)	n. (69a/16)
n. + i (55b/15), (56b/16)	[= 1]

nīm : < Far. Yarı, yarım, buçuk.

n. (65b/15), (67b/13)

[= 2]

nīm-i sehm-i şikeste : < Far. + Ar. +

Far. Kırılmış, yarı buçuk ok.

n. + i (12a/3)

[= 1]

ni'me'l-bedel : < Ar. Ne iyi karşılık,

bedel.

n. (44b/5)

[= 1]

ni'met : < Ar. 1. İyilik, bağış. 2. Azık, yiyeceğe, içeceğe dâir şeyler; ekmek. 3.

Huzur, mutluluk.

n. (59a/1)

n. + dür (15a/17)

n. + e (15b/1)

n. + i (19a/9)

n. + iislāma (19b/14)

[= 5]

nīrū : < Far. Zor, kuvvet, güç.

n. + yībāzūyısaltanat (36b/15)

[= 1]

nīrū-yı bāzū-yı şevk : < Ar. Kolunun

kuvvetinden ötürü mutlu olma.

n. (3a/17)

[= 1]

nīrū-yı şaşt : < Far. Şastın (zihginin)

kuvveti.

n. (10a/14)

[= 1]

nişāb : < Ar. 1. Yeter derece, istenilen

oran, kıvam. 2. Bir oturumun

açılabilmesi, bir kurulun toplanabilmesi

veya karar verilmesi için bulunması

gereken üye sayısı, yeter sayı. 3. Asıl,

esas.

n. (34a/11)

[= 1]

nisbet : < Ar. 1. Bağlılık, ilgi.. 2.

Kıyaslama, ölçü. 3. İnat olsun diye

yapılan iş.

n. (3a/15)

n. + édüb (7b/12)

[= 2]

nisyān : < Ar. 1. Unutma. 2. Gaflet.

n. (3a/8), (5b/2)

[= 2]

nişādurcī : < Ar. “nişādūr”: Nişadır;

tuzlu, yakıcı, amonyak tuzu.

n. + nuḡ (57a/2)

[= 1]

nişādurī muştafa : "Hacı Şatır" olarak

bilinen Nişaduri Mustafa, Abdullah

Efendi (Dirhem) Menzili'nde rekor

kırıp taş diktirmiş bir kemankeştir.

n. (56a/14)

[= 1]

nişān : < Far. 1.Vurulacak noktaya

silahı çevirme. 2.Nişan,iz,belirti.

n. (15b/13), (15b/8), (16a/2),

(19a/15), (22a/3), (22a/9),

(25b/2), (25b/5), (26a/12),

(26a/8), (27b/16), (30b/2),

(37b/1), (62b/6), (63b/13),

(65a/2), (65b/9), (67a/6), (67b/9),

(68b/7), (70a/6), (37b/16)

n. + a (16a/4), (25a/3), (25b/11),

(25b/3), (27a/11), (27b/9),

(70a/8), (31a/13),

(derkenar(28a2/1))

(derkenar(56a/5))

n. + da (27b/3), (35b/17),

(42a/11), (45a/7), (47a/5), (50b/4)

n. + dan (27a/14)

n. + eyledigi (54b/15)

n. + ı (25a/7), (25b/13),

(25b/15), (25b/7), (25b/8),

(25b/9), (26a/1), (27a/5), (27a/9),

(27b/11), (27b/14), (36b/3),

(37b/11), (40a/9), (42b/5),

(43a/14), (44a/3), (45b/15),

(53a/6), (63a/2), (65a/12),

(65b/16), (65b/3), (68a/16),

(69a/7), (69b/3), (66b/4)

n. + itirin (47a/6)

n. + lar (18b/9)

n. + ları (25a/4)

n. + larından (16b/13)

n. + umı(40b/10)

n. + uḡ (25b/11), (25b/14),

(27b/15), (27b/6),

(derkenar(28a2/4)

[= 77]

nişāne : < Far. bk. “nişān”.

n. + ikadr (1b/6)

n. + imakşūde (36a/5)

[= 2]

nişān-gāh : < Far. Ok atılan yer.

n. + ina (34a/17)

[= 1]

nişānı del- : < Far. + T. Okun nişanı delmesi.

d.-üb (25b/13), (25b/8), (25b/9)

[= 3]

nişān-ı fevzī : < Far. + Ar. Zafer nişanı.

n. (10a/12)

[= 1]

nişān-ı tīr : < Far. Nişan oku.Hedef

atışlarında kullanılan her çeşit ok . Puta oku, zarb oku , talimhane oku vb.

t. (47a/6)

[= 1]

niyāz : < Far. 1.Bir dileğin yerine

getirilmesi için yalvarma, yakarma. 2.

Dua. 3.Muhtaç olma.. 4. Saygı.

n. + icūy (49a/6)

[= 1]

niyyet : < Ar. 1. Niyet, meram, kurma.

2. Namazdan, oruçtan önce başlama

duasını okuma.

n. + i (65b/11)

[= 1]

nizām : < Ar. 1. Dizi, sıra. 2. Düzen,

usul, tertip, yol; kaide. 3. Zamanın

icâblarına göre konulan esaslar. 4.

Hindistan'da müstakil küçük devletler

hâlindeki ülkelerin hükümdarlığı.

n. + ıaşhābı (2a/7)

[= 1]

nizām-yāfte : < Ar. Düzenli.

n. (29b/10)

[= 1]

noķşān : < Ar. Eksiklik, kusur.

n. + olmak (68b/10)

[= 1]

noķşānlıg : < Ar. Eksiklik.

n. + ı (21a/3)

[= 1]

nūh : < Ar. Hz. Nuh. Büyük

peygamberler arasında sayılan,

kendisine inanmayan kavmi tûfan ile

n. + ları (2b/15)

helâk edilen peygamber.

[= 1]

n. (8b/3)

nu‘ût : < Ar. Medhederek anlatılan

[= 1]

şeyler, vasıflandırmalar.

nukûd : < Ar. Nakitler, paralar.

n. (36a/2)

n. + ı (53b/12)

[= 1]

[= 1]

nübüvvet : < Ar. Nebîlik, peygamberlik,

nûr : < Ar. Aydınlık, parıltı, paklaklık.

Tanrı haberciliği.

n. (22b/13)

n. (10b/7)

n. + ıbaḥş (11a/6)

n. + üḥ (14a/16)

n. + içeşm (19b/3), (8b/10)

[= 2]

[= 4]

nüket : < Ar. Nükteler, herkesin

nurullah : < Ar. Allah'ın nuru.

anlayamayacağı ince, zarif, manâlı

n. (63a/14)

sözler.

[= 1]

n. (3a/1)

nuşret : < Ar. 1. Yardım. 2. Allah'ın

[= 1]

yardımı. 3. Başarı, üstünlük.

n. (14b/10), (16b/7), (38a/8)

nükte-perdâz : < Ar. + Far. Nükteli söz

[= 3]

bulup söyleyen.

n. (3a/6)

nuşretü't-tevâ : (?)

[= 1]

n. + yısa'y (28a/15)

nümûn : < Far. Sonuna geldiği

[= 1]

kelimelere “gösteren” anlamı katarak

nuṭṭ : < Ar. ”Nutk” Söz; konuşma,

Farsça usûlüyle birleşik sıfatlar yapar.

söyleyiş; söylev.

n. (11b/16), (12a/7)

[= 2]

nūširevān : < Far. İran'daki Sasani Devleti hükümdarlarından. Sasani Hanedanının yirmincisidir. Asıl ismi Hüsrev'dir.

n. (7a/6), (7a/7), (7a/8)

n. + uṇ (7a/5)

[= 4]

nūzūl : < Ar. 1. Aşağı inme. 2. Konağa inme, konaklama. 3. Nüzul inme, felç.

n. (4b/5)

[= 1]

-O-

o : O.

o. (2b/5)

[= 1]

oğl : Oğul.

o. + ı (42a/8), (5a/12), (5a/14),

(5a/17)

[= 4]

oğullıg : Oğulluk. 1. Evlâtlık. 2. Üvey evlat. 3. gul olma durumu.

o. + ı (49b/6)

[= 1]

ok : Ok. Oklar şekillerine göre Tarz-ı Has, Kiriş'endam, Şem'endam, Hava Gezi, Uzun Ok, Azmayış olarak ayrılır.

Yapılarına göre Pişrev, Yeksüvar,

Zergerdan, Karabatak Oku, Haki ve

İbriş Oku olarak ayrılır. Yapıldıkları

malzemeye göre ise Ağaç Oku ve

Kamış Oku olarak ayrılır. Metinde t̄ir-i

āhenīn olarak bir de demir oktan

bahsedilmektedir. Temrenlerine göre

ise üçgen, kare, yassı, zeytuni, adeta

(sala koşusunun oklarıyla torba gezine

takılır), kısa ve uzun temrenli oklar

olarak ayrılmaktadır. Kullanıldıkları

yerlere göre ise; savaş okları, talimhane

okları, kepaze okları, işaret okları,

menzil okları, meşk okları, buta (hedef)

okları, parlayıcı fitilli (dumdumlu)

oklar, zehirli oklar olarak kendi

içerisinde ayrılmaktadır.

o. (11a/10), (11a/17), (12a/1),

(13a/14), (13b/5), (14a/16),

(14a/2), (14a/8), (14b/12),

(14b/15), (14b/9), (15a/10),
 (15a/11), (15a/11), (15a/15),
 (15a/16), (15a/17), (15a/7),
 (15b/14), (16a/10), (16a/13),
 (16a/14), (16a/4), (17a/6),
 (17b/12), (17b/3), (17b/5),
 (17b/7), (18a/11), (18a/2),
 (18a/7), (18b/2), (19a/14),
 (19a/4), (19a/8), (19b/2), (19b/4),
 (19b/5), (20a/11), (20a/4),
 (20a/8), (20b/8), (21a/10),
 (21a/16), (21a/4), (21b/4),
 (22a/15), (22a/16), (22b/12),
 (22b/13), (22b/4), (23a/1),
 (23a/12), (23a/5), (23b/11),
 (23b/13), (23b/6), (23b/8),
 (24a/3), (24a/7), (24b/13),
 (24b/14), (25a/3), (25b/16),
 (25b/2), (25b/8), (26a/11),
 (26a/15), (26b/2), (27a/11),
 (27a/11), (27a/15), (27a/16),
 (27a/4), (27a/7), (27b/13),
 (27b/13), (27b/14), (27b/17),
 (27b/2), (27b/4), (29a/6), (29a/7),

(30a/15), (30a/4), (30b/13),
 (32a/1), (32a/15), (32a/7),
 (32b/15), (32b/9), (33b/14),
 (33b/2), (33b/6), (34b/7), (4a/10),
 (4a/3), (4a/6), (4b/13), (5a/8),
 (5b/3), (6a/8), (7b/1), (7b/10),
 (7b/11), (7b/5), (8a/12), (8a/13),
 (8a/3), (8a/6), (8b/14), (8b/16),
 (8b/5), (8b/7), (9a/10), (9a/16),
 (9a/2), (9a/4), (9a/8), (9b/1),
 (9b/11), (9b/2),
 (derkenar(28a2/2))
 (derkenar(56a/4))
 o. + a (29a/4)
 o. + dan (33a/6), (66a/17)
 o. + ı (27b/9), (30a/6), (33b/8),
 (6b/13), (19a/2)
 o. + mı (31a/4), (31a/12)
 o. + ıla (5b/8), (14a/15) (48b/4)
 o. + lar (30a/9), (33b/9), (8a/10)
 o. + lara (34a/9)
 o. + ları (26a/17), (30b/12)
 o. + larında (33a/8)

o. + larını (15b/14), (33a/5),
(derkenar(34a/4))
o. + ları (8a/17)
o. + u (27b/4), (31b/3),
(33a/17), (33a/7), (33a/8),
(33b/10), (34a/3), (34b/4),
(4b/14), (9b/9)

[= 158]

okcılarun piri : < T. + Far. Ömer bin
Hattab'dır.

o. (derkenar(33a/2))

[= 1]

okcı hüseyin : Yeniçeri Ocağı'ndan olan
Okçu Hüseyin, Zihgirci Yeri (Beş
Taşlar) Menzili'nde rekor kıran bir
kemankeştir.

o. (44a/9)

[= 1]

okcı selaniki : 17. yüzyılın okçu
ustalarından olan Okçu Selanikli Musa,
Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde rekor
kırmış bir kemankeştir.

o. (51a/10)

o. + nün (51b/10)

[= 2]

okcı sinan : Fatih Sultan Mehmed
zamanının en ünlü kemankeşlerinden
ve aynı zamanda Fatih'in
musahiplerinden olan Okçu Sinan,
Arkırı Menzili'nde yarışarak rekor kırıp
taş diktirmiştir.

o. (38b/16)

o. + u (39a/8)

[= 2]

ok işle- : Ok işlemek.

o.-yen (15a/9)

[= 1]

oklarını devşürmek : Oklarını bir araya
getirip toplamak.

o. (15b/15)

[= 1]

ok meydani : < T. + Ar. Ok atışlarına
özellikle menzil okçuluğuna ayrılmış
geniş alan.Üzeri menzil taşlarıyla kaplı
olduğundan sadece ok atışları yapılır ve
bu bakımdan çevgan meydanı, cirit
meydanı, cündi meydanı gibi boş spor
alanlarından ayrılırdı.İmparatorluk

sınırları içindeki birçok ilde ok
meydanı vardır. Bunlardan en büyüğü
ve bir vakfa bağlı olanı İstanbul
Okmeydanı idi.

o. (37a/13)

o. + nda (18b/9), (28a/13), (4a/8)

o. + nuḡ (28b/3)

[= 5]

ok meydānı tekyesi : < T. + Ar. Ok
meydanı Tekkesi.

o. + nde

[= 1]

oku- : Okumak.

o.-maḡı (19b/2)

o.-yub (31a/6)

[= 2]

okuḡ boyı : 65-70 cm. arasında bir
uzunluk ölçüsüdür. Bazı okların daha
kısa olanlarının da yapıldığı
kaynaklardan edinilen bilgiler
doğrultusunda bilinmektedir. Örneğin
kısa boylu Haki'lerde 56 cm.-56.3 cm.
iken İhtiyarların kullandığı Azmayış
okunun 55.4-55.8 cm., Torba Gezi'nin

ise 56.1-66.2 cm. aralıklarında yapıldığı
bilinmektedir.

o. (33a/17)

[= 1]

okḡānūs : < Ar. Okyanus. "Bahr-i
muhit".

o. (64b/7)

[= 1]

ok yarış- : Meşk veya koşu düzenleyip
ok atışmak.

o.-maḡ (13a/15)

[= 1]

ok yürüt- : Okunu gittikçe daha uzağa
atmak, ok çıkarmak, ok sürmek.

o. -mek (34b/7)

[= 1]

ol : O.

o. (11a/17), (12a/13), (12a/3),

(12a/5), (13a/9), (15b/1), (15b/6),

(16b/1), (16b/6), (17b/15),

(19a/1), (19a/9), (1b/9), (20b/17),

(22a/9), (22b/13), (22b/14),

(23a/9), (23b/2), (26a/2),

(26b/10), (27a/16), (28b/11),

(28b/5), (2b/12), (31b/2), (38a/8),

(8b/17), (9a/11)

[= 31]

ol- : Olmak.

o.-a (3b/16) , (17a/14), (70b/3)

o.-acağı (25b/4)

o.-an (10b/10), (10b/4), (13a/4),

(14a/1), (14b/16), (16a/10),

(17a/1), (17a/13), (17b/9),

(19a/15), (20b/13), (20b/3),

(20b/5), (20b/8), (21a/17),

(21a/6), (24b/2), (27a/10),

(27a/6), (28a/16), (28b/13),

(28b/2), (28b/3), (29b/10),

(29b/14), (2a/9), (31a/16),

(31a/2), (31b/2), (32a/2),

(34a/10), (35b/3), (35b/5),

(35b/7), (35b/8), (35b/9), (36a/8),

(37a/12), (37a/14), (39a/11),

(39b/2), (3b/17), (40a/4),

(41b/14), (43a/6), (43a/7),

(44b/1), (44b/6), (45a/17),

(45a/9), (47a/13), (48b/5),

(48b/9), (49a/7), (49b/12),

(49b/9), (4a/12), (4a/4), (4a/5),

(4a/9), (50a/13), (51b/8),

(52a/11), (54b/17), (55a/4),

(55b/10), (55b/12), (56b/2),

(56b/5), (57b/15), (57b/16),

(58b/10), (58b/8), (59a/10),

(59b/16), (5a/11), (5a/14),

(60b/8), (61a/12), (61b/12),

(61b/14), (61b/6), (63a/16),

(63b/11), (64a/10), (64a/3),

(64b/11), (64b/15), (64b/16),

(64b/5), (65a/15), (65a/2),

(65b/7), (66b/13), (66b/5),

(67a/11), (67a/8), (67b/13),

(67b/2), (67b/9), (68a/4), (68b/1),

(68b/8), (69a/3), (69a/5),

(69b/10), (70a/11), (70a/16),

(70a/7), (7a/8), (7a/9), (8b/1),

(9a/3), (9b/3)

o.-anlar (32b/12), (34b/10)

o.-anlara (29a/17), (29a/8)

o.-anları (59b/5)

o.-anların (11a/8), (20a/15),

(30b/17), (34b/2), (3a/6)

o.-araç (12a/17), (14a/9),
(14b/2), (26b/12), (4b/1), (5b/10),
(9b/12)

o.-dı (12a/6), (2b/16), (70b/4)

o.-dığı (11a/7), (13a/1),
(16b/11), (17a/2), (18a/15),
(20a/13), (20a/2), (23a/11),
(24b/15), (28b/11), (35a/8),
(41b/6), (42b/1), (52a/9), (5a/5),
(5b/17), (60a/3), (61a/14)

o.-dığına (13b/1), (18b/5),
(29a/6), (32a/15), (34b/6),
(55b/17), (60a/5)

o.-diğından (37a/10), (63b/9)

o.-diğını (14a/2), (17b/8),
(3a/11), (6a/14), (9a/12)

o.-dılar (12a/9)

o.-duğca (21a/3), (33a/17)

o.-duğda (20b/1), (23b/1),
(56b/12) (59b/9)

o.-duğları (14b/15), (16b/16),
(19b/8)

o.-duğlarına (40b/6), (6a/16)

o.-duğlarından (12b/2)

o.-duş (16a/7), (18b/9)

o.-dur (24a/10), (25a/15)

o.-ıcağ (60b/9), (6b/15)

o.-madığına (11b/6), (36a/4)

o.-maduğca (30a/13), (31b/6)

o.-mağıla (11a/11), (14a/6),
(17a/16), (24b/12), (32a/4),
(33a/13), (33b/12), (34b/10),
(3a/17), (49a/9), (56b/9), (5b/2),
(63a/16), (67a/9), (69a/16),
(6b/8), (8a/5)

o.-mağın (11b/17), (42b/6),
(49b/11), (55a/2), (56a/3), (60a/5)

o.-mağ (13b/16), (23b/13),
(25b/4), (26a/17), (26b/3),
(28a/17), (29a/15), (29b/12),

(32a/6), (32b/11), (32b/6),
(33a/9), (33b/12), (34b/13),
(37a/16), (37a/9), (46b/17),
(47a/12), (59a/4), (59b/4),
(64b/9), (68b/10), (8a/1)

o.-mağdan (20a/14), (68b/15),
(9b/8)

o.-mağdur (25a/3), (30b/8)

o.-mamağıla (20b/10), (40a/4)	o.-sa (14a/14), (16a/17), (19a/1),
o.-mamak (25b/1)	(24b/14), (24b/2), (24b/8),
o.-mamağdur (26b/14)	(25a/2), (26a/9), (27b/1), (2b/13)
o.-maması (8a/11)	o.-salar (26b/14)
o.-masam (18b/13)	o.-sun (10a/17), (18a/17),
o.-masını (24b/11)	(22b/12), (25b/6), (26a/2),
o.-masun (14a/15), (22b/13)	(27a/3), (37b/17), (38a/9), (7b/3)
o.-maya (15b/6)	o.-ub (10a/13), (11a/14),
o.-mayacağı (68b/14)	(11b/11), (12a/8), (12b/14),
o.-mayan (20b/7), (21a/9)	(12b/8), (13b/11), (13b/2),
o.-mayub (26a/14), (26a/8),	(17a/5), (17a/9), (22b/14),
(27a/1), (28a/6), (32a/8), (33b/4),	(25a/17), (25a/5), (25b/5),
(40b/7)	(26a/10), (26b/7), (27b/12),
o.-mayağ (21b/15)	(27b/5), (28a/4), (31b/13),
o.-maz (2b/5), (2b/7), (8a/1)	(31b/17), (33a/1), (33b/16),
o.-mazlar (18a/7)	(38a/8), (38b/10), (40b/16),
o.-mış (41b/7), (56a/1), (59a/2),	(42a/9), (42b/4), (43b/11),
(5b/7)	(43b/12), (45a/2), (45a/7),
o.-mışdur (13a/12), (15b/1),	(45b/2), (49a/10), (49b/14),
(69a/9), (7a/15)	(51a/5), (54a/5), (56b/17),
o.-mışlardur (12b/3), (14a/10),	(56b/4), (57a/13), (57a/2),
(2a/11)	(57b/17), (58b/12), (58b/17),
	(59a/17), (59a/6), (60a/1),

(60b/8), (61a/16), (64a/11),
(69b/17), (8a/7), (8b/13), (7a/1)
o.-un (16a/2)
o.-ur (10b/17), (15b/16),
(16a/12), (17b/14), (17b/16),
(19a/10), (19a/17), (19a/2),
(20a/5), (20a/9), (21b/10),
(21b/5), (22a/11), (23b/14),
(24a/15), (24a/2), (24a/6),
(25a/14), (25a/6), (25a/9),
(25a/9), (25b/6), (26b/4), (27a/3),
(28a/1), (28a/3), (32a/12),
(37b/15), (39b/6), (68b/2),
(6a/13), (70a/17), (70b/2), (7b/5)
o.-urlar (18a/8), (19b/14),
(23b/6), (23b/9)
[= 391]

olbir : Öteki, öbür.

o. (25b/13)

[= 1]

olın- : Olma işine konu olmak,
meydana getirilmek. 2. Yapılmak. 3.
Olmak.

o.-an (13b/4), (26a/2), (27a/16),
(29b/15), (2b/17), (30b/3),
(31b/7), (39b/1), (4b/5),
(50b/6), (8a/17), (8a/9)
o.-arak (13a/7)
o.-ca (16b/15)
o.-caya (28a/8)
o.-dı (29b/13), (32a/6), (36a/9),
(7a/5)
o.-dığı (25b/17), (26a/5),
(34a/15), (38b/2), (4b/3), (55a/6)
(59b/13)
o.-dığına (35a/15)
o.-dukça (7b/1)
o.-mağıla (33a/3), (68b/16)
o.-mak (21a/13), (26a/7),
(29a/11), (34a/15), (34b/15),
(3a/12)
o.-mağdur (26b/11), (29b/17)
o.-mamağdur (30b/12), (30b/15)
o.-mayub (26a/1), (27b/2),
(32a/17)
o.-maz (27b/9)
o.-mış (17a/14)

o.-mışdur (18a/16), (42b/8)

o.-ub (28b/4), (31b/8), (68b/10)

o.-ur (17b/6), (18a/12), (21a/1),

(21b/1), (25a/13), (25a/8),

(26a/3), (27a/16), (28a/9)

[= 56]

olalı : bk. “ol-“.

o. + danberü (35a/5)

[= 1]

omuz : Boynun iki yanında, kolların

gövdeye bağlandığı bölüm.

o. + una (33b/15)

o. + undan (22a/8)

[= 2]

on : Sayı , 10.

o. (10b/10), (11a/5), (12b/6),

(12b/7), (13a/3), (24a/13),

(24a/14), (25a/10), (27a/10),

(27a/5), (27a/8), (28b/3),

(29b/11), (33a/11), (33a/12),

(33a/12), (33a/14), (35b/11),

(37a/16), (48b/7), (7b/11),

(7b/11), (8a/13), (8a/3), (8a/6),

(9b/9), (9b/9)

o. + ar (24b/3), (37a/16), (7b/10)

o. + da (33a/8)

[= 31]

on beş : Sayı, 15.

o. + inde (12b/6)

[= 1]

on bir : Sayı, 11.

o.(8a/13), (8a/3)

o. + er (8a/6), (9b/9)

[= 4]

on buçuk : Sayı, 10,5.

o. (33a/11), (33a/14)

[= 2]

on dört : Sayı, 14.

o. (33a/14) (10b/10)

[= 2]

on dörd : Sayı, 14.

o. + e (33a/12)

[= 1]

on iki : Sayı, 12.

o.(28b/3), (29b/11), (33a/12)

[= 3]

on sekiz : Sayı, 18.

o. + inde (12b/7)

[= 1]

on üç : Sayı, 13.

o. (35b/11)

[= 1]

on yedi : Sayı, 17.

o. + yedi (11a/5)

[= 1]

orta : 1. İki uçtan veya bütün noktalardan aynı uzaklıkta olan yer. 2. Başlangıçla sondan veya etraftaki yerlerden aynı uzaklıkta kabul edilen yer.

o. (33a/10)

o. + da (26b/14), (27a/5)

o. + sında (24b/16)

o. + sındadır (69a/7)

o. + ya (25b/1)

[= 6]

‘osmān beg : bk.. "biğā begi ‘osmān beg".

‘o. + e (46b/3)

[= 1]

‘osmānī : < Ar 1. Osmanlılar’la ve Osmanlı Devleti ile ilgili. 2. II. Osman

zamânında basılan gümüş Osmanlı parasına sonradan verilen bir isim.

‘o. (36b/9)

[= 1]

otur- : Oturmak.

o.-mağdur (31a/3)

[= 1]

otuz : Sayı, 30.

o. (35b/12), (39b/2), (39b/3)

[= 3]

otuz dört : Sayı, 34.

o. (35b/12)

[= 1]

oyna- : 1. Hareket etmek. 2. Oyun oynamak.

o.-dığınuz (21a/17)

o.-mağa (15a/13)

o.-mağ (15b/9)

o.-mağdan (14a/15)

[= 4]

oyun : Oyun.

o. (15a/12)

o. + dur (15b/7)

o. + unuzdan (18a/7)

[= 3]	[= 1]
-Ö-	‘ömr : < Ar. 1. Yaşam süresi, hayat. 2.
ögred- : bk. “öğret-”	İnsan üzerinde güzel ve tuhaf bir etki
ö.-iñüz (20a/7)	bırakan, hoş a gidecek bir tuhafılığı olan
[= 1]	(kimse veya şey).
ögren- : Öğrenmek.	‘ö. + i (37b/17)
ö.-dükden (15a/16)	‘ö. + igitrān (12b/17)
ö.-mek (13a/14)	‘ö. + ini (38a/7)
ö.-üb (18b/2), (19a/3), (19a/8)	‘ö. + iserīūsseyr (2a/12)
ö.-üñ (19b/3), (18a/2), (18a/2)	‘ö. + inde (34b/4)
[= 9]	[= 5]
öğret- : Öğretmek.	öñ : Ön.
ö.-mek (15b/9), (20a/3)	ö. + iñde (22b/14), (25b/15),
[= 2]	(5b/8)
ölçil- : Ölçülmek. Ölçme işine konu	ö. + indedür (52a/13)
olmak.	[= 4]
ö.-ür (33b/10)	öñdül : Güreşte, at yarışlarında,
[= 1]	yarışmalarda kazanlara verilen
‘ömer : < Ar. Dört halifeden biri, Hz.	armağan.
Ömer.	ö. (23b/16), (23b/7), (24a/11),
‘ö. (12a/16),	(24a/12), (24a/8), (24b/13),
[= 2]	(25a/1), (25b/2), (26b/10),
‘ömer : < Ar. Kişi adı.	(26b/17), (67a/5)
‘ö. (12b/12)	ö. + i (24b/17), (27a/10), (27a/6)

[= 14]

‘özr : < Ar. 1. Bir kusur veya suçun hoş görülmesini gerektiren sebep. 2. Engel.

3. Kusur.

ö. (27b/1)

[= 1]

-P-

pādiṣāh : < Far. Pādiṣāh, hükümdar.

p. (53a/7), (64b/9)

p. + dan (27a/1)

p. + ı (36b/8)

p. + um (6a/1)

p. + umuz (64b/10)

p. + ıṣāhib kıṛān (36a/13)

[= 7]

pāk : < Far. Temiz. 2. Saf. 3. Katıksız.

p. (20a/15), (55a/2)

[= 2]

pākī : < Far. 1. Temizlik, arılık. 2.

Ustura.

p. (55b/9)

[= 1]

pāre : < Far. 1. Parça. 2. Sayı, bölüm.

p. + iimtidād (47b/12)

[= 1]

parpol : bk. “parpol menzili”.

p. (41a/1), (42b/2), (59a/15),

(61b/11)

[= 4]

parpol hüseyin efendi : Ulamadan olan

Parpol Hüseyin Efendi, kâmiş okla Ahi

(Parpol) Menzili'nde rekor kırmış ve

menzilin baş taşını diktirmiştir. Ayrıca

üç farklı menzilde de rekorları vardır.

Bunlar: Cerrah Menzili, Haydar (Memi

Çelebi) Menzili ve Zihgirci Yeri (Beş

Taşlar) Menzili'dir.

p. (41a/10), (41b/7)

[= 2]

parpol menzili : Diğer adı Ahi Menzili

olan Parpol Menzili'nin ayak yeri,

Kağıthane tarafında Çakıllı Tepe'de Ali

Bali taşı ile Yeksüvar Menzili (Hangi

Yeksüvar Menzili olduğu

bilinmemektedir) arasındadır. Ana taşı

Ağalar Menzili taşına yakın olan küçük

beyaz bir mermerdir. Baş taşı ise Cafer

Menzili ile Kağıthane yolu arasındaki büyük esmer renginde olan mermer taştır. Ana taşı Tozkoparan İskender'e ait olan bu menzilin rekorunu Parpol Hüseyin Efendi, 1207,5 gezlik atışıyla kırmıştır.

p. (42a/17), (62b/7)

p. + nün (45a/1), (51a/4)

[= 4]

paşalık : 1. Paşa unvanı veya paşa olma durumu. 2.Bir paşanın yönetimindeki bölge.

p. (66b/17)

[= 1]

pāy : < Far. 1.Ayak. 2.Kök, dip.

p. + ı (60a/5)

p. + ıhimmeti (68a/12)

p. + ııştihar (40b/13)

[= 3]

pehlevān : < Far. Pehlivan, kemankeş, tirendaz, güreşçi, yiğit.

p. (25a/9), (27a/4), (2b/14),

(30a/1), (30a/10), (30a/2),

(30a/4), (30a/5), (30b/9), (32b/3),

(32b/7), (33a/5), (39a/15),

(41a/11), (45a/3), (46a/15),

(48b/17), (51b/7), (5a/11),

(derkenar(36a/1))

(derkenar(41a1/2))

(derkenar(42b/2))

(derkenar(45a3/3))

(derkenar(54b1/2))

p. + ı (59a/1), (60b/10)

p. + ıcihān (38b/13), (51b/6)

p. + lar (31a/2), (34b/13)

(derkenar(44a2/4))

p. + lardan (31b/3)

p. + larun (29b/14)

p. + un (30b/13), (31a/15),

(34b/3), (49a/7), (50a/15)

[= 38]

pehlevānān : < Far. Pehlivanlar.

p. (35b/14)

p. + da (43a/16)

[= 2]

pehlevān ‘ali ağa : bk. “‘ali ağa”.

p. (47b/10), (51b/5), (53b/7),

(53b/8), (56a/16), (57a/1)

p. + nuḡ (48a/4)

[= 7]

pehlevān ‘arab : Adı tam olarak

bilinmemekle beraber Kemangüreci

Arap olarak anılan Fatih Sultan

Mehmed'in musahibi ve hüner sahibi

kişisidir. Miralem Ahmed Ağa

Menzili'nde taşı kaybolmuş olan Usta

Bahtiyar sonra atış yapan Kemangüreci

Arap'ın "Yassı Kaya" diye anılan taşı

ana taşı sayılmıştır.

p. yaṣṣıkayā dēmegile ma‘rūf

(38a/12)

p. + uḡ (38b/2)

[= 2]

pek : Sert, katı.

p. (34a/5), (34b/17), (34b/4)

[= 3]

peklik : Sertlik.

p. + de (26a/16)

[= 1]

pendūz : <Far. Çuvaldız.

p. + ipeykān (40b/11)

[= 1]

perr-cünbān : < Ar. Kanadı kımıldayan,
kanadı oynayan.

p. + imu‘āvedet (9a/5)

[= 1]

perde : <Far. 1. Bir yerin dışarıdan
görünmesini önlemek, ışığı engellemek
veya iki yeri birbirinden ayırmak için
gerilen kumaş, naylon vb. 2. Utanma
duygusu, ar, hayâ [Daha çok
deyimlerde ortaya çıkar. 3. Engel, mâni
olma.

p. + ināmūsı (12a/6)

p. + izeyli (11b/11)

[= 2]

perhāṣ : <Far. 1. Azar, azarlama,
çıkışma. 2. Çatma. 3. Mücadele. 4.
Savaş.

p. (45b/7), (46a/17)

[= 2]

per-tāb éd- : <Far. + T. 1. Geriden
koşarak hızlı alıp atılma. 2. Atılma,
sıçrama. 3. Uzağa düşen ok. 4. Uzağa
düşen şey.

p. + er(2b/14)

[= 1]	pest : < Far. 1. Alçak, aşağı. 2. Hafif sesle söylenen.
pertev : < Far. 1. Işık ,parlaklık, yalım.	p. (33b/4), (52b/14)
2. Erkek adı.	[= 2]
p. + iḥūrşīd (11a/5)	peşin : < Far. Peşin, önden, önce
[= 1]	p. + de (39b/3), (48b/7)
pertev lem'a : < Ar. + Far. Parıldayan ışık.	[= 2]
p. + i'azametlerin (43a/5)	peşkīr ağası süleymān ağa : Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor kırmış bir kemankeştir.
[= 1]	p. (49b/3)
pervāz : < Far. "Uçan, uçucu " manalarıyla birleşik kelime yapar.	[= 1]
p. (59a/7)	peygamberān : < Far. Peygamberler.
[= 1]	p. (4b/15)
pervāz éd- : < Far. + T. Uçmak.	[= 1]
p.-üb (41a/17)	peygamberān-ı zīşān : < Far. Şerefli, yüce peygamberler.
[= 1]	p. + dan (9b/3)
pes : < Far. Ard, arka, geri.	[= 1]
p. (53a/5)	peygamberān-i 'azām : < Ar. Ulu Peygamberler.
[= 1]	p. (8b/2)
pes-mānde : < Far. 1. Geri kalmış, geride bulunan. 2. Artık, artmış.	[= 1]
p. + iṣāḥāīf (3a/7)	
[= 1]	

peykān : < Far. Temren, başak, okun

ucundaki sivri demir.

p. (40b/11), (55b/10), (62a/4)

p. + ina (63b/10)

[= 4]

peymā : < Far.

"Ölçen,ölçücü"manalarıyla birleşik

kelime yapar.

p. + yiiskenderāne (37b/7)

[= 1]

peyvend : < Far. 1. Ulaşma, varma. 2.

Bağlamak.3. Bağ, ilgi, râbita.

p. (34a/3)

p.-üb (61a/7)

[= 2]

peyveste : < Far. 1.Ulaşmış, bitişik. 2.

Dâima.

p. + işihhatdür (35a/13)

p. + yile (35a/4)

[= 2]

pezīr : < Far. "kabul eden, edici, alan;

kabul edilebilir."manalarıyla birleşik

kelime yapar.

p. (53a/1)

p. + iḥumret (57a/3)

[= 2]

pīḫīde : < Far. Bükülmüş, dolaşmış,

kırışmış, kıvrılmış.

p. (43b/16)

[= 1]

palamār : < Far. Gemileri rıhtım, iskele

veya şamandıraya bağlamaya yarayan

kalın halat.

p. + ılenger (47b/13)

[= 1]

pınşır : < Ar. "Bınsır" yüzük parmağı.

p. (34a/4)

[= 1]

pinhān : < Far. Gizli.

p. (42a/10), (50a/16), (55a/2)

p. + olmağın (42b/6)

[= 4]

pīr : < Far. Yaşlı, koca, bilgili, usta.

p. (18b/8), (20b/3), (2a/10),

(42b/5)

p. + e (10a/14)

p. + i (7a/16)

p. + iṭarīkat (67a/2)

p. + izāde
[= 8]
pīrāmen-i meydān : < Far. + Ar.
Okmeydanı'nın çevresi, etrafı.
p. (2b/2)
[= 1]
pīrān : < Far. İhtiyarlar, yaşlılar, ulu
erenler; ermişler.
p. + ıtarīkat (56b/14)
[= 1]
pīrāye-i binā-gūş : < Far. Kulağa takılan
ziynet eşyası. Kastedilen "Kulağa küpe
olması".
p. (11b/6)
[= 1]
pīrāye-i zīb-i şadāret : < Far. Gösterişli,
süslü Sadaret makamı.
p. (63a/16)
[= 1]
pīr-i rumāt : < Far. + Ar. Okçuların
ustası, piri.
p. (3b/17)
[= 1]

pīşdādiyān : < Far. İran'da hüküm
süren ilk sülâlelerden biri
Pīşdādiyān'dır. Metinde Pīşdādiyāndan
Feridūn Şah ve Minuğerh Şah
bahsedilmektedir.
p. + dan (5a/10)
[= 1]
pīşe : < Far. "alışmış, huy edinmiş"
manalarına gelerek birleşik kelime
yapar.
p. (66b/3)
[= 1]
pīş-gāh : < Far. Ön, huzur.
p. (10b/8) (55b/7)
p. + ı (66a/1)
p. + ında (51b/12)
p. + umda (6b/12)
[= 5]
pīşīn : < Far. 1. Peşin, önden, önce.
2. Önden verilen.
p. + de (45b/14)
[= 1]
pīşīne : < Far. bk. "pīşīn".
p. + leri (12a/10)

[= 1]

pīṣ-kaḍem : <Far. + Ar. Tekkelerde
ayın için ön ayak olan ve şeyhin
yardımcısı sayılan derviş.

p. (2a/10)

[= 1]

pīṣ-nihād : <Far. 1.Temel.

2.Usul,kanun.

p. (3a/16)

p. + ı (37a/13)

[= 2]

pīṣrev : <Far.1 Menzil atışlarında ve
koşularda kullanılan ve yapılarına
göre, kamış peşrev, ağaç peşrev,
bakkam, ayaklı peşrev gibi çeşitleri
olan, ucunda demir yerine kemik
bulunan ok. 2.Atış türü. 3. Önden
giden.

p. (30a/8),(30a/10), (30a/17),

(37b/8), (47a/11)

p. + i (59a/17)

p. + ifüzünrū (68a/13)

p. + irengīn (10a/17)

p. + in (41b/1)

[= 9]

pīṣrevkār : <Far. Pişrev yapan, pişrev
eden, pişrevci, pişrevli.

p. (2a/10)

[= 1]

piyāle : <Far. İçki kadehi, şarap
kadehi.

p. + iseḅkāt (55b/17)

[= 1]

piyāle paşa : <Far + T. İstanbul

Okmeydanı'nda bulunan bir yer adı.

p. (58a/4)

p. + da (50b/2)

[= 2]

poyraz : <Rum. Kuzeydoğudan esen
soğuk rüzgar

p. (61b/17), (64a/15), (66b/8),

(67b/16), (68b/4), (69a/11)

[= 6]

poyraz yıldız : <Rum. + T. 1.

Kuzeydoğu ile kuzey arasında esen yel.

2. Yön.

p. (49a/15), (50a/3), (52a/15),
(54a/13), (61b/2), (62a/11),
(67a/13)
[= 7]

pūce : (?)

p. (42a/15)

[= 1]

puta : 1.Deriden yapılan, içi pamuk
çekirdiği ve talaş dolu hedef. 2.Bu
hedefe yapılan atış. 3.Orta Asya
Türklerinin Buta, Osmanlıların Puta ve
Siper dedikleri nişana (tabla, sepet,
deve yumurtası, kalkan, tavuk
yumurtası, para) atılan yeleği kartal
veya kuğu kuşunun kanadından
yapılmış ağaç oktur.

p. (33a/7)

p. + 'ia'dā-yı dīn (10a/10)

p. + 'imakşūda (6b/9)

p. + ya (der-kenār(28a/4))

[= 4]

pūta sepedi : < T. + Far. Hedef olarak
kullanılan içi büyük ihtimal kumla dolu
olan büyük sepet ya da küfe. İstanbul

Okmeydan'ında Sala Meydanı'ndan atış
yapılan böyle bir puta bulunmaktadır.

p. (48a/7)

p. + ne (44b/6), (67b/10)

[= 3]

pūr : < Far. Dolu.

p. + ifütūhlarına (2a/6)

[= 1]

pūr éd- : < Far. + T. Doldurmak.

p.-erse (40b/9)

[= 1]

pūr-şekve rumāt : (?)

p. + ı(37b/4)

[= 1]

pūr-takşīr : < Far. + Ar. Kusurlu,
kabahatli.

p. + e (2b/15)

[= 1]

pūšte : < Far. Tepe, yığın.

p. + isenglaḥda (41b/10)

p. + nūḡ (39b/2)

[= 2]

-R-

rabb : < Ar. Allah.

r. (9a/12)	rābi^c-i sultān murād ḥān : Revan ve
r. + i (14b/8)	Bağdat Fatihî olan Sultan IV. Murat
r. + imennān (38a/1)	Han'ın menzili.” menzil-i merḥūm rābi ^c
r. + üñ (9a/7)	sultān murād ḥān fātih-i bāğdād ve
[= 4]	revān”. Ana taşı Puta Tepesi’nden
rābiṭa : < Ar. 1.İki şeyi birbirine	Hünkâr Ayağı olarak bilinen taş olup
bağlayan şey. 2.Münasebet, ilgi. 3.Sıra,	baş taşı Tekye ardında Küçük Sofa
tertip, usûl, düzen.	üzerindedir. Bu menzil üzerine bir daha
r. (57a/17)	menzil atılmamıştır.
[= 1]	r. (36a/10), (36a/13)
rābi^c : < Ar. Dördüncü.	[= 2]
r. (24a/2), (33b/2), (4a/6)	rağbet : < Ar. İstek, istekle karşılama.
[= 4]	r. (29a/4), (37a/4), (62a/17),
rub^c : < Ar. Dörtte bir.	(7b/1)
r. + i (7b/17)	r. + den (43b/17)
[= 1]	[= 5]
rābi’a : < Ar. 1.Dördüncü. 2.Saatteki	rāğīb : < Ar. Rağbet edici, dileyip
sâlisinin altmışta biri	isteyici olan ve yalvarıp niyaz tezellül
r. (30a/8)	eden kimse.
[= 1]	r. (14a/9)
rābi’an : < Ar. Dördüncü olarak.	[= 1]
r. (8a/13)	rahīk : < Ar. [kızıl renkli] saf, duru,
[= 1]	güzel kokulu, temiz şarap.
	r. (54a/5)

[= 1]

raḥīkī 'ali ağa : Rahiki Ali Ağa, geniş kültürlü, hat sanatında ve ok yapmada usta bir kemankeşti. Kendisinin üç ayrı menzilde de rekoru vardır. Bunlar: Ağalar Menzili, Haki Menzili ve Azmayış Menzili'dir.

r. (53b/5), (62a/2), (55b/5)

r. + nuṣ (54a/5) (55b/16)

[= 5]

raḥimallāh : < Ar. Allah merhamet eylesin.

r. (28a/2)

[= 1]

raḥimehullāh : < Ar. Allah ona merhamet eylesin.

r. (28a/11)

[= 1]

raḥimehumullah : < Ar. Allah onlara merhamet eylesin.

r. (9b/7), (26b/17), (27a/2)

r. + dan (28a/3)

[= 4]

raḥmet : < Ar Esirgemek, acımak, merhamet etmek, şevket edip ihsan etmek ve yağmur, baran.

r. (13a/7)

[= 1]

raḥmetu'l-lahu : < Ar. Allah'ın esirgemesi, koruması.

r. (18b/6), (19a/2), (26a/15),

(26a/4), (55a/5)

[= 5]

raḳabe : < Ar. 1.Boyun. 2. Bir şeye sâhip ve mâlik olma hakkı. 3.Mâlik olunan bir malın aslı, zâtı, aynı. 4. Köle, halayık.

r. + işecâ'atlerine (14b/1)

[= 1]

rāmī : < Ar. Ok atan, atıcı.

r. (66b/16)

[= 1]

ra'nā : < Ar. Güzel; latif, hoş görünen.

r. + sı (68a/4)

[= 1]

rāst : < Far. 1.Doğru. 2.Sağ.

r. (39b/4)

[= 1]
ravza' : < Ar. 1. Cennet. 2. Çayır
çimeni, ağacı, suyu bol yer, bahçe
r. + i (11a/8)
[= 1]
ravzätü'l-ahbâb : < Ar. İranlı vâiz ve
tarihçi olan Emîr Cemâlüddîn Atâullâh
b. Mahmûd b. Fazlillâh el-Hüseynî ed-
Deşteki eş-Şîrâzî 'nin yazmış olduğu
eseri : Ravzatü'l-ahbâb fî siyeri'n-nebî
ve'l-âl ve'l-ashâb.

r. (16b/17)

[= 1]

rāyiha : < Ar. Koku.

r. + ıtayyibei (59b/2)

[= 1]

rāz-ḥudā : < Far. Sırları olan Tanrı.

r. (1b/10)

[= 1]

rāzı : < Ar. Rıza verici, hoşnut olan.

r. (28a/7)

r. + olmamağıla (40a/4)

[= 2]

raziyallāhü 'anh : < Ar. Allah ondan razı
olsun.

r. (10b/14), (18b/7), (9b/10),

(9b/17)

r. + a(11b/8)

r. + uḡ(12a/16)

[= 7]

raziya'llāhü te'āla 'anh : < Ar. Yüce
Allah ondan razı olsun.

r. (8b/9)

[= 1]

raziya'llāhü te'āla 'anhüma : bk.

“raziya'llāhü te'āla 'anh”.

r. (9b/6)

[= 1]

recā : < Ar. Ummak, ümit etmek ve
yalvarmak;niyaz etmek, nahiye, canip,
taraf, kenef.

r. + sım (14b/10)

[= 1]

recā-h'ah : < Ar. + Far. Ümit isteyen.

r. (49a5)

[= 1]

receb usta bağçe-i tersâne : Tersane

Bahçesi ustası olan Recep Ağa, meydan

şeyhliği görevinde de bulunmuştur.

Okçular Sicili'nin başında da imzası

bulunan Recep Ağa'nın Kanunname'yi

yazan heyette imzası vardır. Ayrıca

Recep Ağa, Haki Menzilin'de rekor

kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

r. (55a/14)

[= 1]

redd : < Ar. Geri çevirme, çevirilme;

kabul etmeme; kabul edilmeme.

r. (13b/16)

[= 1]

redîf : < Ar. 1.Hayvanda birinin

arkasına binen. 2.Arkadan gelen, birini

ardından giden.

r. (66a/11), (69b/12)

[= 2]

ref : < Ar. Kalkındırma, yüceltme,

yukarı kaldırma.

r. + êtdigi (58b/5)

r. + i (38b/9)

[= 2]

refâr : < Far. Gidiş, yürüyüş, hareket;

salınarak edalı yürüyüş.

r. (3b/1), (70a/10)

[= 2]

rehâ : < Far. Kurtarma, kurtuluş.

r. (29b/1)

[= 1]

rehber : < Ar. Yol gösteren, kılavuz.

r. (42b/17)

[= 1]

rehine : < Ar. Rehin edilmiş; bir şeye

garanti olarak tutulmuş.

r. + inîknâm (69a/16)

[= 1]

re'îs : < Far. Baş, başkan, âmir.

r. + i (10b/5), (56b/2), (58b/2)

r. + iimâm'abdullahefendi

(56b/2)

[= 4]

re'îs-i kemânkeşân : < Ar. + Far. bk.

“re'is-i tîrendâzân”.

r. (55b/11)

[= 1]

re'īs-i tīrendāzān : < Ar. + Far.

Okçuların reisi, bugünkü okçuluk

fedarasyonu durumunda olan

Okmeydanı tekkesinin yönetimiyle

görevli kimse, meydan şeyhi.

r. (61a/12), (66b/14)

[= 2]

re'īsü'l-hattātīn : < Ar. Ünlü

hattatlarımızdan olup ayrıca

okçuluğuyla da bilinen Şeyh

Hamdullah Efendi, Tozkoparan (Delikli

Kaya) Menzili'nde rekor kırarak taş

diktirmiştir. Bu taş günümüze kadar

ayakta kalabilen en eski taştır.

r. (39b/10)

[= 1]

remy : < Ar. Ok atma.

r. (12a/2), (20a/14), (23a/13),

(59b/5), (7b/7)

r. + de (21a/5), (56b/3), (60b/6)

r. + e (29b/6), (37a/4), (65b/10)

r. + etmek (43a/11), (68a/7)

r. + i (4b/11), (8a/10), (10a/15)

r. + ifennī (20a/7)

r. + isihām (28b/8), (35a/11),

(5a/1), (69a/14), (8b/10)

(derkenar (16a2/3)

r. + isihāma (28b/16)

r. + ün (19b/5), (20a/12),

(31b/11) (derkenar (14a1/2)

r. + e (10a/9)

[= 30]

reng : < Far. 1. Cisimler tarafından

aksettirilen ışığın gözde yaptığı etki

sonucu meydana gelen duyum.

2. Görünüş, tarz, şekil, sûret. 3. Nitelik,

vasıf, mâhiyet, durum. 4. Düzen, oyun,

hîle.

r. + i (57a/3)

r. + irūy1 (57a/2)

[= 2]

rengīn : < Far. 1. Parlak, renkli.

2. Güzel, hoş, latif.

r. (10a/17)

[= 1]

resā'il : < Ar. 1. Mektuplar. 2. Küçük

kitaplar. 3. Dergiler.

r. (3a/9)

[= 1]

resānende : < Far. Getirici, ulaştırıcı.

r. (54b/16)

[= 1]

resīde : < Far. Erişmiş, yetişmiş,
olgunlaşmış.

r. (42b/5) (5a/5), (13a/1)

r. + ihedef (41a/11)

r. + iliman (64b/16)

r. + imūnz (2a/14)

[= 6]

resm : < Ar. Resim.

r. (37b/13)

[= 1]

resūl : < Ar. Peygamber, nebī , bilhassa
Hz. Muhammed için kullanılmaktadır.

r. + iħazretimuħammedūlmuřtafa

(13a/15)

[= 1]

resūl-i ekrem : < Ar. Peygamberlerin
en űstünü, en kıymetlisi olan Hz.
Muhammed aleyhisselām.

r. (11a/13), (14a/3), (18b/15)

[= 3]

resūl-i kibriya : < Ar. Bűyűklűk ve
yűcelik sahibi olan peygamber.

r. (1b/12)

[= 1]

resūlullah : < Ar. Allah'ın elçisi. Hz.
Muhammed.

r. (10b/5), (11a/4), (12b/4),
(18b/3), (23a/10), (35a/11)

r. + a (9a/6)

[= 7]

revāc : < Ar. 1.Sűrűm, geçerlilik.
2.Kıymet, değer.

r. (45a/5)

[= 1]

revān : < Far. 1.Yűrűyen, giden, akan,
su gibi akıp giden. 2.Ruh, can; nefsi-
nātıka.

r. (10b/1), (13a/9), (64b/17)

[= 4]

revān : < Far. 1. Ermenistan
Cumhuriyeti'nin bugűn Erivan řeklinde
anılan başşehri.

r. (36a/10)

[= 1]

revāyih : < Ar. Kokular.

r. + i (53b/11)

[= 1]

revhā : < Ar.Hz. Muhammed'in yayının
adı.

r. (16b/9)

[= 1]

reyhān ağa : Harem ağalarından Reyhan
Ağa, Usta Recep işi yayla Ağalar
Menzili'ni açmıştır. Ancak daha sonra
tekrar aynı yayla atış yaparak ana taşı
sürdürmüştür.

r. (53a/10),(53a/11)

r. + ya (53b/10)

[= 3]

rezānet : < Ar. Vakarlılık, temkinlilik,
ağırlık, ağırbaşlılık.

r. + iltihā kın (51b/9)

[= 1]

rezīn : < Ar.1. Sağlam. 2. Ağırbaşlı,
vakarlı.

r. (10a/15)

[= 1]

rızā : < Ar.Razı olma, isteme, istek.

r. + sı (20b/6)

r. + yībārī (22b/4), (9b/10)

r. + yīşerīfiçün (22a/15),

(22b/11)

[= 5]

rızā-yı bārī : < Ar. Allah'ın isteği.

r. (9a/10)

[= 1]

rızık : < Ar. Rızık. Allah tarafından
herkese takdir edilen nîmet.

r. (14b/11)

[= 1]

rızvānu'llāhi : < Ar. Allah'ın razı olup,
hoşnut olması.

r. (2a/5), (8b/15)

[= 2]

ri'āyet : < Ar. 1. Gütme, gözetme. 2.
Sayma; saygı. 3. Ağırılama.

r. (29b/17)

r. + de (31b/7)

r. + dūr (9a/17)

r. + étmek (21a/12)

r. + étmekdür (30a/3)

[= 5]

rifʿat : < Ar. Yükseklik, yücelik, büyük
ve büyük rütbe.

r. + ün (11b/3)

[= 1]

rikʿa : < Ar. Arap dilinde hedefe
yerleştirilen nesnelere verilen ad.

r.(derkenar(28a1/9)

[= 1]

risāle : < Ar. 1. Mektup. 2. Kısa
yazılmış küçük kitap. 3.Dergi.

r. + de (13b/3)

r. + itahķīķi (28b/11)

[= 2]

risālet : < Ar. 1. Elçilik, sefaret, 2.
Peygamberlik.

r. (11b/1), (31a/6)

[= 2]

risālet-penāhī : < Ar. + Far. Hz.
Muhammed.

r. + ı (9a/3)

[= 1]

rişte : < Far. 1.İplik, tire. 2.İlgi, bağ.

r. + i (56a/4)

r. + iesrār (7a/15)

r. + itanzīmi (70b/4)

[= 3]

rivāyet : < Ar. Rivayetler, söylentiler.

r. (11a/9), (16b/8)

r. + de (17a/16), (4b/12)

r. + dendür (35a/10)

r. + èder (12b/5)

r. + i (18b/6)

[= 7]

rīzān : < Far.Dökülen, akan.

r. (65a/4)

[= 1]

rū : < Far. bk. “rūy”.

r. + yı (36b/9)

r. + yıarża (4b/5)

[= 2]

rūh : < Ar. 1.Canlılarda bulunan onların
yaşamalarını sağlayan hayat gücü, can. 2.

Allah tarafından yaratıldıktan sonra

insan bedenine üflenene, ölümden sonra

da varlığı devam eden ve mâhiyeti tam

olarak bilinmeyen ilâhî ve mânevî

cevher.3. Bir şeyin en önemli noktası,

özü, asıl maksadı. 4. Duygu, his. 5.

Canlılık, şevk, hayâtiyet.

r. + ı (2a/6)

r. + ırevân (10b/1)

r. + ışerîfine (9b/12)

r. + ışerîflerine (31a/7)

r. + larına (31a/10)

[= 5]

ruh : < Ar. bk. “ruh”.

r. (45b/4)

[= 1]

ruhşâre : < Far. 1. Yanak. 2. Yüz,

çehre.

r. (12b/9)

[= 1]

ruhşat : < Ar. İzinler, müsaadeler.

r. (30b/7)

[= 1]

ruk‘a-yı ğabrâ : < Ar. 1. Okun vuruş

sesi. 2. Dünyanın göğü, yedinci sema.

r. (64b/3)

[= 1]

rûmêli : < Ar. + T. Osmanlı Devleti'nde

başta Amasya- Tokat- Sivas olmak

üzere daha sonra birçok ilinde yer

aldığı eyaletin adıdır.

r. (63a/17), (63b/4), (66b/15)

[= 3]

rumât : < Ar. Atıcılar, okçular,

tîrendâzlar, kemânkeşler.

r. (28a/16), (31b/5), (36b/4),

(43a/14), (43a/8), (59b/15)

r. + da (45a/8), (55b/8), (66a/1)

r. + dan (35a/2), (66b/11)

r. + ı (37b/4)

r. + ısa‘âdet (3a/3)

r. + lar (derkenar(38a2/1)

r. + uñ (38b/11)

[= 15]

rumât-ı müslimîn : < Ar. İslam dinine

mensup olan, müslüman okçular.

r. + üñ (66b/15), (9b/14)

[= 2]

rumât-ı müşrikîn : < Ar. Allah'a ortak

koşan okçular.

r. + den (11b/10)

[= 1]

rūm yūsuf : Eserden hareketle Rum Yusuf'un Şam ve Halep ve Tokat'ta menzillerinin olduğunu ve merhum Sultan Süleyman ile Belgrad Seferi'ne giderken Sofa'da en uzak yere menzil attığı için kendisine sipahilik görevi verildiği bilinmektedir. Bu, Hasan Çelebi Yeri'nde kırılmış bir rekordur. Ayrıca Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili'nde ve İshak Bey Menzili'nde de rekor kırmıştır.

r. (44b/12), (48b/6), (62a/8),
(69b/15)

r. + uñ (45a/3)

[= 5]

rū-nümā : < Far. Yüz gösteren, meydana çıkan.

r. (68b/14)

[= 1]

ruvāt : < Ar. Hikaye edenler, rivayet edenler.

r. + dan (17a/2)

[= 1]

rūy : < Far. 1. Yüz, çehre. 2. Yüz, yüzey, satıh. 3. Taraf, cihet, yön.

r. + ı (41a/13), (57a/2)

r. + ızemīn (36b/8)

[= 3]

rūz : < Far. Gün.

r. (10a/8), (58b/17)

r. + ıfırūz (2b/1)

[= 3]

rūzī : < Far. 1. Rızık, azık. 2. Nasip, kader, kısmet.

r. + i (44a/16)

[= 1]

rūḫān : < Ar. Üstünlük, üstün olma.

r. (56a/2)

r. + ı (47a/12)

[= 2]

rū'es : < Ar. "rū'esā" . Başkanlar, reisler.

r. + ihümāyūn (66a/15)

[= 1]

rū'esā-yı kemānkeşān : < Ar. + Far. Okçuların başkanları.

r. + dan(28b/9), (50a/17)

[= 2]
rüfekā : < Ar. Refikler, arkadaşlar,
dostlar.

r. + sına (40b/16)

[= 1]

rüstem : < Far. Zabulistān ve sistān
mutaşarrıfı.

r. (5a/14)

[= 1]

rüstem-ī pertāb : < Far. Övgü üzerine
atılan ve uzağa giden oklara verilen
isim.

r. (34a/9)

[= 1]

rüstem paşa : Rüstem Paşa Camisi.
Metinde "rüstem paşa vakf-ı cābīsi
dervīş çelebi" diye geçmektedir.

r. (53b/13)

[= 1]

rüsūm : < Ar. 1. Vergiler.2. Usûl, metot,
kural, merâsim. 3. Sûretler, şekiller,
resimler.

r. (20b/2)

r. + a (31b/7)

r. + larına (29b/12)

[= 3]

rüşd : < Ar. Doğru yolu bulup gitme,
dağru yolda gitme

r. (66b/12)

[= 1]

rütbe : < Ar. Derece, sıra, basamak.

r. + i (62a/5)

r. + işehādete (12b/16)

[= 2]

rü'ya : < Ar. Uyku esnasında görülen
hayaller, düşler. 2. İGerçekleşmesi
imkansız olduğu halde çok istenen şey,
hayal, ümit.

r. + mı (6a/13)

r. + mda (6a/7)

[= 2]

rüzgār : < Far. Yel.

r. (57b/16) (47a/10)

r. + a (27b/8)

r. + ı (47a/10)

[= 4]

-S-

sa'ādet : < Ar. Mutlu olma, mutlu ve
mesut yaşama, mutluluk, bahtiyarlık.

s. (23a/4), (3a/3), (7b/6)

s. + ile (37b/16)

s. + imakbül (9a/11)

s. + lerinde (11a/12)

s. + lerine (5a/4)

[= 7]

sa'ādetlü : < Ar. + T. 1. Mutlu. 2.
Osmanlı döneminde korgeneral ile
albay arasındaki rütbeli subaylara ve bu
mertebedek vezirlere verilen unvan.

s. (66b/3), (67b/3), (69a/1)

[= 3]

şāalet : (?)

s. (10a/9)

[= 1]

sā'āt : < Ar. Saat.

s. + lerinün (18a/3)

[= 1]

sāb'i : Ar. Yedinci.

s. (35a/13), (4a/11)

[= 2]

sābi'a : < Ar. Yedinci.

s. (30b/9)

[= 1]

şabā : < Ar. Gün doğusundan esen hafif
rüzgar.

s. (54b/15)

s. + yışafā (52b/9)

[= 2]

sābık : < Ar. 1. Geçici, geçen, geçmiş.
2. İlerde olan, zamanca, rütbece önde
bulunan.

s. (49b/10), (55b/8), (67b/2)

s. + ında (40a/3)

[= 4]

sābıkā : < Ar. bk. "sābık".

s. (47a/8), (64b/5)

s. + sı (69a/3)

[= 3]

sābıku'z-zıkr : < Ar. Yukarıda

açıklanan, daha önce sözü edilen, zikri
geçen.

s. (59a/5)

[= 1]

sābit : < Ar. 1. Hareketsiz bir şekilde
duran. 2. İspat edilmiş, anlaşılmış.

s. (59a/11)

s. + olmadı ¼a (31b/6)

[= 2]

sa'd : < Ar. bk. "sa'd bin ebi va¼ķķāş".

s. (11a/11), (11b/2), (18a/16),
(8b/13), (9a/10), (9a/4), (9a/8),
(9b/10)

s. + a (7a/13), (12a/1)

s. + dan (11b/5), (7a/14)

s. + ı (12a/13)

s. + uğ (12a/14)

[= 14]

şadā : < Ar. Ses, yankı.

s. + yūihşān (68a/12)

s. + yımağşūşı (59a/8)

[= 2]

şadāret-i 'uzmā : < Ar. Büyük saādet.
Āhiret saādeti, saādet-i ebediye.

s. (62b/16)

[= 1]

sa'd bin ebī va¼ķķāş : Mekke doğumlu
olan Sad bin Ebi Vakkas, okçuların
piri, İslam için ilk ok atan kişı olarak

bilinen cennetle müjdelenen on
sahabeden biridir.

s. (10b/12), (14b/14), (18a/14),
(31a/8), (4a/1), (8b/8), (9b/17)

[= 7]

şaded : < Ar. 1. Üzerinde konuşulan
konu, asıl mevzū. 2. Kasıt, niyet,
meram.

s. + inde (68a/7)

[= 1]

sādis : < Ar. Altıncı.

s. (31b/10), (4a/9)

[= 2]

sādise : < Ar. Altıncı.

s. (30a/15)

[= 1]

şadme : < Ar. Ansızın başa gelen bela.

s. + inefy (59b/17)

[= 1]

şadra'zam : < Ar. Osmanlı devlet
teşkilâtında pâdişâhın vekîli olarak
yönetimi elinde tutan, vezirler, vekiller
heyetine başkanlık eden zat, başbakan,
başvekil, vezîriâzam

s. (66a/9)
[= 1]
şadr esbak teberdār mehemmed paşa :
Kastamonu'da doğan Mehmed Paşa,
sarayda Teberdar Ocağına girmiş daha
sonra Mirahur, Kaptan-ı Derya,
Sadrazamlık gibi görevlere getirilmiştir.
Baltacı Mehmed Paşa olarak da bilinen
Paşa, kabza aldıktan sonraki
dönemlerde -Mirahur iken- de Büyük
Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş
diktirmiştir.
s. (58a/11)
[= 1]
şaf : < Ar. Dizi, sıra; camide camaatin
sırası.
s. (26b/14)
s. + lar (22b/17)
s. + larından (36a/7)
[= 3]
şafā : < Ar. 1.Saflık, berraklık. 2 Derdin
sıkıntının olmaması, neşe, zevk,
eğlence.
s. (52b/9)

s. + s1 (43b/11)
s. + s1ı (52a/4)
[= 3]
şafra : < Ar.Hz. Muhammed'in yayının
adı.
s. (16b/9)
[= 1]
şag : 1. Vücutta kalbin bulunduğu
tarafın karşısında olan, sol karşıtı.2. Bu
taraftaki yön.
s. (30b/10), (31a/1), (33b/17)
s. + a (34a/5)
[= 4]
şaganak : 1. Birdenbire başlayan, fakat
çoğunlukla kısa süren iri tâneli şiddetli
yağmur. 2. Mecazi anlamda, bahsedilen
şeyin aşırı derecede bolluğunu ve
çokluğunu anlatır.
s.(27b/10)
[= 1]
şagīr : < Ar. Küçük, ufak.
s. (43b/12), (45a/1), (48b/8),
(54a/10), (67a/11), (69b/17)
s. + de (39b/4)

s. + dedür (49a/13)
s. + imermer (45b/14)
[= 9]
şagırce : < Ar. Küçükçe.
s. (68a/16)
[= 1]
sāha'-i 'adn : < Ar. İkamet yeri.
s. + e (10a/12)
[= 1]
şahāif : < Ar. Sahifeler.
s. (16b/17), (3a/7)
[= 2]
şāhib : < Ar. 1.Sahip. 2.Bir vasfı olan.
3.Koruyan. 4.Bir iş yapmış olan.
s. (20b/10), (23a/11)
s. + i (20b/12), (6a/5)
s. + inden (17a/3)
s. + irisālet (31a/6)
s. + işerī'āt (16a/7)
s. + leri (9b/7)
[= 8]
şāhib-i menzil : < Ar. Menzil sahibi.
Eskiden attığı oku hedefe ulaştıran,

rekor kıran ve okun düştüğü yere kendi
adına kitabe diktiren okçu.
s. (29a/8), (30b/16), (31a/15),
(37a/8), (52b/8), (59b/8),
s. + ler (63b/6)
[= 7]
şāhib-i seng-i ahīr : < Ar. Sonraki
menzil taşının sahibi.
s. (45a/17), (49b/9), (50a/12)
[= 3]
şāhib-kırān : < Ar. Çok talihli, çok
kuvvetli hükümdar.
s. (36a/13)
[= 1]
şāhibü'l-cūd : < Ar. Cömert olan.
s. (1b/3)
[= 1]
şahife : < Ar. Sayfa, kağıt yaprağı.
s. + i (50a/15)
[= 1]
şāhih : < Ar. 1.Gerçek doğru. 2. Halis,
kusursuz.
s. (14a/6), (18b/5), (7b/16),
(8a/1)

[= 4]

şaḥn : < Ar. 1. Avlu.

2. Orta, meydan, aralık.

s. (37a/16)

[= 1]

şahrā : < Ar. 1. Kasaba, köy vb.

meskûn yerlerin dışında kalan boş ve

geniş yer, kır, ova. 2. Çöl.

s. + da (5b/6)

s. + yiarzu (2a/13)

s. + yımugaylān (48a/2)

[= 3]

şā'ibe : < Ar. Yanlıslık yapmayan,

yanlıssız, doğru.

s. + leriyle (29b/9)

[= 1]

sā'id : < Ar. Kolun dirsekten bileğe

kadar olan kısmı.

s. (36b/15)

[= 1]

sā'ik : < Ar. 1. Sevkeden, götüren.

2. Süren, sürücü.

s. (2b/1)

s. + itakdīr (68a/7)

[= 2]

sā'ir : < Ar. 1. Seyreden, harekette olan

yürüyen. 2. Bir şeyden kalan başka şey.

3. Yaygın olan, ağızdan ağıza dolaşan,

çok duyulmuş. 4. Diğer, başka, gayri.

s. (4b/2), (57b/15)

s. + iihtiyārānuḡ (29b/16),

[= 3]

sā'ire : < Ar. Sâir kelimesinin

tamlamalarda ortaya çıkan aynı

mânâdaki müennes şekli.

s. (10b/3), (12b/8), (13b/7),

(27a/2), (68b/15)

[= 5]

sākıbe : < Ar. 1. Bir şeyi delip geçen,

delen: “Sehm-i sākıb: Delip geçen

ok.” 2. Karanlığı delip geçen, pırıl pırıl

parlayan, çok parlak. 4. Sâkıp

kelimesinin müennes şekli “Nücüm-ı

sākıbe: Parlak yıldızlar” gibi.

s. (29b/9)

s. + yilḡātemi (44b/4)

[= 2]

şakī : < Ar. 1. İçki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse. 2. Su dağıtan kimse. 3. İnsanda Allah aşkını uyandıran, gönüle Allah sevgisi sunan kimse.

s. + i (55b/14)

[= 1]

şakīl : < Ar. 1. Ağır, 2. Sıkıntılı, can sıkı. 3. Çirkin.

s. (47a/13)

s. + i (42b/7)

s. + üñ (64a/8)

[= 3]

sākīn : < Ar. Sakin.

s. (10a/2)

[= 1]

şakla- : Saklamak.

s.-dı (6a/10)

[= 1]

şalābet : < Ar. 1. Sertlik, sağlamlık.

2. Manevi kuvvet, dayanma.

s. (40a/1)

[= 1]

şalāh : < Ar. 1. Düzelmeye, iyileşme. 2. Rahatlık, barış. 3. Dîne olan bağlılık.

s. (59a/16)

s. + ısalıkdür (12b/17)

[= 3]

salāmet : < Ar. 1. Esenlik. 2. Bütün tehlikelerden ve korkulardan uzakta güvende olma durumu.

s. + ile (33b/2)

[= 1]

şalavāt : < Ar. 1. Namazlar. 2. Hz. Muhammed'e ve Onun soyundan gelenlere okunan dua.

s. (1b/8)

[= 1]

şalavāt parmağ : < Ar. + T. İşaret parmağı.

s. + ını (34a/1)

s. + ınıñ (34a/2)

[= 2]

şalavātu'llah : < Ar. Allah'ın rahmet ve inayeti, kusur ve günahları affetmesi, bağışlaması.

s. (4b/4)

[= 1]

sālīb : < Ar. 1.Kapıp götüren, alan, alıp
yok eden. 2.İnkâr eden.

s. (45a/6)

[= 1]

şālīḥa : < Ar. Salahiyeti (yetkisi) hakkı
bulunan.

s.(13b/13)

[= 1]

sālīfū'z-zıkr-i ḥicāz : < Ar.Zıkr olunan
Hicaz'ın geçmişi.

s. (8a/2)

[= 1]

sālīk : < Ar. 1. Bir yola giren, bir yolda
giden. 2. Bir tarikata girmiş bulunan.

s. (58b/12)

s. + dūr (12b/17)

[= 2]

sālīkân-ı tarīkat : < Ar. Tarikatta
bulunan kişiler.

s. (2a/9)

[= 1]

şālīş : < Ar. Üç, 3.

s. (13a/13), (32b/7), (4a/2)

[= 3]

şālīşe : < Ar. Üçüncü.

s. (7b/13), (30a/4)

[= 2]

sālisen : < Ar. Üçüncü olarak.

s. (8a/12)

[= 1]

şallallahü : < Ar. “Sallallahü te‘ala”

Allah O’nun şanını yüceltsin.

s. (10b/16), (10b/5), (11a/13),

(12b/4), (14a/3), (16b/12),

(18b/15), (18b/3), (23a/3),

(35a/11), (6a/11), (9a/15)

[= 12]

salṭanat : < Ar. Sultanlık, padişahlık,
hükümdarlık.

s. (36a/15), (36b/16), (37b/17)

s. + larında (62b/13), (65b/4)

[= 5]

sām : < Far. Hazreti Nuh'un oğlu

s. + uṇ (5a/11)

[= 1]

şāmīne : < Ar Sekizinci.

s. (30b/13)

[= 1]
şaṇa: İkinci tekil şahsın yönelme eki
almış hali. “şaṇ + a”.

s.(18a/17), (24a/13), (27a/12),
(9a/7)
[= 4]

şaṇ'at : < Ar. Sanatlar, ustalıklar,
hünerler, marifetler.

s. (25a/16), (57a/4), (59a/16),
(59b/1), (59b/5), (61a/8), (62a/5)
s. + ı (56a/2)
s. + ını (6a/4)
s. + ıremyi (4b/11)
[= 10]

şaṇi : < Ar. İkinci.

s. (32a/14), (3b/17), (62b/3),
(9b/16)
[= 4]

şaṇīye : < Ar. Şānīnin müennesi. İkinci
olarak anlamında.

s. (7b/13), (30a/1)
[= 2]

şaṇīyā : < Ar. İkinci olarak .

s. (8a/12)

[= 1]
şapāş : < Far. Şükretme, dua etme.

s. (1b/8)
[= 1]

şaplan-: Saplanmak. “Okun
saplanması”.

s.-mış (27b/3)
[= 1]

şararık : < Ar. Okun nişanı vurunca
delip geçerek düşmesi.

s. (25b/9)
[= 1]

şarf : < Ar. 1.Harcama, gider. 2.Para
bozma. 3.Çevirme, döndürme.
4.Değiştirme.

s. (2b/11), (32a/3), (43a/13),
(48b/1), (54b/14), (60a/1)
s. + ıḥavāss (60b/4)

[= 7]

şariḥ : < Ar. 1. Açık, belirgin, vâzıh,
âşikâr. 2.Şüphe ve tereddüde yer
bırakmayan, apaçık.

s. (14a/6)
[= 1]

sārik : < Ar. 1.Çalan, hırsızlık eden.2.

uğru, hırsız.

s. (58b/8)

[= 1]

şark- : Sarkmak.

s.-mamak (33b/16)

[= 1]

sāsāniyān : İran'da bir yer adı.

s. (5a/16)

[= 1]

şat- : Satmak.

s.-un (15a/10)

[= 1]

saṭr : < Ar. Sıra, saf, dizi, bir sıra yazı.

s. (5b/10)

[= 1]

şavāb : < Ar. 1. Doğruluk, dürüstlük;

doğru hareket, doğru davranış, doğru

düşünce. 2. Doğru, dürüst.

s. + ı (59b/7)

s. + olmak (34b/13)

[= 2]

şavaş : 1. Devletler arasında cereyan

eden silâhlı çarpışma, cenk, harp,

muhârebe. 2. Kavga, mücâdele.

s. + edüb (46b/1)

[= 1]

şavlet : < Ar. Bütün gücüyle saldırma,

şiddetli hücum, saldırı.

s. (10a/2)

[= 1]

saʿy : < Ar. 1. Gayret gösterme,

çalışma. Geçinmek amacıyla çalışma.

3. Hac ve umrede Kâbe doğusunda

bulunan Safa ve Merve tepeleri

arasında (yedi kez) yapılan gidiş

gelişlere denir.

s. (28a/15), (34b/8), (36a/5),

(47a/1), (67a/5), (69a/17)

s. + ısıbıkası (69a/3)

s. + ları (9b/3)

[= 8]

şayd : < Ar. 1. Av. 2. Avlama, avlanma.

s. (2b/9), (21a/7), (5b/5)

s. + ı (41a/15)

[= 4]

şayd-gāh : < Ar.- Far. Avlak, av yeri.

s. (2b/4)

[= 1]

sa'yı : < Ar. Sayı.

s. (34a/16), (69a/15)

s. + larına (30a/3)

[= 3]

sa'yın : Konuşma ve yazışmalarda

hitap edilen veya adı geçen kimselerin

isimleri başına getirilen saygı sözü,

saygıdeğer, muhterem

s. + ineşātrīz (41a/13)

[= 1]

sāzī : < Far. Yapıcılık, düzenleyicilik.

s. + de (59a/17)

[= 1]

sebāhat : < Ar. Suda yüzme.

s. (20a/3)

[= 1]

sebeb : < Ar. Sebep.

s. (20a/8), (4a/13), (60a/5)

s. + i (21b/15), (59b/16)

s. + iyile (15a/7), (69a/15)

[= 7]

sebkat : < Ar. Geçme, ilerleme.

s. (38b/8), (39a/12), (40b/16),

(44b/1), (46b/5), (47a/12),

(51a/2), (53a/1), (55b/17),

(56b/10), (59b/9), (60b/10),

(60b/4), (63b/2), (9b/3)

s. + dan (51b/14)

s. + êtdükleri (49a/7)

s. + êtmegin (40b/5)

s. + ı (10a/13)

s. + ın (58b/3)

s. + ına (56b/7)

s. + ine (67a/5)

s. + ların (50a/15)

[= 23]

sebt : < Ar. Yazma, kaydetme, deftere

geçirme.

s. (28b/8)

[= 1]

sebük-mağz : < Far + Ar. Aklı kıt,

akılsız, beyinsiz.

s. + uñ (58b/6)

[= 1]

sebük-refîâr : < Far. Hızlı, çabuk bir
şekilde giden.

s. (47a/11)

[= 1]

seccāde-nişîn : < Ar + Far. Seccadede
oturan; şeyh, imam.

s. (59a/9)

[= 1]

sefâhat : < Ar. 1. Zevk ve eğlenceye
çok fazla düşkün olma. 2. Akılsızlık. 3.
Düşüncesizce elindeki her şeyi
harcamak.

s. + nūmun (11b/16)

[= 1]

sefer : < Ar. Savaşa gitme, savaş.

s. + e (37a/15), (37a/16)

[= 2]

seferen : < Ar. Sefer sırasında.

s. (19b/12)

[= 1]

sefid : < Far. Ak, beyaz.

s. (11a/6)

[= 1]

segird-: bk. “segirt-”.

s.-ürsin (18b/10)

[= 1]

segirt- : Koşmak, koşturmak.

s.-mege (18a/8)

[= 1]

sehm : < Ar. Ok, yay.

s. (24a/1), (4b/8), (6b/7), (6b/7),

(6b/9), (7b/12), (28a/12)

s. + e (4b/8), (6b/8)

s. + i (11b/10)

s. + işikeste (12a/3)

s. + üñ (7b/11)

[= 12]

sehm-i gayb-endāz : < Ar. Gizli olan
görünmeyen oku atan atıcı.

s. (10a/13)

[= 1]

sehm-i zer-peykān : < Ar. + Far. + Ar.

Okun altından yapılmış temreni.

s. (10a/11), (9a/11)

[= 2]

sehm-şarim : < Ar. Ucu yarılmış ok.

s. (2a/2)

[= 1]

sekbān kulu : bk. "sekbān kulu ‘ali beg".

[= 1]

s. (48b/10), (48b/12), (48b/17),

sekiz yüz elli : Sayı, 850.

(55a/7)

s.(30a/17)

[= 4]

[= 1]

sekbān kulu ‘ali beg : Kızılbaş

seksan : Sayı, seksen, 80.

Seferi’nde şehit olmuş olan Sekbankulu

s. (32b/3), (32b/9),(57a/14)

Ali Bey, Nakkaş Menzili’nde ve

[= 1]

Sekbankulu (Erkekli-Dişi) Menzili’de

selam : < Ar. 1. Barış, rahatlık. 2. Sonu

rekor kırmış bir kemankeştir.

iyi ve hayırlı çıkma. 3. Fanî, gelip

s. (46b/12)

geçici olmama, zevalsizlik. 4.

s. + ün (47a/4)

Tanıdık,aşına. 5. Selâm, esenleme.

[= 2]

s. (10a/17), (9a/16), (9a/7)

sekbān kulu menzili : “menzil-i çifte ve

[= 3]

nām-ı diğer beş taşlar ve sekbān kulu”.

selāse : < Ar. Üç, 3.

Erkekli-Dişi olarak da anılan bu

s. (26a/10)

menzilin ayak taşı Ekşi (Erkekli Dişi)

[= 1]

Menzili’nin ana taşı, baş taşı diğerinin

sülüs : < Ar. Üçte bir.

ayak taşıdır. Ana taşı Sekbankulu’na ait

s. + i (7b/17)

olan bu menzilde, yarışan diğer

[= 1]

kişilerin isimleri bilinmemektedir.

selāṭin : < Ar. Sultanlar.

s. + nün (49b/16)

s. (13b/11)

[= 1]

[= 1]

sekiz yüz : Sayı, 800.

selāṭin-i furs : < Ar. + Far. İran sultanı.

s. (30a/16)

s. (7a/7)

[= 1]

selīm aḡa silahşor hāşşa : Hasoda Aḡası
ve Enderun Silahşoru Selim Aḡa, kabza
aldıktan bir müddet sonra Selim Aḡa
(Kadir Aḡa) Menzili'ni açmış ve ana taş
diktirmiştir.

s. (62a/12)

[= 1]

semā : < Ar. Gökyüzü.

s. + da (10a/6)

s. + ya (5a/7)

[= 2]

semāhatlū : < Ar. [Eskiden] din alimleri
arasında kazaskerlik derecesinde

bulunanlara özel olan resmi lakab.

s. (65a/6), (67b/3)

[= 2]

semiyy : < Ar. Adaş, adları bir olan.

s. (56b/7)

[= 1]

sen : İkinci tekil şahıs.

s. (18b/8), (24a/14), (24a/16),

(34a/12), (49b/12)

s. + den (14b/9)

s. + i (24a/17)

[= 7]

senāʾ : < Ar. Övme, övüş.

s. + yıcezīl (21b/5)

[= 1]

sencīde : < Far. Tartılı, ölçülü, yerinde
[söz].

s. + i (53b/17)

[= 1]

sene : < Ar. Yıl, sâl.

s. (6a/1), (70b/4)

s. + den (34b/5)

s. + siṇe (13a/2)

[= 4]

sened : < Ar. 1. Dayanılacak şey. 2.

Belge. 3. Güçlü delil olabilecek söz.

s. + leri (13b/3)

[= 1]

senevī : < Ar. Seneye mensup, sene ile
ilgili, bir yıllık.

s. (37b/3)

[= 1]

seng : < Far. Taş.

s. (36a/12), (36b/7), (38a/12),
 (38b/15), (39b/9), (40a/13),
 (41a/3), (42a/3), (42b/11),
 (42b/3), (43b/3), (44a/7),
 (44b/11), (44b/7), (45a/13),
 (45a/8), (46a/3), (44b/3),
 (46b/11), (47b/11), (47b/3),
 (48a/12), (48a/5), (48b/12),
 (49a/16), (50a/4), (50b/9),
 (51a/9), (52a/16), (52b/16),
 (53a/10), (54a/10), (54a/14),
 (55a/13), (56a/7), (57b/3),
 (58a/8), (60a/10), (60a/4),
 (61b/3), (62a/1), (62a/12),
 (62b/11), (63a/8), (64a/1),
 (64a/16), (65b/1), (65b/16),
 (66a/5), (66b/9), (67a/14),
 (67b/17), (68b/5), (69a/12),
 (69b/7), (70a/5)
 s. + i (41b/11), (41b/13)
 s. + iāyinei (52a/4)
 s. + iaḥir (45a/17), (49b/9),
 (50a/12), (57a/10)
 s. + iderbānı (38a/8)

s. + ievvel (41b/12)
 s. + iʿalāmet (40b/17), (57a/1),
 (59a/12)
 s. + iʿibretnümādur (44a/4)
 s. + iḥāşı (49b/17)
 s. + iiʿtibārın (42a/9)
 s. + imaʿrūf (43a/8)
 s. + imaʿrūfe (40a/6), (40b/15)
 s. + imaḥşūş (47a/15)
 s. + imaḥşūşı (64a/11)
 s. + imermerdür (70a/16)
 s. + imuʿteberinün (50b/4)
 s. + imüʿteberdür (61b/15)
 s. + imüntehāsı (51a/5), (55a/9),
 (58a/3), (61a/16)
 s. + imüntehası (49a/10)
 s. + in (44b/4)
 s. + ināmaʿlūmülismī (47a/7)
 s. + ini (42a/12), (45a/8)
 s. + inihādei (55b/15)
 s. + inün (48b/6), (62a/8)
 s. + işağīr (43b/12), (48b/8),
 (69b/17)
 s. + isābık (55b/8)

s. + isengīni (58b/10)	seng-i niṣān : < Far. Nişan taşı. Ok
s. + isepīdi (45a/1)	koşularında kırılan önemli bir rekorun
s. + isütūn (51a/3)	unutulmaması için dikilen taş.
s. + leri (55a/7)	s. (67a/6), (67b/9), (68b/7)
s. + üñ (63b/15)	s + ı(36b/3), (37b/11), (40a/9),
[= 116]	(42b/5), (44a/3, (45b/15),
seng-endaz : < Far. Taş atan, taş fırlatan.	(53a/6), (63a/2), (65a/12),
s.(40b/6)	(66b/4), (68a/16), (69a/7),
[= 1]	(69b/3)
seng-i ağalar menzili : < Far. + Ar.	[= 16]
Ağalar Menzili'nin taşı.	sengīn : < Far. 1. Taştan, taştan
s.(41b/13)	yapılmış . 2. Yavaş, ağır.
[= 1]	s. (52b/16)
seng-i 'amūd : < Far. + Ar. Bir tür direk,	s. + dür (52a/11)
taş, menzil taşı.	s. + i (58b/10)
s.(50a/16)	[= 3]
[= 1]	senglah : < Far. Taşlık, taşı çok olan
seng-i 'amūd-gūn : < Far. + Ar. + Far.	yer.
Bir tür direk, taş, menzil taşı.	s. + da (41b/10)
s. (59b/12)	[= 1]
[= 1]	seniyye : < Ar. Yüksek, yüce.
seng-i kadem : < Far. + Ar. Ayak taşı.	s. + i (56b/1)
s. + i (52a/9), (57a/8), (62a/7)	[= 1]
[= 3]	sepīd : < Far. Beyaz, ak.

s. (52a/11)	[= 4]
s. + dūr (66b/6)	serāy-ı ‘atīk imāmı meḥammed efendi :
s. + i (45a/1)	bk. “meḥammed efendi imām-ı serāy-
[= 3]	ı‘atīk”.
ser : < Far. 1. Baş, kafa. 2. Başlangıç. 3.	s. (54a/14)
Doruk, zirve, tepe. 4. Bir şeyin başladığı	[= 1]
yer, üst tarafı, yukarı kısmı. 5. Uç. 6.	ser-be-zemīn : < Far. Başı yere eğilmiş
Başkan, önder, reis.	olan.
s. (43b/16), (46a/16), (47a/4),	s. (57a/7)
(52b/17), (58b/6)	[= 1]
[= 5]	ser-bülendī : < Far. Başı yükseklik;
ser-‘asker : < Far. + Ar. Baş asker.	yücelik.
s. (12a/17)	s. (66b/15)
s. + i (7a/9)	[= 1]
[= 2]	ser-efrāz : < Far. bk. “ser-firāz”.
serāy : < Far. Saray, büyük konak.	s. (59a/17)
s. + ı (1b/10)	s. + ı (62a/7)
s. + ma (7a/3)	[= 2]
[= 2]	ser-firāz : < Far. 1. Başını kaldıran,
serāy-ı ‘atīk : < Far. + Ar. Fatih Sultan	yücelere, yükseklerle uzanan
Mehmet’in Beyazıt’ta yaptırdığı sarayın	2. Benzerlerinden üstün olan (kimse),
ismi.	seçkin, mümtaz.
s. (51a/1), (53b/15), (54b/11),	s. (36b/9), (63a/16)
(62a/16)	[= 2]

ser-ḥayl-ı veḡa : < Far. 1. Kervan ve
kafile başı. 2. baş, başkan.

s. + (10a/3)

[= 1]

serīr : < Ar. Taht.

s. + ikibr (54a/7)

[= 1]

serīr-i seyr : < Ar. Taht yürüyüşü.

s. (2b/2)

[= 1]

seriū's-seyr : < Ar. Hızlı giden.

s. (2a/12)

[= 1]

ser-levḡa-i zerrīn-i tīrāz : < Ar. + Far.

Altınla süslenmiş levhanın baş ucu.

s. (3b/14)

[= 1]

sermedī : < Far. Sonsuz, ölümsüz,
ebedî, bâkî.

s. (36b/16)

[= 1]

sermekeş : < Far. Baş çeken.

s. (19b/8)

[= 1]

ser-menẓil : < Far. + Ar. Menzil başı,
durak yeri.

s. (34b/8), (3b/8) (37b/16)

[= 3]

ser-muṣāḥib : < Far. + Ar. Başmusahib.

s. (66b/2)

[= 1]

ser-nihāde : < Far. Baş koymuş.

s. + ivisādei (53a/2)

[= 1]

sersūde-i tāk : < Far. Kemerin süslü
başı.

s. (11b/3)

[= 1]

ser-taḥtrevānī : < Far. Tahtaravan başı.

s.(46b/4)

[= 1]

ser-taḥtrevānı ḡasan aḡa : Hasan Aḡa,
Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor
kırmış bir kişidir.

s. (49b/7)

[= 1]

ser-tecebbūr : < Far. + Ar. Büyükleme,
kibirlenme.

s. + lerin (39a/13)	[= 1]		
[= 1]		sevgilü : Sevgi duyulan, kendisine	
ser-tîz : < Far. Ucu, baştarafı sivri olan;		sevgi beslenen.	
keskin.		s. + dür (15a/12)	
s. (42a/15), (52b/14)	[= 1]		
[= 2]		sevķ : < Ar. 1.Önüne katıp sürme, ileri	
setre : < Ar. Düz yakalı, önü tek ilikli,		sürme. 2.Bir neticeye bağlama.	
çuhadan yapılmış elbise. "setrî".		2.Gönderme, yollama.	
s. + ihmmet (46a/15)		s. (2b/3), (64b/12), (68a/8)	
[= 1]		[= 3]	
sevāb : < Ar. 1. Allah tarafından		sevr : < Ar. Boğa burcu.	
ödüllendirilen hareket. 2. Hayır işleme.		s. (7b/13)	
s. (15b/16), (17b/4), (22b/6),		[= 1]	
(24a/6)		seyf : < Ar. Kılıç.	
s. + ı (17b/14), (22a/11),		s. (24a/1)	
(23b/14), (4a/3)		[= 1]	
s. + ıcezîl (15a/8)		seyf-i şārim : < Ar. Keskin kılıç .	
[= 9]		s. (2a/1)	
sevāb-endîşe : < Ar. + Far. Sevap		[= 1]	
düşünen.		seyis maḥmūd : Yeniçeri zümresinden	
s. (66b/3)		olan Seyis Mahmud, Fatih Sultan	
[= 1]		Mehmed'in en ünlü kemankeşlerinden	
sevāblı : < Ar. Sevaplı, sevabı olan.		biridir. Arkırı Menzili'nde yarışarak taş	
s. (17b/7)		diktimiştir. Ayrıca Halep'te Koca Taşı	

Menzili'nde Konya'da Ertaş Kapısı
Menzili'nde ve Bursa'da Yusuf Yeri
Menzili'nde yarışarak rekor kırmıştır.
Seyis Mahmud, Cellali İsyanı'nda şehit
olmuştur.

s. (39a/1)

s. + uñ (39a/10)

[= 2]

seyl : < Ar. Şiddetle gelen şey.

s. + i (54b/17)

[= 1]

seyyāh : < Ar. Seyâhat eden, uzak
ülkeleri gezip dolaşan kimse, gezgin.

s. + ızemīn (28b/8)

[= 1]

seyyid : < Ar. 1. Bey, efendi; ağa; ileri
gelen, baş. 2. Hz. Muhammed'in torunu
Hz. Hasan'ın soyundan olan kimse

s. + i (56b/1)

s. + i'ālemiyāne (11b/17),

(12a/8)

[= 3]

seyyid 'alī efendi : Divan Katiplerinden
olan ve kemankeşler arasında "Hacı

Titrek" olarak bilinen Seyyid Ali
Efendi, Cafer Bey Menzili'nde rekor
kırmıştır.

s. (66a/15), (66a/6)

[= 2]

seyyid ḥasīb ḥalebi : bk. "seyyid ḥalīl
ḥasīb efendi".

s. (55a/5)

[= 1]

seyyid ḥalīl ḥasīb efendi : Okçuluk
tarihimizde Tuhfetü'l Hasib adlı risaleyi
kaleme alan Halil Hasib

Efendi,menzillerin mesafelerini
(Abdullah Efendi'den sonra değişen gez

ölçüsünü de göz önüne alarak) yeniden

belirlemesi konusunda büyük bir

hizmet vermiştir. Ayrıca

Devatçı(Divitçi) Menzili'nde de rekor

sahibi olan bir kemankeştir.

s. (50a/9) (50b/1)

[= 2]

seyyid meḥammed vahīd : Kitabın
müellifi. Mehmed Emin Vahid Paşa.

s. (2a/11)

[= 1]	s. + e (11a/6)
seyyidü'l-enām : < Ar. Hz. Muhammed.	[= 1]
s. (28b/7)	şıdk : < Ar. 1. Doğruluk, gerçeklik. 2.
[= 1]	İç, yürek temizliği.
seyyidü'l-kevneyn : < Ar. İki cihanın	s. (20b/14)
efendisi, Hazreti Muhammed.	[= 1]
s. (9a/10)	şıḥḥat : < Ar. Sağlıkla, esenlikle,
[= 1]	afiyetle.
seyyidü'l-mürselīn : < Ar.	s. (35a/4)
(Peygamberlerin efendisi, başı) Hz.	s. + dūr (35a/13)
Muhammed.	[= 2]
s. (10b/15)	şıḥḥaten : < Ar. bk. “şıḥḥat”.
[= 1]	s. (19b/12)
sezā : < Far. Münâsip, uygun, yaraşır.	[= 1]
s. + dur (1b/4)	şınf : < Ar. bk. “sınıf”.
[= 1]	s. (32b/17)
şıbyān : < Ar. Çocuklar.	s. + ı (25b/5)
s. + a (20b/7)	s. + iāḥirūn (8a/10)
[= 1]	s. + un (8a/9)
şıçra- : Sıçramak.	[= 4]
s.-mıṣ (27b/1)	sırr : < Ar. 1. Gizlilik. 2. Bir amaca, bir
s.-yub (25b/15)	ideale erişmeyi sağlayan yol, yöntem.
[= 2]	s. + a (7b/3)
şıddīk-ı ekber : < Ar. Hz. Ebubekir.	[= 1]

şırt : Dağ, tepe vb. yerlerin üst kısmı.

s. + dadur (50a/1)

[= 1]

şıyānet : < Ar. Koruma, korunma.

s. (58b/13)

[= 1]

sīb : < Far. Elma.

s. (41b/1)

[= 1]

sicālū'r-rahmet : < Ar. İçi rahmet dolu

kovalar.

s. (29a/3)

[= 1]

sihām : < Ar. Oklar.

s. (20a/15), (28b/8), (31b/11),

(35a/11), (39a/11), (41b/3),

(45a/5), (5a/1), (69a/14), (8b/10)

s. + a (28b/16)

s. + da (2b/11)

s. + ı (4a/4)

s. + ıeyyām (2a/12)

s. + ısa'y (36a/5)

s. + ızāhīri (12a/14)

[= 16]

sihām-ı islām : < Ar. İslam uğruna

atılan oklar.

s. + dan (21b/4)

[= 1]

sikāt : < Ar. İnanılan kimseler.

s. + ıruvātdan (17a/2)

[= 1]

silāh : < Ar. Silah.

s. (13b/10), (6a/12), (6a/4)

s. + ı (13b/13), (13b/14),

(13b/14), (29a/6), (6a/9), (6b/1),

(6b/10)

s. + ısalāh (59a/16)

s. + ları (13b/12)

[= 12]

silāhdār ishāk beg : Silahtar İshak Bey,

devrinin usta kemankeşlerinden biridir.

İki menzilde rekoru vardır. Bunlar: Ahi

(Parpol) Menzili ve Tekye Menzili'dir.

s. (41a/8) (41b/2)

[= 2]

silāhdārılığ : < Ar. + Far. bk.

“silāhdārılık”.

s. + ı (63a/1)

[= 1]

silāhdārlik : < Ar. + Far. 1. Silāhtar olma durumu. 2. Silāhtarın işi ve memûriyeti.

s. + ları (62b/14)

[= 1]

silāhdār şehryārı bosnevî mehemmed

paşa : Kiler hizmetinden Kiler Kethüdalığına oradan Silahtarlık hatta Sadrazamlığa yükselen Silahtar Mehmed Paşa, Halep gibi birkaç şehrin valiliğini yapmıştır. 1137 (1724-5) yılında III. Ahmed'in emri ile ok atıp Silahtar Mehmed Paşa Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir.

s. (62b/11)

[= 1]

silāhşor : < Ar. + Far. İyi silāh kullanan, savaşmakta usta olan kimse, savaşçı.

s. + larından (67a/4)

[= 1]

silāhşorān : < Ar. + Far. : Silahşorlar.

s. (61a/11)

[= 1]

silāhşor hāşşa selīm āga : bk."selīm āga

silahşor hāşşa"

s. + ya (62b/1)

[= 1]

silsile : < Ar. 1. Zincir, zincirleme olan şey.2. Art arda gelen şeylerin meydana getirdiği sıra. 3. Babadan oğula sıra ile yazılarak gelen soy defteri; soysop, ocak.

s. + inesebī (10b/15)

s. + iṭūmār (48b/2)

[= 2]

sinān paşa : < Ar. + T. Ok meydanında bulunan cami adı.

s. + da (46b/5)

[= 1]

sinān şubāşı : Fatih Sultan Mehmed devrinin en ünlü kemankeşlerinden biri olan Sinan Subaşı, iki ayrı menzilde rekor kırmıştır. Biri Tozkoparan(Delikli Kaya) Menzili diğeri de Arkırı Menzili'dir.

s. (39a/12), (39a/2), (39b/13)

[= 3]

sīne : < Far. 1. Göğüs, bağır, sadr. 2.

Gönül, kalp, yürek. 3. İç, derinlik.

s. + de (35b/15)

s. + i (7b/2)

s. + ihiyāndan (12a/4)

[= 3]

sīnekeş : < Far. Eserde rüstem-i pertab

atış tarzıyla atılan oklara denildiği

geçmektedir. bk. "rüstem-î pertāb".

s. (34a/10)

[= 1]

sinir : Yay yapımında kullanılan

hayvan siniri.

s. + den (17a/14)

[= 1]

sinirle- : Yayın yapımında hayvanın

arka -daha güçlü olduğundan dolayı

ayaklarındaki tendonları çıkartılıp

asılarak kurutulur. Daha sonra bu

kullanılmaya hazır sinirleri tahta bir

tomruğun üzerinde tahta bir çekiçe

iplik haline gelene kadar inceltir.

Sinirler belli boyutlara ayrılarak sıcak

suda bekletilir. Daha sonra hazırlanan

hayvansal tutkalla daha önceden yayın

üzerine açılmış olan taşın oluklarına

sinirler, uzunluklarına göre yerlerine

yerleştirilir. Bu işlem üç defa yapılır.

Her defasında da kademe kademe yayın

baş kısımları birbirine yaklaştırılır. Bu

işleme yay sinirlemek denir.

s.-yüb (6b/6), (17a/11)

[= 2]

sinn : < Ar. 1. Yaş, ömrün derecesi. 2.

Diş.

s. (60b/11)

[= 1]

sinobī : bk. " hācı muştafa sinobī".

s. (41a/17), (41b/1)

[= 2]

sinor : < Rum. Sınır.

s. (50b/6), (63a/2)

[= 2]

sinor taşı : < Rum. + T. Ok meydanının

sınırını belirlemek için dikilen taş,

meydan sınırı.

s. + nuḡ (69a/6)

[= 1]

sipāh : < Far. 1. Asker. 2.Ordu.
s. (38b/4)
s. + uñ (16b/8)
[= 2]
sipāhī : < Far. 1. Osmanlı ordusunda bir
sınıf süvâri askeri. 2. Yeniçeri
teşkilâtına bağlı süvâri bölükleri.
s. + den (38b/6)
[= 1]
sipahsālār : < Far. Askerlerin en
büyüğü, serasker.
s. (16b/7)
[= 1]
sipendiyār : < Far. Yer adı."İsfendiyar"
s. (7a/12)
[= 1]
siper : < Far. 1. Bilek siperi. Kabza
tutan sol el bileğine bağlanan, hem oku
iç kabzaya kadar çekmeye hem de
yumruğunu oktan korumaya yarayan
bir alettir. 2.Bağa ve balık dişi ile öküz
ve manda boynuzlarından yapılır. Asıl
kullanılan manda boynuzundan
yapılanıdır. Hatta ablağından yani

dolgun ve degirmi tarafından olursa
daha iyidir. 3.Arkasına saklanılacak şey
,koruyucu engel. 4. Gizlenilip
savaşılacak yer veya şey. 5. Kuytu,
korunulabilen.
s. (10a/7)
s. + ita'n (70b/3)
[= 2]
siper başı : < Far. + T. Bilek siperinde
oluğun ön tarafı.
s. (33a/1)
[= 1]
sipīhr : < Far. 1.Gökyüzü,sema. 2.Talih.
s. (11b/4)
[= 1]
sīr-āb : < Far. 1. Suya kanmış. 2. Taze,
körpe.
s. (11b/9)
[= 1]
sistān : < Far. Bir yer adı.
s. (5a/13)
[= 1]
sitāyiş : < Far.1.Övme,övüş. 2.Öven.
s. (37b/14)

[= 1]
şīt-i pūta-i celādet : < Far. + T. + Ar.

Yiğitliğin hedefteki sesi.

s. + i (64b/4)

[= 1]

sītīz : < Far. Kavga, çekişme.

s. (59a/1)

[= 1]

siyer : < Ar. 1. Ahlāk ve yüksek
vasıflar. 2. Hz. Muhammed'in hayâtı
olan kitap.

s. (3b/5)

[= 1]

siz : İkinci çoğul şahıs.

s. + e (14a/13)

s. + i (21b/16)

s. + lere (14a/14), (16a/14)

s. + üñ (18a/7), (23a/7)

[= 6]

sofra : < Ar. Masa, sini vb. şeylerin,
yemek yemek üzere hazırlanmış
durumu."sufre".

s. + yini'met (59a/1)

[= 1]

şofya : Üç menzilin bulunduğu

Bulgaristan'ın baş şehri.

s. (35b/7)

[= 1]

şoḥbet : < Ar. Görüşüp konuşma;
arkadaşlık.

s. + lerini (5b/3)

s. + leriyle (49b/13)

[= 2]

şok- : Sokmak. İçine veya arasına
girmesini sağlamak.

s.-ub (24a/16)

[= 1]

şol : Vücutta kalbin bulunduğu tarafta
olan, sağ karşıtı olan yön.

s. (31a/3), (33b/15)

s. + a (34a/5)

s. + ından (30b/10)

[= 4]

şolak : Yeniçeri ocağının, padişahın
gözeticiğini yapan asker sınıfı.

s. + laruñ (46b/1)

[= 1]

şolak hamza : 17. yüzyılda yaşamış
olan Solak Hamza, Cerrah Menzili'nde
rekor sahibi olan bir kemankeştir.

s. (46a/4)

[= 1]

şolak İsa : Yeniçeri Ocağı'ndan olan
Solak İsa, Cerrah Menzili'nde rekor
sahibi olan bir kemankeştir.

s. (46a/7)

[= 1]

şolak kara hasan : bk. “kara hasan”.

s. (46a/9)

[= 1]

şolaklar emîni : bk. “şolaklar emîni ‘ali
ağa”.

s. (57b/1)

[= 1]

şolaklar emîni ‘ali ağa : Solaklar Emin
Ağa, kendi adı ile anılan Emin
Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

s. (57b/3)

[= 1]

şolak mehemmed beg : Cerrah
Menzili'nde rekor sahibi olan bir
kemankeştir.

s. (46a/5)

[= 1]

şoldır- : Soldurmak.

s.-a (38a/7)

[= 1]

somâki: < Ar. Çok sert ve damarlı,
kızıl ve yeşil renkli bir mermer

s.(derkenar (53a/3))

[= 1]

şonra : Daha ileri bir zamanda,
müteakiben, önce karşıtı.

s. (12a/13), (14a/13), (15a/16),

(18b/3), (19a/9), (20b/3),

(27b/10), (29a/1), (34a/4),

(37b/5), (41b/2), (42a/14),

(47a/7), (5a/1), (5a/10), (5a/12),

(5a/15), (6a/9), (6b/11), (6b/14),

(7a/10), (7a/5), (7a/6), (7a/6),

(7b/15), (9a/4), (59a/12), (62b/16)

s. + dan (30a/10), (56a/1)

[= 30]

şoyalı : Menzil, koşu ve meşk oklarının ucuna takılan kemik, fildişi ve balık dişi temren. Boynuz ucundaki sert kısımdan yapıldı. Temrenin aksine okun ayağı soyaya girerdi.

s. (30a/17)

[= 1]

söyle- : Söylemek.

s.-meyeceğini (63b/5)

[= 1]

söylen- : Söylenmek.

s.-ür (10a/6)

[= 1]

söz : Söz.

s. (63b/5)

s. + in (40b/11)

s. + ümdür (7b/8)

[= 4]

şu : Su.

s. + da (15b/10), (20a/11)

s. + ya (33b/3) (33b/11)

[= 4]

su'adā beg : III.Ahmed'in kızı olan Hatice Sultan'ın oğulluğu Suada Bey,

Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde rekor sahibi olan bir okçudur.

h. (49b/6)

[= 1]

su'al : < Ar. Soru.

s. (18b/10)

[= 1]

subhāne : < Ar. Allah celle cellaluhu

ifade eden söz kalıplarından biri.

s. (13b/8)

[= 1]

şūf-ı cübbe : < Ar. Yünden dokunulmuş cübbe.

s. + ye (13a/7)

[= 1]

sultān : < Ar. 1. Hükümdar. 2.

Hükümdar ailesinden olan kadınlardan

her biri. 3. Bazı Bektaşî büyüklerine

verilen isim.

s. + inuşretidestgāh (16b/7)

s. + itahtılevlāk (11a/17), (8b/14)

[= 2]

sultān aḥmed ḥān : bk. “sultān aḥmed ḥān-ı şālîş”.

s. (63a/13)	[= 1]		
[= 1]		sultān murād ḥān : Osmanlı sultanı III.	
sultān aḥmed ḥān-ı sāliṣ : Osmanlı		Murad Han.	
sultanı III. Ahmet.		s. (44b/2)	
s. (62b/12)	[= 1]		
[= 1]		sultān muṣṭafa ḥān : Osmanlı sultanı III.	
sultān bāyezid ḥān : Osmanlı sultanı		Mustafa.	
Sultan II. Beyazid Han.		s. (37b/1)	
s. (29a/1)	[= 1]		
[= 1]		sultān-ı muṣṭafa ḥān-ı ṣaliṣ : Sultan III.	
sultān-ı enbiya : < Ar. Hz. Muhammed.		Mustafa Han.	
s. (35a/2)		s. (65b/3)	
[= 1]		s. + de (64b/13)	
sultān maḥmūd ḥān : Osmanlı sultanı	[= 2]		
Sultan II. Mahmud Han.		sultān süleymān ḥān : Osmanlı sultanı	
s. (63a/13)		Kanuni Sultan Süleyman Han.	
[= 1]		s. (29a/2)	
sultān meḥammed ḥān : Osmanlı sultanı	[= 1]		
Fatih Sultan Mehmed Han.		ṣunūf : < Ar. Sınıf	
s. (28a/10)		s. + ıerba ^{ca} (8a/8)	
[= 1]		s. + ıṣūlüṣe (30b/3)	
sultān meḥammed ḥān-ı rābi^c : Osmanlı	[= 2]		
sultanı IV. Mehmed Han.		sūr : < Ar. Şehrin etrafına çekilen	
s. + de (61b/5)		yüksek duvar, kale, hisar.	

s. + ı (28a/14)
[= 1]

şūret : < Ar. 1. Biçim, görünüş. 2. Tarz, yol, gidiş. 3. Çâre.
s. + de (24b/12) (23a/11)
s. + i (26a/3), (45b/7), (5b/15)
s. + ihâli (6b/15)
s. + ümi (6b/12)
s. + lerinde (4a/7)
[= 8]

şūret-i zāhīr : < Ar. Dış görünüş.
s. + de (31b/17)
[= 1]

sutūn : < Far. 1. Câmi, saray, konak vb. yapılarda mermer, taş, ağaç, mâden veya çimentodan yapılan ve üst kısmında sütun başlığı denilen çıkıntılı bir bölüm bulunan silindir şeklinde, dikine konmuş, kâideli yâhut kâidesiz destek, kolon. 2. Silindir şeklindeki direk, destek, dayanak.
s. (42a/13)
[= 1]

suvāʿ : < Ar. Salih ve dindar kişilerden biri olan Suvāʿ'ın adına dikilmiş bir puttur.
s. (28b/2)
[= 1]

sūz u gūdāz : < Far. Yanıp yakılma.
s. (13a/8)
[= 1]

sūbuʿ : < Ar. Yedide bir.
s. + ı (7b/17)
[= 1]

sūdūs : < Ar. Altıda bir.
s. + i (7b/17)
[= 1]

sūfūn : < Ar. Gemiler.
s. + iimāle (64b/8)
[= 1]

sūhūnet : < Ar. Sıcaklık, kızgınlık.
s. (56b/5)
[= 1]

sülāle : < Ar. Soy sop, döl döş, ocak.
s. (59b/2)
s. + ipāk (55a/2)
[= 2]

süleymān paşa : Lenduha Cafer

Menzili'nde adı geçmektedir. Metinde kim olduğu tam olarak bahsedilmemektedir.

s. (43a/4)

[= 1]

sülüşe : < Ar. 1. Üçte bir. 2. Sikkenin üçte bir değerindeki madeni para.

s. (30b/3)

[= 1]

sümen : < Ar. Sekizde bir.

s. + i (7b/17)

[= 1]

sünen : < Ar. Sünnetler.

s. + işerîfede (19b/11)

[= 1]

sünnet : < Ar. Hz. Peygamberin çok defa eda edip bazan terk ettikleri sünnet.

s. (20a/13), (54b/11)

s. + dür (19b/11)

s. + iseniyyei (56b/1)

[= 4]

sünnet-i mü'ekke : < Ar. Hz.

Muhammed'in sürekli yaptığı, bağlayıcı ve kesin bir emir olmadığını göstermek için de nadiren terk ettiği fiillere denir.

s. (14a/9)

[= 1]

sünnet-i seniyye : < Ar.

Hız.Muhammed'in (s.a.v) örnek kişiliği ve hareketlerine sünnet denir. İstılahta ise peygamber efendimizin yolu anlamına gelir ve hürmeten “sünnet-i seniyye” (çok mühim ve kıymetli olan âli yol) denilmiştir.

s. (20a/14)

s. + dür (24a/5)

s. + 'i (28b/6)

[= 3]

sür- : Sürmek, devam etmek.

s.-medigi (34b/6)

[= 1]

şürî : < Ar. 1. Sûrete âit, sûretle, şekille ilgili.2. Görünüşte olan, ciddî, hakîkî ve

saîmî olmayan, yapmacık, sahte. 3.

Biçimsel

s. (34b12)

[= 1]

sûri : Sürü.

s. + sinde (63b/7)

[= 1]

sürûr : < Ar. Sevinç.

s.(7a/2)

s. + efzâ (45b/12)

[=]

sürûr-efzâ : < Ar. + Far. Mutluluğu,

sevinci bozan.

s. + da (28a/17)

[= 1]

sütûn : < Far. Direk.

s. (51a/3)

[= 1]

süvâri : < Far. 1.Atlı. 2.Atlı asker.

3.Gemi kaptanı.

s. (64b/17)

[= 1]

-Ş-

şâbûr : < Far. İran da bu isim de birkaç padişah adı vardır. Anlamı "şehzade" demektir.

ş. (5a/16)

[= 1]

şâd-kâm : < Far. Çok sevinçli.

ş. (14b/11)

[= 1]

şâh : < Far. Padişah, hükümdar.

ş. (10a/1), (31b/8), (5a/11),

(5a/15), (7a/10), (7a/11), (7a/6)

ş. + ıdevrân (37b/15)

ş. + dur (6a/6)

ş. + uñ (5a/14), (7a/9)

[= 11]

şâh selmâsı : (?)

ş. (7a/11)

[= 1]

şâhâne : < Far. 1. Şâha ait, şahla ilgili.2.

sıf. ve zf. Şahlara yakışacak şekilde

olan, şahlara lâyıf mükemmellikte, çok

mükemmel.

ş. (37b/6)

[= 1]

şāhbāz : < Far. 1. Bir cins iri ve beyaz
doğan. 2. Yiğit, şanlı, gösterişli [adam].

ş. + işehper (41a/16)

[= 1]

şāhbāz-ı şehper: < Far. İri beyaz bir
kuşun kanadının en uzun tüyü.

ş. (41a/16)

[= 1]

şahen-şeh : < Far. En büyük pâdişâh,
şah, pâdişâhlar pâdişâhı, şahlar şahı.

ş. + igüzinde (10b/9)

[= 1]

şāhid : < Ar. Menzil atışlarında rekorun
geçerli sayılıp sayılamayacağı

konusunda ifadesine başvurulmuş görgü
tanığı. Menzil taşının dikilebilmesi için

ayak ve hava yerinde duran ikişer

şahidin, atışın kurallara uygun

yapıldığına dair ifade vermesi

gerekirdi. Ayak şahidi, hava şahidi.

ş. (58b/12)

[= 1]

şahs : < Ar. Şahıs, kişi.

ş. (6a/7)

[= 1]

şā'ir : < Ar. Şair.

ş. (17a/2), (55b/3)

[=]

şākir ağa : Harem ağalarından olan

Şakir Ağa, Sultan III. Selim'in

musahibi ve mabeyncisi olup aynı

zamanda Cafer Bey Menzili'nde rekor

kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

ş. (66b/3)

[= 1]

şal : < Far. Şal.

ş. + ını (22a/8)

[= 1]

şām : < Far. Bir menzilin bulunduğu

Suriye'nin başkenti olan şehir.

ş. (35a/17), (7b/15)

[= 2]

şān : < Ar. 1. Şan, şöhret, ün. 2. Hal,

keyfiyet.

ş. (4a/1), (64b/16), (9b/16)

ş. + ı (70a/7)

[= 4]

şart : < Ar. 1. Şart, koşul. 2. Vaziyet, hal.

ş. (20b/11), (24b/1), (24b/11),
 (24b/3), (25a/10), (25a/14),
 (25a/3), (25a/8), (25b/1),
 (26b/11), (26b/2)
 ş. + 1 (24a/7)
 ş. + 1la (10b/10)
 ş. + imüşārünileyh (61b/9)
 ş. + ları (21a/11)
 [= 15]
şast : < Far. 1. Osmanlı 'da ok atanların
 parmaklarına taktıkları yüzüğe zihgir
 veya şast denilirdi. Şast Farsça'da atmış
 demektir. Zihgirle atış yapılırken işaret
 parmağının ilk boğumu baş parmak
 tırnağı üzerine konulur; parmakların bu
 şekli eski Arap parmak hesabında atmış
 sayısının karşılığıdır. 2. Atıcıya göre
 menzilin sağ tarafı . Okçuluk
 literatüründe sağ sol sözleri
 kullanılmaz, yay kabzası sol elle
 tutulduğu için sol tarafa kabza, şast sağ
 el baş parmağa takıldığı için sağ tarafa
 şast denilirdi.

ş. (10a/14), (12a/1), (69a/5),
 (70a/15) (derkenar(38a2/2)
 (derkenar(46b2/4)
 ş. + 1 (34a/6)
 ş. + ında (45b/15), (48a/8),
 (70a/1)
 ş. + ındaki (70a/13)
 [= 11]
şāyeste : < Far. Yakışır, yaraşır; uygun.
 ş. (70b/2)
 [= 1]
şāyi : < Ar. 1. Duyulmuş, herkesçe
 bilinmiş. 2. Taksim olunmamış
 müşterek hisse. 3. Bir şeyin her
 noktasıyla ilgili bulunan
 ş. (6b/10)
 [= 1]
şeb : < Far. Gece.
 ş. (10a/8)
 ş. + de (58b/8)
 [= 2]
şecā'at : < Ar. Yiğitlik, yüreklilik.
 ş. + e (11a/16)
 ş. + 1 (64b/3)

ş. + ın (38b/7)	ş. (11a/16)
ş. + lerine (14b/1)	[= 1]
[= 4]	şehîr : < Far. Şehir.
şecer : < Ar. Ağaç.	ş. + i'âlemgir (56a/3)
ş. (55b/8)	ş. + imaḥallde (43b/12)
[= 1]	ş. + üñ (48a/5)
şefâ'at : < Ar. Peygamberlerin ve	[= 3]
Allah'ın izin vereceği kişilerin, kulların	şehnşāh : < Far. En büyük padişah, şah,
suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak	padişahlar padişahı, şahlar şahı. "şāhen-
katında aracılık etmeleri.	şāh".
ş. + lerin (13a/12)	ş. (64b/10)
[= 1]	[= 1]
şehādet : < Ar. 1. Şahitlik, şahitlik	şehr : < Far. bk. "şehîr".
etme, tanıklık. 2. Bir şeyin doğruluğuna	ş. + ine (12b/3)
inanma. 3. Delâlet, alâmet, işaret. 4.	[= 1]
"Eşhedü en la ilahe il lallâh..."	şehr-yār : < Far. 1. Hükümdara, padişaha
cümlesini söyleme. 5. Şehitlik, şehit	mahsus. 2. Şehriyarlık, hükümdarlık,
olma	padişahlık.
ş. + e (12b/16)	ş. (7a/8) (53b/10)
ş. + leri (31b/2)	ş. + ı (56b/6) (64a/6)
ş. + leriyle (59a/11)	ş. + ından (69b/8)
[= 3]	[= 5]
şehāmet : < Ar. Zeka ve akıllılıkla	şehr-yārī : < Far. bk. "şehr-yār".
beraber olan cesaret, yiğitlik.	ş. (46b/4) (53b/13), (69a/13)

[= 3]
şehsüvār : < Far. Çok usta binici.
ş. (36b/10)
[= 1]
şeker : < Far. Şeker.
ş. (1b/11)
[= 1]
şekilli : < Ar. Şekilli.
ş. (67b/12)
[= 1]
şekl : < Ar. Şekil.
ş. + iabgīr (39b/4)
ş. + ine (25b/10)
[= 2]
şenşene : < Ar. Adet, usul.
ş. + imarāziyyeiḥudādād
(37a/10)
[= 1]
şerʿ : < Ar. 1.Şeriat, islam şeriatı. 2.
Kanun.
ş. + işerīf (68b/13)
[= 1]

şerʿa : < Ar. Allah'ın emri, âyet, hadîs,
icmâ-i ümmet ve kıyâs-ı fukahâ esasları
üzerine kurulmuş olan din kuralları.
ş. (4a/7)
ş. + η (19b/8)
[= 2]
şerʿan : < Ar. Şeriatça şeriat hükmünce,
şeriata uygun olarak.
ş. (55b/17)
[= 1]
şerāyiʿ : < Ar. Şeriatlar, şeriat
hükümleri.
ş. + idīn (13b/15)
[= 1]
şerbet : < Ar. 1.Şerbet, içilecek tatlı şey.
2.Bardakla müshil olarak içilen ilaç.
ş. + ieftīmūn (43a/3)
ş. + itehniyet (55b/15)
[= 2]
şerbetci-zāde : bk. “emīn efendi”.
ş. (67a/17), (68a/5)
[= 2]
şerbet-i ḥaṭā-nūş : < Ar. Yanlış içilen
ilaç.

ş. + ile (65b/6)	[= 1]
[= 1]	şerī'at-ı ğarra : < Ar. Büyük ve parlak
şeref : < Ar. Şeref.	şeriat; Allah tarafından bildirilen kanun
ş. (62b/15)	ve hükümler.
ş. + ihidmeti (63a/15)	ş. + sı (2a/1)
[= 2]	ş. (59a/10)
şeref-şudūr : < Ar. Şerefle çıkan(	[= 2]
padişah emri).	şerīf : < Ar. 1.Kutsal, şerefli. 2. Soylu,
ş. (4a/5), (9a/2), (14b/16),	temiz. 3. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in
(17b/8), (18a/15)	soyundan olan kimse.
[= 5]	ş. (12b/11), (12b/5), (15b/5),
şerh : < Ar. 1. Açma, ayırma. 2.	(16b/16), (31a/6), (35b/1),
Açıklama, açık bir şekilde anlatma. 3.	(46b/5), (4b/15), (60b/1), (60b/4),
Bir kitabın ibaresini kelime kelime açıp	(68b/13), (6a/10)
îzah ederek yazılan kitap.	ş. + e (37a/7)
ş. (3a/11)	ş. + ede (19b/11)
ş. + lerinde (16b/16)	ş. + eden (14b/17)
[= 2]	ş. + elerine (9b/8)
şerī' : < Ar. Şeriate ait, şeriatle ilgili;	ş. + i (13b/4), (14a/12), (16a/1),
şeriate uygun.	(16a/16), (18a/13), (18a/6),
ş. (24b/12)	(19a/13), (20a/7), (21b/3),
[= 1]	(22a/2), (22b/4), (23b/11),
şerī'at : < Ar. Şeriat.	(28b/1), (37b/2)
ş. (16a/7)	ş. + içün (22a/15), (22b/11)

ş. + ine (37a/3), (9b/12)

ş. + ini (18b/13), (37a/9)

ş. + inün (28a/13)

ş. + leri (8b/2)

ş. + lerine (31a/7)

[= 39]

şerrāh : < Ar. Şerh eden, açıklayan yorum yapan.

ş. + işifādan (35a/8)

[= 1]

şeşhāneli mermer : < Far. Altıgen biçiminde olan mermer. Beşir Ağa Menzili'nin ayak yerindeki taş, şeşhaneli mermerdir.

ş. (65a/12)

[= 1]

şevk : < Ar. Şiddetli arzu; keyif, neşe, sevinç.

ş. + ine (8b/16)

[= 1]

şevket : < Ar. Büyüklük, ululuk, heybet, haşmet.

ş. + iştīmāl (67b/7)

[= 1]

şevketlū : < Ar. Şevket sâhibi, yüce, ulu, haşmetli, azametli.

ş. (64b/10)

[= 1]

şey : < Ar. bk. "şey".

ş. + leri (32a/2)

ş. + lerün (21b/1)

[= 2]

şey' : < Ar. 1. Belli bir nesne, oluş veya düşünceyi belirtmeyen, anlamı kendinden önceki ve sonraki kelimelerle ortaya çıkan; söz, olay, iş, durum, konu, madde vb. yerine kullanılan belirsiz sözcük. 2. Nesne, madde, cansız varlık. 3. Hatıra gelmeyen söz, durum, nesne vb. yerine kullanılır.

ş. (23b/16), (34b/1)

ş. + e (23b/6) (6b/2)

ş. + ün (18b/15)

[= 5]

şeyh : < Ar. Şeyh, imam, tarikat lideri.

ş. (28b/14) (39b/10), (56a/9)

ş. + ün (31a/1)

[= 4]

şeyh-i meydān : < Ar. Okmeydanı'nın yönetiminde sorumlu olan kişi.

ş. (60a/17), (61a/11), (66b/14)

(29b/15), (31b/5) (55b/5)

[= 6]

şeyhü'l-islām : < Ar. Osmanlı

Devleti'nde dînî kurumların, şeriat mahkemelerinin ve ilmiye sınıfının başı durumunda olup bunlara nezâret eden en yüksek rütbeli din adamına verilen unvan.

ş. (65a/5)

[= 1]

şiddet : < Ar. 1. Peklik, katılık.

2. Çokluk. 3. Sıkılık. 4. İnandırma, sözle yola getirme yerine kaba kuvvet kullanma.

ş. (27b/8), (4b/8)

[= 2]

şifā : < Ar. İyileşme, iyi olma.

ş. + dan (35a/8)

[= 1]

şifā-i şerif : < Ar. Kādî İyâz'ın (ö.

544/1149) Peygamber sevgisine ve Hz.

Peygamber'in müslümanlar üzerindeki

haklarına dair eseri.

ş. (16b/16)

[= 2]

şikāf : < Far. Yarık, yırtık, çatlak.

ş. + ıpezir (53a/1)

[= 1]

şikār : < Far. 1. Av. 2. Avlama. 3.

Avlanan hayvan. 4. Ganîmet,

düşmandan ele geçirilen mal. 5 . Ender

bulunan şey.

ş. (21a/7), (2b/5)

[= 2]

şikest : < Far. 1. Kıрма, kırılma. 2. Kırık,

kırılmış.

ş. (16b/15), (17a/1), (47b/12),

(54a/3)

[= 4]

şikeste : < Far. 1. Kırık, kırılmış.

2. Mağlûp olmuş, bozulmuş, hezîmete

uğramış. 3. Kırılmış, kırgın, incinmiş,

kederli.4.Kırık hatlarla yazılmış yazı

ş. (46a/2)

çeşitlerine verilen isim

[= 1]

ş. (12a/3), (38b/12), (39a/9),

şimdi : Şimdi, şu an.

(45b/4)

ş. (6a/2)

[= 4]

[= 1]

şikeste-beste : < Far. Kırık dökük, şöyle

şime-i selīme-yi maderzādı : < Ar.

böyle.

Doğuştan itibaren doğru ve sağlam bir

ş. (70b/4)

huy ve tabiata sahip olma.

[= 1]

s. (37a/11)

şim : Şimdi, şu an.

[= 1]

ş. + den (14a/13), (18b/9)

şirā' : (?)

[= 2]

ş. (42a/16)

şimāl : < Ar. Kuzey.

[= 1]

ş. (36a/11), (36a/17), (36b/6),

şīrmerd : Acemi (İranlı) olan Şir Merd,

(40a/12), (42b/17), (44b/10),

Fatih Sultan Mehmed devrinin en

(51b/7), (54b/14), (64a/5),

önemli kemankeşlerinden biridir.Şir

(67b/7), (69a/16)

Merd, Miralem Ahmed Ağa

ş. + inde (38b/11)

Menzili'nde yarışmış, ve taş

[= 12]

diktirmiştir. Tozkoparan (Delikli Kaya)

şimāl : < Ar. Kuzey. Cerrah Ali Beğ

Menzili'ni ve ayrıca Bursa'da Aktar

Menzili'nde esen rüzgar olarak

Çelebi Yeri diye anılan menzili açmış

geçmektedir. Ünsal Yüce'nin kitabına

ve ana taşı diktirmiştir.

göre bu rüzgâr, Yıldız-Poyraz

ş. (38a/13), (39b/9)

rüzgârdır.

ş. + üñ (38b/4) (40a/5)

[= 4]

şîşebâz isma‘îl çāvûş : Sadrazam

Çavuşu Şişebaz İsmail, kabza aldıktan

bir müddet sonra Küçük Yeksüvar

(Sala) Menzili'nde ok atıp taş

diktirmiştir.

ş. (60a/16) (61a/8)

[= 2]

şîşmân : bk. “şîşmân paşa muştafa efendi”.

ş. (66b/17)

[= 1]

şîşmân paşa muştafa efendi : "Şişman

Paşa" olarak anılan Kadı Mustafa

Efendi, çok şişman olduğundan dolayı

sık sık yorulup dinlenirdi. Ama sürekli

meşk ve atış yapardı. 50 yaşında

Şişman Paşa Menzili'ni açmış ana taşı

diktirmiştir.

ş. (66b/9)

[= 1]

şol : Şu,o.

ş. (15a/15), (15b/13), (16b/5),

(17a/13), (17b/12)

[= 5]

şöhret : < Ar. Ün,ad yapma,ad,san.

ş. (64b/16)

ş. + den (50a/16)

ş. + in (43a/1), (45a/4), (51b/17)

ş. + leri (36a/3)

[= 6]

şöhret-gîr : < Ar. + Far. Şöhreti

yayılmaş, ün salmış.

ş. + inüñ (44a/14)

[= 1]

şöhret-şî‘âr : < Ar. Şöhretli, ünlü şöhet kazanmış.

ş. (56b/4)

[= 1]

şöhre-var : < Far. "Şöhret-var". 1.

Benzetme bildirir; ... gibi. 2. Sâhiplik,

mâliklik bildirir; -li: “şöhret-vâr:

şöhretli.”

ş. (43b/10), (41b/15)

ş. + dur (39b/6)

[= 2]

şöhret-yâb : < Far. Şöhret bulan, meşhur olan.

ş. (69b/9)

[= 1]

şöyle : Şöyle, şu şekilde.

ş. (32a/9)

ş. + dür (8a/15)

[= 2]

şu : Şu.

ş. (27a/11), (5b/14), (6b/12),

(6b/13)

[= 4]

şūd : < Far. 1.Oldu,geçti. 2.Hurda.

3.Küçük karınca.

ş. (41a/14)

[= 1]

şukka : < Ar. 1. Parça, kumaş ve kâğıt

parçası.2. Üzeri yazılı kâğıt parçası,

küçük tezkere.

ş. + i'ālāmet (38b/9)

[= 1]

şurūt : < Ar. Doğru yol."şeriat".

ş. + ını (65b/12)

[= 1]

şübeh : < Ar. Şüpheler, şekler. şübe

edilenler.

ş. + i (13b/15)

[= 1]

şücā : < Ar. Uncu Şüca Menzili ayak

yeri.

ş. (49b/13), (49b/14), (53a/6)

[= 3]

şühūlet : < Ar. 1.Kolaylık. 2.Yavaşlık,

usul; nazik muamele. 3.Paraca kolaylık.

ş. + i (69b/12)

[= 1]

şükr-i bārī : < Ar. Yaratana şükr etmek.

ş. (7a/2)

[= 1]

şükr-i la-yuaddü'l-vacibü'l-vücūd : < Ar.

Varlığı lüzumlu olan, sayısız tek olan

Allah'a şükürler olsun.

ş. (1b/2)

[= 1]

şürūt : < Ar. Şartlar koşullar.

ş. (21a/12)

ş. + ıla (30b/2), (31b/4)

[= 3]

şütür-şöhret : < Far. Deve ünü.

ş. (38b/6)

[= 1]

-T-

ta'ab : < Ar. 1.Yorgunluk. 2.Sıkıntı,
zahmet, meşakkat, eziyet.

t. (63b/3)

[= 1]

ta'alluk : < Ar. 1.Asılı olma, asılma.
2.İlişgi, ilgisi olma. 3. Sevme. 4. Ait
olma. 5. Dünya ilgisi.

t. (32a/16), (59b/4)

[= 2]

ta'allüm : < Ar. Ders alarak öğrenme,
belleme.

t. + i (20a/12)

t. + ine (19a/5)

[= 2]

ta'am : < Ar. Yemek, yiyecek.

t. (14b/9)

t. + ında (30b/16)

t. + uñ (37a/15)

[= 3]

ta'arruž : < Ar. 1. İlişme, sataşma,
takılma. 2 . Düşmana saldırma.

t. + étmiş (19b/14)

[= 1]

ta'aşşuk : < Ar. Aşık olma.

t. (6a/17)

[= 1]

tāb : < Far. 1.Işık, parlaklık. 2.Parlayan,
parlatan, aydınlatan.

t. (54b/13)

[= 1]

ṭab' : < Ar. Tabiat, huy, yaratılış. 2.
Mühür, damga basma. 3. Kitap basma.

t. + ihümāyūnı (38a/3)

t. + ında (20b/7), (40a/2)

[= 3]

ṭabaka : < Ar. 1. Sınıf, zümre. 2. Bir
yüzeyin üzerindeki düzgün olarak
yayılmış kısım, böyle kısımlardan her
biri, kat, katman.

t. + isāsāniyān (5a/16)

[= 1]

tāb-āver : < Far. Güc yetiren, dayanan.

t. (40b/7)

[= 1]

ṭabāyi' : < Ar. Tabiatlar, yaratılışlar, huylar.

t. (6a/3)

[= 1]

ṭābe-serāh : < Ar. "toprağı,kabri iyi ve temiz olsun!" manasına ölen için edilen dua.

t. (37b/2)

[= 1]

ṭabḥī : < Ar. Pişirmekle, pişirilmekle ilgili.

t. (37a/14)

[= 1]

ta'bīr : < Ar. 1. Söyleme, anlatma. 2. Bir mânâsı olan söz.

t. (1b/4), (31b/14), (4b/10), (6a/14)

t. + söyledikleri (48b/7)

t. + söyledikleri (36a/16), (41b/13), (52b/10), (62a/3)

t. + iyile (32b/17)

t. + olunan (39b/1)

[= 11]

tāb-nāk : < Far. Parlak, ışıltılı.

t. (55a/3)

[= 1]

tāb ü tevān : < Far. Güç, kuvvet, dayanma, tahammül.

t. (36b/17)

[= 1]

tāc : < Ar. Hükümdarların başlarına giydikleri cevahirli başlık.

t. + ısıhāmıbtihācın (45a/5)

[= 1]

tāc-dār : < Ar. + Far. 1.Taçlı, taç giyen, padişah, hükümdar. 2. Padişahın tacını taşıyan, koruyan görevli.

t. + ı(53b/11)

[= 1]

tācir-zāde emīn aḡa : Tacirzade Mehmet Emin Aḡa, kabza aldıktan sonra birçok menzilde taş diktirmiştir. Bu menziller: Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili, Nakkaş Menzili, Ekşi Menzili ve Emin Menzili'dir.

t. (46b/16),(49b/8), (49b/9), (56a/17), (57b/14), (58a/1)

[= 6]

tācir-zāde meḥammed emīn aḡa : bk.

“tācir-zāde emīn aḡa”.

t. (57a/5)

t. + nuḡ (47a/9)

[= 2]

ta’dād : < Ar. 1.Sayma; sayı, 2.Birer

birer söyleme, sayıp dökme; sayım.

t. (36a/1), (38b/1)

[= 2]

tafşıl : < Ar. Etrafiyla, etraflı olarak

bildirme, uzun uzadıya anlatma,

açıklama.

t. (18a/15), (26a/1), (5a/8),

(8a/17)

[= 4]

taḡ : Dağ.

t. (6b/4)

[= 1]

taḡallüb : < Ar. Zorbalık, zorla hüküm

sürme.

t. (60b/14)

t. + i (59b/14)

[= 2]

taḡrībe : < Ar. Birini gurbete gönderme.

t. + i ḡarīb (59b/17)

[= 1]

taḡassür : < Ar. 1. Hasret çekme. 2. Çok

istenilen ve ele geçirilemeyen şeye

üzülme.

t. (6a/17)

[= 1]

taḡdīd : < Ar. Hudut tayin etme, sınır

çizme, sınırlama.

t. + inde (55a/6)

[= 1]

taḡkīk : < Ar. 1. Doğru olup olmadığını

araştırma; meydana çıkarma. 2. Doğru,

gerçek. 3. Hakk’a ulaşmak, gerçeği

bulmak için çaba gösterip sonucunda

Hakk’ın sıfatlarıyla sıfatlanma. 4.

Şüphesiz, muhakkak.

t. (12b/9), (13b/3), (3a/6)

t. + i (28b/11)

t. + i ‘āṣīdūr (18b/17)

[= 5]

taḡlīs : < Ar. Kurtarma, kurtarılma.

t. (29b/1)

t. + i girībān(60a/1)
[= 2]

taḥrīk : < Ar. 1.Kımıldatma, oynatma.
2.Kışkırtma. 3. Yola çıkarma. 4.
Uyandırma.

t. (42a/16)
t. + ètmegin (58b/7)
t. + iğavgā (58b/14)
[= 3]

taḥrīk-i tār-ı kemān : < Ar. + Far. Yayın
telini (kirişini) oynatma.

t. (3b/4)
[= 1]

taḥrīr : < Ar. 1. Yazı yazma, kitabet. 2.
Kaydetme, deftere geçirme. 3. Boya
veya altınla işlenen süsleme
motiflerinin etrâfına sınırlarını belli
edecek şekilde daha koyu bir renkte
ince olarak çekilen çizgi.

t. (35a/15), (55a/6), (56a/4),
(59b/13)
t. + ini (3b/9)
t. + leri (13b/17)
[= 6]

taḥrīş : < Ar. Hırslandırma,
hırslandırılma.

t. (23a/6)
[= 1]

taḥşīl : < Ar. 1. Ele geçme, geçirilme. 2.
Vergi veya îrat toplama. 3.İlim
öğrenme.

t. (37a/9), (5b/4)
t. + édüb (32b/5)
t. + ine (6a/17)
[= 4]

taḥşīn : < Ar. 1.Güzel bulup takdir
etme, beğenip alkışlama.
2.Güzelleştirme, güzel kılma.

t. (1b/6), (54a/1), (70b/1)
[= 3]

taḥşīnū'l-libās : < Ar. Elbisenin güzel
bulunup takdir edilmesi.

t. (40b/13)
[= 1]

taḥşīş : < Ar. Bir şeyi birine veya bir
yere mahsus kılma, ayırma.

t. (28b/16)
[= 1]

taḥṣīs : < Ar. bk. “taḥṣīṣ”.

t. (59b/6)

[= 1]

taḥt : < Far. Hükümdarların oturduğu

büyük koltuk.

t. (11a/17), (8b/14)

t. + ında (31b/13)

t. + ıtaḥsīn (54a/1)

[= 4]

tā'ife : < Ar. 1.Bölük, takım, fırka.

2.Kavim, topluluk. 3.Tayfa, gemi işçisi.

t. + i (55b/11)

t. + sine (29a/15)

t. + sinüḡ (17a/7)

[= 3]

taḥaddüm : < Ar. Protokola göre öne

geçme, daha yukarı oturma.

t. (30b/17)

[= 1]

taḥāvvat : < Ar. Kuvvetlenme.

t. + in (47b/14)

[= 1]

taḥdīm : < Ar.1. Sunma 2. (Bir kimse

veya şeyi) Birine tanıtmak, tanıştırmak.3.

Öncelik tanıma, öne alma.

t. (7a/1)

[= 1]

taḥdīr : < Ar. Beğenme, beğenip

belirtme, değer verme.

t. (19a/4), (2b/2), (43a/12),

(68a/7)

t. + ce (26a/15)

[= 5]

taḥıl- : Takılmak.

t.-ursa (70b/2)

[= 1]

taḥım : < Ar. 1. Durum, meslek,

davranış vb. bakımlardan birbirine uyan

kimselerin meydana getirdiği

topluluk.2. Grup, ekip.

t. (27a/4)

[= 1]

taḥın- : Takmak, kuşanmak.

t.-ub (14b/5)

[= 1]

ṭāḳ-ı refī'ü'r-revāk : < Ar. Yüksek, üstü

örtülü önü açık yerin kubbesi.

t. (10b/15)

[= 1]

ṭakrīb : < Ar. 1.Yaklaştırma,

yaklaştırılma. 2.Yolunu bulma.

t. (69b/12)

[= 1]

ṭakrīr : < Ar. 1. Sözle anlatma, ifâde ve

beyan etme, anlatış. 2. Önerge. 3.

Sağlamlaştırma, tespit etme.4. târih.

Osmanlı Devleti'nde resmî dâirelerden

sadrâzamlığa gönderilen yazı.

t. (14a/2), (31b/16), (6a/15)

[= 3]

ṭakṣīm : < Ar. Bölüm, parça.

t. (26b/11)

[= 1]

ṭaleb : < Ar. 1. İsteme, istenme, dileme.

2. İstek.

t. + eder (14b/9)

t. + ederek (15a/9)

[= 2]

ṭālib : < Ar. 1.İsteyen, istekli. 2.

Öğrenci.

t. (25a/17), (31a/1), (31a/16)

t. + i (20b/13), (65b/11)

t. + i müstaḥikḳa (21a/5)

t. + iremy (20a/14)

t. + olanlar (34b/10)

t. + üñ (20b/17)

[= 9]

ta'lim : < Ar. 1. Öğrenme, öğretme,

öğretim, öğretilme. 2. Meşk ile

yetiştirme. 4. Askerlik idmanı. 5.

Egzersiz.

t. (15a/14), (20a/17), (20b/9),

(21a/13), (31b/12), (4b/12), (5a/2)

t. + edinüz (20a/12)

t. + etmek (15b/10)

t. + i (20a/13)

t. + ikitābet (20a/2)

t. + ine (19b/5)

[= 12]

ta'limḥānecibaşı : < Ar. + Far. + T.

Askerlerin talime alışmasına mahsus

yeri yöneten kişi.

t. (47b/17)	t. (28b/5), (40b/6), (65a/4),
[= 1]	(70b/3)
ta'limhānecilerün piri : < Ar. + Far.	[= 4]
Abdü'l- Gaffar'dır.	tanin-endāz : < Ar. + Far. Tınlayan,
t. derkenar (33a/6)	çınlayan.
[= 1]	t. + ımusāmi ^c (64b/4)
ta'lim-i remy : < Ar. Ok atma talimi.	[= 1]
t. + e (29b/6)	tanšana : < Ar. Göz alıcı ve gösterişli
t. + de (21a/5)	olma, debdebe, şâşaa, görkem.
[= 2]	t. + yıendāzı (59b/15)
ta'lim-i şan'at-ı remy : < Ar. Okçuluk	[= 1]
sanatının talimi.	tanzim : < Ar. Düzeltme, düzenleme,
t. (2b/10)	düzen verme, yoluna koyma.
[= 1]	t. (3b/11)
ta'mir : < Ar. Onarma, düzeltme. Yay	t. + i (70b/4)
ve ok tamiri.	[= 2]
t. + ināpezir (60b/14)	tār : < Ar. 1. Karanlık. 2. İp iplik. 3.
[= 1]	Tel.
tāmm : < Ar. Bütün, eksiksiz,	t. + ıkavsişer (70b/1)
noksansız, mükemmel.	[= 1]
t. (14b/11)	taraf : < Ar. 1.Yan, yön. 2.Bölge, yer,
[= 1]	memleket, ülke.
ta'n : < Ar. Sövme, yerme; ayıplama.	t. + danum (23a/8)
	t. + ı (10b/14)

t. + ına (30a/8), (33b/15),
(70a/17)

t. + ında (31a/1), (31a/3),
(44b/17), (61b/14), (68a/16),
(68b/1), (69a/5)

t. + ındaki (50a/1), (67b/12)

t. + ından (28a/8), (70a/15)

t. + larımıza (7a/15)

[= 17]

tārek : < Far. Tepe, başın tepesi.

t. (45b/13)

[= 1]

taʿrīf : < Ar. 1. Bir şey veya kavramı, ne olduğunu ve ne olmadığını gösterecek şekilde temel unsurlarını, özelliklerini belirterek noksansız olarak tanıtmak, tanımlama. 2. Bu tanıtmayı ifâde eden ibâre, tanım. 3. Bir şeyin nasıl yapılacağını veya bir yere nasıl gidileceğini anlatma.

t. (21a/13), (36a/9)

t. + den (4a/12)

[= 3]

tārīḥ : < Ar. Tarih.

t. + e (3b/5)

t. + iʿāli (10b/2)

t. + inde (13a/2)

[= 3]

tārik : < Ar. bk. “tārīḥ”.

t. + de (55a/8)

t. + dedür (48b/9)

t. + ī (50b/3)

t. + işagīrdedür (49a/13)

[= 4]

ṭarīḥ : < Ar. 1. Yol . 2. Tâkip edilen yol, usûl. 3. Meslek. 4. Vâsıta, vesîle, sebep. 5. Allah’a ulaşmak için tutulan yol, bir velînin tuttuğu Allah’a ulaşma yolu, tarîkat.

t. (25b/6)

t. + i (33b/5)

t. + ihıleye (58b/11)

t. + iyile (8b/10) (30a/14)

t. + inde (60b/3)

[= 6]

ṭarīḥa : < Ar. 1. Yol. 2. Usul.

t. + ıenikasında (37a/1)

[= 1]

ṭarīkat : < Ar. Allah'a ulaşmak için
gidilen yol; tasavvufî meslek.

t. (2a/9), (56b/14), (67a/2)

[= 3]

tār u būd : < Far. Arsa ile argaç, çözgü
ve atkı [dokumacılıkta].

t. (39a/6)

[= 1]

tār ü mār : < Far. Karmakarışık;
dağınık; perişan.

t. (52a/6)

[= 1]

ṭarz : < Ar. 1. Biçim, şekil, sûret. 2.
Üslûp, edâ.

t. + a (34a/10)

t. + ina (25b/8)

[= 2]

tāsi'a : < Ar. Dokuzuncu.

t. (30b/16)

[= 1]

taṣavvīr : < Ar. Tasvirler, resimler.

t. + ler (5b/15)

[= 1]

taṣḥīḥ : < Ar. 1. Düzeltme, yanlış

doğru hâle getirme. 2. İyileştirme. 3.

Basılmakta olan bir eserin provasındaki

yanlışları düzeltme. 4. Böyle bir eser

üzerinde yapılan düzeltmeleri gösteren
prova.

t. (13b/3) (4b/3)

t. + eylemek (3a/2)

[= 3]

taṣliye : < Ar. "aleyh-is-salavât" veya
"sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem..."
duasını okuma.

t. (34b/15)

[= 1]

taṣrīḥ : < Ar. 1. Açık açık söyleme,
söylenme.

t. (4b/2)

[= 1]

taṣvīb : < Ar. 1. Doğru bulma. 2. Uygun
görme

t. (3b/9)

[= 1]

taṣvīr : < Ar. 1. Resmini yapma. 2.
Yazıyla tarif etme.

t. (6b/12)	t. + ınuñ (48a/6), (52a/13),
t. + i (5b/9)	(69b/16)
[= 2]	t. + ları (63a/4), (67a/10)
taş : Kaya parçası, okçuluk	(derkenar(54b2/7))
müسابakalarında okçunun ok attığı yere	t. + larınuñ (50a/1), (68a/17)
yahut okunun düştüğü yere koyduğu	t. + laruñ (derkenar(45a1/2))
kitabe, mermer vesaire kütlelere verilen	[= 31]
isim.	taş dik- : Menzil taşı diktirmek, nişan taşı dikmek, menzil dikmek.
t. (35b/16), (64a/11), (67a/10),	t.-digi (derkenar(45a3/4))
(67a/8)	(derkenar(58a/3))
(derkenar(44a2/1))(derkenar(53b1	(derkenar(44b1/3))
/7) (derkenar(54b1/3))	t.-en(derkenar(41a1/1))
t. + dur (50b/6), (62b/8), (70a/2)	t.-mek (60b/11)
(derkenar(53a/4))	t.-mişler (derkenar(54b2/6))
t. + ı (31b/2), (68b/16)	[= 6]
(derkenar(53b1/8))	taş dikil- : Yapılmış olan menzilin taşının dikilmesi.
(derkenar(41a1/3))	t-digi (derkenar(53b/5))
(derkenar(41a3/2))	t.-memekdür (31b/6)
(derkenar(45a3/5))	[= 2]
(derkenar(46a/1))	taş sür- : Rekor kırdığı menzilde bir süre sonra yeni bir rekor kırarak taşını
(derkenar(44a2/1))	
(derkenar(53a/2))	
t. + ıdur (63a/5)	
t. + ını (derkenar(44a2/1))	

oraya aldırmaktır. Yerini sürmek,
menzil sürmek.

t.-en (31a/14)

t.-erek (57a/6)

[= 2]

taş sūr-: bk. “taş sūr-”.

t. -digi (derkenar(58a/9))

[= 1]

taṭyīb : < Ar. Hoş etme, edilme,
hoşlandırma, gönlünü hoş etme, gönül
hoş edilme, iyi davranma

t. (23a/14)

[= 1]

tavīle : < Ar. Hayvan katarı, birbiri
ardına bağlanmış bir sıra hayvan.

t. + ibend (62b/4)

t. + ienāniyyete (61a/6)

[= 2]

ṭavr : < Ar. Durum, hal, vaziyet,
davranış.

t. + imemdūh(34a/8)

[= 1]

tavṣīf : < Ar. Vasıflarını, niteliklerini
sayma, vasıflandırma.

t. + e (36a/9)

[= 1]

taʿyin : < Ar. 1. Ayırma, belli etme. 2.

Bir memuriyete koyma. 3. Tayın, asker
ekmeği. 4. Erzak.

t. + olınan (27a/16)

[= 1]

ṭaylasān : < Ar. 1. Başa sarılan sarığın
omuzlar üzerine salıverilen ucu. 2. Başa
ve boyna sarılan şal.

t. + ıdestārı (52b/12)

[= 1]

ṭayyibe : < Ar. İyi, güzel, hoş.

t. + i (59b/2)

t. + lerine (9b/14), (31a/9)

[= 3]

tāze ü ter : < Far. Çok taze, çok körpe.

"Ter ü taze"

t. (38a/6)

[= 1]

ṭaẓyīk : < Ar. 1. Daraltma, daralma. 2.

Darlaştırma, sıkıştırma. 3. Zorlama,

baskı. 4. Sıkıntı verme.

t. (28a/8)

[= 1]

te‘ālā : < Ar. “Yüksek olsun” anlamında olup Allah kelimesiyle birlikte kullanılır.

t. (10b/16), (10b/5), (11a/10),
(11a/13), (12b/4), (13a/12),
(13a/15), (13b/8), (14a/14),
(14a/3), (15a/7), (16b/1),
(16b/13), (16b/6), (18a/3),
(18b/15), (18b/3), (21b/15),
(23a/3), (29a/2), (2a/6), (35a/11),
(37a/15), (6a/11), (8b/15), (8b/9),
(9b/6) (9a/15)

t. + nuḡ (22b/11) (4b/14)

[= 30]

tebdīl : < Ar. Değiştirme, değiştirilme, başka bir hale getirme.

t. (30a/10), (58b/17)

t. + etmekdür (32b/7)

[= 3]

tebeli : Tepesi olan.

t. (70a/14)

[= 1]

teberdār : < Far. Teberli, baltalı, baltacı.

t. + larından (53b/15)

[= 1]

teberdār aḥmed beg : Eski Saray

Teberdarlarından Gelibolulu Ahmed

Ağa, ’nın İstanbul Okmeydanı’nda üç,

Edirne’de bir tane olamk üzere dört

rekoru bulunmaktadır. Bunlardan

İstanbul Okmeydanı’nda olanları;

Ağalar Menzili, Haki Menzili ve İmam

Menzili’dir. Edirne ’de ise Musalla

Meydanı’nda Yaycı Hüseyin

Menzili’nde rekoru vardır.

t. (53b/3)

t. + ün (54a/2)

[= 2]

teberdāre’l-ḥāc ‘abdü’l-bāḳi : bk.

"abdü’l-bāḳi çelesi".

t. (55a/16)

[= 1]

teberdārılıḡ : < Far. Yeniçeri Ocağı’nda

baltacılık görevi.

t. + ına (62a/16)

[= 1]

teberdār pehlevān aḥmed : bk. "teber-
dār aḥmed beg".

t. (54b/8), (55b/4)

[= 2]

teberrūk : < Ar. Uğur sayarak.

t. (54b/16)

[= 1]

teberrūken : < Ar. Uğur sayarak, îtibar
ederek, edebe uyarak.

t. (59b/11)

[= 1]

tebessüm : < Ar. Gülümseme.

t. + i (12a/9)

[= 1]

teblīg : < Ar. 1)Yetiştirme, eriştirme,
bitiştirme. 2) Götürme, taşıma .

t. (9a/15)

[= 1]

tebşīr : < Ar. Müjde verme

t. (9a/14)

[= 1]

tecellūd : < Ar. 1.Yalandan yiğitlik
gösterme. 2.İnadetme, ayak diretme.

t. + ederek (60b/15)

t. + lerine (46b/2)

[= 2]

tecezzī : < Ar. "tecevvüz". Kısım kısım
bölünme, doğranma, ufalma.

t. (7b/16)

[= 1]

tecrīd ed- : < Ar. + T. Herkesten veya
her şeyden ayırmak, bir kenara
koymak.

t.-üb (40b/8)

[= 1]

tecrübe : < Ar. 1.Tecrübe, deneme,
sınama. 2.Görgü.

t. (34a/15)

t. + etmek (32b/13)

t. + irütbei (62a/5)

[= 2]

tecvīz : < Ar. Caiz görme, görülme,
izin verme, verilme.

t. (26a/12)

[= 1]

tedābīr : < Ar. Tedbirler, yollar, çâreler.

t. + işā'ibeler (29b/9)

[= 1]

tedârik : < Ar. ” tedarük ”. Tedârik,
hazırlama; araştırıp bulma, ele geçirme,
edinme.

t. (5b/3), (6a/17)

t. + iyile (13b/10)

[= 3]

tedbîr : < Ar. Bir şeyin te'min edecek
veya önleyecek yol, çare.

t. (65a/1)

t. + ini (68a/8)

[= 2]

tedkîk : < Ar. Dikkatle araştırma,
araştırılma, inceden inceye yoklama,
inceleme.

t. (3a/6)

[= 1]

teessüf : < Ar. Eseflenme, kederlenme,
tasalanma; acıma.

t. (2a/17), (51b/15)

[= 2]

tefek্কür : < Ar. Düşünme.

t. (5b/16)

[= 1]

teferrüd : < Ar. 1. Herkesten ayrılıp tek,
yalnız, تنها kalma. 2. Eşsiz, emsalsiz
olma. 3. Kendi başına kalma, olma.

t. (46b/1)

t. + in (51b/10)

t. + ün (60b/16)

[= 3]

tefhîm : < Ar. Anlatmak, bildirmek.

t. (20b/9)

[= 1]

tefrîk : < Ar. Ayırma, seçme, ayırdetme.

t. (54a/7)

[= 1]

tefsîr : < Ar. 1. Yorum. 2. Kur'ân-ı
Kerîm'in mânâ bakımından îzâhı. 3.
Kur'ân'ı îzâh eden kitap.

t. (13b/17), (3b/5)

[= 2]

te'hak : < Ar. Allah anlamında.

t. (1b/4)

[= 1]

tehallüf : < Ar. Uygunsuzluk.

t. + i (12a/15)

[= 1]

tehi-i kef : < Ar. Avucu boş.

[= 3]

t. (2a/17)

[= 1]

tehniyet : < Ar. Tebrik etme, kutlama;

[= 1]

"hoş geldin!" deme.

t. (55b/15)

[= 1]

tekbir : < Ar. "Allâhü ekber" demek.

[= 1]

t. (31a/11), (34b/15)

[= 2]

tekdîr : < Ar. Azarlama, paylama.

t. (28a/16)

t. (68b/15)

[= 1]

[= 1]

teklîf : < Ar. Kefene sarma, kefenleme,

t. (43a/14), (43a/8)

kefenlenme.

t. + da (55b/8), (66a/1)

t. (13a/7)

t. + uñ (38b/11)

[= 1]

[= 6]

teklîf : < Ar. Başkalarının incelemesine

tekye-i tîrendâzân : < Ar. + Far.

sunulan görüş, öneri.

“menzil-i tekye-i tîr-endâzân nām-ı

t. (21a/11)

diger lenduhā ca‘fer”. Ayak taşı

[= 1]

Şirmerd Delikli Kaya diye bilinen

tekrâr : < Ar. Bir şeyi iki veya daha çok

menzil taşının yanında Top Taşı diye

defa yapma.

bilinen kısa taştır. Ana taşı Tekye

t. (9a/14) ,(59a/4), (60a/2)

Kapısı’na 40 gez uzaklıktaki mezarlık

içinde bulunan uzun mermerdir. Yıldız havasıyla atılmış olan menzili Yayı Ahmed açmıştır. En yüksek rekor ise 1164 gezlik atışıyla Lenduha Cafer'e aittir.

t. (42b/9)

[= 1]

tekye köşkü : < Ar. + Far. Ok meydanında bulunan bir yer adı.

t. + ne (52a/12)

[= 1]

tekye-nişin hüseyin : Ok meydanında Tekyenişin olan Hüseyin Çelebi, Bostancı Menzili'nde rekor kırarak taş diktirmiş bir kemankeştir.

t. (52b/5)

t. + ini(53a/2)

[= 2]

televvün : < Ar. 1. Renkten renge girme, renk değiştirme. 2. Döneklik, kararsızlık. 3. Temkin hâlinin zıddı.

t. (20b/7)

[= 1]

temlik : < Ar. Bir şeyi birinin mülkü kılma, bir mülkü birinin üstüne yapma, mülk olarak verme.

t. (29a/17)

[= 1]

temevvüc : < Ar. Dalgalanma, dalgalı olma, dalga dalga olma.

t. (64b/13)

[= 1]

temkîn : < Ar. 1. Ağır başlılık. 2. Hastalığın bir yere yerleşmesi. 3. İhtiyat, tedbir.

t. (58b/10)

t. + eder (21b/16)

[= 2]

têmür : Demir madeni.

t. + den (6b/1), (6b/8)

[= 2]

têmürçi kulu ca'fer : Timurcu kulu Cafer , Kanuni devrinde yaşamış Nakkaş Menzili'nde rekor sahibi olan bir kemankeştir.

t. (46b/11)

t. + üñ (47a/1)

[= 2]	t. (4b/14)
temzīk : < Ar. Yırtma, parçalama.	[= 1]
t. (54a/6)	terāzū : < Far. Terazî.
[= 1]	t. + yı kuvvet (53b/17)
tenāsüb : < Ar. Uyuma, uygunluk;	[= 1]
birbirini tutma; yakışma.	terbiyet : < Ar. Alıştırma."terbiye".
t. (41b/8)	t. (68b/16)
[= 1]	[= 1]
tenbīh : < Ar. 1.Bir şeyin yapılıp	tercümān : < Ar. Tercüman, çevirici,
yapılmamasını, şöyle veya böyle	dilmaç.
yapılmasını söyleme ve bunu üzerinde	t. (1b/10)
durarak hatırlatma. 2.Uyarma, uyarı,	[= 1]
aklını başına getirme.3. eski. Emir,	tercih-gerde-i izzet : < Ar + Far.
buyruk, bildiri, duyuru.	Kıymetli üstünlüğünden vazgeçen.
t. (18b/14), (19b/3), (20a/12)	t. (65b/6)
[= 3]	[= 1]
tendise : < Far. Oyuk, bostan korkuluğu.	tergīb : < Ar. Arzu ettirme, istek verme,
t. (53a/3)	isteklendirme.
[= 1]	t. (23a/6), (59b/5)
tenmīk : < Ar.1. Güzel yazı ile yazma.	[= 2]
2. Yazma, yazılma.	terk : < Ar. 1. Bırakmak. 2. Bırakıp
t. (13b/4)	gitmek, uzaklaşmak. 3. İhmal etmek.
[= 1]	t. + etmek (19a/3)
teğri : Tanrı.	t. + etmemek (21a/4)

t. + �tmeyen (19a/14)	ters�ne bağçesi : < İt. + Far. İstanbul
t. + �tm�� (15a/17)	Okmeydanı'nda bulunan bir yer.
t. + ıtse (18b/3)	t. (37b/12), (40a/9)
t. + etmey�b (19a/5)	[= 2]
t. + eyleye (15a/16)	ter�b : < Ar. 1. Dizme, sıralama,
t. + eyleyenler (4a/4)	hazırlama, düzenleme. 2. Dizgi. 3. Sıra,
t. + iremy (23a/13)	dizi, düzen.
[= 9]	t. + eyledüm (3b/11)
ter�b : < Ar. 1. Birkaç şey birleşip yeni	t. + ime���r (7a/3)
bir şey meydana getirme. 2. Bu	[= 2]
birleşme sonunda meydana gelen şey.	te���f : < Ar. Rastgelme, aramadan
t. (17a/14)	bulma, rastlantı.
[= 1]	t. + �der (27b/8)
ter��im : < Ar. 1. Rakam atma, atılma.	t. + �tdiler (23a/5)
2. Yarma. 3. Yazma.	[= 2]
t. (38b/1)	te'��r : < Ar. 1. Al�met, nişan bırakma.
[= 1]	2. ��leme, dokunma; i�e ��leme.
ters�ne : < İt. "tersana" Gemi yapılan	t. + i (26b/1)
yer, gemilik, te���h.	[= 1]
t. + deki (63a/2)	tes��m : < Ar. 1. Bir em�neti yerine
t. + i (53a/7)	verme. 2. Bir şeyi yeni sahibine verme.
t. + i'��mire (56b/12)	t. (12a/2)
[= 3]	[= 1]

teslimāt : < Ar. Teslīm edilen eşya veya
yatırılan para.

t. (1b/9)

[= 1]

tesmiye : < Ar. 1. İsim verme,
adlandırma. 2. Besmele çekme. 3.
Allah'ın adını anma.

t. (7b/14)

t. + siyile (3b/10)

[= 2]

tesyīr : < Ar. 1. Yürütme, yürütülme. 2.
Gönderme, gönderilme, yollama,
yollanma.

t. (68a/9)

t. + étmegin (43a/13)

t. + étmekile (2b/3)

[= 3]

teşerrüf : < Ar. Şereflenme, şeref
duyma; saygı gösterme.

t. (62b/16)

[= 1]

teşne-gān-ı zahm : < Far. Susamışların
(savaş meydanında olanların) yarası.

t. (11b/8)

[= 1]

teşrīf : < Ar. Şerefendirme,
şerefendirilme, şeref verme.

t. (37b/8)

[= 1]

tevābi' : < Ar. Bir kimsenin hizmetinde
bulunanlar, birinin adamları.

t. + nden (47a/9)

[= 1]

tevārīḥ : < Ar. Tarihler

t. + de (16b/17), (5a/9)

[= 2]

tevārūs : < Ar. 1. Mîrâsa

konma. 2. (İrsiyet yoluyla) Mîras olarak
geçme. 3. Mîras gibi geçme.

t. + iyile (5a/3)

[= 1]

tevciḥ : < Ar. 1. Rütbe, mevki verme. 2.
Göndermek ve layık ve zişan kılmak ve
bir cihete doğrultmak ve ihsan etmek
ve taksim ve teslim etmek.

t. + olunmak (29a/11)

[= 1]

teveccüh : < Ar. 1.Çevrilme, yönelme,

doğrulma. 2.Bir yere doğru hareket

etme. 4.Yakınlık duyma.

t. (49b/14), (63b/12)

[= 2]

tev'em : < Ar. 1.İkiz. 2.Eş, benzer.

t. (49a/8)

[= 1]

tev'emî : < Ar. 1.İkizlik. 2.Eş, benzer.

t. (37b/10), (65a/10)

[= 2]

tevfîk : < Ar. Uydurma, uydurulma,

uygunlaştırma.

t. + iyile (62a/3)

[= 1]

tevkîr : < Ar. 1. Tazim, hürmetle

anmak. 2. Güzel karşılama, ağırlama,

ululama.

t. (13a/8)

[= 1]

te'yîd : < Ar. 1. Kuvvetlendirme,

kuvvetlendirilme, sağlamlaştırma. 2.

Doğru çıkarma, doğrulama; destekleme.

t. (61b/10)

t. + idînimübîn (21b/16)

[= 2]

tezâyüd : < Ar. 1.Sıkışma.

2.Çoğalma,artma.

t. (38b/1), (38b/8), (56b/13)

[= 3]

tezellül : < Ar. Zillete katlanma,

alçalma, küçülme.

t. (59b/15)

[= 1]

tezkâr : < Ar. Hatırlatma, anma,anılma.

t. + dan (8b/6)

[= 1]

tezkîr : < Ar. 1.Hatıra getirme,

hatırlatma. 2.Vaaz ve nasihat etme.

t. + den (15b/6)

t. + ibilḥayr (54b/13)

[= 2]

tezyîd : < Ar. Ziyadeleştirme,

ziyadeleştirilme, arttırma, arttırılma

t. + den (52a/3)

[= 1]

tezyîn : < Ar. Ziyetlendirme, süsleme,

süslenme.

t. (12a/13)

[= 1]

tırāṣ : < Far. 1. Tıraş. 2. Üstten ve düz olarak yontma.

t. (46a/16)

[= 1]

tırāzān : < Ar. Elbiselere nakışla yapılan süsler. 2. Sırma ipekle işlemler. 3. Zinet, süsler. 4. Üslup, tarz tutulan yol.

t. (12b/9)

[= 1]

tırnak : İnsan ve omurgalı hayvanlarda parmak uçlarının üst kısmını örten boynuzsu tabaka.

t. + dan (34a/2)

[= 1]

tımār : < Far. 1. Yayın ve okun bakımı , ok bakımı, yaya tımar vermek. 2.

Atıştan önce yayın nemini almak, bu amaçla yayı yay sandığına ve güneşe bırakmak, yay sandığı, güneş tımarı. 3. Beslediği sipahilerle harbe giden beylere -öşrünü almak üzere ayrılan arazî..

t. (29a/10)

[= 1]

tımār-dāde : < Far. Tımar vergisi.

t. + iḥamiyyet (41b/5)

[= 1]

tımārdār : < Far. 1. Yayın bakımıyla uğraşan kimse. 2. Tımar işi ile uğraşan kimse.

t. (57a/15)

[= 1]

tımār-gerde : < Far. Tımar edilmiş.

t. + i (39a/11)

[= 1]

tımārlı yay : < Far + T. Sinir döşeli dış yüzü ve kabzası kayın ağacı kabuğu kaplanmış kullanılmadan öncesi tımar verilmesi gereken menzil ve koşu yayı, pişrev yayı, tozlu yay.

t. + dan (33a/15)

[= 1]

tīg : < Far. Kılıç.

t. (52b/13)

[= 1]

timsāl : < Ar. 1.Suret, resim. 2.Sembol,
simge.

t. (47b/11)

[= 1]

tīr : < Far. Ok.

t. (13a/14), (1b/6), (21a/10),

(2b/13), (30a/10), (32b/14),

(34a/13), (34a/17), (34b/14),

(3a/10), (3b/16), (40b/11),

(4a/14), (52b/10), (59b/6),

(59b/9), (5a/3), (5b/2), (60b/13),

(68a/8)

t. + e (2b/16)

t. + i (58a/6)

t. + idilnāṣāde (3b/1)

t. + i'alemgir (45a/4)

t. + iictihādan (41a/11)

t. + imefāḥiretin (39a/8)

t. + ini (40a/8), (59a/8)

t. + isebkāt (53a/1)

t. + iṣōhretgīrinūḡ (44a/14)

t. + iteferrūdin (51b/10)

[= 33]

tīrendāz : < Far. Ok atıcı, ok atan.

t. + ı (13a/14)

[= 1]

tīrendāzān : < Far. Ok atıcılar, ok
atanlar.

t. (44b/6), (55b/12), (56b/2),

(58b/2)

t. + a (2b/3) (31b/9)

t. + dadur (57a/12)

t. + de (57b/17)

t. + ı (37b/7)

[= 9]

tīrendāzlık : < Far. Ok atıcılığı,
kemankeş mesleği.

t. (14b/13)

t.(derkenar(34a/2)

[= 2]

tīrendāz menzili : < Far. + Ar. Bir
menzil ismidir. Eserde tam bilgi
verilmemiştir.

t. (64a/10)

[= 1]

tīren-güzer : (?)

t. (38b/4)

[= 1]

tīr-i ahen-i peykān : < Far. Demir

t. + in(41b/1)

temrenli ok.

[= 3]

t. (62a/4)

[= 1]

tīr-i ahenīn : < Far. Demirden yapılmış

t. (35b/2)

ok. Eserde Allah için atılan

[= 1]

demirden yapılmış ok olarak

tire : Bir menzilin bulunduğu İzmir

ilinin bir ilçesi.

ifade edilmiştir.

t. (2b/13), (10a/8)

[= 2]

tirkeş : < Far. 1. Ok ve yay çantası, ok

kabı, okluk, sadak, tirdan, gedeleç.2.

Tirkeş yayıyla atılan demir temrenli hrp

oku. 3. Uzun, katı, kuvvetli harp yayı.

tīr-i ḥadīd : < Far. + Ar. Sert , keskin ok.

t. + ile (16b/5)

t. (47a/2)

t. + leri (16b/11)

[= 1]

[= 2]

tīr-i ma'reke-gir : < Far. + Ar. + Far.

tis' : < Ar. Dokuzda biri.

Savaş oku .

t. + i (8a/1)

t. (36a/17)

[= 1]

[= 1]

tīşe : < Far. 1.Balta, nacak, külünk.

2.Keser.

tīr-i peykān : < Far. Okun ucu, demreni.

t. (55b/10)

t. + i (53a/1)

[= 1]

[= 1]

tīr-i pīşrev : < Far. Pişrev oku. bk.

tīz-güzerī : < Far. Çabuk geçen, sık

“pişrev”.

geçen, keskin geçen.

t. (37b/8), (47a/11)

t. (2a/14)

t. + isāzīde (59a/17)

[= 1]

top : “Top”. Çevgan oyununda
kullanılan toptan bahsedilmektedir.

t. (43a/12) (61a/9)

[= 2]

topcibaşı ayāğı : Beşir Ağa Menzili’nin
ayak yerinin diğer adı.

t. (65a/10)

[= 1]

top iskender : II. Beyazıt devrinde
yaşamış olan Top İskender,Ahi (Parpol)
Menzili’nde rekor kırmış ve daha
önceden bu menzili açan Ahi'nin taşı
kaybolduğu için İskender'in menzil taşı
kabul edilmiştir.

t. + dür (41a/3)

t. (41b/14), (43a/10)

[= 3]

top taşı : Azmayış Menzili'nin ayak
taşı, Tekye Menzili'nin de ayak taşı
Top taşı'dır.

t. (62a/7) (43a/7)

t. + na (65a/11)

[= 3]

top yeri : menzil-i top yeri “”. Ayak
yeri Kağıthane yoluna beyaz
küçük mermer olup Ahi
Menzili’nin ana taşıdır.

t.(44b/9)

[= 1]

toğrı : Doğru, karşı yönünce.

t. (33b/3), (5a/8), (68b/2),

(69a/9), (70a/2)

[= 5]

toğrılığ : Doğruluk, karşı yönünce.

t. + ı (66a/13)

t. + ındaki (69b/4)

[= 2]

toğad : Bir menzilin bulunduğu

Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde yer
alan illerinden biri.

t. (35b/1)

[= 1]

toğsān : Doksan. Sayı, 90.

t. (35b/12)

[= 1]

toğın- : Dokunmak.

t.-arak (25b/15)

t.-maya (25b/12)

t.-sa (27b/11)

t.-ubda (27b/1)

t.-ur (27b/17)

[= 5]

tokındur-: Dokundurmak.

t.-mayub (34a/8)

[= 1]

tokuz : Dokuz. Sayı, 9.

t. (27a/8), (33a/11)

t. + ar (13a/1), (8a/13), (9a/17)

[= 5]

tokuz yüz : Dokuz yüz. Sayı, 900.

t. (20b/1), (30b/1), (68b/9)

[= 3]

tokuzyüzci : Menzil atışlarında sınıflara

ayrılarak yarışan okçuların ikinci

sınıfına dahil olanlara dokuzyüzci

denilirdi. Yarışmada yedişer ok atma

hakkı bulunan okçular, haki ok

kullanırlardı.

t. (30b/4)

t. + ler (8a/12)

[= 2]

tokuzyüzci kemānkeş : < T. + Far.

Dokuz yüz gezin üzerinde ok atanlar

sınıfına giren kemankeşler, pehlivanlar.

t. + ler (8b/7)

t. + lere (63b/2)

[= 2]

tokuzyüzci menzil : < T. + Ar. Dokuz

yüz gezin üzerinde ok atanların

menzili.

t. + lerinün (68a/3)

t. + inün (60b/15)

[= 2]

tokuzyüzci pehlevān : < T. + Far. bk.

“tokuzyüzci kemānkeş”.

t. + lar (60b/8)

[= 1]

tol- : Dolmak.

t.-sun (7b/4)

[= 1]

toldır- : Doldurmak.

t.-ur (10a/5)

[= 1]

tomar ahmed: Yayıcıbaşı Küçük (Bodur)

Hüseyin'in çırağı olan Yayıcı Tomar

Ahmed, devrinin usta kemankeşlerindendir. Çuhadarlık görevinde bulunmuştur. Kabza aldıktan sonra alan -ustasının yapmış olduğu yayla- Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili ve İmam Menzili olmak üzere iki menzilde rekor kırmıştır. Ayrıca Çuhadar Ahmed'in İrşadü'r- Rumat adlı bir okçuluk risalesi bulunmaktadır.

t. (51b/3), (54b/9)

t. + ün (52a/5)

[= 3]

toz : Menzil yaylarının dış yüzüne ve kabzalarına kaplanan kayın ağacı kabuğu.

t. (11b/1)

t. + dan (17a/14)

t. + ları (16b/15)

[= 3]

tozkooparan iskender : Okçuluk tarihimizin en büyük üç kemankeşlerinden biri, hatta ilki olarak kabul edilmektedir. Tozkoparan'ın yaşadığı devirde Türk Okçuluğu altın

çağını yaşamıştır. İmparatorluğun çeşitli yerlerinde on rekor kırmıştır. Bunların yedi tanesi; Gündoğrusu Menzili, Tozkoparan(Delikli Kaya) Menzili,Yusuf Yeri Menzili, Arkırı Menzili,Yıldız Menzili, Kemhacı Hayrettin Yeri Menzili, Kible Menzili'dir. Diğer üçü ise Üsküp'teki, Kahire'deki ve Şam'daki menzilleridir. Maalesef ki Tozkoparan'ın menzil taşlarından hiçbirisi günümüze ulaşmamıştır. Ölüm tarihi tam olarak bilinmemektedir.

t. (39a/5), (39b/17)

[= 2]

tozkooparan : bk. "tozkooparan iskender".

t. (38b/13), (39a/16), (39b/7),

(46b/7), (49b/13), (65a/13)

[= 6]

ṭullāb-ı kabẓa : < Ar. Kabza tutmayı öğrenen öğrenciler.

t. (29b/3)

[= 1]

ṭūmār : < Ar. Tomar. Desteyle satılan puta oku.

t. (3b/13), (43b/15), (48b/2),
(52a/6)
t. + imenāzil (3a/9)
t. + ında (35a/15)
[= 6]

ṭur- : Durmak.

t.-a (25b/10)
t.-dıǵı (26b/15), (30a/9) (39a/17)
t.-duǵları (26b/12)
t.-maǵ (26b/15)
t.-maǵlıǵuñ (26b/15)
t.-mamaǵ (30a/13), (30b/15)
t.-ub (26b/13), (30a/14),
(66a/15)

t.-urđı (10a/10)
[= 13]

ṭut- : Tutmak.

t.-duǵdan (41b/2)
t.-maǵı (20a/17), (32b/4)
t.-maǵdur (34a/8)
t.-ub (31a/12)
[= 5]

ṭutam : Yay boyunu belirlemek için kullanılan, yaklaşık 11cm'lik uzunluk ölçüsü.

t. (33a/15)
t. + a (33a/11)
t. + dan (33a/11), (33a/12)
[= 4]

ṭūṭi-i şeker : < Far. Dudu, papağan cinsinden taklit yapan ve şeker çiğnemeyi seven bir kuş.

t.(1b/11)
[= 1]

ṭutıl-: Tutulmak, tutma işi..

t.-ması (33b/17)
[= 1]

türāb : < Ar. Toprak.

t. (5b/6), (68b/8)
t. + ı (51b/10)

[= 3]

-U-

u : < Far. Ve

u. (1b/6), (1b/8), (2a/5), (3a/12),
(3a/13), (3b/5), (3b/7), (3b/16),

(4b/2), (4b/3), (4b/9), (5a/3),
(5a/3), (5b/17), (6a/17), (7a/2),
(7a/5), (7a/12), (8b/6), (8b/11),
(9a/16), (9b/16), (10a/6), (10a/6),
(10a/8), (12a/8), (12b/2), (13a/8),
(13b/2), (13b/6), (13b/11),
(14b/10), (18a/11),
(19a/16), (20b/14), (20b/15),
(20b/16), (21a/7), (21a/11),
(21b/1), (24a/1), (28a/8), (28b/4),
(28b/6), (36a/4), (36a/10),
(37a/12), (37b/9), (37b/17),
(38a/9), (31b/8), (42b/3), (43a/4),
(43a/13), (44a/2), (45a/9), (45b/9)
(47a/1), (46b/1), (47b/16), (48a/1)
(48a/7), (48b/1), (49a/5),
(50a/16), (51b/17), (52a/8),
(52b/11), (54b/13), (54b/16),
(55b/14), (58b/11), (59b/6),
(59b/14), (60a/1), (62a/4),
(63b/3), (64b/17), (65b/2)
(66b/12), (66b/13), (67a/5),
(67a/6), (67b/5), (68a/13),

(69a/17), (69b/1), (69b/11),
(69b/13), (70a/7)

[= 89]

‘ubūr : < Ar. 1. Bir suyun öbür tarafına
geçme. 2. Bir başka tarafa geçilme,
geçme, atlama.

‘u. + ıstanbul (28a/14)

[= 1]

‘udūl : < Ar. 1. Sapma, yoldan çıkma.
2. Geri dönme, vazgeçme.

‘u. + imüsliminden (59a/11)

[= 1]

uḥre : < Ar. 1. Bir şeyin sonu. 2. Eğin
arkasındaki sivri ucu.

u. (43a/12), (68a/8)

[= 2]

uḥūd : < Ar. bk. “uḥud şavāşı”.

u. (18a/13)

u. + da (10b/6) (16b/12)

[= 3]

uḥūd şavāşı : < Ar. Müslümanlarla
Mekkeli müşrikler arasında yapılan
ikinci büyük savaş.

u. + nda (11a/15)

[= 1]

uḳbe : < Ar. bk. “uḳbe bin ‘āmir”.

u. (18b/8)

[= 1]

uḳbe bin ‘āmir : < Ar. Suffe ehlinden olan Mısır valisi.

u. (18b/7)

[= 1]

‘uḳūbet : < Ar. 1. Ceza. 2. Eziyet, işkence, azap.

‘u. (16a/11)

[= 1]

ūlā : < Ar. “madde-i ūlā”: Birinci, en değerli, madde.

u.(29b/13)

[= 2]

‘ulemā : < Ar. Alimler, ilim sahipleri, bilginler.

‘u. (14a/7), (28b/13)

‘u. + dan (18b/14)

‘u. + nuḡ (13b/14)

‘u. + yıfenn (20b/10)

[= 5]

ulū : Çok üstün niteliklere sâhip, çok büyük, yüce.

u. (19a/9)

‘ulūfe : < Ar. Osmanlılarda kapıkulu askerlerine, saray ve devlet kuruluşlarındaki bazı görevlilere üç ayda bir verilen ücret.

‘u. (29a/8)

[= 1]

uluniyye : Bir menzilin bulunduğu Selanik'te bir şehir.

u. (35b/3)

[= 1]

ulū’l-‘azm : < Ar. Allah’ın verdiği vazifeyi en iyi şekilde yerine getiren peygamberler, azim sahipleri.

u. (4b/15), (8b/1)

[= 2]

‘ulūvv : < Ar. Ululuk, büyüklük, yücelik.

‘u. (40a/1)

[= 1]

‘umeyr : < Ar. Kişi adı.

‘u. (12b/14), (12b/15)

[= 2]
‘**umre** : < Ar. Hac mevsiminin dışında
Kabe’yi ve Mekke-i Mükerrreme’nin
mübarek yerlerini ziyaret etme.

‘u. + isa’y (47a/1)

[= 1] uncı muştafa

u. (44a/12), (45a/15)

u. + ya (45b/7)

[= 3]

uncı şücā : 16. yüzyılda yaşamış, Uncu
Şüca Menzili ve İdris Köşkü
Menzili’nde rekorları olan bir dönem
meydan şeyhliği yapmış, değerli bir
kemankeştir.

u. (45a/11), (45a/13)

u. + uḡ (45b/2)

[= 3]

uncı şücā : “menzil-i uncı
şücā”.Lodos havasıyla atılmıştır.Ayak
yeri Haki Menzili bitişiğinde bulunan
küçük mermer taştır. Baş taşı ise
Ağalar Menzili’nin sağında Çoban
Çeşmesi yakınında bulunan taştır. Ana
taşı Uncu Şüa’ya ait olan menzilin -17.

yüzyılda Cerrah Bey’in menzil taşı
kaybolduğu için- en yüksek rekoru
1086 gezlik atışıyla Kara Hasan’a aittir.

u. (45a/11)

[= 1]

unut- : Unutmak.

u.-sa (19a/9)

[= 1]

‘**unvān** : < Ar. 1.Ad, isim, lakab, san.
2.Şöhret.

‘u. (52a/8)

[= 1]

ur- : Vurmak.

u.-a (25b/16)

u.-abilürsen (27a/12)

u.-amazsan (27a/13)

u.-an (25b/4)

u.-dum (16a/5), (70a/8)

u.-mağa (26a/8)

u.-mağı (25a/7)

u.-mağ (25a/3), (25a/5), (27b/4),
(27b/6)

u.-mağda (25a/12)

u.-mağdur (26a/12)

u.-malığı (25b/5)	u. + da (35b/5)
u.-manu (32a/2)	[= 1]
u.-ması (27b/11)	uşul : < Ar. Yol, yöntem, tertip, nizam,
u.-mı (27a/10)	kaide, düzen.
u.-sa (27a/9), (42a/15)	u. (31b/15), (3a/1), (4a/6)
u.-ur (25b/7), (26a/1), (27a/5)	u. + e (9a/17)
[= 23]	[= 4]
urıl- : Vurulmak.	utbe : < Ar. Kişi adı.
u.-mak (5b/9),(25a/5)	‘u. (12b/14), (12b/15)
[= 2]	[= 2]
urış : Vuruş.	uy- : Uymak. 1. Ölçüleri ve nicelikleri
u. + a (25b/7)	denk gelmek, tam gelmek, uygun
[= 1]	olmak. 2. Birbiriyle bağdaşmak,
urûk-ı şirk : < Ar. Allah'a şirk koşmuş	uyuşmak, mutâbık olmak, intibak
ırklar.	etmek.
‘u. (2a/2)	u.-dığı (33b/13)
[= 1]	u.-ub (34a/12)
usret : < Ar. Zor, güçlük,zahmet,	[= 2]
sıkıntı.	uydur- : Uydurmak.
‘u. + i‘ubūr (28a/14)	u.-mak (33b/13)
[= 1]	u.-mağdan (32b/15)
usturumca : Makedonya	[= 2]
Cumhuriyeti'nde bulunan bir kasabadır.	uzağ : bk. “uzak”.
Bu yerde iki menzil bulunmaktadır.	u. + a (26a/15)

[= 1]	(3b/5), (3b/5), (3b/9), (3b/10),
uzak : Uzak.	(3b/11), (3b/16), (4a/9), (4b/2),
u. (26a/8), (27a/14)	(4b/6), (5a/3), (5a/9),
[= 2]	(5a/9),(5b/2), (5b/4),(6a/14),
uzun : Uzun.	(6a/15),(6a/17), (6b/11), (8a/17),
u. (12b/11), (17a/15), (33a/13)	(9b/15), (10b/6), (11a/7),(11a/16),
[= 5]	(12b/15), (13a/8), (13a/14),
uzun ok atmak : Boyları diğerlerine göre	(13b/2), (13b/3), (13b/4), (13b/5),
daha uzun olan oklara uzun ok denir.	(13b/12), (13b/16), (13b/17),
Normal bir okun boyu 66 cm kadar bir	(14a/2),
gez olduğu halde bunlar bir gezden	(14a/13),(14b/15),(16b/7),
daha uzun boylardaydı. Bu okların	(17a/1), (17a/1), (18a/15),
atılmasına uzun ok atmak denir.	(18b/8), (20a/8), (20b/6),
u. (32a/7), (32b/8),	(20b/12), (20b/14),
[= 2]	(20b/14),(20b/15), (20b/15),
uzunca : Uzunca.	(20b/15), (21a/10),
u. (70a/2)	(21a/13),(23a/6), (24a/1), (24a/1),
[= 1]	(28a/9), (28a/16), (28b/16),
-Ü-	(2a/10), (42a/12), (47b/16),
ü : < Far. Ve.	(4a/1),(29b/6), (29b/6), (4a/2),
ü. (2a/2), (2a/3), (2a/13) ,(2b/3),	(30a/11), (29b/15), (31a/16),
(3a/1), (3a/1), (3a/3), (3a/9),	(31b/9) (60a/3), (29b/17),
(3a/10), (3a/11), (3a/14), (3b/5),	(32a/11),(32b/5), (33b/4),
	(34a/13), (34b/3), (34b/13),

(35a/15), (36a/2), (36a/3),
(36a/9), (36a/16), (37a/5),
(37a/8), (37a/10), (37a/9),
(37b/8), (37b/8), (37b/14),
(37b/14), (37b/17), (38b/1),
(52a/11), (52b/14), (54a/6)
(45b/15), (53b/12), (55b/9),
(55b/14), (56a/3), (58b/4),
(58b/13), (59b/6), (59b/6),
(59b/13), (59b/17), (63b/11),
(64b/9), (65a/8), (9b/16), (59a/6),
(59a/17), (61a/6), (61a/6), (61a/5),
(61a/13), (61a/14), (62b/15),
(62b/15), (63b/11), (64a/8),
(64b/12), (64b/13), (64b/16),
(65a/2), (65b/16), (66b/12),
(68a/9), (68b/10), (68b/14),
(69a/3), (69a/15), (69a/17)

[= 137]

übbehet : < Ar. Büyüklük, ululuk.

ü. (11a/7)

[= 1]

üc : bk. “üç”.

ü. (6a/6), (12b/14), (14a/4),
(15a/8), (15a/13), (23b/6),
(26b/3), (27a/11), (28b/7),
(31a/6), (31a/11), (32b/6),
(35b/11), (55a/1)

ü. + de (33a/9)

[= 16]

üç : Sayı, 3.

ü. + er (35b/7)

ü. + ünci (20a/3), (25b/1),

(34a/2)

ü. + üncisi (11a/9)

[= 5]

ümem : < Ar. Ümmetler.

ü. + e (2a/10)

[= 1]

ümeyye bin ‘abdi şems

: < Ar. Ümeyyetü’l-ekber b. Abdişems

b. Abdimenâf b. Kusay (VI. yüzyıl),

Kureyş kabilesinin en önemli iki

kolundan biri olan Emevîler’in atası.

ü. (11a/3)

[= 1]

ümm-i dünyâ : < Ar. Mısır, kahire.

ü. (64b/5)

[= 1]

[= 1]

ümm-i eymen : < Ar. Hz.

Muhammed'in dadısı, sahâbî.

ü. (11b/8)

[= 1]

ümme : < Ar. Cemaat, kavim, taife ve

peygamberin biat olunduğu taife ki

içlerinden imana gelenlere ümme-i

icabet ve iman getirmeyenlere ümme-i

da'vet tesmiye olunur.

ü. (14a/12)

[= 1]

ümme : < Far. Ümit, umma.

ü. + i (14b/11)

[= 1]

ümme : < Ar. 1. Ümit, umut. 2. İstek,

arzu. 3. Niyet, kuruntu.

ü. (34b/3)

[= 1]

üsküb : Kuzey Makedonya'nın

başkentidir. Bu şehirde üç menzil

bulunmaktadır.

ü. + de (35b/7)

üsküb : Beş menzilin bulunduğu

Üsküb, İstanbul'da bulunan bir

ilçedir.

ü. (35b/8)

[= 1]

üskübî hâcî emîn ağa : Osmanlı alimi.

ü. + ya (66a/16)

[= 1]

üsküb : < İt. 1. Başlık, serpuş.

2. Giyilince yarısı arkaya sarkan sırma

işlemeli yeniçeri börtü [Ön tarafındaki

tüy lüğe yeniçeri zâbitleri, rütbelerine

göre turna veya balıkçıl kuşu teli

takarlardı].

ü. + itecellüdlerine (46b/2)

[= 1]

üst : Üst.

ü. (50a/1), (61b/13)

ü. + inde (13a/9), (25b/10),

(5b/7), (65a/14), (67b/11),

(70a/11), (8b/1)

ü. + inden (69a/8)

ü. + ine (62b/6)

[= 11]

üstād : < Ar. Usta, işinin ehli, öğretici.

ü. (25a/17), (31b/12)

ü. + dan (34a/14)

ü. + ı (31a/4), (44b/2), (52b/17)

ü. + ından (20a/16)

[= 7]

üstādān : < Ar. + Far. Üstadlar.

ü. (29b/7)

[= 1]

üzer : Üst.

ü. + e (10b/3), (11a/9), (12b/10),

(13a/5), (14a/1), (15b/1), (16b/9),

(17a/4), (18b/6), (19b/9),

(20b/13), (21a/12), (24b/1),

(26a/6), (27b/11), (28a/4),

(28b/11), (28b/7), (29a/11),

(29a/15), (32a/6), (32b/15),

(32b/6), (33b/12), (34a/9),

(35a/13), (35b/17), (37a/17),

(38b/2), (3b/10), (47a/12), (4b/3),

(55a/6), (57a/16), (59b/14),

(59b/4), (61b/8), (6b/11), (7a/3),

(8a/14), (8a/3)

ü. + inde (19b/17), (4b/14),

(65a/12), (66a/12)

ü. + ine (21a/2), (21b/9),

(26b/6), (30a/9), (34a/1)

ü. + lerine (6a/13)

[= 51]

-V-

vācib : < Ar. 1. Terki caiz olmayan, yapılması gerekli. 2. Yapılması şer'an lüzumlu olan, farz derecesine yakın bulunan.

v. (19b/11)

v. + dür (21a/14)

[= 2]

vācibāt : < Ar. Vacip olan, yapılması gerekli olan şeyler.

v. + da (19b/10)

[= 1]

vācibü'l-ḳatl : < Ar. Katli vacip olan.

v. (21a/6)

[= 1]

vādi : < Ar.1.İki dağ arasındaki uzun

[= 2]

çukur,dere. 2.Bir nehrin aktığı yer,

vāfir : < Ar. Çok, bol.

yatak.

v. (13b/2), (37a/6)

v. (55a/10), (5b/2)

v. + inden (54a/1)

v. + cük (39b/4)

[= 3]

v. + dedür (40a/10)

vahīd : < Ar. Kitabın yazarı Mehmet

v. + işüca^c (49b/14)

Vahid Efendi .

v. + ivāle (53a/4)

v. (10a/17)

v. + yi (58a/4)

v. + a(70b/3)

[= 7]

[= 1]

vādi-i hāşkōy : < Ar. + Far. Ok

vāhide: < Ar. 1. Tek, yalnız.2.

meydanında olan Hasköy vadisi, yer

Benzersiz. "Vahide":Vâhit kelimesinin

adı.

müennes şekli.

v. + de(49a/11)

v. + (40a/2)

[= 1]

[= 1]

vādi-i piyāle paşa : < Ar. + Far. + T. Ok

vahşī : < Ar. Yabani.

meydanında olan Piyale Paşa vadisi,

v. (6b/4)

yer adı.

[= 1]

v. + da (50b/2)

vakār : < Ar. Ağırbaşlılık, temkinlilik.

[= 1]

v. (41a/13)

vādi-yi bahtiyār : < Ar. + Far. Ok

v. + ın (54a/2)

meydanında bulunan Bahtiyar vadisi,

v. + ların (52a/6)

yer adı.

[= 3]

v. + da (38b/10), (40b/16)

vakf : < Ar. 1. Durdurma, alıkoyma. 2.

Duruş, durma; kımıldanmama. 3.

Ayırma, bağlama. 4. Bir malı veya

mülkü satılmamak kaydıyla- bir hayır

işine bağışlama, bırakma. 5. Arapça bir

kelimenin sonunu harekesiz olarak

okuma

v. + ıcābīsi (53b/14)

v. + ıṣṣerīfī (37b/2)

v. + olmak (29a/15)

[= 3]

vākıf : < Ar. 1. Bir şeyi elde eden , bir

şeyden haberli olan. 2. Bir şeyi

vakfeden. 3. Duran, ayakta duran. 4.

Arafat'ta vakfeye duran.

v. (6b/15)

v. + olmak(29b/15)

v. + olmağın (60a/5)

[= 3]

vāki : < Ar.1.Vuku bulan, olan; düşen,

olagelen, rastlayan. 2.Geçen, geçmiş

olan.

v. (14a/1), (35b/11), (35b/9),

(37b/13), (38b/12), (40b/15),

(41b/12), (42b/3), (43a/16),

(43b/12), (44a/4), (44b/17),

(44b/8), (45a/9), (48a/6), (48b/7),

(49a/11), (49a/12), (50b/3),

(51a/6), (54a/10), (55a/10),

(55a/8), (55b/10), (55b/8),

(57a/11), (61b/12), (62a/8)

(62b/8), (64a/13), (65b/14),

(66a/13), (66b/5), (67a/11),

(67b/11), (68a/17), (69a/9),

(70a/2)

v. + dür (39b/3), (46b/8)

v. + olmak (32b/11)

v. + olub (49a/10)

[= 42]

vakıtlı : < Ar. Zamanında yapılan,

zamanında olan.

v. (34b/13)

[= 1]

vakitsiz : < Ar. Uygun bir zamanda

olmayan.

v. (34b/14)

[= 1]

vakt : < Ar.1.Vakit, zaman. 2.Saat,
günün muhtelif saatleri. 3.Mevsim.
4.Münasip, uygun zaman. 5.Boş zaman.
6.Muayyen, belirtilen zaman.

v. (10a/6), (24a/11)

v. + de(26a/6)

v. + i (23b/12), (34b/4), (33b/14)

v. + ima' hūdı (34b/11)

[= 6]

vaktā ki : < Ar. Ne vakit ki, o vakit ki,
olduğu vakit.

v. (58b/1)

[= 1]

vāle : < Far. 1. Ilgımsalgım serap. 2. Bir
çeşit ipek kumaş. 3 . Nale.

v. (53a/4)

[= 1]

vāli : < Ar. Bir ilde devleti temsil eden
en yetkili yönetim görevlisi, ilbay.

v. (12b/3)

v. + si (13a/10), (67b/6)

[= 3]

vālid : < Ar. Baba.

v. (37a/17)

[= 1]

vālide : < Ar. Doğuran; ana.

v. (64a/4)

v. + imuhteremeleri (11a/2)

v. + nün (20b/6)

v. + si (11a/1)

[= 4]

vālide sultān : < Ar.Osmanlı

pâdişahlarının annelerine verilen unvan.

v. (55b/12), (58b/1), (60b/1),

(61a/4), (68b/17)

[= 5]

vallāh : < Ar.Allah'a yemin olsun ki.

v. (16a/5)

[= 1]

var : Mevcut, evrende veya düşüncede
yer alan, yok karşıtı.

v. (22a/4), (36b/14), (65b/9)

v. + dur (16a/3), (20a/1),

(21b/10), (21b/6), (24a/7),

(26b/1), (29b/5), (39b/4), (15a/15)

[= 12]

var- : Varmak, ulaşmak, erişmek, vasıl
olmak.

v.-duḡda (30a/1)	vāride : < Ar. 1. Gelen, ulaşan, erişen.
v.-duḡlarında (14b/2)	2. Bir şey hakkında çıkan, söylenen,
v.-madıḡına (27b/9)	olması beklenen, olabileceḡi düşünölen.
v.-sa (27b/15)	v. (47b/13), (64b/7)
v.-ub (15b/15), (27b/9)	[= 2]
[= 6]	vāşıl : < Ar. 1. Erişen, ulaşan, kavuşan.
varakça : < Ar. Yaprak, kaḡıt parçası,	2. Hakk'a eren.
belge	v. (7a/15)
v. (3b/9)	v. + ıcinān (13a/12)
v. + iāmālin (51b/15)	v. + olsun (22b/12)
[= 2]	[= 3]
varakça-i bende-i güm : < Ar. + Far.	vāşıta-i keder : < Ar. Gönöl
Baḡlı, kayıp sayfalar.	üzüntüsünün aracı olması.
v. (3b/13)	v. (11b/17)
[= 1]	[= 1]
vārdiyānbaşı : < İt. + T. Osmanlı	vasıtiyye : < Ar. Bir yay çeşidi.
bahriyesinde azep reislerinin gemi	v. (17a/12), (17a/5)
süvārisi olanlarına verilen isim,	[= 2]
gardiyanbaşı.	vaşıyyet : < Ar.1. Bir kimsenin sözlü
v. (42a/7)	veya yazılı olarak bildirdiḡi,
[= 1]	ölümünden sonra arkasından
vārid : < Ar. Gelen, vasıl olan, erişin.	yapılmasını istediḡi şey. 2. Nasihat,
v. + iiftihārın (45b/5)	öḡüt.
[= 1]	v. + leri (13a/5)

[= 1]
vaşl : < Ar.1. [bir şeyi başka bir şeye]

Birleştirme, ulaşma, birleştirme.

2.Kavuşma. 3.gr.Ulama.

v. (34a/3)

[= 1]

vaz^c : < Ar. 1.Koyma, konulma.

2.Konum, yer.

v. (3a/12), (47a/13), (64a/8),
(67a/6), (67b/5), (6b/13)
v. + dan (59b/12)
v. + edüb (43a/10), (68a/6)
v. + étدی (40a/6)
v. + étmekdür (31a/13)
v. + eyledi (42b/7), (43a/14),
(48a/4), (51a/3)
v. + ı (29a/11), (40b/17),
(43a/6), (56b/17), (59a/12),
(65a/2)
v. + ı^calāmet (46b/6)
v. + ı kadem (51b/13)
v. + inışān (30b/2), (62b/6),
(63b/13), (derkenar (42a1/1),
(derkenar (46b2/6), (derkenar

(53b/4), (derkenar (54a/4),

v. + olınan (50b/6)

v. + olınub (28b/4)

[= 32]

vazi^c : < Ar.Alçak ve leīm ve deni,
fūrūmāye olan. (Şeref koyan.)

v. + ne (60b/4)

[= 1]

ve : Ve.

v. (10b/11), (10b/2), (10b/2),
(10b/5), (10b/6), (10b/7), (10b/8),
(11a/1), (11a/1), (11a/10),
(11a/16), (11a/9), (12a/14),
(12a/16), (12a/2), (12b/12),
(12b/12), (12b/12), (12b/12),
(12b/12), (12b/13), (12b/13),
(12b/14), (12b/14), (12b/15),
(12b/16), (12b/3), (12b/3),
(12b/4), (12b/6), (12b/7), (12b/7),
(13a/14), (13a/14), (13a/15),
(13a/16), (13a/17), (13a/17),
(13a/3), (13a/8), (13a/9),
(13b/12), (13b/14), (13b/14),
(13b/15), (13b/3), (13b/6),

(13b/6), (13b/7), (13b/8), (13b/9),
 (14a/14), (14a/8), (14b/12),
 (14b/13), (15a/10), (15a/11),
 (15a/12), (15a/14), (15a/15),
 (15a/15), (15a/9), (15a/9),
 (15b/10), (15b/14), (15b/8),
 (15b/9), (16a/11), (16a/14),
 (16a/15), (16a/2), (16b/10),
 (16b/16), (16b/9), (16b/9),
 (16b/9), (16b/9), (17a/12),
 (17a/13), (17a/14), (17a/14),
 (17a/16), (17a/5), (17a/5),
 (17a/8), (17b/13), (17b/14),
 (17b/4), (18a/16), (18b/16),
 (19a/14), (19a/4), (19b/10),
 (19b/10), (19b/11), (19b/11),
 (19b/12), (19b/12), (19b/12),
 (19b/12), (19b/12), (19b/12),
 (19b/13), (19b/2), (19b/4),
 (19b/5), (1b/11), (1b/2), (1b/3),
 (1b/4), (1b/6), (1b/6), (1b/8),
 (1b/9), (20a/11), (20a/11),
 (20a/16), (20a/17), (20b/10),
 (20b/11), (20b/17), (20b/4),
 (20b/5), (20b/6), (20b/7), (20b/7),
 (20b/8), (20b/8), (20b/9), (20b/9),
 (20b/9), (20b/16), (21a/1),
 (21a/10), (21a/12), (21a/2),
 (21a/3), (21a/4), (21a/5), (21a/6),
 (21a/7), (21a/8), (21a/8), (21a/8),
 (21a/9), (21b/10), (21b/14),
 (21b/16), (21b/5), (21b/6),
 (22a/14), (23a/17), (23b/17),
 (23b/2), (23b/7), (23b/8), (23b/8),
 (24a/1), (24a/13), (24a/4),
 (24b/14), (24b/4), (24b/7),
 (25a/12), (25a/12), (25a/14),
 (25a/16), (25a/17), (25a/3),
 (25b/2), (25b/2), (25b/2), (25b/3),
 (25b/3), (26a/16), (26a/17),
 (26a/17), (26b/13), (26b/15),
 (26b/3), (26b/3), (26b/3), (26b/4),
 (26b/5), (26b/6), (26b/6), (26b/7),
 (26b/8), (26b/8), (26b/9), (27a/8),
 (27b/12), (28a/14), (28a/2),
 (28a/6), (28b/2), (28b/2), (28b/2),
 (28b/3), (28b/6), (29a/1),
 (29a/10), (29a/10), (29a/11),

(29a/12), (29a/12), (29a/16),
 (29a/3), (29a/3), (29a/4), (29a/5),
 (29a/8), (29b/1), (29b/12),
 (29b/12), (29b/16), (29b/17),
 (29b/3), (29b/4), (29b/8), (29b/9),
 (2a/10), (2a/16), (2a/17), (2a/2),
 (2a/4), (2a/4), (2a/5), (2a/5),
 (2b/10), (30a/10), (30a/13),
 (30a/17), (30a/17), (30a/7),
 (30a/9), (30b/10), (30b/10),
 (30b/14), (30b/15), (30b/4),
 (30b/4), (31a/1), (31a/1),
 (31a/10), (31a/12), (31a/17),
 (31a/6), (31a/8), (31b/12),
 (31b/13), (31b/2), (31b/4),
 (31b/5), (31b/8), (31b/9), (32a/1),
 (32a/11), (32a/11), (32a/13),
 (32a/3), (32a/9), (32b/14),
 (32b/14), (32b/16), (32b/17),
 (33a/10), (33a/10), (33a/12),
 (33a/17), (33a/2), (33a/7),
 (33a/7), (33a/8), (33a/9), (33a/9),
 (33b/13), (33b/15), (33b/16),
 (33b/3), (33b/3), (33b/5),
 (34a/11), (34a/11), (34a/14),
 (34a/2), (34a/3), (34a/4), (34a/4),
 (34a/5), (34a/7), (34a/7),
 (34b/11), (34b/12), (34b/14),
 (34b/14), (34b/15), (34b/15),
 (34b/16), (34b/17), (34b/3),
 (35a/10), (35a/17), (35a/17),
 (35a/17), (35a/17), (35b/1),
 (35b/1), (35b/1), (35b/1),
 (35b/10), (35b/10), (35b/11),
 (35b/14), (35b/2), (35b/2),
 (35b/2), (35b/2), (35b/3), (35b/3),
 (35b/3), (35b/4), (35b/4), (35b/4),
 (35b/4), (35b/5), (35b/5), (35b/6),
 (35b/6), (35b/6), (35b/7), (35b/7),
 (35b/8), (35b/9), (35b/9), (36a/8),
 (36a/14), (36a/15), (36a/17),
 (36a/5), (36a/7), (36b/1),
 (36b/15), (36b/17), (36b/3),
 (36b/3), (36b/8), (37a/11),
 (37a/15), (37a/16), (37a/4),
 (37a/4), (37a/8), (37b/1),
 (37b/11), (37b/14), (37b/3),
 (37b/6), (37b/8), (37b/9), (38b/1),

(38b/12), (38b/3), (38b/4),
 (38b/6), (38b/7), (38b/8), (38b/9),
 (39a/10), (39a/12), (39a/13),
 (39a/9), (3a/1), (3a/11), (3a/12),
 (3a/17), (3a/17), (3a/4), (3a/6),
 (3a/8), (3b/12), (3b/12), (3b/13),
 (3b/15), (3b/3), (3b/6), (3b/6),
 (3b/8), (40a/2), (40b/11),
 (40b/13), (40b/14), (40b/16),
 (40b/6), (40b/8), (40b/8), (41a/1),
 (41a/12), (41a/15), (41b/12),
 (41b/15), (41b/5), (42a/10),
 (42a/11), (42a/13), (42a/15),
 (42a/16), (42a/17), (42a/17),
 (42b/1), (42b/17), (42b/4),
 (42b/6), (43a/1), (43a/14),
 (43a/4), (43a/5), (43a/8),
 (43b/14), (43b/15), (43b/16),
 (43b/17), (44a/1), (44a/15),
 (44a/16), (44a/5), (44b/17),
 (44b/3), (44b/4), (44b/7),
 (45a/10), (45a/3), (45a/5),
 (45a/6), (45b/14), (45b/7),
 (46a/17), (46b/17), (46b/2),
 (46b/2), (46b/5), (46b/7), (46b/7),
 (47a/11), (47a/12), (47a/13),
 (47a/13), (47a/15), (47a/15),
 (47a/2), (47a/4), (47a/4), (47a/5),
 (47a/5), (47a/6), (47b/12),
 (47b/12), (47b/14), (47b/14),
 (47b/15), (47b/17), (48a/1),
 (48a/7), (48b/10), (48b/10),
 (48b/3), (48b/8), (49a/10),
 (49b/12), (49b/12), (49b/13),
 (49b/14), (49b/15), (49b/17),
 (4a/3), (4b/11), (4b/12), (4b/15),
 (4b/4), (4b/8), (4b/8), (50a/17),
 (50b/1), (51b/10), (51b/11),
 (51b/12), (51b/13), (51b/14),
 (51b/16), (51b/17), (52a/12),
 (52a/2), (52a/4), (52a/5), (52a/5),
 (52a/6), (52b/13), (52b/13),
 (52b/16), (52b/17), (53a/2),
 (53a/3), (53a/4), (53a/6),
 (53b/13), (53b/13), (53b/15),
 (53b/16), (53b/17), (53b/9),
 (54a/1), (54a/10), (54a/2),
 (54a/2), (54a/4), (54a/6),

(54b/12), (54b/13), (54b/14),
 (55a/1), (55a/3), (55a/4), (55a/7),
 (55a/8), (55b/10), (55b/11),
 (55b/17), (55b/8), (56a/2),
 (56a/2), (56a/4), (56b/10),
 (56b/11), (56b/12), (56b/16),
 (56b/17), (56b/4), (56b/6),
 (56b/7), (57a/10), (57a/13),
 (57a/13), (57a/15), (57a/4),
 (57a/4), (57a/7), (57a/7),
 (57b/15), (57b/17), (58a/17),
 (58a/3), (58b/12), (58b/13),
 (58b/14), (58b/2), (58b/8),
 (58b/9), (59a/14), (59a/16),
 (59a/16), (59a/7), (59b/1),
 (59b/11), (59b/2), (59b/2),
 (59b/4), (59b/6), (5a/12), (5a/13),
 (5a/14), (5a/15), (5a/16), (5a/17),
 (5a/2), (5a/5), (5a/7), (5a/8),
 (5b/15), (5b/15), (5b/2), (5b/4),
 (5b/8), (5b/9), (60a/2), (60a/2),
 (60a/4), (60a/6), (60b/10),
 (60b/11), (60b/12), (60b/12),
 (60b/12), (60b/14), (60b/14),
 (60b/3), (60b/4), (60b/5), (60b/5),
 (60b/7), (60b/8), (60b/9), (61a/1),
 (61a/12), (61a/13), (61a/14),
 (61a/2), (61a/3), (61a/6),
 (61b/10), (61b/13), (61b/8),
 (62a/17), (62a/4), (62a/5),
 (62a/6), (62a/7), (62b/13),
 (62b/13), (62b/17), (62b/2),
 (62b/3), (62b/4), (63a/13),
 (63a/15), (63a/3), (63b/10),
 (63b/2), (63b/2), (63b/8), (63b/9),
 (64b/10), (64b/4), (65a/12),
 (65a/4), (65a/4), (65a/5),
 (65b/10), (65b/11), (65b/15),
 (65b/16), (65b/8), (66a/13),
 (66a/16), (66a/17), (66b/11),
 (66b/11), (66b/12), (66b/13),
 (66b/14), (67a/1), (67a/1),
 (67a/2), (67b/1), (67b/10),
 (68a/12), (68a/16), (68a/3),
 (68b/15), (68b/16), (69a/15),
 (69a/2), (69a/7), (69b/10),
 (69b/12), (69b/3), (6a/16),
 (6a/17), (6a/8), (6b/1), (6b/10),

(6b/10), (6b/11), (6b/12), (6b/13),
(6b/13), (6b/15), (6b/2), (6b/5),
(6b/6), (6b/7), (6b/8), (70a/13),
(70a/14), (70a/6), (70b/3), (7a/1),
(7a/10), (7a/11), (7a/11), (7a/12),
(7a/12), (7a/14), (7a/4), (7a/8),
(7b/10), (7b/15), (7b/17), (7b/17),
(7b/17), (7b/17), (7b/17), (7b/17),
(8a/1), (8a/1), (8b/12), (8b/15),
(8b/3), (8b/3), (8b/4), (8b/4),
(9a/12), (9a/6), (9b/13), (9b/2),
(9b/4), (9b/4), (9b/5), (9b/5),
(9b/6)
[= 729]

vecāhetli aḥmed ağa : Hasoda
ağalarından olan Vecahetli Ahmed
Ağa, Bostancı Menzili'nde rekor sahibi
bir kemankeştir.

v. (52b/7), (52b/9)
[= 2]

vech : < Ar. 1. Yüz. 2. Sebep.

v. (14a/17), (20b/12), (4b/3)
[= 3]

vedd : < Ar. Salih ve dindar kişilerden
biri olan Vedd'in adına dikilmiş bir
puttur.

v. (28b/2)

[= 1]

vedī'a : < Ar. Mülkiyeti sâhibinde
kalmak şartıyla saklanmak, korunmak
üzere bırakılan şey, emânet.

v. + ihâzetipîr(20b/3)

[= 1]

vedūd : < Ar. Çok muhabbetli, çok
şerefli.

v. (38a/2)

[= 1]

vefât : < Ar. Ölüm, ölme.

v. + édüb (13a/5)

v. + étmeyince (28a/5)

[= 2]

veġā : < Ar. Gürültü, patırtı, kavga,
savaş.

v. (10a/3)

[= 1]

vekālet : < Ar. Vekillik.

v. + étmek (26b/9)

[= 1]
vekīl-i şeyh-i meydān : < Ar. Okçulukta

Şeyh-i Meydan'ın vekili.

v. (66b/14)

[= 1]

velāyet : < Ar. Vilayet.

v. + lerinün (12b/1)

[= 1]

ve'l-beliyye : < Ar. Afet, dahiye, keder,
zarara sebep olacak nesne yahut vaka.

v. (68a/2)

[= 1]

ve'l-ḥāletü hazīhi : < Ar. Bu hale
direnmeye devam etmek.

v. (3a/8)

[= 1]

velvele-i sâz : < Ar. + Far. Gürültü
yapan.

v.(64b/3)

[= 1]

ve'n-nüşşab : < Ar. Temrenli oklar.

v. (4a/14)

[= 1]

vēr- : Vermek.

v. (27a/13)

v.-digi (27b/7)

v.-diginden (59a/3)

v.-ecegi (24b/5), (24b/6)

v.-ecek (33a/16)

v.-endür (15a/11)

v.-eyim (24a/13), (24a/15),

(27a/12)

v. -ir (32b/14)

v.-meye (24a/12)

v.-meyüb (24b/5)

v.-üb (16b/14), (30a/11),

(45b/5), (46b/3)

[= 17]

verā : < Far. Arka, art, öte.

v. + sında (43a/9), (57a/11),

(58a/4), (62a/8)

v. + sındadur (51a/6), (55a/10)

v. + y1 (36b/4)

v. + y1 kâfa (40b/10)

[= 8]

verā-yı kâf-ı talebilden : < Ar. Kaf

Dağı'nın ardındaki kuş.

v. (2b/8)

[= 1]	[= 2]
véril- : Verilmek.	vesellem : < Ar. Selām etsin, selāmet
v.-diginün (8a/14)	versin
v.-mek (29a/8)	v. (10b/16), (10b/5), (11a/13),
v.-memek (61b/7)	(14a/3), (16b/13), (18b/15),
v.-menün (33b/4)	(18b/4), (23a/3), (35a/11),
v.-meyüb (30b/7)	(6a/11), (12b/4), (9a/15)
v.-miş (68b/12)	[= 12]
v.-mişdür (57a/17)	ve's-selām : < Ar. İşte o kadar, son söz
v.-ür (17b/4), (22a/17), (22b/7)	budur,artık bitti.
[= 10]	v. (9b/5)
ve'r-rimāye : < Ar. Ok, gülle, kurşun	v. + dur (8b/4)
gibi şeyleri atma, atıcılık. "rimayet"	[= 2]
v. (4a/14)	vesi'yu'l-bünyān : < Ar. Geniş yapı.
[= 1]	v. (62a/4)
verziş : < Far. 1.Çalışma; işletme.	[= 1]
2.Çalışılmış. 3.Bir işi adet edinme.	vetr : < Ar. Yay çilesi, kiriş.
v. (37a/8), (69a/15)	v. (4b/8)
[= 2]	v. + e (4b/8)
vesā'ir : < Ar. Sayılan birkaç şeyden	[= 2]
sonra “bunun gibi olanlar ve benzerleri	ve't-tahiyyatü : (?)
de” anlamında kullanılır. Kısaltması vs.	v. (10b/7)
v. (34a/10),	[= 1]
v. + leri (33a/15)	veyāhūd : < Ar. Yahut.

v. (18b/17), (25a/6), (29b/14),
(31a/14), (31a/15), (31a/4)
[= 6]

vezān : < Far. Esici, esen. ("olmak
yardımcı fiili ile kullanılır.")
v. (53b/9), (64b/11)
[= 2]

vezīr : < Ar. Valilik, vekillik gibi
yüksek rütbelerde bulunan "paşa"
ünvanını taşıyan kimse.
v. + i'aşr (59a/4)
[= 1]

vezn : < Ar. 1. Tartma, tartılma; tartı. 2.
Ağırlık.
v. + de (33a/4)
v. + etmekden (32b/11)
[= 2]

veznedārbaşı : < Ar. + Far. + T. Hazine-i
Amire'ye girecek olan paradan sorumlu
en yetkili kişi.
v. + s1 (56b/12)
[= 1]

veznedār ırāğı meħemmed çuķadār :
bk. "veznedār ırāğı meħemmed
uķadār ibrahīm paŗa".
v. (61a/2)
[= 1]

**veznedār ırāğı meħemmed çuķadār
ibrahīm paŗa** : İbrahim Paŗa
uhadarlarından olan Veznedar ırağı
Mehmed Aġa, Küçük Yeksüvar (Sala)
Menzili'nde rekor kırıp taŗ diktirmiŗ bir
kemankeŗtir.
v. (60a/13)
[= 1]

vilayet : < Ar. Vilayetler, iller.
v. + de (35b/12)
[= 1]

visāde : < Ar. Yastık; şilte.
v. + i (53a/2)
[= 1]

vuŗlat : < Ar. Kavuşma.
v. (10b/1)
v. (34b/9)
[= 2]

vusŗā parmak : < Ar. Orta parmak.

v. + ları (34a/4)

[= 1]

[= 1]

vü : < Far. bk. “ve”.

vürüd : < Ar. Geliş, gelme, varma;
yetişme.

v.(2a/13), (2a/15), (13b/13),

v. + ı (8a/16)

(13b/13), (28b/13), (31b/8),

[= 1]

(39a/8), (31b/9), (44b/4),

vüs' : < Ar. Güç, kuvvet, takat.

(52b/14), (54b/15), (55a/6),

v. (20b/15)

(58b/15), (59b/1), (59b/2),

[= 1]

(59b/2), (60b/13), (66b/3),

vüs'at : < Ar. Genişlik, bolluk.

(68a/4), (68b/14), (68b/14)

v. (29a/13)

[= 21]

[= 1]

vücüb : < Ar. 1. Vacip ve lüzumlu

-Y-

olma. 2. Bırakılması mümkün olmama.

yā : "Ey, hey" anlamlarında bir
seslenme sözü.

3. Layık olma.

v. + ına (14a/8)

y. (11b/2), (14b/8), (18a/16),

[= 1]

(18b/8), (23a/10), (23a/7), (9a/7)

vücūd : < Ar. Vücut.

[= 8]

v. (66b/16)

yab- : bk. “Yap-”.

v. + a (32a/12)

y.-dukları (5a/6)

[= 2]

[= 1]

vücūh : < Ar. 1. Yüzler, çehreler,

yād : < Far. Hatırlamak.

suretler. 2. Tarzlar, sebepler, imkanlar.

y. (8b/6)

3. Münasebetler.

[= 1]

v. + ıla (21a/1)

yādigār : < Far. Bir kimseyi, bir olayı

y. (66b/4), (69b/3)

hatırlatan nesne veya kişi, andaç.

[= 2]

y. + ın (69a/3)

[= 1]

yağūs : < Ar. Salih ve dindar kişilerden

m. + ı (66b/4), (69b/3)

biri olan Yağūs 'un adına dikilmiş bir

[= 2]

puttur.

y. (28b/2)

[= 1]

yā ḥaḳḳ : Okçunun zikr'i, doğruluk,

Tanrı ve gerçek anlamına gelen "Ya

Hak"tı. Okçuların ok meydanında esen

rüzgara bakarak havayı gözlemleyip yâ

hâk diye bağırarak oku atmasıdır. Buna

"Yâ hâk Nidâsı" denir.

y. (41b/3), (56b/14), (68a/12)

[= 3]

yāḥūd : < Far. 1. Veya, isterseniz. 2. İyisi,

daha doğrusu.

y. (15b/1), (18b/16), (24b/13),

(25a/1), (25a/5), (27a/11)

[= 6]

yahūdi : < Ar. Yehuda'ya mensubolan,

yahudi. "yehūdī".

yahūdi mezārıḡı : < Ar. Ok meydanında

bulunan Yahudi Mezarlığı.

yahya aḡa : Usta bir tirendaz olan

Yahya Aḡa'nın Hacı Süleyman Menzili

ve Katip Menzili olmak üzere iki

menzilde rekoru bulunmaktadır.

y. (47b/7)

[= 1]

yakın : Yakın.

y. (25a/5), (26b/13), (34a/6),

(65a/12), (67b/13), (69b/16)

y. + ında (30b/14)

[= 7]

yāḳut : < Ar. Değerli süs taşı.

y. (35b/15)

[= 1]

yalḡuz : Yalnız.

y. (12b/7), (17a/9), (24b/6),

(36a/8)

[= 4]

yāl ü bāl : < Far. Boy bos.

y. (16a/6)

y. (44a/1)

[= 1]

[= 1]

yap- : Yapmak.

yamac : Yamaç. 1. Dağın veya tepenin

y.-mış (5b/15)

herhangi bir yanı. 2. Ön, yan, yakın.

y.-ub (6b/9)

y. (62b/5)

[= 2]

y. + a (65a/15)

yapdır- : Yaptırmak.

y. + da (68a/17), (69a/8)

y.-ub (6b/2)

[= 4]

[= 1]

yan : 1. Bir şeyin ön, arka, alt ve üst

yapıl- : Yapılmak.

dışında kalan bölümü. 2. Sağ ve solun

y.-ur (17a/15)

ortak adı, yön, taraf, cihet.

[= 1]

y. + ında (66b/5)

yapışdır- : Yapıştırmak.

y. + ından (25b/13)

y.-urlar (17a/12)

[= 2]

[= 1]

ya'ni : < Ar. Bundan maksat, demek,

yārān : < Far. Dostlar.

demek isteniyor ki.

y. (70b/3)

y. (10a/3), (14b/4), (14b/8),

y. + a (49b/12)

(15a/7), (15b/14), (19a/16),

[= 2]

(23b/12), (26a/5), (33b/4), (3b/2),

yariŝ : Yarış.

(4b/8), (52b/9), (5b/14), (60b/10),

y. (26a/5)

(7b/16), (8a/11)

[= 1]

[= 16]

yariŝ- : Yarışmak.

yanlış : Yanlış.

y.-anlar (24a/7)

y.-anların (25a/15)	y. (38a/10), (38a/12), (38b/3),
y.-mak (23b/16), (24b/15),	(63b/14)
(27b/17)	[= 4]
y.-manun (4a/6)	yaş : Doğuştan beri geçen ve yıl birimi
y.-masına (24a/4)	ile ölçülen zaman, sin.
[= 7]	y. + ında (11a/5)
yarışdur - : Yarıştırmak.	[= 1]
y.-mak (23b/7)	ya'ûk : < Ar. Salih ve dindar kişilerden
[= 1]	biri olan Ya'ûk 'un adına dikilmiş bir
yaş - : Yasmak. Atış bittikten sonra	puttur.
yayın çilesini çıkarmak.Yaylar	y. (28b/2)
esneklikleri azalmasın diye kurulu	[= 1]
olarak bırakılmazlardı. Bu yüzden	yay : Yay, kavs, keman.
atıştan sonra yasma işlemi yapılırdı.	y. (13b/5), (14b/12), (14b/5),
Buna yayı yasmak, kirişi indirmek, yayı	(14b/9), (16b/6), (19b/5), (23b/1),
boşaltma da denir. Aynı zamanda bu	(29a/6), (32b/11), (32b/4),
söz, atışı bırakmak anlamında gelir.	(32b/7), (33a/17), (33a/4),
y. -dı (10a/13)	(57a/16), (5b/3), (5b/8), (6b/5),
[= 1]	(9b/2)
yaşşı kaya : Ok meydanının en eski	y. + a (7b/1)
menzildir. Diğer adı Miralem Ahmed	y. + da (32b/10)
Ağa Menzili'dir. bk. "mīr'alem aḥmed	y. + dan (33b/2)
āḡa menzili".	y. + ı (16a/17), (5a/6), (6b/6),
	(7b/5)

y. + ıla (15a/15)	[= 2]
y. + ını (32b/8)	yaycı aḥmed : Ünlü yaycı Arapzade
y. + lardan (33a/16)	İbrahim'in çırağı olan Kemanger
y. + ları (16b/10), (26a/16)	Ahmed, Tekye Menzili'yle
y. + larına (32b/15)	bilinmektedir. Tırhala'da da bir menzili
y. + uñ (32b/1), (32b/10), (33a/7), (34a/7)	bulunmaktadır. y. (42b/11)
[= 35]	y. + üñ (42b/17), (43a/13)
yaycı : Yay yapan esnaftır. Eskiden bu esnaf kuruluşunun dükkanlarının bir çoğu Bayezid ve Murat Paşa Türbesi etrafında bulunuyordu. Ayrıca Edirnekapı, Üsküdar ve Galata' da da bulunurdu.	[= 3] yaycı 'arab-zāde : bk. "'arab-zāde yaycı ibrāhim". y. (41a/9), (41b/4)
y.(40a/12), (40a/14), (41a/9), (41b/4), (42a/4), (42a/10), (42b/7), (42b/11), (42b/17), (43a/13), (56a/11), (60a/14), (derkenar (41a3/1), (53b1/1), (53b1/6))	[= 2] yaycı dāvud : Çizmeci (Çullu) Menzili'ni açmış fakat daha sonra kaybolduğundan dolayı menzil Çizmeci Davud'un isimiyle anılmıştır. y. (40a/13)
[= 15]	[= 1]
yaycı eşnāfi : < T. + Ar. bk. "yaycı".	yaycı ḥüseyin : bk. "yaycı kısta ḥüseyin".
y.(derkenar(53b1/1)	y. + üñ (42a/10), (42b/7)
y. + nuñ (derkenar(53b1/6)	[= 2]

yaycı kosta hüseyin : Yayı Kosta

y. (60a/14)

Hüseyin, Arabacı (Ali Bali)

[= 1]

Menzili'nde ve Tekye Menzili'nde
rekorları bulunan bir kemankeştir.

yāycı-zāde isma'il : bk. "yayı
süleymān-zāde isma'il".

y. (42a/4)

y. (61a/3)

[= 1]

[= 1]

yaycılarun pīri : < T. + Far. Ebu

yay çek- : Yay çekmek.

Muhammed bin Ebubekir'dir.

y.-mege (32b/3)

y. derkenar(33a/1)

y.-mek (32a/17)

[= 1]

y.-mekden (32a/14)

yayı (sayıcı) hüseyin ağa : Hüseyin

[= 3]

Ağa, Tersane-i Hümayun'un

yay tak- : Yay takmak.

başveznedarı ve Abdullah Efendi

t.-sa (23b/1)

(Dirhem) Menzili'nde rekor kırmış olan

[= 1]

bir kemankeştir.

yaz- : Yazmak.

y. (56a/11)

y.-ar (6a/6)

[= 1]

[= 1]

yayı süleymān-zāde isma'il : Yayıbaşı

yazıcı : Yazma işi ile uğraşan.

usta Süleyman'ın oğlu olan İsmail

y. (62a/17)

Çelebi, kethüdalık, kadılık ve meydan

[= 1]

şeyhliği gibi görevlerde bulunmuştur.

yazıl- : Yazılmak.

Ayrıca kabza aldıktan sonra Küçük

y.-mış (4b/16), (5b/10), (5b/16),

Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş

(8b/3)

diktirmiş bir kemankeştir.

[= 4]

yazu : Yazı.

[= 1]

y. (5b/11)

[= 1]

yed : < Ar. 1.El. 2.Kuvvet, kudret, güç.

y. (3a/15)

3.Yardım. 4.Mülk.

[= 1]

y. + itağallübi (59b/14)

yegān : < Far. Bir tek.

[= 1]

y. (21a/11), (21a/11)

yeden-be yed : < Ar. Elden ele,

[= 2]

doğrudan doğruya, vasıtasız.

y. (7a/15)

yegān yegān : < Far. Birler, tekler. "Bir bir, tek tek."

[= 1]

y. (21a/11)

yēdi : Sayı, 7.

[= 1]

y. (11a/5), (12b/11), (37a/15),

yegreg : Daha iyi, çok iyi.

(37a/15), (3b/10), (8a/12), (9a/16)

y. + i (18a/3)

y. + ncisi (10b/12)

[= 1]

y. + şer (35b/11), (8b/7)

yekke-süvār : < Far. Binicilikte iyi olan, usta olan kişi, yeksüvar.

[= 10]

yed-i 'ācizāne : < Ar. + Far. Gücsüz ve

y. + ı (55a/3)

aciz bir hal.

[= 1]

y. + me (3a/14)

yek-rān : < Far. Soyu temiz cins at, al at.

[= 1]

y. (36b/10)

yed-i tūlā : < Ar. Tam ihtisas ve vukuf,

[= 1]

büyük kudret.

yeksüvār : < Far. Tirendazların

y. (58a/1)

kullandığı bir çeşit ok. Tek parça

kamıştan yapılan soyalı ve bakkam
ayaklı menzil okudur.

y. (30a/17)

[= 1]

yeksüvār-ı kebîr : < Far. + Ar. “menzil-i
tîr-i yeksüvār-ı kebîr”. Büyük Yeksüvar
Menzili. Hacı İsmail Menzili’nin ayak
taşına yakın bir yerde ayak yeri,
Nakkaş Menzili taşları ile Ahi Menzili
ayak taşı arasında ise baş taşı
bulunmaktadır. Lodos havasıyla atılan
menzilin ana taşı, Esirci Ali Beşe’ye
aittir. En yüksek rekor ise 1093 gezlik
atışla (Katip) Ahmed Efendi’ye aittir.

y. (58a/6)

y. + de (56a/1)

[= 2]

yeksüvār-ı şağîr : < Far. + Ar. “menzil-i
yeksüvār-ı şağîr nām-ı diger menzil-i
müderriş”. Küçük Yeksüvar Menzili.
Cerrah Menzili ile Hacı İsmail Menzili
arasında ayak yeri, Emin Menzili ile
Arkuru Menzili ayak taşı arasında ise
baş taşı bulunmaktadır. Ana taşı Seyyid

Mustafa’ya aittir. En yüksek rekoru ise
1072 gezlik atışıyla Nazif Mustafa Ağa
kırmıştır.

y. (60a/8)

[= 1]

yeksüvār menzili : < Far. + Ar.

Yeksüvar okuyla açılan ve atılan
menzil, şartlı menzil olarak da
bilinmektedir.

y. (41b/11), (47a/15)

[= 2]

yêl : Rüzgar.

y. (27b/14), (27b/15)

[= 2]

yelek : Okun hava da düzgün

çalışmasını sağlayan tüyleri, yük, yele,
yün.

y. (33a/9)

[= 1]

yelken : Rüzgâr gücünden yararlanarak
geniş bir yüzey oluşturacak biçimde
yan yana dikilen ve teknenin direğine
uygun bir biçimde takılarak onu

hareket ettiren kumaş veya şeritlerin

[= 4]

tümü.

y. (65a/1)

[= 1]

yemîn : < Ar. 1.Sağ, sağ taraf; sağ el.

2.And.

y. (55b/9)

[= 1]

yên- : Yenmek. Yemek işine konu

olmak.

y.-mez (21a/7)

[= 1]

yeñi : Yeni.

y. + den (30a/15)

y. + sine (30b/17)

[= 2]

yeñice i vârdâr : Bir menzilin

bulunduğu Yenice-i Vardar,

Yunanistan'da bir şehirdir.

y. (35b/2)

[= 1]

yeñiçeri : Asker sınıfından olan er.

y. (38b/3), (45b/5), (54a/9),

(67a/6)

yeñiçeri 'abdûlbâki : Yeniçeri

ocağından Abdûlbâki Beşe, İmam

Menzili'nde rekor kırıp menzil sahibi

bir kemankeştir. Okçuluğa ilginin

artması için taşın dikilmesine izin

verilmişse de daha sonra bu taş değer

verilmemiştir.

y. (54a/15)

[= 1]

yeñiçeri ağası qarlığı : < T. + Moğ. + T.

İstanbul Okmeydanı'nda bulunan bir

yer adı.

k. + ından (67a/7)

[= 1]

yeñiçeri şahin otabaşı : Okçular

Bölüğünün odabaşılığını yapan Okçu

Şahin, Haki Menzilin'de rekor kırıp taş

diktirmiştir.

y. (55b/1)

[= 1]

yeñiçeriyân : < Far. Yeniçeriler.

y.(54a/10)

y. + da (55b/9)

y. + dan (41a/12)

[= 2]

yeniçeri yūsuf : Önceleri Yeniçeri

zümresindeyken bir müddet sonra

Mirahurluk makamına yükselenYusuf

Beşe, İmam Menzili'nde rekor kırarak

taş diktirmiş bir kemankeştir.

y. (54a/17)

[= 1]

yeniçeri ağası : < T. + Moğ. Yeniçeri

Ocağının en yüksek subayı ve

komutanı.

y. (29a/16)

[= 1]

yer : Yer.

y. + de (33b/14), (33b/9),

(44b/7), (52a/12), (65a/2)

y. + deki (65a/15), (66b/5)

y. + den (26b/16)

y. + e (25b/15), (27a/14),

(65a/12), (69b/16)

y. + inden (58b/10)

y. + ine (27b/13), (27b/2),

(31a/12)

y. + ler (14a/13)

[= 17]

yetiş- : Yetişmek.

y.-e (17b/13)

y.-meye (17b/13)

[= 2]

yétmiş : Sayı,70.

y. (12b/5), (13a/1), (32b/10)

[= 3]

yétmiş tokuz : Sayı, 79.

y. + ar (13a/1)

[= 1]

yevm : < Ar. Gün.

y. (32a/8), (32a/8)

[= 2]

yeyni : Hafif.

y. (26a/17)

[= 1]

yezdcürd : < Far. bk. “yezd cürd bin
şehr-yār”.

y. + üñ (5a/17)

[= 1]

yezdcürd bin şeh-r-yār : < Far. Eski Fars

[= 3]

hükümdarlarından Behram Gur'un

yoğ : bk. “yok”.

babası, Nüşrevan'ın torunu.

y. + ısa (21a/3)

y. (7a/8)

[= 1]

[= 1]

yıl : Yıl, sene.

yoğsullıg : Yoksulluk. 1. Parası,

olmama, geçim sıkıntısı yaşama;

fakirlik. 2. Verimsizlik, yetersizlik.

y. (16b/6)

y. + ı (16b/1)

[= 1]

yıldız : Kuzeyden esen, ismi yerel

[= 1]

balıkçılar tarafından verilen soğuk

yok : Bulunmayan, mevcut olmayan

rüzgar.

(nesne, kimse vb.), var karşıtı.

y. (39b/8), (41a/2), (42b/10),

y. (10a/9), (19b/13)

(47b/2), (51a/8), (62b/10),

y. + dur (15a/13), (26b/16),

(63b/17), (65a/17), (65a/17)

(27b/16)

[= 9]

[= 5]

yıldız menzili : < T. + Ar. Diğer adı

yol : Yol.

menzil-i tozkoşparan e'l-ma'rûf bi-

y. (69a/7)

deliklikaya'dır. İstanbul Yıldız Menzili

y. + da (27a/17), (27b/10)

olarak da bilinir. Adını menzilin atıldığı

y. + ı (29b/5), (65a/11), (66a/12)

rüzgardan almıştır.

y. + ıla (33b/4), (33b/8)

y. (69b/15)

y. + ına (11a/10), (70a/15)

[= 1]

y. + ınuğ (41b/16)

yine : Yine, yeniden, tekrar

[= 11]

y. (24b/8), (28a/7), (9a/6)

yoldaş : Yol arkadaşı.

y. + ınuḡ (24b/6)
y. + larına (26b/7)
[= 2]
yollu yolunca...(oturmak) : Meydan toplantılarında kıdem ve protokol sırasını gözeterek oturmak.
y. (31a/2)
[= 1]
yonca : Yonca.
y. + i'ömrini (38a/7)
[= 1]
yonıl- : Yontulmak, yontma işi.
y.-ub (17a/10)
[= 1]
yukarı : Yukarı.
y. (33b/11)
[= 1]
yumruḡ : bk. “yumruk”.
y. + ını (33b/13), (33b/5)
[= 2]
yumruk : Parmakların kapanmasıyla elin aldığı biçim.
y. (33b/13)
[= 1]

yumıl-: Yumulmak, yummak.
y.-ub (34a/5)
[= 1]
yumuşaklık : Yumuşaklık.
y. + da (26a/16)
[= 1]
yunanī : < Ar. Yunanistan’la ve Yunanlılar’la ilgili.
y. (5b/10)
[= 1]
yūsuf ağa : Sultan IV. Mehmed devrinde Darüssaade ağası olan Yusuf Ağa, bir dönem Kahire bulunmuş daha sonra ise ölümüne kadar Medine’de kalmıştır. Ayrıca Yusuf Ağa Menzili’ni açmış ve ana taşı diktirmiştir. Bu menzilde yalnızca Darüssaade ağalarının atmasına dair şart koymuştur.
y. (61b/1), (61b/6)
[= 2]
yūsuf ağa ağa-yı dārü’s-sa‘ādetü’s-şerīfe : bk. “yūsuf ağa”.
y. (61b/3)

[= 1]	y.-se (22a/9)
yūsuf ağa menzili : Ayak yeri Ahi	y.-ye (15b/14)
Menzili ile Cafer Ayağı arasında küçük	[= 3]
mermer taştır. Baş taşı Bostancı	yürit- : Yürütmek.
Menzili'ne doğrudur.	y.-mek (34b/7)
y. + nde (65b/8)	[= 1]
[= 1]	yüyrük : Çabuk, hızlı.
yūsuf deresi : < Ar. + T. Ok meydanında	y. (34b/4)
bulunan bir yer adı.	[= 1]
y. (65a/14)	yüz : Sayı, 100
[= 1]	y. (25a/7), (32b/3), (35b/13)
yūsuf paşa : Yusuf Ağa, Kethüdalık,	y. + er (27a/4)
Yeniçeri Ağalığı ve Bender Muhafızlığı	[= 4]
görevlerinde bulunmuştur. Ayrıca	yüz : Yüz, surat, çehre.
İstanbul Okmeydanı'nda atılan İmam	y. + ine (34a/6)
Menzili'nde rekor kırmış, taş diktirmiş	[= 1]
bir kemankeştir.	yüz- : Yüzmek.
y. (54b/5)	y.-megi (15b/10), (20a/11)
[= 1]	[= 2]
yümn : < Ar. Uğur, mut, bereket.	yüz ağard- : bk. "yüz ağart-".
y. + iaşiyān (54b/16)	y.-ub (64a/7)
[= 1]	[= 1]
yüri- : bk. Yürümek.	
y.-mek (15b/8)	

yüz ağart-: Beğenilir iş yapmak, iş ve davranışlarıyla yakınlarının övünmesine sebep olmak.

y.-dığı (45b/12)

[= 1]

yüz elli : Sayı, 150.

y.(67a/7), (70a/1)

[= 2]

yüzgeçlik : Yüzme.

y. (20a/3)

[= 1]

yüz otuz : Sayı, 130.

y. (39b/2)

[= 1]

-Z-

zabulistān : < Far. Afganistan

ile İran toprakları arasında kalan tarihi bölge.

z. (5a/13)

[= 1]

-zāde : < Far. 1.Evlat, oğul.

2.İnsaniyetli, doğru adam.

z.(7a/8), (40a/14), (40a/15),

(41a/9), (41a/14), (41b/4),

(43b/3), (43b/4), (43b/5),

(43b/14), (43b/15), (44a/8),

(44b/11), (45a/14), (45b/6),

(46a/6), (46a/8), (46a/12),

(46a/14), (46a/17), (46b/16),

(47a/9), (47b/5), (49b/8),

(49b/9), (50a/10), (51a/9),

(51a/14), (51a/16), (51b/14),

(51b/17), (53b/1), (53b/7),

(54b/4), (55a/13), (55a/17),

(56a/13), (56a/17), (56b/16),

(57a/5), (57b/5), (57b/7),

(57b/14), (57b/17), (58a/12),

(60a/14), (61a/3), (62a/14),

(63a/17), (64a/4), (65a/6),

(66a/9), (67a/12), (67a/15),

(67a/17), (67b/3), (68a/5),

(68b/9)

[= 59]

ẓaʿf-ı ĩrās : < Ar. İdman ve meşk

sırasında vücutta kuvetsizliğe sebep olma.

z. (32a/12)

[= 1]

zafer : < Ar. 1. Galibiyet. 2. Başarı.

z. (6a/2)

[= 1]

zağarcı kâsım : Yeniçeri ocağında ilk başta zağarcılık yapan Filibeli Kasım, daha sonra Arabacılar Bölükbaşı ve sipahiliğe yükselmiştir. Rodos Fethi'nde şehit düşen Zağarcı Kasım'ın iki menzilde rekoru vardır. Bunlardan biri Arabacı (Ali Bali) Menzili diğeri de Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'dir.

z. (42a/3), (42b/4), (44a/10)

z. + uñ (42a/9)

[= 4]

zāhib : < Ar. 1. Gidici, giden. 2. Bir fikir veya zanne uyan, kapılan.

z. (14a/8)

[= 1]

zāhīm : < Ar. Fazla kalın olan, yoğun.

"dāhīm"

z. (42b/3)

[= 1]

zāhīr : < Ar. 1. Görünen, görünücü,

açık, belli, meydanda. 2. Elbette

şübhesiz. 3. Galiba. 4. Meğer,

anlaşılan.

z. (68b/14)

z. + i (12a/14)

[= 2]

zāhīren : < Ar. Görünüşte, görünüşe göre, görüldüğü gibi, meydanda olarak.

z. (19b/11), (8a/7)

[= 2]

zaḥm : < Far. Yara.

z. (11b/8)

z. + ıderūnına (45b/6)

[= 2]

zaḥmet : < Ar.1. Sıkıntı, eziyet. 2.

Güçlük, zorluk.

z. + i (18b/13)

[= 1]

zaḥm-ḥürde-i peykān : < Far. Temrenin açtığı yara.

z. + una (63b/10)

[= 1]

zaḥm-keṣā : < Far. Yara acısı çeken.

z. + yıderd (61a/13)

[= 1]

ẓaʿīf-āne : < Ar. "ẓaʿīf": 1. Güçsüz, kuvvetsiz, takatsiz, kansız, arık. 2. Gevşek. 3. Tembel. "-ane": Sıfatı, ismi zarf yapan bir ek; fakirane, tıflane, ẓaʿifane.

z. (3b/3)

[= 1]

ẓāʾim : < Ar. 1. Zeameti olan. 2. Prens, şef, lider.

z. (26b/7)

[= 1]

ẓālam : < Ar. 1. Karanlık. 2. Haksızlık.

z. + işebde (58b/8)

[= 1]

zamān : < Ar. 1. Zaman, vakit, çağ, devir. 2. Mehil, süre. 3. Mevsim.

z. (27b/8), (29b/1), (32a/9),

(35b/13)

z. + da (24a/10), (24b/7),

(25b/17), (26a/5), (27a/8),

(27b/14), (6a/12)

z. + dur (18a/4)

z. + ı (64b/13)

z. + ihlāfetlerinde (12a/16)

z. + ımürür (59b/13)

z. + ında (7a/4)

z. + ısaʿādetlerine (5a/4)

z. + ısalṭanatlarında (65b/4)

z. + ları (7a/13)

[= 19]

zamānen : < Ar. Zaman bakımından.

z. (66b/11)

[= 1]

ẓan : < Ar. 1. Sanma, sanı, sezme. 2.

Şüphe, işkil

z. (16a/5)

[= 1]

ẓann-ı ġālib : < Ar. Kuvveti hakikate en yakın olan zan.

z. + ifākire (8a/14)

[= 1]

ẓarar : < Ar. 1. Bir menfaatin bozulması veya kaybolması. 2. Ziyan, eksiklik, kayıp.

z. (38b/6)

z. + ı (26b/16)

[= 2]

ẓarb : < Ar. Zarp yayları ile atılan
zeytuni demir temrenli hedef oku.

z. (33a/8)

z. + da (33a/14)

[= 2]

ẓarb yayları : < Ar. + T.Uzun, sert ve
sert kuvvetli talimhane yayı

z. (33a/12)

[= 1]

ẓāt : < Ar. Sâhip, mâlik.

z. + ında (20b/8)

z. + ıṣṣerîf (12b/11), (6a/10)

[= 3]

ẓāten : < Ar. Aslında, asıl olarak,
esasen.

z. (66b/11)

[= 1]

ẓay‘a-yı  erāgāh : < Ar. + Far.

Hayvanların otlatıldığı tarla.

z. (69a/17)

[= 1]

zāyi e : < Far. Yıldızların belli
zamandaki yerlerini ve durumlarını
gösteren cetvel.

z. + yiikbāline (28a/12)

[= 1]

zāyif : (?)

z.(7a/1)

[= 1]

ze‘āmet : < Ar. Osmanlılar devrinde
sipahilere verilen en büyük tımar.

z. (29a/10)

[= 1]

zebān : < Far. Dil, lisan.

z. (52b/13)

[= 1]

zehen : < Ar. Zeyreklik,
akıllılık,hıfz,kuvvet.

z. + ü  (20b/11)

[= 1]

zelālet : < Ar. “ alālet”. 1. Doğru
yoldan ayrılma, yoldan  ıkma, sapıtma,
sapıklık. 2. İnan  ve ak dede b tıla
sapma. Kar ıtı: Hid yet.

z. + le (12b/15)

[= 1]
zemīn : < Ar. Yer, yeryüzü, meydana.

z. (10a/1), (28b/8), (36b/8),
(39a/14), (52a/11), (60b/7),
(61b/12)

z. + de (7b/10)

z. + e (45b/14)

z. + i (58b/9)

z. + ihacālet (58b/5)

[= 11]

zer^f : < Ar. Ekme, tohum saçma. 2.
Ekilmiş ekin.

z. (4b/5)

[= 1]

zerāndūdu'l-pāçe : < Far. Ezilmiş varak
altının zer mürekkep hâline getirilerek
beyaz veya renkli kâğıda fırçayla
sürülmesiyle hazırlanmış (hat veya
tezyînat eseri).

z. + ihmmeti (43b/13)

[= 1]

zerre kadar : < Ar. 1. Çok küçük, çok
az. 2. Hiç mi hiç.

z. (38a/4)

[= 1]

zerrīn : < Far. 1. Altından yapılmış,
altın. 2. Altın gibi sarı. 3. Parlak.

z. + dūr (45a/10)

[= 1]

zevāt-ı kirām : < Ar. 1. Muhterem ve
değerli zâtlar, büyük şahsiyetler. 2.
Şerefli, temiz, büyük zatlar.

z. (10b/4)

[= 1]

zevrā : < Ar. Hz. Muhammed'in yayının
adı.

z. (16b/9)

[= 1]

zevraḳ : < Ar. Kayık, sandal.

z. (65a/3)

[= 1]

zevraḳce : < Ar. Kayıkcık, sandalcık.

z. + iğayret (42a/17)

z. + ivāride (47b/13)

[= 2]

zeyd : < Ar. 1. Kişi adı. 2. “Zeyd
ve‘amr” Arapça’da bir konuda insan
ismi kullanılması gerektiğinde

kullanılan isim çifti. Türkçedeki Ali ile

z. + i (44a/5)

Veli gibi. 3. Zeyd bin Harise: Resûl-i

[= 3]

Ekrem'in evlâtlığı ve âzatlısı.

zihgirci kâsım : Hakkında çok fazla

z. (24a/12)

bilgi olmayan Zihgirci Kasım, eserde

z. + e (24a/14)

yazdığına göre yeniçeri taifesinden

[= 2]

talimcibaşı olup Zihgirci Yeri (Beş

zeyl : < Ar. 1. Bir şeyin altı, devamı,

Taşlar) Menzili'nde rekor kırıp ana taşı

eki. 2. Kuyruk. 3. Çok uzun söz. 4. Etek.

diktirmiş bir kemankeştir.

5. Son.

z. (44a/7)

z. + i (11b/11)

[= 1]

z. + inde (50b/3)

zihgirciler : < Far. Zihgir yapan esnafa

[= 2]

denir. Bunların Sishane üzerinde

zımn : < Ar. 1. İçin, maksadıyla. 2. İç

kurdukları dükkanlarda şirmâhi, balık

taraf, iç yüz, iç. 3. Açıkça söylenmeyip

dişi, sığır, gergedan, koç boynuzları

dolayısıyla anlatılan gizli maksat.

gibi maddelerdem zihgir ürettiği

z. + ında (14a/2), (36a/1)

bilnmektedir.

z. + nında (14b/16)

z. (derkenar(33a/5))

[= 3]

[= 1]

zîbâ : < Far. Süslü, güzel.

zihgircilerin pîri : < Far. Ali bin Ebi

z. (68b/1)

Talib'dir.

[= 1]

z. (derkenar(33a/5))

zihgîr : < Far. Ok atanların

[= 1]

parmaklarına taktıkları yüzük, halka.

zîkr : < Ar. 1. Anma, anılma. 2.

z. (10a/7), (derkenar(33a/10))

Bildirme, bildirilme. 3. Kur'an-ı Kerim.

z. (26a/2), (35a/15)	z. + de (45b/13)
z. + ètdigi (18a/3)	[= 1]
z. + olınan (31b/7)	z̄ir ü zeber : < Far. Altüst.
z. + olındı (29b/13)	z. (38b/8)
[= 5]	[= 1]
z̄ir : < Far. Alt, aşağı.	z̄i-şān : < Ar. 1. Canlı, şerefli. 2.
z. (55a/2)	Meşhur bir çeşit lale.
z. + iseng (52b/16)	z. (4b/16) (9b/16)
z. + itürāb (5b/6), (68b/8)	z. + larını (4a/2)
z. + itürābı (51b/10)	[= 3]
[= 5]	ziyāde : < Ar. 1. Artma, çoğalma. 2.
zirā : < Far. Çünkü, şundan dolayı.	Artan, fazla kalan. 3. Çok bol. 4. Aşırı,
z. (17a/6), (19a/14), (20a/8),	fazla.
(26b/1), (32b/9)	z. (15a/12), (21a/2), (29a/14),
[= 5]	(32a/16), (32b/8), (34b/5),
zirāʿ : < Ar. Dirsekten orta parmak	(34b/7), (37a/5), (37b/17),
ucuna kadar olan bir uzunluk ölçüsü.	(57a/16)
z. (67b/13), (69b/2)	z. + ètmek (33a/6)
z. + a (65b/16)	z. + olmak (32b/6)
[= 3]	z. + olur (26b/4)
z̄ir-ḥāk : < Far. Toprak altı.	z. + si (21b/10)
z. (42b/6)	z. + yi (30b/8)
[= 1]	[= 15]
z̄irīn : < Far. Alltaki, aşağıdaki.	ziynet : < Ar. Süs, bezek.

z. + ibaḥş (1b/7)	[= 1]		
[= 1]		zūr : < Far. Güç, kuvvet.	
zua‘fā : < Ar. Zayıflar.		z. (2b/13), (32a/17)	
z. + nuḥ (13b/13)		z. + ı (53b/8), (56b/9)	
[= 1]		z. + ıbāzū (42a/14)	
zu‘amā : < Ar. Büyük tımar sahipleri,		z. + ıbāzūyı (60b/17)	
kefiller.		[= 6]	
z. + dan (65a/3)		zülāl : < Ar. Berrak, hafif, soğuk, tatlı	
[= 1]		su.	
zuhūr : < Ar. Görünme, meydana		z. + i (58b/3)	
çıkma, başgösterme, türeme .		[= 1]	
z. (39a/17), (4a/13), (6a/12)		zümre : < Ar. Bölük, takım, cemaat,	
z. + ı (3b/17)		topluluk, sınıf.	
z. + ında (65b/11)		z. + iyeñiçeriyāndan (41a/12)	
[= 5]		z. + sinden (38b/3), (38b/5),	
zuhūr-ı kevkebe-yi muḥammediyye		(45b/5)	
: < Ar. Hz. Muhammed'in ihtişamlı		[= 4]	
hayatının anlatıldığı eserin ortaya		zümre-i tīrendāzān : < Ar. + Far.	
çıkması.		Okçular zümresi.	
z. + den (7b/14)		z. (56b/2), (58b/2)	
[= 1]		z. + uḥ (3b/12)	
zu‘m : < Ar. 1.Boş inanç. 2.Şüphe.		[= 3]	
z. + ıyıla (70a/9)			

SONUÇ

Minhâc-ı Rumât 19. yüzyılda yazılan okçuluğun anlatıldığı bir eserdir. Mehmed Emin Vahîd Paşa eserini pek çok ilim dalından ve bu alanların usta kişilerinden yararlanarak oluşturmuştur. Eserde okçuluğun tarihi anlatılırken Hz. Adem ve oğulları, Hz. İbrahim, Hz. İsmail ve Hz. Muhammed'e kadar birçok peygambere, İran'daki Pişdadiyan sülalesinden gelen Behram Gur gibi pek çok hükümdara, Osmanlı padişahlarına ve Sad bin Ebi Vakkas gibi usta kemankeşler ile o dönemdeki kıssalara yer verilmiştir. Ayrıca eserde ok ve yay yapımı, ok atmanın usulleri, ok meydanları, menzil atışları, menzil yerleri, kemankeşler, ok atarken vücudun duruş şekli ve yayı tutuş şekilleri, Hz. Muhammed'in okçuluğa dair söylediği 40 hadis gibi konular anlatılmıştır.

Çalıştığımız nüsha İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H. 623 Koleksiyonunda Nesih hattıyla 1b-70b yaprak, 220-125 mm., 17 satır, 1219/1805 istinsah tarihinde miklepli kırmızı deri ve ebru ciltli, Aharlı kâğıt ve serlevha müzehhep, cetveller yaldızlı olarak yazılmış olan nüshadır. Harekesizdir. Eserin ilk (1b) sayfası 12 satır ve son (70b) sayfası 4 satırdan oluşmaktadır. Âyet ve hadislerin bulunduğu satırların altı genellikle kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Eserin incelenmesinden çıkardığımız sonuçlar şunlardır:

1. Eser, okçulukla ilgili daha önceden yazılmış olan yapıtlara bakıldığında konuların derlenip toparlandığı bir kitap mahiyetindedir.
2. Eserde anlatılan konuların daha iyi pekiştirilmesi için Hz. Muhammed'in söylediği 40 hadis ve birçok Kur'an ayeti bulunmaktadır. Bunların yanı sıra eserin içerisinde 36a-70a arası ayrıntılı olarak yazılan 46 tane menzil atışlarına dair tablo bulunmaktadır.
3. Eserde okçuluk terimlerinin ağırlıklı olarak Arapça, Türkçe ve Farsçadan oluştuğu görülmektedir. Yazar, terimleri genellikle Türkçeleştirmeye çalışmamış bunun yerine kelimelerin kökenini olduğu gibi vermeyi tercih etmiştir. Örneğin: lisân-ı 'arabda hedef ü hedefün üstüne koydukları kâğıd ve bir pâreye gârağ ve gârağın ortasına naşb êtdükleri kemük ve gayri şey'e rıq'a ve ba'zen hedef üstüne koydukları kâğıd u bez ü deri pâresine yarım ay

şeklinde bir şekil çizerler ol şekle dā'ire ve dā'irenün ortasına bir nakş ederler aña hātem derler.

4. Eser, 19. yüzyılın başında yazılmış olmasından ötürü dil açısından geçiş dönemi özellikleri göstermektedir. Bu yüzden kelimelere ve kelimelere gelen eklere bakıldığında hem düz vokalli hem de yuvarlak vokalli olarak yazıldığı görülmektedir: kendü (کندو) (13a/4) ~ kendi (کندی) (20b/4), (23b/2), çullu (چولو) (42a/17) – çullı (چولی) (43b/12)...

5. Eserde -ma/-me olumsuzluk ekinin a ünlüsü kendisinden sonra isim fiil gelen kelimelerde istisnasız elif (ا) ile gösterilmiştir: terk etmemek (ایتمامك) (21a/4), baħl eylememek (ایلمامك) (21a/6), taş dikilmemekdür (دکلمامکدر) (31b/6), izn vèrilmemek (ویرلمامك) (61b/7)...

6. Eserde derkenarlardaki (okçuluk terimi dışında) kelimeler hariç madde başı olarak 3756 kelime bulunmaktadır. Bu kelimelerin 2078'i Arapça, 558'i Farsça, 479'u Türkçedir. Geriye kalan 641 kelimenin 272 kelimesi farklı dillere ait kelime gruplarından oluşmaktadır. Bu dillerin içerisinde Arapça, Türkçe, Farsça dışında İtalyanca, Rumca, Moğolca, Latince ve Grekçe bulunmaktadır. (Arapça-Farsça 79, Arapça-Türkçe 56, Arapça-Moğolca 9, Arapça-Rumca 4, Arapça-Farsça-Türkçe 3, Arapça-Farsça-Arapça 2, Arapça-Türkçe-Arapça 1, Farsça-Arapça 51, Farsça-Türkçe 11, Farsça-Arapça-Farsça 3, Farsça-Türkçe-Arapça 1, Türkçe-Arapça 12, Türkçe-Farsça 12, Türkçe-Rumca 1, Türkçe-Moğolca 1, Türkçe-Moğolca-Türkçe 1, Türkçe-Farsça-Türkçe 2, İtalyanca 5, İtalyanca-Türkçe 1, İtalyanca-Farsça 1, Rumca 7, Rumca-Türkçe 3, Moğolca 2, Moğolca-Arapça 2, Latince 1, Grekçe 1). 633 kelimenin içerisinde bulunan diğer 369 kelime ise özel adlar, yer adları ve menzil adları gibi kelimelerden oluşmaktadır. Hazırlanan sözlük kısmında kökeni ve anlamı bilinmeyen 24 kelime bulunmaktadır. Sözlük kısmında kelimelerin hangi dile ait olduğu sadece kökeni baz alınarak hazırlanmıştır. Türkçe eklerle türetilen sözcükler karışıklık oluşturmaması için belirtilmemiştir. Yabancı sözcüklere gelen Türkçe eklerle oluşan sözcükler göz önünde bulundurulduğunda Türkçe kelimelerin sayısı artacaktır.

7. Metinde tüm zaman çekimleri görülmemektedir. Ağırlıklı olarak daha çok geniş zaman kullanılmıştır.

8. Günümüz Türkiye Türkçesinde de görülen ekleşme sırasındaki ötümlüleşme metnimizde de oldukça belirgindir. Fakat ötümlüleşmenin olmadığı sözcükler de görülmektedir: anaṭolı (اناطولى) (68b/11), ditrer (دترر) (10a/10), ṭağ (طاغ) (6b/4)...

9. Metinde kelime başlarındaki a ünlüsü kimi zaman elif (ا) ile kimi zaman da medli elif (إ) ile yazılmıştır.

10. Metinde b ve p ünsüzlerinin yazılışı birkaç örnek dışında düzenlidir: yabduqları (يابدقلى) (5a/6) - yapmış (ياپمىش) (5b/15)...

11. Metinde c ve ç kullanımında ağırlıklı olarak Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerinde de olduğu gibi ç yerine c kullanılmıştır. Fakat c yerine ç; ç yerine c yazılan örnekler de bulunmaktadır: aḳce (اقچه) (63b/8) - aḳçe (اقچه) (29a/8), azuḳuk (آزوقوق) (33a/2), düzçe (دوزچه) (33b/17)...

12. Metinde d (د) ve ṭ (ط/ت) ünsüzlerinin kullanımı çoğunlukla düzensizdir: segirtmege (سكرتمكه) (18a/8) – segirdürsin (سكردرسین) (18b/10), beraber ṭurub (برآبر طوروب) (26b/13) - muḥkem durub (دوروب) (33b/14)...

13. Metinde genellikle “k, g ve ŋ” ünsüzleri için (ك) kullanılmıştır.

14. Metinde kapalı e (è) kullanımı oldukça fazladır.

15. Metinde hemze (ء)’li olarak yazılan kelimeler birkaç örnek dışında çoğunlukla doğru olarak yazılmıştır.

16. Metindeki cümle yapılarının çoğunlukla Türkçenin cümle yapısına uymadığı görülmektedir.

17. Harekesiz bir metin olmasına rağmen metinde Arapça ve Farsça kelimelerin zaman zaman harekeli olarak yazıldığı görülmektedir.

18. Metinde geçen ve içerisinde c-ç, b-p, d-t sesleri bulunan sözcükler yazıldığı gibi okunmuş, müdahale edilmemiştir.

KAYNAKLAR

- BANGUOĞLU, Tahsin (2015), **Türkçenin Grameri**, TDK, Ankara.
- CAFEROĞLU, Ahmet (2015), **Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü**, TDK, Ankara.
- DADAN, Ali (2018), **İslam Tarihi ve Medeniyeti-8 Müslüman Türk Devletleri I**, Siyer Yayınları, İstanbul.
- DEVELİOĞLU, Ferit (2012), **Osmanlıca-Türkçe Lügat**, Aydın Kitabevi, Ankara.
- ERCİLASUN Ahmet Bican (2016), **Türk Kağanlığı ve Türk Bengü Taşları**, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- ERCİLASUN Ahmet Bican, Akkoyunlu Ziyat (2015), **Dîvânu Lugâti't-Türk**, TDK Yayınları, Ankara.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (2015), **Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ERCİLASUN Ahmet Bican (20014), **Kutadgu Bilig Grameri-Fiil**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (1994), **Dede Korkut Kitabı 1 Giriş-Metin- Faksimile**, TDK Yayınları, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (2013), **Orhun Abideleri (İnceleme)**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- GABAİN, A Von (1988), **Eski Türkçenin Grameri (Çeviren: Mehmet Akalın)**, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- GÖKSU, Erhan (2018), **Okla Yükselen Millet, Türklerde Ok ve Okçuluk**, Okçular Vakfı, İstanbul.
- GÜLENSOY, Tuncer (2018), **Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (Etimolojik Sözlük)**, Bilge Kültür Sanat, İstanbul.
- GÜLSEVİN, Gürer (2017), **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, TDK, Ankara.

İslâm Ansiklopedisi (2003), **Mehmed Emin Vahîd Paşa Maddesi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, Cilt: 28, s.468-469.

KAFESOĞLU, İbrahim (2017), **Türk Milli Kültürü**, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

KANAR, Mehmet (2013), **Farsça Türkçe Sözlük**, Say Yayınları, İstanbul.

KARPOWICZ, Adam (2018), **Osmanlı Türk Yayları İmali ve Tasarım (Çeviren: Mehmet Yılmaz Akbulut)**, Okçular Vakfı Yayınları, İstanbul.

KARTALLIOĞLU, Yavuz (2011), **Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni**, TDK Yayınları, Ankara

Mütercim Asım Efendi (2000), **Burhân-ı Katı (Haz. M. Öztürk, D. Örs)**, TDK Yayınları, Ankara.

ÖGEL, Bahaeddin, (2016), **Türklerde Devlet Anlayışı**, Ötüken Neşriyat, Ankara.

REDHOUSE, J. W.(2016), **Müntahabât-ı Lügât-i Osmaâniyye (Haz. R. Toparlı, B. Eyövge Yılmaz, Y. Yılmaz)**, TDK Yayınları, Ankara.

SAMİ, Şemseddin (2007), **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yayınları, İstanbul.

SARI, Mevlût (1984), **El-Mevarid Arapça-Türkçe Lûgat**, İpek Yayın Dağıtım, İstanbul.

TDK (2005), **Türkçe Sözlük**, TDK Yayınları, Ankara.

UÇAR, İlhan (2013), **“Ok Atıcılığının Kuralları” Kavaidü’r Remy**, Abdullah el-Kâtip, Mucize Yayınları, Ankara.

YAZIR, Elmalılı M. Hamdi (2017), **Hak Dini Kur’an Dili**, Akçağ Yayınları, Ankara.

YEĞİN, Abdullah-BADILLI, Abdulkadir-HEKİMOĞLU, İsmail-ÇALIM, İlham(1981), **Osmanlıca –Türkçe Ansiklopedik Büyük Lugât**, 1./2. Cilt, TÜRDAV, İstanbul.

Yusuf Has Hacib (2008), **Kutadgu Bilig**, (Haz. Reşid Rahmeti Arat), Kabalcı Yayınları, İstanbul.

YÜCEL, Ünsal (2015), **Türk Okçuluğu**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

Makaleler

SÜSLÜ, Azmi (1989), **Fransa'ya Gönderilen Türk Elçileri ve Vahîd Paşa**, Türk Kültürü (Ekim Ayı) Sayı:318.

KARPOWICZ, Adam (2006), **Türk Yaylarının Başarımı (Çeviren: Atilla Bir)**, Osmanlı Bilimi Araştırmaları Cilt:VIII/Sayı: 1.

BİR, Atilla - KAÇAR, Mustafa - ACAR, Şinasi (2006), **Türk Menzil Okçuluğu, Yay ve Okları**, Osmanlı Bilimi Araştırmaları Cilt: VIII/Sayı: 1, s. 39-67.

EGÜZ, Esra, (2011), **Telhîs-i Resâilât-ı Rumât'ta Geçen Okçuluk Terimleri ve Âdetleri Üzerine**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü III. Genç Bilim Adamları Sempozyumu, Ankara.

EĞİLMEZ, Mustafa, **Tarihî Yönüyle Kütahya Mutasarrıfı Mehmet Emin Vahit Paşa**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Sayı:5, Kütahya 2001.

GÜRGENDERELİ, Rifat (2015), **Bir Okçuluk Risâlesi: Kavsname**, Turkish Studies, ISSN: 1308-2140, Cilt:10 Sayı: 8, s. 1313-1324.

KUTLAR, Fatma Sabiha (2008), **16. ve 19. Yüzyılda Yazılmış İki Metnin İmlasına İlişkin Kimi Tespitler**, Turkish Studies, Volume 3/6 Fall, s. 499-510.

KÜÇÜKER, Paki (2015), **Tirkeş, Okluk, Kiş ve Kişlik Kelimeleri Üzerine**, 7. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirileri. Fırat Üniversitesi/Elazığ 16-18 Ekim 2014 I. Cilt s. 765-771.

ÖZKAFA, Fatih (2018), **Okçuluk ve Hat Sanatı**, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi. Marmara Üniversitesi, Cilt:7/ Sayı:3, s. 1642-1672.

ÖZŞAHİN, Murat (2019), **Tarih-Nâme-İ Bulgar Ve Dil Özellikleri Üzerine Kısa Bir Değerlendirme**, Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRK LAD), Cilt: 3/Sayı:2, s. 241-247.

ŞENARSLAN, Necip Fazıl (2018), **Mahmud B. Muhammed B. El-Hasan El-Ezherî Es-Sarayî Ed-Derbendî'nin Bugyetü'l-Merâm Gâyetü'l-Garâm Şerhi: Kavs-Nâme**, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 64, s. 412-426.

TOZDUMAN TERZİ, ARZU, **Osmanlı Hazineleeri**, Türkler, Cilt: 10 Sayfa: 893-903.

TURAN, Selami, GÜRBÜZ Fuat (2019), **Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın Minhâcü'r-Rumât Adlı Eseri**, Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:5, Sayı:2 s. 62-64.

UÇAR, İlhan (2015), **Divânu Lugâti't-Türk'te Yer Alan Okçuluk Terimleri Ve "Yük - Yüğ" Sözcüklerinin Kullanımı Üzerine**, The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science (JASS), Cilt:2, Sayı: 38, s. 85-90.

YAŞAR, Filiz (2017), **Sakız'daki Yunan Ayaklanmasının Tanığı Olan Bir Eser: Zuhur-ı Fitne-i Rum**, Akademik Bakış Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2017, S. 63.

Diğer Yayınlar

ANIK, Şükrü Seçkin (2018), **17. Yüzyıla Ait Bir Okçuluk Risalesi: Tezkîre-i Rumât**, (Transkripsiyon Ve Değerlendirme). Yüksek Lisans Tezi., Gazi Üniversitesi, Ankara.

AZBAY, Enes (2016), **Hazâ Kitâb-I Kavsnâme: İnceleme-Metin-Dizin**, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

GÜRBÜZ , Fuat (2019), **Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın Minhâcü'r-Rumât Adlı Eseri (İnceleme-Metin)**, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

İNAN, Mehmet (1992), **Osmanlı İmparatorluğunda Okçuluk Sporı ve Temel Teknikleri**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

KILIÇ, Ahmet (2016), **Mehmed Emin Vahid Paşa Hayatı, Eserleri, Vakfiyesi Ve Kütüphanesi**, Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Bursa.

ŞENARSLAN, Necip Fazıl (2012), **Risâle-İ Kavsiyye Der Beyân-ı Zümre-i Tîr-Endâzân İnceleme-Metin-Dizin**, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

TUNÇ, Ali (2000), **Osmanlı Devleti'nde Spor (Okçuluk)**, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.

Diğer Kaynaklar

Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, <http://www.lugatim.com/>

TDK Sözlükleri, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>

Luggat Osmanlıca-Türkçe Sözlük, <https://www.luggat.com/>